ATAOL BEHRAMOĞLU / ÖZDEMİR İNCE

DÜNYA ŞİİR ANTOLOJİSİ

edgarallan**poe**.
walt**whitman**.
emily**dickinson**.
ezra**pound**.
goethe.
nietzche.
halil**cibran**.
resul**hamzatov**.
gerard'de**nerval**.
victor**hugo**.
charles**baudlaire**.
paul**verlaine**.
arthur**rimbaud**.
paul**valery**.
paule**luard**.
tagor.
william**shakespeare**.
tseliot.
füruğ**ferruhzad**.
oscar**wilde**.
william**butleryeats**.
antonio**machado**.
nelly**sachs**.
pierpaolo**passolini**.
yasano**akiko**.
jorgeluis**borges**.
attila**jozsef**.
kunut**hamsun**.
muhammed**ikbal**.
fernando**pessoa**.
aleksandr**puşkin**.
mihaill**ermontov**.
ilya**ehrenburg**.
hochi**minh**.
konstantinos**kavafis**.
yorgos**eferis**.

1

pozitif

Dünya Şiir Antolojisi-1

Hazırlayanlar: Ataol Behramoğlu & Özdemir İnce

© Pozitif Yayınları

Yayın Yönetmeni: S. Dursun Çimen

Editör: Muharrem Kaşıtoğlu

Sayfa Düzeni : Adem Şenel

Kapak Tasarımı : Yunus Karaaslan

Eylül 2008

Baskı : İdil Matbaası, İstanbul

GENEL DAĞITIM

ARTI YAYIN DAĞITIM

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok. Çatalçeşme Han

No: 25/2 34110 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: (0212) 514 57 87 • Faks: (0212) 512 09 14

e-mail:sdcimen@gmail.com

info@artidagitim.com.tr

www.artidagitim.com.tr

POZİTİF YAYINLARI

Tel: (0212) 512 48 84 • Fax: (0212) 512 09 14

www.pozitifkitap.com

DÜNYA ŞİİR ANTOLOJOSI

Hazırlayanlar
Ataol Behramoğlu & Özdemir İnce

BİRİNCİ CİLT

POZİTİF YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

AFRİKA ÜLKELERİ

Agostino Neto 17
Antonio Cardoso 19
Costa Andrade 20
Antonio Jacinto 21

Fildişi Kıyısı
Bernard Dadie 24
Charles Nokan 25

Gambia
Lenrie Peters..... 26

Gana
Ellis Ayitey Komey 27
Kwesi Brew 27
(Francis Ernest Kobina) Parkes29
Kofi Awanoor 32
Atukwei Okai 33
M- F. Dei Anang 35
A.L. Milner-Brown..... 37

Gine
Camara Laye 38

Güney Afrika
Peter Abrahams 39
Richard Rive 41
Mazisi Kunene 41
Breyten Breytenbach 42
Mongane Wally Serote 44
Oswald Mtshali 44
Sipho Sepanla..... 45

Kamerun
Mbella Sonne Dipoko 47
Patrice Kayo 48
Francis Behey 49

Kongo
Patrice Emery Lumumba 50
Tchicaya U'tamsi 51
Antoine-Roger Bolamba 53

Liberya
Roland Tombekai Dempster .. 54

Madagaskar
Jean-Joseph Rabearivelo 55
Jacques Rabemananjara 56
Flavien Ranaivo 57

Malawi
David Rubadiri 58

Mali
Gaoussou Diavara 60
Ouologuem Yambo 64

Mozambik
Jose Craveirinha 65
Rui Nogar 66
Marcelino Dos Santos 67
Noemia Da Souza 68

Nijerya
Gabriel Okura 69
Chinua Achebe 72
Franceso Yetunde Pereira 73
Wole Soyinka 74

Rodezya
Dennis Brutus 76

Senegal
Birago Diop 78
Leopold Sedar Senghor 79

Tanzanya
Şaban Refik 86

ALMANYA-AVUSTURYA

W. V. Goethe 89
Friedrich Schiller 90
Friedrich Hölderlin 93
Heinrich Heine 95
Friedrich Nietzsche 98
Stefan George 99
Rainer Maria Rilke 101
Herman Hesse 104
Gottfried Benn 106
Hans Arp 108
Georg Trakl 109
Kurt Tucholsky 111
Johannes R. Becker 112
Carl Zuckmayer 114
Bertolt Brecht 115
Erich Kaestner 119
Günter Eich 120
Stephan Hermlin 121
Karl Krolow 122
Johannes Bobrowski 122
Paul Celan 125
Wolfgang Borchert 127
Ernst Jandl 128
Dagmar Nick 129
Ingeborg Bachmann 131
Günter Grass 132

H. Magnus Enzensberger 134
Günter Kunert 138
Reiner Kunze 139
Sarah Kirsch 139
Wolf Biermann 140
Volker Braun 141

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Edgar Allan Poe 145
Walt Whitman 147
Emily Dickinson 149
Edwin Arlington Robinson .. 152
Robert Frost 153
Cari Sandburg 155
Vachel Lindsay 157
Wallace Stevens 158
William Carlos Williams 159
Ezra Pound 160
Marianne Moore 164
Robinson Jeffers 165
Conrad Aiken 166
Edna St. Vincent Millay 167
Archibald Macleish 168
Edward Estlin Cummings 170
Hart Crane 176
Ogden Nash 177
Langston Hughes 179
Richard Eberhart 181
Kenneth Rexroth 182
Stanley Kunitz 184
Theodore Roethke 185
Muriel Rukeyser 186
Robert Hayden 188
John Berryman 190
Randal Jarrel 191
Robert Lovell 192
Lawrence Ferlinghetti 193
Denise Levertov 202
Bob Kaufman 203
William Dewîtt Snodgrass 205
Allen Ginsberg 206
William Stanley Mervin 211
Richard Howard 212
Gregory Corso 216
Sylvia Plath 217
Michael McClure 221
John Wiener 222

ARAP ÜLKELERİ

Cezayir

Abdülkerim Akkum 224
Henri Krea 225
Kateb Yasin 227
Yusuf Septi 229
Allal El Fassi 231

Fas

Abdüllatif Laâbi 232

Muhammed Hayreddin 237
Abdülaziz Mansuri 239
Tahar Ben Jelloun 241
Malika Asımi 243
Ben Salem Himmiş 244

Filistin
İbrahim Tukan 248
Abu Salma 248
Faolwa Tukan 250
Yabra İbrahim Yabra 252
Salim Jabren 252
Samih El-Kasım 253
Tevfik El Zeyyad 255
Mahmud Derviş 256

Irak
Cemil Sıtkı-Zevahi 259
Abdülvahap El-Beyati 259
Bedir Şakir El-Seyar 263
Halid El-Şavaf 263
Nazik El Melike 265

Lübnan
Halil Cibran 267
Beşara El-Huri 269
Hayreddin Zirikeli 270
Fevzi Maluf 271
Salim El-Zurkali 273
Adonis (Ali Ahmet Sait) 274
Şevki Ebu Şarka 278

Mısır
Ahmet Zeki Ebu-Sadi 280
Kemal Necat 280
Ahmed Rami 282

Sudan
Muhammed El Feyturi 284
Jili Abdurrahman 288
Muhiddin Fares 290
Mübarek Hasan Halife 291

Suriye
Halil Matran 293
Nizar Kabbani 294
Muhammed Maghut 297
Abdel Basit El-Sufî 300

Suudi Arabistan
Hasan Abdullah El-Kureyşi .. 303

Tunus
Ebülkasım El-Şâbi 305
Muhammed Şabuni 306

ARNAVUTLUK

Migjeni 309
Llazar SMqi 310
Fatos Arapi 311
Dritero Agolli 312
İsmail Kadere 313

AVUSTURULYA

Banjo Paterson 317
Kenneth Slessor 318
R. D. Murmphy 319
James Mc Auley 320
Colin Thiele 320
Gwen Harwood 321
Eric Rolls 322
Leon Slade 324
Rudi Kraussman 324
Richard Packer 325
John Tranter 327
Peter Skryznecki 328
Peter Kocan 329
Judith Wright 330
Kath Walker 331

AZERBAYCAN

Samed Vurgun 333
Süleyman Rüstem 336
Mikayıl Müşfik 336
Resul Rıza 337
Nigar Refibeyli 340
Nebi Hazri 343
Bahtiyar Vahapzade 344
Fikret Sadık 345
Fikret Koca 346
Vagif Vekilov 347
Ramız Rövşen 349

BALTIK ÜLKELERİ

Estonya

Yuhan Liiv 351
Marie Under 351
Heitti Talvik 352

Letonya

Yan Raynis 353
Arvids Grigulis 353
Ojars Vacietis 355
Imants Ziedonis 356
Viktors Livzemnieks 357
Janis Peters 358
Maris Caklais 359
Uldis Berzinç 360

Litvanya

V. M. Putinas 361
Salomeja Neris 362
Nyka Niliunas 363
Janina Degutyte 364
Justinas Marscinkevicius 365
Vytautas Bloze 366

BANGLADEŞ

Şemsur Rahman 367
Nazrul İslam 369
Davud Haydar 371
Şahid Kadri 373
RafikAzad 374

BAŞKIRDİSTAN

Mustay Karim 376

BELÇİKA

Emile Verhaeren 378
Charles Van Lebergue 382
Max Elskamp 383
Maurice Maeterlinck 384
FranzHellens 385
Geo Norge 386
Albert Ayguesparse 387
Edmond Vandercammen 388
Theodore Koenig 389
Philippe Jones 390
Jacques Brel 391
Auguste Marin 394
Louis Dubrau 394

BELORUSYA

Yanko Kupala 395
Maksim Tank 396

BULGARİSTAN

Hristo Botev 399
İvan Vazov 400
Peyo K. Yavorov 402
Dom Gabe 403
Elizaveta Bagriana 404
Hristo Smirnenski 406
Atanas Dalçev 407
Mladen İsayev 409
Nikola Vaptsarov 410
Aleksandr Gerov 412
Veselin Hançev 413
Valeri Petrov 416
Blaga Dimitrova 416
Bojidar Bojilov 418
Pavel Matev 419
Georgi Cagarov 420
İvan Davidkov 423
Liana Daskalova 424
Peter Karaangov 425
Andrey Germanov 427
Dimiter Stefanov 428
Eftim Eftimov 429
Vladimir Başev 430
Lubomir Levçev 431

ÇEKOSLOVAKYA (eski)

Petr Bezruç 435
İvan Krasko 436
Karel Tornan 437
Josef Hora 439
Stefan Krcmery 440
Konstantin Biebl 442
Jan Smrek 443
Vitezlav Nezval 446
Jaroslav Seifert 450
Laco Novomesky 453

Vladimir Holan 453
Andrei Plavka 455
Jan Kostra 456
Oldrich Mikulaşek 457
Lumir Civrny 459
Antonin Bartuşek 461
Jan Skacel 463
Miroslav Holup 464
Vaclav Havel 468
Josef Hanzlik 469
Fero (Frantisek) Lipka 471

ÇİN

Lieu Ta-Pai 476
Hu Şö 476
Kuo Mo Jo 477
Mao Zedung 477
Wen Yi-Tuo 478
Pai-Hua 481
PingSin 482
Feng Chih 483
Feng Çö 483
Tai Vang-Şu 484
Li Kwang-T'ien 485
Pien Çö-Lin 486
Ai Z'ing 486
Siang Ming 488
Lo Men 489
Yü Kuang-Çong 489
Z'in Zö-Hao 490
Thong Ting-Ven 491
Sun Yü-T'ang 492
Liu Şia 493
Fang Vei-Teh 495
Ven Şieh 496
Sia Z'ing 497
Pai Z'ieu 498
Liang Shang Yuang 499
Li Şa 500
Yi Men 501
Wu Wang Yao 502

ÇUVAŞ ÖZERK CUMHURİYETİ

Gennadi Aygi 504

DAĞISTAN

Resul Hamzatov 506

DANİMARKA

Otto Gelsted 507
Tom Kristensen 510
Hulde Lütken 510
Nis Petersen 511
Jens August Schade 512
Piet Hein 513
Gustaf Munch Petersen 513
Ove Abildgaard 515
Tove Ditlevsen 516
İvan Malinovski 517

Edle Nielsen 518
Uffe Harder..... 519
Erik Stinus 520
Henrik Nordbrand 521

ERMENİSTAN

Hovannes Tumanyan 525
Avedik Isahagyan 526
Yeğişe Çarents 527

FİNLANDİYA

Hjalmar Procope 529
Edith Södergran 529
Katri Vala 531
Olavi Paavolainen 532
Rabbe Enckell 533
Henry Parland 534
Eli Sinervo 534
Helena Anhava 535
Bo Carpelan 535
Lassi Nummi 537
Pentti Saarikoski 538
Sırkka Turkka 539

FRANSA

Alphonse de Lamartine 542
Victor Hugo 544
Gerard De Nerval 546
Alfred De Musset 547
Charles Baudelaire 548
Charles Cros 552
Stephane Mallarme 553
Jose-Maria de Heredia 557
Paul Verlaine 557
Cahit Sıtkı Tarancı 560
Comte d'E Lautreamont 561
Arthur Rimbaud 566
Jules Laforgue 574
Paul Claudel 575
Francis Jammes 576
Paul Valery 578
Max Jacob 589
Guillaume Apollinaire 593
Valery Larbaud 609
Jules Supervielle 611
Blaise Cendrars 613
Saint-John Perse 632
Pierre Reverdy 635
Paul Eluard 637
Andre Breton 643
Tristan Tzara 648
Antonin Artaud 651
Philipe Soupault 654
LouisAragon 657
Henri Michaux 668
Robert Desnos 672
Jacgues Prevert 674
Raymond Queneau 684
René Char 688
Andre Frenaud 692
Eugéne Guillevic 696

Jean Grosjean 699
Alain Bosquet 700
Rene Guy Cadou 703
Yves Bonnefoy 707

GÜRCİSTAN

İraklı Abaşidze 710
İossif Grişaşvili 714
Anna Kalandadze 714
İossif Noneşvili 715

HİNDİSTAN

Rabindranath Tagor 718
Harindranath
Chattopadhyaya 722
Subhas Mukarci 723
Mehdi Bakır 724
Ganga Prasad Vimal 726
Mahmud Cemal..... 728
Sapti Şattopadhvay 729
Arun Mitra 729

HOLLANDA

Ed. Hoornik 732
Jan Hanlo 733
Cees Buddigh 734
Bert Schierbeek 734
Jan G. Elburg 735
PaulRodenko 737
Louis Th. Lehmann 738
Gerrit Kouwenaar 738
Lucebert 740
Remco Cambert 741
Judith Herzberg 742

AFRİKA ÜLKELERİ[1]

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Üçüncü Dünya Ülkeleri'nde başlayan bağımsızlık hareketleri sonucu Kara Afrika'da birçok yeni devlet kuruldu. Bu süreç içinde, şair ve yazarların önder olarak siyaset ve daha sonra da yönetimde yer aldıklarını görüyoruz:

Senghor (Senegal), Lumumba (Kongo), Neto (Angola), vb.

Afrika ülkelerinde binlerce yerli dilin yanı sıra Fransızca, İngilizce, Portekizce, Arapça ve Afrikaan -ya da Afrikaner-([2]) dilleri konuşulmakta ve yazılmaktadır. Arapça; bilindiği gibi Süveyş Kanalı ile Atlas Okyanusu arasında ve Kuzey Afrika'da yaşayan Müslüman Arap halklarının resmi dilidir. Bu ülkelerin şiirleri "Arap Şiiri" bölümünde yer almaktadır. Bu ülkelerin ve Etiyopya'nın dışında kalan birçok Afrika ülkesinde, Fransızca, İngilizce ve Portekizce ya resmi dil ya da kültür dili durumundadır. Bu üç dil sömürge döneminin köklü etkilerini simgeledikleri kadar, binlerce dil konuşan yerli halk ve kabilelere dil birliği ve iletişim ortamı da hazırlamışlardır.

Çağdaş Afrika şairlerinin çoğunda ırk ayrımı ve soykırıma karşı savaşım bilinci, bağımsızlık, özgürlük, doğa sevgisi ve insanlığın geleceğine inanç gibi ortak ve genel şiirsel izleklerin yanı sıra en etkili düşüncenin "Negritude" ([3])olduğunu söyleyebiliriz.

Afrika şairlerinin çoğunda sömürgeci kültürünün giderek azalan etkisiyle birlikte "Afrikalının kişiliği"nin araştırılmasının geniş boyutlar kazandığı (ya da bu kazanımla birlikte söz konusu etkinin azaldığı), animist kültürün, çağdaş kültürel bireşimin temel öğelerinden biri olma yönünde işlev kazandığı görülüyor. Eski dinsel törenlerde kitlelerce söylenen ilahileri, köy şölenlerinin neşeli şiirlerini içeren animist kültürün Afrikalı şair için çok etkin bir anlatım olanağı olduğunu görmemek

---

1 Angola, Fildişi Kıyısı, Gambia, Gana, Gine, Güney Afrika Cumhuriyeti, Kamerun, Kongo, Liberya, Madagaskar, Malawi, Mali, Mozambik, Nijerya, Rodezya, Senegal, Tanzanya.

2 Hollanda kökenli Güney Afrikalılar ve onların dili.

3 Fransızca yazan yazarların Afrika sevgisini ve Afrikalı olmanın verdiği gururu anlatmak için buldukları sözcük.

olanaksız. Çünkü, sanatla yaşamın kol kola yürüdüğü kabile yaşamında yöresel şiir, günlük yaşamın bir parçasıdır.

Langston Hughes'ın da dediği gibi bugünkü Afrika şiiri misyoner okulunun sıralarından uzaklaşıp halk türkülerinin söylendiği açıklıklara doğru gitmektedir. On yedi Afrika ülkesinin şiirlerinden seçtiğimiz şiirler Hughes'ın gözlemini büyük ölçüde doğrulamaktadır.

Ancak Afrika şiirinin yalnızca karaderililerden oluştuğunu söylemek haksızlık olur. Özellikle "Afrikaan" dilinde yazan Breyten Breytenbach, Portekizce yazan Angola'lı Luandino Vieira gibi beyaz şair ve yazarlar karaderili Afrika'nın yanında yer alırken onun şiir ve edebiyatının oluşmasına da önemli katkılarda bulunmaktadır.

ANGOLA

Agostino Neto (1922-1979)

ATEŞLER VE AHENKLER
Yol üstünde zincir şıkırtıları,
Kuşların şarkısı.
Ormanların ıslaklığı altında,
Hindistan cevizi ağaçlarının
yumuşak musikisinin serinliği
Ateşler,
çimende ateş,
Kayat'ın madensi sıcak yapraklarında
ateş.

İnsanlığın büyük göçlerini
bağrında taşıyan
geniş keçi yolları,
kapalı ufuklara doğru
geniş keçi yolları,
silah zoruyla
açılmış keçi yolları.
Foguerias'lar,
danslar,
tamtamlar,
ahenkler.

Aydınlığın ahengi,
Rengin ahengi,
Sesin ahengi,
Hareketin ahengi,
Çıplak ayakların
kana bulanmış zincirlerinin ahengi
Sökülmüş tırnakların ahengi,
Ahenkler,
Sonsuz ahenkler,
ey Afrika'nın kederli sesi.

Türkçesi: Eray Canberk

AYRILIK ÖNCESİNDE VEDA
Anacığım!
Öldürdüler evlatlarını senin
Ve sabretmeyi öğrettiler sana.

Anacığım!
Yılları senin yaşamının
benziyor birbirine
mezar taşları gibi,

Ve acı çekmeyi öğrettiler sana
umut bağlayıp göklere.

Fakat senin evlatlarının
daha başka oldu yazgısı
Çatladı sabır taşı
ve çatladı
tohumu acının
ve öfke ağacı fışkırdı ondan.
Ve göklere bağlanan umudun
sonu geldi.

Umut biziz, kendimiz!

Biz ki dünün
Köleleri;
çıplak ırgatlar
kahve plantasyonlarında:
Biz ki aç her zaman,
her zaman susuz,
biz ki aydınlıktan
yoksun;
kör, cahil,
ve bildiğimiz tek okul
efendilerimizin buyruğu...

Korkardık
yürümekten toprak üstünde
altında atalarımızın yattığı;
severdik, seni
hırsızlama
bir başkasının malını çalar gibi;
seni biz, ana diye
çağırmaya korkardık...

Anacığım, yurdum!
Şimdi değiştik artık.
Kendimiz kurtardık
boynumuzu boyunduruktan
Ve dönüşü yok artık bu yolun.

Yaşamdan korkmuyoruz
bu, ölümden de korkmuyoruz demektir
Biziz umudu
Angola'nın
Ve bizim savaşımız
sana mutluluğu getirecektir!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Antonio Cardoso (d. 1935)

ŞİİR
Ne zaman çekip gidecek bu kuru dönem
ve gelecek güneş gülümsemeye damın üstünde?

... eskiden, çocukluğumun günlerinde
sac damın
küçük delikleri vardı
aralarında güneşi gözlediğim...

Eskiden...

Ne zamana dek çekip gidecek bu kurşun gök
ve maviliği eskinin
gelecek gülümsemeye damın üstünde?

Türkçesi: Güven Turan

Costa Andrade (d. 1936)

MELEZ (MULATO)
Yenmesi gereken bir kuşaktanım ben
ve yeni yollar açmayı denemesi
acunun dört yanına
ne durur ne yorulurum ben
ne de bir korku duyarım
ne de şikâyet ediyorum şimdi
sessizlik boğuklaştırdı sesleri.

Bir bildiri gibi doğdum ben
her kıtada kökü olan

Sevebilir yaptılar beni
ve yaratabilir yaptılar
yüklü omuzlarım
kesinliklerle
ve bana bir yürek verdiler
tüm engellerin üstesinden gelecek

Ama salt İnsanım ben

Senin gibi her Avrupa'nın kardeşi
ve sen kardeş, içinde ışıyacak
geleceğin Afrikaları.

Türkçesi: Güven Turan

Antonio Jacinto (d. 1924)

XILOANGO
Bu ırmak
bu ırmak uzaklara gider
öyle uzun ve uzak

Bu ırmak
bu ırmak hayatımızdır bizim
öyle kısa ve çıplak

Bu ırmak
bu ırmak umudumuzdur bizim
öyle uzun ve gerçek

Anlamı ne bu ırmağın
ve suları kırıştıran rüzgârın?
Anlamı ne hayatımızın
ve açmayan çiçeklerin?
Anlamı ne bu uzaklığın
anlamı ne hiç devşirilmeyen gerçekliğin?

Ah anlamı ne
anlamı ne umudumuzun
o ölümsüz su zambağının
yükselen ırmağın üzerinde
çiçeklenen bir gülümseme halinde!

Ne anlamı var
bir bakışı
ay ışığının gülleriyle aydınlanan
ve ırmakta kalan
ışığın.

(1976)
Türkçesi: Özdemir İnce

MONANGAMBA[4]
Bu koca çiftlikte ekinleri yağmur değil
alın terim sular
Bu koca çiftlikte olgun kahve
kırmızı kiraz var
kanım damla damla besledi özsularını.
Kahve kavuracak
ezilip, öğütülecek
kararacak, kararacak; ırgatın kara
rengini alacak
Irgatın kara rengini!

Şakıyan kuşlara sor
tasasız, kıvrılıp akan ırmaklara
ve içerden içerden esen rüzgâra:
kim kalkar erkenden? kim yollanır tarlaya?
Kim taşır ağanın tahterevanını[5] uzun yollarda?
Ürünü devşiren kimdir, parasını alan kim?
Kim yaşar kokmuş mısır, kokmuş balık ve aşağılanmayla
paçavralar için 50 anglores[6] gündelikle
ya kim yer sopayı karşı çıkınca?
Kim?
Kim büyütür darıyı
ve çiçeklendirir portakal bahçelerini?
– Kim?

Ağaya, otomobiller, araçlar makineler,
metresler ve bir sürü zenci tutması için
parayı kim sağlar?
kim zenginleştirir beyaz adamı
kim şişirir göbeğini ve cüzdanını?
– Kim?

4 Monangamba: Gamba çocukları.
5 Tipoye: İki kölenin, üzerinde Çeyaz Adamı taşıdıkları iskemle (aslında).
6 Anglores: Angola parası.

ve şakıyan kuşlar
tasasız akan ırmaklar
ve içerden esen rüzgâr
yanıtlayacaklar:

Gamba kopuklarımı
(— Monangämbeeeee...)

Ah! bırakın hurma ağaçlarına tırmanayım hiç olmazsa
bırakın çekeyim, çekeyim hurma şarabını
sarhoşluğumda boğulup, UNUTAYIM
— Gamba kopuklarımı
(— Monangämbeeeee...)

Türkçesi: Tuğrul Tanyol

FİLDİŞİ KIYISI

Bernard Dadie (d. 1916)

TÜM KITALARIN İNSANLARI
Kan sıçramış gecelerden çıkar gelirim
böğürlerime bir bak
Açlık ve ateşle deşilmiş
Ekilebilir bir topraktım ben
Gör nasır bağlamış elimi,

kapkara

durmadan işlemekten dünyayı.
Gözlerim aşk ateşiyle yanık.
Ben oradaydım ata'yı kovduğu zaman melek
Oradaydım ben dağları tükettiğinde sular
İsa uzlaştırdığında cennetle yeryüzünü gene oradaydım
Hâlâ oradayım, gülümsemesi koyakların üstündeyken
Bizi bir araya bağlayan aynı yazgıda.
Bütün kıtaların insanları
Kurşunlar hâlâ gülleri budar
Düşlerinin sabahlarında.
Sıyrılır insan yalan umutların gecesinden
Söylediğim şarkı sizedir
Siz ki sahipsiniz erişilebilir cennete

Biz

ki ararız kendimizi sokak lambalarının yalancı şafağında
Çokça bilirim
Kemiklerdeki soğuk, karındaki açlığa dair,
Karabinaların gürültüsüyle yataktan fırlatılma hakkında
Ama hep göz kırpıvermişti bu yıldız
Ateşler akşamında, barutla sarhoş saatlerde.
Bütün kıtaların insanları
Sahipsiniz erişilebilir cennete

Siz ki bir kadın gülüşü işitmeyi seversiniz
Bir çocuğun oyununu seyretmeyi
Siz ki seversiniz önermeyi ellerinizi
Zincir gibi biçimlendirmeyi
Kurşunlar hâlâ gülleri budar
Düşlerin sabahlarında.

Türkçesi: Cengiz Öndersever

Charles Nokan (d. 1937)

ÖZGÜRLÜK ÇİÇEĞİ
Açıldı çiçeği özgürlüğün
Eski dinler unutuldu artık.
Tapınıyorduk Assie'yle Niamlen'e.
Para denen yeni tanrı aldı yerini onların da.
Kara Afrika'yı yaraladı beyazlar.
Karalar öldürmek için kavuştu özgürlüğe.
Büyük karanlıkları izliyor karanlıklar.
Uyan artık ülkemin ruhu!
Seni öldürecekleri yok et
Ve ek gerçek özgürlüğü!

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

GAMBİA

Lenrie Peters (d. 1932)

PARAŞÜTLÜ ADAMLAR
Paraşütlü adamlara göre
ilk atlayış
soluğunu keser insanın ve
görüntüsü rahatsız eder
işe yaramadan sallanan ayakların.

Sert toprak
bıraktığın yerde değildir
tepetaklak inerken aşağı,
konuşur can damarın
sen dinlenirsin
öğrenerek umudu kesmemeyi.

Birden yalnızsın
rüzgârı bir yerde
açık şemsiye ile
sıcak yeryüzü güven verir
bu titrek geçiciliğin sonunu
getirmesi ile.

Konmaya çalışırsın
yeşil çimenlerin olduğu yerde
ve taşımaya yükünü
tarlanın bir köşesinden ötekine.

Şiddetli iniştir
son noktayı koyan
ve yeryüzü bir yere gitmezken
sensin kendini başladığı yerde bulan.

Zaman yoğunlaşırken havada
yitip gidersin bulut içinde
ve her saçma düşüş gibi bu da
biter başladığı yerde.

Türkçesi: Gürhan Uçkan

GANA

Ellis Ayitey Komey (d. 1927)

UNUTUŞ
Düşen hurmayı anımsamak istiyorum
Ve beyaz şarabını hurmanın
Sert göbeğinden dökülen.
Yolu anımsamak istiyorum
Ayağımın çamurunu,
Vücuduma sürünen dallarını
Ağaçların.
Olduğu gibi anımsamak istiyorum
Yeşil suratlı ormanı
Kurbağaların keyifli bağırışlarını
Ürperten sesleriyle baykuşları.
Hurmalar arasında yürümeliyim
Yaprakları jilet gibi keskin
Dibinde böceklerin yuva kazdıkları
Yer elmalarını, manyoka'ları gölgeleyen
Ve sarktıkça aç bir çocuğu besleyen göğüslere benzeyen
Hindistan cevizleri arasında yürümeliyim.
Hepsini hepsini anımsamak istiyorum
Onlar da ben de
Toprak olmadan,
Günün birinde.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Kwesi Brew (d. 1928)

ARAŞTIRMA
Geçmiş dediğin
Bugünün küllerinden
Başka ne ki...
Gelecek dediğin
Bulutlarla sınırlı
Göğe kaçmış
Bir dumandan başka ne...

Hanım-hanımcık ol;
Sevgilim
İyi yürekli ol;
Bak, sözler hatıra oluyor
Soytarıların elinde
Hatıralar kötü silah.
Aklı başında adamların
Suspus oluşları
Buddha'nın yüzünde
İsa'nın

Avuçlarındaki yazıyı
Okuyuşlarından ötürüdür.
Öyleyse sevgilim
Onların nutuklarında
Akıl-makıl arama sen
Kılavuzluk arama.
Bırak sessizlikte kalsın
Onların dillerine
Haddini bildirmiş olan
Aynı ateş.
"Öğret bize, aydınlat bizi...,"
Sen ve ben
Yükü aşkımızdan
Olan geceyi
Uyur dururken
Yağmur boşandı.
Onların o
Sivri ve
Yeni bulunma akılları
Çabuk çabuk parlayan
Şimşek çakışlarında
Açığa vuruyor gerçeği;
Demek ki
Onlar aptalların
Kölesi olmuş kalmışlar.

Türkçesi: L. Sami Akalın

(Francis Ernest Kobina) Parkes (d. 1932)

GECE YARISI
Tanrım, bu gece yarısı
Karanlık, kasvetli,
Yıldızsız gece yarısı.

Şşt! geliyor işte
Kızıl ateşli cinler
Hayaletlerle birlikte
Karanlık gece yarısı.

Kulak ver şu sessizliğe!
Gürültülü başkaldırıyı
Yaşam gürültüsünü
Korkudan, pis ölümden
Başka bir şey hissettirmeyen bu sessizliğe?

Uyanıyor akbabalar ağaçların hışırtısından.

İşte köpekler havlıyor
Hayaletleri mi gördüler yoksa
Kızıl, sıcak soluklu cinleri mi
Bu kara gecede?
Tanrım, nasıl da havlıyorlar!
Sessizlik yeni baştan.
Tüm cadılar seferber
Bir av bulmuş olmalılar.
Tanrı yardımcısı olsun
Annesinin göğsünden alınıp kaçırılan
Küçük bebeğin
Bu karanlık saatte!
Duyuyor musunuz bağırışlarını
Tiz,
İçler acısı,
Ve sonra...

O sessizlik yeniden!
Küçük ruhu çıkarılmış olmalı
Akbabaların bekleştiği
Ağacı.
Rüzgâr esiyor
Belki esmiyor da
İç çekiyor zavallı,
Kör bebek için.

Bir ses duymadınız mı?
Ne zaman?
Şimdi. Yani bu gece,
Hayaletlerin ayaklandığı,
Kötü ruhların ilençlilerden öç aldığı
Kehribar karanlığındaki bu gece.

Bir inilti, bir bağırma duymadınız mı?
Bebeğin bağırmasıydı o.
Kötü cadıların ağaçtaki vekilleri
Akbabalar tarafından gözleri oyulan bebe

O büyük sessizlik yeniden.
Ayak seslerini duyuyorum kötü tanrıların.
Uyuyamam, sıkıntılıyım
Çıkarırken cadılar
Kör bebeği
Ağaca.

Yatağım sırılsıklam, bakın
Soğuk vücudumdan akan soğuk terle,
Ama kalkmamalıyım
Bu karanlık bu sıkıcı saatte
Hayaletlerin ayaklandığı
Yankıların ıslık gibi dolaştığı
Tanrıların
Ayaklarındaki zincirleri şakırdattığı

bu saatte.
Evet, evet, kalkmamalıyım
Alevden soluklar
Kızıla çevirirken bu kara geceyi
Ve cadılar beslenirken
Akbabaların kör ettiği
Bebeğin ruhuyla.

Hâlâ gece yarısı mı Tanrım?

Türkçesi: Gürkal Aylan

APOLCALYPSE
Kıyamet gününe yakın
Görünümü değişecek yeryüzünün
Güneş gece yarısı olacak, ay da kan
Kıyamet gününe yakın.

Ama şimdi, kılıçların daha saban demiri olmadığı
Mızrakların mızraklıklarını sürdüğü şu günde
Gözünüzü dört açın çocuklarım.

Diyelim ki mango ağacının gölgesinde yürüyorsunuz
Ya da koşuyorsunuz kızgın güneşin altında.
Bir hiç olduğunuzu kabul edeceksiniz.
Okların ok olarak kaldığı,
Mızrak ve oraklardan doğan mucizenin
Görünmeyen bir mucize olarak kaldığı şu günde
Usumuzda olsun çocuklarım,
Köpeklerin söylevler verdiği,
Boynuzların insan alınlarını süslediği ülkelerde
Kinli Sasabonsam'ın kara ve gizlemli
Bir zindanına sürüklerse sizi
Rastlantıyla, minik ayaklarınız
Gümüş pullarla kaplı denizkızlarının
Ve deniz hayvanlarının insanlıkla alay ettiği
Bu garip, insanlıktan uzak ülkede

Takılırsa gözleriniz bir taşa
Kara, cansız, pis, sakallı,
Yalvarırım çocuklar, ses etmeden geçin,
Soru sormadan.

Tarih öncesine döneceğiz çünkü,
Birleşecek yeniden son ve baş,
Görünümü değişecek dünyanın yeniden
Taşlar insan olacak
İnsanlar taş,
Serçelerden kartallar doğacak
Toprak buğday buğday olacak.

Çocuklarım,
Rastlantıyla, kükreyen bir tavşan görürseniz
Ya da tahterevana kurulmuş bir maymun,
Sessizce bakın. Çabucak uzaklaşın yanından.
Çok çabuk.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Kofi Awanoor
(George Awaoonor-Williams) (d. 1935)

SAVAŞ TÜRKÜSÜ
Ak basmalar içinde uyuyacağım;
İnsanoğlunu geldi buldu savaş
basmalar içinde uyuyacağım.
Bırak çocuklar gitsinler savaşa
Kpli ve adamları gitsinler;
Beyaz adamın silahları gürlesin bırak,
Hücuma geçiyoruz;
Hepimiz basmalar içinde uyuyacağız

Saldırırken biz, yerler sarsılacak;
Ta kulübelerimize değin geldi girdi savaş;
Korkaklar kalsınlar geride,
Evde otursunlar korkaklar kanlarla;

Karılarımıza yanaşan olursa eğer
Biz savaştayken karılarımıza,
Soluklarını yitirecekler
biz dönünce.

Nerde duyulmuştur ki
Nerde duyulmuştur ki gözleri önünde kendi öz anasının
Bir çocuğu soksun bir yılan;
Savaş geldi çattı
Ta kulübelerimize değin girdi savaş
Yiğitlerin savaşı bu
Bırak gürlesin topu tüfeği beyaz adamın
Savaşın dumanı sarsın bizi bırak
Bir ölüm kalım savaşı
bu savaş.

Savaş alanında öleceğiz
İstemeyiz başka yerde istemeyiz ölümü
Bizimle birlikte ölecek topumuz tüfeğimiz
Keskin kılıçlarımız bizimle birlikte
Savaş alanında öleceğiz.

Türkçesi: Nazar Büyüm

Atukwei Okai
(d.1941)

CABRAL İÇİN ÖVGÜ

1.
Tabanca da yalan söyledi gene
Ağladı bütün köyler kasabalar

Amilcar Cabral'ın ardından

Ey şafak vaktinin asılı duran çiyi
Ey gökyüzünün türkü çağıran bulut uçurtması
Ey uçuşun sürtülerek geçen kanatları
Ne zamandır bombalanıyor türkümüz?
Ne zamandır bıçaklanıyor ışığımız
Ne zamandır yerde yatıyor kumru?

6.
Amilcar Cabral —
Ben de gördüm onu şafak vakti
yürürken tarlalarda
yürürken geniş adımlarla — o köylü savaşçıyı —
ben de gördüm Amilcar Cabral'ı

Dengesini bozuyordu köprülerin,
Çiçeklere su veriyordu,
Adreslere fısıldıyordu,
Ateş yalımlarının kulaklarına.
Otlaklara, kaynaklara götürüyordu davarları.

Türküler söylüyordu,
bezgin ruhlara kova kova
saydam kuyu suları dökecek türküler,
Türküler söylüyordu
sesleri çağrı yapan türküler.

7.
Yarın mahkemede savunacaksınız hepiniz
Taflatse'nin toprak reformunu, geri verilecek
Bütün topraklar halka uygun olarak bu yasaya.

Ötekilere söyleyin, adımı vermeyin, sağlıcakla kalın.

Her evde yanık tutulsun yağ kandilleri
Görünmesin salık verdik güneşe
Bütün topraklar halka geri verilinceye kadar

Ötekilere söyleyin, adımı vermeyin sağlıcakla kalın.

Bu gece adres değiştirtecek bıçaklar
En büyük çocuklarına düşmanın —
Geri verilmeli halka bütün topraklar.

ÖTEKİLERE SÖYLEYİN, ADIMI VERMEYİN, KALIN SAĞLICAKLA.

Türkçesi: Yunus Çakır

M- F. Dei Anang
(1909-1978)

HANGİ KADERE DOĞRU EY AFRİKA?
Oturdum
gökyüzü yıldızlarının delik deşik ettiği kubbenin altına
Ve yörüngesi boyunca
sabırla kayan
aya baktım.

Kıpırdamıyordu ay
ve Doğa'nın kendisini sınırladığından da
kederlenmiyor gibiydi
Sessizce gülümseyip
durumundan hoşlanıyordu
Yukarda bulutların arasında.
Ve sonra
Ey Afrika
büyük Firavunların
ve esrarlı mimarı yasaların yarattığı
o geniş piramitlerin toprağı
Anavatanım benim
Düşünmeye koyuldum
ki ay gibi
Senin de çıktığını söylerler!
Ama hangi kadere doğru
Ey Afrika,
Hangi kadere doğru?
Geçmişe doğru mu?

Davulların
ve hurma ağaçlarının gölgesindeki
şenlik rakslarının zamanına
Geçmişe doğru mu?
Koruyucusuz günlerin zamanına
Kızın hep el değmemiş olduğu zaman
Ve oğlan eski tanrıların korkusuyla

tiksinirdi kötü yola sapmaktan.
Geçmişe doğru mu?
Dinginliğin
Ve iyiliğin hüküm sürdüğü
Saman sapından yapılma karanlık kulübeler
Geçmişe doğru, BOŞ İNANLAR çağına doğru mu?
Ya da ileriye mi?
İleriye! Ama neye doğru?
İnsanın
insan üstüne yığıldığı
Kıtlığın
ve yoksulluğun
mutsuz yuvalarını kurdukları
Her şeyin karanlık ve korkutucu olduğu
Gecekondulara mı?
İleriye neye doğru?
İnsanlık dışı bir değirmende
Bitmez tükenmez uzun bir kötücül büyü içinde
Zor saatleri öğüten fabrikaya mı?
İleriye! Ama neye doğru?
Ortaçağdan kalma suçların
bulaşıcı pis kokuları,
Aşağı ırkın insanları üstüne
bombalar ve güllelerle
Ari ırkın insanlarının
kana susamış topları ateş püskürdüğü zaman
İleriye, UYGARLIĞA doğru mu?

İleriye, tozlu gereçlere
ve aç gözlü kazançlara
öldürücü kavganın
kesin habercilerine doğru mu?

Ya da dünyanın yarısının canlılarını yere sermek ve yakmak
Öteki yarısının gebermesi pahasına
baştan aşağıya pazarları darmadağın eden
ve insanların yüreğini çeliğe çeviren
Adam Simith'in
uygunsuz yasalarına

ileriye doğru mu?
Ya da geçmişe
Aslı kaynağına
Ahlaksal erdemlerin
Hem tüm hem erkin hem özgür
Bağımsız bir gönülden yükselen
İnsan sevgisi
ve Tanrı korkusuna doğru mu?
Ay
önceden belli bir yol boyunca
yıldızların delik deşik ettiği gökyüzünde
sabırlı ve sessiz kayıyor
İyice sınanmış bir yol üstünde
Sakınarak kay, Ey Anavatan
Ama hangi kadere doğru, ey Afrika?
Hangi kadere doğru oy?

Türkçesi: Eray Canberk

A.L. Milner-Brown

KİM BİLİR?
Kim bilir. altın topraklarla
Böylesine cömertçe gönendirilmiş
Ve palmiyelerle bezenmiş
Uzak yakın bütün büyük ulusların imrendiği
Bu Afrika bir gün dünyaya art niyetsiz
Barış ve dinginlik için önderlik edebilir-
Kim bilir? Kim bilir?
Ve Tanrı'nın zamanı yetkinliğe erdiğinde
Ve ayrı renklerin soyların sınıfların insanları
Onu önder edindiklerinde
Kin ve kötülük geçmişe gömüldüğünde
Barışın Prensi en sonunda Afrika'da
Yuvasını kurabilir
Kim bilir? Kim bilir?

(Barışın Prensi: İsa Mesih, yalvaç)

Türkçesi: Özcan Özbilge

GİNE

Camara Laye (d. 1928)

ANNEME
Zenci kadın, Afrikalı kadın, seni düşünüyorum, annem ey ...

Ey Dâman, annem hey, sırtında sen taşıdın beni, sen emzirdin, ilk adımlarımı sen attırdın, ilkin sen açtın gözlerimi yeryüzünün olağanüstülüklerine, seni düşünüyorum...

Tarlaların kadını, ırmakların kadını, büyük ırmağın kadını, sen hey, annem, seni düşünüyorum ...

Ey Dâman, annem hey, gözyaşlarımı sen kurulardın, sen coştururdun yüreğimi, sen katlanırdın yaramazlıklarıma sabırla, çocukken yanında olmaktan hoşlanırdım, şimdi bile yanında bulunmaktan nasıl da hoşlanacaktım!

Arı kadın, duru kadın, tevekküllü kadın, sen ey, annem, seni düşünüyorum...

Ey Dâman, büyük demirciler ailesinin Dâman'ı, büyük demirciler ailesinin Dâman'ı, usum, düşüncem hep seninle ilgileniyor, her adımda, senin düşünmen eşlik ediyor bana. Ey Dâman, annem, şimdi bile, içtenliğinle, sıcaklığınla olmaktan. Nasıl hoşlanacaktım, çocukken yanında olmaktan...

Zenci kadın, Afrikalı kadın, sen ey, annem, sağol; benim için yaptığın her şey için sağol, oğlun ne uzak sana, ne yakın sana oğlun!

Türkçesi: İshak Yetiş

GÜNEY AFRİKA

Peter Abrahams (d. 1919)

BEN RENKLİYİM
Liza Teyze
(Evet?)
Ben neyim?
(Ne demek sen nesin?)
Irmakta bir çocuğa rastladım
Dedi ki o bir Zuluymuş.
Teyzem güldü.
(Sen Renklisin,
üç çeşit insan vardır;
Beyazlar, Renkliler
ve Siyahlar
Beyaz insanlar en önce gelirler
sonra da Renkliler
en sonra da Siyahlar gelir.)
Neden?
(Çünkü bu böyledir.)
Ertesi gün Joseph'i gördüğümde
Göğsümü döverek
Ben Renkliyim dedim.
O da ellerini çırptı ve güldü.
Joseph ve ben o yaz
uzun öğleden sonralarının
çoğunu birlikte geçirdik.
Ben ondan biraz Zulu öğrendim.
o da benden biraz Afrikaans öğrendi.
Dopdolu geçiyordu günlerimiz.
En başta ırmak vardı araştırmak için.
Sonra benim yüzme derslerim vardı.
O yaz sopalarla kavga etmesini
söğüt dalları ve yapraklarından
yeşil şapka örmesini

ellerimle
kurbağa ve iribaş yakalamasını
ceylan kapanı kurmasını
ırmak kuşlarının sellerini yansılamasını
öğrendim.
Bizi ısıtan sıcak bir güneş,
ıslak bedenlerimizi kuruttuğumuz yeşil çimenler,
oynamak için killi çamur,
boğuşmak için ince kumumuz vardı.
Kocaman çekirgelerimiz vardı, yarıştığımız
Ağustos böcekleri vardı
gün kararınca sürülerle ortaya çıkan,
ve yüzlercesini yakaladığımız.
Gevrek kızarmış tuzlu böceklerin
o ayrıksı tadı vardı.
Söğütlerde hışırdayan rüzgârın sesi,
fırtına çıktığında duyduğumuz
gök gürültüsü vardı.
Kahkahalara boğulan iki çocuğun sesleri,
bizim seslerimiz vardı.
Joseph'in beyaz adamdan önce yaşamış
siyah kralları anlatan öyküleri vardı.
Evde sordum;
Liza Teyze
(Evet?)
Bizim de Renkli krallarımız var mıydı
beyaz adamdan önce?
(Hayır)
Peki, biz nereden geliyoruz?
Joseph ve annesi beyaz adamdan önceki
siyah kralların soyundan geliyorlar.
(Çok konuşuyorsun sen) dedi teyzem
gülerek ve saçlarımı okşayarak
(Git yıkan artık.)

Türkçesi: Özcan Özbilge

Richard Rive (d. 1931)

GÖKKUŞAĞININ BİTTİĞİ YERDE
Gökkuşağının bittiği yerde
Bir ülke olacak kardeşim,
Ve orada dünya bütün şarkılarını söyleyebilecek.
Biz de birlikte söyleyeceğiz kardeşim, sen ve ben
Hem de senin beyaz olmana
Benimse olmamama karşın.
Biraz buruk bir şarkı olacak kardeşim
Çünkü ikimiz de besteyi bilmiyoruz,
Zor bir beste olacak kuşkusuz.
Ama sen ve ben öğrenebiliriz kardeşim.
Ne siyah ne de beyaz şarkı var aslında
Yalnızca müzik var kardeşim.
Ve işte bu o müzik, bizim de birlikte söyleyeceğimiz
Gökkuşağının bittiği yerde.

Türkçesi: Özcan Özbilge

Mazisi Kunene (d. 1932)

ÇIĞLIKLAR
Size bir çılgın adamın çığlıklarını veriyorum
acımasızlara haykıranların
gömütlerin üzerinden haykıranların
iskeletlerin, üst üste yığılı
ve eklem yerlerinden kırık kemiklerin.

Size bir akbabanın sesini veriyorum
etten tarlalarımızın üzerinde dönen
tepelerde sıralar halinde toplanan
göz çukurlarında yitmiş gözlerin ve
mehtabın vahşete terk ettiği yerdekilerin.

Size ortasından yırtılmış bu gömleği veriyorum
tarlada bırakılmış
daha memeden kesilmeden göçenlerin orda,
söyle bana, söyle bana
kim giydi bunu kış bastırmadan?

Size yalnız uyuyanları veriyorum
elleriyle düş katlayanları,
ölüm gecesinde baktıkları için
asla gerçekleşmeyecek düşleri,
bağırın dünyaya diye size veriyorum!

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Breyten Breytenbach (d. 1939)

ÜLKEYE DÖNÜŞ
Anne
düşünüyorum da
eve dönersem bir gün
habersiz sabahın erken saatlerinde dönerim
yılların birikimi zenginlikler
demir atların sırtında
her yer, her şey mavidir hâlâ
usulca açarım kapısını arka avlunun
yaşlı Wagter havlar
sonra sallar kuyruğunu beni tanıyınca
ipince bir keman çalacaktır Fritz Kreiser
nasıl da iyi bilirsin anne
bu havaların getirdiği Viyana valslerini
pencerelere toplanmaya başlayacak insanlar
belki de uzaktan uzağa
gülümseyerek eğilecekler gecelikleri içinde
dirsekleri bir zamanlar üzerinde tepindiğim dizleri üzerinde
içerde çatlarcasına atacak annenin kalbi
(peki gözlüklerim nerede?)
birden uyanacak rüzgârın sersemlettiği baba
ama anne çoktan dışardadır
sabahlığı içinde ve al aldır yanakları
Anne
düşünüyorum da tıpkı böyle olacağım
Noel sabahında bir melezler korosu gibi
ağlayacağımızı ve çay içeceğimizi düşünüyorum
anne.

Türkçesi: Özdemir İnce

NERUDA'NIN ÖLÜMÜ
Birkaç kan rengi çelenk
emekçilerin bayrakları gibi tabut üzerinde;
günü gününe izledik ölümünü Pablo Neruda—
ah, nice zaman yürüdün varmak için dünyanın öbür ucuna:
(gökyüzü mü? cehennem mi?)
karnı deşilmiş Madrit sokaklarında
gövdesinde tohumlar benzeri kurşunlarla orada yatmaktadır Lorca—
külrengi çocukları önünde Barselona'nın
hep sınıra doğru
ve yürekte İspanya—
eski ama dipdiri bir uygarlığın ürünü
damarlarında vuruşu kayaların ve madenlerin
dorukları üzerinde And dağlarının
güneşin mihraplarının ötesinde
daha insancıl yeni bir şafağa doğru

biz de tanıyoruz onları - generalleri ve bankerleri,
bakımlı tırnaklarıyla kokulu odalarından
kapıları yumruklayarak küfürler yağdıran gece yarısı askerlerini
haykırarak kitapları karıştırırlar
parçalamak için küçücük yalımlarını
bilgi, özgürlük, onur ve gururun
zavallı hayvanlar - sanki kesebilirlermiş gibi
kuyruğunu yıldızların!
Bizim sıcak iklimimiz de üretti, karanlıkta,
"güvenlik" bahanesiyle
saygıdeğer psikopatlar, öldüren, kurban eden,
sömürücünün bekçi köpekleri,
uşakları doların, zalimler,
çiklet beyinli iğrenç goriller
ince bıyıkları, güneş gözlükleri
dinleme aygıtları, mikrofonlar
hamamböcekleri gibi, kertenkeleler gibi dört bir yanda.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mongane Wally Serote (d. 1944)

YANAN BİR SİGARA
Bu küçük kara çocuk
paketten bir sigara çeker gibi
geldi dünyaya
ve yakıldı.
Bakar yükselen, kıvrılan, dağılan
duman olmuş umutlarına
sonra, Hiç.
Büyür sigaranın külleri gibi büyür,
hem uysal, hem savunmasız.
Ve ezilip söndürülür.

Türkçesi: Eray Canberk

Oswald Mtshali

BIRAKILMIŞ ÇIKIN
Jabavü'nün dumanlarına
karışmış
sabah sisi, beyaz kadın,
yayılıyor, kalın, sarı
geniş bir yaradan
sızan irin gibi.
Küçücük evlerimiz boğuluyor içinde
ağa yakalanmış balıkları andıran.
Kanın kırmızı paçavralarına bürünmüş,
köpekler, çöp tenekelerinin yağmacıları,
hırlaşıyorlar, yırtıcı, bir çıkın
kıpırdıyor, belli belirsiz.
Bir taş atıyorum?
Uzun sivri dişlerini gösteriyor köpekler
ve bir an için
kızıl kadifeden ağızlarını.
Tabanları yağlıyorlar

ve didiklenmiş bir ceset bırakıyorlar.
— bir yığın pisliğin üstünde yeni doğmuş bir çocuk-
"Ey Yemliğin Hazreti İsa'sı([7])
İyi uyu
insan çöplüğü üstünde."
Anan yumurtladı seni sabahın ışıkları içinde,
günahsız parlayan yüzün,
el değmemiş çiğ tanesi gibi yüreğin.

Türkçesi: Eray Canberk

Sipho Sepanla

DURDURUN YALANLARI
İsterim hep,
Umutsuzluk çığlıklarını değil
Özünü duymanı sözcüklerin,
Çatık kaşlarımdan okunan.
Bir yeni sesin
Haykırışlarını taşıyor çünkü gövdem.

Dursun istiyorum yalanlar.
Bırakın yoksulları beslediğinizi anlatmayı
Çünkü siz çıkardınız açlığı
Altın çukuruna akıttığınızda kanımı.

Dursun istiyorum yalanlar.
Bırakın kurduğunuz okulları saymayı,
Çünkü siz çıkardınız cahilliği
Yalnızca bana göre bir eğitim kurarak.

Dursun istiyorum yalanlar.
Bırakın göstermeyi hastanelerinizi,
Çünkü siz çıkardınız hastalıkları
Emeğime açlık ücreti ödeyerek.

7 Ağılda dünyaya geldiğine inanılan Hazreti İsa'nın doğduğu zaman üstüne konduğu yemlik hatırlatılıyor. (Çeviren)

İsterim hep,
Beni gözün abartmalarıyla değil
Tanrının yarattığı gibi görmeni,
Varlığının nesnelliğinde somutlanan.
Çünkü yere basıyorum ayağımı sıkıca
Evrendeki tüm insanlar gibi
Türkçesi: Engin Koparan

KAMERUN

Mbella Sonne Dipoko (d. 1936)

ACI
Parkta yaprak kımıldamıyordu
soluk soluğa bir haberci gibi
gelip de rüzgâr söyleyene dek
barbarların geldiğini.
Fısıl fısıl konuşan dallar
çaresizliğe kapıldılar.

Size o öfkeli fırtınayı
anımsatmak isterim:
Hani çaresiz kalan çiçekler
bir buket olup vermişlerdi kendilerini
tacı meteorlarla süslü kötü krala...

Fırtına başlayana dek susup da sonra konuşan
o dallar gibi biz de bekledik
keskin soğuğuyla görünmez bir kılıç
çarpıp kesene dek bizi.

Her parçamız bir yere gitti.
Sürüklenip yağmur suyunda,
her parçamız
kanımız dışında
ağaç gövdesindeki yaban balı gibi
olduğu yerde kaldı

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Patrice Kayo
(d.1942)

TÜRKÜ
Bütün karıları babamın
linç ediyorlardı anamı
Fakat bilmiyorlardı dansı
Babamın yerini ben alınca
Ve kraliçe olunca anam
Karım olunca bütün karıları babamın
ve uşakları anamın
Dansı beceremeyen anamın
fazla çocuğu yoktu
Salgınlar alıp götürmüştü onları
yalnız ben kalmıştım
Bir ırmak mıydım?
gümüş gibi akıyordum
Ve birlikte olmadığımız zamanlar
ceberrutlaşıyordum
Bir domuz taciri idim
ve tavuk satıcısı
İncirleriniz, çıngıraklarınız varsa
satın alırım.
Bir tek oğul
Güvenlidir baba koltuğundan
Bütün dansları da biliyorum
Annemse şahin eti yiyor yalnızca.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Francis Behey

BİR GÜN ANLAYACAKSIN
Bir gün anlayacaksın
derinin kara, dişlerinin
ve ellerinin içinin ak
ve dilinin pembe
ve balta girmemiş ormanların sarmaşıkları gibi
kıvırcık olduğunu saçlarının

Sus.
Bir gün öğrenince
kırmızı olduğunu damarlarındaki kanın
kahkahalarla gül,
ellerini vur birbirine,
deliler gibi sevin
bu söz karşısında.
Sonra bu neşeli halini bırak,
takın ciddi tavrını
ve sor çevrendekilere:
Damarlarındaki kırmızı kan
yetmez mi kabule
insan olduğumu?

Babamın keçisinin de
kırmızıdır damarlarındaki kan.
Sonra çok eğlendiğini söyle onlara
Biliyorsun ki hiç anlamadılar,
Hayvana ve insana kırmızı kanı
Tanrının verdiğini,
Hiç bilmez göründüler
İnsan başı konulduğunu babamın keçisine
Yaşa ve çalış
Böylece adam ol.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

KONGO

Patrice Emery Lumumba (1926-1961)

AFRİKA'NIN YÜREĞİNDE SABAH
Binlerce yıl, Afrika'm, bir hayvan gibi acı çektin,
Çölü yalayıp geçen rüzgârda savruldu küllerin.
Gözalıcı, büyülü tapınaklar yaptı zalimler
Ruhunu acılardan kurtarmak için
Barbarların yumruğu, beyazların kırbacına karşı
Yalnız ölmekti senin hakkın bir de ağlamak,
Totemine bitip tükenmez açlık, tutsaklıklar oydular,
Ağaçların kabuğunda bile korkunç, zalim bir ölüm
Sinsice seni gözlüyor, sana doğru geliyordu
Ağaçların deliklerinden, ucundan çıkan dallar gibi
Ölüm vücudunu, tedirgin ruhunu sarıyordu.
Göğsünün üstüne kocaman hain bir engerek yılanı koydular:
Boynuna sert içkilerden bir boyunduruk geçirdiler,
Canın ciğerin karını aldılar elinden, ucuz incilerle göz boyayıp
Varını yoğunu inanılmaz, paha biçilemez.
Kulübenden tamtam sesleri karanlık geceye,
Yüce kara ırmaklara zalim seslenilen taşıdı;
Aldatılan kızların, gözyaşlarının, kanların,
Ve küçük adamların kaynaştığı, doların kral olduğu
Anavatan dedikleri o ilençli ülkelere giden
Gemilerin öyküsünü söyleyip.
İşte orada çocuğum, öğüttüler karını gece gündüz
Amansız, korkunç bir değirmende, yok oldu büyük acılar içinde,
Sen de ötekiler gibi birisin. İyi kalpli beyaz Tanrının
Sonunda bütün insanları uzlaştıracağına inanmanı istiyorlar.
Ateşler yakıp ağladın, içler acısı şarkılarını söyledin
El kapılarına çöken evsiz barksız dilencinin
Derken bir şeyler oldu, bir şeyler kımıldadı içinde
Kanın yanıp tutuştu geceleyin

Dans ettin, bağırdın babadan kalma tutkuyla.
Bir fırtına gibi azgın, ama insancıl bir tonda
Bir güç doğuverdi binlerce yıllık felaketten sonra.
Cazın madensel sesinde, önlenmesi güç bir bağırışla
Bir dev kıpırdanışıyla sarstın her yeri.
Şaşırdı herkes, duman oldu bütün dünya
Kanının çılgın ritmini, cazın delice ritmini duyup
Sapsarı kesildi beyazlar bu yeni şarkıyla
Mor meşaleyi karanlık geceye diken bir şarkıyla.
Sabah işte, kardeşim! Sabah! Yüzümüze bak,
Yeni sabahlar başlıyor eski Afrika'da.
Yalnız bizim olacak artık bu ülke, bu su, bu kutsal ırmaklar,
Binlerce yıl anası ağlayan zavallı Afrika.
Tüm gücüyle güneş bizim için parlayacak,
Gözümüzün yaşını, suratımızdaki tükürükleri kurtularak,
Zinciri kopardığın an, koca zinciri,
Kötülüklerin, işkencelerin köküne kibrit suyu,
Hür ve şen bir Kongo doğacak kara topraktan,
Hür ve şen bir Kongo—kara çiçek, kara tohumdan!

Türkçesi: Gürkal Aylan

Tchicaya U'tamsi (d. 1931)

DEBOUT
... İşte ırmak yine gökkuşağı altında
ellerimi saçlarımı alan ırmak
çakallar dişlerim gibi
sinsi yılanın kokusunda
belleğimdeki delikte gizlenen
baykuş gözlüyor atmamı
yıldızlarla sarhoş ilk adımlarımı

yaşamım öldürücü bir yaşam
al onu

bırakma ölüme
anlıyorum ki Kongom
hür yaşamak istiyor
özgürlük
dişlerim için
çakallar olmak
güzel kokulu
hangi elma olsa işe yarar
aşk üzüntülüyse
gece inecek ruhum hazır

Türkçesi: Gürkal Aylan

ÇALI ATEŞİ
Ateş ırmak demek bu
deniz içmek ardından kumların
ayaklar eller
yürekte sevmeye
insanla dolduruyor beni içimde yaşayan bu ırmak
bir sana söyledim çevresinde ateşin

ırkım
akıyor orda burda bir ırmak
alevler bakışları
üstünde kuluçkalayanların
söyledim sana
ırkım
hatırlıyor
tadını tunç esrik sıcak öfkenin.

Türkçesi: Ali Küçüktavşanh

Antoine-Roger Bolamba

PORTRE
Benim var bir büyüm
büyüm
büyüm
sessiz birden uyanışım
sarılan dalgalı kollarına Kongo'nun
istemez bir fırtınalı geçit yüreğime
pırıldayan bayrakçıklarla bombalanmış
gümüş gerdanlığımı düşünüyorum
yüzlerce sessizlik adacığı ol
bayılıyorum inatçı sabrına
okapi'nin
açık gökleri döven mavi kuş
hangi batan gemi
Onu hiçlik körfezine düşürdü
gece yakarılarından yoksun hiçlik

Ah tutulmamış direnişler
ah! çığlıklı delikler
onları koruyanlara yönelsin kaderim
üç alçak adam

Üç diyorum sayarak 12 3
kim bulandırıyor atalardan kalma aynayı
senden başka kaçak görüntü
gözü kararmış öfkenin en yücesinde bulacağım seni
bekle takayım yüzüme kan maskemi
yakında göreceksin
bir bayrak gibi dalgalandığını dilimin

Türkçesi: Ali Küçüktavşanlı

LİBERYA

Roland Tombekai Dempster

AFRİKA'NIN YAKARIŞI
Ben sen değilim
ama sen benim
fırsat vermiyorsun
ben olmama

"Ben senin yerinde olsaydım"—
ama biliyorsun ki
ben sen değilim
yine de bırakmıyorsun
ben ben olayım

Her işime burnunu sokuyorsun
sanki bunlar
senin işinmiş
sen de benmişsin gibi.

Duygusuzun, kafasızın birisin
aptallık olur düşünmek
benim sen olabileceğimi,
senin gibi konuşup
senin gibi davranacağımı.

Tanrı beni ben yapmış
seni de başka yaratmış
bırak Tanrı aşkına
ben ben olarak kalayım.

Türkçesi: Gürkal Aylan

MADAGASKAR

Jean-Joseph Rabearivelo (d. 1901-1937)

HANGİ GÖRÜNMEZ FARE
Hangi görünmez fare
gecenin duvarlarından inip
sütlü ay pastasını kemiren?
Yarın sabah,
ay çıkıp gidince,
kanayan diş izleri kalacak.

Yarın sabah
bütün gece içenler
kâğıtları düşürenler ellerinden
yan kapalı gözlerle aya bakıp
kekeleyecekler:
"Kimin şu para
yeşil masada yuvarlanıp giden?"
"Ah!" diyecek içlerinden biri,
"dostumuz her şeyini yitirdi de
öldürdü kendini!"

Hepsi yarım gülümseyecek
sendeleyip düşecekler.
Ay orda olmayacak artık:
fare alıp götürdü onu deliğine.

Türkçesi: Ali Küçüktavşanh

Jacques Rabemananjara (d. 1913)

ANTSA
Ada!
Alev heceli ada,
Adın hiçbir zaman
bundan pahalıya mal olmadı ruhuma!
Ada,
bu denli hoşuna gitmedi yüreğimin!
Alev heceli ada,
Madagaskar!

Ne yankı!
Sözcükler
eriyor ağzımda:
Ormanlarının gizeminde
aydınlık mevsimlerin güzelliği,
Madagaskar!

Bakir ve kırmızı etini dişliyorum
sönmekte olanın ışık dişli
doymak bilmez tutkusuyla,
Madagaskar!

Bir suçsuzluk dayanağı
açlık içindeki yüreğimde,
en ateşlisi âşıklarının,
en sadık olanın
coşkusuyla uzanacağım göğsünde,
Madagaskar!

Ne önemi var gece kuşlarının,
ve kundaklanmış evin çatısında
can sıkıcı ve alçak uçan baykuşların
ne önemi var! ah, tilkiler,
civciv kanı kokan,
telli turnaların kanıyla şereflenmiş
derilerini yalasınlar!
Biz diğerleri, gök sanrılılar,
bulut mavisinin sonsuzluğuna takılmışız çılgınca,
Madagaskar!

Türkçesi: Ferda Keskin

Flavien Ranaivo (d. 1914)

SIRADAN BİR ÂŞIĞIN TÜRKÜSÜ
Beni sevme, tatlım,
gölgen gibi,
gölgeler silinir akşamları,
güneş doğana kadar
uyanık kalmasını isteyemem,
karabiber gibi de sevme;
biber mideyi yakar,
acıkınca isteyemem,
yastığın gibi de sevme;
gündüz bir araya gelemeyiz,
buluşuruz ancak uyku saatlerinde
pirinç gibi de sevme,
bir kere yendi mi
akla gelmez bir daha,
sessiz konuşmalar gibi de sevme;
tatlıdır bal ama
herkes bilir tadını,
beni güzel bir düş gibi sev;
sen gecede yaşarsın,
benim umudum günde,

beni sev,
birazcık para gibi
yanımda bulundurduğum,
yolculuğun boyunca
yanında giden bir yoldaş gibi
koca bir su kabağı gibi
içinde su biriktirilen,
çaldığım gitar gibi
müzik parçası gibi
beni sev.

Türkçesi; Eray Canberk

MALAWİ

David Rubadiri (d. 1939)

BİR AFRİKA FIRTINASI
Aceleci bulutlar belirdi
Batıdan
apansız ve kararlı
oraya buraya üşüşen çekirgeler gibi
döne döne
kuyruğu boyunca bir şeyler bırakarak
bir hiç peşinde koşan
deliler gibi

Gebe bulutlar
at sırtında gibi
birleşerek tepelere konan
kötü amaçlı kara kanatlar gibi;
rüzgâr ıslık çalıyor
ve geçsin diye o
ağaçlar eğiliyor.

Köylerde
coşku dolu çocukların çığlıkları
uçuşuyor
ve attıkları çığlıklar
rüzgâra karışıyor
sırtlarında bebeleri kadınlar
içeri dışarı
fırlayıp duruyor çılgınlar gibi
rüzgâr ıslık çalıyor
ve geçsin diye o
ağaçlar eğiliyor.
ipe dizili giysiler

pırtık bayraklar gibi sallanıyor
dalga dalga
uçup gidiyor
sallanan memeleri ortaya çıkararak
kör edici yıldırımlar gibi hava
gürlüyor, titriyor ve patlıyor
bunca ateş-duman tufanında
ve fırtınanın coşkusunda
rüzgâr ıslık çalıyor
ve geçsin diye o
ağaçlar eğiliyor.

Türkçesi:Gürhan Uçkan

MALİ

Gaoussou Diavara (d. 1939)

AMİLKAR KABRAL'IN ANISINA

I

Yüzünü anımsıyorum senin
Askerin yüzü
Emekçinin
Ve peygamberin.
Gözlerini anımsıyorum
Bakmıştım onlara
kendi gözlerime bakarcasına.
Sesini anımsıyorum
Kararlı net temiz
toprakçasına.

Seni anımsıyorum
Projektörlerin kesiştiği yerde
Flaşları altında fotoğraf makinelerinin
Mikrofonların çiti arkasında.
Seni
Kömürleşmiş köylerin
duman kokusuyla...
Sırtındaki asker gömleğinden
bir barut acılığı yükselirdi...

Gülümseyişini anımsıyorum
Ruha alevler saçan.
Ellerini
ki mavi yanıklar göğerirdi onlarda
düşman bazukalarının armağanı.
Parmaklarını anımsıyorum
ki jestleri
incelik, yoğunluk ve iradeyi birleştirirdi.

Seni anımsıyorum,
söylevini.
Sesini sevgili oğlunun
dinlerdi Afrika
Ve Asya
dururdu yanında onun
öz bacısı gibi.
Söz ederdin
yurdundan
ki orada
taşmıştır özgürlük nehri
ve öfkeyle parlamaktadır
partizan dağlarında ateşler.

Konuşurdun sen
Ve yanardı yürekler
Savaşın müziğiyle mest.
Zırhlı arabaların uğultusu
infilaklar
ve makinelerin takırtısı
ve kurşunun ıslığı
ve dikenli tellerin çatırtısı
ve zafer çığlığıyla...

Anımsıyorum seni
Amilkar...
Derdin ki
Özgürlük
dünyada son tutsak
koparıp attığı zaman zincirlerini
ancak o zaman başlayacak...

II

Amilkar
Umut yerleştirdin sen
acılı, milyonlarca yüreğe.

Onları
yakan mutluluğun duyumuyla doldurdun.
Kestin sonsuz geceyi
gerçeğin meşalesiyle
Yönelttin halkını
çetin yollarına
yiğitlik ve açık yürekliliğin.
Ve işte, iki adım kala şafağa
düştün
ve donup kaldın sonsuzca.
Ve kanın
yıkıyor
gökte yükselen şafağı.

Öldürdüler seni.
Çünkü sen
Gerçek yaşamın yolunu seçtin
yolunu başkaldırının
Çünkü sen
eline silah almış adalettin
Çünkü sen
acımızdın
her şey için hesaplaşmaydın düşmanla.
Çünkü sen
ümidiydin
emeği ve onuru yağmalananların.

Gine-Bissau'da
ve Yeşil Burun adalarında
ağlıyor rüzgâr
Palmiye korularında
kırmızı bir toz kaldırarak.
Dalgalar vuruyor kıyılara.
ve acıyla gürüldüyor anafor.
Titriyor cengeller
inliyor derinlikleri ormanların

Afrika ana
sevgili oğlunun
cesedi üstünde ağlıyor...

Bir canavara döndü onlar.
Sen gözü pekçe yaşamaktaydın
Geberiyordu onlar korkudan
Sen cisimleşmiş akıldın
Akılsızlıktı onlara egemen olan.

Öldürdüler seni
Fakat al kanın
atardamarlarımızda
ateşle fışkırıyor.
Ve yüzün
tekrarlandı
milyonlarca yüzde.
Ve vücudun
bir parçası oldu toprağımızın
onun taşısın sen, toprağı ve kumu.

Ve yüreğin senin
filizlenerek
yaşam ağacı olacak
bizler ve çocuklarımız için

III

Ellerin canlanacak
Ve yoğuracak
balçığını geleceğin.
Ve biz, yeni bir yaşam
yapacağız ondan.

Yüreğin canlanacak
ve başlayacak savaşarak geri almaya
özgürlük
aşk ve iyilik zamanını.

Gözlerin canlanacak
Ve görecekler
şafağın doğuşunu
altın bir alev içinde ufuktan.
Cesedinin üstünde
yemin ederim
her şeyimi
vereceğime
en uzak köşesinde
toprağımızın
son zincir halkası
parçalanana kadar...

Nerede güneş
gülümseyiş ve türküler varsa
ve uç veren filiz;
orada sen
canlısın
Amilkar...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Ouologuem Yambo (d. 1940)

BÜYÜCÜNÜN SOLUĞU
Gece gelecek ve önemli hiçbir şey olmayacak
Umut sönecek ve belki yürek susacak

Gün geçip gitti, bütün günler gibi
insanlar çalıştı, hiçbir şey düşünmeden.

Gece ilerleyecek, herkes yalnız kalacak
Bizsiz bağlanan demetleri yığacak düşler.

Hayvan gibi uyunmuyor, insanız
Tadını çıkarmalı uykunun, gündüz yorucu;

Olumlu iki şey, görmeliyiz düşlerde
hep böyle yaşamak tat vermiyor artık...

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

MOZAMBİK

Jose Craveirinha (d. 1922)

KATRANDAN BİR TANRI İÇİN
Makine çalışacak,
güneş demeden,
yağmur demeden,
unla, fasulyeyle,
makine toprağı açacak.

Ay yüreği gizliyor,
altın geliyor—
elmas yontulacak,
gemi geliyor,
ambar makineyle dolu,
Kömürden kukla geliyor,
Emmet Till'in tarihi,
geliyor Cadillac'ı patronun.

Makine çalışacak
havanda dövülen unla.
Geliyor mısır,
geliyor fasulye tarlası,
geliyor koca makine
katrandan tanrıya.
Havanda dövülen unla
çalışacak makine!

Türkçesi: A. Kadir-A. Timuçin

Rui Nogar (d. 1932)

İSTEMEDEN ASKERE GİDEN BİR ASKERE ŞİİR
Korkmaktan
korkarak
gitti oraya.

(Aman Tanrım, köyümde
bıraktım kadınımı...)

Utanarak
gitti oraya.

(Aman Tanrım, belki de bir çocuk öldüreceğim,
benim de iki yavrum var...)

Oraya gitti
başkası istedi diye.
Oraya gitti ama
ne cesareti onundu
ne de nefreti-hiç
onun olmamıştı ya
Başkasının öfkesi
bulaşınca ona
o da öldürdü, öldürdü.
Ta ki bir gün
—bir hakaret gibi gelen
tam güneşi varken, umudu varken
kadını varken
oğulları anası ve mektubu
her şey varken
tepesine düşene dek
gagası sarı
kuyruğu kırmızı
korkunç bir kahkaha ile
el bombaları.

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Marcelino Dos Santos (Kalungano)

ARMAĞAN
Yolların çakılları üstündeki
güneş

Gümüş yaprakları titreten
rüzgâr
ve dereler,
ılık toprağın damarlarından akan...
Bütün bunlar bir armağandır sana
oğlundan.
Uzak
çocukluk zamanlarından,
derin düşlerinden sana uzanan.
Bir yaşam isteğiyle
keskin ve buyurgan
durmadan canlanan
anılarından.
Mısır çiçeklerinden bir taçtır bu,
oğlunun alnına koyduğu
senin bayramında
senin gününde, ana!
Haylazlıklarımı bağışladığın
günlerdeki gibi
tıpkı o zamanlardaki gibi
işte geldim gene bugün
başımı göğsüne koymaya.
Uyumaya, salınarak
gözlerindeki dalgaların
uzaklardan taşıdığı
ninnilerle dalmaya
kollarından doğan düşlere doğru.
İşte,
ana,

yorgun ayaklarının
Ağaçlar
dallarının çiçekleriyle donatıyor kollarını
ve gölgesine sarıyor seni
umutsuz bir dinlenişin.
Doğduğun
toprakların armağanı
dereler
akıyor gövdenin vadisinden
yıkayarak ellerini.
İşte benim gelen
ana!..

Türkçesi: Onat Kutlar

Noemia Da Souza

ÇAĞRI
Kim boğmuş olacak kız kardeşimin
yorgun sesini ücra yerlerde?..
Gelmez oldu artık her sabah
uzun uzun yürümekten yorgun,
kilometreler ve kilometreler yutarak
sonsuz çığlığıyla: Makala!
Yok, gelmez oldu artık, çiseleyen yağmurda ıslanmış
elinde eteğinde çocuklar ve olacağa boyun eğmiş...
Ve bir yüzle; dingin, duru bakışıyla kendini ele veren!
Ah, biliyorum, biliyorum; son kez, bir veda pırıltısı vardı
mahzun gözlerinde,
ve sesi boğuk bir mırıltıydı nerdeyse,
dokunaklı ve umutsuz...
Ey Afrika, toprak anam benim, söyle bana:
N'oldu benim ücra yerlerdeki kız kardeşim,
hiç kente gelmemiş olan kız kardeşim
sonsuz çocuklarıyla?

Türkçesi: Eray Canberk

NİJERYA

Gabriel Okura (d. 1921)

GÜLDÜN DE GÜLDÜN
Senin kulağında benim şarkım
motoru bozuk otomobil
boğuk seslerle sarsılan;
güldün de güldün.

Senin gözünde benim yürüyüşüm
garip, yabansı bir yürüyüştü
senin "yüce zekâna" sığmayan,
güldün de güldün.

Şarkıma da güldün,
yürüyüşüme de

Büyü dansımı yaptım sana
simgesel bir konuşmanın ritmiyle
yalvarıyordu tamtamlarım, ama kapadın,
gözlerini, güldün de güldün.

İç dünyamı açtım, mistik dünyamı
sonuna dek, gökler gibi
gelgelelim sen girdin arabana
Güldün de güldün.

Dansıma da güldün,
iç dünyama da.

Güldün de güldün.
Kahkahaların buz gibiydi ama
içini dondurmuştu gülüşün,
sesin kulaklarını dondurmuştu,
kulakların gözlerini, dilini.
Gülme sırası bende artık;

gülüşüm buzdan değil ama;
soğuk değil. Çünkü kulunuz
ne otomobil bilir, ne de buz.

Gülüşüm ateşidir
göğün, toprağın,
havanın ateşidir
denizlerin, ırmakların, balıkların,
ateşidir hayvanların, ağaçların,
içini ısıtan bir ateştir gülüşüm
eritir buzlarını sesinin,
kulaklarının, gözlerinin,
dilinin.

Birden bir mucize olur
utangaç utangaç fısıldarsın:
"Nasıl olur bu?"
Yanıtlarım hemen:
"Atalarımı da, beni de yaşatan
yüce sıcaklığıdır toprağın, coşkun,
çıplak tabanlarımla dokunduğum."

Türkçesi: Gürkal Aylan

BİR ZAMANLAR
Bir zamanlar, oğlum,
içten yürekten gelirdi gülmeler
gözlerinin içi gülerdi insanların;
gel gör ki herkes sırıtıyor şimdi.
buz kesilmiş gözleri
gözleri bir kuşkular denizi.

Başkaydı o zamanlar, başka
el sıkışmada bile içtenlik vardı;
ama hepsi tarihe karıştı, oğlum.
Şimdi soğuk soğuk yapıyorlar bu işi
o yetmezmiş gibi
sol elleriyle boş cepleri yokluyorlar.

"Burası sizin eviniz", "Gene buyrun"
önden bol keseden atıyorlar ama,
sonradan iş değişiyor,
bir kez, iki kez güleryüz gösterip
üçüncüde kapıyorlar kapıyı suratıma.

Neler öğrendim neler.
Yüz değiştirmeyi öğrendim sözgelimi
giysi değiştirir gibi —
evyüzü, işyüzü, sokakyüzü, konukyüzü,
kokteylyüzü — her birinde ayrı bir anlatım
bir fotoğraf gülüşü.

ben de öğrendim oğlum
dişlerimi gösterip sırıtmayı,
soğuk soğuk el sıkmayı,
içten "defol" demeyi
Hiç sevmediğim halde
"Gördüğüme sevindim"
kafam kazan olduğu halde
"Ne güzel konuşuyorsunuz" demeyi
ben de öğrendim.

Ama inan bana, oğlum,
sen yaştayken nasılsam
yine öyle olmak istiyorum. Ağırıma
gidiyor numaralar öğrenmek.
Özellikle nasıl gülüneceğini
yeniden öğrenmem gerek,
bir gülüyorum aynada, dişlerim
zehirli dişleri oluyor bir yılanın.

Öğret bana oğlum,
nasıl gülüneceğini; göster
nasıl gülerdim bir zamanlar
sen yaştayken

Türkçesi: Gürkal Aylan

Chinua Achebe (d. 1930)

MANGO FİDESİ

(Christopher Okigbo'nun anısına)
Modern bir iş hanının
Yüksek penceresinden bakarken
Yeni çıkmış mango fidesi gördüm
Geniş beton çıkıntının üzerinde
İki kat aşağıdaki,
Mor, iki yapraklı, duruyordu ikiye yarılmış
Kara yumurtasının üzerinde. El ediyordu neşe içinde
    rüzgâra ve güneşe
İki sağanak arasında-ziyafet çekiyordu her gün kendine
Bol bol tohumundaki nişastasıyla

Ne kadar sürer?
Ne kadar, yağmurların yıkadığı bu taş gömüt
uçurumundan bu mutlu el sallayış?
Ne kadar sürer toprak tencerenin
dibinde kalmış unla doyunmak?
    Belki de inancı hiç ölmeyen
Bir pencere gibi durmuş bekliyordu
Ormandan gelecek, o pösteki saçlı
Gücüyle tohumu sonsuza dek dondurabilen kutsal adamı.
Ya da belki kocaman bir şeyin sebze kâsesine yerleştirilmiş
Hindistancevizi yumrusunun durmadan yenilenen lekesi üzerinde
Yaşlı kaplumbağanın tansıktı sofrasını umuyordu
    Bu masaldan uzak, inançtan uzak günlerde?
        Daha sonra gördüm onu
Yürekli bir yalnızlıkla dururken

Yerle gök arasında çıkan ilk ağız dalaşında
Kahramanca kök salmaya çalışırken
nesnelliğe, havanın ortasındaki taşa
Bu kavgayı ilk başlatan yağmurun

Bir gün iyice güçlenip çılgınca bir çağlayanla
Koruyucusu olduğu fidanı indireceğini düşündüm
Aşağıdaki toprağa. Ama yağmur yağdığı her gün
Beton dilinin üzerinde küçük seller oynaştılar
Dans ettiler onun ayak ucunda ikiye ayrıldılar,
Sonra yeniden birleşip devam ettiler yollarına.

Hastalıklı yeşile dönüştü mor rengi
Ölmeden önce.
Bugün hâlâ görüyorum onu —
Kurak ayların tozu güneşi içinde kupkuru tel gibi ince —
Tutkulu cesaretin küçük molozları arasında bir mezar taşı.

Türkçesi: Kevser Kavala

Franceso Yetunde Pereira (d. 1933)

YÜK
Bana giz miz verme dostum,
Yüreğim yükünü
Çekemez onun, kafam ezilir
Ağırlığı altında.

Beni bir kalem geçiver, n'olur,
Dilsiz olmak istemiyorum
Susuk, bir labirent gibi
Kalbimden gelen yol
Nasıl olsa kıvrıla kıvrıla
Bir sokağa açılacak sonunda—
Konuşmalar sokağına.

Bana giz miz verme dostum
ayağının altını öpeyim,
başka ne istersen yaparım
Ama ne istersen—
Dilsiz olmamı isteme de.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Wole Soyinka (d. 1934)

MEVSİM
Pas olgunluktur, pas
Ve benzi sarı mısır tüyleri;
Çiçek tozları çiftleşmek üzeredir
Kırlangıçlar dansa durduğu zaman
Okun ucundaki tüy gibi
Uçuşmakta mısır saplarının iplikçikleri
Işığın hizasında. Ve biz işitmekten sevinçli
Rüzgârın toplu yürüyüşünü, işitmek
Ovadaki bıçkı sesini, mısırların bırakıldığı yerde
Bambu kıymıkları gibi içine işlediğini.
biz toplayıcılar, şimdi
Püsküllerin üstündeki pası beklerken, çekilir
Alacakaranlıktan uzun gölgeler, kaplanır çelenk gibi
Sazdan samandan arabalar tütsüler içinde. Su yüklü saplar
Tohumun çürüğüne yürürler-biz bekleriz
Pasın söz verdiğini.

Türkçesi: Haydar Ergülen

YAĞDIĞINI DÜŞÜNÜYORUM
Yağdığını düşünüyorum onun
Kuraklıktan salıverilmiş diliyle
Ağzının açılmamış tepelerinden, dolarak
Yüklü müjdeyle,
Onun yükseldiğini gördüm
O apansız bulutu, küller içinden. Yerleşerek
Buluştular kül rengi bir çemberde, içinde
Durmadan dönen bir ruh.
Ah, o yağmalı elbette
Akıldaki bu kuşatma tutmalı bizi
Tuhaf kederler içinde, öğreterek
Kederin sessizliğini.

Ve onun nasıl çırpındığını
Ürkütüp saydam şeyleri kanatları üstünde
Bizim isteklerimizin, koyu özlemleri yakıp
Kaçınılmaz vaftiz törenlerinde.
Yağmur düdükleridir çalınan
Boyun eğme inceliğinde, buralardan uzakta.
Hâlâ boyun eğmeyen, bu, benim
Çıplak kayaları çöken dünyamın
Buluşmasıdır seninle.

Türkçesi: Haydar Ergülen

RODEZYA

Dennis Brutus (d. 1924)

MARTHA'YA MEKTUPLAR

17.

Hapiste
bulutlar önem kazanıyor
ve kuşlar

Düşmanlığın duvarları ile
kesilmiş gökyüzü
bir yanda ezenler varken
yukarı dönüyor akıl
-dönebildiği zaman-

Yıldızları görme umudu yok:
arada
Elektrikli teller ve lambalar var,
siliniyor onlar

Kuşların
beceri dolu hava bilgileri
ve şen gösterileri
ilgisini çekiyor insanın
kuşların özgüllüğüne ilişkin
bilinen sözler
ve bakımsız serbestlikleri
anlam kazanıyor
Ve bulutların ince özgün hareketleri
-bir çeşit müzik, şiir, dans-
insana etkileyici ritimler gönderiyor
imgelere bırakıp gidiyor:
Nereye gidiyorlar nerede çözülecekler
Evdekiler görecek mi onları
Kimleri sevindirecekler?

Türkçesi: Gürkan Uçkan

SESLER BAŞLIYOR YİNE
Sesler başlıyor yine:
Gecenin ortasında siren
kapıda fırtına
acı çeken sinirlerin çığlığı

Yarım ay gibi keskin
acı çeken yüzler
salt sonsuz haykırış
özgür olmayanların tanıdığı

Sağanak gibi iniveren
görüntüler acı saçıyor havaya
sirenlerin hemen ardından
çizmelerin tıkırtıları ve
başlıyor benim seslerim yine.

Türkçesi: Gürkan Uçkun

SENEGAL

Birago Diop (d. 1906-1970)

DYPTIQUE[8]
Çividi asmakabağının ucunda
ipe asılı güneş
günü doyururken,
ışık kızlarının yaklaşmasından ürken
karanlık

dağların eteklerine sokulur.

Savana aydınlık ve hamdır.
Her şey gözler önündedir, biçimler ve renkler.
Bunaltan sessizlikteki uğuldamada
ne boğuk ne keskin ufacık gürültüler;
bizi saran ve ürküten
duyarsız ve yürek ezen gizlerdir
Duyarsız uçsuz gizler.

Toprağa serilmiş
ışık dokulu, koyu renkli peştamal
gecenin yatağını açarken,
karanlık kızlarının yaklaşmasından ürken
köpek uluyor, at kişniyor
ve insan kulübesinin kuytusuna saklanıyor
Gözlerden saklanır, biçimler ve renkler,
ışığını yitirmiş savanada

Bunaltan sessizlikteki uğuldamada
kimi boğuk kimi keskin,
bitip tükenmeyen gürültücükler;
gizin dolambaçlı yolları
çekip gidenler ve geri dönenler için
usulca aydınlanırlar.

Türkçesi: Necmiye İşgören

8 İki katlı kanattan oluşan, sık sık bir altarda yer alan resim.

Leopold Sedar Senghor (d. 1906-2001)

SİNE GECESİ

Koy alnıma pelesengi andıran ellerini, kadın, koy,
kürkten de yumuşak ellerini.
Yukarda, akşamın esintisinde hışırdayan hurmalar salınıyor
Daha şimdi. Sütannenin türküsü başlamamış bile.
Bizi sallayan, ahenkli sessizlik.
Dinleyelim türküsünü, dinleyelim koyu kanın damarlarımızda
çarptığını, dinleyelim.
Yitip gitmiş köylerin sisi içinde Afrika'nın nabzının attığını
İşte yorgun ay durgun denizden yatağına doğru eğiyor başını
İşte kahkahalar azalıp seyreliyor, düşüyor başları anlatıcıların
annesinin sırtında uyuklayan çocuğun başı gibi
İşte ağırlaşıyor raks edenlerin ayakları; art arda türkü söyleyip
çığıranların ağırlaşıyor dili

Yıldızların ve düşünceye dalmış Gece'nin saatidir şimdi
Dayamış dirseğini bu bulut tepesine, süt beyaz peştamalıyla
örtünmüş tepeye
Işıldıyor hafiften kulübelerin damları. Ne diyorlar acaba böyle
gizliden yıldızlara.
Sönüyor içerdeki ocak, yakıcı ve yumuşak kokularıyla mahremiyetin
Yak yağ lâmbasını, kadın, yak da çevresinde yarenlik etsin büyükler
ataların yaptığı gibi, dinlesin çocuklar yatakta
Elissa'nın Eskileri'nin dinleyelim seslerini. Biz sürgünler gibi
Ölmek istememişti onlar, yitip gitse de kumların arasında tohum
selleri.

Dinleyeyim, tanıdık ruhların konuk gelen yansısını tütsü kokan
kulübede
Başım, ocaktan çıkan bir dang kadar sıcak göğsünün üzerinde
Duyayım kokusunu ölülerimizin, derleyim ve söyleyim yeniden
onların yaşayan seslerini, öğreneyim
Uykunun o derin boşluğuna inmeden önce yaşamayı.

Türkçesi: Eray Canberk

SENİN ADINI SÖYLEYECEĞİM

(Tama için)

Senin adını söyleyeceğim, Naett, senin adını
haykıracağım, Naett,
Adın tarçın kadar uçucu Naett, kokusu bir limon
bahçesi gibi.

Naett, çiçek açarken nasılsa kahve ağaçları öyle
saydam, adın,
Öğle güneşinin ve tutkunun yarattığı koyu nemli
bir gölgelik, çiçekler açan,
Çiğe benzer adın, daha taze demirhindi ağacının
gölgesinden,
Günün sıcağı azalıp akşam olunca nasılsa öyle,
kısa akşam saatlerinden daha taze,
Naett, sen öfkeli kasırga, şimşeğin gürültüsü,
gecem, güneşim,
Şimdi de büyücün oldum senin adını
söyleyebilmek için her şeyi göze aldım,
O uğursuz günde Futa'dan sürülen Elissa
prensesi.

Türkçesi: Eray Canberk

KARA KADIN

Çıplak kadın, kara kadın!
Giyinmişsin yaşamın kendi olan renginle, güzellik olan biçiminle!
Gölgende büyümüştüm, ellerinin yumuşaklığı örtmüştü gözlerimi.
Sonra, yazın ve öğlenin sıcağında, birden buldum seni adanmış
toprak, kavrulan
yüksek bir tepenin üstünde
Ve güzelliğin uçan bir kartalın çakışı gibi çarpıyor yüreğime.

Çıplak kadın, kara kadın!
Olgun yemişin sıkı eti, kararmış şarabın acıdan koyulaşan
renginde, ağzımı şiirlere
iten ağız

Arı çevrenli çayırlık ürperiyor Doğu yelinin tutkusu okşayışıyla
Tam tam oymalı çevrenin üzerine gerili gergin deri, inildiyor
Fatihin parmakları altında
Senin derin içten sesin kutsal ezgisidir en Yüce olanın.

Çıplak kadın, kara kadın!
En ufak bir solukta dinginleşiyor yağ, yarışçının böğrü üstündeki
yağ, Mali
Prensi'nin böğrü üstünde
Gök tutuşlu ceylan, çiğ damlaları derinin gece göğünde yıldız
O bağışlamaz usun tatları, çilli derinde al altın yansımalarıdır,
saçının kara gölgesinde kara sevdam aydınlanır doğan güneşiyle
gözlerinin,

Çıplak kadın, kara kadın!
Yiten güzelliğini türkülüyorum, ölümsüz bir kalıba sokuyorum onu
Kıskanç bir kader seni yaşamın köklerini beslemek için
döndürmeden küle.

Türkçesi: Güven Turan

ANI
Bugün Pazar,
Kardeşlerimin taş yüzlü kalabalığından korkuyorum.
Acıyla doldurulmuş cam kulemden, hep kusur bulan Atalar
Damlara, tepelere bakıyorum siste
Sessizlikte—bacalar ağırbaşlı ve çıplak.
Eteklerinde uyuyor ölülerim, bütün düşlerim toprak
Bütün düşlerim, caddeler boyunca dökülüyor cömert kan,
mezbahaların kanlarına karşılık
Ve şimdi, bu gözlem kulesinden şehrin varoşlarından gibi
Düşlerimin belli belirsiz akıp gittiğini görüyorum caddelerden,
tepelerin eteklerine yayıldığını,
Irkımın yol göstericileri gibi Gambia kıyılarında ya da Saloum,
Şimdi Seine'de, bu tepelerin eteklerinde.
Ölülerimi düşüneyim!

Dün Toussaint idi, koca yıldönümü güneşin
Hiçbir mezarlıkta anılmadı.
Ah, ölmeyi hiç kabul etmeyen ölüler, ölümle nasıl savaşıldığını bilen
Seine'de ya da Sine'de, benim güçsüz damarlarıma yenilmez kanı
dolduran,
Koruyun düşlerimi oğullarınızı korur gibi sezgili ayaklarla
dolaşanlar.

Ah Ölüler, koruyun Paris damlarını Pazar sisinde
Benim ölülerimi koruyan damları
Ki korkulu tehlikesizliğinden kulemin inebileyim caddelere
Katılmak için aralarına mavi gözlü kardeşlerimin
Kaba elli.

Türkçesi: Ali Küçüktavşanlı

AFRİKA
Afrika Afrika'm benim.
Baş eğmez savaşçıların Afrika'sı
Hani o ata yadigârı ovalara adını yazmış
Hani o büyükannemin şarkılarındaki
Karşı ırmak boylarındaki
Savaşçıların Afrika'sı
Ben seni hiç görmedim
Kanın damarlarımda oysa
O güzelim kara kanın
Kırları bayırları sulayan
O güzelim kara kanın
Bulaşır terlerine
Kölelikten canı çıkan çocuklarının
Afrika söyle bana Afrika
Senin sırtın mıdır bu
İki büklüm ezilgin olan
Küçük görmelerin ağırlığı altında
Kızıl yaralar açan sırtında çiçek çiçek
Kırbaç kırbaç inleyen sen misin yaz sıcağında

Erkek bir ses yanıtlıyor
Mert oğlum büyüyor işte yiğit ve güçlü
Burada bunca viranlığın ortasında
Beyaz soluk çiçeklerden bir ağaç
Afrika bu senin Afrikan
Yeniden dallanıp yeşeriyor bak sabırla inatla
Sunarak ürünlerine yavaş yavaş
Acı tadını özgürlüğün.

Türkçesi: Gürkal Aylan

AKBABALAR
O günlerde
Uygarlığın yüzlerimizi tekmelediği
Kutsal suyun uysal alınlarımıza çarpıldığı o günlerde
Akbabalar pençelerinin gölgesine diktiler
Kanlı vesayet anıtını
O günlerde
Acı kahkahalar vardı yolların madensel cehenneminde
Boğuyordu tek düze ritmi dualarını
Sömürgedeki ulumaları o günlerde
Ey zorla alınan öpücüklerin acı anıları
Bir savut namlusunda bozulan vaatlerin
Yığınlarla kitap okudukları halde yine de
Yabancısı olan insanlıkların sevgilerin
Ama biz bu eller bu döllediğimiz topraklar
Sizin gurur dolu şarkılarınıza
Yıkık köylerine karşın Afrika'nın
Taşıyoruz bir kale gibi umutlarımızı içimizde
Swaziland'ın madenlerinden Avrupa'nın fabrikalarına dek
Yeniden çiçeklenecek bahar aydınlık adımlarımızı bastığımız her yerde.

Türkçesi: Gürkal Aylan

DERDİNE YAN ZAVALLI ZENCİ
Derdine yan küçük Zenci
Kırbaç ıslık çalıyor bak
Sırtında okşadıkça
Kanlı kanlı terli terli

Derdine yan küçük Zenci
Gün uzun yollar uzun
Taşı durmadan işin ne
Beyaz fildişi beyaz Efendine

Derdine yan küçük Zenci
Alışsın çocukların açlığa
Bomboş kaldı kulüben
Sevgili karın uyuyor
Efendinin yatağında

Derdine yan zavallı Zenci derdine
Bir kez vurmuş bahtın damgasını rengine

Türkçesi: Gürkal Aylan

SENİN YANINDA
Senin yanında yeniden buluyorum adımı
Uzaklıkların tuzu altında gizlenmiş adımı
Yeniden buluyorum öfkenin ateşini saklamayan
gözlerini
Bir de karanlığı bir alev gibi delen gülüşünü
Bana Afrika'yı yeniden kazandıran karlı
geçmişlerin ötesinden

On yıl bu sevgilim on yıl
Kuruntularla dolu sabahlar ve düşünce kırıntıları
İçkiyle sızılmış uykular
On yıl bu ve dünyanın soluğu bir acı gibi işledi
içime

Gelecek günlerin tadını şimdiden taşıyor bu acı
Bitimsiz bir ırmak yaratıyor aşktan
Kanımın geçmişini yeniden buluyorum senin
yanında
Ve günleri çevreleyen gülüşlerden oluşan
gerdanlıkları
Yenilenmenin sevinciyle kıvılcımlanan günlerin

Türkçesi: Eray Canberk

TANZANYA

Şaban Refik (d. 1909-1962)

AMİNA
Amina, sana geldi gitme sırası, seni seçti ölüm
Bir gonca gülün soluşu gibi, henüz baharındayken
Senin için Cennete götüren ışık olsun dualarım
Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Ne çok diledim kavuşmanı sağlığına, ne çok dualar ettim
Hastalığa yenilmemeni, kaybedenin sen olmamanı ne çok istedim
Tanrı buyruğu bu; sana geldi gitme sırası, seni seçti ölüm
Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Seni düşünüyorum dayanılmaz bir kedere boğuluyorum
Anılarınla çevriliyim, bir düşteyim geçmişi yaşıyorum bugünde
Bu ölüm yaşamın sonu değil, buna inanıyorum
Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

İnanıyorum ölümsüzdür ruh, yaşar sonsuzca
Ölüm bir kurtuluştur, bekler vaktini gelmeye
Canım benim, sen Cennettesin, yaşamaktasın orda
Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Bildiğim ve unutmadığım bir şey var ki şimdi sen
Acının artık sana ulaşamayacağı bir yerdesin
İşte acılarımı unutturan şimdi bana kalan ödül bu
Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Bitiyor şiirim senin için yaptığım bir duayla
Toprağa dağılan beden yeniden oluştuğunda, geri döndüğünde ruh
Ve artık yok olduğunda ölüm aşk doğsun yeniden
Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Türkçesi: Şaban Özdemir

RENKLERİMİZ
Tanrı bağışıdır rengimiz cezalandırması değil
Buğday ekmeği yiyen de darı ekmeği yiyen de birdir
Yaşıyor ve ölüyor buğday yiyen de mercimek yiyen de
Tanrı bağışıdır rengimiz cezalandırması değil

O süslüyor gülleri yaseminleri donatıyor yıldızları Cennetleri
Tanrı'nın kudretini gösterir rengimiz ancak ve değildir bedenimizin kiri
Ne bir çirkinliktir o ne bir gazap imidir ve ne de günahtır
Rengimiz Kâdir-i Mutlak Yüce Tanrı'nın sınırsız güzelliğidir

Kanıtlanması için bir Tanrı bağışı olduğunun
Güzelliğin sahibi olan ve hamdedilen Yüce Tanrı
Ayıplayanları maskara eder dünyada rengimizi
Tanrı bağışıdır rengimiz cezalandırması değil

Tanıyoruz Kâdir-i Mutlak Yüce Tanrı'yı pek çok işaretlerle
En güzel belgelerdir büyük sanatçılar
Ve gerçeğin kanıtlarıdır yeryüzünü ısıtan Ayetler
Rengimiz Kâdir-i Mutlak Yüce Tanrı'nın sınırsız güzelliğidir

Zor değildir O'na donatmak Cenneti, canlıları ve ulusları
Bilgelikler doludur her buyruğunda Yüce Tanrı'nın
Ölümle ve doğumla değiştirendir canlıları dünyada
Tanrı bağışıdır rengimiz, cezalandırması değil

Türkçesi: Şaban Özdemir

SAVAHİLİCE
Ana yüreğindedir en sıcak sevgiler, başka yerde bulunmayan
Ve sen Savahilice anadilimsin benim, en değerli varlığımsın
Tutuşan bir kalpten yükseliyor şiirim, bunu sunuyorum sana
Ki seni bilmeyenler sana koşsunlar bununla
Anne yüreğindedir en sıcak sevgiler, başka yerde bulunmayan
Çocukluğumun dili, beni getiren bugüne; olgunlaştırarak içinde
Algıladım güzelliğini ve benim oldun her şeyinle
Gül kokusu gibisin rüzgârla gelen, en temiz havasın bana
Senin övgünü yayacağım okyanus ötelerine ve sahraya baştanbaşa
Anne yüreğindedir en sıcak sevgiler, başka yerde bulunmayan

Türkçesi: Şaban Özdemir

ALMANYA-AVUSTURYA

"ALMANYA-AVUSTURYA" başlığı altında, Almanya, Federal Almanya, Eski Demokratik Almanya ve Avusturya şiirleri yer almaktadır. Çünkü 1945 öncesi şiirini günümüzün iki Almanya'sının şiirinden ayırmak ne kadar güçse -1900'lerde doğan ozanlar hayatlarının o tarihten sonraki bölümünü iki Almanya'da sürdürmüşlerdir- Avusturya şiirini Prusya (Almanya ve iki Almanya) şiirinden ayırmak o ölçüde güçtür.

Modern Alman şiirinin temeli Friedrich Klopstock'a (1724-1803) dayanır. Bu ozan, o güne kadar gittikçe katılaşarak süren şiirsel kalıpları yıkarak Alman şiirinde biçimsel ve içeriksel bakımdan büyük bir ferahlık yaratmıştır. Alman şiirinin günümüze doğru gelişmesinde başka bir durağını Stefan George (1868-1933), Hugo von Hoffmannsthal (1874-1929) gibi Fransız simgeciliğinden etkilenen ve güzeli geleneksel bir anlayışla imgesel ve sessel uyumda arayan şairler oluşturmaktadırlar. Tartışmalı bir durum olmasına karşın, Avusturyalı Hugo von Hoffmannsthal ve arkadaşları, Alman şiirinin XIX. yüzyılını kapatan ve çağdaş şiiri açan şairler olarak sayılmaktadır.

Yüzyılımızın ilk yarısında Alman şiirine damgalarını vuran üç ozandan ilki Rainer Maria Rilke'dir. Dışavurumcu akımın egemenliğinin dışında yeni bir şiire yönelen Rilke, mistik içerikli yalın ve duygusal bir şiir yazmıştır. Öteki iki ozan, 1945'ten sonra Federal Almanya'yı seçen, Tanrı düşmanlığından yaşamın saçmalığına uzanan bir nihilist tavır içinde, yüzyılın çelişkilerini, gerilimlerini içinde yaşayan aydın kişinin ruhsal karmaşa ve tutarsızlığını yansıtan Gottfried Benn (1886-1956) ile Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde yaşamayı seçen toplumcu gerçekçi şiirin en önemli temsilcilerinden biri olan Bertholt Brecht'tir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra aralarında birçok ortak kaynaklar bulunmasına karşın, iki Almanya'da iki felsefî ve politik dünya görüşüne dayalı bağımsız şiirlerin oluştuğu saptanmaktadır. Federal Almanya'da Hölderlin'e kadar geriye doğru uzanan şiir geleneğini sürdüren ozanların yanı sıra toplumcu şiiri sürdüren şairler de göze çarpmaktadır.

W. V. Goethe (1749-1832)

SEVGİLİ YAKINLIĞI

Seni hatırlarım sulara günün
Şavkı vurunca;

Seni hatırlarım, dağlara ay
Renkler verince.

Seni görür gözüm uzak yollarda
Tozlar kalkarken;

Derin gecelerde, dağ yollarında
Yolcu titrerken.

Seni işitirim, boğuk seslerle
Su yükselince;

Kırlarda sükutu dinlerim gece
Her şey susunca;

Uzakta da olsan, ben yanındayım,
Sen yanımdasın.

Gün söker, yıldızlar ışık gökte, ah.
Burada olsaydın.

Türkçesi: Selahattirt Bata

Friedrich Schiller (1759-1805)

ALMAN SANATI

Roma'daki Augustus devrinin debdebesi,
Floransalı cömert bir Medici prensi,
Alman sanatçısına güler yüz göstermedi;
O kendini koruyan şöhretlerin peşinde,
Kral ve prenslerin lütufkâr güneşinde,
Rahat rahat büyüyüp meyvesini vermedi.

Milletin en ünlü, yüce evladı iken
Büyük Frederik de onu tahtı önünden,
Boynu bükük, kimsesiz bir kenarcığa attı.
Alman şimdi derin bir mutluluk duyabilir,
Kalbi büyük bir gurur ile çarpsa yeridir,
Zira değerlerini o kendisi yarattı.

Bunun için dağlardan coşan sel gibi gelir,
Bunun için kızıl bir alev gibi yükselir,
Alman ozanlarının türküsü göğe kadar;
Kendi iç zenginliği, bolluğuyla taşarak,
Kalbin derinliğinden kaynayarak, coşarak,
Kuralların sıkıcı bağlarını parçalar!

Türkçesi:Burhanettin Batuman

PARİS'TEKİ ANTİK ESERLER

Yunan sanatkârlarının yarattıklarını bir
Fransız elde silah alıp götürebilir.
Paris'in göbeğine, Seine nehrinin yanına;
Eline geçirdiği bu anıtları parlak,
Saray gibi muhteşem müzelere koyarak,
Gösterebilir şaşkın bakan vatandaşlarına!
Fakat bu şeyler ona susacaktır her zaman,
Zira bu taşlar asla yüksek sehpalarından
inerek canlı hayat içine katılmazlar.
Sanat perilerine, onları sıcak sıcak
Bağrında taşıyanlar sahip olacak ancak.
Vandallar için onlar sadece bir taştırlar.

Türkçesi: Burhanettin Batuman

GENÇ KIZIN YAKINIŞI

Ağaçlar hışıldıyor, bulutlar uçuşuyor,
Bir kız oturmuş yeşilliklerinde kıyının,
Dalgalar çarpıyor devler gibi,
Oysa içini çekiyor kapkaranlık gecede,
Ağlamaktan buğulanmış gözleri.

"Kalbim öldü, bomboş bu dünya.
Hiçbir şey vermiyor artık arzulara.
Yanına al çocuğunu ne olur kutsal varlık,
Tattım yeterince yeryüzü mutluluğunu ben,
Yaşadım, sevdim!"

Boş yere akıp gidiyor gözyaşları,
Diriltmez ölenleri bu acı yakmışlar;
Ama söyle, ne teselli eder, ne iyileştirir gönlü
Tatlı bir sevginin kaybolmuş sevinci ardından.
Ben, göksel varlık, yoksun komayacağım seni ondan.

Bırak boş yere aksın bu gözyaşları;
Diriltmesin ölenleri bu acı yakınışlar!
En tatlı mutluluk yas çeken gönül için,
Sevginin acısıyla yakmıştır,
Tatlı bir sevginin kaybolmuş sevinci ardından.

Türkçesi: Vural Ülkü

BÖLÜŞÜN DÜNYAYI

Alın bu dünyayı! diye seslendi bir gün Zeus göklerinden
İnsanlara; alın, sizin olsun artık.
Armağanım olsun sizlere bu mülk, bu toprak;
Ama kardeşçe bölüşün aranızda.

Koştu eli ayağı tutan, kendine bir pay için,
İşe sarıldı herkes, genciyle yaşlısıyla.
Çiftçi ürünlerini kaptı tarlaların,
Ava koyuldu asilzade ormanların içinde.

Ambarlarının aldığı kadar aldı tüccar,
En iyi yıllanmış şarabı seçti rahip kendisine.
Kıralsa, tuttu köprü başlarını, yol kavşaklarını,
Benimdir, dedi, her şeyin onda biri.

Bu bölüşme çoktan bitmiş, geçmişti ki nice zaman,
Şair çıkageldi, çok çok uzaklardan;
Ama hiçbir şey kalmamıştı hiçbir tarafta,
Ve bir sahibi vardı her şeyin de.

Eyvah! Unutacak mıydın beni böyle hepsi içinde?
Beni, en sadık oğlunu senin?
Diye dövündü, yakındı, haykırdı uzun uzun,
Attı sonra kendini tahtın önüne.

Gezip durursan böyle hayaller ülkesinde,
Dedi Tanrı, söz söyleme artık sonra bana.
Neredeydin peki dünya paylaşılırken?
Yanındaydım oldu cevabı şairin.

Gözüm yüzündeydi,
Kulağım göklerinin ahenginde;
Sarhoştu ruhum ışığından, affet!
Unuttu her şeyini yeryüzünün.

Ne yapmalı şimdi? dedi Zeus, — dünyamız gitti elden,
Ne tarlalar, ne ormanlar, ne de kırlar benim artık.
Ama yaşamak istersen gökte benimle,
Açık olacak o sana her gelişinde.

Türkçesi: Vural Ülkü

Friedrich Hölderlin (1770-1843)

YURT

Şendir dönüşü gemicinin yuvaya sakin akıntının üstünde,
Uzak adalardan, bereketli olmuşsa hasadı;
Öyle dönerdim ben de yurda, toplayabilseydim
İyilikleri acılar kadar.

Siz sevgi kıyılar, beni yetiştiren bir zamanlar,
Dindirir misiniz acılarını sevginin, vaat eder misiniz
Siz gençliğimin ormanları, geldiğimde
Huzuru yeniden bana?

Serin dere kıyısına, dalgaların oyunlarını,
Akıntının yanına, kayan gemileri gördüğüm,
Varırım hemen şimdi ve sararsınız beni,
Ki sarmalanmış gibi sağala yüreğim,

Siz sadıklar! Ama bilirim, bilirim,
Çabuk sağalmaz bu sevgi acım benim,
Söylemez hiçbir umut şarkısı bu, avunan
Ölümlülerin söylediği gibi gönülden bana.

Çünkü onlar, bize göksel ateşi ödünç verenler,
Tanrılar, kutsal toprağı da bağışlar bize.
Kalsın bu öyleyse. Bir oğlu gibiyim ben
Yeryüzünün: Sevmek için yaratılmış, acı çekmek için.

Türkçesi: Oruç Aruoba

YAŞAM AKIŞI

Sen de isterdin daha büyüğünü ama sevgi zorlar,
Serer hepimizi yere, acı zorlu büker
Ama boşuna değil geri gelmesi
Yayımızın, neredeyse gelişi!

Yukarı ya da aşağı! Hüküm sürer kutsal gecede
Dilsiz doğanın oluşan günü sezinlediği yerde,
Hüküm sürer en aykırı Orkus'ta
Bir derece değil, bir hak daha!

Yaşadım bunu. Çünkü, siz ölümlü ustalar gibi,
Siz gökseller, siz her şeyi ayakta tutanlar,
Bildiğim kadarı, özenerek hiç
Yöneltmediniz beni düz yola.

Denesin her şeyi insan, der gökseller,
Ki, güçlü beslenip, şükran öğrene her şey için.

Ve öğrenebile özgürlüğü
Kırıp açmayı, istediği yöne.

Türkçesi: Oruç Aruoba

EMPEDOKLES

Ararsın yaşamı, ararsın da fışkırıp bakar
Tanrısal bir ateş yerin derinliklerinden sana
Ve sen ürperten arzunla atarsın
Kendini Etna'nın yalımlarına.
İncilerin böyle eritirdi şarapta ecenin
Taşkınlığı; eritir ya! Ama sen
Sunmasaydın zenginliğini, ey ozan,
O kaynayan kadehe!
Yine de seni alan yerin gücü gibi
Kutsalsın bence sen, ey korkusuz kurban!
Ve sevgi tutmasaydı, ben de izlerdim
Derinliklere dek, kahramanı.

Türkçesi: Turan Oflazoğlu

Heinrich Heine (1797-1856)

LORELEI
Bilmem ki ne mana vermeli?
Beni böyle mahzun eden
Eski efsanelerden biri,
Çıkmaz oldu düşüncemden.

Hava serin, kararmak üzeredir;
Ren nehri akmakta sakin sakin;
Parıldayan dağın zirvesidir
Işığında akşam güneşinin.

Dilber peri kızı çıkmış oturmuş
Tepeye, üstünde bütün ziyneti, güzelliği;
Altın başına ışıklar düşmüş;
Tarıyor altın örgülerini.

Bir yandan altın tarakla taranırken
Bir yandan da şarkı söylüyor
Şarkının cana can katan, alıp götüren
Bir ahengi var ki dayanılmıyor.

Kayıkçı, içinde küçük bir kayığın;
Amansız bir acı sarmış içini;
Farkında değil yaklaşan kayalıkların
Tepeden ayıramıyor gözlerini.

Derler ki gömülür dalgalara
Sonunda kayıkçı da tekne de
Ve bunu şarkılarıyla
Lorelei yaptı gene.

Türkçesi: Dora Güney-Necati Cumalı

SİLEZYALI DOKUMACILAR

Gözler kupkuru, yaş yok gözlerde bir damla.
Oturmuşlar tezgâhları başına, diş bilerler.
Dokuruz kefenini senin, hey Almanya, Almanya,
dokuruz sana bir yuf, bir yuf daha, bir yuf daha,
dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o tanrıya, tapındığımız tanrıya,
soğuk kış gecelerinde biz, aç çıplak
yalvardık yakardık, umutlandık, bekledik boşuna,
komadı bizi insan yerine, aldattı bizi, alay etti acımızla.
Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o krala, zenginlerin adamına,
halkın yoksulluğuna hiç aldırmayan o krala,
bir de soyar bizi varana dek son kuruşumuza,
kurşunlatır köpekler gibi sokak ortasında bizi.
Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o anayurda, bağrımıza bastığımız anayurda,
yalnız alçaklığın, utancı çiçeği yetişir üzerinde,
ve çiçekler soluverir, çiçekler açar açmaz, anide,
solucanlar büyür ve kurtlar, kokuşmuşluğun kucağında.
Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Dokuruz ha dokuruz, senin sonunu dokuruz, gece gündüz,
inleyen tezgâhlarda mekiklerimiz savrula savrula,
sana kefen dokuruz, ey koca Almanya, sana kefen dokuruz,
dokuruz sana bir yuf, bir yuf daha, bir yuf daha,
dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Türkçesi: A. Kadir— Selâhattin Yıldırım

ŞARKILAR

9.

Güller, servi dalları, sırma tellerle
Bir tabut gibi
Süsleyerek bu kitabı sevimli, hoş,
Koysam içine şiirlerimi.

Aşkı da koyabilsem! Yeşerir
Aşkın mezarında huzur çiçeği,
Büyür, açar koparılır
Benim için açması, ben ölünce!

İşte şiirler, Etna'nın lavları
Gibi taşkın, bağrımdan
Kıvılcımlar saçarak fışkırdı
Etrafa bir zaman.

Şimdi hepsi sessiz, ölü adeta,
Donmuş, katı, buğulu,
Fakat canlanırlar eski ateşte,
Esse üstlerinden aşkın soluğu.

Dile gelir kalpteki duygular,
Aşk soluğu çiy olur üstlerinde;
Geçer bir gün eline bu kitap,
Sevgilim! Uzakta bir yerde.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Friedrich Nietzsche (1844-1900)

İŞARET ATEŞİ
Burada, adanın denizlerin ortasında çıkıverdiği,
bir kurban taşı gibi birdenbire yükseldiği yerde,
burada, kara göklerin altında tutuşturuyor
Zerdüşt koca ateşini,
yollarını kaybetmiş gemicilere işaret ateşi,
bir cevap verebileceklere soru işareti...

Beyaz-gri karınlı bu alev
-arzulaması yalıyor soğuk uzaklıkları,
hep daha arı yüksekliklere uzatıyor boynunu-
sabırsızlıkla dikelmiş bir yılan:
bu işareti takıyorum kendi kendime.
Benim ruhumdur bu alev:

Kanmazca susuz hep yeni uzaklıklara,
durgun yalazını fırlatıyor, yukarlara.
Ne demeğe kaçtı Zerdüşt hayvandan da insandan da?
Ne demeğe bıraktı sağlam karaları?
Altı yalnızlığı tanımıştı bile
ama yetmedi ona denizin yalnızlığı,
ada bıraktı tırmansın, tepe bıraktı yansın, alev olsun,
bir yedinci yalnızlığı, yukarıya,
attı şimdi oltasını arayışla,
Ey yollarını kaybetmiş denizciler! Ey sönmüş yıldızların artıkları!
Siz ey geleceğin denizleri! Ey keşfedilmemiş gökler!

İşte atıyorum bütün yalnızlara oltamı:
bir cevap verin alevin sabırsızlığına,
yakalayın bana, yüksek dağlarda bekleyen balıkçıya
yedinci, sonuncu yalnızlığımı!

Türkçesi: Oruç Arıoba

YENİ DENİZLERE DOĞRU
Oraya gitmek istiyorum, oraya
Artık güvenim var koluma, kendime
Önümde uzanan açık deniz
Bir gemi taşıyor beni engine.

Her şey pırıl pırıl, daha yeni
Uyur mekânda, zamanda öğle vakti
Yalnız senin gözlerin, ey sonsuz!
Senin bakışın seyreder beni.

Türkçesi: Selahattin Battı

Stefan George (1868-1933)

KAÇIRMA
Gel benimle sevgili çocuk
Uzak muştu ormanlarına
Ve al armağan boncuk
Yalnız türkümü ağzına.

Yunalım ipek mavisinde bırak
Gemi mahmuzlarının misk dolu:
Gövdelerimiz öyle ışıltılı
Çiğ tanesinden daha berrak

Havada incecik gümüş
Işınlar bize duvak örecek.
Çimlerde ketenler açacak
Narin kar ve yıldız ışıltısı düşmüş.

Göl çevresinde ağaçlar altında
Birleşmiş süzüleceğiz sevinçle.
Şarkılar mırıldanıp. Çiçekler saçıp erinçle.
Beyaz karanfiller beyaz yonca.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

TOPRAĞIN DOSTU
Şafak kızıllığından az önce sallarla
Gelir elinde bir bağ bıçağıyla görünür
Taneleri dolgun başaklar ki altın
Dudaklarıyla ona ürpererek sürünür.

Sonra elinde lif lif asmalar arasında
Gelişken dallarından sallanan şeritlere
Yeşil, sert koruklara dokunur elleriyle
Bir asma hevengini kırarak alır yere.

Rüzgârlara göğsünü gerer gibi ardından
Sallar genç bir ağacı, engeller bulutları
Bir ok verir kendine korusun diye ona
Gülümser karşılarken ilk doğan meyveleri.

Elinde bir su kabağı, su alır, su boşaltır
Eğilir ayrıkları topraktan sökmek için
Hudutlar, mesafeler genişler çevresinde
Kabarır, çiçeklenir ayak izleri bütün.

Türkçesi: Selahattin Batu

SESSİZ ŞEHİR
Bir şehir vadinin içinde
Solgun bir gün geçip gitmede
Ne yıldız, ne de ay, çok geçmeden
Gece belirecek gök ülkesinde.

Sisler iner bütün dağlardan
Uyuyan şehrin üstüne
Ne bir ev, ne bir dam, ne de bir çatı
Ne bir ses yükselir dumanlardan
Ne köprü belirir, ne kule.

Gene de yolcu korkuya düşünce
Küçücük bir ışık parıldar derinde
Dumanlar içinden, sisler içinden
Bir övgü şarkısı yükselir göğe
Bir çocuk ağzından.

Türkçesi: Selahattin Batu

Rainer Maria Rilke (1875-1926)

YALNIZLIK
Yalnızlık bir yağmur gibidir.
Denizden akşamlara yükselir;
uzak mı uzak ovalardan gelir,
ağar göğe, hep ordadır göklerin.
Ve düşer gökten üstüne şehrin.

Alaca saatlerde yağar geri,
nice ki sabaha döner bütün sokaklar;
nice ki göğdeler, bir şey bulamamış hiçbiri,
umutlar boşa çıkmış, üzgün ayrılıklar;
nice ki insanlar karşılıklı nefret içre kalırlar
yan yana bir yatakta yatarken:

akar yalnızlık ırmaklarla derken...

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

GÜZ GÜNÜ
Tanrım: vakit geldi. Çok büyüktü yaz.
Düşsün üstüne gölgen güneş saatlerinin
ve yeller sal çimenler üstüne biraz.

Son meyveler de olsun sen buyur ki;
iki güney günü daha bağışla,
onları yetkinliğe doğru zorla
ve izle son tadı ağır şaraptaki.

Ev kurmaz evsiz olan bundan böyle.
Yalnız olan yalnız kalır uzun zaman;
uyanır, okur, uzun mektuplar yazar bazen;
ve ağaçlı yollarda tedirgin, öyle
gezinir, yapraklar uçarken savrularaktan.

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

GÜZ
Düşer yapraklar, düşer sanki uzaklardan,
gökyüzünde uzak bahçeler mi bozulmuş ne;
düşerler gönülsüz doğanlar gibi.

Düşer geceleyin ağır yeryüzü de
yalnızlığa, bütün yıldızlardan
Biz hepimiz düşeriz, düşer bu el, bak.
Gör başka şeyleri de: bu, hepsinde.

Ama var biri, bu düşmeyi ellerinde
tutar, sonsuz yumuşak.

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

.....
Geceleri yatakta ağladığımı
Kendisine açmadığım sevgili,
Yorgun düşüren varlığımı
Bir beşik gibi.
Benim için uykusuz kaldığını
Benim gibi, saklayan.
Ah, içimizdeki bu yangını
Söndürmeye çalışmadan
İçimizdeki taşısak
Sevişenlere bir bak,
İtirafa kalkışsalar aşkı
Sözlerine yalan karışacak.
sendendir yalnızlığım, varlığım sana dönüşmüş.
Seslerin içinde bir an doğarsın;
Uçup giden kokularda bir an varsın.
Ah, hepsini kollarımda yitirdim,
Bir sen doğmaktasın, tekrar, yeni:
Hiç tutmadım, o yüzden tutmaktayım seni(9)

Türkçesi: Behçet Necatigil

9 "Malte Laurids Brigge'nin Notları"ndan.

ZEYTİNLİK
Kurşuni yapraklar altında çıktı yukarlara
kurşuni hep ve zeytinliklere karışırcasına;
toza belenmiş alnını gömdü sonra
kızgın elinin tozluğuna.

Hepsinden sonra bu. İşte buydu sonu.
Gözlerin körleşirken gitmeliyim ben;
neden istiyorsun bunu, var olduğunu
neden söyleyeyim, seni artık bulamazken.

Artık bulamıyorum seni bende, hayır.
Başkalarında da. Bu taşta da yoksun sen.
Artık bulamıyorum seni. Yalnızım ben.

Bütün insanlığın acısıyla yalnızım,
onu seninle hafifletmek için omuzlamıştım;
oysa yoksun, adsız utanç, sen...

Sonradan anlatıldı: "Bir melek geldi derken..."

Ne meleği: Ah geceydi gelen
ağaçlarda yaprakları ilgisizce kımıldatarak.
Havarilerse düşlerinde sıçradılar ancak.
Ne meleği: Ah geceydi gelen.

Görülmemiş bir gece değildi gelen gece;
onun gibi yüzlercesi gelip gider.
Sonra köpekler uyur, taşlar durur öylece.
Ah yaslı bir gece, ah herhangi bir gece
tekrar sabahın olmasını bekleyen.

Melekler böyle yakaranlara gelmez çünkü,
geceler genişlemez bunların çevresinde.
Kendini kaybedenleri her şey bırakır yüzüstü;
babalar onları terk ederler,
kapanır onlara analar rahmi de.

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

Herman Hesse (1877-1962)

BÜTÜN ÖLÜMLER
Öldüm bütün ölümlerle ben şimdiye dek,
Yeniden isterim ölmek bütün ölümleri,
Ağacın ölümünü ölmek tahta tahta,
Taş taş dağın ölümünü,
Toprak ölümünü kumun.
Çıtırdayan yaz otlarının ölümünü yaprak yaprak
Ve kanlı ve zavallı ölümünü insanoğlunun.

Yeniden doğmak isterim bir çiçek biçiminde,
Yeniden ağaç olmak, çayır olmak,
Balık ve karaca olmak, kuş ve kelebek.
Özlem verir bana bütün biçimler
Son acıların özlemini verir,
İnsan acılarının özlemini verir,

Titreyerek gerilmiş yay,
Özlemin çılgın yumruğu ey,
Ey hayat ey bir gün olur da
Birleştirmeye kalkışırsan kutuplarını
Yeniden beni uzun uzun
Sürersin ölümden doğuma,
Acı dolu yollarına yaratmanın,
Yaratmanın eşsiz yollarına.

Türkçesi: Zeria Karadeniz

KİMSESİZ AKŞAM
Boş şişeyle bardakta
Titremekte mum alevi;
Oda soğuk, buz gibi.
Dışarda otlara, yağmur yağmakta.

Yatıyorsun kısa bir zaman için
Üşümüş, üzgün, yatağına.
Yine sabah olacak, akşam sonra
Sabahlar, akşamlar gelecek tekrar,
Ama sen gelmeyeceksin bir daha.

Türkçesi: Behçet Necatigil

ELISABETH
Yüksek gökyüzünde
Beyaz bir bulut gibi
Beyazsın, güzelsin, uzaksın
Elisabeth.

Bulut uzaklaşır, gider
Farkında olmazsın pek,
Rüyalarından geçerek

Girer karanlık geceye.
Gider ve parlar gümüş gibi
Durmadan-dinlenmeden
Tatlı bir özlem duyarsın
Beyaz bulutun peşinden.

Türkçesi: Behçet Necatigil

SİSTE
Ne tuhaf, siste yürümek!
Her çalı, her taş ıssız,
Ağaçlar görmüyor birbirini,
Hepsi de yalnız.

Hayatım aydınlıkken henüz
Dostlarımla doluydu dünya.
Çöktü işte şimdi sis,
Biri yok ortalıkta.

Karanlığı bilmeyen
Bilge değil, olamaz.
İnsanı ayıran her şeyden,
Karanlık: hafif, kaçınılmaz.

Siste yürümek ne tuhaf!
Yalnız olmaktır yaşamak.
Kimse kimseyi tanımaz,
Herkes yalnız.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Gottfried Benn (1886-1956)

ZENCİ GELİN
Beyaz bir kadının kumral ensesi
Bir yastıkta kara kandan.
Kavurur saçlarını güneş
Duru kalçalarını yalar boydan
Diz çöker esmerimsi memelerinde,
Kötülük ve doğumla daha biçimi bozulmamış.
Yanı başında bir zenci
At nalı vuruşundan
Paramparça gözler alın
Zencinin iki parmağı kirli sol ayağının
Kadının küçük beyaz kulağında
Ama yatar kadın, uyur bir gelin gibi
İlk sevgi mutluluğunun eşiğinde
Sanki önünde bir yığın cennet yolculuğu
Genç kaynayan kanın.
Bıçak beyaz boyna saplanıp
Ölü kandan erguvan bir örtü
Kalçalarına yayıncaya kadar.

Türkçesi: Kâmuran Şipal

MAVİ ZAMAN
Dalıyorum lacivert zamana
Sahanlık orda, zincir, başı sonu birleşen
odada şimdi konmuş bir kırmızı bir dudağa
ve güz gülü dolu bir vazo -sen!

İkimiz de biliyoruz, o sözleri,
hep başkalarına söylenip taşınan,
bizim aramızda yok hiç yeri:
Budur aslolan ve son aşam.

Susan bir hayli ilerlemiş
doldurmuş boşluğu ve kendine çeken
zamanı-ummamış bir şey bir acı çekmemiş-
güz gülü dolu bir vazo-sen.

Başın akmadan, beyaz ve korunmak ister,
oysa dudaklarında depreşmekte
bütün zevk, pembelik ve çiçekler
kaynaşan soy temelinden eşmekte.

Öyle beyazsın, sanılır, dağılacaksın
kar esintisiyle, dolu çiçeksizle,
ölü beyazı güller parça parça-mercanlar
salt dudaklarda, ağır ve yara büyüklüğünde

Öyle yumuşaksın, bir şeylerden haberci,
batıştan ve tehlikeli bir esenlikten
bir lacivert zamanda, bir mavi,
ve geçince, bilmez kimse, var mıydın yok muydun gerçekten.

Soruyorum sana ki, sende bir başkası büyür,
bana güz güllerini niçin sunarsın?
Dersin, düşler söner, saatler yürür,
nedir böyle bunlar: o ve ben ve sen?

Açan, solmak ister yine,
yaşayan-bunu salt kim bilir ki,
birleşir başla son, susulur bu duvarlar içinde
ve orda engin, ulu ve gökmavi.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

ŞİİR
Bu ıkınma sıkınmanın anlamı ne ki
biraz imge, biraz söz, biraz kurgu,
içindeki ne, nerden bu itki
sessiz yas tutan duygu?

Hiçten sana oluk oluk akan,
tek tek ve bir karışımdır,
ordan alırsın küllü, yalımı ordan,
serper söndürürsün ve sakınır.

Çevir çevrele, o yeşil çitle,
bilirsin, elinde değil her şeyi kapsamak
umrunda olmasa da onu bunu çevrele,
kuşkularla kıskıvrak.

İşte böyle gece gündüz yok dur durak,
pazarları da kendine oyuş
ve oyuğa gümüş kak,
sonra bırak —odur işte: oluş.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Hans Arp (1886-1966)

KASPAR ÖLDÜ

vah öldü iyi yürekli kaspar'ımız
kim saklar şimdi yanan bayrağı bulutların saçında
ve kim başkasına kara oyunlar oynar.
kim döndürür kahve değirmenini en eski fıçıda.
kim çıkarır o idilsel geyiği taşlaşmış kese
kâğıdından.
kim sümkürtür şimdi gemilere şemsiyeler yelmemeler
arıbabalar ozoniğler ve kim çıkarır piramitlerin
kılçığını.
vah vah öldü iyi yürekli kaspar'ımız, ilahi
kaspar öldü.
önadını söyleyince acısından saman balıkları
yürek paralayan takırtılar çıkarır çan samanlıklarda,
işte ben de inliyorum soyadını kaspar kaspar kaspar.
niçin terk ettin bizi, hangi biçime girdi şimdi
o güzel yüce ruhun, bir yıldız mı oldun yoksa sıcak
burgaçyelde bir su zinciri mi yoksa bir meme mi kara
ışıktan yoksa kayasal yaratığın uluyan trampetinde
içi görünen bir tuğla mı.
şimdi saçımız tırnağımız kuruyor ve yarı yarıya
kömürleşmiş periler odun yığını üstünde.
şimdi gürlüyor güneşin ardında kara kiy yolu ve
kimse kurmuyor artık el arabalarının pusulasıyla
tekerini.

kim yapyalnız çıplak ayaklı masada yiyor şimdi
fosforlu sıçanla.
kim kovalıyor şimdi atlan çalmak isteyince samyeli şeytanı,
kim açıklayacak şimdi bize yıldız monogramlarını.
büstü süsleyecek bütün gerçek soylu kişilerin
kaminini ama ne avuntudur bu en enfiye bir kurukafa
için.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Georg Trakl (1887-1914)

KÖYLÜLER
Pencerenin önünde sesiyle kırmızısı yeşili.
Basık tavanlı, karanlık ve dumanlı odada
Kadın ve erkek yanaşmalar oturuyor sofrada;
Ve şarap içiyorlar parçalayıp ekmeği.

Kısır bir söz düşüyor arada bir
Öğle saatlerinin derin sessizliğinde.
Tarlalar sürekli bir pırıltı içinde
Gök ise geniş ve kurşun gibidir.

Ateş sırıtarak göz kırpıyor ocakta
Ve bir sinek ordusu vızıldayıp duruyor.
Kadınlar budalaca ve suskun kulak kabartıyor
Ve kan hücum ediyor şakaklarına.

Ve arzu dolu bakışlar karşılaşıyor ara sıra,
Hayvansal bir koku doldurunca odanın içini.
Tekdüze dua ediyor bir işçi
Ve bir horoz ötüyor kapının alt yanında.

Ve tekrar tarlaya. Bir yılgınlığa düşüyorlar
O sık sık uğuldayan başakların arasında
Ve durmadan savruluyor hışırtılarla
Tempo tutmuş hayalete benzeyen tırpanlar.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

BİR ÖĞLESONUNA FISILDANAN
Güneş, sonbahara özgü çekingen ve cüce,
Ve meyveler düşer ağaçlardan.
Sessizlik ses verir mavi mekânlardan
Uzun öğlesonu saatlerinde.

Ölüme ilişkin madenden sesler;
Ve devrilir beyaz bir hayvan.
O kaba türküler esmer kızlardan
Yaprak dökümünde sürüklenip gittiler.

Duyumsar da çılgınlığın tatlı kanatlarını,
Tanrı'nın alnı renkleri düşler.
Gölgeler bir tepede döner ha döner
Çürümenin simsiyah kuşattığı.

Alacakaranlık huzur ve şarap dolu;
Hüzünlü gitarlar su gibi akmakta.
Ve sen geri dönüyorsun sanki rüyada
İçerdeki yumuşak lambaya doğru.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

GÖLGE
Bu sabah oturduğum vakit bahçede-
Ağaçlar birden mavi çiçeğe durdu,
Ardıçkuşunun sesi ve tralallam'larla dolu-
Gölgemi gördüm otların üzerinde,

İyice şekli bozuk garip bir hayvan
Kötü bir düş gibi önümde duran.

Ve gittim ve tir tir titriyordum, o an
Bir çeşme maviliğe türkü söyledi
Fırladı bir tomurcuk erguvan rengi
Ve gitti onun yanı başında hayvan.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

GÜNEŞ
Her gün bir tepeden çıkıp gelir sarı güneş.
Güzeldir orman, koyu renkli hayvan,
İnsan; avcı veya çoban.

Kızıla çalarak yükselir yeşil gölcükte balık
Değirmi göğün altından
Geçer balıkçı mavi bir kayıkla yavaştan.

Ağır ağır olgunlaşır üzüm ve buğday.
Gün sessizce battığı vakit,
İyi de hazır kötü de.

Gece olmaya görsün,
Yolcu yavaşça kaldırır külçeleşmiş gözkapaklarının;
Karanlık bir uçurumdan çekip gider güneş.

Türkçesi Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

Kurt Tucholsky (1890-1935)

HUZUR VE DÜZEN
Milyonlar çalışırsa yaşamadan,
analar bebelere yalnız süt suyu verirse —
bu düzendir
Emekçiler seslenirse: "Bırakın bizi aydınlığa!
Emeği çalan çıkar kadıya" —
bu düzensizliktir.

Veremliler koşarsa torna tezgâhına,
on üç kişi pineklerse bir odada—
bu düzendir.
Ama biri koparırsa haykırıp zincirini,
Yaşlılığını güvence altına almak istediğini
bu düzensizliktir.

Zengin mirasyediler İsviçre karlarında
eğlenirse -ve yazın Comer sularında —,
o zaman huzur vardır.

Ama her şeyde değişme tehlikesi varsa,
arsa ticareti birden yasaklanmışsa —
o zaman huzursuzluk vardır.

Aslolan: Açlara kulak vermemek.
Aslolan: Caddelerin düzenini bozmamak.
Ses çıkmasın yeter.
Zamanla her şey olur.
Evrimle her şey size de ulaşır.
Milletvekilleriniz keşfetti işte bu gerçeği.
Unutmayın o zamana dek hepiniz nalları dikmeyi.
Nasıl olsa mezar taşlarınıza yazılacaktır:
Onlar hep sessizlik ve düzen içinde yaşadılar.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Johannes R. Becker (1891-1958)

DEPO
Auschwitz

Ey kadın saçları-ne çabuk unutulmuş!
Ah, yeterdi bir tel kadın saçı,
Kanıtlamaya ne kıyamlar olmuş,
Bir zamanlar, usalmaz, acı.

Ey çocuk kunduraları-kimin umrunda!
Ah, yeterdi bir çocuk kundurası,
Bu görünümden kaçamamaya-
Bir çocuk kundurası-yiten erincin görünümü...

Çocuk kunduraları tavana değin yığılı,
Ve depoda balyalanacak kadın saçı
Bir balya duruyor bir köşede bağlı
Söyleyin, kimin düşüne girer hâlâ böyle çatı?
Söyleyin, kime böyle bir depo hâlâ ihtar anıtı?

Böyle sorar dururum: usanmaz bir sonucu.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

BEYAZ TANSIK
-Dâhi Utrillo İçin-
Kayın beyazı ve tebeşir beyazı,
Kar beyazı saçların, mum gibi beyaz, avurt solgun,
Bir kanat beyaz ve beyaz ipek giysi,
Güvercinin boz beyazı, beyaz kış ülkesi,

Badananın donuk beyazı ve dalga köpüğü,
Bir bez beyaz ve küf yeşilindeki beyazlar,
Yolda bir taş, nasıl da beyaz bir yer—
Öğleyin yanıp bitmekte akkor yaz.

Camları ardında sallanıyor perde tülleri—
Elma çiçeği gibi ve buzul yamaç gibi
Sis gibi gümüş ve lapa lapa kar tipisi—
Söyle, senin beyazın renklerin sönüşü mü?

Mermer, granit ve ipteki çamaşır
Ve parşömen beyazı ve kâğıt ipince,
Göçmüş gövdeler soluk beyazı taşır,
Ve leylaklar, uzanır sana düşsel bir el ince.

Ay beyazı deniz ve sümbül tomurcukları,
Sargı bezi beyaz, çizgili kar gibi çakıl yol,
Aydınlık geceler, yelkenliler ve martı uçuşları
Titreyen bir ses, flüt solosu ve yoğun C.

Söyle, senin beyazın renklerin yeniden doğuşu mu?
... Ey soylu beyaz! Ey süt ve pirinçte beyaz!...
Sarışın beyaz tahıl, keten-ve esiyor bulutlu...
Beyaz tansık. Bir dünya açıyor beyaz!

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Carl Zuckmayer (1896-1977)

BİR FRANSIZ LOKANTASINDA MASA ÖRTÜSÜNDEKİ KIRMIZI ŞARAP LEKELERİNE (1936)
Ciddi bir sevinçle bakıp size.
İtiyorum kenara sizi örten tabağı.
İlk yudumum o yabana adamın şerefine,
Benden önce bu masada bildi ağız tadını.

Menekşe rengi dağınık kenarlarınızdan
Süzüyorsunuz yumuşak bakışıyla düşçül bir ayyaşın,
Sanki yabancı ülkelerin sınırlarından,
Belki Mozambik'in belki Madagaskar'ın.

Altın kırıntıları hâlâ yayılı yerimde
Düşünceyle bölünüp yenen ekmeğin.
Ey, hoş nağmeli, Burgonya çiçekli ülke,
Geçerli mi hâlâ o krallıktaki ilke,
Hükümdar için şarap fıçılarıydı ölçeğin.

Ey, akşam ışınlarıyla oynaşan, geç ülke
Olgun dilden renkli prizma canımdan,
Dehalar, sihirbazlar ve gümrükçüler resim yapar sende,
Kendi gökkubbesini unutur orda Tanrı bile!

Çelikler parçalamış kana bulanmış gördüm seni,
Bağrına baş koydum içimde korku ve acı—
Böyle ağır yaralayan belki de beni,
şu sempatik şişko meyhaneci—?

Ve içmedim mi seni gözyaşı pınarından,
Ve çekmedim mi seninle ölüm işkencesini?
Ah, kardeş ülke-eşiğinde diz çöküyorum
Ve öpüyorum her kan ve şarap lekesini!

Dolduruyor kadehimi. Fışkırıyor şişe ağzından.
Sen de iç, masa örtüsü! İç bu sunak içkiyi!
Eğilip yabancı bu tatlı saatin karşısından
Ayrılıyor kuzeye doğru, arayıp sisi.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Bertolt Brecht (1898-1956)

ÖĞRENMEYE ÖVGÜ
Öğren en basiti. Zamanıdır.
Sakın geç deme.
Öğren abeceyi, çok bir şey değil gerçi
Öğren ama, başla.
Koru kendini yılgınlıktan.
Her şeyi öğrenmelisin
Çünkü sensin artık yönetecek olan.

Köprü altındaki, öğren!
Öğren, demir parmaklıklar ardındaki!
Ev kadını, öğren!
Öğren, altmış yaşındaki!
Kimsesiz çocuk, okul ara kendine
Bilim ara, soğuktan kıkırdayan.
Sarıl kitaba, aç insan. Silahtır o
Çünkü sensin artık yönetecek olan

Çekinme soru sormaktan arkadaş!
Enayi yerine koydurma kendini
Alın teri dökmeden bellediği şeyi
Biliyor sayılmaz insan.
Geçir gözden hesap pusulasını
Unutma, sana ödetilecek faturası
Parmak bas üstüne her rakamın
Nerden çıkmış, sor bakalım
Çünkü sensin artık yönetecek olan.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

DİYALEKTİĞE ÖVGÜ

Yaşıyorsan eğer, "hiçbir zaman" deme.
Yıkılır, yıkılmaz görünen.
Kalmaz hiçbir şey nasılsa öyle.
Buyuranlar verdiklerinde son buyruklarını
Buyruk altındakiler başlar konuşmaya.
Kim "hiçbir zaman" demeyi göze alabilir?
Zulüm yürürlükteyse, kim suçlu: Kendimiz.
Ve kimdir onu yıkmak zorunda olan: Biz.
Yenilen, kalk ayağa!
Her şeyini yitiren, dövüşe devam!
Kavramışsan olup biteni, seni kim tutabilir?
"Hiçbir zamandan" "bugün" doğar
Bugün yenilen, yarının yenenidir.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

GENERALİM TANKINIZ NE GÜÇLÜ

Tankınız ne güçlü, generalim,
siler süpürür bir ormanı,
yüz insanı ezer geçer.
Ama bir kusurcuğu var:
İster bir sürücü.

Bombardıman uçağınız ne güçlü, generalim,
fırtınadan tez gider, filden zorlu.
Ama bir kusurcuğu var:
Usta ister yapacak.

İnsan dediğin nice işler görür, generalim,
bilir uçmasını, öldürmesini insan dediğin.
Ama bir kusurcuğu var:
Bilir düşünmesini de.

Türkçesi: A.Kadir - A. Bezirci

OKUMA BİLEN BİR İŞÇİNİN SORULARI
Kim yaptı yedi kapılı Tebai kentini?
Adları betiklerde yazılı krallar mı?
O koca taşları taşıyan onlar mı?
Kaç kez yıkılan Babil kentini
Onaranlar kimlerdi?
Lima'nın altın kaplamalı evlerinde
Tek bir maden işçisi oturdu mu?
Çin seddi bittiği akşam
Nereye gitti duvarcılar?
Kim kurdu büyük Roma kentini
dolduran anıtları?
Sezar'lar zaferlerini kimin için kutladı?
O kadar övülen Bizans'ta
Saraylar hak için miydi? ya da
o düşsel
Atlantis'te
Geceleri, denizin yuttuğu yerde
Boğulanlar, kimi yardıma çağırıyordu?
Esirlerini ve uşaklarını...

Türkçesi: Sezer Duru

NE ALDI ASKERİN KARISI
Ya sonra ne aldı askerin karısı
yaldızlı başkent Prag'dan?
Pabuçlar aldı Prag'dan, yüksek ökçeli.
Selamlar geldi ona ve sağlık haberleri,
yüksek ökçeli pabuçlar geldi Prag'dan ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
Oslo'dan, Skandinavya'daki?
Bir kürk aldı Oslo'dan, küçük bir kürk,
Bu küçük kürk, belki beğenirler beni, dedi,
ta Norveç'ten, Oslo'dan geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
varlıklı Hollanda'nın Rotterdam'ından?
Ordan bir şapka aldı o,
bir yaraştı şapka ona, bir yaraştı.
Bir şipşirin Hollandalı şapka
ta Rotterdam'dan geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
Belçika'nın Brüksel'inden?
Aldı Brüksel'den ince danteller.
Ne mutluluktu bu, ne mutluluktu,
ta Belçika'lardan danteller geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
ışıklar şehri canım Paris'ten?
Bütün şehirlerde dillere destan olan
ipekli bir elbise geldi Paris modası,
Işıklar şehrinden bir elbise geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
Bükreş'ten, ta güneydeki?
Aldı o Bükreş'ten bir eteklik,
alacalı bulacalı Romanya etekliği.
Ta Bükreş'ten bir eteklik geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
ta Rusya'dan, karlar ülkesinden?
bir dulluk örtüsü aldı Rusya'dan o.
Karalar içinde dindirmek için yasını
ta Rusya'dan bir dulluk örtüsü geldi ona.

Türkçesi: A. Kadir

Erich Kaestner (1899-1974)

POLİTİKA DIŞINDAKİ KUTLAMA
Ne çıktı ne de çıkar sesiniz
Diledikleri gibi yapsınlar dersiniz
Olur mu devletin işine karışmak
Siz oturun bekleyin o kadar
Sanki bir dişçidir başucunuzda kader
Sizin ödeviniz de ağzınızı açmak.

Lazım derler vergileri arttırmak
Güzel derler bir donanma yapsak
Koskoca bir ordu daha da iyi
İhracat ithalât gümrüğü derler
Etek dolusu lâf ederler
Ve öğretmişlerdir size susmayı.

Derler arttı ekmeklerin fiyatı
Hadi derler harbe, geldi işte vakti
Gülerler arkanızdan sonra da
Alavere dalavere ederler
Oturturlar şapa, kazık atarlar
Ne imiş? Politika!

Öyle salaksınız ki dut yemiş bülbül
Ensenizde boza pişer siz oralı değil
Hep kendi havanızda.
Para ister karınız, ağlar emzikteki
Sizse yatak sevdasında, vaktiniz mi var ki
Devletle uğraşmaya.

Allah size göz vermiş, vermiş ama nerede?
Bırakın kellenizi siz hâlâ büroda.
Aldatırlar sizi böyle daha çoook
Oturun kuzu kuzu
Hükümet mi; hepsi bir, ha o, ha bu...
Memnunsunuz, mesele yok!

Türkçesi: Behçet Necatigil

Günter Eich (1907-1972)

MAVİ TULUMLU ADAM
Mavi tulumlu adam
omzunda çapası evine dönüyor,
bahçe çiti gerisinde ona bakıyorum.

Onlar Kenan ülkesinde böyleydiler akşamları,
şimdi böyle dönerler Burma'da çeltik,
Mecklenburg'da patates ekili tarlalardan,
bahçelerinden Kaliforniya'nın, Burgonya bağlarından.

Buğulu camlar ardında yanında lamba, kıskanıyorum
mutlu oluşlarını (paylaş diyen yok)
çocuk bezleri asılı, ocağında ateşi, kendi halinde
ataerkil gecelerini kıskanıyorum.

Mavi tulumlu adam evine dönüyor;
omzunda çapası, çöken karanlıkta
bir silaha benziyor.

Türkçesi: Behçet Necatigil

GOLDENE MEIL'DE BAHAR
Yandı yurdumda giysiler, ayakkabılar,
Faust ve Nibelungen.
Alev alev gözlerim, bitlenmiş, bön
bakıyorum, moskitolar uçuyorlar.

Günler dikenli tel gerisinde, orada,
projektörler altında uykum.
Koltuk altlarımda, apış aramda
tiksintiyi, azabı besliyorum.

Yok iç çekişimi duyan kulak.
Kamp üzgün sessizliklere daldı.
Dünyadan bir selam olarak
Rüzgârda klor, hela kokuları kaldı.

Umursamaz sürüp giden her şeye karşı
dünya, bütünlüğünde.
Buz gibi soluğunu gezdirir Tanrı,
esirlerin çadırları üstünde.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Stephan Hermlin (d. 1915-1997)

KUŞLAR VE DENEME
Gazetelerin bildirdiğine göre hidrojen bombası
denemelerinin sonucu olarak göçmen kuşlar
Güney Denizi üzerindeki alışılmış yollarını değiştirmişler.

Savanalardan kalkıp tropik denizlerden
sürükledi rüzgârlarla gövdenin gereksinimi,
Sağır ve kör gibi uzaklardan ve ta ezelden,
Bulsunlar diye biraz ağaçlık ve gerekli besini.

Ne gök gürültüsü durdururdu, ne tayfun, ne de
Bir ağ, çağırınca onları büyük uçuşlar
Çığlık dolu bir duman, kararlı aynı menzilde,
Ve hep aynı kümelerle aynı yol alışlar.

Sağnak, fırtına aldırmadan dimdik
Gördüler bir gün öğleüstü çırparak kanat
Daha üst bir ışık. Bu korkunç surat

Zorladı artık yollarını değiştirmeye.
Aradılar daha sakin yeni ülkeler göçmeye.
Bırakın sarssın yüreklerimizi bu değişiklik...

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Karl Krolow (d. 1915)

AŞK ŞİİRİ
Bir yarım sesle sesleniyorum sana:
Beni duyacak mısın?
Aynı o acılı ot suratının arkasında,
O dağılan ayın?
Kutsal güzelliği içinde havanın,
Gün doğduğunda,
Kanatlarını çırpan bir al balık olduğunda sabah?

Güzelsin.
Serin ve kuru bir derin var.
Bakışın yumuşak ve bir kuşun bakışınca güvenli
Sallanan yele söylüyorum bunu.
Sırtın-duyuyor musun-havadan yapılma,
Bir güvercin gibi mavi yaprak örgüsünden süzülen.

Başını kaldırıyorsun.
Tuğla duvarda bir kez de gölgesi görünüyor.
Güzelsin sen. Güzelsin.
Uykum yanında bir su serinliğindeydi.
Bir yarım sesle sesleniyorum sana.
Ve gece parçalanıyor sodamsı, siyaha ve maviye.

Türkçesi: Fatma Akerson

Johannes Bobrowski (1917-1965)

İLMENSEE 1941

Yaban arazi. Rüzgâra karşı.
Donmuş. Kuma
gömülmüş nehir.
Kömürleşmiş dallar:
alana karşı köy. O zaman
gölü gördük-

-Günle gölü- Işıktan.
Yol izinde, otlarda
dışarda kule,
beyaz, uzakta ölünün taşından
olduğu gibi. Delinmiş dam
karga kargaşasında.
-Gecele gölü. Orman.
Bataklığa doğru
düşüyor. Yaşlı kurdu,
yağ bağlamış yangın yerinde,
ürküttü bir gölgeyüz.
-Yılla gölü. Tunç
kabarış. Suların yükselen
karanlığı. Göklerden
bir kez
vuruyor kuş akınını.
Gördün mü yelkeni? Ateş
uzakta. Kurt
çıktı alana.
Dinliyor kışın çıngıraklarını,
uluyor korkunç kar
buluta karşı.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

DON NEHRİ
Yukarda, yalımlardan
köyler. Kayalardan
iniyor kıyılar. Ama
tutulmuş akış, buz soluğu
esti, sessizlik kapkara
izledi bunu.

Beyazdı akış. Daha yüksek
kıyı kara. Atlar
yamaca tırmanıyordu. Biyol,

karşıki kıyılar
uçtu gitti, gördük
tarlaların gerisinde, ötede,
erken doğmuş ay altında, duvarları
göğe doğru.

Orda
şarkı söylüyor Diw,
kulede
bağırıyor bulutlara, kuş
salt mutsuzluk, sesleniyor
kayalık kıyılar üstünden,
buyruyor dinlemeyi ovalara
Höyükler, açılın, diyor,
çıkın ortaya kuşanmış,
ölüler, koyun miğfere

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

SIĞ GEÇİT
Ormanlar içinden dolanan,
ey beyaz yollar, öğleyin.
Biri düşmüş yeşil
yamaca ve ırmağa doğru,
içmiş suyundan sığ geçidin.
Havalanmış kırlangıç.
Ve biliyorum kulübeyi
ötede kiraz ağaçlarında. Orda
yürürdün. Kamış kavallar
öttü. Kar ortasında,
yel düşümü
dönerim.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Paul Celan (1920-1970)

AKÇAKAVAK
Akçakavak, yaprağınla ak-pak bakarsın ya karanlığa.
Ak düşmemişti hiç annemin saçlarına.

Kara hindiba, Ukrayna ne kadar yeşil.
Sarışın annemse dönmedi yuvasına.

Yağmur bulutu, kaynağın kurudu mu?
Benim sessiz annem ağlar tüm insanlara.

Çember-yıldız, bağlıyorsun o altın kurdeleyi.
Bir kurşunla annem kalbinden aldı yara.

Meşe kapı, kim çıkardı rezelerden seni?
Benim tatlı annem gelmeyecek bir daha.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

CORONA
Güz kendi yaprağını yiyor elimden: biz iki dostuz.
Zamanı ceviz kabuklarından ayıklayıp yürümeyi öğretiyoruz ona:

Aynada pazar,
düştü uyanan uyku,
ağızsa gerçeği söylemede.

Gözüm bir sevgilinin cinselliğine teşne:
öyle bakışıyoruz,
karanlık sözler ediyoruz birbirimize,
haşhaş ve bellek gibi seviyoruz birbirimizi,
uyuyoruz şarap gibi bir midye kabuğunda,
bir deniz gibi ayın kanlı ışığında.

Penceredeyiz sarmaş dolaş, kendimizi seyrediyoruz sokaktan:
vakit erişti, herkesler bilsin bunu!
Artık çiçek açma zamanıdır taşın,
yüreğinse tedirginlik zamanı.
Zamanıdır, zamanı gelmenin.
Artık zamanıdır.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

HANGİ TAŞI KALDIRSAN
Hangi taşı kaldırsan
seninle çıkıyor ortaya.
gereksinim duyanlar korunmasına taşın:
çıplak,
karman çorman oluyorlar yeniden şimdi.

Hangi ağacı kessen
yontarak
biçim veriyorsun yatağa;
üzerinde canların biriktiği,
sarsmazmış gibi
onları da
zaman.

Hangi sözü söylesen
sağol demiş oluyorsun
o yıkıma.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

ANAHTAR
Değişik bir anahtarla
açarsın evi, evde
savrulur suskun olanın karı.
Akan kana göre,
gözünden, kulağından ya da ağzından,
değişir senin anahtarın.
Anahtar değişir, söz de değişir,
kar taneleriyle birlikte yağar.
Seni sürükleyen rüzgâra göre,
sözün çevresinde yumak olur kar.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

Wolfgang Borchert (1921-1947)

DÜŞLERDE FENER OLMAK
Ben ölünce
hiç değilse
Bir fener olsam,
kapında dursam,
soluk donuk geceyi
aydınlığa boğsam.

Ya da limanda
gemilerin uyuduğu zamanda
gülüşürken kızlar
uyumasam,
dar kirli bir kanalda
bir yalnıza göz kırpsam.

Daracık bir sokağa
assalar beni
teneke, kırmızı bir fener
bir meyhane önünde
dalgın düşüncelerle
tempo tutup şarkılara
sallansam.

Ya da şöyle bir fener
gözleri büyümüş bir çocuğun yaktığı
duyulup da korkunca çevresinde yalnızlığı
dışarda camlarda
fırtınanın ıslığı
kâbuslar, görüntüler, cinler.

Evet, hiç değilse,
ben ölünce
bir fener olsam,
tek başıma geceleri

uykulardayken dünya
gökte ayla senli benli
sohbete dalsam.

Türkçesi: Behçet Necatigil

AYRILIŞ
Bir son öpüştü rıhtımda
kaldı ardımda.
Akıntıdan yana, denizlere yolun
gidiyorsun
bir kırmızı, bir yeşil ışıktır
uzaklaşır.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Ernst Jandl (d. 1925)

YARGI
bu adamın şiirlerinde iş yok.

önce
aldım birini, sürdüm dazlak kafama.
boşuna, saç maç bitirmedi.

sonra
ovdum biriyle sivilcelerimi.
iki günde orta büyüklükte patates
oldu çıktı hepsi, doktorlar şaştı.

sonra
kırdım ikisini tavaya,
şüphelendim, yemedim kendim,
köpeğim yedi, öldü

sonra
koruyucu diye kullandım birini.
söküldüm kürtaj parasını.

sonra
birini taktım gözüme,
girmeye kalktım iyi bir kulübe'
çelme taktı kapıcı,
kapaklandım yere.
verdim yargımı sonra da
yukarda

Türkçesi: Behçet Necatigil

SORU
adımı gönderdim kentten
telgraflarla, sonra ben gittim peşlerinden.

beni kentten çekip götüren tren
raylarda kaldı

adımı gönderdim kente
telgraflarla, sonra ben gittim peşlerinden
beni kente geri getiren tren
raylarda kaldı.

gezi nerde kaldı?

Türkçesi: Behçet Necatigil

BAYAN TAŞBEBEKYÜZ
bayan taşbebekyüz
kanepede konuğumuz.
melankolik bir çamaşır tahtası
gibi yaslandı
belirtiler ortada, durum kötü
doktorlar aciz kaldı.
kocası, ah-kocası, ah-
ah ah, kocalı.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Dagmar Nick (d. 1926)

ÖNSEZİ
Saatler bizi geçecek
bir öğle üzeri
sonbaharda,
eğer sarı yapraklar ağaçlardan düşerse
ve kan,
eğer kuşlar kanat çırpışları ile
bizim için çizerlerse

Soluk olanı
sabırla havaya,
eğer zamanın dikenlerini
artık hissetmezsek,
akşamı ve gitmeyi,
devam eden bu ayrılışları,
sevginin bu anlamsızlığını,

eğer biz, kapkara ve yıkılmış,
içinde bulunduğumuz zamanda kalırsak,
tepemizdeki saat ibreleri
uzaklaşırken, sanki bizler
hiç varolmamışız gibi.

Türkçesi: Ahmet Arpad

ŞEHİRLER
Burada şehirler vardı, ama şimdi taş yığını.
Harabeler üstünde bağdaş kurmuş gece,
Tam benim istediğim gibi oldu, gönlümce...
Burda insanlar vardı, ama şimdi kalmadı.

Oyuk pencerelerden uzun parmaklarıyla ay,
Krom sarısı bir hayalet gibi girer içeri.
Dolaşır kilise iskeletlerini bir ürperti.
Sıçrar ordan sulara bir cambaz gibi,
Titrer duvarlarda gölge yapraklarıyla ay.

Kavrulmuş ağaçlar yangınlarda, yapraksız
Molozlar ortasında. Söner son hayat eseri mumlarda.
Silinip gider olup biten şeyler, arkalarda.
Burada şehirler vardı, ama şimdi harabedir baksanız.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Ingeborg Bachmann (d. 1926)

KARANLIK ŞEYLER SÖYLÜYORUM
Orpheus gibi ölümü çalıyorum
hayatın tellerinde
yeryüzünün güzelliğine karşı
ve göğü yöneten gözlerine
yalnızca karanlık şeylerdir söyleyebildiğim.
Unutma, o sabah
henüz ıslakken çiğden yattığın yer
ve karanfil uyurken yüreğinin üstünde
sen de birdenbire görmüştün
kara ırmağı
yanı başında akıp giden.
Suskunsun telleri gerilmiş
kan dalgaları üstüne,
inleyen yüreğini kavradım ben;
gecenin gölge saçlarına
dönüştü saçların,
karanlığın kara kar taneleri
yağdılar yüzüne.
Ve ben senin değilim
yakınmadayız ikimiz de.
Fakat Orpheus gibi biliyorum
ölümün yanında hayatı
senin her vakit için kapalı gözlerin
bende bakıyor mavi mavi.

Türkçesi: Kundeyt Surdum

DUŞ YÜREK
Düş yürek zaman ağacından, düşün yapraklar
bir vakitler güneşin kucakladığı
donmuş dallardan
düşün apaçık gözlerden dökülen yaşlar gibi.

Gün boyu uçuşsa da saçlar rüzgârda
yanık alnında yer tanrısının
bastırır yumruk gömleğin altında

Bulutlar ince sırtlarını sana
bir kez daha iğseler de yumuşama;
önemseme Hymettos senin için
bir kez daha doldursa da petekleri.

Azdır çünkü çiftçiye kurakta tek bir sap,
azdır bir yaz bizim yüce soyumuz için.

Ya nedir yüreğinin kanıtladığı?
Dün ile yarın arasında sallanır durur
sessiz ve yaban;
vuruşları
vuruşları
düşüşüdür zamandan.

Türkçesi: Kundeyt Şurdum

Günter Grass (d. 1927)

AŞK
İşte hikâyemiz böyle dostlarım
Şu parasız yapılan alışveriş
İşte borç kartımız, çakıverin imzayı
Yorgan daima kısa gelirmiş
Bu uç, şu uca ulaşamazmış
Diyebilir misiniz amma da iş

Aramak onu ufukların ardında
Arada düşmüş yaprakları tekmelemek
Ovmak bir çıplak ayağı
Bütün yürekleri kiraya vermek
Ya da bir aynalı odada
Bir otomobilde
Kaporta aya doğru dikilmiş
Masumluk, duruversin istediği yerde
Nerede başlatırsa başlatsın cümbüşünü
Sesler tiz perdeden kadıncıl ve sonsuz
Bir başkalık belirir her seferinde

Gişelerin önünde, henüz açılmamış
Kenetlenmiş eller durmadan çıtırdar
Kuyrukta süngüsü düşmüş bir adam
Bir zayıf yaşlı bayan
Ve sinemadaki filim
Bir büyük aşkı ilân eder neonlu ışıklar
Çarşaf gibi reklamlarda
Senaristin de garantisi var

Türkçesi: Sıtkı Salih Gör

ANNABEL LEE

E. A. Poe'nun anısına saygıyla...

Kiraz zamanı işçilik yapardı,
Annabel Lee.
Çürük meyveyi ayırmak için eğilmemi ister,
yatardı hayvan kokusuna bulalı,
yoncaların içine uzanırdı, arının soktuğu
yumuşak Annabel Lee.
Bir vakitler hiç oysa,
dizini uzatıp bükülmezdi
kiraz toplamak gelmez aklına,
çürük meyve için hiç eğilmemi
istemezdi, ah Annabel Lee.

Kitap açma zamanı çevirirdi yaprakları,
Annabel Lee.

Horozları yemler
taneler ve cam kırıkları arasında yatardı
bir resim gibi uzanırken sere serpe
buydu işte,
sindirimi yarım kalmış Annabel Lee.
Bir vakitler oysa nerde,
kitaplar, hayvan falan hak getire,
kitap mitap açmazdı
düşünmez mideleri
resim mi, resim gibilik mi
ah nerde, Annabel Lee.

Türkçesi: Sıtkı Salih Gör

H. Magnus Enzensberger (d. 1929)

KARDA GÖMÜLÜ
bir tüy ağabeyim yitirdi
karga
üç damla kan döktü babam
haydut
bir yaprak düştü kara
ardıç ağacından
yavuklumun güzelim pabucunun tekini
mektubunu falancanın
bir yüzüğü bir taşı bir kucak samanı
savaş yere gömeli
çok zaman oldu

yırt mektubu
parçala pabucu
yaz yaprağa tüy kalemle:
ak taş
kara saman
kırmızı iz

ah bilmeyişim ne iyi
yavuklumun yurdumun evimin
ağabeyimle beni
adlarımız neydi

Türkçesi: Behçet Necatigil

GENÇLİK KORKULARI
ısırgan bir yataktır gece
pembedir sanki çıtırdar ellerin
ah nasıl da gülerdi boynuma kenetlenip de
yaktı kavurdu gözü açılmadık yüreği cin
alevdir dolup taşan teknemin fora yelkenlerine

kayalıklar kirecinde tatlı kıyının
diş izleri tuzdaki denizin yakıcıları
göster bana n'olur nerde kırık ayağın
karanlık gözlerinde kâfuru kokulan
kana batmış sürüklenmede bir ağıt yorgun argın

ey hınç, anarak güvercinlerin birbirini bildiği
koyver gitsin şu son saatlarımı
içinden çığlıklarda bir ekspresin geçtiği
ne de kocaman oluyor bekleme salonları,
garsonlar davulla duaya çağırıyor sanki

Türkçesi: Mustafa Ziyalan

BOŞ ZAMAN
Çim biçme aracı, pazar
saniyelerin başını keser
keser başını otların.

büyür ot
ölenleri bürüye koymuş
ölmüşlerinin üstüne

ey bunu kimler duyuyorsa!

gürüldüyor çim biçme aracı
bastırıyor gürültüsüyle
haykıran otları

kendini besiye çekiyor boş zaman
sessiz soluksuz ölüp gidiyoruz
dipdiri otlara gübre

Türkçesi: Mustafa Ziyalan

OTUZÜÇÜNCÜ ŞARKI

Sırılsıklam ıslanmış, ıslak bavullardan kişiler seçiyordum.
Eğri bir düzlükte durduklarını görüyorum, rüzgâra yaslanmış,
eğri yağmur altında, belirsiz, uçurumun kenarında.
Hayır, ikinci bir yüz değil. Havanın suçu
böyle solgun oluşları. Uyarıyorum onları, sesleniyorum
örneğin,
yol eğri bayanlar baylar, uçurumun kenarındasınız. Onlar,
doğal olarak,
soğukça gülüp, cesurca karşı bağırışa geçiyorlar:
Teşekkür ederiz, size de.

Gerçekten de birkaç düzine olup olmadıklarını soruyorum
kendi kendime,
yoksa tüm insan soyu muydu orada asılı duran,
tıpkı belirsiz bir müzik gemisindeki gibi, hurda
ve yalnız bir tek amaca yönelik, yani batışa?
Bilmiyorum. Gözümü kapatıp dinliyorum. Zor söylemesi,
bu insanların kimler olduğunu, her biri bir bavula,
açık sarı bir uğura, bir dinozora, bir defne çelengine sarılmış.
Güldüklerini duyuyor ve onlara anlaşılmaz sözler
sesleniyorum.
Kafasında yaş gazeteler olan, tanınmayan kişinin
K. olduğunu sanıyorum, yolcunun işi peksimetçilik;
şu sakallının kim olduğundan haberim yok, boyalı bastonlu
adamın adı Salomon P.; durmadan hapşıran kadın

Marilyn Monroe olmalı;
beyaz elbiseli adamsa, şu elinde siyah yağlı kağıda sarılı
notlar olan, mutlaka Dante'dir.
Bu kişiler umut dolu, ürkütücü bir erk dolu!
Bardaktan boşanan yağmurun altında dinozorların ipinden
çekiyor, bavullarını açıp sonra gene kapatıyorlar,
ve koro halinde şarkı söylüyorlar: "13 Mayıs dünyanın
sonudur,
artık daha fazla yaşayamayız, yaşayamayız daha fazla."
Kimin güldüğünü söylemek güç, bu çamaşırhanede kimin
beni saydığını ya da kimin saymadığını ve
uçurumun ne genişlikte ve ne derinlikte olduğunu söylemek.
Yavaşça nasıl battıklarını görüyorum kişilerin ve onlara
şunları sesleniyorum: Nasıl yavaş yavaş battığınızı
görüyorum.
Yanıt yok. Uzaktaki müzik gemilerinde, donuk ve cesur
orkestralar çalıyor. Çok üzülüyorum, hiç de hoşuma
gitmiyor,
öyle hepsinin ölmesi, ıpıslak, bu çiseleyen havada, yazık,
ağlayabilirim, ağlıyorum: "Ama kimse bilemedi", diye
ağlıyorum,
"hangi yılda olduğunu, ne hoş."
Ya dinozorlar nerede kaldı? Ya bu ıpıslak bavullar,
binlerce ve binlerce, bomboş ve sahipsiz,
suyun üzerine nereden sürükleniyor? Yüzüyor ve ağlıyorum.
Her şey, diye ağlıyorum, istendiği gibi, her şey yalpalıyor,
her şey denetim altında, her şey yolunda, insanlar eğri
yağan yağmurun
altında boğuluyordur herhalde, yazık, neyse, ağlamak
için o da iyi,
belirsiz, söylemesi güç, neden, hem ağlıyor hem yüzüyorum[10]

Türkçesi: Sezer Duru

10 "Titanic'in Batışı" ndan.

Günter Kunert (d. 1929)

SABAH OLURKEN
Boş
Bomboş tüm sokaklar
Sabahın bu erken saatinde
Vuruyor pencere camlarına
İlk pembe ışığı göğümüzün
Evler sıra sıra dizilmiş
Ardından külrengi taş duvarların
Geçiyorum önünden adım adım.

Çıkmışım koynundan, odandan,
Kapıdan, evden.

Bir gün ayrılmak dünyadan
Böylesine sıcakken daha kanım
Usulca soğuğa kaymak.

Gereğince yaşadığına inanarak.

Türkçesi: Adalet Cimcoz

AY ŞİİRİ
Karanlık odadaki yüzün gibi
Yabancı ve dağınık
Asılı kalmış ay kara gökyüzüne

Pırıl pırıl görmüştüm onu kimi zaman
Çelikten yontulmuş gibiydi sanki, sert
Mavi ikindilere doğru kimi zaman
Solgundu ve yorgun
Kötü boyalarla boyanmış
Çocuk elinden çıkmış bir resim gibi.
Gene de tepeden tırnağa duygulu.

Türkçesi: Adalet Cimcoz

Reiner Kunze (d. 1933)

MACAR RAPSODİSİ 66

Tibor Dery için

Biletçi geldi giysisiyle
bir posta tatarının
Kalçasına dayalı kara deri çantada taşıyordu
Tuna'yı bu ağır
çift mektubu, mühürlenmiş
bir afyon tarlasıyla sanki
bir kan lekesiyle

Budapeşte ışıldadı zarfın arasından
fırtına öncesi gibi

Açmaya yoktu yetkim, ama
uzun uzun okudum Peşte üzerinde geceleri
dik yazısını şimşeklerin

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Sarah Kirsch (d. 1935)

KÜÇÜK ADRES

Kalkmak istiyorum, çekip gitmek ve görmek,
ah, kuş, nehir ya da bir tren olsam,
gözlemlemek istiyorum dünyanın dönüşünü.
Nerde muayenehane sınırın ötesinde? Nerde
Bozkır kombinaları? Gecekondular? Grevler?
Buğdaylar denizde? Hayrıyla şerri
Uygarlığın? Niçin olmasın New York?
Bütün caddelerden geçmeliyim topluluklarla,
üç köşeli ampuller aramak metro dehlizinde,
gitmek, görmek, eskiden neler
toplamışsam saman kurusu gazetelerden
Sonra, yorgun ve sıkıntılı olunca

—belki doğrudur, alüminyum cepheler, kent salaşında pislik-
çıkarım asansörle bilmem kaçıncı kata, konuşurum
hava ayarlama tesisatıyla, bir içki alır ve kâğıda geçerim
sınıf bilinçli Broadway şiirini.
Bavulumu hazırlar, atarım kanayan bir
yapay yüreği içine ve yol görünür, dosdoğru
ürün diye ağaçların biçildiği Sibirya'ya.
Oy, nasıl da bağırıyor elektrikli testereler, nasıl yükseliyor
talaşlar piramit boyunca, orman nasıl fışkırıyor, nasıl
kentler sökün ediyor! Ya ırmaklar!
Teknede olmak istiyorum, balıkların üstünden kaymak,
nasılsa avlanır onlar, ama aksaçlı
oğulları balıkçıların kuruyorlar su topları, kesiyorlar
ortaboy dağları bununla, barajlar yerleştiriyorlar
ve dağıtıyorlar suyu hakça. Onlarla
konuşuyorum gecelerce, kızartmaları çiğneyerek ve votka.
Ah, niçin ozanım ben, sürüyorum arabasını
yazı makinesinin küçücük kâğıt tarlası üstünde, taksiye biniyor
ve suyla pişiriyorum?
Arden olsam, vinç, nehir ya da tren
çekip gitmek istiyorum, görmek ve
yine gelmek.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Wolf Biermann (d. 1936)

VİETNAM TAŞLAMALARI
GENERAL KY'NİN HER SABAH SÖYLEDİĞİ

Halktan başka
korkusu olmayan bir hükümet
çok yaşar, çok
hükümetten başka
korkusu olmadıkça halkın

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

GENERAL KY'NİN DÜŞÜ
Ve sonunda bir yasa çıkardı hükümet
bütün insanlar mutludur
diye

Karşı koymalar
ölümle cezalandırıldı

Hemen ardından
gerçekten yalnızca
mutlu insanlar vardı

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

SALDIRININ SINIRLI ETKİSİ
Zorbalık yeterince büyükse
çokları susar

Zorbalık ama en büyükse
gene
yalnızca
çokları susar

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Volker Braun (d. 1939)

HEYECANSIZ GENÇLERLE İLİŞKİ
Hayır, siz büyütemezsiniz ağaçlarını sevincimizin,
Cetvel ve pergel gösteriş verir size, hayat vermez,
isteklerimiz öyle büyük ki sığmaz hiçbir şeye.
Mutluluğumuz tam: Hesaplanabilir.
Kendi kendimizin karşısında sakınmamız nafile:
Biz hiç gelmeyiz ölçüye falan.

Unutun bizden kuşkulanmayı:
Siz kuşkulanırsınız ölmüş ve gömülmüş insanlardan!
Göklerde dallar boylarını bulsunlar bırakın:

Ağaç dediğin körpecik bir şey!
Çabalarımızın imgelerini boyayıp durmayın:
Çaba gösterin siz de!
Kalkmayın özgürlüklerimizi ölçmeye: Özgür olsun!
Vazgeçin bizden söz etmekten: Konuşun bizimle!

Türkçesi: A. Kadir-Afşar Timuçin

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Günümüz Amerika Birleşik Devletleri'nin 4 Temmuz 1776' da İngiltere'ye karşı bağımsızlığını ilan etmesine karşın, bu ülkenin, Edgar Allan Poe, H.W. Longfellow, Walt Whitman ve R.W. Emerson'e gelinceye kadar, yani XIX. yüzyıl şairlerine gelinceye kadar, kendine özgü bir şiir geleneğinden söz etmek oldukça güçtür. Birinci Dünya Savaşı yıllarında İngiliz ve ABD şiirlerinde bir beğeni devrimi başlatmış olan Ezra Pound ile T. S. Eliot'ın bu ülkede yeterince köklü bir kültür birikimi bulunmadığını ileri sürerek Avrupa'ya yerleşmeye karar vermeleri de bu kanıyı destekler niteliktedir. Ama bu konuda fazla ileri gitmemek için resmi dilin İngilizce olmasına karşın, bu ülkeye göçen insanların anadillerini (Fransızca, Almanca, İtalyanca, İskandinav dilleri) ve kültürlerini uzun süre koruduklarını, bu olgunun da bir dil ve kültür birliğinin oluşumunu güçleştirdiği gerçeğini göz önünde bulundurmak gerekir.

ABD şiiri, bütün olumsuz koşullara karşın, yukarıda adını andığımız şairlerle, özellikle Poe ve Whitman, ülke içinde çok önemli bir atılım yapmakla kalmamış, yaşlı Avrupa'nın da şiirini etkilemiştir. Örneğin Edgar Allan Poe'nun Fransız şairleri Charles Baudelaire, Mallarme ve Paul Valery üzerindeki etkisi bilinen bir gerçektir. Biçimsel deneylere ağırlık veren romantik bir şiir anlayışının temsilcisi olan Poe'nun etkisi Baudelaire aracılığıyla 1930-1945 yılları arasında ülkemize kadar uzanmıştır. Demokrasi anlayışının ve bu anlayışa uygun düşen yığın kültürünün şiir alanındaki sözcülüğünü yapan "Koca Reis" Whalt Whitman' ın evrensel etki ve saygınlığı günümüzde de sürmektedir.

XX. yüzyılın başlarında Amerikan şiirine yön veren şairlerin başında Ezra Pound, Conrad Aiken, T. S. Eliot ile Wallace Stevens, W.C. Williams, E. E. Cummings yer alırlar. Bu şairler Anglo-Saxon şiirini değiştirmekle kalmamışlar, aynı zamanda, sınırları ülkemizi de içine alan bir beğeni değişim ve devrimine yol açmışlardır.

1950'li yıllarda ortaya çıkan ve içinde Ginsberg, Ferlinghetti ve Corso gibi şairlerin yer aldığı "Beat Generaiton" şiiri ülke içinde bir tür "yüksek sesle okuma şiiri"ne de yol açarak, şiiri basılı sayfaların ve kapalı odaların dışına çıkartarak, ona, spor salonlarında, stadyumlarda ve

kırlarda geniş soluk alma olanağı sağlamışlardır.

Amerika Birleşik Devletleri, kızılderili kalıtıyla, karaderililerin Afrika katkısıyla, çeşitli etnik toplulukların kültürel ve şiirsel zenginlikleriyle çok genç, ilginç ve dinamik bir şiir anlayışını barındırıyor topraklarında.

Edgar Allan Poe (1809-1849)

ANNABEL LEE
Senelerce, senelerce evveldi;
Bir deniz ülkesinde
Yaşayan bir kız vardı, bileceksiniz
İsmi Annabel Lee;
Hiçbir şey düşünmezdi sevilmekten
Sevmekten başka beni.

O çocuk ben çocuk, memleketimiz
O deniz ülkesiydi,
Sevdalı değil karasevdalıydık
Ben ve Annabel Lee;
Göklerde uçan melekler bile
Kıskanırlardı bizi.

Bir gün işte bu yüzden göze geldi
O deniz ülkesinde,
Üşüdü rüzgârından bir bulutun
Güzelim Annabel Lee;
Götürdüler el üstünde
Koyup gittiler beni,
Mezarı ordadır şimdi,
O deniz ülkesinde.

Biz daha bahtiyardık meleklerden
Onlar kıskandı bizi,—
Evet!- bu yüzden ? (şahidimdir herkes
Ve o deniz ülkesi)
Bir gece bulutunun rüzgârından
Üşüdü gitti Annabel Lee.

Sevdadan yana, kim olursa olsun,
Yaşça başça ileri,
Geçemezlerdi bizi;

Ne yedi kat göklerdeki melekler,
Ne deniz dibi cinleri,
Hiçbiri ayıramaz beni senden
Güzelim Anabel Lee.

Ay gelip ışır, hayalin irişir
Güzelim Annabel Lee;
Bu yıldızlar gözlerin gibi parlar
Güzelim Annabel Lee;
Orda gecelerim, uzanır beklerim
Sevgilim, sevgilim, hayatım, gelinim
O azgın sahildeki,
Yattığın yerde seni.

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

HELENA
Güzelliğin benim için Helena,
İznik kalyonlarıdır geçmişin,
Taşırlar mis gibi bir denizde
Bir gezegeni yavaşça, ezik, bitkin
o doğduğun sahillere.

Alışık dolaşmaya umutsuz denizlerde,
Ölümsüz yüzün, sümbül saçların
Çekti yurduma Naiade havaların,
O eski Yunan görkemine
Ve yüceliğine Roma'nın.

Görüyorum o alımlı pencerende
Seni bir heykel gibi dururken
Akik lamban elinde,
Sen, ey! O kutsal ülkelerden
Gelen, Psykhe, seni

Türkçesi: İlhan Berk

Walt Whitman (1819-1892)

OY REİS! KOCA REİS!
Oy reis, koca reis, alnımızın akıyla döndük seferden,
Savuşturup onca belâ, onca fırtınayı, sonunda murada erdin.
İşte liman, bak, çanlar çalıyor, bayram ediyor ahali,
Gördüler pupa yelken geliyor, gözü pek, gözü yeşil yelkenli.
Neyleyim, neyleyim ki ama...
Bu kan damlalarını nideyim?
Gayri uzanmış güverteye reis,
Soğumuş ellerini mi öpeyim?

Oy reis, koca reis, kalk da şu çanları dinle bari!
Baksana, senin bayrağın çekilen, senin şarkın söyledikleri!
Senin için bu çiçekler, senin için toplaştılar sahillerde,
Seni çağırıyorlar, bak, senin adın geziyor dillerde!
Gel, reis ağacığım beni,
Kolumun üstüne yatırayım seni.
Çoktan öldüğünü unuttum ama
Bu kan damlalarını nideyim?

Reis cevap vermiyor sözüme, dudakları söylemez olmuş,
Ağam kokumu duymuyor bile, ne yüreği ne kalbi kalmış.
Sağ salim demir attı gemi, bitti artık sona erdi sefer,
Savuşturup onca belayı, kazanılan bir güzelim zafer.
Bayram etsin sahil, çalsın davullar!
Yalnız bırakın beni gideyim!..
Reisin yattığı güvertenin üstünde
Böyle dolaşmayıp da nideyim?

Türkçesi: Can Yücel

WALT WHITMAN BU

Walt Whitman bu, evrenler içinde evren, Manhattan'da görmüş
ilk gün ışığını.
Etli canlı, delikanlı, yemeğe, içkiye, kadına düşkün,
Sulu gözlülerden değil, kişiyi kendinden ayrı, aşağı görenlerden
değil,

Ne burnu havada, ne başı eğik...

Sökün kapılardan kilitleri hep,
Sökün kapıları hep rezelerinden!

Birini hor tutmaya gör, beni de hor tutmuşundur,
Birine bir kötülük işlemeye, bir kötü söz söylemeye gör, bana
etmişsindir o kötülüğü, bana söylemişindir o sözü...

Ben evrensel parolayı söyledim, "Geç!" dedim demokrasiye...

Gözüme dizime dursun el sürersem herkeslerin el sürmediği
şeylere.

Türkçesi: Can Yücel

PES ETMİŞ BİR AVRUPALI İHTİLALCİYE

Dayan be kardeşim, dayan be bacım!..
Devam ateşe!.. Hürlük uğruna bu, kıran kırana!..
Hürlük dediğin pes etmez öyle bir iki bozgunla; hürlük dediğin
pes etmez zaten
Halkın ilgisizliği, nankörlüğü ve döneklik edenler hep bir yana...
Pes etmez öyle tekmeye, yumruğa, topa, tüfeğe, ceza kanunlarına...
Bel bağladığımız, inandığımız şey o... Var olagelmiş... O oldum
olası... O dört iklim dört köşe...
Ne gel gel etmiş, ne gelirim demiş, oturmuş ışığa karşı öyle
huzur içinde, dosta düşmana karşı
Sabır taşı öyle beklemiş, beklemiş eşref saati.

Türkçesi: Can Yücel

KALABALIK BİR ŞEHİRDEN GEÇMİŞİM

Kalabalık bir şehirden geçmişim, belki ilerde işe yarar diye
görünüşlerini,
yapılarını, âdetlerini geleneklerini aklıma yerleştirmeye çalışarak,
Ama şimdi bütün o şehirlerden sadece bir kadını hatırlıyorum,
orada rastladığım, beni sevişmek için yolumdan alıkoyan
bir kadın.
Gece gündüz ayrılmamıştık birbirimizden — ötekilerin hepsini
çoktan unuttum,
Bana istekle sarılan o kadını hatırlıyorum sadece,
Gene dolaşıyoruz birlikte, sevişiyoruz, ayrılıyoruz gene,
Gene tutuyor beni elimden, gitme diyor,
Onu yanı başımda görüyorum, dudakları sessiz, üzüntü içinde,
her yanı tirtir titriyor.

Türkçesi: Memed Fuat

Emily Dickinson (1835-1886)

KIR YARATMAK İÇİN

Bir yoncayla bir arı
Yaratır en güzel çayırı—
Bir yonca, bir arı
Bir de insanın hülyaları.
Olmasa da arı
Elverir insanın rüyaları.

Türkçesi: Talat Sait Halman

BEYİN GÖKTEN GENİŞTİR
Beyin gökten çok daha geniştir,
Yan yana koyarsan ikisini,
Beyin kendi içine rahatça
Sığdırır hem göğü, hem seni.

Beyin denizden çok daha derin,
Belki masmavi denizin dibi,
Ama beyin onu hemen emer
Kova dolduran süngerler gibi.

Beyin, Tanrı ağırlığına denk,
Kaldır, dirhem dirhem tart istersen,
Sanki değişik görünürler mi
Hece nasıl değişikse sesten?

Türkçesi: Talat Sait Halman

-280-
Bir tören hissettim, beynimde,
Matemliler bir aşağı-bir yukarı-
Yürüyüp duruyordu-yürüyordu-ta ki
Anlam siliniyor gibi gelene dek

Ve hepsi oturtulunca
Bir ayin-bir davul gibi—
Gümleyip duruyordu-gümbürdüyordu-ta ki
Zihnim sağırlaşıyor sanana dek-

Ve sonra işittim-bir kutuyu kaldırırlarken
Ruhumu açtıklarını çatırtıyla-
Aynı kurşundan botlarla, yine
Derken Uzay-başladı çınlamaya-

Bir çan olduğundan gökler
Ve varlık bir kulak yalnızca
Ve ben ve sessizlik ve tuhaf bir ırk
Yalnız, kazazede-burda-

Ve sonra bir tahtası kırıldı aklın
Ve düştüm de düştüm
Ve bir dünyaya çarptım
Ve bitirdim bilmeyi o sıra.

Türkçesi: Oğuz Cebeci

-281-
Öylesine ürkünç ki-neşelendiriyor insanı-
Hoşa gidiyor neredeyse, dehşetin öylesine üzerinde-
Ruh bakıp kalıyor ardından, güvenli
En kötüsünü bilmek, korkuyla yer bırakmıyor-

Çabucak bir göz atmak bir hortlağa, faydasız-
Ama boğuşmak-galip gelmektir ona-
Nasıl kolay gelir işkence, şimdi-
Belirsizlikti öylesine örseleyen-

Soğuktur gerçek ve çıplak-
Ama insanı ayakta tutan da bu
Kuşku duyanlara gösterirdik-yakarıyı-
Ama ümit etmeyi bıraktık, şimdi,
Bilen bizler-

Ölüme bakmaktır, ölmek-
Bırakıvermek soluğu
Öylece uyumak değil
Yastığa koyup başı-

Başkaları, boğuşabilir-
Seninkisi, bitmiştir-
Ve böyle gelir ürkünç kasveti hüznün
-serbestçe kurar korkuyu-
Hem uzaktasın-hem de herkese açık dehşet-
Neşeli, tatilde, solgun-

Türkçesi: Oğuz Cebeci

Edwin Arlington Robinson (1869-1935)

RICHARD CORY
Ne zaman Richard Cory şehre inse,
Oturup kaldırıma ona bakardık:
Efendi adamdı tepeden tırnağa,
Tertemiz ve bir prens gibi ipince.
Ve her zaman sadeydi giyim kuşamı
Konuşması her zaman sıcak ve insancaydı:
Gene de titretirdi yürekleri "günaydın"
Derken ve yürürken her yana ışık saçardı.
Zengindi de-evet, bir kraldan daha zengin-
Ve eksiksiz eğitilmiş her incelikte:
Kısaca, işte, derdik, her bakımdan
Yerinde olmaya can atacağımız bir insan.
Böylece işimizde gücümüzde, varmak için gerçeğe,
Ne bir lokma et yedik, ne şükrettik ekmeğe;
Ve sessiz bir yaz gecesi Richard Cory
Dönüp evine bir kurşun sıkıverdi beynine,

Türkçesi: Cevat Çapan

WALT WHITMAN İÇİN
Ölümsüz şarkılar sona erdi
Ve onları söyleyen bir isimdir şimdi
Tanrı da aşkımız da bir isimdir
Hayat, ölüm ve her şey.
Ama biz hiç görmeyen gözlerle
Yazdıklarımızı bile okuyamıyoruz,
Ya da kaderin bizim için yazdıklarını,
Şaşkınlık içinde
Gözlerimizi kırpıştırıyoruz sadece.
Dün gece şarkılardı önemli olan
Şimdi söyleyenlerdir o şarkıları yaşatan.
Bugün duyamıyoruz artık
Kulaklarımızda çınlayan o korkunç büyük

O yırtıcı ve sınırsız müziği
Büyük bir güçle arınmış
Aşkla sevgiyle zafere ulaşmış.
Ama onu duyanlar var.
İnsanlar için yarınlara uzanacak şarkıları
Ve susup dinleyecek bütün zamanlar.
Ölümsüz şarkıların sonu mu geldi? Diyelim ki
Söylenen şarkıların sonu gelmez
Ve isimler hiçbir zaman ölmezler.
Soylu mermer ya da kum üzerine,
İnsanların harflerini yazdık mı bir kere
Bir daha silinmezler.

Türkçesi: Anıl Meriçelli

Robert Frost (1874-1963)

DAĞ KADINI
Kadına o yer çok ıssız,
Çok yaban gelirdi,
Çocuksuz,
Bir kendi bir erkeği,

Evin ufak tefek uğraşı,
Başka işi yoktu kadının,
Çift sürerken tarlada, ağaç keserken,
Ardında kocasının.

Yorulup dinlenerek
Yongaları toplardı,
Dudaklarında
Yalnız kendi için söylediği bir şarkı

Bir gün kadın
Gitti dal kesmeye ormana,
Ta uzaklara, ki zor işitti
Adam kendini çağırınca.

Ne karşılık verdi-ne ses etti-
Geri de dönmedi kadın,
Durdu sonra kaçıp saklandı arasına
Eğreltiotlarının.

Bulamadı erkek, aradı taradı
Baktı her yerlere,
Kızın burda mı diye sonra
Gidip sordu annesine.

Birdenbire bir ışık benzeri
Geçti kafasından adamın,
"Demek ölmeden de
Ayrılması olurmuş insanın."

Türkçesi: Ali Püsküllüoğlu

BİR DOST KİŞİ GECEDE
Bir dost kişi gecede
Uzakta tek bir ışık görünene değin
Yağmurla bir yollara düşüyor-yağmurla bir dönüyor

Bu sokak sokakların en yaslısı
Hızla geçiyor-utancı bekçiden yana
Gözleri gözlerine değsin istemiyor

Durup dinliyor bir ayak sesi
Bir mutlu yüz sokaklardan
Çıka geliyor çığlık çığlığa bir yalnızlık

Ayrılık değil-çağrı değil
Yalınkat yüceliğinde dünyamızın
Gök karanlığında bir fosforlu saat salınıyor

Ben vaktin doğrusu-eğrisi yoktur derim
Bir dost kişi varsa gecede-benim.

Türkçesi: Ö. Nutku- Tarık Dursun K.

ATEŞLE BUZ
Dünya ateşle sona erecek diyenler var,
Buzla kimine göre.
Tattım da biliyorum nedir hırslar, arzular;
Benim yaşantım ateş diyenleri doğrular.
Ama, yıkılacaksa bir değil, iki kere-
Ben, nefret ne demektir, bunu iyi bilirim-
Bütün amansız güçler buzda da vardır derim,
Buz başlamaya görsün yıkıp öldürmelere.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Cari Sandburg (1878-1967)

ŞİKAGO
Dünyanın Domuz Kasabı,
Araç Yapımcısı, Buğday Yığıcısı,
Demiryollarının Oyuncusu, Yük Taşıyıcısı Ulusun;
Fırtınalı, dayanıklı, gürültülü şehri
Geniş Omuzların:
Bana senin kötü olduğunu söylüyorlar, inanıyorum onlara,
çünkü gördüm sokak lambaları altında köy delikanlılarını
baştan çıkaran boyalı yosmalarını.
Bana senin düzenbaz olduğunu söylüyorlar, Evet, öyledir,
diyorum; çünkü gördüm yeniden insan öldürmek için
başıboş dolaşan katillerini.
Ve bana senin acımasız olduğunu söylüyorlar, ben de şu
karşılığı veriyorum onlara: Evet, sorumsuz açlığın izlerini
gördüm. Yüzlerinde kadınlarla çocukların.
Ve böylece verdikten sonra ağızlarının payını yeniden dönüyorum
bu benim şehrimi küçümseyenlere ve küçümseyerek
diyorum ki onlara:
Gelin bir başka şehir gösterin bana böyle başı dimdik,
övünçle türkü söyleyen, dipdiri, kaba saba, güçlü kuvvetli
ve kurnaz olduğu için.
İş üstüne iş bitirmekten kan ter içinde sunturlu küfürler savuran

bir babayiğit bu o küçük miskin şehirlere göre;
İleri atılmak için dili bir karış dışarda köpek gibi azgın,
yığınlarla karşı karşıya gelmiş bir vahşi kadar kurnaz,
Başı açık,
Kürek sallayan,
Yıkan,
Tasarlayan
Yapı yapan, parçalayan yeniden yapan,
Duman altında, ağzı toz içinde, bembeyaz dişleriyle gülen,
Yazgısının korkunç yükü altında bir delikanlının umursamazlığıyla gülen,
Hiç savaş yitirmemiş bir savaşçı nasıl gülerse, öyle gülen,
Bileğinde nabzı kaburgalarının altında halkın yüreği attığı için övünen ve gülen,
Övünerek Domuz Kasabası, Araç Yapımcısı, Buğday Yığıcısı,
demiryollarının Oyuncusu ve Ulusun Yük Taşıyıcısı olduğu
için, yarı çıplak kan ter içinde, Gençliğin o fırtınalı
dayanıklı ve gürültülü kahkahasıyla gülen

Türkçesi: Cevat Çapan

ZENCİ
Ben bir zenciyim
Bütün şarkıları ben söylerim
Ben oynarım bütün oyunları
Lif lif pamuktan daha yumuşağım
Yalınayak esirlerin ayakları altında
Güneş altında şerha şerha çatlayan yol benim
Benim-köpüren ağızlardaki
Çın çın çınlayan kahkahalar
Kadınların kanında deli bir aşk kaynar-benim
Hasat olur-alınlarda ter birikir-benim
Küçücükten bir çocuğum beyazların aşklarında
Bir banço çalar ağır aksak
Kocaman eller alkış tutar-benim
Çürür-nasır bağlar dirsekler

Mutlu düşlere yatılır yaşlı ormanlarda-benim
Güneş deli divane olur-bir kırağı düşe yavaştan-benim

Ben bir zenciyim diyorum
Bana bakın diyorum
Ben bir zenciyim.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

Vachel Lindsay (1879-1931)

KURŞUN GÖZLÜ
Bulutlar gözlerinden geçsin-istemiyorum
Daha bir işleri güçleri var onların
Daha bir yücelikleri var onarılacak

Çocuklar doğar evrende sesleri yaslı
suç benim değil-senin değil yoksul tümü
Gözleri bölük-pörçük kurşun

Acıkırlar-acıkmadan düşsüz
Yel üfürür su götürür
Kullukları kulluk
Ölümleri ölüm değil.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

LOUİSİANA KASABASINDAKİ BİR KIZ İÇİN ŞİİR
Gün doğmazsa-bir yıldız ışırsa gökyüzünde
Sensin

Gökyüzünde bir başka yıldız ışırsa ay adına
Sensin

Sen benim ilkbaharımsın
Bir elma dalı yüzün-çiçek açmış
Gözlerine vuran ışık gençliğinde
Cümle iyilikleriyle yüreğinin

Sen benim aşkımsın.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

Wallace Stevens (1879-1955)

BİR ERİN ÖLÜMÜ
Daralır yaşamak ve ölüm beklenir
Güz mevsimindeki gibi.
Er düşer.

Ünlü ölülerden değildir ya,
Zorla duyurmaz ayrılığını,
Şatafat istemez.

Ölüm mutlaktır, anasız ve anıtsız,
Güz mevsimindeki gibi
Rüzgâr kesilince

Rüzgâr kesilince ve gökler boyunca,
Yine de bulutlar gider
Kendi yönüne.

Türkçesi: Talat Sait Halman

PARKTAKİ BOŞ YER
Mart... Biri yürüyüp geçmiş kar içinden,
Bilmediği bir şeyi arayarak.

Gece kıyıdan palamarı çözüp
Gözden kaybolan bir kayık gibi.

Bir kadının masaya bıraktığı
Ve unutup gittiği bir gitar sanki.

Bildiği bir evi yine görmeye gelen
Bir adamın içindeki duyguya benzer.
Rüzgâr esiyor asmalarla örtülü
Çardağın dört bir yanından.

Türkçesi: Talat Sait Halman

İMPARATOR DONDURMA
Gelsin o azman purolardan saran
Çam yarması, ver emrini çırpsın da köpürtsün
Bir alay kâsede şehvet dolu kaymak lülesi.
Fink atsın her günkü giyim kuşamla
Yosma kızlar ve bir aylık gazete
Kâğıtlarında çiçekler getirsin oğlanlar.
Görünen varlığı olsun bitişin, durdurma.
Biricik imparator, imparator dondurma.

Fi tarihinde üstüne yelpaze kuyruğu
İşlediği çarşafı al çıkar cam tokmaklarının
Üç tanesi kopmuş olan akçam komodinden,
Ört o çarşafla hatunun yüzünü.
Çıkıverdiyse o boynuzlu ayaklar,
Nice donmuş nice ruhsuz diye ispata yarar.
Lamba yansın, ışığı sımsıkı kondurma.
Biricik imparator, imparator dondurma.

Türkçesi: Talat Sait Halman

William Carlos Williams (1883-1963)

KIRMIZI EL ARABASI
O kadar çok şey
bağlı ki

beyaz tavukların
yanında

yağmur sularıyla
parlayan

kırmızı bir el
arabasına.

Türkçesi: Cevat Çapan

ORMAN
Sessiz duruşu değildir
Ağaçların
Ormanların soluk aldırmayan içi
Bilek kalınlığında

Sarmaşıklarla, sineklerle, sürüngenlerle
Hep korkak maymunların
Bağırıp kaçışmaları değildir
dallarda-

ama

Bekleyen bir kız
Utangaç, koyu renkli, tatlı gözlü
Yolunuzu gösteren
Efendim, yukarıya.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Ezra Pound (1885-1972)

GÖL ADASI
Ey Tanrım, ey Venüs, ey Mercury, hırsızların koruyucusu,
Son günlerimde, n'olursun, bir küçük tütüncü dükkânı ver
bana,
Küçük, parlak kutularım olsun
tertemiz raflara dizilmiş
Yumuşak, kokulu tütünlerim de
Pırıl pırıl Virginia tütünü de
serilmiş altına parlak, cam tezgâhımın
Bir de terazi ver bana, çok yağlı olmasın,
Orospular da damlasın ara sıra
İki çift laf etmeye, saçlarını düzeltmeye ya da.
Ey Tanrım, ey Venüs ey Mercury, hırsızların koruyucusu,
Bir küçük tütüncü dükkânını ödünç ver bana,
ya da hangi mesleğe yazarsan yaz
İnsana her zaman beyninin gerektiği
bu kahrolası yazarlık mesleğinden başka

Türkçesi: Ülkü Tamer

GÖZLER
Efendimiz dinlen artık, yorgunuz yorgun,
Duyalım biraz da rüzgârın parmaklarını
Üstümüzü örten şu durgun
Şu kurşun gibi ağır kapaklarda.

Dinlen artık kardeş, gün ağarıyor bak dışarda!
Soldukça soluyor sarı ışık
Eridikçe eriyor mum.

Salıver bizi, dışarda en tatlı renkler,
Yosun yeşili, çiçek renkleri,
Ağacın altı serinlik.

Salıver bizi, tükeniyoruz yoksa
Akıp duran tekdüzeliğinde
Kara kuru baskıların
Ak kâğıt üzerinde.

Salıver bizi, biri var ki
Bir gülüşünün verdiğini vermez sana
Yıllanmış bilgisi tüm okuduklarının
Ona bakalım ona.

Türkçesi: Bülent Ecevit

HUGH SELWYN MAUBERLEY

V

On binlercesi öldü orda
Öldü içlerinde en iyileri
Dişsiz bir orospu için öldüler
Kaba bir uygarlık için baştan savma

Güzel ağızlarda sevimli gülümseme
Akılla ışıldayan gözler kaybolup gitti
Toprağın gözkapaklarının altında
İki düzine kırık heykel adına
Birkaç bin eski püskü kitap adına

Türkçesi: Hilmi Yavuz

MEDITATIO
Köpeklerin garip alışkanlıklarını dikkatle inceledim de
İnsanların hayvanlardan üstün
Varlıklar olduğu sonucuna vardım

İnsanların garip alışkanlıklarını inceledim de
Ne yalan söyleyeyim dostlar şaşırıp kaldım

Türkçesi: Hilmi Yavuz

ALBA
Vadideki zambağın solgun ve ıslak
yaprakları kadar soğuk
Yanıma uzandı, şafakta

Türkçesi: Hilmi Yavuz

DÖNÜŞ
Görüyor musun, dönüyorlar; ah bak şu sakınsan
Devinimlere, ve ağır ayaklara,
Güçlükle atılan şu adımlara, ve o sonu belirsiz
Sendeleyişe!

Görüyor musun dönüyorlar birer birer,
Korku içinde, sanki yarı uyanmış uykudan;
Sanki kar duraksamalıymış gibi
Ve rüzgârda mırıldanmalı
yarı dönmeliymiş gibi geriye;
"Korkuyla Kanatlı" olanlardı bunlar
Dokunulmaz!
Kanatlı ayakkabının tanrıları!
Yanlarında gümüş tazıları
kokluyorlardı havadaki izi!
Heey! Heey!
Fırlayıp yağmalayanlardı bunlar;
Bunlar keskin burunlular
Kanın ruhu bunlar.

Dizginlere davranmamakta gevşek,
yüzleri solgun sürücüler!

Türkçesi: Ülker İnce

PAN ÖLDÜ

"Pan öldü. Yüce Pan öldü.
Ah! Eğin başlarınızı, siz kızlar hepiniz,
Ve ona çiçeklerden bir taç örün."
"Yaz gitmiş yapraklardan,
Sazlar da kurumuş belki,
Nasıl taç örebiliriz artık,
Nasıl toplarız çiçek demeti?"
"Dilim varmıyor, Sultanlar.
Ölüm hoyratın biriydi hep.
dilim varmıyor, Sultanlar.
Ne sebep gösterecek ki
Alıp gitti Efendimizi
Böyle kuru bir mevsimde?"

Türkçesi: Yaşar Anday-M. C. Anday

TAVANARASI

Gel, acıyalım bizden iyi durumda olanlara
Acıyalım dostum, unutma ki
Zenginlerin uşakları var, dostları yoktur,
Ve bizim dostlarımız vardır, uşaklarımız yok.
Gel, acıyalım evlenmişlere, evlenmemişlere.
Şafak küçük adımlarla giriyor
Yaldızlı bir Pavlova gibi
İşte benim isteğim yanı başında.
Yaşamda hiçbir iyi şey yoktur
Bu aydın serinlik saatinden
Birlikte uyanma saatinden başka.

Türkçesi: Yaşar Anday-M. C. Anday

Marianne Moore (1887-1972)

ŞİİR

Ben de pek hoşlanmıyorum şiirden: çok daha önemli şeyler
olmalı bütün bu zırıltıdan öte
Ne var ki insan katkısız bir nefretle okuyunca şiiri,
gene de
gerçeğin bir yeri olduğunu görüyor onda.
Kavrayabilen eller, açılabilen
gözler, gerekirse diken diken
olabilen saçlar, öyle şatafatlı yorumlara açık
oldukları için değil, yararlı oldukları için
önemlidirler. Anlaşılmayacak kadar uzaklaşırlarsa
asıllarından,
aynı şey hepimiz için de söylenebilir, anlamadığımız
şeye hayranlık duyamayız, denir: baş aşağı bir
tavana tutunan ya da yiyecek arayan yarasa,
ileri doğru iten filler, başıboş dolaşan bir at,
bir ağacın atında
yorulmadan duran kurt, sinekten huylanan bir at gibi
derisi seğiren oturaklı eleştirmen,
beysbol meraklısı, istatikçi uzman —
ne de onlar apayrı şeyler deyip
"iş yazışmalarına ve okul kitaplarına" karşı çıkmak
geçerli bir davranış olur; hepsi önemlidir
bu olguların. Gene de bir ayrım yapmalı insan:
sözde-şairler önem verdiler diye şiir olamaz her şey,
aramızdaki şairler her türlü gözü pekliği
ve saçmalığı aşıp "hayal gücünün
harf sektirmeyen titiz bekçileri olmayı üstlenınceye"
ve "içlerinde kurbağalar olan düşsel bahçeleri"
denetimimize sununcaya dek kavuşamayız
şiire,
bu arada, bir yandan şiirin hammaddesini tümüyle
ham, öte yandan da sahici olmasını
istiyorsanız, o zaman ilgi duyuyorsunuzdur şiire.

Türkçesi: Cevat Çapan

Robinson Jeffers (1887-1962)

İNSANI SEV BÜTÜN BUNLARLA

Dünyamız, küçücük bir gezegen, ama ne kadar güzel.
Kuzeyde, Batıda, Güneyde hüküm sürüyor sular...
Alabildiğine renkler.. tam sessizliğe gömülmeden.
Sisler, yeryüzünün soluğudur—
Esintilerle sarmaş dolaş otlar, çırılçıplak kayalar,
Issız bir vaha, ırmak kıyısında küçük bir buğday tarlası,
Esirgenmiş ağaçlar altında bir dam.
Sev bunu, insanı sev bütün bunlarla.
Peki ama, çıkar-yol nedir?
Birtakım düşlere kapılıp yasak savmamak.
Yüce uygarlıkların yakıp yıkarak battığını,
Zorba hükümdarlar yüzünden çöktüğünü bilmek...
Kötülük ve yıkıntı kol gezerken, insan ya şerefiyle kaçmalı ordan,
Ya da en az çirkin olan topluluğa katılmalı.
Kökleşmiş kötülüklerdir bunlar.
İnsan, dürüst kalabilmek için,
Şefkat duymalı, bozulmamalı, kötülük dilememeli,
Bir de kanmamalı evrensel adalet ve mutluluk hayallerine.
Gerçekleşmeyecektir o düşler.
İşte bunu bilmek, ama yine de parçalar ne denli çirkin olursa olsun,
Tüm'ün güzel kaldığına inanmak.

Çirkin şeydir kopmuş bir el—
Dünyadan, yıldızlardan, tarihten kopmuş insan da öyle...
Düşüncesi de korkunç çirkindir, gerçeği de
Dürüstlük, bütünlük demektir.
En ulu güzellik, varlığın bütünlüğüdür.
Hayatın kutsal güzelliği.
Sev bunu, insanı sev bütün bunlarla...
Yoksa insanın acıklı kargaşalıklarını paylaşacaksın
Ya da gün karanlığa erdiğinde boğulacaksın umutsuzluk içinde.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Conrad Aiken (1889-1973)

HOŞ DUYU

Bu şarkı içimi ılıtır seninle dinlersem
Seninle tat bulur yediğim ekmek

Ne varsa şimdi güzellik adına
Sen yoksun diye boynu bükük

Ellerin vardı oysa-gümüş tabaklarda izi
Bu kadehli tutardı-ellerin vardı

Gün gelip unutulacak senden kalan
Kimsenin aklına düşmeyecek seni anmak

Bu çarpan yüreğimdi-sonra sen geldin
Gözlerindi-ellerindi içimi yuğan

Atan sendin-vuran sendin deli dolu
sen yoksun diye yüreğim durmuş.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

SUNUŞ ŞARKILARI

XIX.

İyi bak, göreceksin, daldan düşecek yaprak,
Düşecek sessiz ota hiç ses çıkarmayacak...
İşte, elinde ancak çıplak bir dal kalacak,
Bir de ölü otlarda canı çıkmış bir yaprak,
Bir şey gelmiş de gitmiş. Olup olacağı bu.
Neydi bu düşüşteki gürültü patırtılar?
Zerrelerin savaşı dallarda, yıkıntılar
Yaprakta felaketli, alev alev yanarak?
Belirsizdi çağlardan öte bu sarsıntılar.
Sadece yaprak düşmüş, dal kalmıştı çırçıplak.
Dünya demişler buna: hepsi bu kadar ancak.
Görünmez bir başlangıç, bir yıkım kopartacak

Ivır zıvır işleri yaman atılımlardan.
Konuş: geçmiş gelecek devrimden nice hortlak
Dolar kısa sözlere. Girdap bizi yutacak.

Türkçesi: Talat Sait Halman

SENİNLE DİNLEDİĞİM ŞARKI

Dinlediğimiz şarkı, aşmıştı musikiyi,
Bölüştüğümüz ekmek, ekmekten çok kutsaldı;
Ama artık sen yoksun, her yer ve her şey ıssız,
Eskiden güzel olan ne varsa cansız kaldı.

Ellerin şu sofrayı okşamış, parmakların
Şu bardağı tutmuştu, ben görmüştüm kaç kere,
Seni anmasalar da bütün bunlar, sevgilim,
Hiçbiri son veremez bıraktığın izlere.

Onlarda gezindin de ellerin gözlerinle
Kutsallaştırdın ama hep benim canımdaydın,
Seni tanıdılar ya, hep hatırlayacaklar
Yine benim kalbimde, güzel akıllı kadın.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Edna St. Vincent Millay (1892-1950)

HAYATIN KÜLLERİ

Aşk gitti, bıraktı beni, günler hep birbirinin aynı
Yemek gerek, uyuyacağım, isterim ki gece olsun
Fakat heyhat! Uyanığım, saatin ağır vuruşlarını duyuyorum
İsterim ki gün olsun gene, ağarsın karanlık

Aşk gitti, bıraktı beni, ne yapacağımı bilmiyorum
Şu ya da bu, hepsi bir benim için
bitirmeden bırakıyorum başladığım her şeyi
İşe yarar bir şey yok benim bildiğim.

Aşk gitti, bıraktı beni, komşular borç alıyorlar kapı çalıp
Hayat sürüp gidiyor gene, kemirip durması gibi farenin
Yarın gene yarın gene yarın gene yarın
Küçük bir sokak ve bu küçük ev var.

Türkçesi: N. Menemencioğlu

Archibald Macleish (1892-1982)

İSPANYOL ÖLÜSÜ

Bunun hesabı sorulmadı,
Gözyaşlarının hesabı sorulmadı, ama sorulacak.
Madrid'in, Barcelona'nın, Valencia'nın gözyaşları,
Bu gözyaşlarının hesabı sorulmadı
Almeria'nın, Badajoz'un, Guernica'nın döktüğü kan
bu kanın hesabı sorulmadı.

Gözyaşları yüzlerde kurumuş,
Kum üstünde kurumuş kan.
Gözyaşlarının hesabı sorulmadı, kanın hesabı sorulmadı,
Sorulacak bunların hesabı.

Çünkü Guernica'nın adamları konuşmaz,
Almeria'nın çocukları sessizdir.
Badajoz'un kadınları dilsiz.
Dilsizdir onlar, sesleri çıkmaz, sesleri çıkmaz.
Boğazlarını tıkamıştır oranın kumu.
Konuşmazlar, konuşmayacaklar da ve çocuklar
Almeria'nın çocuklarını usludur,
Kıpırdamazlar, kıpırdamayacaklar da.
Vücutları kırık, kemikleri kırık, ağızları
Çünkü ölüdür onlar, dilsizdir hepsi.

Yanılmayın,
Hesap sorulmayacak sanmayın.

Yanılmayın
Dökülen kanın hesabı sorulmamışsa,
Yalanın hesabı sorulmayacak sanmayın.
Yanılmayın,
Bunun hesabı sorulacak
Sorulacak ama,
Vakit var

Vakit var daha.
Bu yerlerde ölülerin vakti boldur

Badajoz'da, Guernica'da Almeria'da
Bekleyebilir, vakitleri var daha.
Vakit var,

Bekleyebilir daha.

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

AYA YOLCULUK
Aramıza katılan varlık
göklerimizdeki gezgin,
yapraklarımızda göz kamaşması, sularımızda gümüş
O
en uzak düşüncemizde pırıltılı bir kaçamak
"konuğumuz ay"..."parlak görüntüleri ayın"...
dokunduk sana artık!
Zaman başlayalı,
zamanın ta öncesinden beri, ilk insan
henüz vakti tatmadan, seni düşünmüşüz
Bir harikaydın bizim için erişilmezdin,
özlemlerin ulaşamadığı bir özlem,
aydınlığımız, yaşantılarımız ötesindeki ışık-belki
bizim anlamamız...
Artık
senin gecenin derinliğinde ellerimiz değdi sana.
Yol aldık üç gün üç gece,

en uzak yıldızlar yön verdi bize, ta ötelere tırmandık,
aştık karşımızdaki görünmez akıntıları, boşlukta
o yana bu yana yüzen toprağın döküldüğü yerlerde,
ardına düştük öteki tepenin, soğukla karşılaştık,
yüz yüze geldik ölümle-derinliğine inilmez hiçlikle...
Sonra dördüncü günün akşamı, indik,
demir attık, tan ağarırken ayak bastık kumsallarına
ve soğuk kumlarını geçirdik parmaklarımız arasından.
İşte duruyoruz burda, alacakaranlıkta, soğukta, sessizlikte...
ve burda, zamanın başlangıcında gibi kaldırıyoruz başımızı
Ta üstümüzde, aydan çok daha güzel bir ay,
hayran olduğumuz bir harika, erişilmez,
özlemlerin ulaşamadığı bir özlem,
aydınlığımız, yaşantılarımız ötesindeki ışık-belki
bizim anlamımız...
O, bir anlam!
bu sessiz kumsallarda, üstümüzde parlayan
yeryüzü,
aramıza katılan varlık.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Edward Estlin Cummings (1894-1963)
(e. e. cummings)

anyone lived in a pretty town
kiminin biri bir nasıl kentte
(çanlar yukarı, çanlar aşağı
havalanır şirin havada)
bahar yaz güz gelir kış
yapmaz okudu, eder oynadı durdu.

Kadın da erkek de (ufak da tefek de)
kimininden hoşlanmazdı hiç
yok ekerler geneler biçerler idi
gün ay yıldızlar var yağmur

sezgisi yok mu çocukların çoğu
onun; hayır-birkaçı ancak bildiler
onu hiç kimse çok pek seviyor diye;
büyüdüler sonra unuttular)
güz kış bahar açar yaz

zaman çarpı şimdi, yaprakla ağaç, karla bekle kıpırda
Sevinci güldü, acısını böldü
Kuş çarpı
kimi ne duysa dünya olur
hiç kimseye
birileriler evlendiler, herkesiyle kuşandılar
hüngür hüngür gülüp geçtiler
horon dediklerini hep teptiler
(uyu, uyan, "belki"de sonra)
olmazlayarak düşleyip sürdüler

yıldızlar yağmur gün ışır ay
(şunu kardan başka kim açıklar:
çocuk bile aklının köşesini
unutur)
yukarı çanlarla aşağı çanlar
havalanır şirin havada
durur
gözlerini, günden bir gün
yumdu galiba—kimi öldü
(eğilip kimse öpmüş yüzünü)
halk yetişti de yanyan gömdü
azla biraz, geçerle göçtü

bütünle bütün, derinden derin
daha da pekten düşlerler uykuyu
kimi, hiç kimse: toprakla nisan
dilek çarpı can: olsa ve oldu.

Kadın da erkek de (çan da çene de)
yaz güz geçer kış bahar
ekip biçtiler, mekik döktüler
gün ay yıldızlarla yağmur

Türkçesi: Fred Stark

BİR ŞEY YİYEMİYORSAN .
Bir şey yiyemiyorsan bir cigara
tüttürmelisin, ama neyimiz var ki

tüttürecek: haydi delikanlı
gidip yatalım

cigara tüttüremiyorsan, türkü
söylemelisin, ama neyimiz var ki

türkü söyleyecek: haydi delikanlı
gidip yatalım

türkü söyleyemiyorsan, hiç olmazsa
ölmelisin, ama neyimiz var ki

ölecek: haydi delikanlı

gidip yatalım
ölemiyorsan, bir şeyler

düşlemelisin, ama neyimiz var ki
düşleyecek (haydi delikanlı
gidip yatalım)

Türkçesi: Suphi Aytimur

FALAN FİLANIM BENİM
Bir tanem iki tanem falan filanım benim
lucy halam geçen büyük

harpte bilse bir şey değil
üşenmez anlatırdı da
niye niçin ve neden

döğüştüğümüzü,
hemşirânım bizim

isabel ben diyim yüz
sen de bin
çorap ördü bir o kadar
kazak başlık boyun atkısı

eldivenler falan filan anneciğim
yatar kalkar dua eder benim için
öleyim filan diye
kahramanca tabii, peder bey bizim
bir avaze anlatırdı ne rütbeymiş
şahadet durur muymuş eski hali olsa
ah, o ara ben

deniz filan sırılsıklam
uzanmışım çamurlara falan
filan
(düşünüyorum,
falan
filan,
Gülüşlerini ama
Gözlerini dizlerini falan filanını senin

Türkçesi: Can Yücel

HİÇ GİTMEDİĞİM BİR YERDE

Hiç gitmediğim bir yerde, sevinçle ötesinde
her türlü yaşantının, kendi sessizliği var gözlerinin:
en ince kımıltında bir şey var içime gömen beni,
bir şey dokunamayacağım kadar bana yakın

kolayca açar beni en ürkek bir bakışın
parmaklar gibi kapamış olsam bile kendimi,
sen hep yaprak yaprak açarsın beni, Baharın
(dokunup ustaca, gizlice) açışı gibi ilk gülünü

ya da beni kapatmaksa isteğin, ben
ve hayatım kapanırız güzelce, birden
karın her yere özenle inişini
düşleyen yüreğince şu çiçeğin;

duyduğumuz hiçbir şey bu ülkede
erişemez gücüne sonsuz inceliğinin:
yapısının renkleriyle beni bağlayan,
öldüren, hiç durmadan, her nefeste

(bilmiyorum nedir bu sende olan, bu kapayan
ve açan; yalnız anlıyor içimde bir şey
gözlerinin sesini güllerden derin olan)
kimsenin yok, yağmurun bile, böyle küçük elleri

Türkçesi: Cevat Çapan

TANRIM ELİNİ ÖPEYİM

Tanrım elini öpeyim en hayretteki bu
gün için: yeşil sıçrayan dirileri için ağaçların
ve bir gökçül düşü için göğün; ve her şey için sonra
doğal olan bitimsiz olan evet olan

(ben ölmüşken diriyim gene şimdi,
ve güneşin yıldönümüdür bu; yıl-
dönümüdür bu, ömrün ve sevginin ve kanatların
ve sevinçli büyük oluşun, sonsuzlamasına toprak)

nasıl olur tadan dokunan işiten gören
soluyan derken bir büyük hiçliğin içinden
kaldırılan şöyle bir salt oğlu kişinin senden
kuşkusu ki kötürüm belleklere sana doğru?

(uyanık şimdi kulaklarımın kulakları ve
açıldı şimdi gözlerimin gözleri)

Türkçesi: Feyyaz Kayacan

maggie and milly and molly and may

maggie ve milly ve molly ve may
plaja gittiler (bir gün eğlenmeye)
maggie şarkı söyleyen bir kabuk buldu
öyle tatlıydı ki dertlerini unuttu
milly kıyıya vurmuş bir yıldızı kurtardı
beş cansız parmak idi ışınları
ve molly kovaladı korkunç bir şey
yarıştı yanında köpükler savurarak: ve
may eve döndü bir taşla, düz ve yuvarlak
dünya kadar küçük ve yalnızmış gibi büyük.
Çünkü neyi yitirsek (örneğin bir sen ya da ben)
denizde bulduğumuz her zaman kendimizdir

Türkçesi: Suphi Aytimur

ali ignorance toboggans into know
tüm bilisizlik kızakla kayar bilgiye
ve yorgun argın tırmanır bilisizliğe gene:
ama kış sonsuz değildir, hatta kar
erir; ve bahar bozarsa oyunu, peki sonra?

tüm tarih bir kış sporudur ya da üç:
ama beş olsaydı da gene derdim ki tüm
tarih çok küçüktür, hatta benim için;
benimle senin içinse daha da küçük.

Atıl (tiz sesli ortak mit) kendi mezarına
sadece ıskalayı tizliliğe tırmandırmak için
her madge ve mabel dick ve dave adına
-yarın bizim temelli adresimizdir

ve orada bizi zor bulurlar (bulurlarsa,
daha da uzaklara kaçarız: şimdiye

Türkçesi: Suphi Aytimur

Hart Crane (1899-1932)

MELVİLLE'İN MEZARINDA
Sık sık dalgaların altında, bu burundan uzakta
Boğulmuş insanların kemikten zarlarını elçi
Gönderdiğini görürdü. Baktıkça, sayılar
Tozlu kıyıya çarpar ve gözden kaybolurdu.

Ve batıklar geçerdi çan sesleri duyulmayan,
Ölümün cömertliğiyle o dağınık kanıtlar
Geri gelirdi, külrengi hiyeroglifler,
Uğursuz uğultular deniz kabuklarından.

Sonra dingin akımında upuzun bir kangalın
Denizin çırpınışı durur, hışmı yatışırdı,
Sunaklara yönelirdi orada tuzdan ağarmış gözler
Ve sessiz yanıtlar kayardı gökteki yıldızlardan.

Başka gelgit göstermiyor pusula, kadrant
Ve sekstant... Kabaran mavi sularda
Ağıt denizciyi uyandırmayacak.
Bu destan yaratan ulu gölgeyi deniz koruyabilir
ancak.

Türkçesi: Cevat Çapan

SOYUT BAHÇE
Ağacı üstünde elma, şehvetidir kadının-
Parıltılarla asılı, güneşten maskarası.
Ağaç, kesmiş soluğunu kadının; yeltenip
Yükselip üstüne dal dal, dilsizce dilli sesi
Çıkıverir gözlerine bir karartı perdesi.
Kadın tutsak ağaca ve yeşil parmaklarına.

Ve kendini ağaç sanar düşüncesinde kadın.
Rüzgâr kucaklayıp örer taze damarlarını,
Kaldırır onu göklere, uçarı maviliğe,
Ellerinin ateşini boğup gün ışığında.
Hiç anısı yok kadının, korkusu, umudu yok
Ayaklarındaki ottan ve gölgelerden öte.

Türkçesi: T. S. Halman

Ogden Nash (d. 1902-1971)

BANKERLERDEN BÜTÜN FARKIMIZ:
ONLAR PARALI BİZ PARASIZ
Bankaları övmek için yazıldı bu şiir.
Para şıkırtısı neymiş gör, hele bir bankadan içeri gir!
Bir de garip bir ses duyacaksın, ne kadın sesi o, ne su şırıltısı,
Bilirim duymuşluğun yok, o, binlik banknotların hışırtısı.
Mermer konaklarda oturmuş bankerler, hakları,
Boşuna mı yıllar yılı "Milli Kalkınma" diye bağırıp çağırdıkları!
Asıl, bir usulleri var, ona borçludurlar her şeyi, o bir bozulmaya
görsün, bankaların işi bitik:

Kısacası, paraya muhtaç olanlardan gayrısına açılır kredi.
Sizi bilmez miyim hiç, anlı şanlı bankerler, nasıl da kılı kırk yararsınız!
Siz, ev kirasını ödemek için borç istemeye gelen vatandaşları kuruş koklatmadan dehleyebilen milli kahramanlarsınız.
Evet. Siz, çocuğum doğacak diye iki yüz lira borç istemeye görsün bir dar gelirli, maymunlara zart zurt eden
Tarzan edasıyla bakarsınız suratına,
"İşine git, oğlum!" dersiniz, "Ne sandın burasını? Burası ne tefeci Şakir, ne emanetçi Sultana!"
Ama diyelim ki bir kalantor zat çıktı geldi bankanıza, olur a, milyonunu çiftleştirmek istemiş canı,
Bak, o zaman koruyucu melek kesilirsiniz. "Arzunuz, emriniz" demeye kalmaz, toslarsınız milyonu.
"Madem bir milyonu var, değil mi ya niye iki milyonu
olmasın?" derken hazret, iki milyon daha istemeye kalkar,
"Baş üstüne" yi bastırırsınız hemen, değil mi iki elde iki milyon emniyet akçesi var.
"Münasip buyurmuşsunuz" der toplanınca banka idare heyeti,
"Bütün isteğimiz bizim, kalkındırmak memleketi."
Kuzum bankaları yerdiğim sanılmasın sakın,
Bilmez miyim ne büyük işler çevirdiklerini onların !..
Bilmez miyim, "parayla bitmez iş, hayatın temeli sağlıktır,
mutluluktur" deyip gezen menfi unsurları ortadan
kaldırarak cemiyete ne büyük hizmetler gördüklerini,
Bilmez iniyim, sağlığını, mutluluğunu korumak için beş on kuruş istedikleri vakit, o serserileri nasıl kapı dışarı ettiklerini! Bilmez miyim, Mukaddes Para'ya dil uzatmak ne demekmiş anlasınlar diye, bilmez miyim o insanları nasıl açlıktan öldürdüklerini!..

Türkçesi: Can Yücel

Langston Hughes (1902-1967)

ZENCİYİM BEN
Zenciyim ben
Gece gibi
Afrika'nın derinlikleri gibi kara

Köleydim her zaman
Saray basamaklarını temizledim eski Roma'da
Washington'da ayakkabı boyamaktayım şimdi

Emekçiydim her zaman
Mısır'da piramitleri kuran benim
Benim, harcını karan gökdelenlerin

Türkücüydüm her zaman
Afrika'dan Missuri'ye kadar yaydım türkülerimi
Çınlar kederli ezgisi onların her yerde
o tam tam ritmi

Kurbandım her zaman
Kongo'da kırbaçla dövdüler beni
Ve şimdi linç edilmekteyim Teksas'ta.

Zenciyim ben
Gece gibi
Afrika'nın derinlikleri gibi kara.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ISA ALABAMA'DA
İsa zencidir
Silleyle sopayla dövülen kara:
Ah, aç sırtını kamçılara.

Anası Meryem:
Güneyde dadı,:
Ağzını açarsa yer tokadı.

İsa'nın babası Tanrıdır:
Beyaz efendi, yerin cennet,
Sevgini göster, merhamet et.

En kutsal piç,
Kan kusuyor ağzından,

İsa kara derili
Güneyde
Çarmıha gerili.

Türkçesi: T. S. Halman

ÜZÜNTÜ

Bana yanık türküler söyleyin,
Yanık türküler bana
Başka türlü türküler
Sefaleti unutturmuyor insana.

Avutucu bir şarkı okuyun,
Okuyun da kapansın yaram;
Öyle kötülük etti ki
Sevdiğim adam.

Anlamıyor musunuz?
Ağlayıp dövünüyor
Berbat bir adam için bir kadın.

Benim gibi kara kız
Benim gibi kara,
Üzüntüsü geçsin diye
Can atıyor içli şarkılara.

Türkçesi: T. S. Halman

BENDE
Ben de söylüyorum Amerika'nın türküsünü
Ben, karaderili kardeş.
Mutfağa yollarlar beni
Sofrada konuklar olunca.
Ama güler geçerim
Ve güçlenmek için
Çok yerim.

Yarın
Masada oturacağım
Konuklar gelince.
Yeltenemeyecek kimse
"Mutfakta ye"
Demeye.

Görecekler
Ne denli güzel olduğuna
Ve utanacaklar.

Amerika'dayım ben de.

Türkçesi: Ergin Koparan

Richard Eberhart (d. 1904-2005)

YİNE ÇANLAR ÇALIYOR
Yine çanlar çalıyor - gökyüzü yine karmakarışık
Kabuk kabuk dökülüyor şu sararmış solmuş rüzgâr bulutu
Islak - yıkanmış tepelere- vadilere çevrili gözlerimiz
Tohum toprağı zorluyor - dünya tomurcuklanıyor
Dalında cıvıl cıvıl bir muhabbet kuşu
Çilli bir serçe gençten bir fidana konuyor
Bir bulut geliyor üstümüze duruyor ak pak
Ele güne karşı eksek gözyaşlarımızı saklıyor
Avara bulutlar renk renk gökyüzünde
Daha yeni çamaşırdan çıkmış dünyamız- daha gün güneşlik

Gıcır gıcır gömleklerimizi giymişiz sokaklara düşüyoruz
Dağ taş marullar büyüyor - bir mantar başını eğmiş
Gözleri yeni açılan tüysüz kuş yavrularında
Bir umut bir umut.

Türkçesi: Özdemir Nutku-Tarık Dursun K.

Kenneth Rexroth (1905-1982)

KAÇIŞ
Yağmur pırıltıları var ışıltılı
Saçlarında, alnına düşen;
Islak gözlerin ve dudakların
Soğuk ve ıslak; katılıp kalmış yanakların soğuktan.
Neden bu kadar çok kaldın
Uzaklarda, neden yalnızca
Gece geç saatlerde geldin bana
Yürüyüp saatlerce yağmur altında, rüzgârda?
Çıkar giysilerini ve çoraplarını;
Otur ateşin karşısındaki koltuğa.
Ellerimle ısıtacağım ayaklarını;
Öpüşlerimle ısıtacağım göğüslerini ve uyluklarını.
Bir büyük ateş yakmak isterdim
İçinde, hiç sönmeyen.
Emin olmak isterdim senin taa içinde
Bir mıknatıs olduğuna, seni eve çeken.

Türkçesi: Güven Turan

HÜZÜNLÜ PAZAR
Kestane çiçekleri dökülüyor
Hastane ve yemek kokulu
Bomboş sokaklara.
Radyo kırıyor birinin
Yüreğini bir yerlerde
Kirli bir yatak odasında. Kimse
Dinlemiyor. Bir aşağı bir yukarı

Kilometrelerce
Bomboş ev dizileri.
Kimseler yaşamıyor bu şehirde.
Şehrin sınırları dışında
Yeşil-beyaz mezarlıklar.
Kimseler yok mezarlarda.
Dökme demir eski püskü bir çeşme
Uzun aralıklarla
Bir akıp bir duruyor avluda.
Kirli yatak odasında
Gencecik üç orospu barbut atıyor
Arada bir içlerinden biri, sesleniyor zara.
Başka tek söz çıkmıyor ağızlarından.
Kestane çiçeklerinin hepsi
Dökülünce sarı sarı
Güneş batacak ve yıldızlar parlayacak
Boş şehrin üzerinde
Ve kâğıtlar uçuşacak sokakta.

Türkçesi: Güven Turan

OAXACA 1925
Çok güzel bir çocuktun sen
Tedirgin yüzlü, gözkapakları yeşil
Kara dantel çoraplı
Pis bir barda karşılaşmıştık
Demiştin ki:
"Nada derler bana
Hiçbir şey istemiyorum senden
Senden hiçbir şey almayacağım
Hiçbir şey vermeyeceğim sana"
Ortalığa ay ışığı, çöp yığınları ve kediler saçılmış
Ara sokaklardan geçip
Seni evine götürmüştüm
Yoksul, dağınık odana

Ayakların kirliydi
Tırnaklarının cilası çatlaktı
El ele bir hafta geçirmiştik
Büyülenmiş gibi dolaşarak
Gitarlar, top sesleri, tropik yapraklar
Ve ay ışığında kara gölgeler
Barındıran boğucu
Bir yaz boyunca
Bir ömür boyu önce

Türkçesi: Güven Turan

Stanley Kunitz (d. 1905-2006)

APOLLO'NUN UÇUŞU

I.
Yeryüzü benim yurdumdu, ama orda bile
yabancıydım. Bu madeni kabuk. Yüzer gibi
yürüyorum. Yıldızlar arasındaki o eski savaşlarda
dev gibi topların gürleyişi! Biliyorum, yabancılıktan
hiç kurtulamayacağım, yolculuğum hiç bitmeyecek.
Özlemli diye belleyin beni, korkulu, yücelmiş bilin.
Ben aydaki adamınız, dev aynasında gezinenlerin
kırıntısı, borçların kök saldığı yerden ötede nabzı
atan ada biçimindeki evrenlere sıçramaya can atıyorum.
Sonsuz uzay, insan yüreğini kavrayıp sarsıyor, ama
yokluğun
tam orta yerinde hayat amansızca çağırıyor hayatı.
Merih'e
yollayın mektuplarımı. Ne haberler var Andromeda'daki
koskoca kıvrık burçtan ve Samanyolundaki yıldızlardan?

II.
Yabancıydım yeryüzünde.
Ayak basınca aya, başlıyorum
yeni kutsal kentlere

doğru şen ve kutlu gezilere
ta yabancı burçlarda.
Sıcak. Soğuk. Sessizliğin yanardağları.
Sükûnet Denizi
çalkanıyor ölçülmez kuvvetin kıyılarında.
Ve ötelerde
Yıldızların bütün usu.

Türkçesi: T. S. Halman

Theodore Roethke (1908-1963)

ANI

I
Düşlerin o ağırlaşmış dünyasında
Birlikte çekiyoruz içimize havayı.
İçimizde ölüyor dış dünya
Ve o biliyor beni tepeden tırnağa.

II
Dönüyor, gidecekmiş gibi,
Yarı kuş, yarı hayvan.
Rüzgâr kalıyor yamaçta,
Aşk her şey. Aşk, bildiğim ne varsa

III
Bir geyik su içiyor dereden
Bir geyik, bir de onun yavrusu.
Ben seyirtince peşlerinden,
Taşa dönüşüyor çimen.

Türkçesi: Cevat Çapan

KÖŞEBAŞI OKULU
Ot bürüyecek çevremizi gelecek yıla
Şimdi turp gibi sağlamız - şimdi gülüyoruz ya
Gelip geçişlerini seyrediyoruz ya kızların
Bahis tutuşuyoruz ya - kötü şaraplar içiyoruz ya
Yerimiz yurdumuz yok - işimiz gücümüz yok

Hani nasıl diyeyim - daha geçen yıl
Genç değildik ihtiyar da sayılmazdık ya

Hani hep genç belleriz kendimizi
Hani aslında duygusuz kişileriz ya.

Ölürüz - kavak yelleri başımızda
Hiçbir şey değildik bunca çağdır
Bunca çağdır asker bile olamadık ya,

Hakkımızı yediler bizim - perişanız
Gırtlağımıza dek yumruk gibi yalnızlık
En korkulu yerindeyiz ya - uykulu kişilerin
Ağarık yıldızlar bakar ya başucumuzda

Ağarık yıldızlar - orospular.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

Muriel Rukeyser (d. 1913-1980)

KAPILAR[11]
Bütün gün yola çıkmayı beklerken kulağımda sözler:
Şair hapiste, şair yeni ölmüş
sözleri sırtımızda, okuyoruz hepimiz. Ben ve oğlum.

Okuyoruz sözleri bütün gün:
dostlar, aşıklar, kızlar, torun
ve bütün gece uzak sevgiler
ve hiç görmediğim, yakınlık duyduğum şair

11 Kore'de hapis yatan şair Kim Chi ha'yı kurtarmak için yaptığı girişimleri anlatan şiir dizisi.

Eylemlerle, şiirler yoluyla,
türlü yakınlıklarımız-
ayrımlarda bizi ne birleştirirse,
dünyalar ötesinden, doğmayı özleyen
aşk, şiirler, adalet.

Yürümek dünya boyunca bu çığlıkların şairini bulmak için.
Ama bu yürüyüş, tüm gökteki sokaklardan uçmaktır.

Yürümek dünya boyunca, hava alanlarındaki insanlar arasından,
bu tepeler kenti, bu adalar okyanusu ateş mavisi, şimdi de bu kent.

Yürümek bu dünyada, evlerin yollarından geçmektir
sonsuz tuğla evler, akıp geçen dereler, şimdi bu çocuğun evi.

Yürümek sarp dağlar altında bu sarp kentin içinden
yönetenler zaman cenderesine sokmuş, elleri kıskaç; o güzelim
insanlar, kısaca girmiş de sessiz oturuyor yöneticiler
arasında, bana bakıyorlar.

Günleri içinde,
Geceleri içinde hücredeki şairin,
gürbüz bir çocuk koşmaya başlıyor yeni.
Taş basamaklardan çıkıyorum
şairin körpe karısının bulunduğu yere
kucağında bebeği.
Ağlıyor iki gözü iki çeşme,
Ama şairin oğlu bakıyor bana,
karısının anası da gözlerini dikmiş gözlerime
ıstırabının ötesinden. Evde ışıklar, her duvarı
söz duvarı yapan kitaplar.
Kadının eli sımsıkı
sarılmış bileğime, kaskatı bir çember
Sözden çok daha fazla çelik
kurtar kocamın hayatını.

İliklerime işliyor o sert çember.

Gürbüz çocuk koşmaya başlıyor.

8. Saman Tırmığıdır Anne

Kadın incecik bir araç,
kadın mapusane avlusunda bekliyor dualarla,
kadın bir saman tırmığının çatalları gibi
didiniyor, aşınıyor, pas tutuyor
oğlunun gövdesini cendereye soktukları
yerin avlusunda ipince bir yontu gibi.
Günbatımına karşı ince çatallardır kadın,
sarı aydınlığa karşı girintili çıkıntılı çizgiler,
ince bedeni orada saydam oluyor mertlikle,
yaşayıp ölecek saman tırmığının çatalları gibi
duracak karşımızda dimdik, nasıl oğlunun sesi
dünya ötesinden konuşup duruyorsa

Bir söylenti duyuyoruz oğlu öldürülürse
anne de kendini öldürecekmiş

Ama şimdi burada, yaşıyor
bu saman tırmığının incecik çatalları dimdik duruyor yalımlarda.

Türkçesi: T. S. Halman

Robert Hayden (d. 1913-1980)

"CESET YIĞINLARINDAN, KÜLLERDEN"
Ceset yığınlarından, küllerden
Dachau ve Buchenwald'ın örtülmemiş
çukurlarından geliyorlar-

Davut, Hirschel, Eva,
eskiden benimle hırsız-polis oynayanlar,
onların da yüzleri tıpkı seninki gibi

Johannesburg'dan, Seul'dan.
Çatışmaları bütün ufuklarda.
Ölümleri sarmış beni çepçevre.

Hedef olan sokaklarda koşuyorum,
aydınlıkta yarı kâbus
yarı ülkü, kaçmaktayım

Kaçamayacağımdan, ulaşıyorum
lağım çukurları gibi çirkin ve soğuk
bir hücreye, orda aziz Bahaullah var

Ve Tanrının sırrı,
zincire vurulmuş, Onun sancısı
bizim ağrımız ve merhemimiz.

Türkçesi: T. S. Halman

YAKLAŞIMLAR

I
Kış öldüresiye sürüp giderken
ağladı senin açık mezarının başında.
Yağan kar

II
Karanlık, karanlık.
Sendeliyorum el yordamıyla
Kibrit alevi.

III
Ay çiçekleri değil, güller
değil, izleri kumlara çıkmış kayalar
büyüyor burda. Ve çiçekleniyor.

IV
Şafakta sahanlığın üstünde
külrengi posta torbaları bekliyor;
tahtaları çakılmış bir tabut.

Türkçesi: T. S. Halman

John Berryman (1914-1972)

BİR KADINA
İllete hemen çare bulmalı, evet, yoksa böylesine sevdiğimiz
bu sımsıcak aydınlık çok sürmeyebilir.

Erkek, kendini karartıyor sanki,
şunun bunun için sırtını erkeğe dayamak zorundasın yine,
ama belki de sıra sana geldi artık.

Üç oğlun, siyasal çalışmaların
kocanın hukuk işleri, yatakta alabildiğine şehvet,
yazdığın öyküler, otuz bir yaşında bile
gövdenin bitmez tazeliği, evet, illete hemen çare bulmalı
bir ishal nöbeti gibi.

Belki de sen hem dua etmelisin hem de vazgeçmelisin
sabrının o tuhaf gücünden,
her gün, her zaman, daha gözüpek olmalısın.

Tek bir cennet ağacı garip bir taç olmuş,
İşkenceden kıvranan kızıl tepeler övünçle yükseliyor bu
sımsıcak aydınlığa.

Türkçesi: T. S. Halman

OYUNCAĞI, DÜŞÜ, DİRLİĞİ
Henry, zavallı Hemingway'e ağlıyordu
Hemingway umutsuzdu, ulaşmıştı sona,
Hemingway'in sonu,
Taşrada bir yemek odasında gözyaşları,
daha evlenmemişti, yıllar önceydi bu,
Tanrı kör talihi daha göndermemişti ona.

Bizleri tüfeklerden, babaların intiharından korusun Tanrı,
Kimin babası olduğunu düşünmen gerek
Kendini öldürmek istiyorsan-
kötü örnektir insanın kendi katili olması

Canevinde merhametti gizleyerek,
sevginin son ölümü, duygusunun son fışkırmaları.

Kapıda bir kız: "Aynasızlar başlamış dua etmeye"
Ama dönelim yine Hemingway'e,
o katı yürekli, üstün yetenekli insana.
Merhamet et, çekme tetiği, babacığım,
yoksa ömrün boyunca senin acını yaşayacağım,
başladığını öldüren öfken kıyacak bana.

Türkçesi: T. S. Halman

Randal Jarrel (1914-1965)

TARET TOPÇUSUNUN ÖLÜMÜ
Anam uykusundan Devlet'e düştüm, karnına;
Islak tüylerim donana dek, kıvrıldım.
On bin metre yukarısında
Yaşama düşünün toprağın, uyandım:
Patlamalar vardı, lekeler ve avcı uçakları.
Ölünce hortumla çıkardılar beni taretten.

SABAHTAN, DUA
Soğuk, ağır ağır, sessizce -
Ama dönüyor ya, bunca saat sonra:

Dışımda olan bir şeyi görmek -
Gün ağarıyor.

Tek bu gün için
Tuzun tadı tam tuz olsun dilimde:

Deliksiz bir uyku uyuyayım
Tek bu gece için.

Türkçesi: Fred Stark

Robert Lovell (1917-1977)

MACLEAN'S HASTANESİNDE: 1958
Hatırlıyor musun benimle duruşunu karanlıkta,
Ann Adden? Deliler evinde? Her şeyi-
Ben deli, sen benim için deli? Yüzüğümü getirmiştin hani,
o on iki kıratlık altın külçeyi... Jan Dark'ım benim,
doğru çizgiden ayrılmayan-
kaya gibi ah hiç konuşmayan! Hatırlıyor musun
Marion Anderson'u dinleyişimizi plaktan,
Mozart'ın Çoban Kralı'nı, Il Re Pastore'yi söylerken?
Ey Çekiçbalığı, Çelikbaşlı Alabalığı Dünyanın, elin
bir güldür senin! Hatırlıyor musun Mittersill'de nasıl
kaymıştık o korkunç yeryuvarlağının kabuğunda.
sanki her an onu kıracakmışız gibi-Jan Dark.
Sen ayakta. Ben ayakta...
Eğer unutursam seni, unutsun sağ elim de
bütün hünerini, Mara, cehennemim benim.

Türkçesi: Cevat Çapan

SATILIK
Zavallı şaşkın oyuncak,
şaşırtıcı bir savurganlıkla döşenmiş,
yalnız bir yıl oturulmuş içinde-
babamın Beverly Farms'daki yazlık evi
öleli bir ay olmadan satışa çıkarıldı.
Boş kapısı açık ve gizdeş,
şehirdeki evden gelmiş eşyası
ölü kaldırıcılar çıkar çıkmaz
gelecek hamalları beklemenin
sabırsızlığı içinde.
Annem, hazırlanmış,
seksenine kadar yapayalnız
yaşamının korkusuyla
ayı seyrediyor bir pencereden

yolculuk ettiği trende
ineceği istasyondan
bir sonrakine kalmış gibi.

Türkçesi: Cevat Çapan

Lawrence Ferlinghetti (d. 1919)

Allen Ginsberg'e

Geri gelen peygamberlerden biri O
Geri gelen takma saçlı peygamberlerden biri O
Ahd-i Atik'te bir sakalı vardı onun
Paterson zamanında kazıdı bu sakalı
Boynunun çevresinde bir mikrofon var onun
Bir şiir matinesinde takılmış
bir ozandan da fazla bir şey O
Durmadan şiir yazan bir ihtiyar O
Bir ihtiyar üstüne
her üç düşüncesinden biri ölüm olan
ve bir şiir yazan bir ihtiyar konusunda
her üç düşüncesinden biri ölüm olan
ve bir şiir yazan
Bir kraker kutusu üstündeki resim gibi
elinde kutu tutan bir adamı gösteren o resim gibi
bu kutunun üstünde de gene kutu tutan bir başka resim
ve sonsuzca değin küçülerek devam eden bu resim
ve her kez daha uzaklaşan daha uzaklaşan
bu büzülen gerçeğin resmi
Geri gelen peygamberlerden biri O

Gözden geçirilmiş bir raporu yerine yerleştirmek, işitmek ve görmek için

bugünkü durum üstüne
Daralmakta olan dünyanın
gözlerinde kopçalar var onun
onlarla sıkıştırıyor

varlığın her ayağını ve dedikodu pabuç bağını
gerçeğin yapısını
O'nun gözleri dikili
bırakılmış her insan ve her eşya üstünde
ve bekliyor onları kıpırdasınlar diye
ölü beyaz bir farenin başında bekleyen bir kedi gibi
sakladığından kuşkulu
bir küçük varoluş parçasını
ve kibarca bekliyor O
kendisini ortaya koymak için
ya da kendisini ya da kendisini ya da kendisini
ve Tanrı'nın kuzusu gibi ağırbaşlı O
çılgın kaburgalardan yapılmış
ve her kuşkulu şeyi kapıyor
ve her kuşkulu kişiyi ve her kuşkulu şeyi kapıyor
inceleyerek sallayarak bir ipin ucundaki beyaz bir fare gibi
ve bu şey canlıdır sanıyor
ve onu konuşması için sarsıyor
ve onu canlandırmak için sarsıyor
ve onu konuşması için sarsıyor
Gece yerde sürünen bir kedidir O
ve menekşe saatta kendi Buda'lığı içinde uyur
ve atılmaya hazır üç elin sesini dinler
ve kendi kafatasının yazıtlarını okur
kendi varlık hiyeroglifini
bir değnek ucunda konuşan bir eşek boşluğu O
iki bacak üstünde bir alıcı-verici O
ve mikrofonu kulağına tutuyor O
ve duyuyor ölüm ölüm
Dili sarkmış bir kafası var onun
ağzının gerisinde
ve hayvanca bir dil koymuşlar
ve insan bir dil yaratmıştır.
başka hiçbir hayvanın anlamadığı

ve onun dili konuşuyor ve onun dili görüyor
ve onun kulağı işitiyor ve denildiğini
ve yapışıyor başına
ve işte Ölüm Ölüm
ve bunu söyleyecek bir dili var onun
başka hiçbir hayvanın anlamadığı
O yürüyen bir çatal köktür
başının ortasında tomurcuk bir gözle
ve gözü içe ve dışa dönüyor
ve görüyor ve delidir
ve delidir ve görüyor
Ve dördüncü tekil şahsın çılgın gözüdür O.
ki kimse söz açmaz ondan
ve dördüncü tekil şahsın sesidir O
kimsenin ondan söz açmadığı
ve bununla birlikte var olan
uzun bir başla külah yüzüyle
ve ölümün çılgın uzun saçı
kimsenin söz açmadığı
Ve kendisini anlatır ve ölümden söz açar O
kendi ölü anasından ve Rose teyzesinden
onların uzun saçlarından ve uzun tırnaklarından
ve gittikçe büyüyen ve büyüyen
ve onun konuşmasında geri döndüler onlar manikürsüz
Ve geri geldi o kara saçıyla
ve kara gözüyle ve kara pabuçlarıyla
ve raporunun kara kaplı kitabıyla
tek ayağı havada büyük bir kara kuştur o
hayatı belli eden sesi duymak için gelen
duyargasının kabuğu üstünde
ve kendi derisinden çıkıp gitme türküsü söylüyor O
ve diliyle gagalıyor bu kabuğu
ve gözüyle vuruyor bu kabuğa
ve görüyor ışık ışık ve işitiyor Ölüm Ölüm

kimsenin söz açmadığı
Bir baştır O bir baş görünümünde
ve onun görünümü bir kertenkeleye benziyor
ve onun çözülmemiş görünümü
dikiliyor kapıda bekliyor ve işitiyor
vuran el alkışlayan alkışlayan ve vuran
onun ölümünü ölümünü ölümünü
sarhoş aydınlığının ta kendisidir O
kendi sanrısının kendisidir O
kendi büzültücüsünün kendisidir O
ve dönüyor onun gözü dünyanın büzülen kafasında
ve duyuyor kendi organının konuştuğu Ölüm Ölüm
bir sağır ezgi
Dünyanın sonuna geldiği için O
ve o sözcüğü yapan titreyen ettir
ve o kendi etinde duyduğu sözcüğü söylüyor
ve bu sözcük, Ölüm'dür

Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm

Türkçesi: Orhan Duru-Ferit Edgü

ŞİİR SANATI

(Sanatın bağımlılığı konusunda söylenmiştir.)

Beat Generation'ının yavruları bana şöyle dediler:
"Hem beat olup, hem de bağımlı olamazsın."
Haklısın, çok haklısın, adamım.
"Yalnızca ölüler ve esrar çekip kafayı bulanlardır.
her şeyi boşlayanlar. Bunlar anlaşılmaz kişilerdir"
demiştir W.S. Burroughs bir kez.
Ama ben onlardan değilim.
Hiçbiri değilim. İşte böyle adamım.
Tüm Beat Generation'ın varoluşçu olduğu hikâyesi
Üç paralık pırasa gibidir, yapmacıktır, düzenbazlıktır.
Varoluşçuluğun babası Sartre boş vermez. Her zaman
bağımlı olmak gerekir, diye bağırarak dolanır ortalıkta.
"Bağımlılık" onun en sevdiği küfürlerden biridir
Bağımlı olmamak düşüncesine, Beat Generation denilen
akımın sanatına, garanti, kasıkları çatlaya çatlaya
gülerdi üstat. Doğrusu bu ya, ben de aynı şeyi yapıyorum.
Sanırım, çağdaş Amerikanın şiirinin kar adamı Glnsberg de
aynı sözleri söyleyecektir size.
Çocuklar, bilin ki, yalnızca ölüdür bağımlı olmayan.
Beat Generation'ının peruklu nihilizmi, doğal sonucuna
ulaşırsa, yaratıcı sanatçının ölümü anlamına gelecektir bu
Sanatçının bağ'sız oluşu ise bir çeşit kendi kendini
öldürmesi ve aynı nihilizmin bulanık bir başka türüdür
ve de başka bir şey değildir.

Türkçesi: O. Duru-F. Edgü

FİDEL CASTRO ÜSTÜNE KORKU DOLU BİN SÖZCÜK
Mike'ın meyhanesinde çöreklenmiş düşünüyorum
N'olacak acaba
Castro'suz
Salamlı sandviçler ve tükrük hokkaları arasında
Hiçbir çözüm yolu göremiyorum
Bu gidişin sonu bir facia
Hiç bir çıkar yol göremiyorum
Reklamcılar ve allığı çıkmış manken karılar arasında
Ve burunlarını her boka sokup bütün işleri
Castro'yu psikopatın biri olarak göstermek olan parlak gazeteciler
Paşazadeler... bilirsiniz hepsi ruh hekimidirler
Ve Castro'yu iyice gözden geçirmişlerdir şahsen
Ve ona Komünist gözüyle bakmak için
İzinleri vardır ellerinde
Çünkü Sovyet komünizmiyle
sosyalizm arasındaki ayırımı
Pek iyi bilirler paşazadeler
Ve gözüne bakınca anlarlar paranoyak ve isterik bir zorba mı
Çünkü ellerindeki bilgiler ilk eldendir
CIA'in kişisel gözlemlerinden
Ve büyük tarafsız haber ajanslarından
Hearst cavlağı çekti ama ünlü Küba telgrafı hâlâ geçerli:
"Siz fotoğrafları çekin, ben savaşı ayarlarım."
Hiçbir çıkar yol göremiyorum
Bilardo oynayan paisano'lar arasında
"PERDENİN SONU" denecek sanki Fidel için
Görecekler hesabını
Olayların akışı içinde
Mike'ın meyhanesinin arka salonunda Amerikan bilardoları
Zıngır zıngır titreyen döşemenin üstünde
Kübalı Charlie başlarına geçip oynamaya başladığında
Özellikle "Bağımsızlık Piyangosu" adlısında
Her top ordan oraya dolanıp durur tek başına kalmış bir insan gibi

Dar geçitleri geçip düşer deliğe
Nasıl dolanırsa dolansın, ne yaparsa yapsın
Düşeceği yer bu deliktir işte
Bilardo topunun düşeceği çuha bir deliktir
Bir köylünün yeşil bir görünüme düşmesi gibi
Küçük deliğinde kıvranıp duruyorsun
Fidel
Ve yakında batacaksın
Olayların akışı içinde
Bir kovboy şarkısı homurdanıyor otomatik pick-up'da
"Altıma bir Cadillac çektim!" diye homurdanıyor kovboy
Küba'da çekmedi altına Cadillac'ı babalık
Dışarda, Amerika'nın yeni arabaları akıp gidiyor
Motorama'dan geliyorlar
Farları hiçbir zaman yeterince parlak değil
Bu geceyi delmek için
olayların akışı içinde
Üç boktan herif giriyor içeriye
Biri Çinli
Öbürü zenci
Üçüncüsü garip cinsten bir kızılderili
Görseydiniz derdiniz ki
Küba'da bir aşağı bir yukarı volta atmışlar ordan geliyorlar derdiniz

Ama hayır
Üçünün de kulaklarında duygaçlar
Amerika'nın biraz sağır kardeşliğidir bu
Bir deri bir kemik olanı
Yerleştirdi duygacı bir deri bir kemik kulağına
Ayrıca küçük pilli bir de radyosu vardı
Duygaç kutusunun boyunda
Radyo o her zamanki
Anma programlarından biri veriyordu
avazı çıktığı kadar bağırarak:
"Olayların akışı içinde

gün gelir bir halkın
kendisini bir diğerine bağlayan
siyasal bağlarını kesmesi
kaçınılmaz olur."
Hiçbir çıkar yol göremiyorum
Ne de bir kaçış
Senin dalga uzunluğuna ayarlanmıştı, Fidel
–Ama duymuyor o–
Hesabını görecekler, Fidel, benden söylemesi
Korkunç bir facia olacak
Hesabını görecekler, o bizden yürüttüğün Havana purolarıyla birlikte

Ve o ordu artığı şapkanla
(kim bilir belki onu da yürüttün)
Ve o beatnik sakalınla
Tarih belki temize çıkarabilir seni, Fidel
Ama biz tarihi beklemeden temizleyeceğiz seni
Tarih içinde temizleneceksin, Fidel
Temizlemek bizim işimiz biliyorsun
Çamaşır tozları ve sularından bol miktarda imal ediyor fabrikalarımız

Ve küçük bir şenlik yapacağız, Fidel
Senin oralarda bir yerde
Küçük bir şenlik
Türkçe'de dendiği gibi
Mike'ın meyhanesi önünden şimdi
Bir cankurtaran düdüğünü çalarak geçiyor
Bir gece yarısı cinayeti falan olmalı
Ya da buna benzer bir şey
Sakallı bir delikanlı kaldırımlara uzanmış
Her yanından kan boşanıyor
İşte küçük facian, Fidel
Geliyorlar kaldırıp götürmek için seni

Uzatıyorlar sedyeleri üstüne
İşte sonun bu olacak, Fidel
Olayların akışı içinde
Bir halkın
Filanfeşmekân uluslararası bağlarını
Gün gelir
Kesip atması kaçınılmaz olur
Ve United Fruit'un
Fidel
Nasıl olur da cevaplamazsın
Fidel
N'oldu kestiler mi dalgamızı yoksa
Bizim istasyonumuz zaten kapalı
Seninkini de kapattık, Fidel

Mike'ın meyhanesinde çöreklenmiş
Tam bir liberal gibi
Bekliyordum birilerinin bir şeyler yapmasını
Camus'nün Başkaldıran Adam'ını okumayı daha bitirmemiştim
Bu yüzden seni pek iyi tanıyamadım, Fidel
Enine boyuna arşınlıyor olmalıydın odanı
Seni götürmeye geldiklerinde
Onlara dedin:
"Ya Vatan ya Ölüm!"
İşte ölümün, Fidel
Çocukluk kahramanlarından biri
O namuslu Abraham gibi
Onun da böyle bir savaşı olmuştu biliyorsun
O da bir çeşit kurtarıcıydı biliyorsun
(Savaşında hiç kimsenin ölmediğini göz önünde tutarsak)
onu da öldürdüler, Fidel, bunu da biliyorsun
olayların akışı içinde
Fidel... Fidel
Tabutun geçiyor, Fidel
Caddeler ve sokaklar arasından, o hiç görmediğin ara
sokaklar arasından

Gecenin ve gündüzün içinden
ve beyaz leylaklar avluda açarken, Fidel
Senin o faydasız gezin sona eriyor
Gene de sona ermiyor
Gene de faydasız değil
Şu başımdaki defne dalını
sana sunuyorum, Fidel

Türkçesi: Orhan Duru-Ferit Edgü

Denise Levertov (d. 1923)

BEŞ GÜN SÜREN YAĞMUR
Çamaşırlar asılı limon ağacında
yağmurda
ve otlar uzun, kaba.

Zincirleniş kopuk, gerilimi
güneş ışınlarının kırık.
Öylesine hafif bir yağmur
ince kıpırtılar
sallanıyor sert yapraklar üstünde.

Allar giyin! Kopar yeşil limonlar
ağaçtan! İstemiyorum
unutmak kimliğimi, bir zamanlar içimde yananı
ve asmak gevşek ve temiz, bol bir giysi

Türkçesi: Güven Turan

Bob Kaufman (1925-1986)

MAPUSANE ŞİİRLERİ

1.
Kötülüğün paralellerine açılan bir hücreye oturmuşum,
yıldırımın Ben'i milyonlarca Ben'e bölmesini bekliyorum.
Bir kafeste, kendi kendisiyle baş başa olmak yetmiyor insana.
Her delikte, her mapusun karşısında olmak istiyorum.
Kapılar dönüyor, birbirlerine çarpıyor kapılar, her çarpış bir
son, bang!

Mal, kızıl bir gürültüyle toz oldu, taşlayıp cehennemi?
Ağzı leş sarhoş, esrarı çekmediği için kutluyor kendini.
Kara, mürekkeplenmiş mezar taşları üstüne bırakılmış
parmak izleri,
çatır çatır çatlayan çelik duvarlardan kara acı sesleri,
benim öz yarama varan. Ben ki her zaman başkasının bir
parçasıyım.

Suçluların yabanıl sesleri, kulağıma aynasızların
mırıltılarından daha hoş geliyor.
İnsan ruhunun kapılarını mahkûm etmekle uğraşan yük
gemileri
suçlama limanlarına, suçluluk dubalarına yollanmışlar.
Aynasızlar ne yer, ne içerler, Sokrates'i mi? Desene bizim
kafadarlar her zaman içerde.

2.
Ressam, şöyle güzel bir mapus çiz bana, sulu boya çılgın hücreler
Ozan, acının yaşı kaç? Sarı kalemle yaz.
Tanrı, sen de cam tavanın üstüne bir gök kondur
Şimdi ihtiyacım var yıldızlara,
bu çığlık ve kişiye özel cehennem havası içinde yolu
göstermek için.
Girişler, çıkışlar, giriş-çıkış-yukarsı-aşağsı, Uygar salıngaç
Burda-beni-şimdi-Dinle-seri-şimdi-hep burda, şöyle ya da
böyle.

3.
Hücreler evreninde mapusta olmayan kim var? Zindancılar.
Hastaneler dünyasında hasta olmayan kim var? Doktorlar.
Altın bir sardalye yüzüyor kafamda.
Oh! bir şeyler biliyoruz, insanoğlu, bir şeyler üstüne.
Jazz gibi ve zindan ve Tanrı gibi bir şeyler.

4.
Pelte gibi titreyen bir biçim veriyorlar şimdi
Herhangi bir oğlanın Muscatel Başkanı olmayacağını kim
söyleyebilir
Kızıyorlar ona, çünkü o da onlardan biri
Külrengi beyaz lekeli çıplaklık kokan
Parmakları 00'ın oturağını kavramış Bay Amerika yıkanmak
istiyor.
Bakın! yerde, Amerika'nın üstüne yatmış-
Ne yapıyorum- bir acıma var içimde?
Çıkar çıkmaz ordan, beni öldürmelerine yardım edecek
Beatnik'lere karşı şüphesiz özel bir hıncı var.

5.
Midesinde çınlayan vidalar, et cıvatalar, karman-çorman
Kendi toplumu kırıntı gibi düştü karnına, şişkin
Görün Amerikan büyük yel değirmenini, kendisine karşı cirit
atan
Eski sağlam döl, Amerika'nın başını döndüren türden
Başarı, yolların çizdiği kıçının kıyıcığında iz bırakmış
başarılarla dolu başarılar, bir maçta kırık gol.
Acı çekmeyi bırak Jack, yapma bize. Biliyoruz.
ki bu ülke yeryüzünün en güzel ülkesi, yalan mı?
Dayanamadı, Sarhoş, üç numaralı Hücrede.

Türkçesi: Ferit Edgü-Orhan Duru

William Dewitt Snodgrass (d. 1926)

SORUŞTURMA
Lambanın altında kanlı gibi görünmüyor ellerim.
Ya yalan söylemiyorlardıysa o kötü tarih kitapları
Ve sırası gelince utandırırlarsa seni?-
Pek beklediğin yok kendini ölmüş olarak görmeyi.

Nerden bilebilirsin kafandaki günahların
Gereksiz bir şey gibi uzak bir göze yansıyacağım?
Elbet senin de kusurların var; ermişlik
Tasladığın yok, ama kanlı gibi görünmüyor ellerin.

Suç değil kıskanılmak ya da karın tok olmak;
Kimsenin canına kastetmemişsin. Kim yadsıyabilir
İnsanca, doğal bir şey olduğunu sendeki eğilimin?
Belli ki hiç de ölmüş görmeye niyetin yok kendini.

Daha geçen hafta söylediydi yorumcular
Yabancı generallerin bile ölmesi gerekmediğini
Sıradan suçlar için. Herhalde kendin açıklardın
Suçunu, kanıt olduğunu görseydin kendi ellerinin.

Aç olsaydın, kim vazgeçerdi ekmeğinden
Kavga etmeden? Kendimi aç bırakmamak,
Ün ve servet uğrunda çalışmak zorunda insan.
Kimse istemez elbet kendini ölmüş görmeyi

Gene de savaşlara dönüyor insanlar, eski yalanlar değil
Onları baştan çıkaran. Kendileri biliyor nedenlerini.
Artık övünülmeyecek bir dünya olmuşsa dünyadan
Ve ellerin kanlıymış gibi gelmiyorlarsa sana,

O zaman biri olmalı - nasıl kaçtılar ama
Onlara uygulayacağın adaletin elinden?
Düşmanlarını astın, çıkardın ortaya gizli hesaplarını,
Şimdi de gözün almıyor kendini ölmüş görmeyi

Ve ayarı bozuluyor her şeyin. Uzanabilirsin yatağına.
İnsanlar aç diye yineleyerek. Çocukları ağlıyor.
Gerçekten ağlıyorlar. Ama seni çağırmıyorlar.
Sen şimdi uyumana bak, pek kanı gibi değil ellerin.

Ya da haber filmler gösteren karanlık sinemaya git.
Dikenli teller diz boyu ölüler arasında dolaş.
Avuçların terliyor, tıpkı öyle hissediyorsun sen de.
Son umudun kendini ölmüş olarak görmek.

Oysa senin kanın akmadı onlarınki aktığı zaman.
İnsanlar bıçak taşıyor. "Ben değilim! Ben değilim!"
Perde boşalıyor, kimseyi göremiyorsun suçlayacak
Kendi elindeki kan bile kana benzemez,
Sen kendini ölmüş görmeyi göze alıncaya dek.

Türkçesi: Cevat Çapan

Allen Ginsberg (d. 1926-1992)

AMERİKA
Amerika her şeyimi verdim sana, şimdi bir hiçim
17 Ocak 1956 ve iki dolar yirmi-yedi sent.
Kendi kafam bile bir destek değil bana.
İnsanlarla savaşı ne zaman sona erdireceğiz Amerika?
Al şu atom bombasını da kıçına sok.
Kafam bozuk, Amerika, bir de sen üstüme varma,
Kafam yerine gelene dek şiir miir de yazmayacağım.
Söyle bana Amerika ne zaman melekleşeceksin sen?
Ne zaman bakacaksın mezarlıktan Amerika?
Ne zaman milyonlarca troçkistine yakışır olacaksın?
Amerika, kitaplıkların niçin gözyaşı ile dolu?
Amerika, Hindistan'a yumurtalarını ne zaman yollayacaksın?
Amerika bu senin kılı kırk yarmalarından bıktım artık.
Ne zaman süpermarket'e gidip, şu güzel gözlerim için
gerekenleri alabileceğim?
Amerika, her şeyin bir yana, eksiksiz olan bir sen varsın

bir de ben, öbür dünya değil.
Şu makinelerine de dayanasım kalmadı Amerika, bil.
Bende bir ermiş olmak isteğini sen uyandırdın
Bu tartışmayı çözmek için bir başka yol olmalı.
Burrouhs şimdi Tanca'da, sanmıyorum ki geri dönsün
korkunç bir şey olurdu bu
Sen de korkunç musun Amerika yoksa bir oyun mu bu?
Saplantımdan döneceğimi sanıyorsan aldanıyorsun.
Öyle üstüme varma Amerika, ne yaptığımı biliyorum ben.
Amerika, erikler çiçek döküyor.
Aylardır gazete okuduğum yok, her gün cinayetten birisi
kodesi boyluyor.
Amerika, Wobblie'lere tutkunum ben.
Küçükken tüfektim Amerika, özür mözür de dinlemiyorum
şimdi her fırsatta esrar çekiyorum.
Günlerce evde oturup iş olsun diye kilerdeki gülleri
seyrediyorum.
Chinatown'a gittiğimde kafayı çekiyorum ölesiye, ama
hiç kimselerle yatamıyorum.
Bu işin içinde bir şamata olduğunu sanıyorum.
Ah! sen beni Marx okurken görmeliydin Amerika.
Ruh doktorum hiçbir şeyin yok diyor.
Hiçbir şeyim yok gerçekten, Tanrı'ya yakarma dahil.
Mistik görünümlerim ve kozmik titreşimlerim var yalnız.
Amerika, daha sana Max Amcam Rusya'dan döndükten sonra
ona yaptıklarından söz açmadım.
Sana sesleniyorum Amerika
Heyecanlarının daha Time eliyle yönetilmesine göz yumacak mısın?
Ben Time'a tutkunum Amerika.

Her hafta bir tane alıp okuyorum.
Köşe başındaki şekercinin yanından geçerken kapağı beni
gözlüyor.
Onu Berkeley Halk Kitaplığı'nın bodrum katında okuyorum.
Sana hep sorumluluktan söz ediyor. İşadamları ciddi.

Film yapımcıları ciddi. Herkes ciddi, ben hariç.
Zaman zaman Amerika ben değil miyim diye düşündüğüm oluyor
Yeniden kendi kendimle konuşmaya başladım işte.
Asya bana karşı ayaklanıyor Amerika
Bir meteliklik talihim yok.
En iyisi ulusal kaynaklarımı inceleyip, onlara dönmek.
Ulusal kaynaklarım, biliyorum, iki parça esrar,
binlerce cinsiyet organı, saatte 11000 mil hızla giden
bir özel basılmaz edebiyat ve yirmi beş bin tımarhane.
Cezaevlerimden ve beş bin güneş ışığı altında saksılarda
yaşayan fakir fukaradan söz etmiyorum.
Fransa'daki kerhaneleri kaldırdım, şimdi sıra Tanca'da.
Katolik olmasına katoliğim ama gene de Başkan olmak istiyorum.
Amerika senin bu alık ve çılgın havanda nasıl kutsal bir
yakarma yazabilirim?
Dörtlüklerime Henry Ford gibi devam edeceğim, yazdıklarım
onun çıkardığı otomobiller kadar kişisel,
üstelik her biri değişik cinsiyetten.
Amerika dörtlüklerimi peşin para 2.500 dolardan satarım sana,
eski dörtlüklerimi de 500 eksiğine alırım.
Amerika Tom Mooney'i serbest bırak.
Amerika İspanyol cumhuriyetçilerini kurtar.
Amerika Sacco ve Vanzetti ölmemeli.
Amerika ben scottsboro çocuklarıyım
Amerika, yedi yaşımdayken anam hücre toplantılarına
götürdü beni, orda bize leblebi satarlardı, bir karneye
bir avuç leblebi beş sent ve söylev beleşti herkes
bir melekti orda Amerika ve işçilere karşı iyi
duygularla doluydu herkes içtendi Amerika ve bilemezsin
parti 1833'te nasıl iyiydi ve Scott Nearing ne hoş
bir ihtiyardı Bloor Ana bir seferinde nasıl da
ağlatmıştı beni bir kez İsrael Amter'i de görmüştüm.
Orda. Her biri birer casus olmalıydı onların.
Amerika biliyorum gerçekten savaşmak istemiyorsun.

Amerika onlar Rus haydutları biliyorum.
Ruslar onlar Ruslar ve Çinliler. Ve Ruslar. Ve Ruslar.
Ruslar bizi canlı gövdeye indirmek istiyor. Lüpletmek istiyor.
Gücünden çılgına dönmüş Moskof. Elimizden
arabalarımızı ve garajlarımızı almak istiyor
Chincago'yu ele geçirmek istiyor. Onun kızıl Reader Digest'a
ihtiyacı var. Bizim otomobil fabrikalarımızı
Sibirya'ya taşımak istiyor. Benzin istasyonlarımızı
o büyük iğrenç bürokrasi yönetsin istiyor.
İyi bir şey değil bu. O kızılderililere okuma yazma
öğretmek istiyor. Onun büyük güçlü kuvvetli zencilere
ihtiyacı var. Bizi günde on-altı saat çalıştırmak
istiyor. İmdat,
kapalı kapıların gerisinde
içindekilerin gece doyumsuz dolaştığı,
çıplak gölgelerin sessizce birbirini aramaya çıktığı
ışıksız bir evde
Amerika bu iş ciddi.
Amerika ben bunları televizyona bakarak çıkarıyorum.
Amerika doğru mu bunlar?
Hemen çalışmaya başlamam iyi olacak. Öyle görülüyor.
Ama orduya yazılmak istemiyorum, ne de fabrikalarda
tasviye tekerleği çevirmek, miyobun biriyim,
üstelik de kafadan çatlak.
Amerika dönsün çark. Nasılı masılı yok. Şu oğlan
omuzlarımızla dönsün.

Türkçesi: Orhan Duru-Ferit Edgü

WALT WHITMAN'IN BİR TEMA'SI ÜSTÜNE AŞK ŞİİRİ

Sessizce gireceğim odaya, evlilerin arasına süzüleceğim
gökten inmiş gövdeler çevremde, uzanmış çıplak ve
hırçın beklerken, kollarıyla gözlerini kapatacaklar
karanlıkta,
kafamı sokacağım omuzlarının ve göğüslerinin arasına,
enselerini, ağızlarını öpeceğim, derilerinin kokusunu içime
çekerek tanıyacağım sırtlarını, acılı karanlıkta kamışın
dikliğini karşılamaya hazır gergin bacakları okşayacağım,
delikten, kaşınan kafaya dek keyifle devinen kamışı da
çıplak titreşen kilitli gövdeler, sıcak dudaklar, kalçalar
birbirine vidalı
ya gözler, parlak ve sevimli, bakışlarda ayrılıkta büyüyen
gözler!
devinimdeki burukluk, sesler, eller saçlarda kalçalarda gezinen,
yaş dudakların yumuşaklığını tadan eller
çarşafa düşene dek yoğun aklık, karınların uyumlu
gelgiti...
sonra kadın bağış diler
erkekteyse tutku gözyaşları
birden kalkıyorum yataktan ardımda içtenlikten son
ayrılık öpücükleri
bilincim uyanmadan oldu bütün bunlar pancurların,

Türkçesi: Salih Bozok

ÖLÜM KORKUSU

Neyim var benim böyle olup olacağım bu mu?
Öncenin ve sonranın sinir çizgilerinden
Kurtulmuş bir varlık yok mu? Bugün pencere açık

Hava dolu içeri, eteklerinde
Piyano ezgileriyle, sanki "Bak, John," diyor,
"Sana şunları şunları getirdim" - yani
Birkaç Beethoven, biraz Brahms,

Birkaç seçme nota Poulenc'ten... Evet,
Yeniden özgür olmak bu, hava, dönüp gelecektir hep
Çünkü sadece bu işe yarar.
Onun yanından ayrılmayacağım, korku yüzünden

Kimi merdivenlerden yukarı çıkamıyorum,
alamıyorum kimi kapıları, yaşlılık korkusundan
Bir kuru başıma, yolun akşam sonunda
Beni ters bir baş selamıyla karşılayan

Öteki benliğimden başka kimse bulamayacağım diye:
"Nicedir görüşemedik, ama yine birlikteyiz ya, önemlisi bu."
Yolumun üstündeki hava, kısaltabilirsin bunu,
Ama esinti kesildi ve sessizlik son söz."

Türkçesi: Talat Sait Halman

William Stanley Mervin (d. 1927)

ASYALILAR ÖLÜRKEN
Ormanlar yok edilince karanlıkları kalır
Kül büyük adımlarla izler mal sahiplerini
Sonuna değin
Varacakları hiçbir yer gerçek değildir
Kalıcı değil.
Su yollarının üstünden
Ördekler zamanında ördek gibi dizilmiş
Köylerin hortlakları göğe yükselir
Yeni bir alacakaranlığı yayarmış gibi

Yağmur yağar açık gözlerine ölülerin
Durmadan yağar anlamsız sesiyle
Ve ay onları bulduğu zaman her şeyin rengini
almış olur onlar

Geceler de yaralar gibi-kaybolur ama iyileşmez
bir şey

Yaralar gibi kaybolup gider ölüler
Kan zehirlenmiş tarlalara karışıp gider
Acı-o ufuk-
Kalır

Mevsimler yükseklerde salınır
Yaşayan hiçbir şeyi çağırmayan
Kâğıttan çanlardır onlar

Yıldızları Ölümle her yere yürür mal sahipleri
Yükselen duman gibi gölgelere yönelirler
Işıksız ince alevler gibi
Onlar ki geçmişleri yoktur
Ve ateştir tek gelecekleri

Türkçesi: Cevat Çapan

Richard Howard (d. 1929)

BEYOĞLU'NDAN
Sevgili Anne, şu anda dışarı bakıp sayıyorum da
on tekne var - değil, bir düzine.

Bu aydınlıkta ya da onun yokluğunda, bana
gözün alabildiğine, Boğaziçi'ni,
Marmara boyunca Kadıköy'ü,
Haliç üzerinden Üsküdar'ı seyrettiren bu garip
gök boşluğunda, aşağı yukarı bir düzine
tekne -her birinde bir ışık, her biri—
aydınlıkta sere serpe - suya takılı mücevher gibi,
ağır ve sessiz; belki de onlar gökyüzünün
taktığı elmaslar,
başka nice mücevherlerin Yeşilköy'den Ankara'ya
ve ta Doğu'nun dört bir yanına uçuştuğu yerde ışıl ışıl;
göremez oldum, yitirdim ufku
son birkaç dakikada - hiç belli olmuyor.

Daha önce görünüyordu - diyelim ki en azından bir saat önce
balkonumuz hizasındaki
minarenin kapısı açılmıştı da
mintan giymiş bir adam çıkmış, ellerini ağzının çevresine
koyup göğü inanılması zor denecek kadar
gür bir ezan sesiyle doldurmamış mıydı?
Müezzin batan güneşi haykırarak uğurladıktan sonra
görünmez olduğu yerde
halka halka ampuller var şimdi,
Türk olmayan - turkuaz firuze olmayan - dünya
lacivert artık. Her ışık
bir elmas, tıpatıp on iki tekne gibi;
bu balkon bile (onlara) elmas gibi görünüyor-
senin sevdiğin mücevherlerden,
Topkapı Sarayı'nda gördüklerimizden, Anne:
"Anka kuşunun gözyaşları" yazılı kehribar taneleri
yılanların renksiz beynine
işlenmiş büklüm büklüm bayraklar;
gece, ay ışığında bile, mührünün balmumunu eritip
akan ve gök yakut olan mor yakut;
kölelerin dilleriyle yalaya yalaya biçim verdikleri
menevişli zümrütler ışıldıyor camekânda:
taşlar, elmaslar, pırıltılar! Biraz daha ötede
bunları umursamayıp alaya alan deniz ve gök, bir de artık.
görünmeyen yarımadalar. İstanbul'un
havası, taşı toprağı tarihi taklit eder-
göğü değiştirir, denizi zincire vurur, yerin her rengini
boğarcasına süzer,
toz ve kül bırakır ancak: öğleyin ay ışığı.
Bugün öğleden sonra -üçüncü günümüz bu- felaketti.
Anne, sevgilim, burada her şey
felaket: kapatılmış, yenilenmekte,
taş taş üstüne, kırık dökük, içler acısı, yetersiz,
yeniden yapılmakta, yerle bir,

kullanılmıyor artık, içi dışına çıkmış, yıkıntı
içinde, perişan, biraz tamir görmüş, onarılmaz durumda
allak bullak, eskiden muazzammış ama,
yıktırılmış, şerha şerha, yangın yeri, kir pislik, soyulmuş
çalınmış, çapulcuların eline düşmüş, yara bere, görkemliymiş de
yağma edilmiş, depremde çökmüş, yitmiş, yanmış,
yarı kalmış Padişah ölünce,
kazısı yapılmamış doldurulmuş, yeri belli değil artık-
tek kelime söylemeden
otele döndük, alacakaranlığa, manzaraya.
Ama geceleyin ışıldıyor bu küller, toz toprak kıvılcımlanıyor;

Sultanım zeberceti gibi sarı ve soluk,
sonra ansızın alı al, ay bir Yunan yangını olup
fışkırıyor. Baktıkça geçmişin var oluşunu duyuyorum:
ayın yükseldiği an;
bu kent, ölü yakan ateşte gömülüyor
ta eski Konstantinopolis'e, sonra Bizans'a,
S odada, arkamda
radyoyu açıyor, avaz avaz,
havayı yaman bir musiki dolduruyor, müezzinin sesi kadar gür-
"Finlandiya" - Sevgili Anne,
hatırlar mısın, hani bir yıl kuzey korsanları
olmuştuk? Her Pazartesi günü, bizim Petersen Hanım, derse
Sibelius'un "Gümüş şarkılar Defteri"yle
başlardı ay: "Ey Göller Ülkesi,

masmavi akıp giden ırmaklar." Elbette von Karajan
daha iyi yorumluyor bunları;
ne de olsa Viyanalı korsan. Ama gerçek ne?
Yazık ki bilmiyorum, Anne, ayırt edemiyorum gerçeği
sahtelikten: çocuklar
çember olmuşlar Sibelius'un çevresinde,
çığlık çığlığa, kara Finliler sansın kuzey korsanları olmuş onlara-
bizdik o çocuklar, şarkılar söyledik,

acı çektik, oradaydık. Neredeydik?
Gerçek değil miydi yoksa, sırf bu gerçek olan - kendinden-
hoşnut, coşturucu

buradaki ve şimdiki cümbüş, ay ve İstanbul?
Bütün o sabahların gümüşü gitmiş mi sen ve ben Büyük Göllerde
kuzey korsanlığı oynadığımızdan bu yana?
Üstüme üstüme geliyorlar, onların elindeyim artık.

Böylesine bir musiki beni çağırıyor kendi iç âlemine,
minareden yükselen

her haykırış gibi bir buyruk. İnsanın üstüne gelince geçmiş,
nasıl bir yer bulmalı ona,

nasıl inanmalı şu andaki
ışıklarla durgun denizin oynayışına?
On iki teknem çekip gitti kara limandan, sonra Galata'dan
bir vapur yola çıktı usulca —
gece yarısı ikiye böldükleri köprüden —
geçip kendini karanlığa atarken buldum aradığım cevabı
(Şarkılar defterinde, bana yardım
ettiğin gibi değil, yerinden yurdundan ayrılmış
üstatlardan yoksun olduğumuzdan değil: Vladimir ve Marcel var ya)
Başka bir dünya var—işte
bu dünyada; geçmiş, bugünün canevinde
ya da hiçbir yerde değil. İstanbul'da bunu buluyorum en çok:
hiçbir yerin kenti bu, varla yok arası,
bulunması zor hiç yer, tam Baudelaire'e göre
"hastane, kerhane, hapishane, araf, cehennem"
Sibeliüs'a benzer bir musikiyle, tartışmanın,
ötesinde bir incelik, göze görünüyor demek gerekmeksizin
Sesleri duyulmasa, gerçek İstanbul
kendini görkemle barındırıyor, baştan başa süprüntü.
"Kuzey korsanları olduğumuz yıl" burada Mavi Camide,
kazanılmayan, verilen bir ışığa,

bir sese, bir anıya dayanan loş bir ihtişam. Hiçbir şey kalmamış,
ama hiçbir şey ayrılıp gitmiyor: işte
Türk lokumundan Türk zevkine
kadar kendini gizleyen Kutsal Akıl budur.
"Finlandiya" bile sona eriyor, ama bitişi bir teselli
getiriyor insana, Anne,
son bir ferahlık: Finler Türkmüş!
Aynı dili paylaşan Moğol asıllılar—Ural ve Altay dilleri—
"başlıca özellikleri
seslilerin uyuşumu, bitişkenlik
ve tutarlılık:" Şiir gibi geliyor kulağa,
şiirin ta kendisi gibi ne dersin?
hele hatırlayınca Sibelius'un doğum yerini,
Finlandiya'da Turku'da doğduğunu, S ışığı söndürüyor,
odamız elmas olmaktan çıkıyor artık;
Galata'dan kalkan vapur
Sarayburnu'nun yanından geçiyor. Sana sevgiler, Anne, bir tanem,
bunları Avrupa yakasından,
şu anda Beyoğlu'ndan yazıyorum. Richard.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Gregory Corso (d. 1930)

UCCELLO

Hiçbir zaman bu savaş alanında ölmeyecek onlar
ne kurtların gölgesi içine alacak sürülerini ne de savaşı
yitirmek için bekleyen ufka değin uzlaşmış buğdaylar

Hiç ölen olmayacak alçak midelerine tıkılsın diye
ne de yığın yığın atlar parıldayan
gözlerinde
Kimsenin bu alanda ölmediğine inanmaktansa
açlıktan titreşelim diyecekler kuru dilleriyle

Hiçbir zaman ölmeyecek birine sarılı
savaşanlar

Soluk soluğa birbirine bakarak ölünmez ki hiç
kımıltısız ışıklar hiçbir şey yok ellerinde
salt bir at soluk soluğa bir at kalkan kalkanın ardında
ışığın yaldızladığı bir miğferli göz
ah ne güç ölmek mızraklarının örtüsü içinde

Ya bu sancaklar! işaretlerini öfkeyle sürüklemek
istermişçesine
göğün karanlıklarına açılmış bu sancaklar
En soğuk ırmakların kenarına çizilmiş ordular
sanki demirden kafatasları sıralanmış —
kimse ölmeyecekmiş gibi sanki
her savaşçının ağzı bir şatodur türkülerle dolu
her demirden yumruk düşlerde bir çan

Altından çığlıklar
ne çok isterdim böyle bir savaşa katılmak!
elinde parlak mızrağıyla kırmızı bayrak kara atına
binmiş gümüşten bir savaşçı hiç ölmemek sonsuz
olmak isterdim
savaş tablosunun o yaldızlı prensi

Türkçesi: Salih Bozok

Sylvia Plath (1932-1963)

LADY LAZARUS
Bak, gene yaptım işte.
Her on yılda bir
Nasılsa buluyorum bir yolunu —

Bir çeşit yürüyen mucize, derim.
Bir Nazi abajuru kadar parlak,
Sağ ayağım

Bir kâğıt baskısı,
Yüzüm, şekilsiz, ince
Yahudi'den bir çarşaf.

Sıyır örtüyü
Ey benim düşmanım.
Nasıl, ürkütüyor muyum?

Burnum, göz oyuklarım, eksik dişlerimle?
Bu kokan soluk
Bir günde gider.

Çok geçmez, çok geçmez
Mezar kovuğumun yediği etim
Yerini bulur üstümde

Ve ben gülümseyen bir kadın.
Daha otuzuncu baharımda.
Kedi gibi dokuz canlı.

Bu üçüncü şimdilik.
Ne aşağılık iş
Yok etmek her on yık.

Nasıl milyonlarca lif.
Seyretmek için doluşan
Ağzı çekirdekli kalabalık

Soyuyorlar beni elleriyle, ayaklarıyla—
İşte büyük striptiz.
Baylar, bayanlar,

Bunlar ellerim,
bunlar dizlerim.
bir deri bir kemik olabilirim,

Gene de tıpatıp aynı kadınım.
On yaşındaydım ilk keresinde.
Kazaydı.

Kararlıydım ikincisinde
Sonunu getirmeye ve geri dönmemeye.
Bir deniz kabuğu gibi

Kapanmış sallanıyordum.
Durmadan çağırmaları, yapışkan inciler gibi
Bir bir ayıklamaları gerekli böcekleri üstümden.

Ölmek
Bir sanattır, her şey gibi.
İşsiz bir ustalıkla yapıyorum bu işi.

Öyle ustaca ki insana korkunç geliyor.
Öyle ustaca ki gerçeklik duygusu veriyor,
Bu konuda iddialıyım sanırım.

Bu iş değildir bir hücredeyseniz eğer.
Güç değil bu işi yapıp hiç kımıldamamak
Güç olan güpegündüz

Büyük bir gösterişle
Aynı yere, aynı yüze, aynı hoyrat
Bağrışmaya dönmek:

"Bir mucize!"
İşte bu beni yıkan,
Bir ücreti var

Yaralarıma bakmanın, bir ücreti var
Nabzımı yoklamanın —
Gerçekten atıyor kalbim.

Bir ücreti var, büyük bir ücreti var hem de
Bir sözümü duymanın, dokunmanın,
Kanının bir damlasının

Ya da saçımın, giysilerimin bir parçasının
Ya, ya, Herr Doktor.
YA, Herr Düşman.

Sizin esirinizim ben,
sizin değerli eşyanız,
O som altından bebek,

Hani bir çığlıkta eriyen
Dönüyorum ve yanıyorum.
Büyük ilginizi küçümsediğimi sanmayın.

Küller, küller—
Karıştırıp duruyorsunuz.
Et, kemik, başka bir şey yok—

Bir kalıp sabun,
Bir nişan yüzüğü,
Bir diş dolgusu, altın.

Herr Tanrı, Herr İblis
Sakının
Sakının.

Küllerin arasından
Kızıl saçlarımla dirilip doğruluyorum
Ve solurcasına insan yiyorum.

Türkçesi: Cevat Çapan

SİSTE KOYUNLAR
Tepeler bir aklığa atılıyor.
İnsanlar ya da yıldızlar
Kaygıyla bakıyorlar bana, düş kırıklığına uğratıyorum onları.
Bir soluk çizgisi bırakıyor tren.
Ey, yavaş,
Pas renkli at.
Nal sesleri, hüzünlü çanlar —
Bütün sabah
Kararıp durdu sabah.
Dışarıda bırakılmış bir çiçek,
Bir sessizliği tutuyor kemiklerim,
Uzak tarlalar yüreğimi eritiyor.
Cennete götürmekle
Korkutuyorlar beni,
Yıldızsız ve babasız, karanlık bir suya.

Türkçesi: Şavkar Altınel

Michael McClure (d. 1932)

ÇOCUK
Kimdi bu insan-Aslanlar düşlerimde yürüyen
duvarları tansık bir odada
esneyen koca bir bebekten ben?

Kimdi o insan-Aslanlar yüzleri yeleli
beşiğimin üstüne eğilen kutsamak için beni
Onlar mıydı "Ruhumun ve aklımın sanatçısıyım ben" diyen
Parşömeni içime tutturan?

Uyurken görüyorum kendi kendimi-
uyuyan bütün çocuklar bedensizdir
Sonsuz evrende düş gören devlerdir
tombul bacakları yumuşak yorgan altında uzanmış

VE BENİM ÜSTÜMDE KALKARLARDI
ve onların geçişlerinde küçümenceciktim
onların keskin dişlerini ve bıyıklarını ansıyorum
gülümsemek için eğildiklerinde —
ve odamın içindeki tüylerinin kokusunu

KİMİM BEN, ANSIMIYORUM
Ama biliyorum
gücüyüm
bir milyon aşkın!

Türkçesi: Ferit Edgü-Orhan Duru

John Wiener (d. 1934)

GECENİN İÇİNDEKİ SESLER
Deniz kuşları ırmağın üstünde
Gece düşlerimde süzülüyorlar.
Işık gündoğumuna dek yanıyor
Ben doğuyorum, o sönüyor.
Sabahın 5.45'i
Soruyorum kendi kendime acaba o gece de bağırışıyor
muydu deniz kuşları anamın kulağına
Ama biliyorum ki şimdi duyulan sesler onların sesi.
Başımızın üstündeki uçaklarla aynı zamanda
Ve ölülerin tenha fısıltısıyla
Kimi zaman bir araba ile
Ya da bir kamyon uzaktan

Türkçesi: Ferit Edgü-Orhan Duru

ARAP ÜLKELERİ[12]

"Cahiliye" adı verilen İslâm öncesi dönemde büyük bir Arap şiiri vardı. Bu büyük şiir klasik biçim ve özünü XIX. yüzyıla kadar koruyarak geldi.

XIX. yüzyıldan bu yana, hemen hemen bütün Arap şairlerinde Arap bilinci, çağdaşlaşma, içinde yaşadıkları tarihsel bağlamın zorladığı ulusal ve toplumsal sorunlar, bir umut ya da öfke biçiminde şiirin başlıca izleri olarak ortaya çıktılar. İster simgeci, ister gerçekçi, ister yurtsever eğilimli olsun, özellikle 1880 yılından itibaren ve daha sonra iki büyük savaş arasında, diri ve işlevsel bir şiirin geliştiği görülüyor. Bu şiirin öncüleri Mısır'da Hafız İbrahim (1872-1932), Barudi (1839-1904), Şevki (1868-1932); Irak'ta Rusafı (1875-1945) ve Zahavi'dir (1936).

Ancak bu şairler, başta "Kaside" olmak üzere Arap şiirinin klasik biçimlerine bağlıdırlar, yenileşme biçimlerin de değil izleklerindedir. Bu dönemin şairleri yeni düşünceleri eski biçimler içinde söylemek yolunu seçmişlerdir.

Bu aşamadan sonra Lübnanlı ve Suriyeli Halil Matran (1876-1940) ile biçimsel yeniliklere ve özgür koşuk'a doğru bir eğilim başlar.

Çağdaş Arap şiiri (şiirleri) hiç kuşkusuz simgecilik, gerçek üstücülük gibi önemli şiir akımlarının etkisinde kalmış ve bunları özümsemiştir.

Öncü, araştırmacı şiirin en önemli temsilcisi Lübnanlı-Suriyeli Adonis (Ali Said, d. 1930) bütün Arap ülkelerinde biçim ve dil bakımından çok etkili olmuş bir şairdir.

Cezayir, Tunus ve Fas'ta Fransızca ikinci dil durumunda bulunduğu için bu ülkelerin şairleri Fransız şiiriyle yakın ilişki kurmuşlardır, bazı şairler (Tahar Ben Jelloun, Kateb Yasin, Muhammed Hayreddin vs.) şiir dili olarak Fransızca'yı seçmişlerdir.

12 Cezayir, Fas, Filistin, Irak, Lübnan, Mısır, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Tunus, Ürdün.

CEZAYİR

Abdülkerim Akkum (d. 1915)

OKYANUS
Burdayım işte bugün seninle / Göz kamaştırıcı bir söyleşi
Ey okyanus iyi dinle şarkımı
Biziz karıştıran uyumlu ritimlerimizi
Bu çölünde yaşamın
Sensin tek dostum
Yetti bana ağzımın suyu akarak bakmak güzelliğine
Doldurdu tıka basa hüzünlü gönlümü
Dostlarımınkinden daha güzel
Doluyor varlığın içime
Varsın ya sen varsın ya bu yetmez mi
Gidermeye sıkıntımı
Sen değil mi sende karanlığın dışındaki özgürlük
Birleşmiyor muyuz ikimiz de
Yazgısında
Gecenin
Günün

Çok yakınında kalacağım bugün,
Umut getiriyorum sana koru beni
Övüyorum ezginin büyük devinimini
Bengi görünüşü çatlayan dalgaların
Uzaklardan gelen yankımı
Binlerce katlanmış

Güzellikten bir çiçeklik oldun bize
Toplantı yeri
Durdurmuyoruz adını yaymayı
Büyüklüğün kurumun
Daim doğurcu gizemisin sen
Ey ululuk çalgısı ey göz kamaştıran ışıltı
Ey biricik

Tükeniyor ezgim tansıklarını istemeye
Esinin beslediği yaşam kaynağımız
Sınırsızlığa kurulu gür kaynağımız
Rüzgâr başladı mı çılgınlığa barış yapan atamız
Ey gümrenen ateşli kızgın aslanımızı

Başlayınca rüzgârlar gürlemeye
Yıldırımlar çakınca üstünde
Kaplayınca bulutlar ufku
Gece sınırlayınca yaşamı
Korkmuyorsun

Ağları parlayan
Balık avlayan
Çıplak güzel kızlar geliverince
Başlıyor içinde ezinç
Seğirme yüzünde
Suyunun maviliğinde
Bayılıyorlar güzelliğine
Eğiliyorlar üstüne
Büyüleyen gözgüne

İçinde bengi gerdanlığı kaydırak taşları
denizin titrediği

Türkçesi: NuriPakdil

Henri Krea (d. 1925)

TARİHTEN ALINAN DERS
Sabrım donuşuyla paramparça saat
Bir ölümü bekleyiş
Yorgunluğun dondurduğu gözyaşları
Çok görmek nefret ettiğimi
Ülkülü kaygım için benim
Her zaman bezginliğin sonunda
Yolunu şaşıran metroların ağzında

Bir uyur gezer andını bozan gibi
Sıkılı yumruk
Yüzyılına basan bir kötülüğü hesaplıyorum
Ne anlamı var
Mutsuzluktan sonra tasarlanan yaşamın
Ne anlamı var şimdinin
Tasarılı öldürüm kural oldukça

Yaşıyor olmaktan söylemeliyim utancımı
Unutmuşum beni sevenleri
Artık sevmeyenleri
Kalıyorum alıştığımız uzayda
Tarihe sövüyorum
Ve oturuyorum çağdışı
Geçici heveslerin mevsimlerin
Geleneklerin düze ve dolapların
Evet duygunum ben
Bu yeryüzünde titreyen her şeye
Ve bazen düşünürüm
Dünya değiştirmeli diye/

Değiştirip seçmek ölümü
Taş taş kalmak olaylar karşısında
Ve bırakmak kısacası
Her şeyi olduğunca
İğrenç

Ama sağlamdır halkım bir sonsuz su düzlemince

Gösterir o bana doğru yolu
Hoşnutum iyiliğinden
Bir sonsuz varlık gibi görürüm onu
Baba yerini tutan
Ben ki yetim kaldım doğmadan önce
Enez yerim içinde

Biliyorum açıktır tan

Ölümlü sabırsızlık

Tek bir gülüşün
Azıcık ücreti
Aynı son
Aynı başlangıç
Aynı bunalım
Seni yitirmenin sonsuza dek.

Sen
Bir dudağın anlattığı
Yakalanmaz çok güzel.

Türkçesi: Kaya Öztaş

Kateb Yasin (d. 1929-1989)

NEDJMA YA DA ŞİİR YA DA BIÇAK
İki kadehi de silme kanla doldurmuştuk Nedjma'nın gözleri
iri iri açılıyordu ağaçlar arasında
Bir ut sesi yaylara övgüler düzüyor ve onları güneşi emmiş
kan gibi kara bahçelere dönüştürüyordu
benimdi Nedjma sımsıcak yüreğin altında paha biçilmez ten
yığınından taptaze dumanlar tütüyordu
Nedjma biz düşlere dalalı milyonlarca yıldız izledi bizi.
ölümsüz olarak düşünürdüm seni hava gibi o bilinmeyen
şey gibi
Ama ölüyorsun işte, aklım başımda değil ve ağla
diyemiyorsun bana artık...
O susuz geceler nerde Nedjma? Hani başka uykulara barınak
olsun diye sırtımızda taşıdığımız geceler!
Şu Arabistan şiirinin görkemini yitirmemeliydik, değil mi
Nedjma?
Sana görklü bir divandan parçalar okumuştum Nedjma, ama
şimdi kopuk kopuk çıkmakta sesim, ıssız bir müzik

içindeyim, yüreğini ne kadar kendimden koparıp atmak
istesem boşuna, parça parça, zerre zerre, yine dönüp
bana geliyor o
Oysa destanda geçerdi adımız, türkülü ülkeler aşmıştık,
Nil'in öte yakasına geçince gülen ağıtçı kadınlar
izlemiştik...

Şimdi Cezayir girmiş aramıza, bir siren sağır ediyor
kulaklarımızı, bir vinç güzelliğini alıp götürüyor
Güzelliğin geçip gitti belki Nedjma, ama senin tertemiz
suyun hâlâ sıçrar durur hayran gözlerimin önünde
Ve camiler tek tek yıkılıyordu güneşin mızraklarıyla,
Constantin ateşten çıkıyordu sanki en amansız
yangınlarla
Nedjma çalıların gölgesinde durmuş ağza alınmaz meyveler
yemekteydi
Bir şair kenti kırıp geçirmekteydi
Ben surlar boyunca yürüyordum aklımdan çıkarmak için
camileri
Nedjma gülümsedi meyveleri koynuna soktu
Şair taşlar yağdırıyordu bize itin köpeğin ve soylu
kentin gözleri önünde...

Sonra emirler geldi halka armağanlar dağıttılar ramazan
bitmişti
Kızgın tepelerin üstünde ışıl ışıl sabahlar doğuyordu,
kokulu bir yağmur karnını yarıyordu kaktüslerin
Nedjma binitimin dizginine asılmıştı, billur serpiyordu
çölün kumuna
Bak Nedjma kumda altın tozuna bulanmış ayaklarımızın
izlerine bak!
Göçebelerin gözleri üstümüzde, onların çığlıklarıyla
sözcüklerimiz delik deşik
Hurma ağaçlarının şu yumuşak yıldız kalabalığına uzayıp
gidişini bir daha görmeyeceğiz
Deveciler şimdi bizden çok uzakta, onlar son olarak

Kuzeyde konaklayacaklar!
Nedjma dizgini kastı, ben atalarımız gibi kasları gelişmiş
bir hecine eğer vurdum.
Endülüs gözden kaybolmuştu, tek söz çıkmıyordu ağzımdan,
boğulup gitmiştim onun soluğuyla, adını söyleyebilmek
için bir hayli zaman geçti
Nedjma uyuyordu, öylece duruyordu, aklımı başımdan
alan memelerini okşayabiliyordum ben de...
Böne'daydık, ağaçlar çiğde içinde, Nedjma hurma
yapraklarıyla donatıyordu her yanımı
Uyuyordu Nedjma koyda uykuya varmış bir tekne gibi
durgun yüreğinin altında aşk kanamaktaydı
Aç Nedjma o dillere destan gözlerini, zaman geçiyor,
yedi yıl sonra öleceğim ben, bu yedi yıl içinde
yalnız koma beni, insafsız olma!
Nedjma gözlerini kapayınca en derin kuyular kazın, kazın
ki geceler tuzaklar gibi aksın oraya
Doğrayın düşlerimi yılan doğrar gibi ya da Nedjma'nın
uykusuna götürün beni, bu yalnızlık canıma yetti!

Türkçesi: Güngör Demiray

Yusuf Septi (d. 1943)

GELECEK
Birazdan bilmiyorum tam ne zaman
görünecek bir adam kapınızda
inleyen yabanıl aç kalmış
acı bir çığlık silahı
elinde yeğni bir değnek

Er geç bir yaralı
yürüyecek güçlükle size kadar
dokunacak elinize omzunuza ya da
ve yardım isteyecek sizden
ve komut

Er geç-yineliyorum sana bunu
gelecek birisi çok uzaktan
isteyecek mutluluk payını
nedeni olduğunuz bir mutsuzluğun
gösterecek size

Sen ey
benzerlerinle
baltalayan toprak düzeltimini

Türkçesi: Nuri Pakdil

FAS

Allal El Fassi (d. 1910-1974)

BAHÇEDEKİ GÜVERCİN
Güvercin bahçede işte uyandırılmış acılarım
Ezgisi tutulduğunda yurtsamaya
Hiçbir ölçünün sınırlayamadığı

Sesinle yardım mı etmek istiyorsun bana
Ruhunu kanını ateşleyip körüklediğin
Bırakacak mısın yabancıyı kaçmaya
Bahçedeki güvercin özgürsün sen
Geçebiliyorsun bir daldan öbürüne
Avlayacaklar mı sezdin mi bir korku
Gidiyorsun alıp başını
Konumu daha güzel yerlere doğru

Düşündün mü hiç beni güvercin eziliyorum
Buralarda
Benim toprağım değil buralar ne de
Bu ülke yurdum benim

Etimde ruhumda çelikleşen ilkeyi
Sürgünle yadsıyorum sanma güvercin
Sürgün
Cezaevi
Nedir ölüm sevi için
Onu geri veren bir ülkede

Ama ağlıyorum uzak konutlarını
Atalarımın dostlarımın ülkemin insanlarının
Ey bengi bir tatla en yüce sevinçlerle
Zaman zaman yakınlaşan konutlarımız
Koruyorlar onlar bende
Sonsuz bir ev sahibinin yerini
Kuruluyorlar belleğimde

Dokunuyorum parmaklarımla onlara
Gözlerimin önündeki bu konutlara
Ki duruyorlar sınırında bakışımın

Türkçesi: Nuri Pakdil

Abdüllatif Laâbi (d. 1942)

DOĞU ÇAĞRISI
1. Bulmaya çalışıyorum yerini
kalbimdeki bu atışın
boğazımdaki sesin
arıyorum kaynağını
arıyorum merkezini
göğsümdeki bu depremin
bu iç kanama
bu ur
bu Doğu
eşeliyorum beynimi
atardamarlarımda izliyorum bu vuruşu
kovalıyorum çılgınlığımda bu kabarcığı
ciğerlerimde bu oksijen balonu
bu ele geçirilmez kaynak kabartılarımda
bu dolaşım bu akım
batıdan gelen bu kasırga
bu Doğu
ama bu bölünmeyen bedenim
ama bu akan kanım
üst üste mezbahaya dönüştürdüklerinden beri Ürdün'ü

Körfez'in kalelerini
Kudüs'ü

2. Bütün gece kar yağdı üstüne Kudüs'ün
düşümde Kudüs kavranılmıyordu
ölümün örtüsünü çekmişti üstünü

bir de başıboş asker örtüsün
yabanıldı Kudüs
adsız gizliyordu bedenindeki dövmelerini
gizliyordu kubbelerini
bağış bağırlar
yalnızca göstermek için tırmıklanmış yamacını
can çekişiyordu düşümde Kudüs
akbabaları gözetleyen surların üstünde
ve oğullar ağlıyorlardı
boğazında bıçak
güzeldi Kudüs
kıvrılıyordu ölü yatağında
ilerek geriye hazırlanmış kefenini
kabul etmiyordu son aptes suyunu
kar yağmıştı üstüne bütün gece Kudüs'ün

5. Gördüm Şam'ı Beyrut'u
yaslı
Kudüs'ün yası değildi ama bu
duvarlarını kaplayan Şam'ın Beyrut'un
yazıtlar söz ediyordu birinden
bilinmiyordu toprak
ve Kudüs döl yatağı
Şam Beyrut
maymunu andıran acıklı kızlar
ardında simgesel cenaze arabalarının
son firavunun
düşmüş altına vuruşların
aşırı yorgunluktan
ve bulunç ezincinden
kanıyordu Kudüs
birdenbire sonra
uğruyordu saldırıya bir yalgınla
fışkırıyordu Ürdün'ün öte yanından
benzeri ama farklı

Kudüs'ün yerine geçiyordu Amman
o denli genişti ölülerin dolduruldukları çukur

4. Gece
yazgı gereği cinayetin
ayrıcalıklı yeri olması gerekiyormuş
gibi gece
yıkıntılar, kanlar
otuz bin yiğit ölü
otuz bin akan yıldız
Doğu'nun kırmızı parlayan şafağı
arabı bitiren arap
utancın binlerce portresinde doğranmış umut
parlak kırmızı armalar üstünde
ağılı hükümdarlık tahtlarının
yıkıntılar, kanlar
yerle bir edilen Zarka
alev alev tutuşan tarlalar
ayarları altın Neron-bücür-kral-çıkarcı

5. Ey Bağdat
haykırmıştık bununla birlikte
Babil'dir bu gerekiyor ortadan kaldırılması
gidiyorduk kurmaya yıkıntıları üstünde
kardeşlik kentini
işte yabanıl Batı'nın sürüleri
ve yabanıl Doğu'nun
çullandılar adillerin üstüne
egemen olsun diye para babaları
ve Atlantik ötesinin uşakları
yeteneklisiniz doğrusu duygusuzlukta
umursamazlıkta
biliyordunuz ama çekilen sonsuz acıyı
bu halkın çektiği o sonsuz acıyı
bununla birlikte biliyordunuz

yerine getirilmesi gerekli görevi
Şam ey Bağdat
bana yalan söylemiştiniz şimdi biliyorum
doluşuyorlar saraylara biliyorum
biliyorum şimdi
Hangi iç karartıcı ahlaksızlık gizleniyor yüreklerinde

Türkçesi: Nuri Pakdil

ANTLAŞMA TÖRENİ
Geldin
en sarp en engebeli acılara
yürüdün parmaklık kapıya
birbirine karıştı
gülümsemelerimiz
hoşgeldin sözlerimiz
gecede dönen iki yalım
havada haçlar
havada sarmallar
ölümsüz sekizin güzelim sarmalları
sonra güneşler yükseldi içimizde
geldi
yitik ve bilmediğimiz adalar
tanıyıp uzaktan seslendik onlara
insan yüzümüzün belirdiği
bu uzun yolculukta

Bir şeyler söyledin bana
işte yeni bir ses
göğüs kafesimin içinde
sesimle uyum arayan bir ses
vuruyor işte ikisi birlikte
karışıyor onunla
yoğunlaştırıyor onu

Bir şeyler söyledin bana
ama bir mırıltıyla
gözlerinin ilkyaza seslendiği
mutluluk sabahlarında tomurcuklanan
birlikte koşan
ve güzel kokular halinde
beline dolanan mırıltıyla
Konuşuyordun benimle
ve parmaklıkta duran elin
yeniden doğuyordu elimde
ilkin bir ılıklık
hafif bir basınç
avucun sonra
gerçek parmakların
parmaklarımın üzerinde
Konuşuyordun benimle
benim de yanıtlamam gerekiyordu seni
ama kim kiminle konuşuyordu
konuşmamızın kendi sesi vardı
sevginin
görünmeyen sesi
Konuşuyorduk
susuyorduk
doğrulasın diye gözlerimiz sözlerimizi
onları okşamalarla sarsınlar diye
eriyordu parmaklıklar
bir büyüyle havalanıyordu tavan
uzaktaydık uzaktaydık
kuşatılmış arenadan
ve adımlarımızın arkasında
güneşlerin kuyruk izleri
ve özgürlük sürgünleri
antlaşma ağacının dallarında

Türkçesi: Özdemir İnce

Muhammed Hayreddin (d. 1942)

KARA BULANTI

I.

Açık bir prizma konulmuş rasgele dikenli tellere
yok hiç nedeni yaşamanın
körü körüne gidişimden başka ama daha yoğun çekirgelerden
uzakta gürültülerden
hemen hemen kesiksiz
her köşede yeni bir elilanı sokaklar çıkıyor önüme
bir takıntı
olmasındı bu balık avı sazların yukarlarda
sanmam
duvar-
ilanları yalanlıyorlar görüyorsunuz renklerini
yeniden başlayacağım sıfıra
gerekiyorsa
işte bir pencere açılıyor üstüme
çarpıyorum
tümüyle
ekilmemiş toprağa

II

sımsıcak güneş bu sabah
ve hiç kuşkum yok kışın bittiğinden
unutulan
o derin uykular
ağır kurşun gibi
hiç düşlenmeyen karanlığa batık tahıl ambarları
ütülü
yeni bir gömlek gibi yaşamım
evrim korkularının ürpermeleriyle yıkanan yaşamım
bu sabah güneş yalıyor pencere camını
hiç beklenmeyen yeşil sırmalar
düşüyor avuçlarıma yabanlık incirleri

oturulduğu söylenen
kaya kovuklarına
düştüğü gibi

III
en sivri tepeden düşecekti güneş
dağılacaktı
çıkması gibi arıların kovanlarından
boranın çarptığı
tehlikelerimle yalnız bırakınız beni
acılarımla
yara izlerimle
şöyle hafifçe dokunmak istiyorum size
hiç ayrılmadığımıza göre
birbirimizden
her gün olaylar
yakıcı zincirler
ne ki ancak insanlar için
bunların hepsi
aynı insanlar başka tavır alanlar da
önünde bir halkın
kendi yaraları kaşındırıyor
bir yerde oyuk karınların
körlerini
haliçteki ölü kentlerde,
yaşayacak mısın
korkuyorsun meyvenin yaklaşmasından
bir baca
yansıtıyor cehennemi
terin yanıyor reçineyle ve demir
kalıyor içinde yaşanılabilir
kalıyor anlaşılmaz
gülüşler sivri küçük çakıllar gibi
ürkü

bedeninde
çin mürekkebi gibi
çıkma
vakti
şimdi

Türkçesi: Nuri Pakd

Abdülaziz Mansuri (d. 1942)

ŞİİR
Mektuplar yazıyorum her türlü
ölümsüz yazla dingin sabahın güzel bakımlarına
eterin bulunan sığ yerine
tekelci anamalcılıkla kanser
bir yılda iki bin
sevgili dostum
gün akşam oldu çok oldu
az önce ışıyan gün
gibi güz bu
çiçeğe kesmiş nar ağacı
ve yaz gibidir
kışla ilk yaz
sevgili dostum
mektuplar yazıyorum her türlü
yanıt beklemeksizin
esen rüzgârlarda ürüyen mektuplarıma
iki yanda da
boşluğun
samanyolunun

bir gün ölü mektupların bir gün karaya vuracağı
yenilemek isteyen yazı sanatının
sözcüklerin çıktığı yerden engelleri
ve bütün yazıcıların öçlerini alacakları güne kadar
durdurmak çöküşlerini
hesabın batkısında

her türlü mektuplarla
belirsiz görülen
ve masalsı ölen

Mısır'ın Nil'in bir armağanı olduğunu söyledikten sonra
güvenlikte olduktan sonra dul ve öksüz
doktorlara antlarını yazdıktan sonra
ve sakladıktan sonra mürekkeple hokkayı
bekleyişime kadar sürsün diye oyuğunda gecenin
ve hasta olayım direneyim diye ve de
biten başlayan kapılar arasında
özdeş rafların ortasında
gerekiyor bana bildirmesi sıramın geldiğini
acıda
yeniliğimin bütün ağırlığıyla
bütün tikleriyle yüzümün
boğazım sözün çığım bildiğinde yıkılışın belirtileriyle
yitiriyorum ipini tasamın
sözcükler karşılıklığın o durağan çukuruna başladığında
yazı başarısızlığa uğrattığına göre yazıyı
ve ben bekliyorum yağmuru
ve doğan belirtilerle davranacağım güne kadar
sevgili dostum
yazma saatımdı

gözalıcı görünümleri çöllerin
sonunda yarılmış bedenim uyusun diye volkan uykusunda
sindirdim daha önce içinde eski örnekleri
her türlü adanmış mektuplar
döşemede açılmış küçük kapı gibi pencere gibi ya da
tostoparlak oldum beklemek için
önü tıkalı sularda
yüzdürülen kadırgalarda
körlerin el yordamıyla

Türkçesi: Nuri Pakdil

Tahar Ben Jelloun (d. 1944)

BENİM ÜLKEM
Benim ülkemde
sevgisiz sever kadını erkek
kille doldurur ağzını kadın
ve çocuk doğurur
bir sözdür her çocuk
geceye tutkun
bir okşayışı zamanın
küçük sonsuzluğudur tanyerinin
köle bir karından çıkmış
bir iyilik
tıpkı eli gibi ırmağın
yalnızlıkların ufku üzerinde.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÇÜRÜMÜŞ AĞAÇLAR GÖMÜTLÜĞÜNDE
OTURUYORUZ
Çürümüş ağaçlar gömütlüğünde oturuyoruz
taşlar kemirmiş
kuru kabukları

Issız bir kumsalda
şişe kırıkları
çok eski monden şapkalar
çamura gömülmüş birkaç ayakkabı
ve ölü serçeler denizinde

Orta yerde
herkes için bir çeşme
ve kuru ekmek sandığı

Kış günlerinde
ölüler karışır canlılara
gözleri açık kalmıştır

dondurucu rüzgârda
Yılın öteki günleri
gözleri trahom kurbanı genç kızlar
gidip gömütlerin üzerine otururlar
ve beklerler orada
göğün merdiveninden inecek ölümü.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mahmut Hamşari'nin anısına

Ölülere ağlamayın
Kumlardan öğrendim
Ağaçtan öğrendim
Güneşten öğrendim
Ölülerin bizim gözyaşlarımıza gereği olmadığını
İlk yazların ya da yıldızın şehitleri olsalar bile
Bir kadın böyle söylemişti bana
Anasıydı bütün anıların
Çocuklarının gidişine bakıyordu
Yüreğin şafağında sessiz
Onlara bir somun arpa ekmeği ve bir avuç zeytin veriyordu
Geri dönmüyordu onlar
Ağlamıyordu kadın
Fakat dağların dilenci düşüyle süslenmiş sevecenliğe bırakıyordu kendini
Kendini mezar taşlarının arasında biten çiçeğe veriyordu
Bulutları unutuyor ve kendine haberler getiren meltemi
Mahmud aldığı yaralardan ölmüş
Tulkarem'de doğmuş DeirYassin'den birkaç yıl önce([13])
Kışın ölmüş
Karmakarışık anıların çukuru içinde
Ağaç devrilmiş
Sessizliğin öteki kıyısına
Ölülere ağlamayın
Yarın
Suçlu anıların depremi

12 Ocak 1973

Türkçesi: Eray Canberk

13 Küçük Deir Yassin köyü halkının 1948 yıllarında İrgun kuvvetlerince öldürülmesi (Şairin notu)

Malika Asımi (d. 1946)

DUVAR
Kentten dönen bir denizcininki kadar ağır bir yük taşıdım
pahalı eşyaların ağırlığı altında bükülmüş kılıcın tutağındaki siper
kaçtım gözlerinizde
istemeden hiçbir şey
ışıksızdım
düşleyip duruyordum günü
düşümde bir flüt
atalarımızın ozanlarımızın ölümsüz türküsü
ıslak iz dönüşü
nemliliğiyle denizin
buldum sizi
kara kuru
küçülmüş
uyku akar gözlerinizden
ey dostlarım
soludum inledim
ölümümü
söyleyeyim bırakınız beni
olmayacak yeniden canlanma günü
bugününüz var ancak
sevmeye birbirimizi
ve ölmek için
sevmek ya da ölmek
biliyor musunuz bunu
kaçtım gözlerinizde
öyle uzak bir denizci
karşısında uçurumun
rüzgârlara karşı
deniz kül rengi
buruşuk yüz
çekiyoruz
kalplerinizin üstündeki paslı süngüleri

zamanın pancurları uzaklaştırıyor sizi
üstünde yolumun
tanıyorum izlerini fatihlerin
ama dinç adımlarım
cesur
ayakkabılarım parlaktır
dolanıp duruyorum çevrenizde
yürüyorum kauçuk bir köprüde
demirden bir kenttir ülkeniz

Türkçesi: Nuri Pakdil

Ben Salem Himmiş (d. 1947)

ŞİİR
Çık ve doğ benimle, kardeş/
Pablo Neruda

1.

Nemli yağlı dalgalar
hüzün ıslağı dalgalar
göz kuşunu tutukladılar

Bir hatayı yeniden işlemede kim
akçalıyor sabırlarımı
kim tutuyor bedenimi sürüklüyor büyük acıya
halkım mı bu şaşkınlığım mı

yoksullukla
sürekli kırbaçlanan
kendi kendimle en çok gerçekleştiriyorum değişmeyi

Ardındayım gözlüklerimin
bakışımın ardında
kişisel bozgunun ardında
asılıyorum yeniden
boşunadır adlanmam

2.

Öyle bir böcekle kaplamışlıkla içini
yönlerinde bakışlarımın
görüngelerimin sınırlarında dokunuyorum kenarlarına
o denli istekle çaba gerekiyor muydu görmeye boyun eğmek
için gerçeğe ki
bedeni alıp götüren şeyin
tüm ayak direme isteğiyle bir daha olmak—
gerçek diye adlandırılmasına
Yıkıntıların uğultusu bedenim
tükeniyor sayımı taneceklerin
İnsanda insanlığı mahveden örgütler
DİRENMEKTİR VAROLAK
ey yeraltı melekleri yeğnileştirin varlığımı

3.

Birinden öbürüne hücrenin
sürüp giden yolluğum
enginliklerinde çölün başlıyor bizimkilerin azıtan çığlıkları
gömülüyor sonra ıssızlığa
olgunlaşıyor çöl
kendimden geçerek cezalandırıyor beni

Dibinden hücremin
ayakta duran yüzkaralarına
göretçilerimin üstüne
tükürüyorum

Dibinden hücremin yağlı nem dalgaları
nemli hüzün dalgaları tıkıyor dama kuşa dönmüş bedeni

bu bedeni düpedüz toprağa
batıyorum
görünüyor yokluğumun sisili boşluklarında

sağlam arkadaşlığın ve
kavganın kızıl direnişleri
doğsun diye kızışmasından yamanlıkların
insanla onun anlamı
şiddetlenmeler yeniden
gerekli sert eleştirmeler
her yönden devingen içinde savaştığım toprak
kıtlığın büyümesi o kupkuru dokunaçlarda

art arda geliyor içimdeki isteğin kızıl vadileri de
istenilmeyen
olağanüstü göğüslerin vadileri
gün ağarması gibi aynen
belirmeler birden

4.

Herkese açık yerlerde
komplolarımın gizi
öğle güneşinin altında
benim öteki düşmanım

5.

Saldırganlığın kural olduğu
bir ülkeden mi
söz ediliyor
halkımın arasında devindiği örgütlerin
halkımın yürek darlığını kirleten
halkımın düşlerini kavuran
öğretim kurumlarının bulunduğu
bir ülkeden mi
söz ediliyor

Ey tek basma yürüyen öncüler
unutulmuşlukta ovulmuş

yok isteklerimin kara (perdelerini yayınız güneşli piramitlerin
üstüne
özgürleştiriniz bedenlerimizi yüksek yerlerin rüzgârlarında
kurtarınız yükseltilerini yıkımların
o belli etmeden söylediğimiz vahşi şarkılarda kesiniz göbek bağını
aramızdan fışkırsın sel sularının kaynakları
ve
değişmeyen tasanlar
gelsin bize varoluş

Türkçesi: Nuri Pakdil

FİLİSTİN

İbrahim Tukan (1905-1942)

ÖNDERLERE
Sizsiniz coşkulu yurtseverler
Sizsiniz ağır işlerin tanıkları
Sizsiniz boş sözlerden uzak iş gören

Tanrı korusun güçlü kolları
birleştirdiniz bir bildirgeyi
Ordularda bir ordunun kararlı varlığını,
Birleştiniz üstümüzde işte
Yurtlar alan atalarımızın yeniden canlanan eski övüncü
Üstümüzde ulusal bayramlarla topraklarımızın sevinci
İyiliklerinizi söylemiş olacağız türkülerimizde
Ama işte kalıyor bize bir dilek
Egemenliğiniz altındaki ülkelerin ucuna
Göstermeyiniz özen yarın elinizden kaçacağı korkusuyla

Türkçesi: Nuri Pakdil

Abu Salma (1906-1980)

GENE GELECEĞİZ
Gene gelceğiz
Karşılaşmanın yollarında.
Bir bülbül kulağıma fısıldadı.
Gene geleceğiz.
Bülbüller oralarda
yaşarlar henüz.
Şakırlar yazılarımızda.
Gene geleceğiz
gölgeleri arasında özlemin,
yadırgamanın mezarlarında
bizim de yerimiz var

bu kesin.
Yorulma gönül,
dönüşün yollarında
çökme salon.
Gene geleceğiz,
gene.

Türkçesi: A. Kadir-S. Salom

İki Ölümsüz:
Halkım ve Vatanım

Kanım aktı tükendi, öyleyse diller susmalı.
En iyi şiirdir çünkü, yürekte sessiz duran.
Ne kadar da anlamlıdır sessizlik.
yırtılan yüreğimle
halkımın durumunu düşündükçe
Vatanımın kokuları tütüyor şiirimde
Çünkü vatansız, her şey değersiz.

Şiirim halkımın üstünde buluştuğu bir köprü
tatlı şeyleri ve onları tartışmak için.
Kahverengi toprağım ve sevgimden oluşmayan şiir
yabancı bana.
Meşalemizden aydınlanmayan tek harf bile,.
kahredici.
Mızraklar gibi öne fırlıyoruz bir anda
Bükülmüyoruz, teslim olmuyoruz.
Öldürülmek, yüzleştirmede işkence, hapisler
umurumuzda değil.
Vatanım ne zaman buluşacağız? - yüreklerimizde.
Seni ucuza sattılar; Tanrıya gelince oysa
Bütün pazarlıkların üzerindedir değerin
toprağının bir zerresi dünyaya bedel
dünyadan da ağır çeker.

Türkçesi: Ali Cengizkan

Faolwa Tukan (1917-1986)

DENİZE DÖNÜŞ
Ey düşlerimizin düş kurduğu ada
Bizi gidelim bırak
Kurtar çağırmalarından
Ey pırıldayan yalgın
Saydam ışık oğulu
Bize pusu kuruldu
Atıldık çöle
Döşlerimizin düş kurduğu ey usa sığmaz da
Tükettin bizi

Görüldüğünde serin gölgen
Toprak dedik
Çağrı iç dirliğine
Adımlarımızın ödülü
Giriyoruz içeri saygıdeğer kurtulmuş
Bırakıyoruz yüreklerimizi
Tabaklanmış hüznün
Yıl boğumlarının
Söylüyoruz unutacak ruhumuz
Söylüyoruz söyledik

Yeşili çimenliğin çarpıyor altında umudumuzun
Tanrım tüm umutları yüklü Tanrım
Dolaşanlar için yol boyunca
Arkadaşsız yürüyenler için gecede
Söyledik söylendik
Ey kutlu aldatma ey kutlu düş
Üstünden demir attığımızda
Düş görüyorduk

Topladık yitik adımlarını yaşamımızın önce
Aşkın kırlarını sürdük tohumlarımıza
Dikiyoruz oraya özlemleri

Serin aşkları
Yurtsamaları
Atıyoruz tohuma göre
işitiyor musun aldandık

Atıyoruz tohumu kısır derinliğine toprağın
Ey düşlerimizin boy attığı ada
Vazgeç beslenmekten içi boşalmış özlemlerden
Elini çek yaşamımızdan
Döndük sana sırtımızı
Dondu kaldı yüreğimizde umut
Deli renkli kıyılara veda
Rüzgârın ellerine bırakıyor kendini yeniden yelkenimiz

Koşuyoruz onunla bu uzun yürüyüşte
Ey koşu ey tehlike
Uluyan dipsiz, deniz üstünde
Dertte başımız dağlaşan dalgalarla
Sunacağız yaşamlarımızı orda
Bırakacağız denize cömertçe
bu son kavga
Kök salacak koşumuz
Yazgımız
Meydan okumaya

Karıştıracağız gizine yüreğimizin orda
Gururu
Yaraları

Türkçesi: Nuri Pakdil

Yabra İbrahim Yabra (1920-1994)

ONU DÜŞÜNDÜKÇE
Yürekler olurdu parça parça onu düşündükçe.
Avunacağım tutardı sabrım tükendikçe,
Çalkalanır çığlığı acıların
İnsan yüreğine her kez geri döndükçe
canlı görüntüsü unutulmuş bir çağın,
yiter gider kendime çizdiğim yolun izleri,
yiter gider arasında sevgi alevlerinin,
takınaklı gölgeler içinde yiter gider.
Ey geçmiş günler ey,
hiçbir vakit geri gelmeyecek günler,
daldınız bomboş gecelere geçici bir kıvanç gibi,
Nerede kaldı, söyleyin, nerelere gitti,
göçsüzlüğün yaralarına
bakacak olan, ilaç olan,
söyleyin, nerelerde saklı
fedailerin ölümü?

Türkçesi: A. Kadir-Süleyman Salom

Salim Jabren (d. 1938)

SÜRGÜN
Güneş sınır mınır tanımaz,
güneş aşar sınırları.
Ateş açmaz bir tek nöbetçi.

Öter bülbül sabah akşam.
Çeker deliksiz bir uyku
Yahudi kibutzlarının kuşları gibi

Yolunu şaşırmış bir eşek
otlar keyifli keyifli
ateş hattında.
Ateş açmaz bir tek nöbetçi.

Bir de ben,
senin sürgün oğlun
— ey yurdumun toprağı—
ufuklarınla gözlerimin arası
upuzun,
bir aşılmaz duvar.

Türkçesi: A. Kadir-S. Salom

Samih El-Kasım (d. 1939)

OLAĞAN
Değişen bir şey yoktu evrende
Öylesine ürkütücü bir gün
Hayfong'da binlerce ölü vardı
Aden Körfezi'nde, çocukları öldürmüşler
Ve İsrail'de yas başlar yeniden
Anılarda yenilgisi Nazizm'in yeniden
Nani kıyım diye ezberlediğimiz
Gene tehdit savurur Amerikalı komutan
Hedefte bu kez kardeş Suriye

Türkçesi: Engin Aşkın

RAFAH'LI ÇOCUKLAR[14]
Ey yolunu kazarak açan
milyonların yarasında,
Ey gülbahçelerini ezen tankla
geceleri evlerin camını kıran,
tarlayı da müzeyi de zevkle yakan
ve şarkılar düzen yangına,
Ey, yaslı kadınların saçını yolan
Üzüm bağlarını bombalayan,
şenlik bülbüllerini öldüren alanlarda
çocukların düşlerini bombalayan uçaklarla,
gökkuşağını bozan!

14 Rafah-Gazza bölgesinin kuzeyinde bir köy.

Alaaddin on yaşından küçüktü
Unsuz, hamur oldu gözyaşı ve kil,
Acı, sabır ve çamur pişti
İşgalcilerin güvenliğini sağlamak için.

Bu gece köklü ataların çocukları derler ki
Rafah'lı çocuklar derler ki:
Biz saç örgüsünden kilim dokumadık
altın dişlerini söktükten sonra
biz değiliz katledilen kadınların yüzüne tüküren.
Niye şekerimizi alıp
bomba veriyorsunuz yerine?
Niye Arap çocuklarını
öksüz koymakta bu denli istekli?
Yine de şükür;
Acı ve üzüntü büyüttü bizleri:
Savaşmalıyız!

Güneş bir işgalcinin süngüsünde parlıyor:
Çıplak bir ceset, nefret edilen.
Kızgın Müslümanlara suskuyu getirdi:
Çepçevre, şaşırmış yüzler.
Efsanevi yüzlü bir işgalci:
— Konuşmayacaksınız, iyi
sokağa çıkmak yasak, şimdiden sonra—
Ve Alaaddin'in sesinden kuşlar doğdu:
—Askeri araca taş atan benim,
benim bildiri dağıtan, işaretleri veren,
bir sandalye ve fırçayla slogan yazan
mahalledeki evlere ve duvarlara.
Çocukları toplayan benim.
Onlarla yemin ettik:
Direneceğiz,
tek işgalci süngü bile
sokaklarımızda parladıkça. —

Türkçesi: Ali Cengizkan

Tevfik El Zeyyad (d. 1940)

DİŞLERİMLE
Dişlerimle
savunacağım yurdumun her karış toprağını,
dişlerimle.

Başka yurt istemem onun yerine,
assalar damarlarımda beni
istemem gene.

Burdayım hâlâ
Aşkımın tutsağı... Evimin çevresinde
Yurdumun peşinde.

Burdayım hâlâ
Yıkamazlardı beni
ne kadar çarmıh yükleseler
omuzlarıma.

Burdayım hâlâ
Tutarak sizi...tutarak...tutarak
avuçlarımda.

Dişlerimle
savunacağım yurdumun her karış toprağını,
dişlerimle.

Türkçesi:A. Kadir-S. Salom

Mahmud Derviş (d. 1941)

ŞARKININ ŞEHİDİ
Duvara diktiler çarmıhı.
Çözdüler bileklerimdeki zinciri.
Yelpaze gibi salladı durdu kırbaç
Ve durmadan ayak sesleri.
"Efendim!" diye bir fısıltı
Ve ölülere "Kollayın kendinizi!" demekte.

— Ey sen,
Dedi yırtıcı bir hayvan kükremesi gibi:
Benim tantamın önünde iki kez yere kapanırsan,
Elimi öpersen edepli edepli iki kez,
Sana toprak veririm!

Yoksa...
Gerilirsin çarmıha
Bir şarkının ve bir güneşin şehidi olarak!

Ağla! diyebilmek için alacakaranlıkta
Ben değildim ilk getiren dikenli tacı.

Ey sen, inanç gibi sevdiğim.
Adın, toz toprak dolu ve kurumuş
Dudaklarımda,
Fıçılarda yıllanmış bir şarap tadında!

Ağla! diyebilmek için alacakaranlıkta
Ben değildim ilk getiren dikenli tacı.
İster benim çarmıhım bir atın sırtında olsun;
İster dikenler altında,
Çiğlerle ve kanla örtülü
Defne yapraklarından bir taç olsun!
"Ölümü ben kendim istedim!"
Diyen son kişi ben olmalıyım.

Türkçesi: Eray Canberk

GECEDE AYAK SESLERİ

Her zaman
Ayak seslerini duyarız gecede yaklaşan,
Ve kapı sırra kadem basar odamızdan,

Her zaman,
Bulutlar gibi süzülüp giden.
Her gece yatağından
Senin mavi gölgen mi onu uzaklara götüren?
Senin gözlerin ülkelerdir ve ayak sesleri geliyor,
Sardı bedenimi kolların
Ayak sesleri, ayak sesleri
Ah Şahrazad
Gölgeler niçin kurtuluşumu resmeder?
Gelir ayak sesleri girmez içeri.
Bir ağaç ol.
Görebileyim gölgeni.
Bir ay ol,
Görebileyim gölgeni.
bir hançer ol,
Görebileyim gölgeni gölgemde,
Küller içinde bir gül.
Her zaman,
Ayak seslerini duyarım gecede yaklaşan,
Ve sen yerim olursun sürgündeki,
Zindanım olursun.
Öldürmeye çalış beni
İlk ve son solsun
Yaklaşan ayak seslerinle
Öldürme beni.

Türkçesi: Tâvus Hüsâmeddin

YARIN BULUŞALIM
Üç kelime fısıldadı kulağıma
Sıkarken elimi:
En önemli olayıydı günün:
'Yarın buluşalım'
Ve yol gizledi o sevgiliyi.

Tıraş oldum iki kez
İki kez parlattım ayakkabılarımı
Elbisesini aldım arkadaşımın - ödünç iki lira
Sütlü kahve ve tatlı ısmarlamak için ona

Gülümserken sevdalılar
Tek başımayım
İçimde bir his
Biz de güleceğiz.

Belki yoldadır o.
Unutmuştur belki
Belki... belki..

İki dakika daha.

Dört buçuk
Yarım saat geçti
Ve bir, iki
Uzandı gölgeler
Sözünde durmadı o
Dört buçukta

Türkçesi: Tâvus Hüsâmeddin

IRAK

Cemil Sıtkı-Zevahi (1863-1936)

GÖKLERİ, IRAK'IN
Bir aynadır yansıtan en arınmış ışıltıyı
Gönenmiş, bulut bulut göklerinde Irak'ın
desem en güzel mavilerin, en güzel beyazın
Bak, şu yürek sana çarpar, sana adanmış şu sevgi
Tutkunluk dedikleri büyüsün ansızın
Yönelsen güneşin belirdiği ötelere
Dinlesen giz dolu şarkıları kuşlardan
İlk yaz yeşilinden dallarda sıçrayan
Yönelsen güneşin kaybolduğu çizgiye
Gözleriyle gölgelerin o büyüye tanık olsan
Dinlesen yaratışın gizli gürültüsünü,
Doğanın yüzünü görsen gecede
Duysan fısıltısını yorgun suların.
Bir bak bana, sonbahar yasa başlayınca
Alıp gidince başını soluk yapraklar
Çiçek yitirince bütün parıltısını
Bir bak bana gizlice aralı bulutlardan
Gör, dikilmiş sana doğru ağlayan gözlerimi.

Türkçesi: Engin Aşkın

Abdülvahap El-Beyati (d. 1926-1999)

YAĞMUR
Yağmur yıkacak
Pencereni
Gün açacak bizim için
Gene o yolu
Avrupa'nın gecesinde.
Birlikte uyanacağız
Uzun uykumuzdan.

Tiren getirecek bizim için
Armağanlar kar ve çiçek ülkesinden
Ama tren
Geçti gitti, ben uyurken, sevgilim
Tiren..

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

ÖLÜM VE ZAMAN
Sevgilim bütün
Arkadaşlarım öldü
Zamandan başka şey kalmadı
Ve türkülerden başka
Dostum küçük Ahmet
Küçük Ahmet bile
Öldü, Tanrı rahmet etsin benim
Küçük dostum Ahmet.
Ne dersin yurda döndüğümüzde
Bizi tanımazsa kimse
Ne dersin?
Ey kederli serçe?

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

DÖNÜŞ
Havaya buza yazıyorum
Adım ey Berlin
Canımın içi
Alnına güzelliğin
Çiziyorum yeni dünyayı
Betimleyemeyecekti hiçbir kartpostal bunu
Sevdiğim denli yazıyorum
— Gece tanığı aşkımızın

Yeni açmış bir çiçek sabahın
Kumral saçların
Güzelliğin alnına yıkılmış
Yârim

Yedim ekmeğinden
Sağıyorum istediğimi senden
Irmaklar adına türkü söyledim

Mum ışıklarına
Çeliğe
İşçilere
Türkü söyledim

Havaya buza yazıyorum
Adım ey Berlin
Yârim
Bir de bitimsiz ufkun yıldızları üstüne

Türkçesi: Nuri Pakdil

FIRTINA
Öldüremeyeceksiniz beni
Kaçıramayacaksınız
Işığından güneşin
Ne de şiir söyleme sevincinden

Kuramayacaksınız darağacını
Aşka şaire güle karşı

Yıkamayacaksınız sarayını düşlerimin
Korkutamayacak zincirleriniz küçük çocuklarını ülkemin
Kirletemeyeceksiniz sanatın surlarını

Ancak karşınızda
Küllerin ölümün tamburlarını bulacaksınız

Hayatım
Uzatıyor kollarını ışığa doğru

Geriye uşaklar
Dönünüz geldiğiniz yere

Türkçesi: Nuri Pakdil

YALNIZLIĞIM
İttin böylece
Sarı otu kıyılarına ölümümün
Sırlı konuşma gömüt başında
Kabul edilmeyen öyle
Koyu sessizlik

Doğdun öyle
Sessizliğimden
Bir yandan öbür yana usulca geçen
Gecemden geçen adımlardan
Gölgemden dev gibi bir ölü görüntüsü oluşturan hayallerden
Yıldız biçiminde çatlayan bu kötü hamurdan örümcek ağlarıyla

Öyle ordasın ya
Ot bile düşlenmeyen çıplak çöldesin ya
Kendi kendin gibi çıplak aldatılma içindesin ya

Ey düş kırıklığı
Bırak beni
Çok gördü ruhum yüzün
Bırak beni
Uçarılıkla yiyip bitiren günlerimi ey güncel gürültü
Az sonra sesim olarak
Başka insanlar gibi
Başka insanlar gibi içliliğim kuşkularım olarak
Bir amaç olarak bir kör geçiş
Güneşin yolları üstünde
Gülüşüm olarak

Olarak evim
Deliliğim

Ey uyanıklık yok olmaktasın esriklikte
Kurutuyorsun yollarımı
Bırak beni
Adanıyorum insanlara

Bana
Göğsünü açan kartala

Ben kendi ölümümüm

Türkçesi: Nuri Pakdil

Bedir Şakir El-Seyar (1927-1964)

KÖRFEZDE BİR YABANCI
Ülkemde güneş, daha güzel her yerden,
Ve karanlık...
Karanlık bile... orda daha güzel çünkü Irak'ı kucaklıyor
Eyvah, ne zaman uyuyacağım
Ve yastıkta senin
Gecelerinin kokusunu duyacağın. Ey Irak
Bu yabana yollarda,
Köylerini andım, kentlerini, sevgili topraklarını,
Özlemini taşıdım sürgünde,
Bir peygamberin hacını taşıdığı gibi.
Acıkmışların ayak seslerini duyuyorum, yürürken.

Topraktan toz yükseliyor, gözlerimden.
Ben de sizin gibi acıkmış yürüyorum.
Yolların yabancı güneşi altında.
Yorgun bir dilenci gibi yabancı gözlerin arasında.

Türkçesi: Fevzi El-Deleymi

Halid El-Şavaf

AY IŞIĞINDA DİCLE
İşte yaz vahası kıyısında Dicle'nin çöldür yaz
Ay bölünür burda sunulur herkese biraz
Kimsesiz bir yolcu bu mola veren elinde kiraz
Dicle ile gece türetirken büyülü arkadaşlıklarını az az
Savuruyor rüzgâr kokularım acımaz ki acımaz
Ölgünleşen ışıktan akan şarapla nasıl uyunmaz

Üstünde suyun oluşturduğu dizelerini kürek açıklayamaz
Saygınlık veren gizeme bu türküyü belleğine yaz
Kuruntunun sevinin anlatımıdır bu çınlayan ey yaz

Kıyılarda adalarda bugün
Şafaktan geceye değin parlak gölgelerin koşuştuğunu gördün
Bir ateş sonra çevresinde bir halı ördün
Ut şarkıcı gecenin ezgisine karıştı mı nasıl yüzün
Bu gece yarıları toplantıları ki bildirgesi güzün
Yığıyor şarkı dökülenleri ayartırsa seni çok büyük hüzün
Üstünde suyun izliyordu bir kayık ölüsünü gülün
Batıp çıkan sonra pırrr o yıldıza bakarak hadi gülün

İşte dayanaklı zamanın anıları
Gördüm kumlarla dalgalar arasında dolaşanları
El-Raşitler masal gecelerinin aylakları
İçimizin iyilikçi eli silahlıları
Geliyor arkalarından hatırı sayılır alayları
Palmiyelerin altından uzayan ey bağ aralıkları
Nasıl unutursun o sıcak özlenir bitmiş arkadaşlıkları
bir yer yapıyor şimdi şakacı usa uygunlukları
hiç tasalanmayana kim anlatır ki bu kuzgunları

Solgunluğuna bir anlam yükledi geçmiş
Titriyor birden saatin vuruşlarında geçmiş
Alaycı gülüşün patlamaları altından uzattı boynunu geçmiş
Dönüyor espri kendine kalbine işte asıl orda geçmiş
Düşlüyor yitirdi mi ay ölgün ışığını olur bir geçmiş
Öyle kuşkusuz kaçınca ay üstüne zamanın biraz daha kocar geçmiş
İnliyor Bağdat yine altında zorbaların ey geçmiş
Ululuğunu izlerini zorbalar bir bir silmiş
Korku yasasını ip yapıp boynuza geçirmiş

Türkçesi: Nuri Pakdil

Nazik El Melike

GELEMEYEN ZİYARETÇİ
Akşam geçip gitti ve neredeyse kayboldu ayın yüzü,
Yazık, ikinci akşam da eklenip birincinin ardından!
Gözümüzün önünde sona eriyor mutluluk işte.
Sen gelmedin ve yitirdik seni,
Öteki dileklerimizle birlikte.
Sen yoksun, yerin boş kaldı.
Darmadağın olmuş bizler soluğumuzu kesip,
Sabırsız ve sıkıntılı sorup durduk gelmeyen ziyaretçiyi.

Bilmem ki yılların ötesinde de yok muydun?
Gölgenin izleri vardı her kelimede ve her anlamda,
Her köşede ve düşlerimin her birinde, kafamda canlanan.
Yok muydun, burdakilerden daha mı gerçektin, bilemiyorum.
Yüzlerce ziyaretçi bile dindiremiyordu
Sana karşı duyduğum özlemi bir an.
Her biri gelmeyen bir ziyaretçinin
Görme tutkusunu coşturuyordu üstelik.

Gelseydin diyelim, olmaz ya,
Ötekilerle birlikte olsaydık şuracıkta,
Öteden beriden söz ederek,
Dilediğini konuşsaydı herkes, ilgilendiği konuda.
Buradakilerden biri olmayacak mıydın sende?
Akşam sona eriyordu. Bakıp duruyorduk şuraya buraya.
Gecelerde gelmeyenlerin boş yerine bakıp
Soruyorduk birbirimize bağrışarak
Gelmeyen bir ziyaretçinin onların arasında olup olmadığını.

Yine de ben gelmemeni isterim.
Eğer günün birinde çıkıp gelseydin,
Anılarımın rengârenk evreninin hoş kokusu yitip giderdi,
Kırılırdı düş dünyamın kanatları,
Türkümün sesi kısılırdı,

Alırdım avcumun içinde kalan kirlenmemiş tutkumun kırıntılılarını,
Ve anlardım, düş görür gibi seni sevdiğimi.
Oysa sen etten ve kemiktensin işte orda.
Düşleyip duracağım gelmeyen garip ziyaretçiyi.

Türkçesi: Eray Canberk

LÜBNAN

Halil Cibran (1883-1931)

İNSAN'IN ŞARKISI
Ben çağların başlangıcıyla geldim
Hâlâ üzerindeyim şu kocamış dünyanın
Çağların bitimiyle gene gideceğim
Tükenmez bu yüzden acılar yüreğimde.

Göğün sonsuzluğunda dolaşan bendim
Uçtum üzerinde düşlerdeki bölümün
Gördüm her yönünü kutsal uzayın
Ama tutsak kıldı beni gene yasalar.

Dinledim öğretisini Konfüçyus'un
Bilincin gözleri çözüldü Brahma'da
Bilgelik ağacının altında gördüm Buda'yı
Ama yenik kıldı beni gene duygular.

Tanık oldum Babilon'un anlatılmaz yüceliğine
Ramses'i gördüm bir uzak çağa ün veren
Vuruşkan Roma ordularla belirdi
Ama üzgülere boğdu beni gene kurallar.

Neler çektim baskı yöntemlerinde
Zincir vurdular ellerime sömürgeciler
Acımasız zindanlarda açlığı tanıdım
Ama bir güç kaldı gene içimde, bırakmadı beni
Işıyan yeni günle bana umut getiren

Türkçesi: Engin Aşkın

SEVGİ'DEN

Karşısındakine kendinden başka hiçbir şey vermez
Sevgi ve kendinden başka hiçbir şeyi de geri almaz
Ne kendi dışındaki şeylere sahiptir, ne de kendisine sahip olunabilir;
Çünkü Sevgi, kendi kendini bütünler ve kendi kendine yeterlidir.
Sevgi gelip sizi bulmuşsa, "Tanrı'yı yüreğinde taşıyorum" demektense,
"Tanrı'nın yüreğine eriştim" deyin.
Ve hiçbir zaman sevgiye yön verebileceğinizi düşünmeyin,
Çünkü Sevgi, eğer sizi o değerde bulmuşsa, kendi yönünü kendi çizecektir.

Sevginin kendini mutlu kılmaktan öte hiçbir arzusu yoktur.
Ama eğer sevgiye kapılmışsanız ve tutkularınız olsun istiyorsanız şunları kendinize seçin derim:
Tutkunuz, sevginin içinde erimek olsun. Tıpkı geceye şarkılar söyleyen bir akarsu gibi akıp gidin.
Tutkunuz, aşırı duygusal davranışların getireceği acıları tanımak olsun.
Tutkunuz, kendi sevgi anlayışınızla kendinizi vurmak olsun,
Varsın istekle ve coşkuyla aksın kanınız.
Tutkunuz, kanatlanmış bir yürekle sabaha gözlerinizi açıp sevgi dolu bir güne başlayabiliyor oluşa teşekkür etmek olsun;
Tutkunuz, gün öğleye eriştiğinde oturup sevginin yüce heyecanını düşünmek olsun;
Tutkunuz, gün akşama erdiğinde evinize minnet dolu bir yürekle dönebilmek olsun;
Ve yüreğinize gömdüğünüz sevgili için iyi bir şeyler dileyip yatın; dudaklarınızda onu yücelten şarkı olsun.

Türkçesi: Aytunç Altındal

Beşara El-Huri (1890-1955)

NASIL UNUTULUR
Kokusu geçmişin nasıl unutulur
Ruhumun çocukluk düşlerinin anıları
Temiz bir alev gibi yükselen günleri
Nasıl unutulur

Anımsayacak mısın May bu yılları
Hangi düş bozabilecekti bu düşü yüreğinde
Düş ki yerle gök çiçeğe kesmişti içinde
Nasıl unutulur

Sevimli bir gölcük bakarak bize kabardı
Çevresinde dallarıyla ilkbahar vardı
O kırlangıçlar ki bunamış çığlıklardı
Nasıl unutulur

Olmaya görsün akşam o batan güneşte
Selma bizim için yabancı kuş olur
Büyürdü onunla on batan güneşte
Nasıl unutulur.

Ve sonra bu gezintiler çimenlikte yol olur
Selma ile Hind ile Selva ile
Daha sonra karışırdı ellerimiz gül ile
Nasıl unutulur

Elif be'yi öğreniyorduk
Usulca silerdi Selma satırları
Yer değiştirerekten tatlı bir işaretle
Nasıl unutulur

Evlenme oyunuydu şimdi yürürlükte
İstiyordu ki Selma kocası olayım oyunda
Kucaklardık birbirimizi güle güle sonsuzda
Nasıl unutulur

Yoktur unutulma olanağı büyüdüğümüzün
Büyüdü içimizde yaşam ki gururu kırık sunulur
Ustayız oluşturmakta yurtsamayı ki hüzün
Nasıl unutulur

Unutacak mıydım vedalar gününü
Oturan gözlerimize kızıl yaramsı gülüşünü
O iç çekmeler o sitemler büyüyen unutacaksın'lar
Nasıl unutulur

Ey geçmişin kokusunu duyuran Selma
Ey kral çocuğu kraliçem ulaşamadığım dağ
Ey gören büyük acımı kim için ağladım
Nasıl unutulur.

Türkçesi: Nuri Pakdil

Hayreddin Zirikeli (1893-1976)

BAŞKANA
Acımasız gözetliyor Batı
Sen koru kendini
Tanıyarak tuzaklarını
Derinleştir deneyimlerini
Gör Mısır'da, Irak'ta, Şam'da yok edilen uygarlığı
Dağıldığında başkanlar
Birbirini izler yıkım
Tutunmazsan ilkelere sıkıca
Düşersin batağa

Türkçesi: Ömer Erinç

Fevzi Maluf (1899-1930)

GIRNATA
Gırnata ah Gırnata
büyüklüğünden ne kaldı
sönmüş büyüklüğünün üstüne akan bu gözyaşlarından
başka bir şey mi sürüklüyor ırmağın
Sabah yeliyle akşam rüzgârı
yayılan bir hıçkırıktan başka bir şey midir
en ışıklı bir minare gibi
lâl renkli bir kubbenin taçladığı
ak alnının suların aynasında parıldadığı
bu ırmakta
ah Gırnata
egemen değilsen artık

Uçtu ünün yazık
içimde acı dağı
taşıyorum ondan gözyaşını
yalnızlık çöküyor ağaçlara
içiyor hüznü pişmanlığı El-Namra
ne can yoldaşlarının sevinç çağıltısı
ne geçmiş bayramlarının yankısı
ne aşk ağrısı
Âşıkları anlatan ud sesi
gezdiriyor ay soluk bakışların
ünlü dayanıklı mermerde
o çakırkeyf çiçeklerin kokusu sinmiş
hüzünlü bülbüllerin ağıtları arasında
gürültüsüyle doldurur bir geceyi
tükenmez geçitli sonsuz odalı bu ıssız saray
üstünde halıların güzeller güzeli
geçiyordu birbiri arkasından
Doğu'nun en hızlı oyunlarından
dokuyarak çıplak ayaklarını

Gırnata
bu sessiz yıkımlar ortasında uzanmış tabuta
yeni acılarının gürültüsünü
görüyorum. Afrika'ya taşıyan kırlangıç sürüsünü
orda ağlıyor çocukları
hüzün uzak yüzlerinden
taşışıdır bu
umudun gözlerinden
çektiler kınından kılıçları
eyerlediler atları
gittiler denize doğru
o zaman işaretlediler ufuktan kadı dorukları

Toprağa kapandılar
çığlıklarını bıraktılar:
GIRNATA
GIRNATA
YİTİRDİK SENİ
BİR YİTİM
Kİ
BIRAKTI HEPİMİZİ YETİM

gözlerinde
oluk oluk
gözyaşları

ağladı onlarla deniz dalgaları

Türkçesi: Nuri Pakdil

Salim El-Zurkali (d. 1903)

FİLİSTİN
Anılarında nasıl sıkışıyor kalbin
şiirin nasıl akar bu anıya
bugünün suskunluğuna boyun eğmiş kolejlerin
kürsülerin kanın örten nazik güzellikleri var
iktidarlarının toprağın üzerinde dağıldığı
zamana doğru dönüyorlar

şiirin aşındırdığı yurtsama o denli ağır ki
o denli üzücü ki yok ediveriyor düşünüşleri
kolejleri o eski cennetleri

doğurgan nehirlere
yaşam akıyor kolayca gölgeliğinde

Bin renk büyütüyor bakışlarımızı

Araplar çok uzun süre yürüdük gecede
düşmanlar kırıp geçirmediler mi yurdumuzu
Barışseverdik öyleydik biz doğru
artık uyandırsın bizi verdiğimiz sözlerimiz
saldırana karşı
ey rap
volkan gibi püskürt öfkeni
ey Filistin övünçlerimizin incisi
sayısız taş sana özsaygının simgesi

Kuran'ın bildiriyor adaleti
İncil de barışı

Türkçesi: Nuri Pakdil

Adonis (Ali Ahmet Sait) (d. 1930)

ŞİİRLER

1.

Bir ağaç yaprağı ailesi
oturmuş kaynağın başına
yaralıyor toprağı gözyaşlarıyla
ve okutuyor suya ateşin kitabını

ailem beklemedi dönüşümü
alıp başını gitti
ne ateş ne de izler

2.

İkarus geçti buradan
solgun yaprakların altına kurdu çadırın, ateşi kokladı
bitkisel odalarda, körpeliğinde tomurcukların
sarstı salladı gövdeyi sonra oturdu
tıpkı bir yumak gibi kendi gövdesine sarılarak.

Vecde geldi, sonra uçtu kanatlanıp
hiç yanmadı. İkarus şimdi dönüş yolunda.

3.

Mızrak taşımadım, ne de bir kafatası deldim
yazın ve kışın
bir kuş gibi göç ederim
açlığın ırmağında, onun büyülü ağzında

Sudandır yüzü ülkemin
egemenlik sürerim şaşkınlık ve acıda
kuraklık ve yağmurda
ha yaklaşmışım ha uzaklaşmışım, hepsi bir bana
ülkem ışıktadır
ve eşiğidir evimin toprak
Bir umut ormanı dikti

açlar
gözyaşlarının ağaç olarak bittiği
dalların gebe kadınlara yurt olmak istediği
bu özlü toprakta

hasat için yurt
Bir çocuktur her dal
uyur yeşil uzayın yatağında
kul eder şikâyet ve iniltileri
Açların iç çekişleriyle yüklü durumda
yıkandı küller ormanında
geçip gitti acının kulelerini
yakınmaya başladı görünümden sonra.

Türkçesi: Özdemir İnce

"NEWYORK'A MEZAR"dan
Armut biçiminde çizildi dünya şimdiye kadar, meme şeklinde
demek istiyorum.
Ama bir mimar kurnazlığından başka bir şey olmayan gömüt
yazıtlı meme biçiminde: Newyork,
dört ayaklı uygarlık, her yön bir cinayet ve yol cinayete giden,

ve ara boşlukta
iniltilere deniz kazasına uğrayanların.

Newyork,

bir kadın-bir kadın heykeli.
Bir elinde Özgürlük dedikleri kâğıt parçasını
Tarih dediğimiz kâğıt tomarını tutmaktadır.
Adı dünya olan bir çocuğu boğmaktadır öteki eliyle.

Newyork,

asfalt renkli gövde, belinde nemli bir kemer. Yüzü: Kapalı pencere...
Kendi kendime diyorum: Wait Whitman açacak penecereyi —"ilk
parolayı söylüyorum"— ama artık geri dönmeyecek bir tanrı duyu-

yor bunu yalnızca. Tutuklular, köleler, umutsuzlar, hırsızlar, hastalar fışkırıyor boğazından. Ne yol var, ne de kaçak. Ve diyorum kendime: Brookly Köprüsü! Whitman'ı Wall Street'e bağlayan bu köprü ama çimen yaprağını kâğıt dolara bağlayan köprü...

Newyork-Harlem

Kim o ipek giyotin halinde gelen, kim o Hudson benzeri uzun gömütte giden? İnfilak et, gözyaşı töreni. Kaynaşın, yorgunluk nesneleri. Mavi ve sarı güller ve yaseminler. Sivriltiyor uçlarını ışık ve iğnenin battığı yerde doğuyor güneş. Kor gibi yanıyor musun, ey oylukla oyluk arasına gizlenmiş yara? Ölümün kuşu uğradı mı senin oralara, duydun mu sonunu hırıltının? ip ve acının gergefini işliyor boyun. Kanda, melankolisi saatin...

Newyork-Madison-Park Avenue-Harlem

Çalışmaya benzeyen bir tembellik, tembelliğe benzeyen bir çalışma. Sünger gibi doygun yürekler, saz gibi şişmiş eller, Çirkef yığınları ve maskeleri Empire State'in, sac gibi titrek kokular salıyor Tarih:

Kör bir bakış değil bu, ama insan kellesi.
Çorak bir söz değil bu, ama insan dili.

Newyork-Wall Street-125. Sokak-Beşinci Cadde

Omuzlar arasında yükseliyor bir denizanası hayaleti. Esir pazarı bütün soyların. Cam bahçelerinde bitkiler gibi yaşayan insanlar. Zavallı görünmezler sızıyorlar içeri: Uzayın dokusunda toz, kurbanlar sarmalı.

Cenaze törenidir güneş
ve gün, kara davul

Türkçesi: Özdemir İnce

BEYRUT İÇİN BİR AYNA
Cadde bir kadındır,
Acılarında
Fatiha okuyan
Ya da haç çıkaran.
Göğsünde kanbur gece,
Heybesinde
Sızlanan gri köpekler
Ve sönmüş yıldızlar.

Cadde bir kadındır,
Gelip geçenleri ısıran.
Göğsümde uyuyan deve
Şarkı söyler
Petrol şeyhleri için.
Ve cadde bir kadındır
Yatağına düşen.

II
Çiçekler resimlenmiş pabuçlara.
Yerle gök renk kutusuna hapsedilmiş.
Tarih,
Tabuta konulmuş mahzende dilim, dilim
Ve, çığlıklarında bir yıldızın ya da
ölen bir ulusun.
Erkekler, kadınlar ve çocuklar uyuyor,
Pantolonsuz,
Döşeksiz...

III
Bir nazarlık.
Kuşağa sokulmuş bir kese altın.
Uyuyor sayıklayan bir kadın,
Kollarında bir prens ya da bir hançer.

Türkçesi: Engin Koparan

Şevki Ebu Şarka (d. 1934)

BİR KAYNAĞIN SERÜVENLERİ

(Saydamım ben\ Uzunum bir roman gibi\ Bir hekimle yoz bir eşeğin bakışı var bende\Benim ben ak düğmelerin bu çığı\Yazlığa çıkan zengin ben\Seviyorum mağaraları\Kısaltılmışları\Giriyorum içine duvarların sonra çıkıyorum oradan benim yapan bunları ben

Ezberden öğrendim coğrafyayı\'Hüsnühatla yazılmış yetkinlik belgelerim var küşüm etmeyin vardır mozaikle yazılmış olanları da\Başardım türkü Söylemeyi\Büyücek bir poğaça yaptı anam bana\Yedim onu aylak aylak dolaşırken

Yaptım dinlence ödevlerimi\Dalga geçtim sürülerle\Altından geçtim manastırın\O zaman ürperdi keşişlerin hepsi

Yığını romatizmaların\Alıyor oduncu beni kuşların da farelerin de düşmanı bir dişi kara kedi için

Seviyorum emir Fahreddin'in gidişini\Bir muz gibi kısacık emir diş bileyen halka da ıssız ıslık halkalarına da\Yürüyor\Çevresini aklaştıra aklaştıra

Yüreğim söndü ki söndü\Şıppadak sıçrayan atın üstüne ben değilim\Yeğniliğinden yapan öyle\Bıraktım ağırlığımı serüvenlerime

Kentliler gizliyorlar önlerinde onların büyücek bir sıfır\Köylü yolcuya ne pusu bu\Siste örtüyorlar onu\bir yılan saklıyorlar ceplerinde de\Sıfırla sakız çiziyorlar yanaklarına da

Müşterilerin buyruğuna hazır patlayan bir kahve var bende\Yalnız nargile yaşıyor orda ağızda\Çubuğu nargilenin pancar gibi kıpkırmızı\Göz kamaştıran yıldız\Öyle uzuk ki buluyor ormanı

Kayıyorum bülbül gibi doğru tan kızıllığına\Bir elma bırakıyorum başıma\Bir ağaç yerine koyuyor koruyucu beni\Çekip almıyor ama

Doğruldu bir menekşe\Tıpış tıpış izledi beni\Tuttum yemeğe çağırdım ben de\Açtım onun için kutsal kitabı

Beni görmeyi kararlaştıranlar birkaç ince uzun kayığı ödünç alıyorlar\İş düşüyor menekşeye\Taşıyor konukları çeviklikle dişlerime kadar

Türkçesi: Nuri Pakdil

MISIR

Ahmet Zeki Ebu-Sadi (1892-1955)

YAZ SONU
Alay ediniz bakalım kumlar alay ediniz
Yaşamın tatlı gürültüsüyle
İşte
Biten dönemi düşün
Başladı başka bir dönem
İşte
Gözyaşlarının denizi
Zamanın hıçkırıkla kalın yazısı
durmadan çatlayan
Yeniden başlayan bayağılığın
Zamanın kırılası elleriyle yoğurduğu
Bütün güzellikler geçicidir elbette
durmadan başlar ölüm söylevine
Ağlar sıcak gözyaşlarını
Alay ediniz kumlar
Bu şaşkınlığımla
İşte
Oldum ben tutsağı güzelliğin
Kör bilgeliğin

Türkçesi; Nuri Pakdil

Kemal Necat (d. 1923)

İSTEKLER
Neden dönmeyecektin
yurtsamanın ağladığı bir kalbe
Yoluna anılarımızın
Acıdır yılların orağı
Geçecekti zaman öyle mi
İki âşık karşılaşabilmeksizin

Sen
denizlerin ötesinde misin
Burda değil mi kalbim
Süt dökmüş kedi gibi duran
Kalplerinde tutkuların
Gülüyor ilkyaz
Sıcacık iç açan ışıkta
Bir sabah çiçekleniyor yeniden

Benim yüreğimde senin yüreğinde
Ey gözyaşları içindeki gece

Buluştuk bir gün yeniden
Katıksız anlığı içinde gök aşka bulandı
Aşk
İlkyaz nüktesi
Diken çöllere mutluluğun iri ağaçlarını
Yağmurlu sabah
Oldu ayrılış esenlemeleri
Yayılıyor hüzün
Havalanan bir uçak uğurladı bizden sevimizi
Yitti
birden yaşıyorum kalbimde ölü bir ışığı
Dönüş sonra
Gençliğin kırılıp geçirildiği yol
Yalnızca dikenlerini üleşen kaygının
âşıkların gençliği
Döndüm evimize
Atıldım kollarına
Her yerde mutluluğun etinden
Yolunmuş yaşam parçaları
Kalbim ıssız atıyor

İstiyor senden yeni bir sabahı
Dokunuyor anılar odasında
Kırık aşkımızın tayfalarına

Kuduruyor rüzgârlar
Ağlayıp meydan okuyorlar
Titriyor kanatlarım
Dört duvar arasına kapatılmış kalbimde büyüyor hüzün

Sıralıyorum yabancı adımları
Dokunuyorum tuhaf yaralara

duydum içimde tırmalayıcı yankıyı
Diyor ki
Niçin dönmüyorsun

Türkçesi: Nuri Pakdil

Ahmed Rami (1892-1991)

TERKEDİLMİŞ ŞATO
Şarkıcı kuşlar kaçırdılar taşlarını
Çiçekleri bütün soldu
Ey şato
Yazıyor yaşam geçici sayfaları
Sürükledi üstünde geceler harmanilerini
Kabirlerin solgun tozları gibi
Yığın bırakarak arkada
Arzunun silindiği gibi aşk öldü sende
ne ki serin bahçelerin gölgesinde
Daha da parlak gülüşlerden
Dinliyorum tatlı şarkıları
Ama bir
Yankı anısını iten
Rüzgârın ezgisinden başkası
Değildi artık bu
Nasıl yığılıyor yüreğimde acı
Dostunu yitirmişin gözyaşından daha ağır

Kurudu avludaki gölcük
Saçları uzun ağaçlar

Eğiliyor üstüne
Güzellerin şefkatle eğilmeleri
Gibi üstüne bir beşiğin

Şato sevinçlerin en üst yeri
Parlaklığında bir gençliğin tepesinde bir ışığın
İşte yüksek pencerelerin sönen ışığı
Kapalı çıplak işlemesiz
Sende ıssızlık adı oluyor hüznümün
Çılgın yüreğimin üstünde dağılmış bir kuş
Çıplak şatoda
Benzer bir mutsuzluktayız

Zorba zaman
Fır dönüyor yanımızda

Kalbimizde tek basmalar
İnsanların bıraktığı

Türkçesi: Nuri Pakdil

SUDAN

Muhammed El Feyturi (d. 1931)

SABAH OLDU
Sabah oldu işte
Ve yıkıldı duvarları zindanın
Dar bir gedikten tutsaklar
Gün ışığına çıktılar
Ve ne zincir, ne sınır
Tanımayan şafak
Parlak, kırmızı kanadını
Geçirdi üstümüzden
Ve içimizi
Ölesiye sıkan keder
Yer değiştirdi
Yüreklerin derinliklerini
Ateşleyen bir sevinçle.
İşte güneş de doğuyor
Ve acele ediyor
Toprağı ısıtmakta.
Ve karşılaşıyor kardeşler
Ve bakıyorlar
Birbirlerinin yüzüne.
Kahramanlar kuşağı
Ulaştı kurbanlar kuşağına;
Ve gerçeğin çilekeşleri
Duruyorlar
Kucaklayarak savaşçıları.
Her şey için teşekkürler size
Sudan, sen
Hiçbir zaman
Eğmedin başını
Senin kahramanlarının adı
Bütün dünyayı
Dolaşıyor rivayetlerin kanadında

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

AFRİKA'NIN SESİ
Sesin senin Afrika
Yankılanıyor bende
Boğuk da olsa, çınıltılı da
Tenimde duyuyorum onu, yüreğimde,
Terli bir toprak kokusu
Tütüyor onda.
Onda Kongo'nun
Soluyuşunu
İşitiyorum
Ağır ağır akan
Tozlu bir uzaklıkta.

Sesin kanımı tutuşturuyor
Onun en güçsüz yankısı
Bir fırtına gürleyişidir.
Şimşekli boşanışında gözbebeklerinin
Günün dinmeyen çarpıntısında
Ve dalgalarında gençlik kahkahasının
Sesin tutuyor
Sarıyor beni...
Boğuk ya da çınıltılı
Öfkeli ya da sevecen
Sesin
Yankılanıyor bende...
Ve dağılıyor umutsuzluk
Ve süzülüp yükseliyor umut
Sessizlikten, sisler içinden...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

KARA TUFAN
Alnımı ağarttı doğan gün,
Ey Afrika toprağı,
Islak ve kar derinliklerini aydınlattı tan,
Duyuyor musun zencilerin şarkıların
Ağır ve korkunç yankılanan...?
Görüyor musun kölelerin
Bıyık altından gülen yüzünü
Tabutları başında zorba hükümdarların?
Uçsuz bucaksız bir mezarlıktın
Fatihlerin atlarının çiğnediği,
Bir ettin çürümüş
Tükürdüğü yüzyılların.

Kölelerin toprağı.
Afrika, ülkesi sen
Perişan kılıklı
Serseri zencilerin.
Nasıl yaşarlar böyle çırılçıplak?
Nasıl insan sayılırlar, abanoz renkli derileri varken,
Dağ mağaralarında yakarken ışıklarını,
Bırakırken çocuklarını ağaç kovuklarına...
Nasıl insan sayılırlar?

Avlamak için bir köle sürüsü Afrika toprağında...
Ne zaman param olacak, bir sandal, bir köpek, bir gömlek alacağım...
Beyaz bir insanım çünkü ben kar gibi tıpkı,
Ne var ki güçlü değilim öyle...
Yoksulum, ama kardeşlerim vardı benim, gittiler,
Döndüler sonra güçlü ve zengin;
Niçin gitmeyeyim onlar gibi ben de?
Kaç kez istedim bir vahşi gövdeyi,
Tadına doyulmaz gövdesini bir zenci kadının...
Bana dediler ki çünkü, kölelerin derisinin
Özel bir kokusu, kendine göre tadı var...

Afrika, gömüler ülkesi,
Toprağı perişan kılıklı serseri zencilerin,
Geldim sana bir gün yeni bir fatih kimliğinde...
Zengin ve hayat arayan.
Uzun yıllar, boyun eğmiş davrandın,
Ağırlığı altında zındıkların büyük günahlarının...
Erişince sana sabah aydınlığı;
Yırttın kefenini işte
Ve tana karşıdan bakan,
Rüzgârların yönünü değiştiren
Ve, yeniden,
Kandan harflerle tarihini güneşin alnına yazan
Bir dev gibi ayağa kalktın tekrar.
Duyuyor musun Afrika, şarkılarını kara derililerin
Ağır ve korkunç yankılanan?
Görüyor musun kölelerin
Bıyık altından gülen yüzünü,
Tabutları başında zorba hükümdarların?

O, böyle şarkı söylüyordu Afrika için,
Ve öfkeli çılgınlığında,
Kurtuluş çanları çalıyordu,
Zincirlerinde kıvranırken Afrika,
Görerek hapishaneleri topraklarında kurulan,
Ve görerek yükselişini ölüm sehpalarının kendi toprağında,
Yüreğinin içinde taşıyordu çünkü
İsyanını geçmiş çağların...

Kendi düşüyle esrimiş,
Ve gerçekleşmiş gibi hayalleri,
Titredi sevinçten,
Görünce çıplak zenci yığınlarını,
Gümbürdeyen isyanla ayaklanmış,
Yürürken üzerine zorbanın;
Ağlayarak kucakladı kardeşlerini

Ve şarkı söylemeğe başladı onlarla birlikte,
Ve yazdı duvarlarına zamanın
Şarkılarım kana bulanmış Afrika'nın.

Türkçesi: Özdemir İnce

Jili Abdurrahman (d. 1931)

KENTİN SOKAKLARI
Kentin sokakları...
Duvarları is ve dumandan kararmış evler...
Çıplak mahalleler
Yoksulluğun, umutsuzluk ve umudun
Sevinç ve hüznün gizlendiği
Çıplak mahalleler...

Sırtı kambur işçiler,
Oyuk bir kaya gibi yankılanan öksürüklerle
Göğsü sarsılan işçiler...
Hovarda saraylara ışık dağıtmak için
Köprüler ve mermer merdivenler dikmek için
Dönen makineler...
Sokakları kentin, duvarları is ve dumandan kararmış evler,
Bağrının derinliklerinde yaşıyoruz...
Yaşıyoruz, ölmek istemiyoruz ama.

İşte bir gün, yükselen, gemiyi saran dalgalar gibi,
Yükseldi gökyüzünde duvarlar...
Tanrı[15] adamlarını saldı mahallemize...
Yolumuzu kapattılar... duvarlar çıktılar...
Dayanılmaz bir acı tek varlığı gün olan insana...
O zaman ağlamaya koyuldu eski kulelerinde
Kilisenin çanları...
O zaman, her sabah,
Yalvaran yaşlı bir kadın gibi tıpkı,

15 Hükümet, Başkan anlamında.

İki bağcık ışık istedik Tanrıdan
Ve sonra yayılınca gece
Ve kaplayınca bizi karanlık
bir kez de gökyüzüne yakardı yüreklerimiz:
Ey ay, ey yıldızlar, neredesiniz,
Görüyor musunuz nasıl sarmış karanlık, bir hapishanedeyiz sanki,
Nasıl yüzüstü bırakmış bizi böyle
Canlıdan daha çok ölü bırakan yaşam...?
Alsam kavalımı, canlandırmak için umutları,
Sevinmek isteyen hüzünlü nakaratı,
Söylemek için ışık kavgamızı...
Ansımak için tarlalarımızı, ağaçlarımızı, ırmaklarımızı...
Kavalımı alsam
Çünkü Said'deki köyümde benim
Ne karanlık vardır, ne korku,
Ne de gün ışığını kesen yüksek duvarlar.

Hüzünlü kentin duvarlarında,
Yürdüm, sorguya çekerek bakışları...
Sarayının çevresinde güçlü yüce başkanın,
Toplanmış dilenciler gördüm,
Oyuk karınlı kardeşler... öksüren... gülen... uluyan...
Çolak, topal perişanlar gördüm, ilenen ve dans eden...
bu donmuş yüreklerine biraz sıcaklık arayan açları gördüm.
Ve döndüm geriye bu ışık beldesinden,
Benzeşlerime her zamankinden daha çok âşık.
Sırtı kambur işçiler,
Oyuk bir kaya gibi yankılanan öksürüklerle
Göğüsleri sarsılan işçiler.
Dönen makineler,
Işık nakaratı,
Kentin sokakları...
Duvarları is ve dumandan kararmış evler...
Bağrının derinliklerinde yaşıyoruz,
Yaşıyoruz, ölmek istemiyoruz ama.

Türkçesi: Özdemir İnce

Muhiddin Fares

YEŞİL BARIŞ
Bak...
Tanın parmakları
Işıktan bir ayla ördü
Penceremizin etrafına...
Kuşlar, ağaçlarda uyuyan komşularımız,
Uyandılar sabahla
Ve dinliyorlar gizlice ezgili söyleşimizi...
Bak, güneş altın örgüler yapıyor
Tepeler üzerinde...
Binlerce hasırdan...
Sevgilim... sevgilim benim... benim...
Ey şebboy çiçeği,
Ey usul usul mırıldanan ezgi
Irmak kıyılarında...

Sevgilim... sevgilim benim...
Ozan ruhunun kızkardeşi...
Çevir benimle birlikte rüzgârlarını
Yeşil yolunu yaşamın...
Uzat bana kollarını
İnci çiçekleri toplamak için.
Benimle geç... birlikte geçelim
Böğürtlen tarlalarını
Çiçekli kıyılara kadar,
Ve kendi yolumuza yarın
Karanfiller, menekşeler ekeriz.

Resmini yapacağım yeşil barışın buraya.
Varlık mumyalanmış bahçe değil artık onda
Irmak mırıldanır ırmağa...
Kuşlar kuşlara öter
Gözyaşları birleşir gözyaşlarıyla
Ve yaralar yaralarla,

Onda buluşur insan insanla
Yüce bir kucaklaşma.
Ve artık tepelerinde Afrika'nın
Ve Asya gecelerinde,
Bir tek çoban kızı ağlamasın
Haykırmasın tek bir ırmak...
Ve küçük çocuğum benim,
Kaygısız bir kelebek gibi.
Tepeden tepeye uç haydi.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mübarek Hasan Halife

KAPATILMIŞ KADIN
Durur ışık konutunun eşiğinde,
Evinde senin gündüz gece olur,
Bir inilti gibi yankılanır kuşun şarkısı,
Ve sen, gizlenirsin duvarın arkasında,
Ve uzun, upuzun gölgen,
Çekilir ince ve dayanıksız gövdene doğru;
Ve uzun, upuzun gölgen,
Çekilir ince ve dayanıksız gövdene doğru;
Ve her gün, dinlersin babanı
Aynı sözleri tekrarlar,
Hep aynı, iki sözcük sonsuza dek; akşam ve sabah;
Her gün, bakarsın annene
Yorulmaksızın kuruntular eğirir
Yıpranmış kirmeniyle boş inancın,
Ve evrenler kurar uzak hayalinde
Erkekler yırtıcı hayvandırlar orada
Ve kadınlar zavallı keçidir çölde yitmiş
Senin gibi tıpkı,
Ve sen dinlersin bunu, küçük kız,
Korku ve ürküntü ekişini

Yüreğine ışıktan yoksun.
Ve ne zaman akşam olsa,
dalarsın düşlerine tekrar
Doğacak günün;
Ve akışlar yığını görürsün
Duvarının arkasında
Ve gizemli sözcükler okursun gözlerinde onların
Ve anlarsın gizleyen kim aşkı
Yüreğinde,
Ve gülümsersin,
Ve âşık bakışınla
Bakarsın sevgiline;
Ama biter burada
Öyküsü duvarın.
Ve sabah olur,
Baban tekrar başlar tıraşlarına
Ve aynı sözcükleri sıralar,
Ve annen başvurur tekrar
Yıpranmış hayalinin kuruntularına
Ve sen, büyük düşünden uyanmış,
Dikersin gözlerini umutsuzca
sana ışığı göstermeyen
Bu çok yüksek duvara.

Türkçesi: Özdemir İnce

SURİYE

Halil Matran (1902-1949)

ÇOCUKLUK BİR UZAK ZAMANDI
İkimiz de çocuktuk hatırlar mısın?

Hatırlar mısın o geçen günleri Zahla'da
Mutluluğun durmadan kucaklaştığı
Gölgeler bir yerde birleşirdi, hep gülerdi yüzü yaşantının
O sanıp sarhoşluğunun giz dolu tadında?
Nasıl koşardık hatırlar mısın?
Kıvanç bir yangın gibiydi içimizde
Simsiyah bir salkım düşerdi asma dalından
Karşılığı ödenen bir gülüşle yüzümüzde.
Hatırlar mısın o gün doğumlarını, o gizli düşsel gücü?
Alıp götüren bizi, göklerin ötelerine
En bilinmez uzaklara, hep dolup boşalan
En güzelin, en çirkinle buluştuğu
İşte yıldız yıldız Pleiades;
İşte Aremis'in güzellik perileri.

O uzak, hırçın ırmak orda mı şimdi,
Yine kabarıp taşar mı durmadan öyle,
Hatırlar mısın nasıl ele geçirdiğimiz
Yöneltip serinliği, uyanan bahçelere?
Nasıl güzel kıldığımızı sulayıp çiçekleri
Bir kutsal sevgiydi onunla gelen, bir tutkuydu
Bütün görünümleri ışınlarla bezeyen.

Türkçesi: Engin Aşkın

Nizar Kabbani (d. 1923)

CEMİLE BUHAYRAT
Adı, Cemile Buhayrat
Hücre numarası doksan
Vehran'da savaş tutuklularından
Yirmi iki yaşında
Tapınağın kedileri gibi gözleri
Ve kara arap saçları
Yaz gibi
Hüzün çağlayanı gibi
Su ibriği, bir de gardiyan
Bir el Kuran'a dokunuyor
Bir kadın ilk sabahta
"döneceğiz, diyor sana"
Ayetler geçiyor dilinden hazin
Meryem Suresinden, Fetih Suresinden
Adı, Cemile Buhayret
Ateşle yazılmış
Yağmurda ıslanmış
Ülkemin sanatında, sanatımda ıslanmış
Yirmi iki yaşında
Bir çift güvercin konmuş göğsüne
Haliç konmuş denizin dudağı
Aslen İstanbullu
Hiç süs görmemiş dudakları
Hiç düş girmemiş odasına
Çocuklar gibi oynamamış hiç
Gözü kalmamış gerdanlıkta, süslü giysilerde

Adı, Cemile Buhayrat
En güzel şarkısı mağribin
En uzun hurması
Cezayir'in ovaları görünüyor gözüne
bir kız çocuğu görünüyor

Yoruyor güneşi o yorulmuyor
Tanrım
Yıldızların altında
Var mı bir insan
Razı olsun yenmesine
Asılan bir kadının etinden
Bastille'in ışıkları sönmüş
Veremli bir kadının öksürükleri
Doydu zincirler memesinden
Değersizler doydu
Lacoste ve binlerce adi kişi
Yenik Fransa ordusu doydu
Şimdi saldırıyorlar kadınlara
Mum gibi asılmış kadınlara
Bağlı ayakları kırnaplarla
Sigaralar söndürülüyor memesinde
Kan içinde dudakları burnu
Ve Cemile Buhayrat'ın yaraları
Ve kurtuluş sözleşilen yerde
Giyotin kuruluyor, acımasızlar
Sürüyor kadınları bıçağa
Cemile bombalar altında
Yağmura tutulmuş bir serçe gibi
Kara, yanık kırmızısı bedenini
Çökertiyor elektriğin uçları
Yanıklar var sol memesinde
Memesinin ucunda
Daha daha... ey utanç
Adı, Cemile Buhayrat
Bir tarih bu
Yazar ülkem onu
Korur çocuklarım onu
Bir kadının tarihini ülkemde
Giyotinin soğuttuğu

Fethetmişti güneşi
bir kadın

Kanayan kanayan kanayan
Yükselen bir kadın 'Cebeli Atlas'tan
Leylaklar nergisler anıyor onu
Turunç çiçekleri anıyor
Ne küçükmüş Jeanne D'Arc ey Fransa
Ülkemin Jeanne D'Arc'ı yanında

Türkçesi: Turan Koç

ADI
Birkaç harf işte
Kitabım gibi arkadaş olan bana

Küçük bir bahçe mi bu
Göveren gömleğimin altında

Kuşlukta gece karanlığında
Sabah ışığında ve daha

Serçelerin ötüşünde
Tamburun iç çeken vuruşlarında

Ey bir şarkının içinden
Gizlice görünen yiten sonra

Uğrayan unutkanlığın içinden
Coşkuma acılarıma

Dolaştıran bir ipek ipliğin
Düğümlerine sağlamlığına

Atan beni bir duygudan
Yeşeren bir duyguya bir duvara

Yürüyorum işte
Aşkın kurumayan akıntısında

Bilinmenin tanınmanı ötesindesin sen
Adın mı? Yok, bağışla

Türkçesi: Turan Koç

Muhammed Maghut (d. 1930)

İKİ AYAKKABI ARASINDA BİRİ
Görülüyor pencereden yalnız kalpler
bitik göğüsler dışında trenlerin
Hüzünlü bir masa
Eğiyor başını uzaktan ağlamaya

Tekrarlıyorum sözleri deli gibi
Kahvelerde büyüğünde küçüğünde
Altında yıldızların kalabalığın tükrüğü altında
Anlamasın diye kimse beni
Ne çocuk ne kuş
Ne bir yabanıl hayvan

Sabahtan akşama değin titriyor çenem
Akşamdan sabaha değin
Yapışıyor bir türkü öyle bir türkü çeneme

Bitti deha zamanı
Uzun merdivenler üstünde kayma

Üstünde çiçeklerin bitler
Uçak kalıntıları üstünde bitler

Duyuyorum sallandığımı üstünde toprağın
Sürekli çarpıyor kulağıma
'Git'ler
Öleceğim bir akşam bu dört yol ağzında
Taş üstünde parmaklarım alacak elmadaki kurt biçimini
Orda sonum
Karanlıkta parlayan bir kılıç görüyorum yüreğime doğru

Sürüklüyor bir araba söndürülmüş ateşleri
Masamı
Kâğıtlarımı

Genişliğine çölün
Orda o anda tam
Çıkacak öfkeli bir rüzgâr
Keserek kısa tırnaklarımı
Sebze artıkları gibi süpüren şiirlerimi
Bitecek etimden uzun kulaklar
Duyacağım onlarla halkıma indirilen son yumrukları
Kendiliğinden kapanan kapıların ezgisini
Kargılarla kapatıldığında
Bıyıkların ucunda donan parmaklarla
Bakacağım ayağına güvenlik görevlisinin
Çamura batık bu ayak
Dönüyor bana yüzü dönük bu ayak
Bilmeden kim olduğumu

Sokaklarımızda bu tuhaf ölü
dinginlik bulduğunda ciğerlerim
İki göz gibi alımlı olacak görünümü
Çok uzaktan bir gelin görünümü

Açıldığında göğsüm duvarların yağmurun kokusu altında
dişler gibi tenha
Olmayacak yüzümde rüzgârın çözdüğü bir örgü
Sayfalarımda gözyaşı gibi inen bir meme

Aşındıracağım bu onur kıran toprağı

Ağlayarak

Bulamamak ne kötü başka bir olanağı
Ayırdı beni kökümden
Dikeceğim oraya dişlerimi
Anımsamak toprağı biraz anlamak demektir

Anımsamak kirli toprakları
Sürgün kolları ortağı
Çaprazlaştırılmış göğüsleri

Düşünüyorum pencerede elleri demirde bekleyen anamı
Sineğin ya da kelebeğin uçuvermesi gibi dönüşümü

Geçireceğim ellerimi rayların üzerinden
Güz ıslağı

ayaklarımı sürüdüğüm kaldırımlar üstünde
MASRAFSIZ BİR İNTİHAR TASLAĞI
sırtımı verdiğim dirkel üstünde
dinleyeceğim toprağın dibinden
toprağın dilinden
çarpan yüreğimi
al öcünü
anımsa cılız kızkardeşlerini
iple delinmiş kulaklarını

Anımsa ölülerini
böylece
Denizle çöl arasındaki
Şiirlerin erkten düşmeleriyle çamur arasındaki

Ey sultan onurlu köylü

Sen ve yağmur
Mürekkeple gözyaşları arasındaki toz
Ben değil miyim hıçkıran konuşan
Daha yüksek sesle ölümcüllerden
Biliyorum geç kaldın toprağa
Gece yarısından sonra gelen yabancı gibi

Doğmak zorunda kalmış olacaktım
bu yalı romantiklerle
varlıklı sakal'ara

güve yemiş külahlara
yaşamak çok eski zamanlara

Kayıkçı krallık
kumral tefecilerin yanında
kırmızı tuğlalı odada
çekmeceler çiçekten orda
duvarlarda
çocuk eriklerinin kuş gagalarının oluşturduğu

Kemerlerde değnek
Kitaplar sırtta

Geçiyorum arasından çok koyu bir yeşilin
ormanların
sise batık balçık çukurundan
durgun su birikintisine

Türkçesi: Nuri Pakdil

Abdel Basit El-Sufî

BU ÖFKELİ ADAM
O hıncını boşalttı diyorsunuz
attı zincirlerini rüzgâra
diyorsunuz ki verdi işaretini güneşe bilekleriyle o
ve buluşma sözünü
güneş bekliyor onu
tutsak çarpabilecek mi derebeyini diyorsunuz
gerçeğin kayasına
dikilerek karşısına
tufandan daha yüksek
ve ateşten yoğurabilecek mi günlük ekmeğini
O yırttı acısını diyorlar
yırtık parçalarından yaptı kalbini
sürü
nasıl götürebilecek çobanlarını mezbahaya

tutsak
nasıl dağıtabilecek ekse karanlığı
nasıl tokatlayabilecek elleriyle cellatını

Boynunda zincirler
bedeninde kırbaç kızartıları
kim başkaldırabilir
ne ki ustasıdır halk olamazlıkların
yiğitliği kurucusudur şanların
merhaba bu öfkeli adama
Cezayir çöllerindeki
merhaba taşan öfkesine
merhaba güneyin başkaldıranına
ki eğer vuruyor öç atlarına
merhaba Irak'ın yaralısına
tokat vuruyordu Bağdat'ın satılmışlarına
arıtmak için yurdunu
merhaba demir vurulu bileklere
demircinin öfkesine merhaba
merhaba kabaran taşan coşan yüreklere
merhaba köpüğünü kayalara düğümleyenlere
körfezin kumlarına ilk dikilen palmiyeye merhaba
torunlarını arapların atalarına doğru yönleyen
bengi yurda gül derleyen
gül saran ozana merhaba
yurt
ilk haykırışı gurur haykırışı oldu
yurt
ilk devinimi ufuk arkasındaki sınırlarını derinleştiren
tek Tanrının kutsal atılımı
kanla dokunan toprak
güneşin karşısında gömleğini açan toprak
güzellik kokulu yüzünde
taze otların çayırın
ilkbaharın serin yollarının

hazırlıyor kokusu şölenleri
gölge sürüklüyor kıyısına gölcüğün
vadi düşünüyor derin derin yaylalarında

yurt
çamura bırakan çocuklarını
bu alçağı koruyor sade
yüz karası
lekeledi kefenini
torunlarını gömdü yüz karası

istediniz ki bedeniniz zincir ola
özgür insanın türküsü gırtlağında boğula
eğilsin alnı özgür insanın çamura

ne ki işte biz
yüksek soylu dağlarız
biz yeni çocuklarıyız ulusun
milyon canız
kalıyor dönen rüzgârın kurban taşında alınlarımız
yankısı sesimizin duyuluyor uzağında yıldırınm
çağırıyor ellerimiz vuruşmaya çılgın fırtınaları
diziyor ellerimiz
utku denizinde askerleri
ateş olacağız gözlerinde karanlıkların
daim kökü kazınan kötülüğün
siz
yönetici zamanlar arasında
insanlardan insanlara
işbirlikçilerinizle
bilincinde halkların
gecesiniz

Türkçesi: Nuri Pakdil

SUUDİ ARABİSTAN

Hasan Abdullah El-Kureyşi (d. 1926)

GECENİN ÖKSÜRÜĞÜ
Koyulaştı uykum diyordu
Oysa bende ayaklanıyordu gece
Soluyordu yinimin ateşi üstünde
Gel gel
Bendedir aşk
Işığı şerbet renkli lamba
Bende anların esrimesi
Gelmiyorsan korkağın biri olduğundandır
Ey suyu kurumuş eski zaman kavanozu

Gel gel
Çimdirdim tatlı anılarla bu akşamı
Gelirsen onun sana açacağı gizler
Burada·
Gönlüm bir tutukludur yakınır
Gel gel
Yoktur yıldız
Tarlamda ne de bir ışıltı
Gel gel
Bir serüven oldu gecemiz
En egemen esrikliğin doruğu

Bir damla yetiyor coşturmaya beni sesinden
Geliyor sesin kayar gibi gün ağarmasından

Ne ki ben Antar gibi
Yiğidim sabırlıyım ölüm gelip çatınca
Çağlayanda
Düşüşünün en uç noktasında
Veriyorum ancak öpüşümü
Dileğin özgür olmak

Kendi başına buyruk dalgalar
Yaran kayıkçı gibi sessizlik ırmağım
Yaşamak ortasında fırtınanın
Gök gürültüsünün
Dolaşmak balta girmemiş ormanlarda
Gitmek gitmek istiyorum
Yalnız
Önüne geçip önsezilerimin
Katlayıp harmanisini gecenin
Güzelim sende
Yamanlığı suyun
Bukalemun nemi
Bense birkaç patlama
Ama öldürdün ruhumda geceyi
Düşlerimin kıvılcımı
Ölmüş duygularımda kaldı ancak
Bırak beni
Kış uykusunda
Konuşmaya gelişi esrik güzel bir ölü gibi
Geçmiş düşümün çocukluğunda kalayım bırak beni
Bırak sürmeli kapının arkasında
Yok yok açma
Kaçacağım açarsan kapıyı
dalıp içine
Bitimsiz ormanların

Kaçılabilir mi ki

Türkçesi: Nuri Pakdil

TUNUS

Ebülkasım El-Şâbi (1909-1934)

ŞAİR KALBİ
Uçan sürünen kalkan süzülen evrenin üstündeki bütün varlıklar
Kuşlar çiçekler kokular kaynaklar eğik dallar
Denizler mağaralar doruklar oturulan çöller yanardağlar
Işıkla gölge geceyle mevsimler bulutlar gök gürültüleri
Kar geçici gönül kararması zorlu fırtınalar cömert yağmurlar
Din öğrenimleri düşler duyuşlar suskunluk şarkı
Yaşıyor hepsi bunların kımıldıyor kalbimde
Özgürlük düzleminde
Sonsuzluk çocuklarının keskin büyülü kız kardeşinde
Burda kalbimde
dipsiz ölçüsüz
Onuyor ölüm
Eğleniyor yaşamın korkunç görüşüyle
Burda soluyor gecenin yılgıları
Titriyor güllerin acıları
Yankısında doğuyor sanat yapıtları
Sesleri sonsuzluğun yineliyor burda
İşte burda dilekler aşkla hüzün
Gösterişli bir alay
İlerliyor birbiri ardında
Burda bitimsiz gün ağarması
Başlaması gecenin yeniden
Kabaran binlerce okyanus
Sonra boyun eğmek sınırları

Şimdi çekiliyor yüzü zamanın
Yeniden görülmez üzre yarın

Türkçesi: Nuri Pakdil

Muhammed Şabuni (d. 1928)

EZGİ
Şefkatle içtim bu katıksız tatlı aşkı
Doldurdum onunla ışık bardağını
söyledim türküsünü sonsuz sessizliğe
Öylesine uzaklaştırdım ki kalbimden mutsuzluğu
Adadım esprimi tatlı şiire
Herkesin nakaratımı telli sazında yeniden bulduğu
Zamanın evet türkümle coştuğu
Benim için yükselttiği en yüksek tabyalarını
Sevince boğdu beni zaman
Dinginlik sürerek üstüme
Öyle bir ateş yaktı ki beni
Güldüm bununla birlikte
Soludum şaşılası bahçelerin çiçeklerini
Bırakarak ışığa yüreğimi
Yeniden doğuşu ruhumu
Arzu açıyordu yüreğimde
Çiçeklerin üstüne döküyordu tan kızıllığı çiğ bardağını
Vuruyordu kanatları düşlerimin aydınlığa
Besisuyu onarıyordu zamandan önce pörsük yaprakları

Türkçesi: Nuri Pakdil

ÜRDÜN

Selma El-Cayusi

BİZDE ÖLÜM VE GÜZELLİK
Çağırınca ölüm nasıl diyecektim kalbime
: 'Gel'
Gömütle nasıl kandıracaktım onu
Nasıl düğümleyecektim çevresinde
Görülemez düşünün doruklarını ele geçirmek için o güçlü ipleri
Diyecektim ona
: 'Eridi güneş denizde
Gitmek gerekli

Ölümle duran kalbime nasıl diyecektim
:'Serüven bitti'

Birleşti ölümle güzellik bizde
Kaynakların isteği tutuyor yurtsamayı içimizde
Yayıyor gölgeler egemenliğin üstümüzde

Bu mu ölüm
Ne ki taşıyor kalbim onda yaşamın yamanlığını
Vardır onda sisli dostların gelip giden anıları
Zamanlardan gelen armağanlar arasında bırakıyor kalbim onları
Bir yakarışı yakarış anısını arkadaşlıkları

Bunlar kim anı ekranından geçenler
Aşkımızla övgülü giyinik
Sevinç yapıtını tanıyan bir yürek bolluğuyla

Tattık bize sunulanlardan
Dorukları tutan adakları
Ve bağımıza girenlerle

Orda çağırdık onları
Vardı söz vermişliğimiz

Sunduk yürek bağışları arasında bin dua yakarış dilekçesi
Konuk gelen bize
Gelen güzelliğin gizeminden
Hallerimizi emziren
Çağıran bizi ki yürüyor sevimiz olamayan yolda
Sudan'([16])
Gideremeden susuzluğumuzu içtik kaynaktan
Yaşadık sevdalı andan
Bir kez bile yadsımadı büyücüler
Yoktu sonu yolculuğumuzun

Özgürüz cinler gibi gidiyoruz rüzgârla
İslediği gibi rüzgârın
Yöneten yüce doruklarını
Sevimizin umutsuzluğumuzun
Göçebe merkürün bir gemisi üstünde
Bilinç noktasına doğru evlerin
Ölümün gözetlediği

Aşkımızdır kalansa
Onlara
Anı
Yurt sana

Türkçesi: Nuri Pakdil

16 'Düşçül Kaynağa Dönüş' kitabındaki bir şiirinin adı.

ARNAVUTLUK

Arnavutluk yazını XVIII. yüzyılın başına kadar Arap, Fars ve Osmanlı yazınının etkisinde kaldı.

Ulusal bilincin uyanmaya başladığı XIX. yüzyılda yazın türlerinin de geliştiği görülür.

Çağdaş Arnavutluk şiiri, ülkenin bağımsızlığa kavuştuğu 1912'den itibaren gelişti. Bu dönemin en önemli şairi Migjeni'dir.

Arnavutluk şiirinde geleneksel sözlü edebiyatın derin izleri vardır.

Migjeni (1911-1938)

BİZ, BU YENİ ÇAĞIN ÇOCUKLARI
Biz, bu yeni çağın çocukları,
kopuyoruz babalarımızın boyunduruğundan,
savaşmak ve kazanmak için kaldırdık yumruklarımızı,
başlatmak için özgürce yaşamı.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
bu öfkeli topraklarda yetişenler,
kırbaç ve boyunduruk altında çalışanlar,
bize artık zincirlerle boğulmak yok.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
acılar içinde doğmuş kardeşler,
yöneldik haklı, doğru bir amaca,
babalarımızın yasalarından daha soylu.

Bu kanlı dünya savaşında
Zafer ezilenlerden yana,
güçlü, sımsıcak zafer,
özgür yürek, özgür kafa.

Gençlik kızgın, güçlü, atılgan,
köle gibi yaşayamaz bundan böyle,
hıçkırığa, gözyaşına, didinmeye paydos,
paydos bu toprağın çocuklarına.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
atılacağız yeni kavgalara,
sevgiyle yeşeren yaşamımızla
ödeyeceğiz bedelini özgürlüğün.

Türkçesi: A. Kadir-Gülen Fındıklı

Llazar SMqi (d. 1924)

BUGÜN YENİ BİR YIL DOĞUYOR
Duyuyor musun arkadaş, dağlarda yankılanan
Özgürlük türkülerini?
Duyuyor musun, Arnavut yiğitlerinin
Dağlarda patlayan silah seslerini?
Duyuyor musun Ulusal Kurtuluş kahramanlarının
Gömütlerinden bize neler dediklerini?
"İleri Arnavutlar, ileri; bu yeni yıl
Özgürlük ve umut getirecek
Bu tutsak düşmüş halka
Acılara bulanmış bu halka."
Görüyor musun ey dost, nasıl titriyor, nasıl
Şu insanlığın ve Arnavut kartalının düşmanı?
Yalnız umutsuzluktan geliyor, anlıyor musun
Tehdit dolu bütün o bağırtısı, çağırtısı.
Korkudan nasıl kaçıyor, hain sürüsü, görüyor musun
Kaçıyor, çünkü
Ulaştı her yanına savaş çağrısı bütün Arnavutluğun.
"İleri Arnavutlar, ileri; bu yeni yıl
Özgürlük ve umut getirecek
Bu tutsak düşmüş halka
Acılara bulanmış bu halka."

Türkçesi: Tahsin Saraç

VUR, DURMA VUR([17])
Al kırbacı, vur, bir daha, bir daha. Yaban
Acımadan, hiç acımadan
Arnavut kardeşime vur!
Al kırbacı vur, yüreğin titremeden
Vur ey acımasız
Arnavut bacıma vur!
Tüm kinini kus, içini dolduran kini
Vur, vur haydi,
Yaklaştı BÜYÜK GÜN, artık geldi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Fatos Arapi (d. 1930)

ARTIK BANA KIZMA
Eskiden biz ikimiz
Gökle deniz gibiydik:
— Birimizin üstüne bulut çökse— öbürümüz kararırdı
Birimize hava azıcık açsa— Her şey mavileşirdi öbürümüze.
Eskiden biz ikimiz
Ocakta iki odun gibiydik:
Birbirinden ayrılınca sönüveren
Birbiriyle birleşince tutuşan.
Ama sevi
ne de çabuk kine dönüşüverdi...
Artık bana kızma, hadi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

17 Mart 1944, İşkodro tutukevinde, Alman işgaline karşı yazılmıştır.

GÖMÜT ÜZERİNE BİR AVUÇ TOPRAK
Herkes bir avuç toprak atıyor
Bense, onun üzerine
Birkaç parça gökyüzü atıyorum
Birkaç güney Arnavut türküsü
Zeytin dalları altında o bunaltıcı sıcaklardaki
Birkaç ağustosböceği.
İyi yürekli babacığım
Bunları çok severdi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Dritero Agolli (d. 1931)

OĞUL
Senin uzak akraban falan değilim ben
Ben senin oğlunum
Arnavutluk!
Köklerimi senin doruklarına saldım
Ve içtim sütünü
Onlardaki pınarlardan...
Böyle tutundular işte benim atalarım da
Benim atalarım da işte böyle içtiler.
Üstlerine karlar kopup devrildi
Karlar eridi gitti
Üstlerine kasırgalar saldırdı
Kasırgalar sonunda dindi.
Arnavutluk, sevgili!

Türkçesi: Tahsin Saraç

BİR KAHRAMANIN TEREKESİ
Ne okulun yaşlı hademesi bildi
Ne biz, ve ne de eski arkadaşları
İlerde bir gün onun adının
Yıldızlar arasında yer alacağını.
Bilseydik
Okuduğu sırayı toz içinde bırakmaz
Temizlerdik özenle ve umutla
Onun tahtaya yazdığı tebeşirinden bir parça
Saklardı yaşlı hademe sigara tabakasında.
Böyledir işte, çok kez, geleceğin kahramanları
Aramızda yaşarlar da biz bilmeyiz onları.

Türkçesi: Tahsin Saraç

İsmail Kadere (d. 1936)

1.
ARNAVUTLUK ÖZLEMİ

İçimi bir Arnavutluk özlemi kapladı
Bu akşam troleybüsle dönerken
İçilen o partizan cıgarasının dumanı
Mavi mavi kıvrılıyor, halkalar yapıyor
Yurttaşlarım arnavutların dilinden gizlice
Kulağıma bir şeyler söylemek istercesine.
Bu akşam Tirana sokaklarında dolaşmak istiyor canım
Kimi kez yaramazlık yaptığım, eskiden
kimi kez uslu uslu geçtiğim sokaklarda.
Tanır beni o tahta kapılar
Ve görünce dişlerini gıcırdatıp
"seni gidi seni" diye bana kafa sallayacaklar.
Ama kötüye almayacağım ben bunu
Çünkü içim özlem dolu.
Ve kuru yapraklarla, sonbahar yapraklarıyla
Örtülü dar sokaklarda yürümek istiyorum

Ne ucuz benzetmeler yapılabilir bu yapraklarla...
Yürümek istiyorum
Önyargılar gibi karanlık
Çapsız bir adam gibi
Kısa ve dolambaçlı bir sokakta,
Bir cigara yakmak
Bir gülmeceye gülmek
Ve bir anıyı, yerdeki yapraklar gibi
Çiğneyip geçmek istiyorum.

2.
Bizim Arnavutluk'un özlemi kapladı içimi
Özledim, o büyük, o geniş, o derin göğünü
Adriyatik dalgalarının o mavi dörtnalını
Gün batımında tutuşmuş kaleler gibi bulutlarını
Ak saçlı, yeşil sakallı Alp dağlarını
Meltem titreşen o ipek gecelerini
Ala tanda kızılderililerini andıran sislerini.
Özledim, lokomotiflerini, atlarını
Teri içinde, soluyan ve kişneyen atlarını
Servilerini, davar sürülerini, gömütlerini
Özledim, özledim
Arnavut kardeşlerimi.

3.
Özledim, artık hemen oraya döneceğim
İsteklerin, sislerin üzerinden uçarak.
Uzaklığında daha bir cana yakınsın yurdum.
Vınlamalarla, uğultularla titreyecek havaalanı
Uçurumlar üstünde tüy tüy bulut öbekleri.
Bu tepkili uçak hızım bulgulamış olanlar
Yurtlarından zaman zaman ayrı düşmüş olmalılar.

Türkçesi: Tahsin Saraç

BATI
Ve işte Batı
Anamalcı dünya
Güzel hostesleri
Renk renk ışıklarıyla
Uçuyorum üstünden Batı'nın
Okumuyorum ışıklı reklamları
Ama okuyorum fabrika dumanlarını
Ve fabrikaların kara saçlarını.
Dev bacalar altında
İşçiler çelik dökerken
Saçları diken diken oluyor
Fabrika, öfkeden.
İyi akşamlar, Batı
her şey gün gibi ortada
Aşağıda parlak reklamlar
Kapkara dumanlar yukarıda.

Türkçesi: Tahsin Saraç

AVUSTRALYA

1787 yılında İngiliz kralı III. George, mecliste yaptığı konuşmasında: "Tutukevlerinin çok kalabalık olması sorununu çözümlemek için bir tasarı sunulmuştur. Bazı tutuklular Avustralya'ya gönderilecektir" demiş ve ardından 26 Ocak 1788'de ilk filo Sydney limanına demir atmıştır. İlk elli yıl, Avustralya beyazlar için bir tutukevi olmuş, ardından özgür göçmenler gelmeye başlamış.

İlk Avustralya şiirleri, özellikle anonim halk şiirleri, İngiliz ve İrlanda halk şiirinin bir uzantısı niteliğindedir. 1851-1861 "Altına hücum" ve 1861-1865 ilk kentleşme dönemlerinde, ilk Avustralya ozanları bireysel çalışmalarını ortaya koymaya başlamışlardır.

XX. yüzyıl başlarında, Avustralya'da çağdaş şiir özellikle kentler dışındaki yaşamı yansıtarak ortaya çıkmış ve Filtzgerald, Slessor, Wright, Martin, Dutton, Thiele, Manifol, Campbeel, Stewani ve Hope gibi ozanlar yetişmiştir. 1930'lara kadar biçimsel olarak İngiliz şiiri etkisinde olan Avustralya şiiri 1950'lerde Slessor ve Webb gibi ozanlarca özgünleştirilmiştir. Fakat 1968'e kadar sözü edilmeye değer özgün bir Avustralya şiiri biçimlenememiştir.

"68 Kuşağı"nın ortaya çıkması, Avustralya şiirinde bir kutuplaşmaya yol açmış; Melbourne kaynaklı, özü güçlü, ama biçim ve mesajı tutucu şiire karşı, daha çok Sydney kaynaklı, bir ölçüde ilerici, fakat yer yer fazla biçimci "68 Kuşağı" oluşmuştur. "68 Kuşağına Amerikan avandgarde'larının büyük etkisi olduğu gözlemlenebilir. Siyasal bağlamda Vietnam savaşını destekleyip desteklememek en büyük nitelendirici özellik sayılmıştır. Daha sonra bu ayrım kesinliğini yitirmiş ve şiirde sağ-sol ayrımı anlamsız duruma gelmiştir. "68 Kuşağı"nın bugün de çabalarını sürdüren temsilcileri arasında John Tranter, Robert Adamson, Michael Dransfiel ve John Farbes vardır.

Yetmişli yıllardan sonra İngilizce dışı dil kökenli ozanlar da çıkmıştır. Bunlar kendilerini kabul ettirme çabası içindedirler. Alman kökenli Manfred Jorgensen, Yunan kökenli Antigone Kefala, Avusturya kökenli Rudi Kraussman ve Polonya kökenli Peter Skrzynekci bunlar arasındadır.

(G. Gencer-N. Ziyalan)

Banjo Paterson (1864-1941)

WALTZİNG MATİLDA
Güler-oynar bir göçer
su kenarında bir gün
okaliptüsün altında kurmuş kampını
kaynatırken suyunu
bir yandan da söylermiş şarkısını
"kim gelecek benimle kalk gidelim deyince
kalk gidelim
yürü kalk gidelim
kim gelecek benimle kalk gidelim deyince"

beklerken suyu kaynasın diye
dikmiş gözünü koyun sürüsüne
"kim gelecek benimle kalk gidelim deyince"
şarkısını söyleye söyleye

suya inen ak bir koyunu
atlayıp yakalamış göçer keyifle
bir yandan tıkıştırırken ganimetini torbasına
bir yandan söylermiş şarkısını
"kalk gidelim hadi yavrum yürü
kalk gidelim
yürü kalk gidelim
kalk gidelim hadi yavrum yürü"
azık torbasına tıkıştırırken ganimetini
"kalk gidelim hadi yavrum yürü"
çiftçinin biri çıkagelmiş safkanın sırtında
ardında jandarmalar, bir, iki, üç,
kimin o azık torbasındaki güzelim koyun?
"yaylan hadi davran kalk gidelim
kalk gidelim
yaylan hadi davran kalk gidelim"
kimin o azık torbasındaki güzelim koyun?
"yaylan hadi davran kalk gidelim"

fırlamış bizim göçer
atlayıvermiş suya
"sağ yakalayamazsınız beni" diye
duyarsınız ruhunun seslendiğini
her geçişinizde o su kenarından
"kalk gidelim hadi yavrum yürü
kalk gidelim
yürü kalk gidelim
kalk gidelim hadi yavrum yürü"
her geçişinizde o su kenarından
duyarsınız ruhunun seslendiğini
"kalk gidelim hadi yavrum yürü"

Türkçesi: Gün Gencer-Nihat Ziyalan

Kenneth Slessor (d. 1901-1971)

EL ALAMEYN
Arap körfezine sessiz kurumsuz
Geliyor ölü denizciler konvoyları;
Gece yalpalarlar suların altında
Şafak köpüğe sarar getirir.

Top sesinin hıçkırığı, yumruğu arası
Kimileri vakit bulup kapıyor
Sığlıklardan, gömüyor kuytulara,
Çıplaklıklarını örten kumlara basa basa.

Suda yüzen tahtalardan birer haç
Taşıyor insanların son imzasını,
Öyle ikircimli, şaşkın acıma ile yazdı,
Sözcükler başlarken boğuluyor.

"Meçhul denizci" - görüntü kalem
Dalgalanıp soluyor, morlar saçarak,
Yıkılıyor mevsimin ıslak nefesi yazıtları,
Boğulanların dudakları gibi mavi.

Ölü denizciler, aynı karaların peşinde,
İster bizim düşmanlarımız olsun,
İster bizden, kumlar birleştiriyor,
Hepsi başka bir cephenin kayıtlısı.

Türkçesi: Nermin Menemencioğlu

R. D. Murmphy (d. 1910)

YABANCILARA SESLENEN
Ayrılmadan konuş. İlgi bir anahtardır
Hücremizi açar, hava alırız biraz.
Tutukluyuz, öyle ise neden
Çekimser olalım. Konuşmak bir ışık yakar,
Görürüz. Bağırsak bile dam çatlar
Belki yıldız girer... Bir şey söyle.

Ölüleri senden iyi bilirim,
Sessizlik kalesinde kapalı sen.
Orda da yırtıcı kuşlar var mı?
Mimarlık bakımından Babil bence
Bombay'a üstündür. Doğru,
Neonlardan hoşlanmayız, ama bekleyecek misin
Taş kesilmiş bir Boswell'in sana seslenmesini?

Yollarımız bir. Geç şu kapıdan, bak
Görüntüler koleksiyonuma. Dedemin adı
Ademmiş. Paylaştığımız şeyler var, belki,
Aynı eğilimler. Evin burası mı?
Çantanı çalacak değilim, kilidini kıracak değilim.
Bir kibrit ver, yüzünü göreyim ancak.

Türkçesi: Nermin Menemencioğlu

James Mc Auley (d. 1917-1976)

TERRA AUSTALIS
İçindeki masallar okyanusunda yolculuk edersen
O güney anakarasını bulursun,
Quiero'nun çelebi gözlerinde tüten diyar,
Efsaneler, mitler diyarı Avustralya,
Her şeyin tasarlanan karşılığı bulunan.

Benzettiler memleketi; akasya
Duraksayan kalplere çiçektozlarını döker,
Yerindesin, saksağanlar ismini söylerler,
Ağaçlarda derebeyleri gibi öterken.

Tepelerde zamk ağacı bir Musa gibi
Vaiz eder durur ve beyaz papağan
Bir dalından sanki sancılar içinde bağırır,
Ya gurur dolu emu kuşu, neden gezer
Sabahtan akşama kadar ovanın kenarında.

Kuzeye doğru, ateş dolu vadilerde,
Güneşin bir kentaur gibi diki dikine
Öfkeli, yanılmaz oklarını yağdırdığı yerde
Meçhul sevgililerin haz dolu gömütleri durur,
Tek tek, alevlerin isimsiz kıldığı.

Türkçesi: Nermin Menemencioğlu

Colin Thiele (d. 1920-2006)

MANTARCI
Bayırın sırtını aşarken mantarcı,
Rüzgâr gizli buzdan oklarla oynuyordu,
Hava yüzüne sarp, soğuk bir nehir gibi çarpıyordu,
Kulakları yitik kuzuların

Sesi, kanat çağlamaları ile doldu.
O an, hayret değil, görevini unuttu,
Boş kaldı kovası, çömeldiği yerde
Bunları kalbine yerleştirdi, durdu.

Aşağılarda güz ırmağının
Kamışlara yağmurları anlattığı yere
Fırlattı kovasını, karısını, on yıllık lamba ışığını,
sarıldı yeniden kendine.

Sevinçten titredi gören kamışlar, her şeyler,
Yalçın havada saksağan şakıdı, cırcır sıçradı,
Kuzuların upuzun yokuşundan
Sesler geldi.

Çukurun sıcaklığında genç okaliptüs
Yaprakları güneşin tozu ile parlak
Yansıttı sevincini, havada başını eğdi
Arılarla birlikte şarkı söyledi.

Türkçesi: N. Menemencioğlu

Gwen Harwood (d. 1920-1995)

İNSAN SEVİŞİRCE YAZABİLSEYDİ
sevişirce yazabilseydi insan
her şeyin verildiği
saklı tutulmadığı biçimde,
ancak o zaman dil
uçarı kaçınmaları
beceriksiz geri çekilmeleri bırakır, çözülürdü

çözülürken dil
eskimişliği kabuk dökerce döker
silkeler atar
takınırdı içtenliğini

tasalı bir kafaya, güzelliğini
araştırma peşindeki dile emanet eder
sevgileri, yaşlarıyla
dünyanın koca konağında güvenli
toprağın meyveleri arasında tanıdık
yer hava gibi özgür
gövde barışı öğrenirdi
kafa işkenceler içinde yanadursun

dilin gündelik örtüsünü soymaya çabalar dururken
inatçı sözcükleri yakalayıp, açıp vermeye
ötmeye koşabilse
o zaman sevişirce yazabilirdi insan
kafanın istemiyle
şiirler ve esinler çocuklarca oynaşırdı
ışık ve ateş benzeri özgün

Türkçesi: Gün Gencer-Nihat Ziyalan

Eric Rolls (d. 1923)

DELİORMAN ÇOBANININ TÜRKÜSÜ

Tanrım öldü öldü aman
Yatağımda yatan kız öldü
Tanrım yakut dudakları yakut
Yakut dudakları ne oldu

Bak kollarını açarken
Ne anlatılmaz güzeldi
Tanrım ama şimdi sevgilim soğuk aman
Soğuk soğuk sevgilim buz kesildi

Gün ışığı doğdu aman
Yatağımda yatan kıza değdi
Sevgilim düşlerim hepsi yok oldu
Yok oldu Tanrım yalnızlık beni boğdu

Kuzuları suya mı götüreyim aman
Kasaba mı götüreyim
Ölüm var Tanrım ama su yok oldu
Kuraklık kızı yangınla geldi
Su ver tanrım ölüm çok oldu
Dere kenarları kavruldu soldu

Çulluklar inliyor aman aman
Dert döküyor
Ay ışığında çulluklar inlerken kalbim inliyor aman
O dertli inleyiş kalbimi büküyor

Gece bir baykuşun çığlığın beni yırtar
Görmediğim belirsiz bir baykuşun çığlığı yırtar
Bir baykuş değil o korkunç bir hortlak aman
Bir hortlaktır Tanrım bana işkence yapar

Yatağımda cefalı cefalı yatarken Tanrım
Ölüm beynimi kemirir
Sanki buğdaylardan ürkek farelerin uğultusu gelir aman
İner Tanrım ne cefa gene yükselir

Kızkuşları sesleniyorlar aman
Öleceksin diyorlar
Kızkuşları geceleyin uçarsa Tanrım besbelli
Öleceğim, sesleri ölüm saçar.

Türkçesi: N. Menemencioğlu

Leon Slade (d. 1931)

OZANSI BİRİNİN ANISINA
tam yağmur yağmadan önce
kaldırıma tebeşirle resim yapardı,
buz üzerine yazardı, şiirlerini
yazıp, güneşte kurumaya bırakırdı

gölgelere gizlenmiş gördüm onu
çorapsız
uzamış sakalı
kentin tozuyla gölgelenmiş,
ortalığı yırtıp gelen kamyonu görmek istemedi
duymazlığa vurdu
devam etti adımlamaya yolu,
koştum yanına;
paramparça gözlüğünün üstüne yatmış
sen nefesini verirken bizim süperman
fısıldadı kulağıma
"Allahın belası kriptonit bu"

bu gece, en işlek kavşağa
tebeşirle bir anıt diktim ona
yazdım yazısını buzdan mezar taşına
bıraktım, sabah güneşine kurusun diye

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Rudi Kraussman (d. 1933)

ruh sağlığı kliniğinden
taburcu edilmişti
(bir süre önce)
asitli su için
uygun olmadığından
atılmıştı sosis fabrikasından
(bir süre önce)
kadınını ölümcül

bir araba kazasında yitirmişti
(araba onarılabilmişti yalnızca)
şimdi sokaklarda dolaşıp
bir başkaldırıdan söz etmekte
(1956'da Macaristan'da)
pek yoktur tanıdığı
anımsaması azdır
(bir süre önceydi)
Sydney'de
1977 baharında
attı kendini pencereden
öldüremedi

gelişirken Kings Cross
vitrinleri gözlerken göçmen,
Macaristan bozkırları
yeşerir yürüdüğü
baktığı yer

şiir miydi bu
(bir süre önce)

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Richard Packer (d. 1935)

SILAYA DÖNÜŞ
sılaya dönüş olacak. Olacak
inimizde sonsuza dek kalacak değiliz.
çıkınca inimizden, çıplak göze kükremesi günışığının
kopan zincir, şenlik
yenilenmiş harap bahçede
şaşılası gelin beyazlığı ve mutlak bal
bütün bunlar senin olacak, benim olacak

ölenlerimiz tanıklık için burada değilse de
uzaklarda, ta tükenmiş yıldızlar arasında ağıt yakıp

ağır, mahsun ve yalın notalardan öte
hiçbir sesin kendilerine dokunamayacağı
daha soğuk bir geceyi yorumlasalar da
sılaya dönüş olacak. Olacak

biriyle bir çarpık kentte dolaştık
yetimhanelere oyuncak ayılar taşıyan öylecene biriyle,
kendini küçük gören kahkahaları gülerek yanıtlardı hep
burada olmaması içimi yakıyor.
bilirdi
şiirleri, çocukları ve meyve sineklerini,
kekemeydi. Kıvırcıktı.
parasını üleştiydi benimle.
Hint müziği öğrendi
uyuşturucuya verip, kapattı kendini.
hortlak saymaktan hasta düşüp
evimizi büyüye boğdu.
arkadaşımdı yalnızca,
kaplanın yanıbaşındaki kumru

elbet onun da olacak sılaya dönüşü
arabulucu olmaya çağırıyorum onu
burada olmayanlar,
gergilere gerilip övüle övüle kişiliği kırılanlar için
çocukların napalm giysileriyle yakardıkları yerde
salt şunu demek için:
kanıksanmış bir iş benzeri
yakılarak eriyip gitmiş olsa da bedenleri
her şey yoluna girecek, George. Yoluna girecek
sılaya dönüş olacak
olacak

sılaya dönüşte George
gene elmaların olacak
onları paylaştığın sevgilin
geniş yatağında.

artık sağırların süngülerinde sallanan çocuklara
yas tutarak
Tanrının körlüğüne sığınmayacaksın.
şimdi kan ve ırgat ağıtı akan ırmaklarımız
arınacak,
ekmeğin hası pişecek davetlerde,
çünkü zamanın çarkı hep yitirmeye dönmez
yitirmeye dönmez dostum

filizin yeşili parçalayacak kayayı
çiçek açacak
filizin yeşili parçalayarak tuz buz edecek
yitirdiklerimizin mezarını
çiçek açacak
sılaya dönüş olacak
olacak

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

John Tranter (d. 1943)

DEĞERLER SORUNU
artık geç oldu Fransa'ya gitmek için
gök bozardı
kar nakışlıyor,
çakıllar kirli buz sarkıtlarıyla kaplı
yaprakların çime düştüğü yer, çürük
acı bir yeşilde
"Kontesin yanında kaldık" dedi Peta
gerçek olmadığını bilsek de kontesin
üniforması iki şimşekle dantellendi,
olacak belliydi:
gölün karşı yakasında tarih tekrarlandı
adalet gözükara lükse yenik düşürüldü,
karanlık erken geldi Alpler'den
karanlık sessiz bir çığ

inip kapattı yolları,
kapatılmış karanlıkta tüm öğleden sonrayı
kokuşmuş bir uçarılık ortamında geçirdik, dedi Peta
yaşamın dönüm noktasındaymışçasına,
zehirlenen bilincin, kasılmalarla
ruhu paldır kültür geleceğe götürdüğü
bir hastalık süresiymiş gibi
"aklım başımda gibiyim"
"güzel görünüyorum, ama yemin olsun
neler yitirdiğimi bilemezsin sen
birtakım şeyler olup bitince
değeri
iyi, kötü, anlamsız bile olmuyor
öyle değil mi?"

artık geç oldu Paris'e gitmek için
birdenbire bastıran dolu
kavurup gitti ıslak gri kırları,
"çok gençtik herhalde" dedi Peta
"öyle görünüyor"

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Peter Skryznecki (d. 1945)

kimdir o gölgeler
düşlerde üzerinize üzerinize eğilen
sakallı, yüzleri seçilmeyen
o omuz omuza kişiler?

ne gizler
fısıldarlar karanlıklara
neden hiç kapanmaz
gözleri?

çevrende çember olup
nereyi, nereyi gösterir parmakları

ayak izleri
hangi yıldızlara varır, uzanır?

arkalarında dağlar
bir ırmak sesi
ayışığında ova
çayır ve kumlar boyu

neden konuşmazlar
hiç - ne kadar sürecek
bekleyiş, bekleyişleri?

neden belirginleşirken yüzleri
tam belirginleşirken uyanırsın
dilin kavrulmuş çamur gibi
kupkuru?

kumun ve çayırın kıpraşmadığı
ovalardan gelen
ovalardan kopup gelen rüzgâr
kan kokmaktadır

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Peter Kocan (d. 1947)

HASTANE PENCERESİNDE KANGURULAR
Milyon yıllık yaban sessizlik
yaban karanlığa dayanmışlar,
buranın gerçek ruhları

tarih öncesi kaya duvarlarına
toprak boyayla çizili resimlerince
hareketsiz

gözlerinde
tükenmiş türün aldırmazlığı
yaşamı sürdürme kavgasının tekdüzeliğinden
bezgin

devinimlerinde korkudan çok
alışkanlıktan gelme,
bir uyanıklık

çemberi dışında,
hoş görülen meraklılarca
fotoğraf ve mermilerle avlanan
sevimli kurbanlar

onlar buranın gerçek ruhlarıdır
sonunu gören ve bundan acı çekenler benzeri
dilsiz bekleyen
yıldan yıla

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Judith Wright (1915-2000)

DERE BOYUNDA
ikircikli suyun altında parıldıyor taşlar
yakut rengine bulanmış
bulutlar apak yukarda.
yalınayak girmiştim birinde o akışa
o serin
duraksamayan akışa,
çakılları
dalgacıklarını çakılların
titreşen ışık çemberlerini
toplayıp götürdüydüm birinde

artık çıplak ayakla suya giren çocuk değilim
inanmıyorum bu renklere
kutsanmışlığına imrenmiyorum.
topladığım şeyler en üst rafta tozlanıp kuruyor
yazdığım ve unuttuğum sayfalar
ağırlaştıkça ağırlaşıyor,
artık inanmıyorum
oturuyorum dere boyunda öylece,
biliyorum geride kalanın

toplayıp götüremediklerimin
güpgüzel kaldığını,
en güzel şiirleriminse daha yazılmayan şiirim olduğunu

ya da öyle demiştim
yaz gözlenip geçirilirken
zaman ve yıllar eskirken;
hırıltılar indi şarkı söyleyen gırtlağıma
kocadı yakut rengi taşlar toplayan ellerim
işaretleyip duruyor parlaklarım
güvenilmez parlak taşları

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Kath Walker (1920-1993)

MİNJERRİBA ADASI
güneşin yıkadığı bir dev Minjerriba
yeşil sırtı selvi ve okaliptüs kaplı
karnı keşfedilmemiş kaynak sularıyla dolu
uzanırdı göz alabildiğince
doğusunda pasifik
batısında Quand amooka adası,
güneşin yıkadığı bir dev Minjerriba

Minjerriba'nın beli bükük artık
beyazlar söktü ciğerlerini
çaldılar altın sarısı kumlarını
soydular selvi ve okaliptüs örtüsünü
gözyaşı bilmeyen gözlerini ağıttan kuruttular
bir deri bir kemik bıraktılar bu devi

beyazlar! makineleriniz, ilminiz
aç gözünüz, duyarsız saygısızlığınızla
talan ve yalanlarınızdan sonra
gelecekte
varsa eğer bir gelecek
tanrılar size yer verecek mi
güneşin yıkadığı dev Minjerriba'da

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

AZERBAYCAN

Azerbaycan sözlü halk yaratıcılığının bilinen en eski türü olan "bayati"ler, sonraki dönemlerde "koşma" ve "rubai" türlerine kaynak olmuşlardır. Yazılı edebiyatın ilk örneklerine ise 5. yüzyıldan itibaren rastlanmaktadır. 7. yüzyıldan başlayarak arap saldırıları ve egemenliği sonucunda Azerbaycan halkı İslam dinini kabul etmiş, 7-11. yüzyıllar arasında Hatip Tebrizi, Pir Hüseyin Şirvani gibi şairler eserlerini Arapça vermişlerdir. Fakat sözlü halk yaratıcılığı da Azeri Türkçesinde ürünlerini vermeyi sürdürmüştür. Bu arada saray çevrelerinde Farsça bir edebiyat doğmuştur. Saray çevrelerinde Azeri Türkçesinde ürün veren ilk şair (XIII. yüzyıl) İzzeddin Hasanoğlu'dur. Nizami Gencevi'nin (1141-1209) eserleri ise klasik Azerbaycan şiirinde bir doruk noktasıdır. Klasik şiirin sonraki yüzyıllarda en büyük temsilcilerinin başında Mahmud Şabustari (1252-1320), İmadeddin Nesimi (ölümü 1417), 16. yüzyılda Azerbaycan Türkçesinde ölümsüz yapıtlar yaratmış olan Hatayi (Şah İsmail), Türk dillerinin en büyük şairlerinden Muhammed Fuzuli (1494-1556), halk ozanları arasında ise Kurbani, Sarı Âşık, Âşık Abbas vb. adlarını saymak gerekir. 18. yüzyıl Azerbaycan şiirlerinde halk âşıklarının etkisinin yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu yüzyıl şairleri arasında döneminin ilerici düşünür ve şairlerinin başında Vagif (1717-1797) gelmektedir. 19. yüzyıl sonlarıyla 20. yüzyıl başlarının ünlü halk ozanı da Âşık Alasker'dir. Azerbaycan'ın Rus çarlığı tarafından ele geçirilmesinden sonra 19. (yüzyıl) bu ülkenin Batı kültürüyle yakınlaşması sonucunda edebiyatta da yeni türler ve oluşumlar ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılda şiirde yergi türü gelişmiş ve Seyid Azim Nirvani'nin yaratıcılığında bu tür seçkin örneklerini vermiştir. Bu yüzyılın bir başka önemli şairi de 1830-97 yılları arasında yaşamış olan kadın şair Hurşidbanu Natavan'dır. 19. yüzyıl sonlarıyla 20. yüzyıl başlarının en önemli şairleri arasında "Molla Nasreddin" gazetesinde yayımlanan şiirleriyle dinsel gericiliğe ve fanatizme savaş açan Alekber Sabir'in (1861-1911) çok önemli bir yeri vardır. Sabir, modern Azerbaycan şiirinin en önemli kurucuları arasındadır. 20. yüzyılın ilk kuşak şairlerinin başında sayılmaları gereken Hüseyin Cavid, Ali Nazmi

vb. şairleri 1920'li yıllarda S. Rüstem, A. Fevzi vb. şairler izlemiş, bu yıllarda ilk ürünlerini vermeye başlayan Samed Vurgun (1906-1956) vb. şairlerin yaratıcılıklarıyla ise 20. yüzyıl Azerbaycan şiiri oluşmaya başlamıştır. Mihail Müşfik (1908-1938), Resul Rıza (1910-1979) vb. modern Azerbaycan şiirinin etkileri günümüz şairleri üzerinde de duyumsanan en önemli temsilcilerindendir.

Samed Vurgun (1906-1956)

HAYAT FELSEFESİ
Kuşlar katar-katar illerden geçer,
Beşer nesil-nesil dünyadan göçer;
İnsanlık kâh zehir, kâh şerbet içer...
Ezelden böyledir hükmü zamanın
Düğümlü bir sırrı var asumanın!

Çarhını kurdukça devranın eli
Bazen ağlar olur, bazen gülmeli...
İnsanın en büyük aşkı, emeli
Bazen aslan gibi çırpınır darda,
Bazen da gark olur fırtınalarda...

Değişir semtini daima sular,
Değişir fikirler, dönür duygular.
Kâinat tutmayır bir yerde karar:
Çarpır sinesini kayalıklara-
O kâh kışa çıkır, kâh da bahara!

Dünya binasını kurandan beri
Saadet adlanan o güzel peri
Gel! diye seslemiş gerineleri:
Yazıklar olsun ki hele insanlık
Gelip kavuşmamış ona bir anlık.

Ey dünya güzeli, kaçma beşerden!
İnsandır ayıran hayırı serden...

Gel onun aşkını ucuz tutma sen,-
Kalbi var, hissi var her muhabbetin,
Karalmaz yıldızı ebediyyetin!..
Ölüm bir iblistir, hayat bir melek!
Varlığı izleyir hiçlik gölge tek...
Işık karanlıkla pençeleşerek
Yaşatmak isteyir cihanda bizi
Güneş selamlayır irademizi!

Yamanlık, yahşılık durur yüz-yüze
Dilsiz asırlardan mirasdır bize
Eser bahar yeli kalplerimize
Lakin arkasınca kefen geyir kış,
Tabiat varlığa böyle gargamış

Bir bayram sözü var, bir de ki matem,
Neşe bir âlemdir, gusse bir âlem.
Hayat öz atını sürür demadem;
Odlar içinde de her bir manzara
Yine kanat verir düşüncelere!

Yine de insanın hayal şehperi
Gezir fezaları, göğ denizleri,
Sen ey saadetin güzel seheri!
Alkışla insanın pak emelini,
Uzat yeryüzüne hüner elini!

Zamandır, beşerin imdadına gel!
Hasta bir güzeldir hünersiz emel...
Hüner söylediğim o kudretli el
Bütün kâinata koy kanat gersin,
Beşer kervanına o yol göstersin.

Hüner kanat vesin toprağa, taşa,
Denizler çatılıp gelsin baş-başa...
Azadlık ordusu varsın birbaşa,

Her zafer destanı yadigâr olsun.
Ölüm teslim olsun, hayat var olsun!

Dünyaya bir şöhret yaranmışık biz,
Güneş çökmemişdir karanlığa diz.
Koy ölsün yamanlık, o hain iblis!..
Yahşilik çağırsın her kalbin ney'i,
Kurtarak zincirden Promete'yi...

Felaket kocalmış... karttır o köpek.
Onun sümükleri tez çürüyecek...
Saadet-gençliktir, adı-gelecek!
Onun gözlerinde hayat aşkı var-
Var olsun gelecek! Var olsun bahar!

asuman: gökyüzü
çarh: tekerlek
gerine: yüzyıl, çağ
tek (teki): gibi
yamanlık: kötülük
yahşılık: iyilik
gargamak: ilençlemek
gusse: keder
demadem: durmaksızın
şehper: kuş kanadının en uzun tüyü
göğ: mavi
hüner: yiğitlik
koy: bırak
azadlık: kurtuluş
birbaşa: doğrudan doğruya
yaranmak: yaratılmak
kocalmak: yaşlanmak
sümük kemik

Süleyman Rüstem (d. 1906)

TOPRAK
Yüreğimde gezdirirem doğma anam toprağı,
Babalardan yadigârdır her gülşeni, her bağı.
Ben toprakda yaranmışam, toprak benden yaranıp,
Bana vatan yaranıp.
Milyon-milyon muhabbetler yatır toprak altında.
Muhabbetler, hoş sohbetler yatır toprak altında.
Tarih bilir neler, kimler karışıp bu toprağa,
Toprak altta vahtlı, vahtsız yatanları anıram,
Özümü de bu toprağa bir namized sanıram.
Sanırım ki yeryüzüne ışık salan yıldızlar
Göçüp gitmiş duhaların kocalmayan sözüdür.
Geceleri dünyamızı seyre dalan yıldızlar
Toprak altda yatanların göklerdeki gözüdür.

dogma: öz
vaht: vakit
namized: namzet, aday
duna: kuşluk vakti

Mikayıl Müşfik (1908-1937)

HAYAT SEVGİSİ
Ah, ben günden güne bu güzelleşen
Işıklı dünyadan nece el çekim.
Bu yerle çarpışan, göyle elleşen
Dostdan, aşinadan nece el çekim?

Bakınız tan yeri sökülmüş kibi
Dostlar bir cabheye dökülmüş kibi
Uzakdan uzağa ham gümüş kibi
Akaran sehradan nece el çekim?

Bir yanda terlanlar, dumanlı dağlar,
Bir yanda keklikler, ayna bulaklar,
Bir yanda bülbüller, çiçekli bağlar
Ben bu tamaşadan nece el çekim?

Hayat dedikleri bu keşmekeşden,
Kalbimde, kanımda yanan ateşden
Geceden, gündüzden, aydan, güneşden,
Bu engin fezadan nece el çekim?

Mehriban sevgilim karşımda durdu,
Yine şairliyim başıma vurdu,
Bendan Mecnun gönlüm merakla sordu
Bu saçı Leyladan nece el çekim?

Hazan acısına edib tehemmül
Gülün kölgesinde ötende bülbül
-Hayat, hayat-, diye çırpınır gönül
Gönülden, sevdadan, nece el çekim?

Resul Rıza (1910-1979)

BENDE İHTİYAR OLSA
Ben isteyirem:
Bulutlar ağlasın
uşahlar ağlamasın:
analı ya anasız.
Ben isteyirem:
güller açılsın,
gülleler açılmasın,
amanlı ya amansız.
Ben isteyirem:
kapılar kapansın
soğuk olanda hava.
Gözler kapanmasın,
sözler kapanmasın.

Ben isteyirem:
yangınlar sönsün,
ümitler sönmesin.
Meyveler değsin öz faslında.
Yüreklere söz değmesin.
Bahardan budaklar eğilsin.
İnsan başını eğmesin;
hacaletten ya güçsüzlükten.
Aksın bulaklar gözyaşı gibi
toprağın üzerinde.
Gözyaşı bulak gibi akmasın
dünyanın hiçbir yerinde.
Her şey insana baksın.
İnsan ele bakmasın.
Geceler yıldızlar oyak olsun.
İnsanlar yatıp dinçelsin;
Kuvvet toplasın sabahın
Hayırlı işlerine.
Açsın gözlerini
Geleceğin ümitli seherine.
Ben isteyirem:
sevinç, saadet bol olsun.
Yürekden-yüreğe,
ülkeden-ülkeye
açık yol olsun.

ELİMDEN GELSE
Ben isterim ki
Bulutlar ağlasın
Çocuklar ağlamasın
Hiçbiri öksüzlük
Yetimlik duymasın

Ben isterim ki
Konuşsun her çiçek

Kendi dilince
Silahların
Kesilsin sesi

Ben isterim ki
Yangınlar sönsün
Umutlar sönmesin
Erişsin her meyve
Kendi çağında
Yüreklere
Acı söz değmesin

Ben isterim ki
Eğilsin dallar
Bereketten;
İnsanoğlu
Başını eğmesin
Utançtan ya da güçsüzlükten

Ben isterim ki
Gözyaşı gibi
Aksın pınarlar
Berrak duru
Toprağın üzerinde
Pınar gibi
Akmasın gözyaşı
Yeryüzünün hiçbir yerinde

Ben isterim ki
Bir yıldızlar
Kalsın uykusuz
İnsanlar yatıp dinlensinler
Taze bir güçle
Başlamak için
Umutlu sabaha

Ben isterim ki
Her şey eğilsin
İnsanın önünde
İnsan insana
Tutsak olmasın

Ben isterim ki
Sevinç mutluluk
Bol olsun
Yürekten yüreğe
Ülkeden ülkeye
Açık yol olsun

Uyarlayan: Ataol Behramoğlu

Nigar Refibeyli (1913-1981)

NÂZIM HİKMET'E AĞIT
Ölümün bizi
Ele yandırdı,
Ele yandırdı ki gardaş,
Ne demeye dilim gelir
Bu derdin ağırlığına...
Çiğnini vermeseydi halklar
Biz bu gam yükünü
Çekebilmezdik,
Ağlamasaydı seni dünyanın anaları,
Bir derya gözyaşı
Dökebilmezdik...
Seni gurbette deyil,
Sürgünlerde deyil,
Arzularının dünyasında
Sevdiğin seherde bastırdılar...
Tabutunun daşında
Milletleri, halkları
Gardaş gördüm,

Rus gızının, Arap şairinin
Alman komünistinin
Gözünde yaş gördüm.
Işıklıydı arzun, niyetin
İnsan idin,
Oğlu idin büyük beşeriyetin,
Guruyan dudağın,
Şikest heyvanın,
Sönen yıldızın
Kederini duyardın...
İnsanın gamını
Hamıdan evvel...
Sevdiğin, halına yandığın
İnsanların arasından
Gopardı seni amansız ecel!..
Şeker bile yiyebilmeyen
Ölü uşahların
Halına yanardın,
Harabalıhlar altından

Canlanıp kalkabilmeyen
Baharın halına yanardın...
Yandın... Kerem gibi yandın,
Yahşi adamları dost bildin
Gardaş sandın...
İstedin insan fenalığını
Temizlemek.
Ezilen beşeriyet için
Döğünürdü sinendeki
Büyük yürek...
Ümidin, arzun
İnsanlara bağlıydı
Yaralı yüreğin
Vatan hasreti,
Hicranla dağlıydı...

İndi, sevdiğin, muhabbetle baktığın
Gözler ağlıyır...
Yıllarla hasretini çektiğin
Balaca oğlun Memet ağlıyır...
Anaların en güzeli
Münevver ağlıyır...
Ezilen, toptalananların
Ümitsizlerin, çaresizlerin dostu
İşleyip dişleyemeyenlerin dostu
Işığın, güneşin hemdeni
Niye reva gördün bize
Dağ boyda ağırlığı olan
Bu matemi...
Yaklaştı sana, gardaş
Büyük karanlık,
Goyup gittin ışığı insanlara,
Yazıp yarattığın eserlerinle
Garıştın ebedi bahara...

Ele: Öyle
Çiğin: Sırt
Bastırmak: Gömmek
Şikest: Kırık
Hamıdan: Herkesten
Uşah: Çocuk
Harıbalıh: Harabe, yıkıntı.
Beşeriyet: insanlık
İndi: Şimdi
Ağlıyır: Ağlıyor
Balaca: Küçük
Toptalanan: Hor görülen
İşlemeh: Çalışmak, yapmak
Hemdem: Yaratan, sahip
Yahşi: iyi, güzel

SULH NEDİR?
Senin gözel mektebinde
Ders okuyup, ders yazmağın,

Azad dilin, şen musikin
O ışıklı ders otağın,

Şirin şirin ezber deyip
Okuduğun nağme, destan.

Senin hoşbaht tebessümün
Sulh bunlardır kızım inan!

İnsanların dinç emeği,
Kızım sulhun temelidir.

Anaların evladların
Sulh en büyük emelidir.

Nebi Hazri (d. 1924)

GÜLLER... TUFANLAR
Bir kuş nağme dedi zarif bir budakta
Payızda yaz kuşu ahi gariptir.
Güller düğmelendi güneşli bağda
Güller öyle sandı bahar geliptir.
Güller unutulmaz görüşler gibi
Hardasa tufan var-bilmedi güller
Güller yeryüzünde gülüşler gibi
Ancak gülümsedi, gülmedi güller.
Vahtsız küleklerdi aşan dağları,
Tufandır hemişe tufanın adı.
Açsa da güllerin gül dudakları
Güller düğmelendi,
Güller açmadı.
Sanat da böyledir
Beli, cihanda,

Şübhetek yürekden geçer dumanlar.
Şiir öz vahtında yazılmayanda
Onu solduracak vahtsız tufanlar
1976

budak: dal
payız: sonbahar
akı: fakat, ama, gel gör ki
düğmelenmek: goncalanmak
bağ: bahçe
hardasa: nerede
vahtsız: vakitsiz
külek: rüzgâr
hemişe: her zaman
beli: evet
şübhetek kuşku gibi

Bahtiyar Vahapzade (d. 1925)

İKİ KÖR

Bir kör tanıyıram, gözü körse de
özü kör değil.
Bazan gam odunda kavrulursa da,
Aklına, hissine o, nankör değil.
Geceli gündüzlü yazır, okuyur.
Aklının gözüyle o görür, duyur.

Ancak... biri de var... kör değilse de
gözü görmeyir.
Dostu göz önünde öldürülse de
"görmedim" deyir...

Yahşıya ortaktır, yamanı görmür,
O saata bakır, zamanı görmür,
Fikrini, hissini uçadan demez,
Bazan gördüğünü görmek istemez.

Gözleri görmeyen kör değil hele,
Görmek isteyen kördür, deyerdim.
Böyle mugevvaya, böyle cahile
Hayatın özü de kördür deyerdim.
1968

uçadan: yüksek sesle
mugevva: korkuluk, manken.

Fikret Sadık (d. 1931)

ORHAN VELİ'YE

Nâzım Hikmet'in
Vatandaki benzeri;
Şiir dağlarından
dumanlığı kovan,
ciğer dağı dumanlı
"garip" Orhan Veli
öldü veremden.

Gördüklerini bezeksiz yazardı,
mübalağa saplarıyla örmeden,
Çoğunu diye bilmedi;
kalbi dolu
gözü hasret
eli uzalı kaldı.
Özü gitti,
bu dünyada
"Benim lokmam aslan ağzında"
meseli kaldı.

1967

ÇOK DA
Çok da
hayretlenmeyek
sehavetine güneşin.
Çoktan
alıptır boynuna
dünyayı yaşatmak işini.
Eliaçıklığı
Yerdeki ağaçtan öğrenek!

sehavet: cömertlik

Fikret Koca (d. 1935)

İNKILAP ADASI
İnkılap
aldı avucuna
balaca bir adayı
Dünyaya
yaydı şöhretini, adını.
İnkılap halkın partlayan sabrıdır
Nefretidir, gayretidir.
İnkılap
ezilen halkların
Volkan
vuran hakikatidir.
Cehalet karanlığını
İnkılap öz nuru ile bezeyir.
İnkılap adası Küba
Amerikaya yan alan
"Avrora" gemisine benzeyir.

balaca: küçük
partlamak: patlamak
yan almak: yanaşmak

Vagif Vekilov (d. 1939)

DİYOJEN ÇIRAĞLARI

Anar'a

Diyojen çırağları yanır
yanır kardeşim hey!
Bu pencere
o pencere
bizim pencere...
Her pencere bir Diyojen çırağı.
Hayat derk olunur
her pencerede.
Akılla derk olunur,
yumrukla
dudakla,
kardeşim hey!
Işıklar yanacak
pencere ışıkları
kâinatın
Diyojen çırağı-
Güneş
kalkana kadar.
Işık derk olunacak onda
kardeşim hey!
Diyojen çırağları yanır;
bu pencere,
o pencere
pencereler.
İstemirem sönsün
Diyojen çırağları.
Pencere,
çırağ olmak isteyirem,
kardeşim hey!

1963

çırağ: lamba, mum
derk: anlama
onda: o zaman

SON GECEDİR BUGÜN YİNE

Son gecedir bugün yine,
sabah yine son seher,
Son yel dolur son yelkene.
Kayık yüzür birteher...

Ahırıncı ağaçdır bu,
Esir sonuncu külek.
Bağlayıb sonuncu yolu
Yine sonuncu felek...

Şimdi son kuçe üstüne
Yağacak son adımlar,
Yine dönecekler tine
Sap-sarı, son adamlar...

Doğulur sonuncu insan,
Sonuncu insan ölür,
Yine son defa ağlayan,
Son defa gülen olur...

sabah: yarın
seher: sabah
birteher: birtuhaf
ahırıncı: sonuncu
esir: esiyor
bağlayıb: bağladı-kapadı
kuçe: sokak
tin: köşe

Ramız Rövşen (d. 1946)

DÜNYA BENE TANIŞ GELİR

Gedirim, izim böyüyür,
Susuram, sözüm böyüyür
Bakıram, gözüm böyüyür
Dünya bene tanış gelir

Bunun dağı, taşı tanış,
Bunun yazı-kışı tanış
Gözlerimin yaşı tanış
Dünya bene tanış gelir

Bir defe de gelmişemmi?
Gelmişemmi, görmüşemmi?
Yaşamışam, ölmüşemmi?
Dünya bene tanış gelir.

BALTIK ÜLKELERİ[18]

ESTONYA

XIII. yüzyılda Almanlarca sömürgeleştirilen bu ülkede edebiyat adına sadece folklor ürünleri varolagelmiştir. Eston dilinde ilk yazılı edebiyat ürünleri 18. yüzyılda yayımlanabilen dinsel yapıtlardır. Ulusal uyanış 19. yüzyılda başlamış, Eston dilinde şiir ve tiyatro alanında ürünler verilmiştir. J. Liiv'in (1864-1913) şiirleriyle Eston edebiyatı gerçekçi bir gelişme doğrultusuna yönelmiş, "Genç Estonya" hareketi ile modernist akımlar Estonya şiirinin gelişiminde etkili olmaya başlamış, yeni romantizm, Alman anlatımcılığı gibi akımların da etkisi bu edebiyat (ve şiir) üzerinde duyumsanmıştır. M. Under (doğ. 1883) vb. şairlerin şiirleriyle toplumsal temalar gelişimini sürdürmüştür.

18 Estonya, Letonya, Litvanya.

Yuhan Liiv (1864-1913)

SES
Küçücük bir oğlanken ben
Bir ses çınlamaya başladı içimde

Az biraz boyattığımda
Ses de yükseldi göğsümde

Şimdi her yanım o sesle kaplı
Göğsüm altında eziliyor

Hayatımdır o, canımdır
Dünya ona dar geliyor

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Marie Under (1883-1980)

KENDİNDEN GEÇİŞ
Ah; en güzel şey her günkü yaşamdır
Ve damarda hışırtıyla akan bu kan.
Ne ayık oldum ne sakıngan
Ve sevinç her yanımı kuşatır.

Entarimin açık yeşil ipeğidir
Bir dalga gibi köpüren ayaklarımın altında
Ve düşüyor tüm giysim fışırtıyla
Çünkü kadın çıplakken en güzeldir

Neden böyle güzel kokuyor ay çiçeği?
Yoksa bugün yaşamım değişecek mi kökünden
Ah, işte böyle biriyim ben

Ki içiyor beş duyum her sevinci
Farkım yok ölüme mahkûm birinden
Yaşamaya delice susamışken

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Heitti Talvik (1904-1947)

DIES IRAE[19]

3.

Bir zaman atalarımızın kutsal saydığı şeyler
Şimdi sadece eğlendiriyor bizleri
Kin dolu düşüncelerimiz koşuşturuyor gecede
Ölü etine can atan sırtlanlar gibi

Gece, biten yüzyılın, o kocaman cesedin
Kabarıp çürüdüğü bir morga benziyor
Ve zevk için yarattığı kültür efendilerin
Bu koşuşturmanın altında ezilip yok oluyor
Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

19 Lat. Gazap Günü.

LETONYA

XII. yüzyılda Almanlarca sömürgeleştirilen Letonya'da ulusal bir edebiyatın ortaya çıkışı ancak XIX. yüzyılda gerçekleşti. Ulusal romantizm sözüyle nitelenebilecek bu yönelimin başlıca şairleri Alunans (1832-1864), Auseklis (1850-1879), Pumpurs (1841-1902) vb.'dir. XX. yüzyıl başlarında toplumsal adaletsizliğe karşı çıkan Yan Raynis (1865-1929) gibi bir şairin yanı sıra, Akuraters (1876-1937), V. Eglitis (1877-1940), K. Skalbe (1879-1945) izlenimci ve simgeci şiirler yazdılar. Günümüz Leton şiiri, ulusal kimlik arayışı, dinsel bir hümanizm, toplumculuk ve modern biçimlerle bir senteze ulaşma çabasındadır.

Yan Raynis (1865-1929)

GÜCÜMÜN KAYNAĞI
Umutsuzluk kaçar türkülerimden
Ölüm orada yer bulmaz kendine.
Orada umut, direniş ve güç
Ateş, inat ve öfke.

Nasıl basardın bunu, şu günlerde
Acı kapı kapı dolaşmadayken?
Gelecek düşüncesidir koruyan beni
Emekçi halktır bana güç veren
Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Arvids Grigulis (d. 1906)

KORKUTMAYA ÇALIŞMA BENİ
Korkutmaya çalışma beni
Uçan dairelerle,
Aşk biter diye,
Ve yalnız bir yaşamla.
Dünyanın yandığını,

Gülün yapraklarını yığıntılar üstüne
Keder içinde döktüğünü gördüm ben.
Günbatımında nehrin
Gece gibi kapkara oluşunu
Gördüm ben.
Bu karanlıkla
Uzun süre konuştum ben,
Bilmeden
Sabahın bir daha gelip gelmeyeceğini...
Korkutmaya çalışma beni
Bir avuç tozla.
Taşların dağılıp
Küllere döndüğünü gördüm ben,
Ve eriyen demirin, bir ırmağın,
Buharlaştığını.
Ve aşkın Gauja kıyısında bir çalıdan
Ürkmüş bir kuş gibi
Havalandığım gördüm ben.
Ya yalnızlık?
Kuşkusuz konuşabilir insan
Rüzgârla,
Odasını dolduran sessizlikle,
Ve yanan bir
Mumla...
Korkutmaya çalışma beni
Önemsiz felaketlerle.
Sonsuz yaşama
İnancımı yitirmem ben.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Ojars Vacietis (d. 1933)

SUSAYINCA, KUŞKUN OLMASIN İÇERLER...
Susayınca, kuşkun olmasın içerler
Tuzu alınmış deniz suyunu.
Ve petrolden yapılmış şekerlemelerle beslenirler.
Yok olur ağaçlar.
Güz radyodan duyurulan bir haberdir yalnızca.
Herkesin düşkün olduğu
Sosyal ve kültürel saçmalıklardır.

Hiçbiri kalmaz-
Ne tek bir bilim, ne sanat.
Bilim adamları da papazlar gibi
Tutarlar çenelerini.
Sentetikten nice yapay uzuvlar yapılır, kimbilir,
Kemik iliğine kadar,
İnsan için bu dünyada?

Kalp, akciğerler, karaciğer, böbrekler, sindirim organları...
Hepsi gerekli.
Sırıtacak bir şey yok.
Fakat, hâlâ emin değilim-
Beşiğe ne koyacaklar-
Dişi robottan mamul bir minik robot mu?

Düşünceleri de
Yaptıkları işler gibi aptalca mı olacak?
Tek bir kurum zerresi bulunmayan
Ve mikroplardan arınmış kent,
Âşıkların metalik öpücük şakırtılarıyla mı çınlayacak?
Ve acaba, böyle aylak aylak dolaşacaklar mı?

Ne zaman ki herkes her yıldan korkuyor,
Ne zaman ki tanklar etleri sıyırıp atıyor
Canlı kemiklerinden,

Ne zaman ki insanlık doluyor zihnime,
Kafamdan hep bu düşünceler geçiyor,
Fakat, tanrı bilir nedenini,
Niçin aptalca kullanırlar özgürlük dizginini.

Bir Prometheus masaya yatırılmış,
Hazır, ameliyat bekler.
Hâlâ katırlaşmamış bir Pegasos
O noktada dururken eşeler yeri,
Ve o güzelim yeşil ve mavi toprak üstünde
İyice kasılmış sinirlerin gerilimi durur,
Delilik içeri girmeden önce.

Bu baskıdan kaçacak
Bir delik bulmaya çalışıyorum-
Tek bir organik hücreye bile özgürlük gerek.
Tüylü karahindiba çiçeğini üflüyorum,
Dağılıp uçuşmasını izliyorum.
Kar beyazı paraşütçükler küçük bir insan biçimi taşıyor-
Hayat.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Imants Ziedonis (d. 1933)

BANA SENİ GEREK SENİ
Ne iyi: yapmacığa gerek yok seninle,
Görüşmek, dost olmak isterim yalnız seninle,
Herkes bir yana - yalnız sen gör beni
Herkes bir yana - sen gör gerçek yüreğimi.

Herkes bir yana - sen gör gerçek yüreğimi.
Yaşamımızda yüzlerce tren kalkacak gibi,
Yüzlerce mil olacak yürümemiz gereken durmadan,
Ve yoksun olacağız sudan, belki tuzdan ve yuvadan.

Yoksun olacağız yoldan, sudan, tuzdan ve yuvadan,
İkimiz binlerce mil gitmiş gibiyiz çoktan.
Bakışın yabanıldı ve bakışın sakindi,
Gövden güçlendiriyordu beni, zengin çavdar ekmeği gibi.

Gövden güçlendiriyor beni zengin çavdar ekmeği gibi.
Toprak ayak basışınla daha güzel olacak gibi.
Zehirli de olsa, kanla ve terle,
Toprak kutsal olacak ayağın değince.

Toprak kutsaldır ayağın değince.
Beyaz kirazlar, kırmızı güller yarışır bahçede.
Bana seni gerek seni
Zaman gibi uzam gibi sonsuzluk gibi.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Viktors Livzemnieks (d. 1936)

ŞİİRLER
Oku!
Ama kimileri korkar şiirlerden.
Peki sabahın köründe, çiyli çimenler üstünde
yalınayak yürümek niye?
Bir yetime sevgi göstermek niye?
Balıkçı takalarında denizlere göğüs germek,
tuzlu su yutmak ve boğulmak niye?
Kuşkulanmakla, bulmakla ve güvenilir bir dostu yitirmekle
tembel kafaları dürtüp, karıştırmak niye?
Konuşmaktan, sayılardan ve dizelerin manzarasından yorulanlar,
es geçerler şiirleri, pınarlarda dinlendirmeden gözlerini.
Kimileri yüreklerini göğüslerinin en ulaşılmaz yerine saklarlar,
kanatlarını indirip derin uykuya dalarlar,
ve başka yerleri endişeyle izlerler de
düşlerden, geleceği biçimlendirmekten söz ederler.
Ah, kenarda durmayın öyle,

Bana gelin, şiirler!
Girin evime, pencereden, kapıdan,
İnsanların gözlerinden, merhabalarından;
Açılan tomurcuklanan meşede, bahçenin beyazında,
traktörlerin huzur dolu uğultusunda.
Şakıyın bülbüller gibi
tatarcıklar gibi ötün,
ve yağın pencerelerinden içere
sizi hiçe sayan insanların.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Janis Peters (d. 1939)

.....Ve dünyamız olan bu kürecik
konuşmayı tez öğrendi
ve dillerinden biri
yulaf tarlasında sis örneği başladı kıvrılmaya

nasıl salınırsa ırmakta söğüt dalı
rüzgârda nasıl savrulursa acı duman
dillerinden birinde
ağlayıp güler bu yaşam

ve dillerinden birinde
açıldı ağzım
yıldızlar bilmediklerimi fısıldayarak
penceremi zorlayınca

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Maris Caklais (d. 1940)

NE İYİ PENCERELERİN OLDUĞU
Ne iyi pencerelerin olduğu. Işık
girer kaçınılmaz olarak, ışığın gerçeğini
doğrulayan karanlık ve değişen mevsimler
girer, öyle akıl almaz bir neşe ki
en arısıdır tüm neşelerin.

Bazen kederin sessiz kuşu
gelir uçarak, büyüyen neşemi
kemikli kanadıyla kesip atmayı umar,
ama ben cüretli sözcükleri bilirim.
Onların gücüdür bu imgeleri kovan.

Ne iyi ellerin olduğu. Az şey değil
bu neşeyi duymak. Okşamak
o düğümlenmiş kökleri, ağaç kesiklerindeki
derin çizgili yüzü ve kurtarmak az şey değil,
huş ağacının özüne hapsolmuş karıncayı.

Ne iyi başarmış olmak
insan olarak doğmayı. Bir taş, ya da
hayvan değil. Fakat, kuşun geri gelmesinin,
bir daha ve sözcüklerin güçlerini yitirmesinin
iyi olduğuna nasıl inandırsın insan kendini,

cüreti etkisiz kılıyor çaresizlik.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Uldis Berzinç (d. 1944)

DİLSİZ

Laf atar millet atar kuş bile
ağzı açık nesi var diyecek taş benim ağzımda
susar kulaklarımdaki İsa.

Dilsizim ben dilim yok ağzımda ve
başımı sallarım dilsizim dilsiz ve sağır
hırlar korkudan gırtlağımda o söz kurbanlık
domuz gibi semiren.

Kral fırlar yerinden sürçer merdivenlerde
soytarı ve gelirler kara keşişler bir
tabut taşıyarak ağızları açık.

Bak konuşuyor org ve duyumsuyor alnım
konuşuyor hava ve korkutuyor ve çürüyor ciğerlerimde söz.

Parmakla işaret ediyor ve gösteriyorlar
elleriyle bir çukur kaz hadi.

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

LİTVANYA

Zengin bir sözlü şiir geleneğine sahip Litvanya'da yazılı edebiyatın ilk ürünleri XVI. yüzyılda verilmiştir. XVIII. Yüzyılda Rusya'ya katılan ülkede devrimci Rus demokratlarının etkisiyle edebiyatta ilerici akımlar ortaya çıkmış, XVIII. yüzyıl sonlarında *Varpas* gazetesi çevresinde toplanan yazarlar grubu, özellikle anlatı türünde gerçekçi ürünler vermiştir. Janonis'in (1879-1917) işçi sınıfına adanmış şiirinin yanı sıra, tutucu ve kilise yanlısı akım içinde yer alan büyük şair Maironis (1862-1932) ürünlerini bu dönemde vermiş, aynı dönemde simgeciliğin etkileri ve Litvanya edebiyatında izlenmiştir. Bağımsızlıkla (1919) birlikte Litvanya edebiyatı Batı edebiyatlarının etki alanına girmiş, yüzyıl başlarının bütün modernist akımları Litvanya edebiyatı (ve şiirinde) de ürünlerini vermiştir. Aralarında şair Salomeya Neris'in de (1904-1945) bulunduğu demokrat yazarlar yeni bir hümanizma için savaşım vermişler, hareket 1950'lerden sonra yeni bir toplum ve birey sorunsalına yönelmiştir. Justinas Marcinkevicius (doğ. 1930) vb şairler, yeniden biçimsel araştırmalara yönelmişlerdir.

V. M. Putinas (1893-1976)

ZİYARET
Bu gece, ölmüş bir dost
Ziyaretime geldi
Oturduk sofraya
Ve iyi sözler konuştuk

Düşümde bilmiyordum öldüğünü
Neşeli ve capcanlıydı
Yiyip içelim dedim
Kaldırdık kadehlerimizi

Ne yedi ne içti
Yüzünde bir tuhaf gülümseyiş
Ben yeniden kadeh kaldırdığımda
Daha da tuhaf bir şeyler söyledi

Anımsamıyorum söylediklerini
Durdu birden ve kalktı gitmek için
Giderken kucaklayıp öptü beni
Ve dönüp baktı arkasından eşiğin

Uyandım ve uyku tutmadı bir daha
Ama her şey biraz daha kolay
Ve daha az karamsarım
Bu ziyaretten sonra

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Salomeja Neris (1904-1945)

BEN OLMAYINCA
Dağlarda özgür kartallar
Sen ve ben, dağlarda.
Ah, adımı sana kim yankılar
Dağlar olmayınca?

Özgürlüğü çığırır rüzgâr
Özgür kişi hiçbir şeyi umursamaz!
Ah, gülüşümü sana kim anımsatır
Geçip gidince yaz?

Gün kardı güneşle birlikte
Ve güneşle uyanacak bir daha
Ah, neyi koyabileceksin aşkımın yerine
Ben olmayınca?

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Nyka Niliunas (d. 1919)

SÜRGÜN
Bilinmez bitkiler.
Bir tufandan fışkırmış toprak
Ölü ısırganotunun uğultusunda.

Canların uçuşu
parçaladı yüreği
pencere camı gibi.

Datura fastuosa.
Sardunya Vadisi'nin yalnızlığı.
Nasırlı ellerin dikeni
kazıyor toprağı ve ağlıyor.

Durmadan yürüyorum
ısırgan ve baldıran uğultusunun
hüzünlü tören alayında.

Çünkü bize kalan biricik şey
-mezar üzerinde kısa kısa izler-
vasiyetin senin.

Türkçesi: Özdemir İnce

PAZAR
Düş. Dalgalanan uçuşan sarı saçları
bir genç kızın, eğilmiş balkonunda
kaşlarının, yakut gözlerle bakıyor
mavi önlüklü bir yabanarısı
kırmızı bir kovacık sallıyor
gelinciklerin hüzünlü yansılarıyla dolu kuyuya.

Türkçesi: Özdemir İnce

Janina Degutyte (d. 1928)

YOLUN BAŞLANGICI
İşte buradan başlar yolum, akçaağaç
Yapraklarının, dallarının çıngırdadığı, açık mavi patates
Çiçeklerinin yalın durgunluğunu yaydığı yerde.
Düşman sanmayın -uyuyan turna kuşlarıdır onlar;
Unutmayacağım hiçbir şeyi.

Ötelere uzayıp yiten bir buğday tarlası
Yaklaşır kararan küçük dalgacıklarla...
Kimin gölgeleridir onlar, dolaşan?

Bağırır bir geyik tarlanın kıyısında...
Bir elma gibi döner ay...
Sıcak alnıma dokunur akçaağaçlar...

Düşünmem bile yıldırımın beni çarptığı yeri...
İşte buradan başlar yolum,
Ve kimse ayıramaz beni toprağımdan!

Türkçesi: Ülker İnce

EKMEK VE BAL
Avucumda kara ekmek kabuğu var;
Yüreğimde de gürül gürül bir ateş
Kocaman, beni ötelere götüren.

Avucumda kara ekmek kabuğu var,
Ama özlemini çektiğim baldır.
Avucumda kara ekmek kabuğu var.

Ekmek mi? Ah, hayır! Ekmek değil, ekmek değil,
Litvanya toprağı bu,
İşlediğimiz tarlalar,
Sevdiğimiz tepeler,
Gezindiğimiz ormanlar
Ve başımızın üstünde geniş mavi gökler.

Ekmek değil avucumdaki, ekmek değil,
Ak yalımlı, kızıl yalımlı yüreklerimiz bizim.

Bal kadar tatlı, toprağımız kadar bereketli
Avucumdaki kara ekmek parçası

Türkçesi: Ülker İnce

Justinas Marscinkevicius (d. 1930)

YAZ
Başım kuşların ötüşleriyle dolu
Hepsinin seslerine öykünebilirim
Ve belki biri, sesim olur benim?

Şafak sökerken ormandan usulca
Çıkıp su içmek için dereye yöneldi karaca
Soğukmuş su, kederlendi.

Biz öğle vakti tembel tembel otururken
Üstümüzden aladoğanın gölgesi geçti
İrice ve kara.

Benden bir şeyler soracak olursanız
Tez tutun elinizi
Birazdan gidebilirim.

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Vytautas Bloze (d. 1930)

TANRIYI ARAYIŞ

Tanrısız olur mu hiç- der, çıkararak papuçlarını
su kabarıcaklarını yoklayarak, düşünüp tartarak her şeyi yeniden,
ve gün ağarır ağarmaz başlar tanrıyı araması-çekmecelerde,
çatı arasında
başlar arayış çeyiz sandıklarında, çocukların ceplerinde

arar tanrıyı adam, ağaç kovuklarına göz ata ata
ahırın çevresinde, nehrin kıyılarında
peyke altına bakar, dama çıkar, bacanın içini araştırır
ot ambarında, saplar elindeki sopayı geçen yılki tınaza

unları elekten geçirir, seçip ayıklar kuru mantarları
söker saati, takar yeniden, şaşırmaksızın,
eski kitapları karıştırır, satır aralarını
arar, eski takvimlerin sayfaları arasında, sararmış arıcılık el-
kitaplarında

bir elma ağacının altını yoklar, bir yerlere gömülmüş olmasın
kuyunun suyunu çeker, parmaklarıyla araştırır dibi
geçirir birkaç kez tırmığı havuzdan enine boyuna
bir kapan kurar köşede, sıçan deliğinin yanına

tartar elindeki pasaportu, çocukların nüfus kâğıtlarını yoklar
kiliselerde mihrabın arkasına göz atar, arar hastanede,
papazın evinde
bakar tabutlara mezara indirilirken
arar ilaç şişelerinde, acı tatlı ilaçlarda

sonra oturur ucuna kerevetin, başlar duaya
esneyerek, kaşınarak, alıştığı üzere
her gün öylece, sabahtan akşama dek: ve tabutunun kapağı
düşünce
ansızın bir korkuya kapılır: unuttuğum bir şey oldu mutlaka

Türkçesi: Berzinç-Ataol Behramoğlu

BANGLADEŞ

Sanskritçeden türemiş bir hint-ari dili olan bengalicede en eski metinler (X.-XII. yy.) *carya* şarkılarıdır. Temalar esas olarak dinseldir. Krivitas'ın koşuklu *Ramayana* uyarlaması XV. Yüzyılın önemli bir yapıtıdır. XVI. yüzyılda ortaya çıkan lirik bir tür, XVIII. yüzyılda R. M. Roy'un *Annada Mangal*'ıyla doruk noktasına ulaşmıştır. Bu yüzyılın sonunda İngiliz'lerin ülkeye girişiyle de modern dönem başlamıştır. M. M. Datta'nın şiirleri Bangladeş'te rönesans dönemini başlatır. Bu dönemde R. Tagor'un yapıtları bengali dilli edebiyat üzerinde derin etkiler bırakmıştır. C. Das şiire kişisel bir hava getirmiş, N. İslam yurt sevgisini işlemiştir.

Şemsur Rahman (d. 1927)

KORKU BELİRTİLERİ
Teker teker korku belirtileri
yavaşça siliniyor ortalıktan.
Yaralı duvarları özel evlerin,
dükkânların, istasyonların, öğrenci
yurtlarının, iyileşiyorlar kafatasındaki
deliklerin yeni etle dolması gibi.
Kaybolmakta korku belirtileri
teker teker, köylerden, kasabalardan.

Elektrik direğinde çalışkan karga
bir kez daha oturuyor, gagasında
samanla-kuluçka
zamanıdır anne-karganın.
Yüreğin Rabindranath Tagore'u
devlet hapishanesinden salınmıştır şimdi
ve duyulabilir yine
Bengal'in ışığında ve havasında
sakin portresi ışır duvarlarımızda.
Boş kafesi bulur, çıkarır

verandaya asarım
parlak, yeşil bir kuşun
döneceğini umarım.
Çünkü kaybolmakta korku belirtileri
kaybolmakta teker teker.

Ama hâlâ damarlarımdaki kan, beynimdeki
korkunun koyduğu kurallara göre akar.

Alova ağacının altındaki tavuklar
kafalarındaki bir patlamanın
sesiyle birden etkilenirler.
Tınazın yanında bir tavşan titrer
çarpılarak anısıyla
çıplak çeliğin dokunuşunun.
Ağaçların yaprakları karabasanlarda
hâlâ alevlerini götürürler ölü yakılan
meydanların ve büzülüp buruşurlar
simsiyah, sıcak küller uçuşan havada.

İri ve kıllı bir kol girer içeri
pencereden, ezerek, kırıp geçirerek
evdekileri, Masum pilav tabağı, bir
Albayıp sırıtan yüzüne dönüşür ve gövdesiz
zıplamaya başlar döşemenin üstünde.
Birden sadık köpeğim atılır üzerime
kana susamış dişlerini duyarım ensemde.
Oğlum kahkaha atarak ulur
kardeşimin gövdesini görürüm
Kızkardeşimin gövdesini görürüm
sallanırken tavandaki kirişten.
Odamda bir tipi başlar-
göğsümde sıkışmakta kar-
kefen bezleri dans ediyor rüzgârda
ölüm şarkısı adına!

Çok denedim. Korkuluklar
yaptım ve diktim her yere
aklımın tarlasında. Ama
hayaletler reddediyor gitmeyi.
Her gün, günün sonunda
yorgun düşerim, yorgun düşerim
yorgun, yılan ıslıklı korkunun
benliğimi saran kollarından.

Beyaz inek dönecek mi bir daha
sundurmasına, hafifçe kaldırarak
tozları ayaklarıyla ve
çanını çıngırdatarak, günbatımında?

Türkçesi: Ali Cengizkan

Nazrul İslam (1899-1976)

UMUT
Belki raslarım sana, sevgilim,
Ufukların bir ucunda
Gökyüzünün çekildiği ve kucakladığı
Ağaç kümelerinin koyu yeşilinde

Issız çayırda
Şu uzak kulübede
Ya da köy havuzunun sakin kenarında
Belki de yapayalnız
Hafifçe gülümseyerek
Ellerimi ellerine almak için
Çıkagelirsin
Bu gökyüzü mavisinden de ötede
Peçesiz yüzün ışıldıyor
Ve bu güney rüzgârı
Senden haberler getiren
Gizli bir elçidir
Ormanlara kaçan

Yaramaz bir afacansın
Birdenbire çıkıverirsin karşıma
Ve sevgiyle öpersin gözlerimden
Orada o uzak ufukta
Görkemli ışınlarıyla güneş
Haber veriyor bütün bunları.

Türkçesi: Yaşar Nabi

ARADIĞIM KADIN
Aradığım kadın
Benden daha yakın bana
Ayak seslerini işitiyor gibiyim
Tutkumun ateşi içinde.

Dinmeyen susuzluğuyla bülbül gibi
Gönlümün kurumuş havasında
Eriyip gidiyor bir damla su için.
Usuldan usuldan giriyor düşüme
Ilık gecede ay ışığı altında.

Canevimin yeşeren yaprakları içinde
Gördüğüm o kadındır, bulutumsu, uçucu, gönül alıcı,
Delice ses veren gök gürültülerine benzeyen,
Şimşeğin parıltısında şöyle bir bulduğum kadındır o.

Diktiğim çardağın altına oturup
Sevgilimin boynunu çiçeklerle süslüyorum,
Derken sıçrayıp uyanıyorum birden
Elim böğrümde çiçekler boynumda.

Türkçesi: Eray Canberk

Davud Haydar

AYRILIK GİRDİ ARAYA
Senden ayrıldım sevdiğim
    arkamda bıraktım seni
eski bir kilim
    yağlı yastıkla
arkamda bıraktım seni
    harabe bir kulübede
iki çatlak tava bir sepet
    ve paslı kürekle
yakınında köyüm
    bataklıkta

Ayrılık girdi araya yârim
    ayrılık
son yemeğimi
    yabani yerelmalarını getirdiğinde önüme
hüzünlü yüzünle nasıl bakıştı öyle
    bir noktaya takılıp kalan gözlerime
elini sallarken
    kovalamak için sinekleri
seyrettim
    bahçedeki aç köpeği
günün aydınlığıyla daireler çizen
    kargaları
leke gibi duran sessiz gözyaşlarını seyrettim
    elbisende
arkamda bıraktığımda seni

Bir bilsen
    neler söylemek geçmişti içimden
birkaç kuruş bırakmak istedim
    sana
söylemek istedim
    Manşi Evi ilgililerine

bir iş vermelerini sana
    bırakmak istedim
yalnız eski elbisenle sarmasın diye
    poşumu bırakmak istedim sana
hiçbirini bunların ama
    ne söyledim ne de yaptım
seni öylece arkamda bıraktım

Nisan ortasında
    yandı köy
silip süpürecek
    taşkın muson rüzgârları
kapı kapı iş aramak sonra
    aptallık olacak
yolculuk var kasabaya
    umarak
maişetimizi çıkarmayı
    ayrılmak zorundayım
çok uzaklarda
    yaşamayı umut ederek
sıra sıra dağlar

Ah canım
    ayrılık
bu
    ayrılık girdi araya

Türkçesi: Tâvus Hüsâmeddin

Şahid Kadri

ÖZGÜRLÜK
Tan ışığı düştü yıkımın kalıntıları üzerine.
Bana her sabah kahvaltımı getiren
lokanta garsonunu gördüm
uzanıp yatmıştı bir üçyol ağzında
gömleği kana bulanmış.
Yıkılmış çarşıyı pazarı gördüm.
Sessizdi başkent
ama bütün gövdesiyle direndiğinin belirtileri vardı.
Bütün evler bomboş, insansız.
Herkes ayrılacaktı kentten
(gerçekten de göçüyordu insanlar sürüler halinde)
ama aramızdan kalanlar olacak dokunmak için parmaklarıyla
yıkıntı yığınlarına,
kalacaklar, bütün yaşamları bizim olan bu yurt toprağında,
cesetleriyle yanyana bizim insanlarımızın;
ve bir gün ona tekrar kavuşmak umudunu saklayacaklar.
Gözyaşlarımı dünyanın en eski kayasında topladım,
bir zamanlar o ilkel silaha dönüşmüş olan kayada;
ve yürüdüm 27 mart sabahı boşaltılmış barikatlar boyunca
o korkunç zeytin kamyonlarının kısır sevincinden habersiz.
Böyle bir taşla paramparça oldu uykusuz kemanım.
Tanyeri ışığında
Kavşağa uzanmış Bangladeş'in yıkıntılarını gördüm,
ve umut içinde büyüyen şu delikanlıyı gördüm
kendi tutkusunun telleriyle çalgı çalan delikanlıyı,
kana bulanmış gömleğiyle upuzun yattığını gördüm,
Bizim yazgımız mı bu? Bu yaldızlı yıkıntılar,
kana bulanmış gömlek bütün yaşamımız
şu kırık keman?
Yıkıntılardan, öğle güneşi altında, kırık tuğla topluyordu,
cam ve demir parçaları, tahta parçaları,
teneke parçaları, parçalanmış kumaşlar,
usta bir büyücü gibi kullanılmış tırmaklar,
ve ateşkes başlamadan önce, az önce,
bir acemi elin titreye titreye yazdığı bir sözcüğün harflerini:
adı Ö-Z-G-Ü-R-L-Ü-K olan sözcüğün harflerini.

Türkçesi: Özdemir İnce

RafikAzad

AÇLIK
Korkunç açım:
karnımın derinliklerinde açlık
gövdemin enlem ve boylamında
Her an duyuyorum,
acımasız tırnaklarıyla tırmalıyor beni;
dayanılmaz acılar içindeyim.
Hoşnut olabilirim
şöyle günde doğru dürüst iki kez yesem.
Başka bir dileğim yok kesinlikle.
Çok insan başka şeyler de ister.
Bir ev ister, araba, para.
Biraz da açlık şan olsun diye.
Benim isteklerim pek fazla değil.
Pek az şey istiyorum.
Yemek istiyorum.
Bir yangın hissediyorum
karın boşluğumda.
İstediğim şey sıradan ve basit.
Pirinç istiyorum
ister soğuk olsun ister sıcak
önemli değil
ister soğuk olsun ister sıcak.
İki kez yemek yesem,
inanın bana,
vazgeçebilirim bütün arzularımdan.
Haksız arzularım yok.
Cinsel açlığı bile çıkardım aklımdan.
Davet eden bir gövdeye sarılmış
sâri de istemiyorum
kabarmış bir göbeği açıkta bırakan,
Sâri'ye sarılmış gövdeyi de istemiyorum.
Canı isteyen sahip olsun ona

İstemiyorum bu tür şeyler
söyledim ya.
Bu isteğimi yerine getirmezseniz ama
başınız belaya girecek
krallığınızda.
Yanlışın haklısını
kötünün iyisini
bilmez aç insan,
ne yasa, ne kural, ne töre tanır.
Parçalayacağım hiç duraksamadan
ne bulursam önümde ve ardımda.
Hiçbir şey kurtulmayacak
hepsi gidecek birer birer
dişlerimin arasına.
Ve siz de çıkacak olursanız karşıma
lezzetli parçalara dönüşeceksiniz
devsel açlığın karşısında.
Aç mide duymazsa
ve izin verilirse büyümesine
felakettir işin sonu inanın bana.
Önüme ne çıkarsa
ne görürsem
gövdeye indireceğim birer birer
çalıları, ağaçları
gölleri, ırmakları
köyleri, kentleri,
kaldırımları, su borularını,
sokaklarda yürüyen insan yığınlarını,
kadınların bacaklarını, kalçalarını,
iaşe bakanını, bayrağı dalgalanan makam otomobilini.
Hiçbir şey, hiçbir şey
elimden kurtulamayacak.
Bana yiyecek bir şey ver, alçak,
yoksa yiyeceğim haritayı bile açlığımdan.

Türkçesi: Özdemir İnce

BAŞKIRDİSTAN ÖZERK CUMHURİYETİ

Rusya Federasyonu'nda siyasal ve yönetimsel bölüm. Bir Türk boyu olan Başkırtlar yaklaşık dört milyon (1990 sayımı) olan nüfusun dörtte birini oluşturmaktadır. Başkırtça, Türk dilinin Kıpçak grubu lehçelerindendir. Başkırt folklorunun yazıya geçirilişi ve bir Başkırt edebiyat dilinin oluşması ancak XX. yüzyılda gerçekleşmiştir. Özellikle Tatar edebiyatının etkisi altında oluşan Başkırt edebiyatının ilk önemli şairi Macit Gafuri (1880-1934) bu edebiyatın kurucusu sayılmaktadır. Gafuri, Başkırtça'nın yanı sıra Tatarca da yazmıştır. S. Kudaş, B. İşemgulov, H. Karim, M. Haris, M. Karim gibi şairler 1940'lı yıllarda savaş ve yurtseverlik temalarında yoğunlaşan şiirler yazmışlar, bu dönemlerde uzun, anlatımsal şiir (poema) türü yaygınlık kazanmıştır. Günümüz Başkırt şiirinin başlıca şairleri N. Nacmi, H. Gilyajev, G. Ramazanov, M. Gali, Ş. Bikkul, Başkırt şiirinde çeşitli arayış ve yönelişlerin de temsilcileridir.

Mustay Karim (d. 1919-2005)

VATANIM
Vatanım, sonsuzca sevdiğim, bağlandığım!
Ömrümü çoğu kez yollarda geçirdim
Irmak gibi aktım, yel gibi estim
Bağışla beni, yalvarırım.

Karşında suçlu duran
Oğluna sitem etme
Yolların uzun ipliğini
Yeryüzünün yumağına sardı diye...

Yine de kavuşmalar nasıl da tez
Yolların ve buluşmaların dünyası nasıl da dar!
Hayır, aramızda ayrılıklar yaratmayı
Başaramadı uzaklıklar...

Çünkü çağlayanların senin
Göğsümde çağlamaktadır
Çünkü yıldız yağmurların
Gözlerimde yağmaktadır

Buzdan soğuk yâdellerde
Bir oyuktan su içtiğimde
Gördüğüm senin sevgili yüzündü
Orada, karanlık derinliklerde

Bil ki köklerim için nemsin sen
Yapraklarım için ışık, yaşam özü...
Bil ki sensiz yoksulum, sakatım, bomboşum
Sen güçsün, kuvvetsin, nimetsin
Sensiz yokum ben
Vatanım benim!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

BELÇİKA

İki ulus ve iki dilden oluşan Belçika'da tek bir şiirden söz etmek olanaksız. Fransızca konuşan Vallon'ların şiiri sanki Fransız şiirinin uzantısı gibidir. Flamanca konuşan Flamanların şiiri ise bizim "Felemenk" dediğimiz ulusun kültürüne bağlıdır. Yani bir ölçüde, Hollanda'yla içli dışlıdır.

Kendine özgü Belçika şiir ve yazını 1890'a doğru Rodenbach, Verhaeren, Maetrerlinck'le gelişmeye başladı. Bu kurucuların arasına zorunlu olarak Max Elskamp'ı da katabiliriz.

İki savaş arasında dikkati çeken öteki şairler şunlardır:

Odilon-Jean Perter (1901-1928), Rene Verboom, Pierre Not- homb, Roger Bodart, Maurice Careme, Geo Norge, Jean Tordeur.

Emile Verhaeren (1855-1916)

KASIM YELİ
Uçsuz bucaksız fundalıkta
    İşte Kasımı duyuran yel
O sonsuz fundalıkta,
İşte yel
Yırtınan, parçalanan,
Güçlü soluklarıyla köylere çarpan
    İşte o esinti,
    Yabanıl Kasım yeli.
Çiftlik kuyularında
    Demir kovalar, çıkrıklar
    Gıcırdıyor.
Çiftlik sarnıçlarında
    Kovalar, çıkrıklar
Gıcırdıyor, haykırıyor,
Ölüm yası içinde.
    Sürüklüyor yel sular boyunca
Koparıp yeşil yaprakları
    Yabanıl Kasım yeli;

Dişliyor dallar içindeki
Kuş yuvalarını;
Törpülüyor demirleri,
Geçen kıştan kalma uzaktaki
Çığları tırmıklıyor kudurmuş gibi
Kudurmuş gibi yel,
Yabanıl Kasım yeli.
İçleracısı ahırda,
Sallanıyor çatı pencereleri
Kâğıttan camlar,
Yamalı bezler, çullar.

-Yabanıl Kasım yeli.—
Boz çimenli bayırda,
Kara değirmen,
Alttan havaya savurarak,
Üstten şimşek gibi vurarak,
Yaman biçiyor o yeli.
O yel
Yabanıl Kasım yeli.
Çömelmiş eski kulübeler,
Kilise çanları çevresinde
Dikilir dayanıp değneklerine;
Eski kulübeler ve saçakları,
Çatırdar bu yelden
Yabanıl Kasım yelinden.
Küçük mezarlıktaki putlar,
Ölülerin kollarıdır onlar,
Kuş sürüsü gibi düşerler yere,
Kırılırlar kara toprak üstünde.
Yabanıl Kasım yeli
O yel.
Rasladınız mı siz ona,
Üçyüz yolun kavşağında,
Rasladınız mı ona, o yele,

Korku, bozgun yaratan o esintiye?
Gördünüz mü onu o gece,
Aya saldırıp sererken yere?
Gördünüz mü dermanı kesilen
O viran köyleri
Acı acı haykırırken
O fırtına içinde?
Sonsuz fundalık üstünde,
İşte o uluyan yel
Kasımı herkese duyuran yel

Türkçesi: Nuri Can

ÇABA

Siz, coşkuyla ve soluk soluğa çalışanlar,
Zamanla birlik yürüyen ve yaşamı kuranlar,
Başarı araçlarının alnacında düşle,
Geniş ve katı gövdeler, sert ve kesin hareketler;
Çaba, gücü zorlama, koşma, durma ve yürümeler,
Nice satırlar yazıyorsunuz yürekler acısı biçimde;
Yiğitliğin ve görkemin soylu satırlarını belleğimde.

Seviyorum sizi, ülkelerin sarışın delikanlıları,
İyi sürücüleri kişneyen ve parlak ve usul atların,
Ve sizi, koruların kokularıyla dolu alev saçlı oduncuları,
Ve seni, yaşlı ve kaba köylüsü ap/ak köylerin;
Yalnız tarlaları ve köy yollarını seven
Ve kocaman bir elle tohumları serpen;
Önce önüne, ışığa doğru, havaya,
Biraz canlansın diye, düşmeden önce toprağa..

Sizi de seviyorum sefere çıkan denizciler,
Bildik bir ezgiyle, gece, yıldızların altında,
Yelkenleri şiştiğinde, atlantik rüzgârlarıyla
Ve rüzgârların sallandığı ipler ve direkler
Ve sizi, altın suyuna batırılmış gümüş rıhtımlarda,

Geniş omuzları, yükleyip boşaltan hamallar,
Ve giden, ilerleyen gemiler güneşin altında,
Boğuşa boğuşa dalgalarla, kutuplara kadar;

Ve sizi olağanüstü cevher arayıcıları,
Dondurucu ovalarda, kardan kumsallarda,
Soğukların sizi kuşattığı, ülkelerin bir ucunda,
Uçsuz bucaksız kıskacıyla acımasızca sıktığı
Ve sürünen bedenleri ve dişleri arasındaki fenerler
Toprak altında ilerleyen madenciler, dar bir
damara kadar. Ve orada salınan kömür,
Anlaşılmaz ve yalnız çabanız altında pes eder;

Ve sizi, demir ve tunç döğenler,
Büyük korların ve dev örslerin çevresinde,
Karanlığı ve dumanı delen mor ve altın yüzler,
Sırtlarında gergin kaslarıyla, birdenbire,
Yüzyıldan yüzyıla daha geniş yayılan,
Kentlerin ürküşü üstüne ve yoksulluğun ve görkemin
Sonsuz bir iş için kurulmuş kara haddeler,
Yüreğimde duyuyorum sizi ve kardeş gibi.

Ey ovalarda, denizlerde, dağların yüreklerinde
Süsten uzak iş, yabanıl, inatçı, çetin,
Perçinleyerek zincir halkalarını
Düğümler atarak bağlayan birbirine!
Ey bu gözüpek devinim gündüz ve geceleyin.
Bu her zaman yanan kollar, yorulmayan eller,
Boşlukta birleşmiş, yenilmiş evrene
İnsan gücünü yazmak için bu eller
Ve yeniden yaratmak için dağları, denizleri,
Ovaları başka biçimde.

Türkçesi: Aytekin Karaçoban

EKMEK PİŞİRME
Hizmetçi kadınlar en iyi buğday, en iyi sütle
Pazar günleri için ekmek yaparlardı;
Sırılsıklamdılar hamur teknesine damlayan terleriyle,
Boyun eğik, dirsek bükük, dümdüzdü yalnız kürek sapları.

Buğu yükselirdi evecen ellerinden, bedenlerinden,
Hamurun içine batıp çıkardı kocaman elleri,
Göğüsleri sere serpe bir yığın giysi içinden,
Yuvarladıkları hamurları göğüslerinin etleri gibi.

Dışarıda büyük fırınlar kızıl korlarla,
Ve ikişer ikişer, bir tahta ucunda
Fırından kubbelere doldurulurdu yumuşak ekmekler.

Ve alevler ağızlarında yol açarak,
Kocaman bir sürü ve kızgın köpekler gibi
Yüzlerini ısırmaya atılırlardı hırlayarak.

Türkçesi: Aytekin Karaçoban

Charles Van Lebergue (1861-1907)

GİZEMLİ YOLCULUĞUMDAN
Yaptığım o gizemli yolculuktan
Tek bir görüntü kaldı senden bana,
Ve bir de bir şarkı hepsi bu kadar:
Güller getirip eşiğine sunmuyorum sana,
Çünkü dokunmadım dünyanın varlıklarına,
Onlar da yaşamayı seviyorlar.

Ama senin için yalımlanan gözlerimle,
Baktım gökyüzüne, baktım dalgalara,
Korlaşan ateşe ve rüzgâra baktım,
Baktım dünyanın bütün harikalarına
Daha iyi görebilmek için seni
Var olan bütün gölgelerinde akşamın.

Seni daha iyi duymak için sesler arasında
Kulağımı dünyanın bütün seslerine dayadım
Dinledim dünyanın bütün şarkılarını
Bütün mırıltıları, fısıltıları dinledim
Sessizlikte yaşayan aydınlığın dansını.

Öğrenmek için ezberlemek için nasıl
Dokunulur titreyen memelerine ve ağzına,
Düş görürmüş gibi koydum işte, bakın,
Parıldayan suyun üzerine, ölümsüz ışığa,
Titreyen ellerimi ve korlaşan ağzımı.

Türkçesi: Özdemir İnce

Max Elskamp (1862-1931)

KADIN
Sonra derken bir kadın çıkagelir,
Ve o zaman seversin bu kadını,
Sonra derken bir kadın çıkagelir
Ve o zaman gürleşir gözyaşları,

Neyin var neyin yok verirsin ona
Elinde avucunda, yüreğinin tahtında
Neyin var neyin yok verirsin ona
Ve o zaman gürleşir gözyaşları

Sonra derken bir kadın çıkagelir
Sevmeye adanmış dudaklarıyla birlikte
Sonra derken bir kadın çıkagelir
Etiyle kemiğiyle, bütün güzelliğiyle,

Giysileri vardır göstermek için onu
Bütün balkonlarda, bütün taraçalarda
Giysileri vardır göstermek için onu
Gelip geçenlere ve bütün dünyaya,

İşte geliyor o beklediğin kadın
Öpüşlere ayarlamış bütün hayatını
İşte geliyor o beklediğin kadın
Yaşamak ve şenlendirmek için yaşamını.

Türkçesi: Özdemir İnce

Maurice Maeterlinck (1862-1949)

ŞARKI
Bir gün döner gelirse
Ona ne söylemeli?
- Dersin ki bekleyerek
Kapadı gözlerini.

Ya yine o sorarsa
Beni hiç tanımadan?
- Belki bir derdi vardır,
Ona kardeşçe davran.

Nerde diye sorarsa
Ne cevap vereyim ben?
- Ver altın yüzüğümü
Hiçbir şey söylemeden.

Ya derse ki salonda
Neden yok hiç kimseler?
- Açık kalmış kapıyı
Sönmüş lambayı göster.

Ya o zaman derse ki
Nasıl oldu ölümü?
- Belki ağlar, korkarım,
Söylersin güldüğümü.

Türkçesi: Suut Kemal Yetkin

KARANLIK SUNU
Şu kötü yapıtımı sunuyorum size
Ki ölülerin düşüncelerini andırır
Ve pişmanlıklarımın kır tanrısı üstüne
Ay ışığı fırtınayı yola çıkarır

Düşlerin yılanları mor
Keleplenmiş uykumun ortasına
Güneşte boğulmuş aslanlar
Ve kılıçlar isteklerimin başında

Uzak suların dibinde zambaklar
Ve açılmayan eller kapanıp da
Ve kırmızı saplı düşmanlıklar
Aşkın yeşil yas giysileri arasında

N'olur acıyınız söze, Tanrım!
Bırakınız kalsın donuk dualarım
Ve ay otların içine sızmada
Biçmek için geceyi ufuklarda.

Türkçesi: Cemal Süreya

FranzHellens (1881-1972)

İNANMAK
Tanrıya inanmak, evet, ama önce
İnanmak kendime, inanmak
Gökyüzüne, evet, ama önce
İnanmak yeryüzüne.

Kendime inanmak, evet, ama önce
İnanmak yazgı denen şeye,
Geleceğe inanmak, evet,
ama inanmak hayata önce.

Toprağa inanmak, evet, ama önce
İnanmak mutluluk ve tüzeye,
İnanmak tüzeye, evet, ama inanmak önce
Şu insan denen tüzesizliğe.

Türkçesi: Özdemir İnce

BEN

Doruğuyum ben bir dalganın
Bir parça köpük işte
Çağın derin bağrından doğan
Bir parça köpük
Ve sönen şöyle bir esintiyle
Canı istediği zaman rüzgârın,

Bir suyosunuyum yüzeyde sallanan
Kopup gelmiş deniz dünyasından
Ve rüzgârdan da hafif bir kuş
Dönerek uçar üzerinde
Yalayıp geçer kanatları,

Öykünen gölgesiyim ancak bir gölgenin
Solgun yansıması bir düşüncenin
Ki döndürür dünyayı kendi ekseninde
Bir çocuğun elinde bir kırbaçla
Topacı çevirmesi gibi.

Türkçesi: Özdemir İnce

Geo Norge (1898-1925)

EZGİ
Daha, hele daha sıkın parmaklıkları,
Hâlâ umut falan sızıyor aralıktan!
Gökyüzü mü? Fazladır böyle çarşaf çarşafı:
Bir kıymık ışık yeter, ama şımartmadan.

Artık uslu uslu otursunlar yerlerinde.
Canları isterse kendi düşlerini yesinler!
İçecek mi? Mürekkep uygundur bence;
Maymun suratları böyle şenliği sever.

Bence, ilkin şu ezgiyi tepelemelisiniz!
Bir şey duyulmuyor mu? ben duyuyorum,
Korkunç türküsü bu ilkyazın, biliniz,
Yüreklerinden fışkırıyor, evet, görüyorum;

Gördükçe kuduruyorum! Hepsi daraağacına:
Terziler! iyice dikin şu ağızları,
Geciktirmeden indirin umudun boynuna,
Görüyorum, yüreklerinden fışkırıyor umutları.

Türkçesi: Özdemir İnce

Albert Ayguesparse (1900-1980)

DOĞACAK YAŞAM ÜZERİNE
Yorganın altındaki yüzde
Burnun ucunda kurumuş kan
Haber veriyordu felaketi

Kimse bilmiyordu nereden sızdığını
Paslı karyolanın çevresindeki
O güneşli gölge soluğunun

Can çekişmenin eksik hırıltısı
Dolduruyordu, zamanın yükselişine
Kapısını kapatmış odayı

Doğacak yaşamın bütün sevecenliği
Kaçıp gidiyordu açık avuçtan.

Türkçesi: Özdemir İnce

ŞENLİKLER
Mavileştikçe gökyüzü
Tanıyorum miskinliğini
Güneş altındaki boş alanların
Bütün sevda şenlikleri
Sıkıntı işkencesinin arkasında

Evcilleştirmek için sıkıntının dilini
Dinliyorum, uğultusunu denizden çalan
Doymuş devinimini kalabalıkların

Cinsel resimlerin koruyucusu
Yedi bin pencereli aynalar
Kentin kara işlerini yansıtıyorlar.

Türkçesi: Özdemir İnce

Edmond Vandercammen (1901-1980)

SAPMA
Boş yere daha sakin kıyılar arar
İnsanın içine dökülen gözyaşları
Tüketmek için onları kuşatan geceyi.
Sessizliğin ağırlığın altında mıdır
Uzun süre saklanan sevda ihtiyacı?
Yoksa olmazlara ve çıkmazlara
Mı dönüşmekte yıllar?
Uyumun bekçileridir bütün âşıklar,
Ama bazen acı bir sapmadır
Bir kum ve serap çölüne yönelen dilleri...
Kendinden uzaklaşmak iyi duymaz
Boğulanların uzak anı seslerini.

Türkçesi: Özdemir İnce

İLKYAZ
Yenilenmiş yeşil ot,
Kıştan sonra imgesisin
Karanlıklarla aydınlıkları
Barıştan bir evrenin!

Değişimlerin gerçeği,
Tören kuralları ve kurtuluşu
Geleceğin doğduğu düzenin,
Bereketli güneş, yaşamın rengi,
Köy düğünlerini yadsıyacak olan.

Bir ülkeyim, gece-gündüz bahçıvanlık
Eder toprağın çağına bende ilk yaz...
Konuk kalırım derin köklerde.

Türkçesi: Özdemir İnce

Theodore Koenig (d. 1922)

ÇÖKERTEN KİŞİLİK
Yalvarıp yakarmam sabaha
ateşten tekrar doğsun diye
öldürülen ankalar

Akşam gazetelerini okumam
gene de çağcıl biriyim
otomobiller hayal kırıklıkları kullanırım

Karar veremem uygun saçmalıkla
deneyüstü güzellik arasında

Üzerinde yürürüm yorumlanmış düş bulutlarının

Küresel Peru'nun dorukları
iletmez izlerini çabalarımın
Dış mahallelerin ötesinde serserilik ederim
uçurumlar yardım eder ısırmama
büyük evlerin uykusunda

Sinirlenip, çağdaşlar arasında paylaştığımız
günlerin aşırı ve alışılmış akışına
cenge giderim can sıkıntısının yeşilimtrak canavarına karşı

Palmiyelerin tepesinden, Babil amiralinin
evindeki küllerde canlanan yalım görülür

Verilen sözlerin hiçliğinde yitip gider gelecek.

Kışı sevmeyen bir vatandaşım ben

Türkçesi: Özdemir İnce

Philippe Jones (d. 1924)

DİK

Yağmurların soluksuz boşandığı günleri
Yağlı sokak taşlarının, pırıltılı tüfeklerin
Ağu kelimelerin
Kapıların kilitlerin gıcırdadığı günlerdi.

O bütün bir kıt'ayı sarmış yaprakları vardı
Yapraklar savrulurken kente kayıtsızlıkla
Parmaklar arkasında o vardı
Soluk ve sessizliğin külrengi saçlarıyla

Gülümserdi. Işıl ışıl gözleri
Gözleri yolculuğun karşı kıyılarında
Bilir-bilmez, ertesi gün ölecekti
Gülümserdi yaşı belirsiz gözleri

Utancın insanlardan utandığı günlerdi
Bir limandı hapishane köşesi -
- Hücreler adamlara, yaşayan adamlara.

Ve o dimdik yürüdü... hâlâ dimdik yürüyor.

Türkçesi: Güngör Tekçe

Jacques Brel (1929-1977)

ZANGRA
Zangra derler adıma ve teğmenim
Ovaya tepeden bakan Belenzio kalesinde
Beni kahraman yapacak düşmanı bekliyorum
Beklemekten canım sıkılıyor bugün de
Kızlar sürüsünü görmeye gideceğim burca
Aşk düşlüyor onlar ve atlarımla beni

Zangra derler adıma ve yüzbaşıyım şimdi
Ovaya tepeden bakan Belenzio kalesinde
Beni kahraman yapacak düşmanı bekliyorum
Beklemekten canım sıkılıyor bugün de
Kalkıp Consuelo'yu görmeye gideceğim burca
Aşktan söz ediyor o ve atlarımla benden

Zangra derler adıma komutanım artık
Ovaya tepeden bakan Belenzio kalesinde
Beni kahraman yapacak düşmanı bekliyorum
Beklemekten kanım sıkılıyor bugün de
Kalkıp Don Pedro ile içmeye gideceğim burca
Aşklarım için içiyor o, benim atlarım için

Zangra derler adıma yaşlı bir albayım
Ovaya tepeden bakan Belenzio kalesinde
Beni kahraman yapacak düşmanı bekliyorum
Beklemekten canım sıkılıyor bugün de
Kalkıp dul Pedro'yu görmeye gideceğim burca
Aşktan söz ediyorum, o da atlarımı anıyor

Zangra derler adıma kocamış dünkü general
Ovaya tepeden bakan Belenzio'dan ayrıldım
Beni kahraman yapamayacak düşman artık orada

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

AMSTERDAM LİMANINDA
Amsterdam limanında
Türkü söyler tayfalar
Düşlere dalmışlar
Engin açıklarda
Amsterdam limanında
Uyuyan tayfalar var
Flamalar gibi
Bungun kıyılarda
Amsterdam limanında
Tayfalar var can veren
Bira dolu ve keder
Gün ışığında
Amsterdam limanında
Tayfalar da var doğan
Okyanusça büyük
Can sıkıntısından

Amsterdam limanında
Yemek yer tayfalar
Bembeyaz örtüde
Işıldar balıklar
Öğütür yazgıyı
O güçlü dişler
Bölebilir ayı
Halatları da yer
Morina kokusu
Sinmiş firitlerden
İri elleriyle
İsterler yeniden
Sonra tayfun gibi
Kalkarlar gülüşerek
Çekip fermuarı
Çıkarlar geğirerek

Amsterdam limanında
Tayfalar var dans eden
Sürtüp karınlarını
Karnına kadınların
Dans eder ve dönerler
Gezegenler gibi
Acılı sesinde
Bir akordeonun
Basarlar kahkahayı
Dönerek dört bir yana
Akordeon verene
Kadar son nefesini
Sonra bir çalımla
Sonra bir gururla
Her biri bir yosmayı
Takıp gider koluna

Amsterdam limanında
Tayfalar var içen
İçerler, bir daha
İçerler, yeniden
İçerler sağlığına
Amsterdamlı kızların
Hamburglu, başka yerli,
Yani tüm kadınların
Bedenlerini sunan
Ve de erdemlerini
Bir altın liracığa;
Ve zom olduklarında
Yıldızlara sümkürür
Ve işerler üstüne
Vefasız kadınların
Nasıl ağlıyorsam ben

Amsterdam limanında
Amsterdam limanında

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Auguste Marin (1911-1940)

EĞER
Ve eğer bütün kuşlar ökseye tutulsaydı
Bütün, ölü balıklar doldursaydı ağları
Ve eriyip ağaçlar dağılsaydı kar gibi
Sönseydi eğer yazın hiç tütmemek üzere
O alev alev yanan bataklık buğuları,

Ve denizler çekilip boşalsaydı kumsallar
Veya artık tek melek kalmasaydı göklerde
Yapayalnız kalsaydın sadece düşlerinle
Eğer sen yapayalnız-
-Sen o uçsuz bucaksız yıkıntının içinde,
Bulur muydun ruhunun sonsuz derinliğinde
Yaratacak hevesi dünyamızı yeniden?

Türkçesi: Güngör Tekçe

Louis Dubrau (1904-1997)

KİLİSE DUALARI
Düşlerimiz var Tanrım -kurtar düşlerden bizi
Kötülüğe sürükler
Kötülükler var, kurtar
Yalana köle eder
Ve yalanlar var, kurtar
Pişmanlıkları besler
Kurtar bizi bedenden
Durmaz hayata bağlar
Ve bir hayat var, kurtar
Sonunuz ölümdür der
Ve bir hayat var, kurtar
Gökyüzü müjdeler
Öyle bir gökyüzü ki -ondan da kurtar bizi-
İnsan yoksulluğumuz
Azizlerin ekmeği
Sen en iyisi Tanrım
Tanrıdan kurtar bizi.

Türkçesi: Güngör Tekçe

BELORUSYA

Belorus edebiyatının ilk yazılı örnekleri 11.-12. yüzyıllara uzanmaktadır. Bu halkın ulusal edebiyatı önce Litvanya sonra Polonya egemenliği altında bulundukları sonraki yüzyıllarda gelişimini sürdürmüş, özellikle folklor alanında oldukça zengin ürünler vermiştir. 18. yüzyılda Belorusya'nın Rusya'yla birleşmesi sonucunda bu halkın dili ve edebiyatı bir yandan gelişirken bir yandan da baskılarla karşılaşmış, buna karşın V. İ. Dunin-Martsinkeviç (1807-1884), F.Boguşeviç (1840-1900), Yanko Luçin (1851-1897) vb. şairlerin ürünleriyle modern bir edebiyatın temelleri atılabilmiştir. Yanko Kupala (1882-1942), Yakub Kolas (1882-1956), A. Paşkeviç (1876-1916), Tişka Gartnıy (1887-1937), Maksim Bogdanoviç (1891-1917), Maksim Tank, vb. bu şiirin sonraki yıllardaki önemli temsilcilerindendir.

Yanko Kupala (1882-1942)

YA KİMDİR GİDEN ORADA?
Ya kimdir, kimdir giden orada
Böyle büyük bir kalabalıkla?
- Beloruslar.

Ya nedir taşıdıkları sıska omuzlarında
Kanlı ellerinde, çarıklı ayaklarında?
- Uğradıkları zulüm, haksızlık.

Ya nereye taşıyorlar zulmü, haksızlığı
Ya kime dökecekler acılarını?
- Tüm dünyaya.

Ya kimden öğrendi bu milyonlarca insan
Yola düşmeyi, kim uyandırdı onları uykudan?
- Yoksulluk, dert.

Ya nedir, nedir istediği onların
Çağlardır hor görülmüşlerin, körlerin, sağırların?
- Adam yerine konulmak.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Maksim Tank (1912-1915)

BİR ŞARKI
"Oku bunu! Ve başkalarına geçir!"
O bildirilerin üstünde böyle yazardı,
Yeraltı savaşımı günlerinde
Bildiriler kapıdan kapıya uçardı.

Su gibiydi onlar - bir çölde,
Soğukta ateşin verdiği sıcaklık,
Bir yutumluk taze ekmek, açlara,
Kuşatmayı yarmada güvenilir arkadaşlık...

Övgü ya da şan için yalvarmıyorum.
Bırak dönekler koşsun lütuf peşinde.
Un için bir zırnık vermem, diyorum.
Sadece doğruyu söylemek var içimde.

Bütün isteğim, yazmak o birkaç satırı
Üstüne eski tüfeklerin ve yoldaşların
O değerli sözcüklerle not düşeceği:
"Oku bunu! Ve başkalarına geçir!"

Türkçesi: Ali Cengizkan

ŞİİR
Aradığın zaman
Hemen yanıtlamazsam
Lütfen azarlama beni.

Genellikle omuzlarımda
Yorgun kuşlar dinlenir-
Rahatsız etmek istemem onları.

Genellikle gözlerimin önünde canlanır
Eski - ölmüş dostlarım,
Ve ben onlarla söyleşirim.

Genellikle dudaklarım uyuşur
Bir türküye duyduğum susuzluktan,
Ve sonra dilsizleşirim,
Söyleyemez olurum adını.

Ne olmuş
Palton buradaysa?
Genellikle uzaklardayım ben
Naroch çam ağaçları arasında gezinirim
Gece gündüz,
Ve hep oradadır
Bütün acılarım,
Neşem
Ve düşüncelerim.

Türkçesi: Yusuf Eradam

ŞİİR
Bir ağaç ölür
Mevsimleri
Artık tanıyamazsa
Ve hiç yankı yapmazsa.

Su ölür unutursa
Ne yöne gideceğini
Ve susuzluğu gideremezse.

Toprak ölür üretemezse
Artık ekinlerini ve
Yeni türküler sunamazsa ışığa.

İnsan ölür yitirirse
Mucizeler yaratma hünerini
Ve yaşama isteğini.

Türkçesi: Yusuf Eradam

BULGARİSTAN

Ulusal Bulgar şiiri 19. yüzyılın ikinci yarısında, 1878'de Bulgaristan'ın bağımsızlığıyla sonuçlanacak olan ulusal kurtuluş savaşı yıllarında oluşmuştur. Ulusal şiirin kurtuluş savaşı koşullarında doğması bu şiirin başlangıcından günümüze kadar uzanan bazı temel özellikleri için de belirleyici olmuştur.

Ulusal Bulgar şiirinin ilk yaratıcıları olan D. Çintulov (1822-1886), P. R. Slaveykov (1827-1895), G.S. Rakovski (1821-1867), M.Kozlev (1824-1902) gibi şairleri birleştiren temel özellikler, ulusal kurtuluşçuluk ve demokrasidir. Ulusal Bulgar şiirinin ilk ve en büyük kurucusu ise Hristo Btoev'dir. Örgütçüsü olduğu ulusal kurtuluş savaşı alanında, 27 yaşında can veren Botev (1848-1876) acı bir içtenlik ve derin bir dram duygusuyla dolu olan şiirleriyle ve eylemci kimliğiyle daha sonraki kuşakların en büyük esin kaynağı ve yol göstericisi olmuştur.

Günümüz Bulgar şiiri, Botev, Vazov, Yavorov, Milev, Smirnenski ve Vaptsarov'un adlarıyla doruklara ulaşan lirik, devrimci, demokrat şairlerin oluşturduğu yaratıcı gelenek üzerinde yükselen bir yapıdır.

Georgi Cagarov, "Komsomol Şairi" Penyu Penev, Vladimir Başev ve gene aynı kuşaktan (Nisan Kuşağı) Lubomir Levcev, vb. şairler yüzyıllık geleneğin büyük, yaratıcı kaynağında her biri kendine özgü katkılarıyla günümüz Bulgar şiirinin çok yönlü, çok sesli, seçkin ve verimli alanlarını oluşturmaktadır.

Hristo Botev (1848-1876)

VASİL LEVSKİ'NİN ASILIŞI
Anam benim, doğduğum, sevdiğim toprak
Neden ağlamaktasın böyle acı, böyle zavallı?
Sen ey iğrenç karga, lanetli kuş
Üstünde gakladığın kimin mezarı?

Ağlıyorsun anam, biliyorum neden:
Tutsaksın, ezilmektesin bir kuru ekmek uğruna;
Senin temiz sesin, elemini söyleyen
Umutsuz bir sestir, ıssız bozkırda.

Ağla! Çünkü orada, yakınında şu Sofya kentinin
Yükselmede bir darağacı kocaman kocaman
Orada Bulgaristan, en yiğit oğlun senin
Sarkmada sarkmada darağacından

Gaklıyor karga, iğrenç, yabani,
Uluyor kurtlar, köpekler koşuşuyor çılgınca
Yaşlılar imdada çağırıyor tanrılarını
Kadın hıçkırıklarına, bir çocuğun feryatlarına.

Kış kem şarkısını uğulduyor
Ovada savruluyor yelin sürüklediği devedikenleri
Soğuk ve ayaz ve ıssızlık ağlıyor
Yığarak yürek acısının derin birikintisini...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

İvan Vazov (1850-1921)

BİR TEK IŞIKTIR
SONSUZ OLAN
Güneş içimizi sevinçle ısıtır
kapanık havalardan sonra.
Ama o daha da alımlıdır
bir küçük aralıktan zindana sızdığında.

Yol gösterir koca bir gemiye
gecenin karanlığında bir küçük yıldızcık.
Dev gibi yangınları bazen
tutuşturur bir kıvılcım, ufacık.

Engizisyon alevinde kavrulanlar
aydınlattılar dünya gecesini.
Daha bir müthiş parıldar
kara gecede yıldırım, daha bir görkemli.

Hiçbir zaman sönmeyecek olan şeyi
zalimler! gücünüz yetmez söndürmeye.
Boğmaya çalıştığınız o ışık
büyür ve yutar sizi bir volkan aleviyle.

Çünkü bir tek ışıktır sonsuz olan
dünyanın uçsuz bucaksız boşluğunda..
Evrene o doğurdu dünyamızı
ve onunla sonsuzluk kazandı dünya.

O daha da parlak ışır karanlıkta
söndüremez onu gömdüğünüz mezar.
Prometheus'ta öldürülen ışık
Voltaire'de yeni bir güçle parıldar.

Ve eğer güneş yiterse ansızın
yiter ve ışımazsa bir daha
bize ışık için cehennemden
gidip alev getiren biri çıkar mutlaka.

Türkçesi: Ataol Behramağlu

GELECEĞE
Bir gün gelecek, öleceğim ben de
Vahşi otlar bürüyecek çevresini mezarımın;
Kimi acıyacak, sövecek kimi
Ama şiirlerim okunacak hep yüksek sesle.

Sahte ürünleri süpürecek yıllar;
Örtülecek unutuluş karanlığının kefeniyle
Bugün en yüce makamları tutanlar;
Ama şiirlerim okunacak hep yüksek sesle.

Onlar doğruya, gerçeğe, ödeve çağrıdırlar
Yazıldılar soylu, sevecen bir duygunun esiniyle;
Yurdumuz onlarda tüm güzellikleriyle ışıldar
Bu yüzden okunacaklardır hep yüksek sesle.

Balkan'ın titreten hikâyesini dinlersin onlardan
Gizemli türkülerini ovanın, bulutun, tepenin;
Halkımızın kahramanlık destanını işitirsin
Bu yüzden hep yüksek sesle okunacaklar.

En değerli mücevheri verdim onlara ben:
Çiçeğini, her bir goncasını hünerimin;
Tedirgin ruhumu onlar onardı,
Onlar yaşayan, çarpan kalbimdir benim.

Düşmanın azgın haykırışı ulaşamaz bana
Onun kıskanç öfkesinin de üstündeyim.
Akıp giden zamanı karşılarım vakarla
Bu yüzden hep yüksek sesle okunacaktır şiirlerim.

Bir ulusun yaşayan ruhuyla solunur onlar
Ölmez o ruh, yürekler özgür ve gururluyken,
yetenekliyken elem duymaya ve sevinçle haykırmaya,
Şiirlerim hep yüksek sesle okunacaktır bu yüzden...

Türkçesi Ataol Behramoğlu

Peyo K. Yavorov (1878-1914)

BİR DENİZ KIYISINDA
Uzun süre baktım: bir tekdüzelikte
her dalga koşuyordu ardı sıra bir başka dalganın
ıssız ve sonsuz denizde.

Bir kuş gibi tıpkı, hafif kanatlı
belirdi pupa yelken bir tekne
ve ok gibi uzaklaştı.

"Dur!" fakat köpüklü dümen suyundan
hiçbir iz kalmadı geçince bir an.

Silikleşir silikleşmez o tekne
gözlerimden yakıcı yaşlar fışkırdı
yavaşça kayarak yüzüme.

Dünya bir denizdir.. ve benden
nedir kalacak olan ardımda
burada, yaşamış olduğum şeylerden...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

GÖLGELER
Derin gecede görüyorum görüntülerini
iki gölgenin, ayakta, beyaz bir perde üzerinde.
Gecede iki gölge.. Yalnız ve yüzyüze.
Bir lamba yanıyor arkasında bu ekranın.
Yalnız ve delice arzulayan birbirlerini
birbirlerine can atan
orada, bir erkek gölgesi ve bir kadın.

Uzatmışlar başlarını acıyla birbirlerine
bir şey var fakat engelleyen anlaşmalarını.
Fısıldaşıyorlar belki, nedir korktukları?
Boşuna uzanmış birbirlerine kolları:
Canlı arzularına karşın dokunamıyorlar birbirlerine
Karşı karşıya, yüz yüze, duruyorlar öylece.

Fısıldaşıyorlar belki ve belki eğilmişler
haykırarak bile anlaşamayacaklar ama...
gecede iki gölge, ayakta, önünde bir ışığın...
Anlaşamayacaklar, dokunamayacaklar birbirlerine
yalnız ve delice arzulayarak birbirlerini
orada, bir erkek gölgesi ve bir kadın.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Dom Gabe (1888-1983)

ÇELİŞKİ
Benim hüznüm tek düze bir yağmurdur,
Tan vaktine kadar çınlar camlarda.
Ayın parıltısıdır bazen
Saçlarımı sarar
Uykularıma girer
Kaynağıdır
Dingin gözyaşlarının...

Ama, gün doğar doğmaz,
Açınca ben pencereleri -
Kanat açar doğan güne karşı.
Ah! Gençlik, iş ve güneş dolu günler.
Bir kuş geçer başımın üzerinden

Kanatlarını duyarım,
Neşeli gençler yolda çevirir beni,
Hızlı hızlı yürürüm onlarla,
Ve bir çocuk bakışıyla karşılaşsam
Yıkanırım onun aydın kaynağında.

Ama hüznüm de geri döner
Gece iner inmez
Hep aynı,
Hep benim bir parçam,
Ve anlarım ki mümkün değildir
Güneşsiz ve hüzünsüz
Benim var olmam.

Türkçesi: Özdemir İnce

Elizaveta Bagriana (d. 1893)

TORUN KIZI
Portreleri yok bende atalarımın
Ne de soy kütüğüme ilişkin kitaplar
Bilmiyorum türkülerini onların
Yabancıdır bana gittikleri yollar.

Fakat ateşli şakaklarımda benim de
O kara, isyancı kandır atan.
Ve adına aşk denilen o uçurumun
Odur beni ucuna iten.

Büyük ninem, sıcak kanlı, civan
İpek bir yaşmak gözlerinin altında
Kaçmadı mı bir geceyarısı
Tutkudan eriyen bir yabancıyla?

Kuzgundan kara o küheylanı
Anımsar Tuna boyu bahçeleri
İkisini de yatağandan
Rüzgâr kurtarmıştı, silip izleri...

Belki de bundandır çarpması yüreğimin
Kırlar üzerinde bağırınca kuğu.
Uzak, mavi kıyı çizgisini sevişim
Ve kırbaç altında at koşusunu...

Nasıl bir insanım, ben de bilmiyorum!
Bildiğim sadece, ölsem de yitsem de
Senin kızınım ben ey sevgili toprak
Ey eski Bulgar toprağı, yurdum.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

KARLAR ARASINDA

Yavaş yavaş çıkıyorum dağ yolunu. Uyuyor
Ak mantosu altında ormanın sayısız varlıkları.
Ne ak ve temiz bir gün! birdenbire karda
Güneşin ışıkları tutuşturuyor elmasları.

Sen uzaktasın, bir başka ülkede - garip kimsesiz.
Zaman ağır çığını yığdı arasına ikimizin.
Yarın, barış içinde, yeni bir gün başlayacak
Ve dünya yeni bir mutluluğa doğru yol alacak.

Ama biz, müthiş bir depremle ayrı düşmüşüz,
Ve atılmışız ayrı dünyalara, birleşmeyen yollardayız,
Sisli ve felaket günler boyunca dolaştıktan sonra
Bu müthiş yıkıntılarda acıyı tattıktan sonra.

Bir köprü bulacak mıyız geçmeye, ellerimiz açık,
Büyük uçurumun üzerinde buluşacak mıyız,
Yüzlerimizde acının birbirinden derin yaralarıyla
Her şeyin sona erdiği bir kıyamet gününde?

Hep inip çıkacak mıyım dağ yollarını böyle yalnız
Sisler vadisinden geçen eski bir bilge gibi?
Gün serin ve parlak olacak ve kar parıl parıl
Ve sen, çok uzaklarda, yabancı, unutacaksın belki beni.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Hristo Smirnenski (1898-1923)

KALABALIKLAR
Bastırılmış, kudretli bir fırtına gizlidir kalabalıklarda
Orada güneş de vardır.
Kuşattığında bitimsiz kalabalıklar
Kenti, kurşuni bir toz kaldırarak
Kaynaşan, kabaran o dalgalanmada
Bugünün kaygılarının fırtına bulutları çalkanır
Ve gelecekteki mutluluğun
Işıldayan belirtileri...

Onlar büyük kavga için doğarlar
Kahramanları adsızdır
Yıldızların sımsıkı kaynaştığı
Samanyolundaki gibi tıpkı:
Bir başına gözleyemezsek de hiçbir yıldızı
Samanyolu nasıl da göz kamaştıran bir ışıltıyla parıldar

Güçlü bir yürek çarpar bağrında kalabalıkların
Yeni dünyanın yüreği
Ve duyduğunda kalabalıklar
Silah başına çağrışınca
Kükreyen alanları gümbürtüyle doldururlar
Paramparça ederler tüm barikattan
Ve yürek, kanatlanır yükseklere
Yeni dünyanın yüreği

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Atanas Dalçev (1904-1978)

İSTASYONDA KARŞILAŞMA
Bir taşra makasında trenden inmiş
Bekliyordum gelmesini bir başka trenin.
Çevremi kuşatmıştı ıssızlığı
Ve yoğun karanlığı gecenin.

Ne bir ses ne bir nefes! Usul bir rüzgâr sadece
Taşıyıp getiriyordu içinden karanlığın
Kurbağaların çığırışlarını
Ve belli belirsiz gıcırtısını bir tulumbanın.

Çok şeyler düşündüm o karanlıkta;
Bu, sonsuzlukla ilk tanışmamdı.
Kuşatıp çevremi o ıssız alanda
Karşıma ilk kez çıkmadaydı.

Dumanlı karanlığının uçurumlarıyla
Doldurup küçük istasyonu
Salkım salkım takım yıldızlarının
Kudretli güzelliğini savuruyordu.

Ve yırtınmadaydı tüm bu parıltı
Kendini dışa vurmaya.
Ve ben ölü uzayın şiddetli ayazını
O an ilk kez duydum tüm varlığımla.

Ve fısıldadım, kesilerek soluğum:
"Ey sonsuzluk, nasıl da yabancısın bana!
Boşluğundan senin acı duyuyorum
Hiçbir zaman alışamayacağım ona.

Yüzyılların soğukluğu var sende
Benimse özlediğim şey sıcaklıktır.
Benim olan her şey burada işte
Bu günahkâr, bu küçük dünyadadır.

Burada üzülürler görmeyince beni
Ve şu saatte de benim yüzümden
Bir lamba altında uyumayanlar var
Işık sızmasa da pencerelerden.

Bağışla beni, takım yıldızlar diyarı;
Görkemine diyeceğim yok onların.
Fakat evimin penceresindeki ışıkçığı
Değişmem ışıltısına tüm yıldızların."

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

SUSUŞ
Yıllar yılı sustum ben
Kafa düşünceden çatlayacak
Bugün sıyrılıyorum ancak
O mezar sessizliğinden.

Aklım hâlâ büyülü
Adsız sınırsız bir boşluk
Ne günler ne geceler aştık
Ölümle aynı türü.

Bir sıkıntı kötürüm eden
Artık özgür olsa da evet
Gelir düşünceye nasıl nereden
Kafesten uçacak o kuvvet.

Sanki hastalıktan kalkan biri
Dizlerim yürümeye yabancı
Güçsüz bir öfke, tuhaf bir acı
Tekrar dile getiren beni.

Tıpkı eski kısa yazılar vardır
Hızlı bir göçün başlangıcında
Hükümlü duvara yazar da
Ardından darağacına yollanır.

Türkçesi: Necati Cumalı

Mladen İsayev (d. 1907)

BİR DÜŞ
Ölmüş yatarım. Geceden karanlıktır
katilim benim.
Asılmış üstüme bomboş bir gök.
Bir yerlerde, sanki cehennemde, bir kurt ulur.

Bir taşlı yamaçta, dikenler, otlar arasında
vurulmuş yatarım yapayalnız.
Rüzgâr başlar inlemeye geceyarısı,
az sonra döner azgın fırtınaya.

Kuduran rüzgârla daha bir kararır gece.
Bir ana öpücüğü ve konuşur ardından biri:
"Öldün anayurdun için yiğidim, şahinim,
kalacaksın benimle son gününe dek diri!"

Bu ne, cansız başımın çevresinde dolaşan,
anam mı yoksa dikenler mi otlar mı?
Rüzgârın süpürdüğü bu yamaçta kimseler yok.
Bir ben, vurulmuş yatan. Ölmüş yatan.

Soluk almam. Yanmam.
Kaba otlar arasında yatarım yapayalnız.
Karanlıkta kudurur fırtına. Ve yolumu
boşuna bekler anam.

Türkçesi: A. Kadir-Gülen Fındıklı

Nikola Vaptsarov (1909-1942)

DOĞDUĞUM ÜLKE
Doğduğum ülkede gün boyunca
Mavi gök gülümsedi durdu
Ve bütün gece, şafaktan önce
Yıldızlar görkemle parıldıyordu

Fakat akşam alacasında eve dönerken
İri adımlarla, işgünü bitiminde
Gördüm gizlenen düşmanımı
Gölgede, elinde bir tüfekle

Bana sevmeyi öğrettin anacığım
Seni sevdiğimce, tüm insanları...
Herkesi sevmeye hazırım
Ama ekmeğim ve özgürlüğüm de olmalı...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ÖLÜMDEN ÖNCE[20]
Acımasız, dizginsiz bir kavga bu
Başsız, sonsuz, destansı.
Bir başkası dolduracak senden boşalan safı
Burada tek adam hesabı olur mu?..

Kurşuna diziliş; çürüyüş sonra...
Her şey yalın, mantıksal, yaşamak gibi.
Fakat birlikte olacağız büyük fırtınada
Halkım, çünkü sevdik seni...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

20 Vaptsarov bu şiiri, "Veda Şiiri" ile birlikte, idama mahkum edilerek kurşuna dizildiği gün, idam mangası önüne çıkarılmadan hücresinde yazmış ve arkadaşlarına ulaştırabilmiştir.

VEDA ŞİİRİ

Karıma
Geleceğim bazen uykudayken sen
Beklenmedik, uzak bir konuk gibi
Sokakta bir başıma koyma beni
Kapıyı sürgüleme üstümden.

Usulca girecek, bir yere ilişeceğim
Bir zaman, karanlıkta, bakacağım yüzüne.
Ve yorgunluk gözkapaklarımı indirince
Seni kucaklayacak ve çıkıp gideceğim

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

AŞK TÜRKÜSÜ

Bir barut fıçısı gibi çöker üstümüze
betondan bir yapı, kocaman.
Yüreklerimizde savaşın homurtusu,
içimizde isyan, ateş ve kan.

Görürüm bu isyanı şimdi de
fabrikaların bacalarında,
gün batısındaki kızıllıkta,
dingin, mavi gökyüzünde.

Daralırken buralarda korkunç çember,
yanaş bana, gel söyleyiver,
suç mudur bu benim yaptığım:
Ayırdığım yüreğimde aşka bir yer?

Suç mudur yoksa, gel söyleyiver,
gürültülerle çalkalanırken fabrikalar,
mitralyözle taranıp biçilirken ortalık,
suç mudur "seni seviyorum" demek?

Aşkımızın dünyası çok daraldı,
ne yapalım, sevgilim, bu bir gerçek!
Bu türkücüğü bunun için yollarım sana,
gözlerimde pırıl pırıl bir gelecek!

Türkçesi: A. Kadir-Asım Tanış-G. Santoro

Aleksandr Gerov (d. 1919)

DÜŞ
Ürpermeler vakti, güzel düşler
Ve kaynayan kanın vakti.
Tomurcuklar açtı, aşk çiçeklendi
Kokusu, taçyaprakları ölü.

Artık uzanmıyor bana dudakların.
Gövden artık bir zevk kaynağı değil.
Ağzım açsan tepem atıyor. Boşluk, yanıbaşın.
Yanında canım sıkılıyor, yalnızım yalnız.
Ama akşam, bastıran karanlığa bakıyorum,
Gökkubbede tırmanan yıldızlara;
Önümde sekiyor dünya-
Bir sırça kap, bir yığın büyü perisi.

İçinde, bir ışın soluyor.
Tapılan dudaklar ağzıdır bir ölünün.
Ve dönüyor, dönüyor durmadan
Sonsuza dek - kırık kalplerin tozu.

O zaman, bu incecik ip, küçücük
Kalplerimizi birleştiren bizim.
Bir güç oluyor, gücü kavruk adamın,
Bir halat kadar güçlü-demirden bir halat.

Sana böyle kızgın böyle yabancı
Uyanmasız bir uyku düşlüyorum
Toprağın beni kucaklayacağı günü,
Göğsünde tatmak için uykuyu.

Türkçesi: Özdemir İnce

Veselin Hançev (1919-1966)

PARİS YAĞMURU ÜSTÜNE BİR LATERNA ŞARKISI
Bir hikâyedir bu eski mi eski
Paris kadar eskidir derler.
Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
Bir kaldırım ressamının çizdiği.

"Hoşça kal!" dedi ayrılırken kız
"Uzaklara gidiyorum
Burada ne aşk var, ne ekmek, ne tuval
Kara boyalar sadece.
Ve caddeleri Paris'in
Seine Nehri'ne çıkan hepsi de."
"Ne olur kal!" dedi ressam
"Üç rengim var senden aldığım
Altın sarısı, mavi ve kırmızı
Ve Paris'ten de bir gök
Sıcak, ışıltılı
Ve işte bir kaldırım
Cömert, büyük, parlak,
Madeni paraların gelip konacağı..."

Bir hikâyedir bu eski mi eski
Paris kadar eskidir derler.
Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
Bir kaldırım ressamının çizdiği.
"Ne olur, bay kaldırım!" dedi sonra
Diz çöküp yumuşak bir sesle;
"İzin ver şu geniş tuvaline
Bir küçük kız resmi çizmeme
Mavi, altın sarısı ve kırmızı
Üç tebeşirimle...
Dinlenirken o üstünde senin
Isınacak bütün gün Paris'in güneşinde

Ve yaklaşacak yanına
Bakışlar, adımlar, eller
Ve cömert, büyük, parlak
Madeni paralar düşecek üstüne..."

Bir hikâyedir bu, eski mi eski
Paris kadar eskidir derler.
Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
Bir kaldırım ressamının çizdiği.

Ve ressam yıkıp kaşına kasketini
"Hadi gel!" dedi kıza
Ve ilkin gür, kabarık
Altın sarısı saçlarını
Yerleştirdi taşlara...
Sonra gözlerini, koyu mavi
Ve kırmızı dudaklarını
"Hoşça kal" diyen.
Ve elini. (Katran kokulu bir çiçek demetini
Sımsıkı tutan hâlâ.)
Ve sonra "Kal!" dedi "Ne olur..."
Usulca okşayarak onu
"Daha rahat bir yatak alırım sana
Ve çiçekler, çok daha güzellerini;
Ve akşamları, gün batarken
Aşağılarında Seine'in
Kara nehir mavnalarının arkasında;
Cömert büyük, parlak
Pek çok paramız olacak..."

Bir hikâyedir bu eski mi eski
Paris kadar eskidir derler.
Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
Bir kaldırım ressamının çizdiği.

Düştü bulutların, kuşların gölgesi
Düştü gölgeleri gelip geçenlerin
Silindi hızla ressamın çizgileri
Düştü ölü yapraklar, muz kabukları
Ve ansızın yağmur damlaları başladı düşmeye...
Oh! Paris yağmuru
Keyifle tıpırdayan, usulca
Pırıltılı, alaycı
Karanlık, okşayıcı...

Geçip gitmeyen bir tek
Yağmur oldu, serperek
Cömert, iri
Gümüş paracıkları...
"Dur!" dedi ressam, "Ne olur!
Dur! Gidecek yoksa..."
Ve yüreği inledi acıyla
Ve kızın kederle boşandı gözyaşları
Ağladı altın sarısı, mavi
Ve kırmızı gözyaşlarıyla
Ve akıp gitti Seine'e...

Bir hikâyedir bu eski mi eski
Paris kadar eskidir derler.
Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
Bir kaldırım ressamının çizdiği...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Valeri Petrov (d. 1920)

MUTLULUK
Geceydi, Vitoşa'dan geliyordum
Arabanın içindeydim tek başıma.
Çevrede sıra sıra şaşkın yayalar
Gitar sesleri, şarkılar.

Koyu karanlığın içinde
Küçük bir yıldız gibi birden
Farların yansısı parladı
Genç bir adamın omuzunda.

Hepsi bu kadar, bir saniye ancak
Ama neler vermezdim uğruna
Nişan yüzüklü bir kadın elinin
Böyle konması için omuzuma.

Türkçesi: Özdemir İnce

Blaga Dimitrova (d. 1922)

YOLDAKİ YALNIZ KADIN
Bir sakıncadır, bir tehlikedir bu
hâlâ erkeklerin olan bu dünyada
yürümek yalnız başına.
Her dönemeçte bekler seni
pususu saçma rastlantıların.
Sokaklar yaralar seni
meraklı bakışlarla.
Yoldaki yalnız kadın.
Tek savunman senin
savunmasız olman.

Düşünmedin erkeği
dayanılacak bir destek gibi
yaslanılacak bir ağaç gövdesi,
sığınılacak bir duvar gibi
düşünmedin erkeği.
Düşünmedin erkeği
bir köprü, bir tramplen gibi.
Yapayalnız çıktın yola
eşit koşullarda tanımak istedin
ve istemedin hiçbir şey erkeği sevmekten başka

Uzaklara gidebilecek misin,
yoksa düşecek misin çamurlara?
Bilmiyorsun, direngensin ama.
Devirseler de seni yarı yolda
gene de bir yerlere varmış olacaksın
mutlaka.
Yoldaki yalnız kadın
Her şeye rağmen yürüyorsun
Her şeye rağmen durmuyorsun

Hiçbir erkek
yalnız olamaz
bir kadın kadar.
Karanlıklar diker önüne
bir kapalı kapı.
Geceleyin hiçbir kadın
tek başına gidemez yolda.
Ama güneş, bir gardiyan gibi tıpkı,
açar uzayı sana
tan vakti.

Ama karanlıkta da yürüyorsun sen
çevrene korkuyla bakmadan.
Ve her adımın
bir güvenlik belgesidir
seni uzun süre korkutan
erkek için.
Adımlar çınlıyor taşlarda.
Yoldaki yalnız kadın.
en sessiz, en yürekli adımlar
aşağılanmış toprakta,
kendisi de yolda
yapayalnız bir kadın olan toprakta.

Türkçesi: Özdemir İnce

Bojidar Bojilov (d. 1923)

ÜÇ KITA
Yakıcı yeli bekler gibi yaprak,
Tıpkı otun yağmur bekleyişi gibi
Bekliyordum seni, sabırla,
Ama tarlalarda, dikenli çavdarın yanında değil.

Her dakikanın sensiz geçtiği
O tramvay durağında,
Bana ne kırlardan, çavdarlardan,
Benim baharım yanıbaşımda.

Kentlinin budadığı ağaçta,
Tüm çiçeklerde, pazarlarda satılan.
Taa boz renkli parkelere kadar.
Ve sen geliyorsun, baharı taşıyarak!

Türkçesi: Özdemir İnce

Pavel Matev (d. 1924)

KÖYLÜ
Kentlerin, gökyüzü yerine
katları vardır.
Kentlerin, kırlar yerine,
kaldırımları vardır.
Ay parıldamaz kentlerde geceleri
sokak fenerleri vardır.
Her yerde kapalıdır kapılar.
Her yerde bir giz.

Çekingen köylü
ezilmiştir burada.
Ve susar.
Yalnız bırakılmıştır,
yabancısıdır toprak.
Bir karanlıktır,
onun için
elektrikle aydılatılmış
ay ışıksız geceler.

Hüzünlüdür köylü,
o beklenmedik konukların
gürültüsüne alışıktır.

Yitik bakışlardan
tüm çiçek uzak
ama birtakım buketler var.
Bir iki saatte solan
buketler var.
Duyduğu uğultular
ama türküsü değil bu
tutkuyla uğuldayan kırların.

Bıkmıştı ineklerden,
köpeklerin havlamasından.
Horozların öttüğü saatlerde
uyanıyordu.
İğreniyor şimdi
şişelerde satılan sütlerden
ve piliçlerden
vitrinlerde
kadavralar gibi duran.
Şimdi,
oturmuş
böylesine gereksiz
bir köşede
gün batımında
susuyor ve iç çekiyor.
Bu o mu?
Ben miyim yoksa?

Türkçesi: Özdemir İnce

Georgi Cagarov (d. 1925)

SORGUDAN SONRA
Boyu iki adım hücrenin, eni de...
Buzdan soğuk kıvrıldığın saman.
Kolunu uzatırsın; duvar.
Başını kaldırırsın; tavan.

Ve engin kırlar var az ötende
derin nehirler
dağ dizileri
kanat sesleri gökte
yurdun yani
ve alıp uzaklara
götüren yollar.

Arkadaşlar var az ötende
düşler
deniz kıyıları...
Ve sen
savunabildin
tüm bunları
topu topu
iki adımlık bir alanda...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ANNEME.
Gözlerim kapalıyken yıldızlar parlar
Ve bildik dağlar belirir uzakta
Gök mavidir ve titrer donukça
Yükselir yalçın doruklar.

Küçük evler görünür saman damlı
Çift atlı araba ilerler kır yolunda
Ve iki ırmak, anam gibi tıpkı
Sevgiyle açar kollarını bana.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

VE İNANIYORUM

Ülkem, çok yazdım senin için
Ve hep yazacağım.
İçimde, düşüncemde,
Günümde, gecemdesin.

İşte böyle geçecek hayatım.
Ve inanıyorum, bana dudakların
Bir gün "Oğlum!" diyecek...
Ve kavuşacağım toprağına...

Sayısız ozana, sayısız yiğide
Beşiklik eden;
Ama katlanmayan
Tanrılara
Ve korkaklara.

Türkçesi: Özdemir İnce

GİDECEKSİN
Bırakıp gideceksin sen beni,
dünyam tümüyle kalacak ama
o bir tek gün
ve sımsıcak iki avuçta.

Soluğun kalacak bir de
çiy tanelerinde domurlanan,
çimenlere düşen gümüşsü iz
ayaklarının ardından.

Kalacak suskunlukla iç içe
o çözülmez iki bakış
ve iki gönül kalacak
birbirine dolaşmış.

Koyakta hep öyle köpüre köpüre
çağıldayıp gidecek su,
bırakıp da gitmeyecek ama
seni yakınımda bulma duygusu.

Aldatacak seni bugün
nereye çekerse çeksin.
Bırakıp gideceksin sen beni,
bırakıp gideceksin.

Türkçesi: Kental Özer-Fahri Erdinç

İvan Davidkov (d. 1926)

GERİ ÇEKİLME
Bulut sürüleri, otladınız mı tanyerinin otunu?
Başı tıraşlı bir çocuktur gökyüzü. Çıt yok,
tek bir çalkantı sesi toprağın üzerinde.
İşte benim görkemli tacım: yosunlardan bir taç.
Sözcüklerim sıçrıyor balıklarla birlikte
sabah kumsalının üzerinde.

Kendi kendimden, tanyeriyle soyunmuş durumda,
arıyorum uzaklıkların ele geçirdiği yüzü.
Boş bir kilise gibi sessiz duruyor okyanus
sarkıyor martıların çarmıhına gerilmiş ruhum.

Ve geri çekilme saati aralıyor düşüncelerimi
aralar gibi kapısını bir kulübenin,
terk edilmiş bir tahta benzeyen sobayla birlikte
rüzgârların geceyi geçirmek için girdiği.

Bir örümcek ağı gibi parlıyor kuşku köşelerde
ve duruyor gökyüzünde bir kırık çapa
bir kuyrukluyıldızın kuyruğu Avcı Cebbar'ın
altında.

Türkçesi: Özdemir İnce

Liana Daskalova (d. 1927)

KÜÇÜK ŞEYLER
Severim küçük şeyleri
küçük çocukları
küçük evleri
küçük ülkeleri,
küçük çiçekleri; menekşeler gibi.

Gösterişsiz küçük şeyler,
uçsuz bucaksız alanları vardır ama.
Eskiden küçük bir kente otururdu,
büyük bir mutluluk yuvasında.

İyilik vardır küçük şeylerde.
Gözyaşında, öpücükler, yüce gönüller.

Daha zordur şu dünyada büyük olmak
ve her konuda onurlu kalmak.

Güçtür hem güçlü hem de sevecen olmak
güçtür yetkili olup da doğru kalmak.
Büyük bir umutları vardır küçüklerin:
Ağır ağır çizmek: dize dize
adım adım
çiçek çiçek
nokta nokta bir çizgi çekmek
ve yaratmak daha iyi bir dünyayı.

Ve yüreğiyle inanıyorum ki çocukların
boyutlarda değildir büyüklük
uçsuz bucaksız bir güçtür sevecenlik
çok önemlidir insanın ruh saflığı
küçük sevecenlikler büyük aşkları doğurur
büyük dağlar menekşelerden oluşmuştur
büyük ozanlar dağlarıdır sayısız küçük çiçeklerin.

Türkçesi: Özdemir İnce

Peter Karaangov (d. 1931)

GERİYE SAYMAK
Geriye saymak; sıfıra dönmek.
Böyle bir şey var gerçekten de!
Kavrulup yok olması Hiroşima'nın
Atom rüzgârıyla
budur işte...

Geriye saymak; sıfıra dönmek...
Sayılar birbiri ardına hızla çözülüyor.
Soyluların kurduğu şatolar, katedraller
Saman çöpü gibi gevriyor.

Dağ dorukları da gevriyor
benim kafatasım da...
Beni size bağlayan yeşil çağ
Çöküyor kumdan bir köprü gibi.

Geriye saymak; çözülüyor yıllar
O genç günlerin kırlarına...
Geçtiğimiz yollar boyunca geriye gidiyorlar
Başlangıcına çağımızın.
Geriye, başlangıca, o küçük kasabaya
Köprünün üstündeki tavus kuşu
Çay bahçesi, eski tip gramofon
Ve tekrar edip duran aynı ezgi.
Ve işte çocukluk arkadaşlarım, meslektaşlarım
Geçiyorlar ırmağın üstünden yavaşça
Dudaklarında kuru bir gülüş ve kır düşmüş saçlarıyla
Fakat bir düşte gibi yakışıklı.
Mimarlar,
istasyon şefleri,
ve doktorlar,
dalgın bakışlı şairler.
Üniversite öğrencileriydik

Ve işte ilkokul öğrencileriyiz şimdi.
Kumral, açık alınlarımıza
Düşürüyorum duyduğum acının gölgesini.

Bağrımda
ürkünç bir hızla
Dönüyor geriye doğru rakam sıraları...
Geriye! Sıfıra! Geriye saymak!
Sıfır, hiç demektir.
Sıfır, onulmazca yıkılmış bir ocaktır
Azgın, yakıp kavuran bir kıyamette.

Bir infilaktır her şeyi yok eden!
Ve her şey fırlıyor geriye:
Beyin
duygu
hücre

Su
Ve ayrışıyor yapayalnız atomlarına
Yapayalnız bir yıldızın.

Gezegenimiz harikalarla dolu daha!
Uzayın ıssızlığını düşündüğümüzde.
Onun varlığıdır kaynağı mutluluğun
Odur temel anlamını veren maddeye...

Okul arkadaşlarım, fizikçiler, matematikçiler
Durdurun geriye gidişini sayıların!
Koşun imdadına benzersiz, biricik
Yeşil ve böylesine capcanlı dünyamızın...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Andrey Germanov (d. 1932)

İLKEL DÜŞLER

Dimiler Stefanov'a

Her gece bir karabasan bela olur bana
Kaynaşır uykumda taş devri insanının korkuları
Yavaşça kımıldar sürünürler
Sayısız geçmiş çağlardan...
Kaçıp gitmekten başka ne yapılabilir o zaman?
Suçlamalı mı kızıl kanı canlı diye böylesine?
Acı veren, umarsız üşüşmesi kurtların...
Erimek, yok olmak, karışmak toprağa...
Doğmak kanatlarla ve geride bir gölge bırakmak
Dehşet
    parçalasın diye...

Her gece aynı şey., ve derken:
-Kes gürültüyü, oğlan uyandı yine
Yarın okula gidecek erkenden...
-Özür dilerim...
Kalbim sıkışmış olmalı...
Gidip pencereyi açarım titreyen ellerle
Bir sigara yakarım yaslanıp pervaza
-Tiryaki olmadığım halde.-
Dünya nasıl da harikulade şimdi
Olağanüstü sessiz
Ve dopdolu, yaşamı solumanın ateşli rüzgârıyla
Ve depremsel zonklamasıyla yüreklerimizin!
Ve ancak o zaman görürüm yanan uçlarını
Sessiz sigaraların her pencerede...
Bizim apartmanda. Orada, ilerde. Şurada da...
Bizim caddede... Tüm kentte...
Bizim dünyamızda... Ve dünyalarında onların...
Yanan uçları
        sessiz
            sigaraların...

Kırmızı sinyalleri gibi olgunlaşmış alarmın!
Hayır! Artık şimdi
Mağara insanının korkuları değil söz konusu olan,
Ve onun ilkel düşleri!
Tüylerim ürperir savaşı düşünerek

Ve öteki modern şeyleri...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Dimiter Stefanov (d. 1932)

OTUZ ÜÇ YAŞINDA
Otuz üç yaşında
(Tam orta yerinde yaşam yürüyüşünün
İsa ile aynı yaşta
Ortasında Uzay Çağı'nın)
Ayrılıyorum yarısından
yaşamımın...

Bir zamanlar matematiği
Pekiyi olan ben
Kavradım otuz üç yaşında
Bu pankartlar, atomlar
Roketler, sibernetikler
Kiliseler, plastikler
Ve söylevler çağımızı
Belirleyen en önemli şeyi:
Her şeyin ikiye ayrılması...

Ayrılmış her şey ikiye: Doğu, Kuzeye ve Güneye
Ve insanlar: Doğulu ve Batılı diye.
Ayrılıyor dünya
Düşmanlarla çılgınlarla
Biz zaman ayrılmaz olan fırtınalar
Ayrılıyor atom mantarlarına ve elektrik üretim merkezlerine

Arkadaşlar da ayrılıyor
Dünkülere ve bugünkülere
Perdeler bile ayrılıyor
Oya işlemelilere
Ve demir perdelere...

Yanıbaşımda yatıyorken sen
Bir çift yeşil göz ayırıyor beni
Öteki kadınlardan.
Bak, kızımız
Daha dün emekleyen:
Geliyor bize doğru sevinçle...

Bir artı işareti gibi
yana açılmış kollarıyla...

Fakat o yeni Milad'ın insanıdır
Önümüzdeki otuz üç yılda...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Eftim Eftimov (d. 1933)

NE ZAMAN BÜYÜR NEHİRLER
Bir soru çıkmıyor hiç aklımdan:
Nehirler büyürlerken neden
Sessizce ayrılırlar doğdukları topraktan;
Üzülseler de sılayı bırakırken.

Neden kalmazlar sonsuza dek
Onları duru gözyaşlarıyla besleyen kaynakta
Avutan ezgilerle, yaşam veren
Bu derin gölgelikte, kayınların altında.

Yoksa çok mu dar geldi bu tepeler
Öğrendikleri şarkılar için:
Bu yüzden mi açık ovalara yöneldiler
Ötesine ağaçların, dağ geçitlerinin?

Ve nehirler ne denli büyürlerse
O denli uzak düşerler kaynaklarına.
Neden ama? Bu acımasız bilmece
Üzüyor beni yol ayrımlarında.

Fakat geçmişe, çocukluktaki evime
Döndüğümde dilsiz bir kederle dolar içim;
Çünkü büyürken insan olmaya ben de
Nehirler gibi bırakıp o yerleri gitmiştim...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Vladimir Başev (1935-1967)

HAVA ALANI
Uçarken öleceğim havalarda
Beyaz, uğursuz bulutlar arasında
Yitirmeden duyumları,
Tek bir izi bırakmadan.
Hiç kimse ağlamayacak arkamdan...
Sadece pist bilecek
Nereden havalandığımı
Ve hatırlayacağım onun
Trajik aydınlığım

Ve eğer sen
Aramak istersen izlerimi
Hava alanına geleceksin
Alüminyum kanatlı
Devsel haçlar arasına.
Önünde dur saat tablosunun
Kocaman harflerle
Sayılar saatler
Ve mesafelerle
Konuşan benim...

Dur orada
Önünde dur saat tablosunun...

Türkçesi: Özdemir İnce

Lubomir Levçev (d. 1935)

ŞİMDİKİ ZAMANI YAŞAMAK
Nerede yaşarsam yaşayayım,
nerede ölürsem öleyim;
sabahleyin,
erken,
sabahleyin,
insanlara dönüşünce yıldızlar
kuvvet çizgilerine doğru
ateşin vaftizine doğru
ilk birliklere ulaşmak için
ileri atılan isimsiz insanlara
dönüşünce yıldızlar,
ben de aralarındayım,
ben de yoldayım,
elimde Tanrı gövdesi gibi soğuk
kuru bir ekmek parçası...
yavaş yavaş dağılırken karanlık
ama doğan gün gerinirken hâlâ
işte tam o sırada
duyarım
o biricik benzersiz tadını
şimdiki zamanın.

Mutluyum ben
bilsem de
ne denli tehlikelidir
mutlu olmak.

Coşkuyla haykırır ruhum ama
"Selam gün, yüksel doğan günün tanyeri,
Güvenebilirsin bana hâlâ!"
Nerede yaşarsam yaşayayım
nerede ölürsem öleyim;

akşamleyin
geç bir saatte
akşamleyin,
yıldızlara dönüşünce insanlar

ve çekilince bulutsuz gökyüzüne,
tabii ben de aralarındayımdır...
gün ışığı çekilir
ama kararsızken gece...

İşte tam bu sırada
duyarım
ben benzersiz görkemini
şimdiki zamanın.

Rahatımdır
bile bile
ne denli tehlikelidir
rahat olmak.
Ruhum gülümser rahatça;
"Selam alacakaranlığı batan günün,
şimdi hâlâ güvenebilirsin bana!"

Türkçesi: Özdemir İnce

GARCİA LORCA'YA ŞARKI
"Öldüğüm zaman gitarla gömün beni..."
F. G. Lorca

Nerde o kanlı Granada?
Nerde gömütün?
Kimlere sorayım, kimlere?
Durmadan kişneyerek
    kumları eşen
    sağrıları köpüklü taylara mı?
Yoksa gün görmüş kartallarına mı
Nevada doruklarının?

Uzak,
çok uzak Granada!
Mavi mi gökyüzü orada,
mersinler yeşil mi
bilmiyorum.
Ama sen Granada uğruna can verdin.
Ve orada
segedilyalar söylenen
İspanya toprağında
çürüdü kanlı gömlekleri kardeşlerimin.

Uzak,
çok uzak Granada'da.
Gözyaşı dökmek için değil arayışım gömütünü.
Şarkı söyleyeceğim başucunda,
neşeli ve iyimser bir havayla
dile gelecek gitar.
Ve taşında senin
bir Kastilya kaması bileyeceğim
önümüzdeki savaşlar için.

Türkçesi: Fahri Erdinç-Kemal Özer

APPASSİONATO
Gece göğünü severim
Çünkü çıplaktır.
Gün ışığı engeller çünkü
Evrenin çıplaklığını görmemi

Ey, yıldızlarla dolu çıplaklık!

Gizleme çekiciliğini!
Seni gözlemek istiyorum.
Senin maddenin bilmecesini çözmek tutkusu
Kucağına öyle bir güçle çekiyor ki beni!

Beni sev!
Gecem ol benim!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ÇEKOSLOVAKYA

X. yüzyılda siyasal sağlamlaşmayla birlikte Çekoslovakya'da köklü bir kültür hayatı gelişmeye başladı.

XIII. yüzyılın başlarına doğru Orta Avrupa'da sağlam bir güç oluşturan Çek devleti ülkenin kültür bütünlüğünü de sağladı.

XVIII. yüzyılın sonlarına doğru Alman etkisine karşı başlayan savaşımla birlikte yazın ortamında da ulusalcı kıpırdanmalar filizlendi.

Bohemya'da modern edebiyatın doğuşu doğrudan doğruya şair Karel Hynek Macha'ya (1810-1836) bağlıdır. Kısa süren yaşamına karşın bu romantik şair sanatsal ve felsefi bir yenileşme hareketine yol açmıştır. Karel Jaromir Erben de (1811-1870) destan ve baladlarıyla bu dönemde etkili olmuştur.

Yeni Çekoslovakya'nın kurulmasıyla (1914-1919) ve I. Cumhuriyet döneminde Çekoslovak şiiri büyük bir gelişme göstermiş ve Josef Hova (1891-1945), Jiri Wolker (1900-1924), Jaroslav Seifert (1901), Vitezslav Nezval (1900-1953), Vladimir Holan (1905), Frantisek Hrubin (1910-1971) gibi ozanlar bu şiirin kurucuları olmuşlardır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Çekoslovak şairleri ileri bir hümanizm anlayışı içinde şiir yazmışlardır.

1993'te Çekoslovakya, Çek ve Slovak devletlerine ayrıldı.

Petr Bezruç (1867-1958)

Kanım azaldı
Ama ağzımdan akıyor hâlâ.
Otlar bürüyünce mezarımı,
Ben ölünce,
Kim alacak yerimi,
Kalkanımı kim tutacak?

Dumanlara bürünerek geldim ocaklardan,
Gözlerim gece gibi karaydı,
Alevler fışkırıyordu burnumdan,
Şafakta olsun alacakaranlıkta olsun,
Karşısına dikildim o katillerin,
O para babalarının, o vurguncuların,
Madenlerden çıkıp geldim işte,
Varsın taçlar süslesin soylu başlarınızı,
Tutsak ettim hepinizi öfkemle,
Sıkılı yumruğumda hâlâ kini var
Beskyd dağlarından gelen bir madencinin.

Kanım azaldı
Ama ağzımdan akıyor hâlâ.
Otlar bürüyünce mezarımı,
Ben ölünce,
Kim alacak yerimi,
Kalkanımı kim tutacak?

Türkçesi: Ülkü Tamer

İvan Krasko (1876-1958)

BABA TOPRAĞI
İniyordu barışçı, sessiz gece
Gri ormanlar üstüne
Alçalan güneşin ölgün pırıltısında
Kankırmızı tarlalar
Ürkek, yabansı basıyorum toprağa, işsiz güçsüzün biri
Gurbetten geliyorum
Yüzüyor güneş, denizde kandan bir gemi
Sonsuza kadar

Toprak üstünde nemli ağırlığı ekin yığınlarının
Titrek ve hışırtılı
Yok kimse, el eden, adımı seslenen
Alnı kırış kırış biri
Gözlerinde bir soru, yumuşak, içten
Konuşmasız, azarsız, incitmeyen
Neden kodun gittin tarlaları
Kim görüp gözetiyor şimdi onları

Güpegündüz, öğle sıcağında güneşin, yine nemlisin
Toprak yığınında oluşan önsezi
Birikmiş gözyaşları yüzlerce yıldan
Mutsuz kullardan
Nasıl kuruyabilir-onlar çıktandır
Tutsaktır gözyaşlarına
Kızgın güneş yakıp kavurmak ister hâlâ
Bir ağrıdır hâlâ sürüp gider

Yaşlı elma ağacına bakıyorum
Bir yabancı, daha şimdi gelmiş
Kanlı toprakları atalarımın
Yurda döndüğümü anlıyorum
Acılı bir ses, bir iç çekiş, atalardan yükselen
Kalpte yeşeren
Toprakta çimleniyor ejderha dişlerinin izi
Tutsak eden önsezi

Türkçesi: Kemal Kandaş

KAVAK AĞAÇLARI
Ah kavak ağaçları, ipince, upuzun kavak ağaçları
Kasım ayı yakılmışlığında tarlanın
Büyük ve karanlık, orada dikilmişler
Donmuş, katılaşmış, kötü rüyalara benzer
Kavak ağaçları

Ah kavak ağaçları, yapraksız, çırılçıplak kavak ağaçları
Kocaman çitler, devlere benzer, karanlık ve kaygılı
Yalnız ve avuntusuz artıkları
Gibi yıkılmış, kül olmuş bir samanlığın
Kavak ağaçları

Ah kavak ağaçları, dimdik ve cansız kavak ağaçları
Çayır kenarları karanlık ve dilsiz
Cinlere benzer ruhlar çıkıyor Nirvana'dan
Boş tarlalara dimdik bakan
Kavak ağaçları

Ah kavak ağaçları, kendini beğenmiş kavak ağaçları
Görüntüleriniz gibi yitecek ruhum
Nirvana'ya mı yükseliyorum
Yolunu şaşırmış bir kargayım
Gecede uçuyorum

Türkçesi: Kemal Kandaş

Karel Tornan (1877-1946)

AVİGNON KÖPRÜSÜ ÜSTÜNDE
Avignon Köprüsü üstünde
dans edilir,
Avignon Köprüsü
türkü söyler,
kısa sürer danslar
durmadan şırıldar su.

Avignan Köprüsü korkuluklarına
dirseklerini dayamıştı Papa,
Avignon Köprüsü üstünden
yüzyıllar gelip geçti;
Bugün bir Çek ozanı
orada geçiriyor iznini,
durmadan sırıklıyor su.

Avignon Köprüsü üstünde
allahaısmarladık!
Avignon Köprüsü üstünde
hoşça kal!
Selviler ve zeytin ağaçları,
insanı büyüleyen kırlar,
durmadan şırıldayan su.

Avignon Köprüsü üstündeyim
senin sayende,
Avignon Köprüsü üstünde
güçlü ve kuvvetliyim,
düşünüyorum ki geçti buradan
Bohemya Kıralı Charles IV,
durmadan şırıldıyor su.

Avignon Köprüsü üstünde
dans edilir,
Avignon Köprüsü
türküler söyler.
Prag Köprüsüne benziyor bu.
Uzun, uzun bir türkü.
Ve durmadan şırıldar su.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Josef Hora (1891-1945)

UYKUSUZ GECE
Nerde dolaşıyor gözlerim
Sevgilim?

Hangi seherdir parmaklarımda
Yansıyan böyle gümüş renkli?

Geceyi sararken pespembe şafak
Kaybolur her şey.

Kapanan gözlerin karanlığında
Gözler.

Duyuyor musun vücudumu
Seninkinin yanında titreyen?

Dilin ağzımda
Aydınlanıyoruz

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

DUYGUSAL EĞİTİM
Kadın elinin hareketleri, alto gülüş,
Güvercin kanatlarının grisi,
Yapraklarda yelin oyunu, çatlaması meyvenin,
Avucumda yakıcı soluğu bir köpeğin.

Böyle yok oluyordu dumanlar ve sesler, susuyordu,
Solgun ışıklar, oynayan gölgeler, uğultusu ağaçların,
Gece iniyordu üzerine kentin.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Stefan Krcmery (1892-1955)

ŞİİR
Yeniden uzanıyorum eski kemana, kalmış gibi hâlâ tellerde
Sıcaklığı yumuşak parmakların geçmiş günlerden
Ve uzanıyor sesler geçmiş günlere
Titreşerek tellerden
Arılar gibi ıhlamur ağaçlarına üşüşen

Bu uzayda iz bırakmadan geçmiş bir şarkı değildir
Rüzgârları dinmiş, anılara itilmiş bir şarkı değildir
Sevgi dolu bir elin çocuk yanaklarım okşaması da değil
Acı değil, tatlı değil, gülmek, hıçkırmak değil
Günah çağrısı değil, dalgaların sonsuzu aşması değil

Ve yüz gemi, hepsi de yepyeni, dalgalar üstünde
Sonsuza doğru gidiyorlar gündüz ve gece
Orada yelkenliler, görkemli, altınla süslü
Yıkılmış kaleler, göçmüş direkler üstünde
Açlıkla, susuzlukla ve doymuşlukla yüklü

Ve tüm kalıntılar, kurumuş, solmuş
Ve taptaze güller, alev alev yanan
Eli açık doğa, ülkemizi çiçeklerle donatan
Altın sarısı yazın, ekmek kokusu, devşirdiğimiz yemişler
Ve kabarmış dalgalar, Tanrı evi, baca ve köprüler

Rüzgâra karşı tohum ekiyorum dört doğrultuda
Durmadan çimlenen nedir içimin tarlasında
Bir ekiciyim ben, tezcanlı bir duyguda
Ölmezlik saçıyorum, ölmezlik tarlasına
Rüzgârın dört doğrultusuna
Toprağım ben, tohumum avuçlarında

Sen benim alınyazımsın, güneş, yağmur, çiğ, kaynağımsın benim
Ve ben fırtına, ben can, gökyüzünde kutsal evim
Kutuptan kutba yürüyoruz biz, eşikten kapıya yürür gibi
Karanlık göğü aydınlatan bir çift yıldızız
Ve yanımızda iki çocuk, biri erkek, biri kız

Nasıl karşı durabilir bize dünya, ölüm ahtapotları
Bizim tapınağımız evren, bizim kalemiz Tanrı
Aşağılık bir katil sıkmak ister gırtlağımızı
Mezarın yakınında. Ve ensesinden tutmuş Tanrı
Gazaba gelip çalmış, caddenin çamuruna
Bağrışıyorduk denizin ortasından ormana dalmış gibi
Dalga beyaz bir at, sırtlamış bizi, nereye?
Azgın denizin binlerce dünyayı sömürdüğü yere
Yüzüncü kubbe örtüyor üstümüzü, iki yüzüncü gelmede
Dalgalar beyaz bir at, sırtlamış bizi, nereye?

Dalgalar altımızdadır kumsala dek
Ve çöl, tarla, fundalık
Yeniden çöl, tarlalar, değirmenler buğdayı öğüten
Ve tapınaklarda insanlar, dua eden, küfreden
Ve deniz bırakamadığımız elimizden

Türkçesi: Kemal Kandaş

Konstantin Biebl (1898-1951)

YERYÜZÜ ŞARKISI
Göklerin ayı,
Aramızdaki anlaşmayı unutma.
O kadar eğilmen doğru değil bence
Saklanmak ister gibi
Ermiş Ludmilla'nın eteği arkasına.

Gidecek öyle kısa yolun kaldı ki
Vinodrady'ye.
İyi düşün.
Önce kilisenin damından in,
Sonra su borularından.
Her yerde savaş var.

İşte Prag, altı aydır bekleyen bir saatli bomba,
İşte Pankrac, acılarımızın Bastille'i.
Ya Terezin?

Bir şair ölüyor orada,
Kurtulmuş Fransa'nın en güzel oğlu,
Robert Desnos,
Aşkı gibi gözleri var.

Meleksi iki yürek gibi gözleri var,
Meleksi iki yürek gibi gözleri var saydam safranlarda,
Saydam safranlarda gözlerin en saydamı.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Jan Smrek (d. 1898-1982)

GENESİS VE EXODUS
Dünyaya geldiğimde
Bezelye çorbası gibiydi ortalık sise boğulmuştu
Ve babam -olayı kutlamak için-
Kırmızı şarapla sarhoş olmuştu

Sakallı yüzünü bastırdı sonra
Kendinden geçmişçe oğlana
Yaptığı gibi mutlu anlarında
Kar örtmüştü tüm dağları
Ve kasırga ulumaları: Haho! Haho!

Kasırga değildi o
Gaklıyordu baykuş, kukumav ve karga
Dua ediyordu papaz üç yaşımda
Babamın mezarı başında

Acı günler başlıyordu
Bağrına basıyordu konu komşu
Annemin mezara konuşunu görmeyin diye
İyiliksever ellerde

Bağırıyordum lokomotife: Çabuk ol! Acele et!
Al götür beni dünyaya
Aklımı başıma toplamalıyım elbet
İsa gibi on iki yaşında

İsa gibi bundan böyle
Yeni bir anne aradım kendime
Başıboş yürüdüm ülkeden ülkeye
Bir yerlerde bekliyor olmalıydı
Sıpsıcak kalbiyle

Bekliyordum saygılı ve tok gözlü
Yeşerdikçe aramızda sevgi tohumu
Bir muştu, mutluluk ve huzur yüklü
Ve tüm nimetleri dünyamızın
Çeşit çeşit, küçüklü büyüklü

Diz çöktüm önünde askerlik şubesinin
Ağladım umutsuz ve içler acısı
Arındım ölüm korkusu
Mermiler, gülleler dolusu

O günden bu yana korkuyu attım
Sevme gücüm de kalmadı artık
Donmuş bakışlarım tarlalar arasında
Ve kilitli kalbim kül dolu kavanozda
Açıkça her bağıt, her yükümlülük
Hiçe sayılmışlıkta anlamsız ve boynu bükük
Ve yanılgılar büyük kapılar önünde
Sayısız kentte

Artık duygularımda değilim ben
Yargılarım yüzünden
Tüm sevgim yıldızlara artık
Ve kardeşliğim hane berduşlara

Çokça uğradığım bir eski katedral vardı
Günnük kokardı
Ve kaderine orada aralanırdı
Büyük kapısı gökyüzünün

Artık bağlanmıyorum bir noktaya
Tüm yeryüzünü kendimin sayıyorum
Coşturuyor uçsuz bucaksız dünya
Hâlâ neden pişirilir tuğlalar
Bana gerekli değil artık bunlar
Terk edilmiş oteller yolda belde

Her yerde her yerde
Beni ağırlamaya hazırlar

Artık tanımıyorum ülkeyi
Sürmeyi, ekip biçmeyi, tomurcuk vermeyi
Geyikler, ayılar, kaplanlar vurdum her yerde
Mississippi'de, Ob'da ve Nil'de

Biricik tarla değil artık beni sınırlayan
Ağaç değil, çit değil, çit kazığı değil
Bir sarı başak, bir baş hayvan değil
Sirenler işaret verir durmadan
Rüzgâr yön, denizler ses verir

Çelikten bir taya kurulmuşum
Gemim, benim kuğu kuşum
Dur, gelme, orda bekle! diyen yok
Bütün engellerden azat olmuşum

Böylece gidiyorum, Ah Tanrım
Nedir bu özlem, neden kararsızım
Senin ölümsüz annen
Açmadığı halde kucağını
Gemici gemisinden
Kucaklıyor yer yuvarlağını

Denizlerin şarkısı çınlıyor-bu sesle
Kül kavanozu açılıyor kalbime
Çözmek için deniz havasındaki gizemi
Başlıyor Allahın Ruhulkudüsü gibi
Asılıp kalmaya denizler üstüne

Haho! Haho! Böyle uluyordu rüzgâr
Kaptan köprüde duruyordu
Ve genç dalgalar onu öpüyordu

Türkçesi: Kemal Kandaş

Vitezlav Nezval (1900-1958)

AŞK
Gün yaş döker... Çiseler çayırın üzerine
Oğlanlar ve kızlar bağlamaya giderler ot demetlerini

Dönmezler geri
Çayır yeşildir gözler mavi
gözleri tıpkı bir tutam menekşe demeti
Oğlanlar ve kızlar sarmaş dolaş
Aşar başlarını menekşenin mavisi

Aşkla ve orakla yaşamak zor gelir bize
Aşkı yaralar keskindir orak
Çanın sesi duyulunca avlularda
Gözlerin bunca güzelliği kalmayacak

Er geç saat gelecek
gecenin içinde solan peygamber çiçekleri için
gelecek mutluluk saati
Küçük bir çocuk kaldırır başını yastığından
anne tutsaktır aynanın içinde

Acıdan ve güzellikten çatlar
acıdan çiçeklenir güzellik
Gökyüzü yıldızlarla dolu püskürtme
Gül rengi bulutlar döner otlamaya çayırda

Gece yaş döker.. çiseler çayırın üzerine
Oğlanlar ve kızlar otların arasında öpüşmeye gitmişlerdi

Sabah çocukları açacak onlara kapıları
Döner mi oğlanlarla kızlar
Dönmezler geri

Türkçesi: Eray Canberk

SIKINTI
Voltava'dır söyleyen bu sözsüz şarkıları
Voltava söylüyor ve ben yazıyorum güftesini
Gece ağlarını dökmüş ve av başlıyor
Daha da ışıltılı bir bayram gecesinden
Art arda ölüyordu yıldızlar derken
Beyaz balıkların sözsüz oyunu içinde kederle ve iç çekmeden

Gel sevimli Madelon gel Hedwige gel Clara
Voltava sarfa söyler Madelon gelmez ama

Döker yamaçlardan akan sularını Voltava
Boğulmuş kadınların üzerine sisini serer gece
ve ben işitilmez notaların sesleri gibi bulup çıkarırım onları
beyaz köpüklerin taçlandırdığı kasvetli duanın seslerini
Böyleydi ölümleri kadınların art arda
beyaz balıkların sözcük oyununda kara kralların kucağında
sözsüz bir aşk türküsü gibi geceleyin şenliklerin gürültüsü gibi

Gel sevimli Thérésé Marie Ninon Clara
Voltava şarkı söyler Madelon gelmez ama
Voltava'nın suyu üzerinde parıldıyor görkemli maskaralık
Ah şarkı söyleyebilsem mızıkalar çalgılar çalınınca
Kapkara kuyu bileziğinin altına serer ağlarını gece
Ölü ay şöyle bir bakar örtündüğü rahibe harmanisi altından
inci ışıltısını andıran havai fişeklerin sözsüz oyunu içinde
sözsüz bir aşk türküsü gibi yüzyılların uğultusu gibi
sizler gibi sevimli Thérésé Marie Manon Clara

Voltava şarkı söyler Madelon gelmez ama

Türkçesi: Eray Canberk

BULUTLAR
Sağ gözün öğle vaktidir gökyüzünün
En yüksek noktasındaki güneşi andıran gözbebeğiyle
Sol gözün öğle saatlerinde bir göldür
Ve bulutlar
Sanrılarındır senin
Aşkı düşündüğünde
Bir gemi geçer su üzerinden
Ya da Afrika
Korktuğun zaman sen
Akrep burcu çıkar bulutların içinden
Senin ellerini düşündüğünü balıklara göre anlarım
Bir evliliği düşlüyorsan eğer bin yapraklı gül açık eder bana
Aşk yorgunluğuyla masalsı kentler kurarsın
Tritonların kavgasıdır kararsızlıkların
Kederli misin bir mum yanar
Acele bir öpücük gönderirsin bana mühürlü bir mektubun
içinde

Çıngıraklar gibi ses verir sevincin
Tutkuya kapıldığın zaman
Bir çitin arkasına gizlenir bütün dünya
ne düşünüyorsun işte bir lamba
Yatmaya mı gidiyorsun bir gecelik görürüm
Ninni söyledin mi de birçok yeni doğmuş çocuk var yukarda
Senin uyuduğunu açık eder bana kuştüyü yastıklar
Güneş batar batmaz uyursun
Ve açarsın gözlerini uykunda
Sağ gözünü gökyüzüne dikip
Sol gözünü bir göle
Aydır gözbebeğin
Kararsız düşünün beyaza kesmiş ayı
Genç kızlık dönemini görürsün düşünde
Ve kargalar havalanır mermer bir şatodan

Düşünde görürsün ilk öpücüğünü
Ve bir kuyuya dalar bir akbaba
Evlendiğin geceyi görürsün düşünde
Ve can çekişir bir kuğu
Yaşlılığını görürsün
Ve bir yumak yuvarlanır toprağın üstünde
Bu gece senin için bir uykusuzluk gecesidir
Gökte bir tek bulut bile yok çünkü
Yalnız sabah yıldızı açık edecek bana gün ağırırken
ağladığını

Türkçesi: Eray Canberk

ÂŞIK KADINLAR
Coşkunuzdan bir gökkuşağı yapılırdı
güzel yavuklular
Biri beni bırakır bir başkası gelir aynı güzellikte
o da bırakır gider

Senin bana bıraktığım başkalarına veririm ben
Voltava
pırıldar Ey sen kıskanç kadın geçer ve şarkı mırıldanırsın
ve çekip gidersin sonra

Üç renkli fiyonga karşılaştırılabilir aşkla
saçlar ağız gözler
Ölür ayak sesleri avlunun yankılanımında
mavi bir gökyüzünü andıran avluda

Ah başkalarının benden istediklerini
veremiyorum sana
Nice geceler boyu aradığım kadın
gelip kapıyı çalsana

Odamda kara bir bayrak dalgalanıyor mağrur
Yüzlerce yeni gökkuşağı ve yeni renkler
solsun
Sen gel baştan çıkarıcı kadın

Sen benim maça kızım Ey benim güzel kadınım
Ey Maria
Dinle piyanomun sesini senin içindir çaldığı
arya

Fiyongada yalnız bir tek kara kurdela kaldı
bir bez parçası işte
Sen de gittin ötekiler gibi tıpkı
Gittiler hepsi de

Türkçesi: Eray Cantürk

Jaroslav Seifert (d. 1901)

KÜÇÜK KIZLARIN TÜRKÜSÜ
Daha güzel ne var dünyada
küçük kızlardan başka
doğar doğmaz elma kokarlar
ballı süt karışımıyla.

Küçücüktür hepsi birer gonca
tenleri yaldızlanır
üç yaşlarında
belli belirsiz bir gölge
çizer saflıklarını.

Tertemiz gülerler
ve vücutlarından geçen dalga
durur kalır doruklarda
sonsuza kadar.

O zaman kızarır yüzleri
Ama bebekleri oynar onlarla
çocuk düşlerinde
ve gözlerinden öpmeye zorlarlar.

Artık ezilmiş akağaç yaprakları
kokar tenleri burcu burcu
ve biraz çevirseler başlarını
yürekleri küt küt atar.

Türkçesi: Özdemir İnce

ADSIZ
Belki de bugünkü kadar hiç
duyumsamadık avuçlarımızda
bize özgürlük getiren
kızarmış ellerin sıcaklığını.

Henüz yitmedi kulaklarımızda daha
yıpranmış silahlarının uğultusu.
Sokaktaki insanlarımızın kolları
Gene açık eskisi gibi kucaklamaya.

Yüzünüzde bunca gerçek gözyaşları,
kucak açtığında ölülerine toprağımız,
hâlâ sıcak ve yakıcı gözyaşlarımız.
Evet, söylüyorum bunu bütün dünyaya!

Ve bütün yüreğimle haykırıyorum size:
Yaralamayın n'olur bu sevdayı!
Hayalleri paramparça olan ülkemizde
bir o kaldırabilir bunca acıyı.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÇEK KRALLARININ MEZARLARI ÜZERİNE
Yüreğimde utanç susuyorum akiklerin karşısında
Ah Çek mücevherleri
Şurada gömülü yatan silah
Eksiğimizdir bizim.

Henüz tomurcukta uyuyan
yaprak ve çiçeği ıslatan çiğ gibi tıpkı
sıvanırdı kan kılıca
zırh eldivenine, mızrağa sıvanırdı.
Yakarmak mı? Evet ama parıldasın elinde
kınından çıkmış silah,
yalnız kadınların elleri boş kalabilir
ama onlarınki de değil.

Saatler geçiyor ama gecikiyor
yeniden doğuş kulesinde bizim zamanımız.
Tarihin parmağı çizmedi duvara
coşturucu bir arma.

Ama ateş alacak üzerinde kuruyan kan
Umutsuz değil henüz onuru kırılan.
Yalnız kadınların elleri boş olabilir,
ama onlarınki de değil.

Zavallı bir yakarışta el kavuşturmak
yeter mi utançtan kurtulmaya?
Yalnızca çocukların elleri boş olabilir
ama onlarınki de değil.

Türkçesi: Özdemir İnce

Laco Novomesky (1904-1976)

KELİME
Bitir şiirini, bize elveda de,
Sonra çek git, sevdalı şair.

Saat çaldı, zaman demir kesildi,
Biz kaldık içinde zayıf, şaşkın ve kararsız.

Acıma bilmeyen bu çağ selamlıyor bizi
Boğazda düğümlenmiş bir hıçkırığın sıkıntısı.
Her şeyi yitirdi mi?

Dilimin ucunda bir kelime var.
Acıyı düşündüm ve buldum çaresini.

Türkçesi: Eray Canberk

Vladimir Holan (1905-1980)

BİR ASANSÖRDEKİ KARŞILAŞMA

Asansöre girdik. Yalnız ikimiz.
Bakıştık yalnızca, hepsi bu kadar.
İki canlı, bir an, gülümseyerek, rahatça...
Kadın indi beşinci katta, ben daha yukarı çıktım,
anladım bir daha göremezdim onu,
bir karşılaşmaydı, hepsi bu işte,
peşine düşseydim bir ölü sayılırdım ardında,
o da bana doğru gelseydi,
bu ancak olabilirdi öteki dünyada.

Türkçesi: Eray Canberk

ARASINDA
Düşünce ile sözcük arasında
anlayabileceğimizden daha çok şey vardır.
Sözcük bulunmaz kimi düşünceye.

Bir atın gözlerinde yiten düşünce
bir bakarsın, bir köpeğin gülüşünde
çıkmış ortaya.

Türkçesi: Gürkal Aylan

KARŞILAŞMA V.
Bilinmeyen bir kentin kapısında
bir kadın yolumu kesti,
dedim ki ona: bırak geçeyim, ben girip
çıkıyorum yalnızca, girip çıkıyorum,
korkuyorum, herkes gibi karanlıktan.

Şöyle yanıtladı beni:
korkma, ışığı açık bıraktım!
Türkçesi: Gürkal Aylan

ANNE
Hiç dikkat ettin mi yatağını yapışına
yaşlı annenin,
bir tek buruşuk kalmasın diye
nasıl çeker, düzeltir, gerer çarşafını?
Soluk alıp verişi öylesine içten,
ellerinin hareketi, avuçları
o denli sevecen ki
geçmişte Persepolis'teki ateşi hâlâ onlar söndürmekte,
şu an ise Çin kıyılarından ya da
bilinmeyen denizlerden kopup gelebilecek
bir fırtınayı onlar yatıştırmaktadır.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Andrei Plavka (d. 1909)

DÖNÜŞ
Bir yolcuyum, zavallı bir yolcu,
Eşiğime silkiyorum tozunu kunduralarımın.
Buruşmuş bir gazetede bir elmas taşıyorum.
Her şey hüzünlü ve gökte bir umut penceresi açmak istiyorum.

Yabanıl yığınlara açılacak bir pencere
Ve gözü hep üstümüze dikilecek,
Avuntunun ozonunu boşaltacak
Gurur kırıklığının ovalarında düzensiz ormanları koruyanlara,
kentlerin zavallı duvarcılarına,
parçalanmış, derileri yüzülmüş madencilere,
kentlerin karanlığında bunalmış oğullarımıza.

Dur yolcu, okşa çamların iğne yapraklarını,
bataklıktan çıkan bir at kuyruğu gibi
yel dağıtıyor yabanıl hindiba çiçeklerini.
Bakışın bulanık ve elin titrek.
Sen gezinirken büyüdü söğütler.

Yosunlu yamaçlarda kokusu köklerin
dönüyorsun bir dağ alabalığı gibi.
Korkma turna balığından, kaynaşan sulardan,
çok renkli sineklerin ölümcül gözlerinden.
Çalılığın sessizliği gizliyor ezincini.

Bakışın bir lamba gibi parlamalı.
Ellerin yaklaşmalı kemikli ellere.
Ateşin közlerinde bulmalısın sevinci.
Dağlar yedi kez selamlamak seni.
O zaman canlı ufuklar açılır önünde.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Jan Kostra (1910-1975)

ANAYURDUM

Ansızın bir özlem sarıyor içimi, fısıldıyorum:
Anayurdum.

Yitirdik yolumuzu, yitirdik yolumuzu
Acılar ve hüzünler arasında,
Aşkımızı uzak şehirlere ünledik,
Şiirlerimizi solmuş güzelliklere adadık
Eski bir kaynağın yapraklarını hışırdatan
Bir rüzgârın kıyısında.

Hep beni bekliyordun bu arada,
Sadık yurdum, taşlı toprağım benim,
Patates tarlalarım,
Yoksulluğun boynu bükük yulafları,
Kara çalılar,
Yaban güllerinin ince güzelliklerini
İnatla koruyan fundalar.

Hep beni bekliyordun bu arada,
Bir kumaş dokuyarak
Kızlığının alçak gönüllü yüceliğinde,
Sen sevgililerin dillerindeki
Övgüleri bilmeyen anayurdum.

Sen çıplak ayaklı kraliçem,
Bembeyaz kuzuların çobanı,
Güneşte esmerleşen ermiş,
En güzel suların kıyılarında
Eteklerini toplamış çamaşırcı kadın.

Seni görüyorum
Evimin eşiğinde.
Batı ocaklarında bir ateş yanıyor,
Kıvılcımlar saçıyor göğe.
Bronz çanlar çalıyor şimdi,
Uykunun kanadı altına giriyor sonra.

Uykunun kanadı altında
Susuyor küçük kuşlar
Yumuşak yuvalarının boşluklarında.
Yalnız sen ayaktasın,
Gözlerine siper etmişsin ellerini,
Beklemekten ve özlemden boşalmış gözlerine.

Dilendiğim torbamı eşiğe atıyorum,
Asamı kırıyorum artık, yollarımın candaşını,
Çimenli kucağına düşüyorum yüzüstü,
Anayurdum.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Oldrich Mikulaşek (1910-1985)

KİM BULDU BU İKİ SÖZCÜĞÜ
Kim buldu bu iki korkunç sözcüğü:
sakin ol!
O haklı! Biz de haklıyız:
Bunun için sakiniz
birisi hakkımızı çiğnediğinde,
sakin ol,
göz kapakların mı titriyor?
sakin ol,
görüşleriniz mi bulanıklaşıyor
sakin ol,
gözlerimize yaşlar mı doluyor?
sakin ol,

kanın mı kaynıyor damarlarında?
sakin ol,
Acılar mı basıyor her yanını?
sakin ol,
kanın mı basıyor her yanını?
sakin ol, dilin ağzında bir kurşun gibi mi?
sakin ol,
tanklar sana doğru mu ilerliyor?
sakin ol,
silâhlar sana mı nişan almış?
sakin ol,
oğlunu eve ölü mü getirdiler?
sakin ol,
kardeşlerin çok mu sıkı tutuyor seni
ölümsü kucaklayışında?
Aldırma, sakin ol,
yaralarından kanın mı fışkırıyor?
sakin ol,
kertenkeleler mi kemiriyor seni,
yılanlar başını mı kaldırmış?
biz kovacağız yılanları,
üzülme, yalnız sakin ol.
Biz her an
sakinlik vahası değil miydik,
bir, iki, üç yüzyıldır?
Sevgili halk, sakin ol,
bir gün biz de
sakinliğin dev gibi bir kayası olacağız,
ezeceğiz bu az bulunur yosunları,
doğrayacağız hançerlerimizle:
Onlar her zaman sakindiler.
Bana gelince, söz veriyorum ki
öldüğüm zaman
bu kayalaşmış yüzümde,

bir kas bile titremeyecek,
ve emin olmak için şu anda
suskun bir iğrenmeyle,
dudaklarım kenetli,
dişlerim gıcırdamakta,
incinmiş ve üzgün olarak
ben de sakin durmaktayım.
Biz, ozanlar sizi destekleyeceğiz,
ama sıranız geldiğinde siz de bizi,
kilise kuleleri zıpkınımız,
sessizlik içimizi kemirmede,
ve sessizlik azarlamada bizi.
korkunçluğumuz gözlerimizde,
sessizlik azarlamada bizi.
Belki yalnız kalacağız,
ama son nefesimizde bile
sizden uzak olmayacağız.

Türkçesi: Sabri Koç

Lumir Civrny (1915-2001)

SENİN VE BİR DENİZ DALGASI İÇİN
KÜÇÜK BİR ROMANS
Öylesine usulca ısındım ki senin yanında
dalganın yaladığı kumsal gibi

Öylesine doldu ki seninle çatırdıyor ufkum
sanki iri memelerini dalga gökyüzüne dikmiş gibi

Ama gene de bir şey toplamıyorum avuçlarımda
sütlü ve alacalı bir parça köpükten başka

İşte bu yüzden susamış kalacağım sonsuza kadar
bu sonsuz, bu ölümsüz dalgaların yanında.

Türkçesi: Özdemir İnce

SESSİZLİK ÜZERİNE ÇİFT ŞİİR
Bir saniye önce
ikiye kesilmiş portakalı andıran ufuk
gecenin koyu özsuyunu akıtmadan önce

Bir saniye sonra
yeni yeni oluşan damla
fışkırmaya hazır olduktan
yara boyunca akmaya hazır olduktan sonra
o anlardan birinde
yaşarmaya hazırlanan
çocuk gözlerine benzeyen
o anlardan birinde
olgunlaşır sessizlik.

Ama o daha gelmeden
kemanlara benzeyen bulutlar
görünmez yayların
son iniltilerinden yoksun
kemanlara benzeyen bulutlar
ateşe doğru kaçarlar ve kılık değiştirirler

bir kadın vücudunun uğultusuna
bir inci duvara
kokuya dönüşürler.

Ve bir saniye sonra
düdük sesi
deler delmez tanyerini
bütün keskinliğiyle
soluğu kesilir sislerin
kasılmaktan

bir saniye sonra
yankı doruk noktasına çıkar
ve olgunlaşır sessizlik.

Sürmez sessizlik
kocaman bir deniz kabuğudur
sessizlik, başka bir şey değil
içinde uğuldar
bütün denizleri dünyanın.
Sürekli coşkuyla yüklü
Sürmez sessizlik...
Sessizlik.

Türkçesi: Özdemir İnce

Antonin Bartuşek (d. 1921)

OZANLARIN DÖNÜŞÜ
Karşılıyoruz ozanlarımızı
yıllardır yıkımlarla
kozalanmış
ipekböcekleri gibi.

Yıllarca karanlık güneşler parladı
yağmur yerine kan yağdı gökten
çamurlu bataklıklara daldık
gırtlağımıza dek

O zaman
ümidin yeşil dutlarında
keskin göz seçebildi
öylesine yavaş bir kıpırdanışı dallarda.

Geniş yapraklı dut korularında
sevi kozaları içinde
sözcükleri işlediler ipek liflerine
suskun konuşmalarının.

Bundan böyle açıkta kalmamalıyız
bir kez daha çıktığımızda
ışığına
gerçeklerin.

Türkçesi: Sabri Koç

GİDİŞ
Siyah kar yağıyor
saçlarına
sabırla beni bekleyen
doğanın-

karanlık tepelere
yamaçlara yağıyor
donmuş otlarla kaplı
tarlalara

göllerin üstüne yağıyor
buzlu camdan
göğü göremeyen
ve balıklarına

başka bir dünyayı anlatan-
dilin yalnızca
adlar vermek için
var olduğu bir dünyayı.

Orda bekliyor beni
o dilsiz doğa
yaslanıp durmuş bak
mezarlık duvarına.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Jan Skacel (d. 1922)

YAKARI
Orman kıyısında bir kaynak ver bana
Fazla derin olmasın avuç içi kadar bir şey yeter
Bir de bir kurbağa ver korusun diye kaynağı

Güzün gelip toplarım birer birer ölü yaprakları
Kışın gelip kırarım buzları
Susamış yolculara içecek su sunarım yazın

Hepsi bu ve gücün yeter hiç kuşkusuz
Benim için küçük bir su gözesi yaratmaya
Gökyüzünün gelip bazen kendini seyredeceği.

Türkçesi: Özdemir İnce

HAKSIZLIK
Eski, köklü bir saygı vardır içimde
Garip bir saygı tahıl ambarlarına karşı
Senin sandığından da fazla coşarım
Temmuz gelip de yollara saçılan buğdaylar arpalar
Bizi kırlara çağırdığı zamanlar

Yaprak gibi titrerim yumuşak asfaltta
Yapışmış bir serçe ölüsü görünce
Eğilip denize bakarmış gibi bakarım
Ve seni düşünürüm
Değirmenlere gömülünce yaz.

Benzin kokusuna doymuş havada
Kandırmamak için kendimi
Doğal bir sığınma limanı olan bana
Adını tekrarlarım
Çünkü tekrarlamak zorundayımdır adını
Çünkü seninle birlikte korkabilirim ancak.

Türkçesi: Özdemir İnce

KENTTE GUZ
İşte kent, alan ve evler
ve işte saçları boğum boğum belikli kızlar
rüzgârlar tutkular gülücükler yuva yaparlar her boğumda

Mevsim güzdür

Yukarda bir yerde gizlenir güneş
bulutların içinde
tıpkı bir pençe gibi bir atın yüreğinde.

Türkçesi: Özdemir İnce

Miroslav Holup (d. 1925)

YIKIM
Hurdahaş olmuş parmaklar getiriyorlar bize,
onları iyileştir, doktor.
Millenmiş gözler getiriyorlar,
yüreklerin avlanmış baykuşları,
yüzlerce beyaz beden,
yüzlerce kanlı beden,
yüzlerce kömürleşmiş beden getiriyorlar,
iyileştir onları, doktor,
ambülanslar dolusu getiriyorlar,
kanın çılgınlığını,
etin haykırışım
sessizliğin yanıp kül olmuşunu,
iyileştir onları, doktor.

Ve sararken yaraları
karış karış,
gecelerce,
siniri sinire,
kası kasa birleştirirken,
gözün görmesini sağlarken,
daha uzun hançerler,
daha güçlü bombalar,
getiriyorlar,
daha görkemli utkular kazanıyorlar,
salaklar.

Türkçesi: Sabri Koç

KAPI
Git aç kapıyı.
Belki bir ağaç
Bir koru
Belki bir bahçe
Ya da sihirli bir kent vardır dışarda.

Git aç kapıyı
Bir köpek belki bir şeyler arıyordur,
Belki bir yüz,
Ya da bir göz
Ya da bir resmin
resmini göreceksin.

Git aç kapıyı.
Sis olsa bile dışarda
Dağılır

Git aç kapıyı
İşlek karanlıktan başka,
Oyuk rüzgârdan başka
Hiçbir şey olmasa bile
dışarda.

Git aç kapıyı.

Hiç olmazsa
Esinti olur
Bir parça.

Türkçesi: Feyyaz Kayacan

MASAL
Bir ev kurdu kendine
Temelleri,
Taşları,
Duvarları,
Başını sokacak damı,
Bacası ve dumanı
Ve penceredeki manzarasıyla.

Bir bahçe yaptı kendine.
Tahta perdesi,
Kekikleri,
Solucanları
Ve akşam çiğleriyle.

Gökten bir parça kesti, kendine özgü.

Bahçeyi bu gök parçasına sardı,
Evi bahçeye sardı,
Ve mendile doldurdu tümünü.
Ve bir kutup tilkisi kadar yalnız,

Dünyanın yolunu tuttu
Soğuk
Sonu gelmez
Bir yağmurun altında.

Türkçesi: Feyyaz Kayacan

NAPOLEON
Ne zaman doğdu
Napoleon Bonaparte diye
soruyor öğretmen çocuklara.

Kimileri bin yıl önce diyor.
Yüz yıl, diyor kimileri.
Geçen yıl, diyor biri.
Kimse bilmiyor.

Çocuklar, diye soruyor öğretmen.
Ne yaptı
Napoleon Bonaparte?

Savaş kazandı, diyor kimileri.
Savaş kaybetti, diyenler çıkıyor.
Bilmiyor kimse.

Döverdi kasap köpeği
ve geçen yıl öldü köpek açlıktan.

Ve hemen bütün çocuklar ağladılar.
Zavallı Napoleon.

Türkçesi: Özdemir İnce

Vaclav Havel (d. 1936)

EYTİŞİMSEL BİREŞİM
Yüzyıllardan bu yana
ve yanlış bir şekilde

Kimileri
YUMURTA'nın
tavuktan önce
var olduğunu ileri sürdüler

Kimileri de
TAVUK
yumurtadan önce
vardı dediler

Ama biz
yalnız biz
TAVUK
ve
YUMURTA'nın
tarihsel-eytişimsel
evrimi
açısından
bu sorunu
inceleyen bizler
biliyoruz ki
YUMURTA
tavuktan önce
vardı
ve aynı zamanda
TAVUK
da
vardı
yumurtadan önce

Ve biliyoruz ki
yalnızca
bu iki tarihsel gerçeğin
içsel birliğinde
yatmaktadır
YUMURTA
ile
TAVUK'un
hakikati.

Türkçesi: Özdemir İnce

Josef Hanzlik (d. 1938)

KİMDİR SÜREN KARA BİR ARABAYI
Kimdir bu süren kara bir arabayı
Bu avunmasız yağmurda
kimdir bu acımayan yorgun atlara
çamurda debelenen tekerleklere

Kimdir bu süren bir arabayı
yol kıyısında hanları yanan çam odunları
olmayan bu kırlarda
şafaksız geceye aldırmadan

Kimdir bu süren
kemikleri çıkmış
boğulmuş bir dünyanın bu çıkmaz yollarında

Kimdir bu süren boş bir arabayı
kim ötebilir bir gemi kaptân: gibi
en son ölen mezarcıdan başka.

Türkçesi: Ülker İnce

SESSİZLİK
Sessizlik vuruşu gibi
bir baltanın ya da sözcüğün

Sessizlik bıçak gibi
boğazda

sessizlik çığlık gibi
kayadan ta dibe kadar

Sessizlik sanki tabancadan çıkıp
davula giren

Sessizlik sanki ilk hece gibi
ölümden sonra söylenen

Şimdi de sessizlik
o zamana kadar da sessizlik

Türkçesi: Ülker İnce

VARİATİON X
Git yat
kendine biçim ver kendine göre
şarabını bitir tırnaklarını kemirmeyi bitir
sevmeni bitir düşünde

En sevdiği oyuncakları
zayıf evlerin şişman anahtarlarıydı

Uykumuz uyuyor
Uykuya dalışımız
uykuya dalıyor dağların ötesinde
Düşlerimiz düş görüyor bizim dışımızda

Toprak atmayın onun üzerine
açın kapağı
dinle diyecektir
çarpmayın yüreğime

Seninle bana gelen sözcükler
bir daha geri gelmemecesine yitti
Hangi sözcükler gelirse bana
bir daha geri gelmemecesine yiterler

Yuttuysan eğer
nasıl da duruyorsun midemde
Onu yuttuysan eğer
nasıl da nefret ediyor bizden

Saçma sapan şeyler yazma mektuplarına
aşk kuşkusuz toprağa işler
Öldürüyorum bütün etini kendimde
Kıskancım kendime kahretmeye bayılıyorum

Sessiz ol
seni bağışlıyorum her şeyi
kendimizi sevmeme konusunda
kendime kardeş tanımıyorum

Türkçesi: Ülker İnce

Fero (Frantisek) Lipka (d. 1946)

ODYSSEUS
Her zaman daha az alanımız
boğulmuş imgelem
hiçbir şey yok arkasında ufkun
ve küçülüyor sınırlar
kuyruğu benzeri yaşlıların

bendedir geçmiş
her şey bendedir
nereye gidiyorsun yabancı
diye soran ses bile

derinliğine dalıyorsun
iç uzayların
saflığına
kıyılarına iniyorsun
düşüyor son sözcük
tertemiz görüntünün üzerine

hiçbir şey kalmıyor
et kemik ve kirişlerin kılıfında
içten içe
sıkışmış durumda
yeni bir dil buluyorsun
sessizlik işkence eder açlık gibi

Türkçesi: Özdemir İnci

ÇİN

Ülkemizde, Çin şiirinin uzmanlarından biri olan şair Eray Canberk, "Çin, bir şiir ve şairler ülkesidir diyebiliriz" diyor. Gerçekten de köklü, yaygın ve çok eskilere dayanan (İ. Ö. 1050) bir şiir geleneğinin egemen olduğu Çin'de her Çinli kendini biraz şair sayar. Tarih boyunca Çin kültür yaşamında, siyasal değişimlerle birlikte kültürel değişimler de oluşmuş ve bu değişimler hiç kuşkusuz Çin şiirini de etkilemiştir. Ne var ki bu değişimler ve yenileşme hareketleri Çin şiirinin özünde taşıdığı yoğunluğu, olanaklılığı ve şiirselliği bütünüyle değiştirememiştir.

Müzik, felsefe ve şiir, Çin'de iç içedir.

Konfüçyüs öğretisi, Tao'culuk ve Budha'cılık, Çin şiirini etkileyen başlıca düşünsel ve dinsel akımlar olarak görünürler, ama bunlardan da güçlü kaynak olarak Çin halkının toprağa bağlı insanlarda görülen bilgeliği, sabrı ve olgunluğu yer almaktadır.

Eski Çin şiirinde ölçü, uyak ve ses önemli bir yer tutuyordu. Çin dilinin tonal bir dili olması okunuşuna önem verilmesini gerektiriyordu. Çoğunlukta tek heceli sözcüklerden oluşan Çin dilinde küçük ses farklılıkları büyük anlam farklılıklarına yol açıyordu. "Özgür dize" döneminde ölçü ve uyaktan kurtularak Batı şiirinin olanaklarını kullanmak söz konusu oldu. Bu dönemde Batı şiirinin kalıpları ve özellikle de Sonnet tarzı yaygınlaştı.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte sanatta halk kaynaklarından yararlanma gündeme geldi. Eski Çin şiirinin ya da Batı şiirinin kalıplarını bir yana bırakan, yeni yaşamın havasına uygun, halk şarkılarının biçiminden örnekler alan bir yeni şiir gelişmeye başladı. Bu şiiri, eski Çin şiirinden ayıran en önemli özellik dildeki değişmedir. Bu şiirde konuşulan dil egemendir.

Lieu Ta-Pai (1880-1932)

ÇİÇEK SATICISI KIZLAR
Irmağın güneyinde, ilkbahar erken gelir.
Irmağın güneyinde, çiçekler güzeldir.
Satıcı kızların sesi yarıda keser ilkbahar uykusunu.

Kaysı ağacının çiçekleri kızardı,
Aklaştı armut ağacının çiçekleri.
Satıcı kızların sesi doldurdu sokakları.

Kimileri canlı renkli çiçekler ister,
Kimileri solgun renkli çiçekler.
Kaç ilkbahar bir gümüş paraya satılıveriyor?

Alıcılar mutlu gülümsüyor,
Satıcı kızlar üzgün, kederli
Ve gençlik dönemi ilkbaharla birlikte çekip gidiyor.

Türkçesi: Eray Canberk

Hu Şö (1891-1962)

GÜLÜMSEYİŞ
İşte on yıl geçmiş aradan,
Tanımadığım bir kadın gülümsemişti bana.
Anlayamamıştım bunu o zaman,
Hoş bir şeydi, hepsi bu işte.

Kimdi o kadın, bilmem,
Bende kalan yalnız gülümseyişidir
Ve unutturmak şöyle dursun
Zaman beni bağlıyor o gülümseyişe.

Sayısız sevda şiiri yazdım bu yüzden,
Düşlediğim gönül serüvenleri sayısızdı.
Kimileri okudu o şiirleri acıyla,
Tat alarak hazla okudu bazıları.

Acı ya da haz
Doğuyor bu bir tek gülüşten.
Bana gülümseyen kadını bir daha görmedim.
Ama gönlü hoş olsun derim ben

Türkçesi: Eray Canberk

Kuo Mo Jo (1892-1978)

JÜRİ MATSUBA'DA GECE GEZİNTİSİ
Deniz uyuyor durgun durgun.
Uzakta, yalnız bir hafif bir aydınlık, geniş ve beyaz
Dalgalardan hiç ses gelmiyor bana.
Ah! Gökyüzü ne yüksek, ne bağımsız, ne görkemli, ne dingin.
Bu güzel gece görünümünü seyretmek için
Yıldızlar gözlerini iri iri açıyorlar.
Sayısız yaşlı çam ağaçları Jüri Matsubara'nın
Sessizce bir övgü işaretiyle kaldırıyorlar ellerini göğe.
Elleri tek tek titriyor maviliğin içinde.
Sinirlerim tek tek titreşiyor bedenimde.

Türkçesi: Eray Canberk

Mao Zedung (1893-1976)

SARI TURNA KUŞUNUN EVİ
Geniş Dokuz Akarsu geçip gelir Çin'i baştan aşağı,
Derince bir yol bağlar güneyi kuzeye.
Uyanıktır Yılan dağıyla Kaplumbağa dağı.
Sisin ve çiğin yağdığı geniş Yangçe üzerinde.

Sarı Turna kuşu gitmiş, kim bilir ne yana,
Bu ev kalmış geriye, yolcuya sığınak sanki.
Bu büyük azgın ırmağı suluyorum şarabımla,
Dalgaları içimde kabarıyor bir deniz gibi.

Türkçesi: Eray Canberk

ÜÇ KÜÇÜK ŞİİR

Dağlar
Hep eyerin üstünde kamçılıyorum atımı.
Dönüp bakıyorum: Hayret!
Gökyüzünün üç ayak üç parmak yanındayım.

Dağlar
Ey kudurmuş ırmaklar, ey çalkantılı denizler!
Atılmış ileri doludizgin
Binlerce at yaratır bu tutkuyu.

Dağlar
Gökyüzünü delerler tepelerinin sivriliğini törpülemeden.
Gökyüzü bel verir,
Dağlar onun desteği.

Türkçesi: Eray Canberk

Wen Yi-Tuo (1898-1946)

ÖLÜSÜ

İşte şurda umutsuz, ölü bir su hendeği
Üstünde hiçbir meltem dalgacık uyandırmaz,
At eski bakırları, paslanmış demirleri,
Boşalt artmış yemeği; başka işe yaramaz.

Kimbilir belki bakır yeşerir zümrüt gibi
Döner paslı demirler şeftali çiçeğine,
Çimenler bir kat daha tül dokusun ipekli,
Sis ve duman kabarsın bakteriler içinde.

Mayalansın ölü su dönsün yeşil şaraba
İnciler çıkararak yüzen ak köpüklerden
Büyüsün o inciler hep bağıra-çağıra
Çatlamak için yalnız sivrisinek gibi
Şarabı yağma için bu mevsimlik ne varsa.

Bu ölü ve umutsuz su hendeği böylece
Ufak bir pırıltıyla kurum satsa da olur,
Dayanamazsa eğer ölüce sessizliğe
Şu karakurbağalar, olur a olur olur,
Şıp diye su kalkışır türküler söylemeye.

İşte surda umutsuz ölü bir su hendeği
Bir bölge ki güzellik barınamaz içinde
Şeytana bırakalım biz onu daha iyi
O zaman belki sudan çıkar bir güzellik de.

Türkçesi: L. Sami Akalın

(1957) DİNGİN GECE

Bu beyaz ve solgun dört duvar,
Bu masa ve sandalye, arkadaş gibi içten olan,
Eski kitapların kokusu, ikide bir çarpan burnuma,
Bir rahibe denli temiz sevgili çay fincanım
Annesinin göğsünü iştahla emen bebek,
Bir horultu: deliksiz uykuda olmalı bizim oğlan...
Bu gizemli dingin gece, insana erinç dağıtan.
Ağzımdaki minnet türküleri oysa
İlençlere dönüşüyor çok geçmeden.
Dingin gece, beni kandıramazsın.
Kim takar, bu dört duvarlık kısıtlı erinci?
Alabildiğine geniştir benim dünyam.
Daha savaşın gürültüsünü önleyemezken
Kalbimin atışın nasıl durdurabilirsin sen?
Yalnız bir adamın acısını, sevincini söylemektense
Çamurla, kumla dolsun ağzım daha iyi;
Delik deşik etsin köstebekler kafamın içini,
Böcekler yiyip emsin kanımı ve etimi,
Bir bardak şarap ya da bir şiir kitabı,
Yahut saat tiktaklarıyla örülen tekdüze bir gece için yaşamaktansa
İniltilerini duymadan çevredekilerin,

Dul ve yetimlerin çırpınmasını görmeden,
Savaş alanlarında yatan insanları,
Yaşam değirmeninde öğütülen tragedyaları görmeden,
Mutluluk, beni kandıramazsın.
Duvarlarla çevrili alan değil benim dünyam.
Dinle bak, bir patlama sesi daha, ölümün yeni bir kükreyişi.
Dingin gece, kalbimin çarpışını sen durduramazsın.

Türkçesi: Gürkal Aylan

YANIT
Neme gerek benim parlak utkular,
Taç maç istemem başıma.
Benim harcım değil trampetler, bayraklar,
Halılar döşenmesin geçtiğim yollara.

Yaldızlar gözlerimi kamaştıramaz,
Kalkmaz havaya burnum, gururdan.
Koyulmuşum bir kez yaşam savaşına,
Bilirim günün ağardığını, başımı kaldırmadan.

İpekli giysileri başkaları giysin,
Bana eşekler gibi çalışmanın hazzı yeter.
Çelikten bir istem vermiş bana Tanrım
Yatarım yalın tonlardan güzel ezgiler.

Bayraktı, trampetti, hepsi sizin olsun.
Halılar döşenmesin geçtiğim yollara.
Neme gerek benim parlak utkular,
Taç maç istemiyorum başıma.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Pai-Hua (d. 1900)

KÜÇÜK ŞİİR
Yaşamın ağacının
Çiçeklenmiş bir dalı soluyor
Ve düşüyor göğsümün üzerine.
Yavaşça bastırıyorum onu yüreğime
Yüreğimin müziği
Bir şiir yaratıyor ondan.

İNANÇ
Doğan güneşin kızıllığında,
İnanç bir çiçek gibi açılıyor yüreğimin içinde:
Güneşe inanıyorum
Babama inanır gibi!
Aya inanıyorum
Anama inanır gibi!
Yıldızlara inanıyorum
Kardeşlerime inanır gibi!
Binlerce çiçeğe inanıyorum
Bacılarıma inanır gibi.
Başıboş bulutlara inanıyorum
Arkadaşlarıma inanır gibi!
Müziğe inanıyorum
Sevdiğime inanır gibi!
Hepsinin tanrısal olduğuna
İnanıyorum!
Kendimin de bir tanrı olduğuna
İnanıyorum

Türkçesi: Eray Canberk

PingSin (d. 1902)

GÜLLERİN GÖLGESİNDE
Giysimin üzerinde,
Kitabımın üzerinde,
Pırıldıyor
Yaprakların kırpıştırdığı sabah güneşi.

Bir gül koparıyorum,
Bekliyorum, durmadan bekliyorum.
Gülün kıpkırmızı taç yaprakları
Pek yakışacaktı onun kar beyazı giysisine

Buz gibi taş merdivenlere,
Oturup bekliyorum uzun uzun.
Ama ortada yok o
Ve üzerimde duyduğum yalnız
Gülün ağırbaşlı kokusudur.

Türkçesi: Eray Canberk

SAYISIZ YILDIZLAR

Tren rayının çevresinde taşlar ve çiçekler!
Sonsuz bir yaşamın kısacık kesiti,
Siz ve ben,
Karşılaşıyoruz bir rastlantı sonucu,
Ama birden sonsuz yaşam ayırıyor bizi sonsuzca.
Oradan yine geçerken
Nasıl tanırım sizi?
Binlerce benzeriniz arasında?

Türkçesi: Eray Canberk

Feng Chih (d. 1905)

TU FU'YA
Çektiğin açlıktı hep o bozkır köylerinde
Gözlerinin önünde ölüm çukuru vardı
Kesilmedi sesinin gene ardı-arası
Günün şerefli-şanlı olayları üstüne.

Erler öldü, vuruldu kaldı cenk yerlerinde
Yıldızlar düştü gökten ve on binlerce atlı
Toz bulutu içinde gözlerden uzaklaştı
Hep bunlara harcandı senin ömürcüğün de.

Bir bağıştır bize o partalların zerresi
Ölen dervişten kalmış eski giysiler gibi
Yoksulluğun gene de gene parlamaktadır.

Terazide tartılan bugün senden kalanlar
Değerce sönük durur şu taşlar şu kaftanlar
Ah ne akıl erişir güçlerine ne de sır.
Türkçesi: L. Sami Akalın

Feng Çö (d. 1905)

SONE
İçten bir gece geçiriyoruz çokça
Yabancı bir odada. Nasıl görünüyor
Gündüzün, bir türlü bilemiyoruz,
Geçmişinden ya da yarından konuşamıyoruz. Ova

Göz alabildiğine uzanıyor pencerenin ötesinde.
Belirli belirsiz anımsıyoruz geldiğimiz yolu
Geceleyin, düzlüğe değin tüm bildiğimiz bu,
Çekip gideceğiz sabah oldu mu.

Kapat gözlerini; bu içten geceler
Ve yabancı yöreler kalbinde yer etsin,
yaşamımız ötede uzanan düzlüğe benzer

Karanlık örttüğü düzlükte bir ağaç görürüz
Ve bir gölün parıltısını. Sonsuz yabansılık
Unutulmuş geçmişi ve bulanık yarını gizler.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Tai Vang-Şu (1905-1950)

BİR SONE
Dağınık saçlarına yağmur çiseledi:
Küçük inciler kara renkli deniz otlarında,
Vurdu dalgaların üstüne ölü balıklar,
Gizemli, üzüntülü bir parıltıyla.

Neşesiz ruhumu yakalayıp getirerek
Aşkın ve ölümün kol gezdiği düşler ülkesine
Mor güneş ışınlarının altın göğü aydınlattığı,
İyi yaratıkların mutluluk gözyaşı döktükleri o ülkeye.

Yaşlı ve zayıf bir karakedi gibi
Solup eriyeceğim, alacakaranlıkta esneyerek,
Gerçek yapma, tüm gururumu ortaya dökerek,

Sonra o gizemli parıltıyı izleyeceğim,
Sendeleyip puslu karanlıkta; kehribar renkli bir kadehteki
köpükler gibi

Duygusal gözlerimi kara ve bulanık anılara gizleyeceğim.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Li Kwang-T'ien (d. 1906)

KÖPRÜNÜN ÜSTÜNDE
Bilmem hatırlar mısın
İkimiz de çocuktuk,
Coşkun bir sağanak sonrası
Irmak kıyısında oynuyorduk,
Çiğniyordu çıplak ayaklarımız
İnciye benzer yağmur taneciklerini,
Duruyordu telaşlı bulutlar
Türkümüzü dinlemek ister gibi.
"Doğudadır Gökkuşağı.." türküsüydü
Senin söylediğin,
Bakıp durmuştun gökkuşağına, gülmüştün
Ve keserek türküyü
"Köprüye benzemiyor mu?." demiştin,
"Göğü bir atlayışta aşan
"Şu uzun, upuzun
"Gökkuşağı?.."

"Evet," demiştim ben,
"Gökyüzü köprüsüdür o,
"Cennete giden yolda
"İnsanlara kılavuzluk eden,
"Artık çocuk olmayacağımız
"Başka bir günde
"Seninle birlikte geçeceğiz
"Köprüden."

Otuz yıl geçti aradan
Gene oradayız ama
Ne bulut kalmış, ne gökkuşağı,
Her yanımız güz tarlası,
Gene soruyorsun bana,
"Gökkuşağına benzemiyor mu,
"Şu ırmak üstündeki köprü?.."
Cevap yok, el ele geçiyoruz karşıya.

Türkçesi: L. Sami Akalın

Pien Çö-Lin (d. 1910)

ALACA KARANLIK
Batı tepesine yaslanan güneş
Ve dimdik yükselen duvarı tapınağın
Bakıyorlar birbirlerine. Nedir söylemek istedikleri karşılıklı?
Ve neden susuyorlar?

Sırtında yaşlı bir adamı taşıyan sıska bir eşek
Eve doğru gidiyor acele acele.
Toynakları "tak tak" diye vuruyor yere,
Tekdüze bir musiki gibi.

Boşluktan karganın sesi geliyor,
Ağacın tepesinden,
Uçuyor sonra derken susuyor
Ve yeniden tünüyor bir dala.

Türkçesi: Eray Canberk

Ai Z'ing (d. 1910)

HİROŞİMA'YA
Güzel bir liman olacaktın
Üç yandan dağlarla çevrili,
Bir yanı ovaya bakan bir liman.

Bir yelpaze gibi yayılırsın güneye doğru
Yedi ırmakla beslenir koyun
Ilık, nemli lodoslar sana eser,
Yosunların saçak ve şeritlerini yaydığı
Sahili süsleyen çiçekleri okşayarak.
Hiroşima, eski bir kentsin sen
Sandal ağacı kokan.
barındırdığın insanlar
Yıllar yılı canları dişlerinde çalıştılar.
Gündüzleri tekneler vızır vızır gelip giderdi,
Uzun gecelere türküler, ezgiler eşlik ederdi.

Hiçbiri savaş istemiyordu-
Nagasaki'li, Hiroşima'lı
Japon işçilerin, çitfçilerin hiçbiri,
Hiçbiri, hiçbiri savaş istemiyordu.
Nefretle bakıyorlardı
Çinlilere, Malay'lılara.
Ne bir kauçuk ağacı dikebildiler Seylan'a.
Ne Cava'ya hindistan cevizi,
Ne de Mekong ırmağı üstüne bir koloni.
Savaş ötekileri semirtti,
Onları değil.
Yine bir sabah
Herkes yatağından fırladı düdük sesleriyle,
Bir ışık demeti gürültüsüzce
Doğudan batıya göğü taradı.
Anlamıştı herkes yıkımın gelip çattığını.
Geride kalanlar sakat baştan başa,
Anlatırlar dururlar, resimler gibi
O günlerin ürkünçlüğünü dünyaya.

Nelere tanık olmadılar ki-
Ne sahnelere.
Işık öylesine kör edici,
Rüzgâr öylesine sertti ki.

Bir patlamada koskoca kayalar tuzla buz.
Bir patlamada çelik halatlar incecik tellere dönüyordu.
Yüz binlerce yaşam
Bir anda gidiverdi.
Aşk, sanat, müzik hepsi
Bir anda can verdi.
Yeller esiyordu artık o kentin yerinde,
Dinse ya o acı - ne gezer,
Bugün bile yürekler parçalayan
Ağlamalar duyuluyor orada,
Aradan on yıl geçtiği halde.

Tanık, ayağa kalk!
Hiroşima, sana söylüyorum duy beni,
Son ver artık yıkıma acıya.
Savaşın olanca zulmüne tanık oldun,
Kim savunabilir barışı senden daha iyi?
Bağırmalısın bütün dünyaya,
Anlatmalısın ölenin nasıl ölüp,
Kalanın nasıl kaldığını.
Tanık, ayağa kalk.
Efendiler, susalım lütfen biraz,
Hiroşima konuşacak!

Türkçesi: Gürkal Aylan

Siang Ming (d. 1927)

KÜÇÜK HAN
Bacasından duman tüten küçük han, yolcunun düşlediği
barınaktır.
Orda sütün kokusu, hancının sıcak dostluğu orda.
Yolumuzun sonunda bize de küçük bir han gerekir.
Torbamda azık bitti, aşındı atımın nalları da.

Türkçesi: Eray Canberk

KIRDA
Bir mart gecesi, yağmur yağıyordu.
Mezar taşları ağlıyorlardı:
Niçin bizim de ağaçlar gibi
Köklerimiz yok?

Bir mart gecesi, gök gürlüyordu.
Sızlanıyordu hayaletler:
Niçin gecikti bu kadar şenliğimiz bu yıl?
Gözyaşları, şarap, tomar tomar kâğıt gerek bize.

Bir mart gecesi, rüzgâr esiyordu.
Düş görüyorlardı kurumuş ağaçlar:
Sevimli ilkbahar nerede?
Atılgan yeşillerimizi, utangaç kırmızılarımızı istiyoruz.

Türkçesi: Aydın Ergü

Lo Men (d. 1928)

RUHLA BEDEN ARASINDA
Akşamlık soframın altına
Bir güzel çömelmiş pisipisi,
Okkalı bir şeyler düşse diye
Yutkunup duruyor hani.
Bakındım uzun uzadıya
Açlıktan nefesi kokmuş
Ateşli ateşli gözlerine;
Gözlerinde zaman zaman
Silinmez bir dirilikte canlandı
İnsanlığın tarihi.

Türkçesi: L. Sami Akalın

Yü Kuang-Çong

CAN SIKINTISI
Ben her zaman can sıkıntısının pençesindeyim
Şu oyuncaksız dünyada,
Oyunların yasak olduğu şu üç boyutlu boşlukta.

Renklere gözünü kapatmış İova'nın kışı
Bana hep aynı beyaz zemini sunar
Ama ben Picasso tarzında
Geometrik çizgiler çizmekten yorgunum.

Ben, kuzey dönencesini aşıp
Kutba oturmayı
Ve Zodyak buz yalağını seyretmeyi düşlerim.
Ben, Ekvator'a gidip
Ve peşimi bırakmayan kederle
Güneşin yolunun üzerinde ölmeyi düşlerim sık sık.

Ben, merkezkaç doğrultusunu izlemeyi
Ve dikine fırlayan bir dalgıç gibi
Hapishanemizden sonsuzluğun maviliğine doğru fışkırmayı
düşlerim

Türkçesi: Eray Canberk

Z'in Zö-Hao

AĞAÇ
Ağaç sonsuza uzanır.
Boşluğu yakalar
Ve yine de sonsuz ellerinin içindedir.

Birbirine girmiş kökleri geçmişin içine dalar,
Dolaşık dalları uzanır geleceğe doğru,
Tomurcukları, gür yaprakları,
Okşar, bulutları, güneşi, yıldızları.

Yaşamı en yükseğe, en büyüğe ulaşır,
En derine, en genişe.

Gökyüzü mavi bir sonsuzluktur,
Bitimsiz ve giz dolu.
Ağaç sonsuza uzanır
Ve yaşamanın anahtarlarıyla, açıp girebilir evrenin gizinin, içine. ,

Türkçesi: Aydın Ergü

AYÇİÇEĞİ
Sen güneşsin,
Ben seni her gün konuklayan
Ayçiçeği,

Kırmızı bir tülle örtülmüş gökyüzünün altında konuklarım
ben seni,

Çiğ tanelerinin yok olduğu bahçede seni beklerim,
Meltem çıktığında yoldaş olurum sana alaca karanlıkta.

Senin ışıl ışıl yanan yuvarlağın
Benim altın gibi yapraklarımı aydınlatır
Ve taçlandırır beni defneden bir taçla.

Göğsümde taşırım ben şiirin tohumlarını
Ve ölümsüz bir aşkı.
Gerçek yaşamının örneğini görürüm senin yüzünde.

Benim yapraklarım mavi bulutlardır,
Yapraklarım mızrak gibi fırlayan ışınlardır.
Yeryüzünün güneşiyim ben.

Sen beni bırakıp gittiğinde,
Önce başımı eğip uykuya dalarım,
Acıdan ölür giderim sonra da.

Bilirim ki güz geldiğinde,
Altın gibi yapraklarım bir bir
Düşüp gidecektir dökülen saçlar gibi.

O zaman senin anın uğruna,
Dökeceğim kanımı,
Göğsümü parçalayacağım

Ve savuracağım ölümsüz tohumlarını,
Bir bir,
Yeniden can bulacak toprağa.

Türkçesi: Eray Canberk

Thong Ting-Ven

GÜLMEK
Çocuğum gülüyor;
Gülüşü öylesine onurlu, öylesine özgür, öylesine bağımsız,
Dedesinin, daha doğrusu babamın gülüşü gibi.

Böyle gülerdi babam,
Böyle gülüyor çocuğum,
Ama ben onlar gibi gülemiyorum.

Geçmiş kuşakla gelecek kuşağın gülüşü arasında
Sağır ve karanlık benim gülüşüm,
İki dağ arasındaki vadi gibi.

Benim dünyam, gerçeğin dünyasıdır, benim çağım, şimdiki çağdır,
Bunlar bana pek gülecek bir şey vermiyor,

Ne babamın geçmişine, ne çocuğumun geleceğine benziyorlar.
Yazgının karşısında, gülüşüm soğuk, düşmanım karşısında
gülüşüm kinli,
Asya'nın o sınırsız yoksullukları karşısında,
Gülüşüm acı.

Türkçesi: Aydın Ergü

Sun Yü-T'ang

NE YİTİRDİM
Bir şey yitirdim - ne yitirdim peki
Bu ormanda? Geceyarısı elimde fener
Aranıp duruyorum ağaçlar arasında
Yabancı değil yaban çiçekleriyle dolu bu yol.

Her bir ağaç, her bir ot. Ah, böylesine bildik bir yerde
Nasıl yitiririm onu!
Burada olmalı yitirdiğim şey
Başka bir dünya bilmiyorum çünkü.

Elde fener, adım adım izliyorum yolu.
Çiğ damlaları, parlayarak, dallarda duruyor.
Ağaçların yukarısından yıldızlar göz kırpıyor
Her şey o derdi sessiz ve dingin ki.

Onu burada yitirdim gerçekten,
Aramakla geçirdim bütün geceyi.
Ama ne yitirdiğimi bulamadım; bildiğim tek şey,
Zamanın beni hızla eskittiği.

Türkçesi: Gürkal Aylan

YAKINMA
Sözde beni sevdin, ne uydurma bir sevgiydi o öyle,
Bir kırlangıcın göle dalması denli kısa,
Meltem denli süreksiz. Ne bir gölge,
Ne bir ışık bırakmadan -Kayan bir yıldız gibi—

Gitti sevgin. Hiç umursamadın
Kayıtsızca çözdün halatlarımı.
Ilık düşlerle şişen ak yelkenlerle
Denizleri aştım, tepeleri, ırmakları,

Karanlık geceye girdim mavi bulutlar içinden.
Hem kendimi, hem yolumu yitirdim.
Ölümsüzlük olduğunu düşündüm bu anın
Gümüş yıldızların da gözlerin.

Güldün o zaman, beni uyandırdı gülüşün,
Aklım başıma geldi bir anda.
Benden ne istiyorsun şimdi söyle.
Cennetimin kapısını sımsıkı örttüğün bir sırada?

Türkçesi. Gürkal Aylan

Liu Şia

YEN HSİ-ŞAN'IN TAHSİLDARI
Yen Hsi-Şan'ın tahsildarı
Köye geldi.
Gelir gelmez de yakasına yapıştı muhtarın:
"Üç günde toparlayın vereceğiniz pirinci.
Bir tek pirinç tanesi bile eksik olursa
Hiç dinlemem, kelleni atarım sonra çuvala."

Sözünü bitirince çekip gitti.
Bir inekle iki koyun bağladı atından sarkan ipe.
Onları da götürdü.
Kapıların ardından bakakaldı köylüler,
Hepsinin gözleri yaş içindeydi.

Köy alanındaki çanı çaldı muhtar
Eriyiverdi köylülerin yürekleri
Evlerine döndüler
Sepetleri, küpleri araştırdılar;
Pişen pirinci bile çıkardılar tencereden,
Askeri vali pirinç istemiş bir kere,
Eşya verip karşılığında pirinç aldılar.

Ha Japonlar,
Ha vali Yen,
Şunun şurasında beş-on kişi
Hepsi birbirinin eşi.

Tahsildar yine geldi.
Mısır yesin diye ahıra bıraktı atını,
Kendi de çakırkeyf muhtarlığa çöktü.
Muhtarlığın önü ana-baba günüydü,
Paçavralar içinde bekleşiyordu köylüler,
Pirinç çuvallarının tartılışına bakıyorlardı.
Birer kaya kesilmişti kabaran yürekleri.
Duvardan atlayan biri, kaçayım derken
Kementle yakalandı,
Saman yığınlarına saklananlar,
Döşeklerinde hasta yatanlar,
Hepsi alana sürüklendi.
Sakladıkça sakladı tahsildarın kırbacı,
Köylülerin tepesindeki ip gerildikçe gerildi.
Dolaplar, şilteler, urbalar, tencereler, tavalar...
Alınıp götürüldü ne var ne yoksa

Koşarak bir kadın çıkageldi yoldan.
Uçuşan saçları ileriye atıldı..
Kalabalığı yarıp
Bir çuval fırlattı tahsildarın önüne.
"Al işte, bu da benim vergim, benim pirincim!
Götür Vali Yen'e ver bu çuvalı. Bu da yetmezse...
Vali efendiye al beni götür."

Muhtar şaşkına döndü birdenbire.
Çuvalı açıp çıkardı içindekileri.
O da ne - korkuyla gerildi herkes!
Kanlı iki çocuk başı çıkmıştı çuvaldan.
Saçları örgülü bir baş,
Kadının kızı,
Üç yaşındaki Gümüş Kız.
"Cinayet! Cinayet!" diye kaçıştı herkes.
Usulca döndü kadın:
"Onların canına ben kıydım,
Ben öldürdüm kendi ellerimle onları.
Vali vergi istemiş, işte vergi."

Tahsildar gülümsedi.
"Hadi!" diye dürtükledi muhtarı sonra.
Herkes donakalmıştı köyün orta yerinde.
Islıklar çalarak esiyordu kuzey yeli.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Fang Vei-Teh

GİZ
Senin yanındayken
Bir şeyler akıyor içimden,
Çağlayanlar gibi—
Tutku mu desem, coşku mu desem.

Eve dönerken
Bir şeyler dönüyor içimde,
Gün batıyormuş gibi—
Hüzün mü desem, korku mu desem.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Ven Şieh

TURFANIN AŞK TÜRKÜSÜ
Elma ağacının altındaki delikanlı,
Türkü söyleme artık, n'olur,
Bir kız geliyor bak dere boyundan,
Minik kalbi hızlı hızlı çarpıyor,
Kanat çırpın sabırsız bir kuş gibi.

Baharda bahçesinde çalışır,
Kulaklarını okşar geçer türküler.
Tomurcuklar daha açmadı,
Meyve bekliyor ama bizim delikanlı.
Kız anlamıyor onun düşüncelerini,
Diyor ki ona: "Türkülerinle delirtme beni."

Delikanlının bahçede geçer yazı,
Çalışırken boyuna seyreder kızı.
Meyveler daha küçümencik,
Ama türkülerinde onları topluyor.
Kız ne bilsin kafasından geçenleri,
"Gölge gibi beni izleme" diyor.

Güz olgunlaşma dönemidir,
Dallardan sarkıyor pembe meyveler,
Geceleri kızı uyku tutmuyor.
"Bu gibi işleri anlamalı artık,
Bir şey var işte, niçin söylemiyor?"

Elma ağacının altındaki delikanlı,
Türkü söyleme artık, n'olur,
Seninki bayırdan iniyor işte.
Söyle hadi, kalbinin içindekini,
Aşk meyvesini koparmanın zamanı geldi.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Sia Z'ing

DAĞ VE YAŞAM

Dağların doruklarına doğru gözlerini çeviren çocuk,
Bulutların üzerinde yürümeyi ve kuşların sırtına binmeyi
düşlüyoruz

Ustaların sık sık uğradığı ormanlara ve vadilere uçmak için.

Güçlü çağda, gözü yükseklerde,
Tepeleri bir bir ele geçirmek için
Biziz ilk tırmananlar.

Gözü yüksekte olmanın ve düşün yerini anı alınca,
Yaşlı gölgelerimiz batan güneş karşı oturmuş
Kıpırtısız dururlar, akşam çökerken dağların durduğu gibi.

Türkçesi: Aydın Ergün

ÖĞLE ÜZERİ

Yumuşak gölgelerini atlayıp durur güneş,
Soluğunu içinde tutar evren,
Yorgunluk bir kedinin gözlerini okşar,
Yaldızlı bir geceyi andıran bu öğle üzerinde.

Bütün yaratıklar düşe dalmıştır,
Dünya döner gider başlangıç günlerine.
Yalnızlıktan korkan bir arı
Sonunda bir çiçeğin altında uyur kalır.

Türkçesi: Eray Canberk

Pai Z'ieu

DUVAR SAATİ VE YONTU
Duvar saati mırıldanıyor yosun rengi kederli bir eski havayı,
Duvar saati, pencerenin dışındaki dünyaya doğru parmaklarını
dikiyor,

O tik tak ederken, pencerenin dışında, azar azar soluyor bir
gül alacakaranlıkta,
O tik tak ederken, ufka düşüyor bir altın yıldız.

Duvar saati mırıldanıyor yosun rengi kederli bir eski havayı,
Duvar saati, masanın üzerindeki yontuya doğru parmağını
dikiyor.

Suskunluk içinde, güzel ve temiz yüzünü sunuyor yontu,
Suskunluk içinde, yontu, duvar saatine soğuk bir gülümseyiş
yolluyor.

Türkçesi: Aydın Ergü

DÜZEN
Körfeze
demirlemiş bir gemi,
Bir çiçeğin üzerine
konmuş bir arı,
Sonbahar göğünde
buz tutmuş bir bulut.

Ölçüye gelmez zamanın kara ormanından
Çocukların ağlayışları gelir,
İç çekişleri yaşlıların...

Yazık! Denizci birden açılır denize doğru,
Aceleyle kovanına döner arı,
Bulut yiter gider mavi gökkubbede,

Ve körfez yeniden bulur dinginliğini,
Tazeliğini bulur çiçek,
Sonbahar göğü kendi maviliğini.

Türkçesi: Aydın Ergü

Liang Shang Yuang

BİR KAMYON ÜZERİNE, ŞİİRSEL DÜŞÜNCELER...
Yolun iki yanına dizilmiş akasyaların ve söğütlerin
Binlercesi yoldaşlık eder bana.
Uzun yeşil geçit boyunca
Yitip gider sonsuza yol.

Kamyonlar gelir, kamyonlar geçer,
Bahar gider, güz gelir;
Irmaklar akar, meyveler olur,
Yapılar yükselir topraktan,
Buğday denizleri altın rengi dağlar oluşturur,
Göllerde insanlardan buğulanır.

Camdan bakarım,
Dağlar ve ırmaklar fersah fersah.
Tekerleklerim vatanın toprağını ölçercesine
Yola lastiklerin izini
Bir şerit gibi bırakır
Mutluluk ve özgürlük.

Ağaçlar, bunları diken biziz,
Tarlalar, tarlalardan ürün kaldıran biz,
Evler, evleri yapıp çatan biziz,
Yollar, yolları onaran biz,
Peki bütün bunlar kimin için diye sorarsan:
Benim için elbette, senin için, herkes için!

Bütün tozları silkip,
Yeni bir yapı yerine bırakınca kamyonumu,
Bağıra bağıra söylediğim kavga türküsünü
Milyonlarca insan tek bir sesle söyler!

Türkçesi: Aydın Ergü

YAĞMURDAN SONRA
Birden bu yağmur bu dev adımlarla nasıl da geldi buraya!
Acaba hangi izleri bıraktı
Mavi dağa ve tatlı yeşil tepeye?
Ağaçların dallarına asılmış inciler.

Yağmur ve bulutlar kaçmış, açılan gökyüzünde hava aydınlanır.
Ey vatanım, çok zamandır seyrediyorum seni,
Üstünde kalmış her bir yağmur damlası
Hepsi parlak bir güneş gibi ışır.

Türkçesi: Aydın Ergü

Li Şa

GÜRÜLTÜLER
İlkbahar, sayısız ve en güzel gürültülerin mevsimidir:
Güneşte, suya dönüşen karın gürültüsü,
Toprağın altında, harekete geçen toprak kurtlarının gürültüsü,
Sıçrayanın gürültüsü, uçanın gürültüsü.
Yağmurlu ve rüzgârlı bir gecede,
Yağmurun ve rüzgârın gürültülerinin ortasında,
Karanlık Gökyüzünü yıldırımlar yırtarken,
Gök gürültüsü titretirken dağı ve denizi,
Daha da şiddetli bir fırtına patlar,
Derken gök açılır, daha da artar gürültüler:
Ağaçlar tomurcuklanır, çiçekler açar, buğdaylar dalgalanır,
demir ve çelik kucaklaşır
Ve insanlar ortaya çıkar, gülerler neşeyle.
Her şey değişir, her şey boy atar, her şey mırıldanır.
Dağlar ve kayalar bile kaynarlar için için,
Zaman bile işittirir aceleci adımlarının gürültüsünü

Türkçesi: Işık Horasanlı

Yi Men

YALNIZLIK
Yalnızlık,
Ay ışığının ağaç gölgelerini serptiği bir kaldırımda,
Suskun ve engin gecenin içinde, ağır ve yalnız kendi ayak
seslerini dinlemektedir.

Yalnızlık,
Duvar saatinin ve kandilin önünde,
Aceleci tik taklara ya da zamanın sürüklenişine kulak
vermektir.

Yalnızlık,
Gözler açık, sırtüstü uzanıp,
Yanan yüreğinin zorlu atışlarını dinlemektir.

Yalnızlık,
Ne terk edilmiş evin açık kalmış penceresi,
Ne de insan gölgesi bile olmayan göl ya da kurbağa sesleri.

Yalnızlık,
Kederli ve insansız bir dünya değil
Ama kalabalığın biçimlendirdiği bir çöldür.
Yalnızlık,
Dünyayı aşan ve uzaklaşan bir düşünce değil
Ama insanların tutkulu aşkıdır.

Ey benim yalnızlığım,
Sevmemek elde değil, yalnızlığı,

Türkçesi: Aydın Ergü

Wu Wang Yao

SABAH
Dün gecenin kara pijamalarını
Üstümden çıkarıp
Yarı saydam bahçeye
Adımımı attım.
Ayaklarının u-cu-na
Ba-sa-ba-sa
Yolumdan usul usul gelen
Şu peçeli
Müslüman güzeli de kim?
Gözüm ısırıyor ama
Adını unutmuş gitmişim.
Kaldırıyorum peçesini.
Günaydın hanımefendi, diyorum;
Günaydın.

Türkçesi: L. Sami Akalın

ÇUVAŞ ÖZERK CUMHURİYETİ (ÇUVAŞYA)

Rusya Federasyonu'na bağlı özerk cumhuriyet. Yaklaşık bir buçuk milyon kişi olan nüfusun (1990 sayımı) bir milyon kadarı bir Türk dili olan Çuvaşçayı konuşan Çuvaşlardan oluşmaktadır. XVI. yüzyılda Rus hükümdarlarca Ortodoksluğu kabule zorlanan Çuvaşların zengin bir halk edebiyatı vardır. Günümüze ulaşan yazılı ilk

Çuvaşça belgeler ise İncil çevirileri ve başkaca dinsel metinlerdir. Çuvaş edebiyatının doğuşu ise XIX. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşmiştir. Araştırmacı İ. Yakovlev'in 1872'de yayımladığı "Çuvaşlar için Alfabe" Çuvaş edebiyatının ilk edebiyat seçkisidir.

Yüzyıl başlarının belli başlı şairleri T. Timki (1889-1916), N. İ. Şelebi (1881-1945) vb'dir. Onları K. V. İvanov (1890-1915), N. Şubossinni (1889-1912) izlemiştir. V. İ. Davidov-Anatri (doğ. 1917), A. A. Vorobyev (doğ. 1922) A. A. Galkin (1928) G. N. Aygi (1934) günümüz Çuvaş şiirinin başlıca temsilcileri arasındadır. Batı şiir kaynaklarından, simgeci, izlenimci akımlardan etkilenen ve yazıldığı dönemlerde Çuvaş (ve Rus) şiiri için önemli yenilikler taşıyan şiirleriyle Batı edebiyat çevrelerinde de büyük ün kazanan Aygi, "Volga Mallarmé'si olarak nitelenmektedir...

Gennadi Aygi (1934-2006)

AĞUSTOS: NIETZSCHE TURİN'DE
oysa bakışında vardı- beyaz bir şey gibi:

mermerimsi- ağırlıksız:

ve maddesiz!-

bu akrabalık nedeniyle dediler
seziyordu açık uçurumları:

ve bahçedeki mermerde

ve kâğıdın beyazında-

havada bir yol açıyorlardı kendilerine-sanki ipekte!-

birden kocaman açıyorlardı elde
boşluk
bırakarak
bir yerde mağaralarda-

ve şu genel ve boş açıklık derecesinde
/çok uzun süre gerileyen bir tür gök gibi/
kendi kendilerini tüketen güller-

paramparça ve canlı şey ağlardı
nemli havada
kireçli sanki

Türkçesi: Yunus Çakır

MASA
boş fincan ve yazgının horozu
ve ben ve masa - ek olarak bir kalem
bu "geçen hayat" denen sergiye
boş fincan ben
şiir yazgının horozu

Türkçesi: Yunus Çakır

İMGE: ŞENLİK İÇİN
beyazın sessizliğinde
uzakta insan
karın beyazı üzerinde
sanki çekilişi gibi görünmez bir bayrağın

Türkçesi: Yunus Çakır

AKŞAM
Ve - Bu
yalnız çiçek durumu - gül:
sanki bir sakar: birçok
yeni başlangıçlar gibi
kucaklaşma - bir çocuğun:
boşluğa sarıldığı zaman

Türkçesi: Yunus Çalar

DAĞISTAN

Rusya Federasyonu'nda özerk cumhuriyet. Nüfusu (1989) sayımına göre 1.792.000. Dağıstan'da 26 dil konuşulmaktadır. Bunlardan Avarca dışındakilerin yazılı edebiyatı ancak XIX. Yüzyılda oluşmuştur. Buna karşılık güçlü ve zengin bir sözlü edebiyat varlığını sürdürmüştür. Gerek Avar, gerekse Lak, Lezgi ve Kumukların edebiyatlarında İslam ve Doğu edebiyatlarının ortak özellikleri görülür. Dağıstan halklarının edebiyatları içinde en gelişkin olanı Avar edebiyatıdır. XIX. yüzyılda halk şairi Mahmut, Hamza Tsadas ve XX. yüzyılda Resul Hamzatov, Dağıstan-Avar şiirinin en önemli temsilcileridir.

Resul Hamzatov (1923-2003)

DAĞLAR
Bu ışıklı gökkubbenin altında
Birkaç dakikaları bile kalmış olanlar
Yüzlerce yıl yaşayacakmış gibi
Koşuşturup duruyorlar

Ve uzakta, binlerce yıllık suskunlukta
Dağlar, bu telaşçı kalabalığa bakarak
Donup kalmışlar haşin ve kederli
Sanki birkaç dakikaları kalmış gibi yaşayacak

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

DANİMARKA

Danimarka edebiyatının şiir türünde ilk örnekleri 13-14. yüzyılların ürünü olan kahramanlık destanlarıdır. 16. yüzyılda dinsel konulu bir şiir türünün geliştiği gözlemleniyor. Şiirden çok, edebiyatın öteki türlerinde, özellikle yergi alanında gözlemlenen gelişmenin en önemli adı, oyun yazarı L. Holberg'dir (1684-1754). Bu ülke yine bu yüzyıllarda bilimin çeşitli alanlarında da önemli gelişmelere sahne olmuştur. 18. yüzyılda Johannes Ewald (1743- 1781) şiirleriyle 19. yüzyıl romantik şiirinin öncülerinden biri olmuştur. J. Baggesen (1764-1826) romantik şiirinin Danimarka edebiyatında bir başka büyük temsilcisidir. Bu türün en büyük şairi

olarak ise Adam Oehlenschlager (1779-1850) kabul edilmektedir. S. S. Blicher (1782-1848), J. L. Heiberg (1791-1860), H. Drachmann (1846-1908) geçen yüzyıl Danimarka şiirinin başkaca önemli temsilcilerindendir. Birinci Dünya Savaşı yıllarının yarattığı yıkıntılar ve "yitik bir kuşak"ın acıları en güçlü biçimde O. Gelsted, dışavurumcu şair T. Kristensen vb şairlerin şiirlerinde yansıdı.

Otto Gelsted (1888-1968)

REKLAM GEMİSİ
Gemi limana yöneliyor dosdoğru
Gölgeli alacakaranlıkta
Oparlörleri şehri selamlıyor çığlık çığlık
Projektörleri beş kollu ışınlarını
Havaya tutuyorlar kayan bir kuyruklu yıldız örneği
Ve bulutlar üzerine ateşten harflerle yazıyorlar:
BİR FORD SATIN ALIN
Ve sonra dönüşüyor gemi
Baştan başa göz kamaştırıcı bir ışık dünyasına
Baca Tuborg şişesi biçimini alıyor
Dağ gibi sayılar ve harflerle acemice boyanmış kenarları
Garip bir maskeleme deneyinde.
Derken Kodak reklam kızı, Johnnie Walker ve tüm ötekiler

Görünüp kayboluyorlar yansıyarak.
Suyun aynasında yansıyarak.
Gemi kâh bir yeşil uçurumda koşturuyor
Kâh bir sarı alev parıltısında
Ya da bir kan havuzunda.

Ve üzerinde geminin, geminin neler yok ki?
İşte resim ve ahçılık sergileri
Fransız mutfağı, kübizm ve kimyasal reçeteler;
İşte toplumu -çöp tenekesinde bitler tarafından yenen
proletaryadan
Milyonerlerin lüks tuvaletine kadar-derinliğine gösteren
Bir toplumsal sergi.
İşte makyaj klinikleri ve intihar için kurulmuş bürolar:
Hani umutsuz insanların uygun bir ücret karşılığı
danışabilecekleri..
İşte sanat doktorlarının en son şaheserleri
Her biçime sokulabilen erkekler, kadınlar
Ve işte geminin salt kendisi
Tüm üstün olanaklarıyla:
Tenis kortları, yüzme havuzları, kilisesi
Ve gazete (ya da bütün bir İncil'i size taksitle basan)
Basımevi bölümleriyle
Ve de dakikada 180000 devir yapıp
Her devinimi dengeli kılarak
Yolcuları deniz tutmasından koruyan dev jiroskopuyla.

Ve işte nihayet yolcular-
Hepsi büyük ilgi ve ün sembolleri
İşte Napolyon'la Moskova'da bulunmuş olan
136 yaşındaki ihtiyar Volkinya Patriği,
6 yaşındaki satranç dehası Polonyalı Semmi Meyer
Ve Siyamlı ikizler...
Sonra tabii tanınmış kişilerden seçkin bir koleksiyon;

Dünya savaşının müflis kralları,
Ayrıca gemi adamları arasında
İlle de bulunması gerekli
Düşkün Rus grandükleri
Ve Viyana Operası kraliçeleri...
Ve birinci mevkide
Film yıldızları:
Vahşi Batı'nın kahramanı
(Odol gülümseyişiyle)
Dünya komedyeni
(Odol gülümseyişiyle)
Ve güneş banyosu güzeli
(Odol gülümseyişiyle)

Fakat limandan uzakta
Bir adam oturur ve kulübede
Saat göstergeleri ve bilinmedik aletlerle donanmış masası
Ağzında sert tütünle dolu piposu
Sıradan bir sokak adamı ya da öğrenci olabilir,
Bekliyor geminin tam dilediği noktaya gelmesini,
O zaman basacak düğmeye.
İstediği onun bir ateş değil göklerden inecek
Hayır o kendisi ateşi uçurumun da dibinden yükseltecek.

Türkçesi: Ata Karatay

Tom Kristensen (1893-1974)

YAVAŞ GELEN BAHAR'dan
Ne kadar yavaş geldi bu yıl yine ilkbahar
Ne yavaş yitti gözden buzlardaki yaralar.

Yerden fışkıran otlar ne kadar seyrek ve az
Bak hâlâ korkuyorlar öldürür diye ayaz.

Dallar henüz çıplak, boş kemikli eller gibi
Tomurcuklar kapalı bir çağrı bekler gibi.

Gizli hazırlıkların belirtisi var ama
Yeşil toprağı yarıp yayılmamış her yana.

Türkçesi: Atâ Karatay

Hulde Lütken (1896-1946)

MEGALOMANİ
-Bir büyük Norveç şairine-

Siz
Norveç'in en yüce bir dağı
Ben
Minnacık Danimarkalı karınca!
Ne var ki
Kimseler önleyemedi
Bugüne kadar
Dağlara tırmanmasını karıncaların.

Evet değişmez hiçbir şey
Dağ dağdır her zaman

Karınca karınca.
Ama sayın üstat!
Ben sizin doruğunuza eriştiğimde
Bir karınca boyu da olsa-
Daha yüksek sayılmaz mıyım sizden?
Haydi hoşça kalın!

Türkçesi: Atâ Karatay

Nis Petersen (1897-1941)

İNSANI SEVİYOR MUSUN?
İnsan bana doğru geldi
Sürüklenerek güçlükle
Ardında bıraktığı izde
Kirli kalıntıları
Bir ses duydum birden: İnsanı seviyor musun?
Sev! dedi o ses.

İnsan kımıldadı
Yakınlaştı -sürüne sürüne
Şehvet salyaları saçıyordu tüm çevresine
Sinekler, böcekler üşüşmüştü karnındaki yaralara
Ve ses balyoz gibi indi bu kez:
İnsanı seviyor musun?
-Hayır dedim ben.
Sev! dedi o ses.

Yakınlaştı-
Daha da yakınlaştı-
Artıyordu gelen pis koku
Yalanın binlerce hastalığından-
Korku veriyordu şimdi artık ses,
Soruyordu:
- İnsanı seviyor musun?
- Hayır dedim, sevmiyorum!
Sev! dedi o ses.

Sonra insan doğruldu yerinden
Uzattı ellerini bana doğru
O zaman gördüm kızıl çiçeklerini işkencelerin
Her yanında.
Gördüm simsiyah yaralarını günahların

Çıplak kollarında, omuzlarında.
Ve gülümsedi bana
Bak ama, dedi
Tanrı nasıl sevdi..!
Gözlerimdeki perde düştü birden
Ve haykırdım candan:
Seni seviyorum İnsan!
Ve ağzım kanla doluverdi o anda
İnsan kanıyla.

Türkçesi: Atâ Karatay

Jens August Schade (1903-1978)

KENDİME
Benim gözlerimi gördünüz mü?
Görülmeye değer onlar!
Onlardadır sıcak yaz geceleri

Bir ayna içindeki mumlar gibi
Ve hayat dolu kadınlar,
Ya da türküler, şarkılar.

Tanımadım daha henüz
Bir başka kimseyi dünyada
Bencileyin bakabilen.

Keyfim bir artar bir artar
Şöyle tepeden tırnağa
Seyrettiğimde kendimi

Ne ağız be derim
Ne büyük ne tatlı
Rengi de ne güzel!

Türkçesi: Atâ Karatay

Piet Hein (1905-1996)

YÜCELİK
Oturmuş kudretini düşünüyordum
Tarifsiz kudretini yaradanın.
Sonra vazgeçtim.
Çözülmez dedim böyle dev sorun.
O anda birden
Çevremde çocuk sesleri duydum.
Bir küçük çocuk soruyordu arkadaşına:
- Tanrı her şeyi yapabilir mi?
Öteki cevap veriyordu:
-Tabii!
- Acaba diyordu ilki:
Bir taş yaratabilir mi Tanrı,
Sonunda kendisinin bile
Yerinden kaldıramayacağı?

Türkçesi: Ata Karatay

Gustaf Munch Petersen (1912-1938)

SÖYLEME **BANA**
Sus
Sus
Konuşma
Söyleme bana!

Biliyorum
Gitmem gerekli
Bir şey bulacaksam-
Gitmem gerekli
Hem tek başıma
Bir şey bulacaksam-
Bugüne değin

Bulamadığım
Evim
Sevgilim
Toprağım
Bir yerde olacak
Henüz gitmediğim-
Gerçi çok gezdim
Ama bilinmez
Kimbilir daha
Ne çok gezeceğim-
Ve tek başıma
Gitmem gerekli
Bir şey bulacaksam-
Ama yolumda
Bir yer var elbet
Artık duracak-
İyice biliyorum
Orada benim
Evim, toprağım-
Sevgilim boyuna bekleyemez ki-
Zaten çok gezdim
Söyleme bana
Gideceğim yer
Pek uzaktaysa-
Geç kalmış olmak
şimdi tek korkum-

Sus
Sus
Konuşma
Söyleme bana
Bulmam gerekli
Kendi evimi!

Türkçesi: Atâ Karatay

Ove Abildgaard (d. 1916)

GÖBEK
Gövdemin katı kökü
Evrenimin ortası
Küçük kabarık düğme,
Düğümün atılalı beri
Bir uçan balon gibiyim yeryüzünde.

Ama ipi kim tutuyor
Kaçtığım günden bu yana
Açılan döl yatağından.

Bulabilsem bir o eli
Ve yüzsem gerisin geri
Akıntıda balık gibi.

Seni sık sık anışımın
Budur sanırım nedeni
Ey küçük çiçeği tenimin.

Öteki balonlarla birlik
Dolanıp dururken bakarım
Doluvermiş içerime
Senden doğru kopup gelen
Gökyüzü özlemi sorular.

Türkçesi: Atâ Karatay

Tove Ditlevsen (1918-1976)

SONSUZ ÜÇ
Dünyada iki erkek var
Her zaman karşıma çıkan
Birisi sevdiğim adam
Ötekisi beni seven.

Birisi karanlık gecelerimin
Düşlerinde bile can evimdedir
Öbürü kalbimin önünde bekler
Bekler durur ama açılmaz kapı.

Birinin sadece soluğu yeter
Beni mutluluğa ulaştırmaya
Öteki ömrünü bağışlar bana
Kalkıp geri vermem bir saatini.

Birisi kanımın sıcaklığında
Aşkın öz türküleriyle yaşar
Öbürü can sıkıcı günlerim içinde
Umutsuz koşar.

Her kadın bu ikili yaşamı tadar
Sevilenle seven arasında
Ama bir kez tek kişi olur o iki insan
Yalnız bir kez her yüzyılda!

Türkçesi: Atâ Karatay

İvan Malinovski (d. 1926)

SİNEKLERİN TÜRKÜSÜ
Haziran gecesinde bu düş

kiraz ağaçlarının köpüğü götürmüş evi

boğulan kuşların kırk sayan şıpırtısında
fjord'un aynasından daha gergin bir çanın altında

benim uykum bir çitkuşu yumurtası: bir
kireç duvar ve bozulmaya hazır bir serap

gölgeye çakılı beyaz titrek bir orak
ve gürültüsüz bir gaga görünmez keser

ince tuz ve rüzgâr kabuğu aynanın

az sonra kırılacak bir şey

Türkçesi: Özdemir İnce

DİSJECTA MEMBRA
Bir barış gezegeni arıyor bakış ama hiçbir
birlik son değil, hiçbir sınır değişmez değil.

Sonsuzda âşıklar da yarıldı taa köke kadar
ve yalnız ve yalnız ateş aç yatmaz

Meyvenin iki yarısı ters düşüyor birbirine
ve ikisi de geberiyor sevinçten kendi köşesinde

batan güneş birden düşürünce maskesini
keşfediyorsun bir korku ve kan mahzeni

her şey aşırı uçlardan oluşmuştur orada ve
işte bu yüzden hiçbir şey ömürlü kalıcı değildir

ısırganotu ve tozdan bir güneş orada
bedelidir metallerin birliğinin ve hiçbir şey

sağlam değildir ne acın ne de sıla hasretin bile
ot damların altında akar suların yanında

ne denge ne de bir çözüm vardır; yoktur,
ev-bark da arama sakın yeryüzünde

ama bu bölünmüş kan istemiyor ölümü
yola gelmezdir kemiğine yapışmış olan et.

Türkçesi: Özdemir İnce

Edle Nielsen (d. 1926)

BİR GENÇ ÇOCUĞA
Öpüşü sana ben öğreteceğim
İlk tat olacağım dudaklarında.
Özleyiş ne demek anlayacaksın,
Ve yalnızlık nasıl uzaklığımda.

Anlamsız kalacak çevren
Yanında değilsem yarın
Ağlamak, ağlamak isteyeceksin
Okşanmadığı için saçların.

Bilinmez, yepyeni dünyaları
Ellerinde bulacaksın bende
Çılgınca istemler baş kaldıracak
Zincirlerini kıran gövdende.

Boşlukta düğümlenip duran
Kolların benimle dolacak
Sana verdiğim taş değil
Bir kadın vücudu sımsıcak!
.....
Ve her şeyi yitirdiğin zaman
Geriye dönemezsen eğer
Bir mezar bekleyecek seni
Kalbimde, gömülmeye değer!

Türkçesi: Ata Karatay

Uffe Harder (d. 1930)

HİÇ
Kül yağmuru değil
hiç

yerin döşemelerinden sızan hiçbir şey değil
çeneleri kenetleyen hiçbir şey değil
evin çevresinde
koskocaman bir mengene gibi
çatlaklar arasından sızan hiçbir şey değil
görünmez keçe gibi gırtlağını tıkayan
kemiklerindeki iliğini sıkıp çıkaran

Hiç de insanın soluğunu kesen öpücük gibi değil
hiç de derinin altındaki ürperti değil

Hiçliğin sessiz istilası
çoktan bitmiş bile
asude karanlık
ardından
senin ellerinde ölen
şeyler işte

Usul usul bir sancı
yani
hiç.

Türkçesi: T. S. Halınan

Erik Stinus (d. 1934)

İNSANCIL YAMYAMLIK

Evet, Sayın Bakan, evet, Sayın kral, evet, Sayın
Kraliçe, bir damla gözyaşı, evet, gözyaşı,
Niye Uranyum demiyorsunuz Kongo yerine? Uranyum
kelimesi niye yasaklandı, niye silindi gazetelerden, okul
kitaplarından
Niye ağlıyorsunuz hava alanında? Katiller vardı,
Dolarlarla, Franklarla, Eskudolarla, Peseta-
larla dönmüşlerdi, o zaman niye ağlamadınız
peki?
Niye, sahi niye ağlar insan?
Ağladınız mı ülkenizin tarihini okuduğunuz zaman?
Kırk beşte altın tarlalar alev alev yanarken
şezlonglara kurulmuştunuz, ağladınız mı?
Ne uzun bir Paskalya bu!
iyi yürekli yardımseverler, anneleri, karıları olan
askerler, sevgililerinin, çocuklarının sarar-
mış fotoğraflarını taşıyanlar (hoşça kal okul
sırası, merhaba tüfek):
her şeyi yapabilirler-: göklerden inerler, ırmak-
ları geçerler, duvarlara dayarlar insanları,
şehirleri yakarlar,
ama gönüllerince geçiremezler günlerini, yamaçta
bir yılan gibi kıvrılmış yatan, ağır bir taş
gibi yatan Paskalya'yı oynatamazlar yerinden,
tepeye çıkaramazlar onu, zamanı kuramazlar,
Evet, Sayın Bakan, derler, evet Kazançlar, evet,
beni çöllere atan Uzun Kol, evet
evet, beni ölümden kurtaran İpekli Beyaz Kanat, ölüm
saçayım diye,
evet, Açlık, kurşun doyursun diye beni,
evet, başkalarının özgürlüğünü kullanan Özgürlük,
evet, başkalarının yaşamlarını kemiren Yaşam,

evet, Yamyam Devletleri Uygarlığın,
evet, Moruklar, koydum karşınıza gençliğimi.
Dostlarım! Zamanıdır çekip gitmenin artık.
Hoşça kalın, Kasım Ayının Başdöndürücü Noelleri,
Hoşça kalın, Şen Çalgıcılar, Özür Dileyen Bakanlar,
Hoşça kalın, Uyuyan Güzel, Kül Kedisi, duygulu majesteler, acımasız mandarinler, hepiniz,
Hoşça kalın, yıldızlı, fraklı, Çılgın Ladin Ağaçları, şehrin jetlerle, tanklarla donatılmış ormanı,
Hoşça kalın, Koni-Evler, Saçaklı-Evler, vitrinlerinde İsa'nın çıngırak seslerini dinleyerek uyuduğu Mağazalar,
Hoşça kalın, İsa'dan Sonra Sıfır Yılı, Kralın Muhafızı, Paskalya, hoşça kalın, günlerimiz sayılı çünkü:
bayraklarla süslenmiş yapılarda, kilitli kapılar ardında buyruklar veriliyor şimdi, ama aynı hızla yayılıyor haberler.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Henrik Nordbrand (d. 1945)

BİRİ ÖLÜNCE
Biri ölünce
dünyası kalır:

uzaktaki dağlar
mahallenin evleri
ve bir pazar günü
kentin dışına çıkmak için
bir tahta köprüden geçen yol.

Ve ilk yaz güneşi
öğleden sonra bir an

kitaplarla, dergilerle dolu bir rafa ulaşan
hepsi de yeniydiler hiç kuşkusuz bir zamanlar.

Hiç de tuhaf değil aslında.

Gene de sık sık şaşıyorum ama.

20 Ekim 1971

Bu gece kar yağdı dağlara
uzakta
suyun öte yakasında
ve taze hava
ortaya çıkardı onları
dört ayda, sanırım,
ilk defa.

Hâlâ kumsalda direnen
birkaç turist
titriyor gibiler
biraz
ve buruşuk kâğıt torbaların hışırtısı
yarısı kuralara gömülmüş
boş sigara paketleri
akılalmaz güçte görünüyorlar.

Scoot Fitzgerald'a benziyor
manzara
"The Great Gatsby"yi
yeni bitirmiş daha
ve henüz başlamadan
ciddi ciddi içmeye.
Hiç kuşkusuz
her şeyin nasıl biteceğini bildiği
o ana.

Türkçesi: Özdemir İnce

KONT K.
sen ölmüş olsan da yapıt sürüyor.
sayfa 253
taze bir asma yaprağı düşüyor kitabına.

daha uzaklara ulaşmadın
ve imgelem gücüne bağlı
daha sonra olanlar.

"Burada herkes korkar Kont K.'den."
çok geç okumak için
çok erken çekip gitmeye.

güzün ayı tutukladı kitabı
çardağın gölgesinde
durmadan düşüyor yapraklar.

Karadır 254'cü sayfa. "Burada
herkes korkar."
Yüksek sesle okuyor Kont K. boş sayfayı.

Türkçesi: Özdemir İnce

AKSEKİ'YE ÇIKIŞ
1.
Dalgalanıyor dağlar
tomurcuk açmış
badem dallarını eğen kar
esen rüzgârla
savrulduğunda.

2.
Dağda yakılan türkü
dağda söylenmeli.
Söylenmez
başka yerde.
Öldürür söyleyeni.

3.
Ölüm
dağsız bir ülkedir
dört ayak üstünde tırmandığımız.

4.
Badem dalları arasından
dağa ilerliyorum
mutluyum
başka yol olmadığı için.

5.
Küller örtünce dağı
kül dağı gibi geliyor.
Kemikler örtünce dağı
kemik dağı gibi geliyor.
Ardıçlar örtünce dağı
ardıç dağı gibi geliyor.
Menekşeler örtünce dağı
işte şimdi dağa benziyor.

Türkçesi: Ergin Koparan

ERMENİSTAN

Yazılı Ermeni edebiyatının başlangıç tarihi 4. yüzyıla, sözlü yaratıcılık ürünlerinin ortaya çıkışları ise çok daha eski yüzyıllara uzanıyor. X. yüzyıldan başlayarak cinsel temalarda yoğunlaşan bir şiir türü gelişti. XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda oluşan kültürel yeniden doğuş Doğu Ermeni edebiyatında G. Alişan (1820-1901), H. Abovyan (1805-1848) vb. şair ve yazarlar ulusal Ermeni edebiyatının temellerini attılar. Batı Ermeni edebiyatında ise M. Beşiktaşlıyan (1828-1868), P. Duryan (1852-1882) vb. şairler Ermeni edebiyatını geliştirdiler. 19. yüzyılda Ermeni edebiyatının en seçkin gelenekleri O. Tumanyan'ın (1869-1923) ürünlerinde sentezе ulaştı. A. İsahagyan (1875-1957) daha ilk kitabı "Türküler ve Yaralar"la (1897) büyük yankı uyandırmıştı. 20. yüzyıl Ermeni şiirinin bir başka büyük temsilcisi de Y. Çarents (1897-1937)'dir.

Hovannes Tumanyan (1869-1923)

DÖNMEYEN YOLCULAR
Yaşadığım hayat ve geçmiş yıllar
o iki sıska ihtiyar
yürüyorlardı konuşarak
sonsuz dünyaya doğru:

Biri diyordu -benim
ilkbaharın kucağını dolduran
güzel kokan, taze çiçeklerim vardı,
hepten sundum insanlara onları.

Benim -diyordu öteki
diri gücüm, gür duygularım vardı,
ben de verdim hepsini insanlara
sevdalı şarkılarla.

Kışı ve siyahı
bıraktım o vadilerde -diyordu biri
öteki: oralarda acılı bir yürek
kaldı benden dedi
kırık, üzgün, delik deşik-

Ama diye söyledi -bir tanesi
çiçek açar o vadiler yeniden!
öteki bir şeycikler demedi,
başı önünde eğik gidiyordu...

İşte, hayatım ve geçmiş yıllar
o iki güçsüz ihtiyar
yürüyorlardı konuşarak
sonsuz dünyaya doğru...
1897

Türkçesi: Alpan Güloğlu

Avedik Isahagyan (1875-1957)

TÜRKÜ
Evinizde bir şölen var
Hopluyorum toy gibi
Çevrelemiş gençler seni,
Işıldarsın ay gibi.

Eşiğinde titriyorum,
Kar yağar, yalnızımdır.
Cellat-giysisinde allar var,
Allar benim kanımdır...

Türkçesi Pars Tuğlacı

TÜRKÜ
Ağlayan bir söğüt var
Geceleyin bahçemde
Ağlar avuntusuzca
Ağlar söğüt kederle

Ama sabah olup da
En güzel kız doğunca
Kurutur o yaşları
İpekten saçlarıyla

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Yeğişe Çarents (1897-1937)

Güneş tutan bol meyvana, Hayasdanım, vurgunum ben,
Bizim eski sazımızın sızısına vurgun ben,
Kan damlayan çiçeklere, ışıldayan pak güllere
Ve Nair'li çevik belli kızlarına vurgunum ben.

Vurgunum ben gökyüzüne, göllerine, sularına,
Güneşine, kışın kopan korkunç tipi ve borana,
Kara kara huğlarının ve çağlardan beri gelen
Kentlerinin binbir yıllık taşlarına vurgunum ben

Nerde olsam unutamam türkümüzün acısını,
Kitaplarda dualaşan demir-harfli yazımızı,
Yaramızdan sızan kanlar yüreğimi yaksa bile
Güneşli ve yetim yarim: Hayasdana vurgunum ben.

Hasret çeken gönlüm için başka hiçbir destan yoktur,
Naregatsi, Kuçak gibi pek aylalı alın yoktur,
Bu dünyada Araratım gibi ulu doruk yoktur
Sonsuz şeref yolu gibi Masis'ime vurgunum ben.

Türkçesi: Pars Tuğlacı

FİNLANDİYA

Elias Lönnrot'un (1802-1884) derlediği "Kalevala" destanı Fin şiirinin kaynağı gibidir. İş, av, oyun, bayram türküleri ve ninnilerinden oluşan bu destan büyüsel, didaktik, lirik ve anlatımcı niteliğiyle Fin halk şiirinin gücünü temsil eder. 1155 yılında başlayan ve yedi yüzyıl sürecek olan İsveç egemenliğine karşı Finlerin ulusal kimliklerini koruyabilmelerinin en önemli etkenlerinden biri halkın ruhunu yansıtan Kalevala'dır. Öte yandan, Fin ulusal yazınının gelişmesinde, İsveçli vali Per Brahe'nin 1640 yılında kurduğu Abo Akademisi önemli bir rol oynamıştır.

1700 başlarında ortaya çıkan Milliyetçi Romantizm akımının en önemli temsilcisi Daniel Juslenius'tur.

1809'da Finlandiya'nın Çarlık Rusya'ya bağlanması toplumsal ve yazınsal bağlamda ulusal uyanışı iyice hızlandırmıştır.

1880 dolaylarında gerçekçilik evresine giren Fin şiirinde Kalavela esin kaynağı oluşunu sürdürmüş, Larin-Kyösti, V. A. Kaskennienn, Otto Manninen, J. Siljo ve Finlandiya'nın en büyük şairi sayılan Enino Leino'yu beslemiştir.

Uzun süren İsveç egemenliğinin sonucu olarak İsveç dili Fince'nin yanında ikinci dil durumuna geldiği için bağımsızlıktan (1917) sonra anadili güçlendirme çabaları başlamıştır. Buna karşın bugün de İsveç dilinde şiir yazan şairlerin bulunması Finlandiya şiirini iki dille şiirler arasına sokmaktadır.

Hjalmar Procope (1868-1927)

SESSİZ KOMŞUM
Ruhumun derinliğinde bir kapalı oda var
İçinde hiç karşılaşmadığım bir kimse oturur
Bir yalnız ihtiyar, mezar gibi sessiz,
Bir evsiz barksız, eşsiz dostsuz.

Kim acaba o bir kiracı mı sadece?
Yoksa bir filozof kişi mi yalnızlığı seven?
Yüzüne bakılmasından öylesine korkan
Kendi sesini duymaktan bile çekinen.

Kapıyı vuruyorum girmek istiyorum odasına
İçerde tek başına sessiz yaşayanın;
Dostça selam verip görüşmek düşüncem
Ve ona güç vermek, sevgimi belirtmek.

Cevap yok. Yine eskisi gibi sessizlik, sessizlik
Duraladım, ne yapacağımı şaşırdım doğrusu
Oysa anahtar deliğinden kapalı odanın
Sızan ışık da açıklıyor ki komşum uyanık.

Türkçesi: Atâ Karatay

Edith Södergran (1892-1923)

YARADANIN DÜŞLERİ
Demirden yüreğim sarkışım söyleyecektir
Zorlayacak, zorlayacaktır
İnsanlık denizini
Biçimlendirecek, biçimlendirecektir
Hoşnut kılmak için tanrıları.

Gevşek eyerler üstünde
Yalpa vura vura geliriz korkusuz
Bilinmeyen, umursamaz, kuvvetli bizler.
Rüzgârlar ama hep bizden yana mı eser?
Gün gelir kendi sesimizi duyarız
Alaycı kahkahalarla çınlar
Ta uzaktan ta uzaktan...

Türkçesi: Atâ Karatay

YERYÜZÜNDE ZAMANI OLAN
BİR VARLIK YOKTUR

Yeryüzünde zamanı olan bir varlık yoktur
Tanrı'dan başka.
Ve bu yüzden bütün çiçekler gelir ona
Ve en sonuncusu çiçeklerin
"Unutma Beni" yakarır
Mavi gözlerine
Parlaklık vermesi için daha.
Ve karınca
Diler ondan daha büyük güç
Taşıyabilmek için saman çöpünü.
Ve arılar
Gül goncaları arasında
Daha bir yürekten
Çağırabilmek için zafer türkülerini
Ona seslenir.
Ve Tanrı orada:
Bütün bu uyumlu düzen içindedir.

Türkçesi: Atâ Karatay

Katri Vala (1902-1944)

KIŞ GELDİ
Kış geldi yine-
Genç olsaydım
Kimbilir belki de türkü söylerdim
Taze çiçeklerle dolu
Kara toprak çanağın üstüne,
Kimbilir belki de
Yıldız yıldız çiğ
Türkümü parıldatacaktı çayırlarda
Koyu mavi gecede.

Ama dondu gençlik şarkıları
Şimdi onlar:
Damı akan kulübesindeki
Ateşi için çalı çırpı toplayan
Yaşlı bir kadının soğuktan morarmış
Buruşuk elleri gibi
Yorgun ve zavallı.

Çıplak ve ürpertici açlığımın
Yörüngesinde döner dururum
Bir zindan avlusundaymışçasına
Körelmiş duygu ve düşüncelerim uğraşlardan.

Kış geldi
Veryansın ediyor acı kırbacıyla yoksul çocuklara
Ama kütükler yanıyor alev alev
Bir imdat çağrısı gibi.

Türkçesi: Atâ Karatay

Olavi Paavolainen (1903-1964)

NOCTURNO
Severek dinlendir beni
Yorgunluk güzel bir yataktır aşk için
Göğsünde uykuya erişmek
Denizde bir mezar bulmaya eş
Çalkalanıp beşiğinde akıntıların uzun uzun.
Uyut beni sevginle
Kurbanlarını geri vermeyen o deniz gibi

Severek sükûn ve bana
Sonsuz ormandan daha fazla.
Yalnız ormandır ki ölülerini
Denizden de iyi gömer, yok eder.
Bırak yitireyim kederlerimi
Çıkmaz yollarında labirentlerinin
Yerinden çok öte gidenler örneği.

Sarmaşık her çağrıyı boğar derinlerde
İç çeken fundaların yaprakları örter gövdeleri
Ve kaplar her yanı karanlık yaban bitkileri...

Yanaklarında ihtiras yaşları
Uzanmış yatıyorsun kollarımda
Deniz de sensin orman da sen.
Kurbanlarını
Bir daha hayata geri vermeyen.

Türkçesi: Atâ Karatay

Rabbe Enckell (1903-1974)

EY GÜNEŞ
Ey güneş
Işınlarının ağında
Bir örümcek gibi
Kalpleri yakalayan
Bağlayıp dokuyan sen,
bir sabah uyanmadan daha
Benimkim de
Sımsıkı
Bir eş kalbe bağla!

Türkçesi: Ata Karatay

GİTMEK

Gitmek bin kat daha hayırlıdır
Bir kapı ardında kalmaktan, yavrum
Gitmek kimsenin karışamayacağı
Bir rüyaya kendini bırakarak.

Gitmek bin kat daha hayırlıdır.
Bir kapı ardından kalmaktan yavrum!
Bir mahpustun biraz evvel
Eşyaların ne'yinde,
Bir mahpussun gene de:
Sor kalbine cevap versin!
Gitmek diyorum yavrum.
Gitmek bin kat daha hayırlıdır
Bir kapı ardında kalmaktan.

Türkçesi: Lütfü Özkök

Henry Parland (1908-1940)

BENZİN
Bir yüce tanrıyım
Yirmi sent'e satılır galon'um
Sokaklarda
Ve birbirini öldürür insanlar
Benim yüzümden
Kıtalarda.
Vızzz...
Ateş öpünce beni
Demire can gelince
Anlarım hemen
Neden
Rüyalar içinde yatmışım öyle
Derinliğinde toprağı
Bin yıllarca.

Türkçesi: Atâ Karatay

Eli Sinervo (d. 1912)

SONBAHAR GÜNÜ
Yüce gökler uçsuz bucaksız
Soğuk sonbahar mavisi içinde
Kuşlar ağır ağır uçar güneye
Ah özgürlük.

Bir vahşi çığlık kalır kulaklarımda
Şafak kızıllığında kanat çırpanlardan
Özlem ve ayrılık çığlığı onların
Ah özgürlük.

Dönerim der çevreme, mahpusluğuma
Her şey bir düş oluverdi şimdi
Gelen kışla karlara gömülecek.
Ah özgürlük.

Türkçesi: Atâ Karatay

Helena Anhava (d. 1925)

ŞİİRLER
Konuşur gibi yaz ve her gün
başka türlü soluk al.

Göz yumma sakın yaşlanmana
ne de bir "mevki sahibi" olmaya çalış,
böyle özgür olabilirsin ancak-
ve örneğin böyle bir bahar günü
oturup bir büyük mağazanın merdivenine
külah dondurmanı yalayabilirsin tadını çıkara çıkara.

Bu kutup bölgesinin temel gereksinimi
yiyecek, ışık, ısınma, temizlik, güvenlik.

Sesin perdesi de çok önemlidir.

Türkçesi: Özdemir İnce

Bo Carpelan (d. 1926)

ŞİİRLER
Kanın kırdığı
buz tarlaya yayılmış
kan açık ve belirgin
izler:
bilinmeyen.
Yanına almak yalnızca
vazgeçilmez olanı.
*
Dinle,
sessizlikte,
yok sessizlik:
tırnaklar,
duvar.

Yağmur damlası
gümüşleniyor, kararıyor, kayıp gidiyor
sanki hiç ayrılmamış gibi
damın kıyısında,
*
Her şey uzak
kök salmış ağaçlar dışında
deniz,
beni bırakın
yankı.
*
Alır başım gider
ölür
unutursun onu
kapı kapanır
Sürgüyü bulmak için elinle yoklarsın
bir oda var orada
herkes, sanki uyuyor
herkes, taş uykusunda
*
hepsi
görüyor seni.
*
Odam
boş
deniz sağda
görüntünün dışındayım ben.
*
Nice boşluk
yalnızca bir beyaz kar tanesi
yükseliyordu dönerek
imi gibi
karanlığım

Türkçesi: Özdemir İnce

76
Çocuklar küçücüktür ezebilirsiniz onları.
Ya da kafalarına sivri külah geçirip ellerine
ucu yıldızlı değnek koyarsınız, tiz şarkılar
söyletirsiniz küçük iskemleli oyun odalarında
Sörnas Alanı'nda çoraplarını sıyırarak.
Çocuklar küçücüktür çekip çıkarabilirsiniz kollarını
sallanırsa dikebilirsiniz bir köşeye oturtursunuz
bırakırsınız koşar da koşarlar bir avluda
derken birisi düşer ya da sıraya dizersiniz
okulun soğuk bodrumuna sokarsınız onları zorla.

Karanlıkta gözlerinin ışığını yakabilirsiniz
el feneri ya da alev gibi parlayıncaya kadar onlar.

Türkçesi: Talât S. Halman

Lassi Nummi (d. 1928)

YAŞAMAK SENİN YANINDA, YAŞAMAK
Senin yanıbaşında yaşamak: yaşamak
geniş, değişken bir görünüm yanında.
Akışını görmek güneşin bulutta
ve buluttan çıkışını görmek.
Görmek batışını güneşin ağaçların ardında,
sezmek, karanlıkta, sınırları, uzaklıkları,
duymak soluk alışını yelin ağaçlarda,
iniltisini duymak, mutluluktan titremesini.
Keşfetmek dokunması güzel ilk karı. Duymak
kokusunu çiçeklerin, ağaçların, mantarların, otların.
Usulca yürüyüşlerini işitmek av hayvanlarının patikalarda.
Yaz yapraklarının açılışını görmek,
uçuşlarını görmek rüzgârda.
Işıklı parıltısını görmek boş manzaranın
sisin güzelim menekşe rengini görmek.
Tomurcuk, titreşim, yeni ilkbahar!
Karanlıkta yükselen sınırlar
tanyeri ışığında.

Güneşin doğuşunu görmek.

Türkçesi: Özdemir İnce

AKILDA, BİR ŞEY
Yeşil, çamların kabartması
donuk bakır tıpkı
ve arkada, gökyüzünün külrengi,
akılda, bir şey.

-bir sözcük daha ve şiir
ya ölür ya doğar.

Türkçesi: Özdemir İn

Pentti Saarikoski (1937-198

"DANSA ÇAĞRI"DAN

VIII
emek ve onur gerektiren her şeyde
kandırıldınız
bir o kadar da
iyi yaşam sözleriyle
hep altında ezildiniz
varlık yaratma yükünün
ve varlıklardan kurtulmanın
bana aldırmayın, söyleniyorum işte
at arabası ile eve dönerken
Herakleitos'u düşündüren bir günde
dağ sırtlarındaki kar beneklerini
parlatırken güneş
ve daha önce de koluna yaslandığınız
bir dost gibiyken dünya

XXXV
hiçbir zaman eşdeğerli olamayacağım şiirlerimle
ben öksürüp tıkanırken
derin soluk alıyor onlar
başım öne eğik dolaşırken ben

onların burunları havada
küçük görüyorlar beni
coşkuyla dolaşıyorlar akşamları sokaklarda
ve sabahları tam vaktinde bürodalar
kalem ve masayı tıklatıp
kişi numarası soruyorlar
beni düş kırıklığına uğratıyorlar
ben yaratmadım mı onları?
şu yaptıklarına bir bakın
avrupalı ozanlar toplantısında alkış toplarken
bana karşı geliyorlar
ben park kanepelerinde uyuyup altıma ederken
ve yatarken hasta
hiç uğrarlar mı? Asla.
Biliyorum ben ölünce
çiçeklerle gelmeyecekler
onların iç organları yok
yaşlanmazlar
ben küçüldükçe büyür onlar
ben ölünce sapasağlam yaşarlar

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Sırkka Turkka (d. 1939)

SEVEN ADAM
Karısını çok mu çok seven bir adam vardı bir zamanlar
gücü kalmıyordu sevdadan başka bir şey yapmaya.
Ayağında paralanıyordu ayakkabıları, eskiyordu paltosu
örümcek ağına dönüşünceye kadar
ve fırlayıp gidiyordu gömlek düğmeleri bulutlara
adamın o seven yüreğinin bir tek vuruşuyla.
Sabrı tükeniyordu kadının bastırdıkça yoksulluk,
gözlerini dikmiş pencereden bakıyordu sefalet, her şey berbattı
ve hiçbir şey yapmıyordu erkek: sevmekten başka,

Rusya'da geçiyordu olay bir gaz lambasının ışığında,
insanların kar bakımından zengin olduğu zamanlarda
votkanın çatlak bardakta değerli taş gibi parıldadığı,
bir dilim hıyarın bir düş gibi ışıldadığı zamanlarda,
ve papazın evine bitişik taş ambarın yanında
bir köpeğin tasmasına bağlı çan çalıyordu düşlerdeki
çıngıraklar gibi.

Türkçesi: Özdemir İnce

FRANSA

Fransız kültür, sanat yaşamının çok ilginç bir özelliği vardır: Başkasının olanı kendisinin yapmak, kendisini etkileyeni etkilemek; başka kültürlere ve dünyanın dört bir yanından gelen sanatçılara kucak açmak ve onlara kendi damgasını vurmak, onların ürünlerini kendi ürününe dönüştürmek. Örneğin: Fransa, romantizmi İngiltere ve Almanya'dan almış, ancak bu akımı geliştirip "ihraç" edilerek bu ülkeleri ve dünyanın öteki ülkelerini etkilemiştir. ABD'li Edgar Allan Poe'dan etkilenen Charles Baudelaire, Stephan Mallarmé ve Paul Valery daha sonra gene etki "ihraç" etmişlerdir.

Arthur Rimbaud'yla birlikte çağdaş şiirin kurucusu sayılan Lautréamont, Fransa'ya Montevideo'dan (Uruguay) gelmiştir; Dada akımının kuramcısı Trintan Traza bir Romendir; gene çağdaş şiirin en önemli ozanlarından biri, Apollinaire, Polonyalı'dır;

günümüz Fransız şiirinin en önemli şairleri arasında yer alan Alain Bosquet Yahudi -Rus, Lorand Gaspar Macar-Roman-Ermeni kökenlidir. Bunların hepsi Fransa toprakları dışında doğmuşlar, yetişkin yaşlarda Fransa'ya gelmişler, Fransız kültürünü özümlemişler ve bu kültür tarafından özümlenmişlerdir. Bu adlara Charles Dozbinsky, Aimé Cesaré Senghor, Rouben Mélik vb. şairlerin adlarını ekleyebiliriz.

Klasisizm, romantizm, gerçekçilik, dadacılık, gerçeküstücülük gibi akımlar ya Fransa topraklarında doğmuşlar ya da bu topraklarda gelişip doruk noktalarına yükselmişler ve bütün dünyayı etkilemişlerdir.

Yukarıda adını andığımız şairlerin dışında, Louis Aragon, Blaise Cendras, Saint-John Perse, Paul Eluard, Robert Desnos, Antonin Artaud, René Char, Henri Michaux'u yirminci yüzyılın en önemli şairleri arasında anabiliriz. Ancak, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra meydana gelen çok hızlı, dönüştürücü politik ve ekonomik olaylar Fransız şiirinin eski etkinliğini törpülemeye başlamıştır. Bu durumda, Latin Amerika şiirinin, sosyalist ülkeler şiirinin, Arap, Afrika ve Akdeniz ülkeleri şiirinin, bu dönem içinde etkin olmaya başlamasının önemli payı vardır.

Şimdi seksenlerini süren Eugéne- Guillevic yaşayan en büyük Fransız şairi olarak kabul edilmektedir.

Bütün bunlara karşın Fransız kültür politikası "başkasının olanı kendisinin yapma" özelliğini sürdürmektedir. Bu nedenle, Fransız şiirinde herhangi bir gerileme ya da çıkmazdan söz etmek olanaksız gibidir. Olsa olsa tek doruk olma niteliğini yitirmiştir. Ama gene de doruklardan biridir.

Alphonse de Lamartine (1790-1869)

GÖL

Ebedi gecesinde bu dönüşsüz seferin
Hep başka sahillere doğru sürüklenen biz
Zaman adlı denizde bir gün, bir lahza için
    Demirleyemez miyiz?

Ey göl, henüz aradan bir sene geçti ancak,
Seyrine doymadığı o canım su yanında
Bir gün onu üstünde gördüğün şu taşa, bak
    Oturdum tek başıma!

Altında bu kayanın yine böyle inlerdin;
Yine böyle çarpardı dalgaların bu yara,
Ve böyle serpilirdi rüzgârla köpüklerin
    O güzel ayaklara.

Ey göl, hatırında mı? bir gece sükût derin.
Çıt yoktu su üstünde, gök altında, uzakta,
Suları usul usul yaran kürekçilerin
    Gürültüsünden başka.

Birden şu yeryüzünün bilmediği bir nefes
Büyülenmiş sahilin yankısıyla inledi.
Sular kulak kesildi, o hayran olduğum ses.
    Şu sözleri söyledi:

"Zaman, dur artık geçme, bahtiyar saatler, siz
Akmaz olunuz artık!
En güzel günümüzün tadalım o süreksiz
Hazlarını azıcık!

"Ne kadar talihsizler size yalvarır her gün,
Hep onlar için akın;
Günleriyle birlikte dertlerini götürün,
Mesutları bırakın.

"Nafile, isteyişim geçen saniyeleri;
Akıp gidiyor zaman;
Geceye: "Daha yavaş" deyişim boş; tan yeri
Ağaracak birazdan.

"Sevişmek! hep sevişmek! akıp giden saatin
Kadrini bilmeliyiz!
İnsan için liman yok, sahil yok zaman için,
O geçer, bir göçeriz!"

Kıskanç zaman, kabil mi sevginin kucak kucak
Bize zevki sunduğu sarhoş edici anlar,
Kabil mi uzaklara uçup gitsin çabucak
Matem günleri kadar?

Nasıl olur kalmasın bir iz avucumuzda?
Nasıl yok olur her şey büsbütün silinerek?
Demek vefasız zaman o demleri bir daha
Geri getirmeyecek?

Loş uçurumlar, mazi, boşluklar, sonrasızlık,
Acaba neylersiniz yuttuğunuz günleri?
Alıp götürdüğünüz derin hazları artık
Vermez misiniz geri?

Ey göl! dilsiz kayalar! mağralar! kuytu orman!
Siz ki zaman esirger, tazeler havasını,
Ne olur, ey tabiat, o günlerin saklasan
Bari hatırasını!

Sakin demlerde olsun, deli rüzgârda olsun,
Güzel göl, etrafını süsleyen oyalarda,
O kapkara çamlarda, sularına upuzun
Dökülen kayalarda!

İster meltemlerinde, bir ürperişle esen,
Seslerde, ister uzak ister yalanda olsun,
Yahut gümüş pullarla sular üstünde yüzen
Ay ışığında olsun!

Kuduran fırtınalar, sazlar bize dert yanan,
Meltemini dolduran kokular, hep beraber,
Ne varsa işitilen, görülen ve koklanan,
Desin ki: "Seviştiler!"

Türkçesi: Yaşar Nabi Nayır

Victor Hugo (1802-1885)

İKİ ATLI ORMANDA NE DÜŞÜNÜYORLARDI?
Gece kapkaranlıktı ve simsiyahtı orman,
Gölgeye benziyordu yanımda giden Hermann;
Dörtnala atlarımız sığınmıştık Allaha.
Bulutlar gökyüzünde sanki birer mermerdi,
Yıldızlarsa ateşten kuş sürüleri gibi
Uçuşurdu dallarda.

Ben hasretle doluyum. Istıraplarla kırgın,
Ümitsiz, bomboş kalmış derin ruhu Hermann'ın.
Ben hasretle doluyum: uyuyun sevdiklerim!

Bu ücra yeşillikler arasından giderken:
"Yarı açık mezarlar, dedi, geçer fikrimden!"
O ileri bakıyor benim gözüm arkada.
Atlarımız bir orman alanında dörtnala.

Uzak çan seslerini getiriyordu rüzgâr.
Hermann: "Dertliler, dedi, düşüncem; şu âlemde
Yaşayan, var olanlar." "Ah, benim düşüncem de
Dedim ki yok olanlar."

Pınarlar çağıldardı. Ne söylerdi pınarlar?
Meşeler fısıldardı. Meşeler ne fısıldar?
Çalılar söyleşirdi eski dostlarmış gibi.
Hermann bana dedi ki: "dert insanı uyutmaz.
Ne gözler var ki ağlar, ne gözler uyku tutmaz."
Ona dedim ki: "Heyhat, uyanmaz niceleri!"

O zaman dostum: "Hayat, dedi, dert, felaket bu!
Ölüler artık azap çekmiyorlar. Ne mutlu
Yeşeren, yapraklarla örtülen mezarlara!
Gece onları tatlı ışıklarıyla okşar.
Göklerin sükûnundan, nurundan nasibi var
Her ruhun her mezarda."

"Sus, dedim, ölüm denen o sırra saygı göster!
Ayak altında, toprak altındadır ölüler.
Ölüler bir zamanlar seni seven kalplerdi:
Uçup giden meleğin, baban, yahut da annen!
Gönülleri kırılır bu acı sözlerinden,
Rüya içinden gibi duyarlar sesimizi."

Türkçesi: Afif Obay

Gerard De Nerval (1808-1855)

FANTAZYA
Bir hava bilirim, dünyalara değişmem:
Bütün Rossini, Mozart, Weber sizin olsun,
Çok eski bir hava, ağır, hazin, muhteşem;
Yalnız ben duyarım onda ne varsa fusün!

Ne zaman o havayı dinleyecek olsam
Ruhum gençleşiverir birden iki asır,
Onüçüncü Louis devridir, vakit akşam
Batan günle sararmış bir yamaç uzanır.

Camları kızıla çalan renklerle yanar,
Kiremitten bir şato, köşeleri taştan.
Etraf çepçevre bağlar, bahçeler, parklar;
Bir dere akıyor çiçekler arasından.

Kömür gözlü bir kumral en üst pencerede;
Eskidir geçmiş zaman esvapları eski.
Görmüşlüğüm var bu kadını; ama nerde?
Hatırlıyorum, başka bir hayatta belki!

Türkçesi: Cahit Sıtkı Tarancı

PEPA'YA
Pépa'cığım, gece ilerleyip de
Annen odasına çekildiği an,
Sen lambanın altında yarı üryan
Duaya başlarsın ya, eğilip de;

Hani rahatı kaçmış ruhun, seni
Gecenin koynuna terk ettiği an;
Başlığını atarsın da başından
Yatağına bir bakarsın ya hani.

Evin bütün insanlarını saran
Ağırlık yaklaşır ya, adım adım;
Güzelim, sevgilim, Pépita'cığım
Ne düşünürsün acaba o zaman?

Kimbilir belki bir garip kadını,
Çok acıklı bir romanda kahraman,
Ümidin zoruyla meydana çıkan,
Hakikatinse yalanladığını.

Belki de ancak doğura doğura
Bir fare doğuran kocaman dağlar,
Hiçbir vakit yaşanmamış sevdalar,
Şekerlemeler, belki de bir koca.

Ah! Belki de seninki kadar iyi
Bir kalbin dostça açılmalarını;
Esvabını, oyun havalarını;
Belki de beni, belki de hiçbir şeyi.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

Alfred De Musset (1810-1857)

HÜZÜN
Gücüm, hayatım, nem varsa kaybettim;
Kaybettim, ah, dostlarım, neş'emi;
Kalmadı hatta kibirim azametim;
Oydu vehmettiren dâhiliğimi.

"Hakikat budur" dedikleri zaman,
Karşımda sahiden bir dost zannettim.
Hakikati anlayıp duyduğum an;
Çoktandır galip gelmişti nefretim.

Ama işte hakikat ebedîdir;
Yaşarsa bir kimse ondan bihaber,
Alemde ömrünce gafil kişidir.

Tanrı soruyor, cevap vermek ister,
İyi ki ağlamışım ara sıra
Elimde kalan servet bu, dünyada.

Türkçesi: Cahit Sıtkı Tarancı

Charles Baudelaire (1821-1867)

İÇE KAPANIŞ
Derdim, yeter, sakin ol, dinlen biraz artık;
Akşam olsa diyordum, işte oldu akşam,
Siyah örtülere sardı şehri karanlık;
Kimine huzur iner gökten, kimine gam.

Bırak, şehrin iğrenç kalabalığı gitsin.
Yesin kamçısını hazzın sefil cümbüşte
Toplasın acı meyvesini nedametin
Sen gel, derdim, ver elini bana, gel şöyle.

Bak göğün balkonlarından geçmiş seneler
Eski zaman esvaplarıyla eğilmişler;
Hüzün yükseliyor, güler yüzle, sulardan.

Seyret bir kemerde yorgun ölen güneşi
Ve uzun bir kefen gibi doğuyu saran
Geceyi dinle, yürüyen tatlı geceyi.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

İNSAN VE DENİZ

Sen, hür adam, seveceksin denizi her zaman;
Deniz aynandır senin, kendini seyredersin
Bakarken, akıp giden dalgaların ardından.
Sen de o kadar acı bir girdaba benzersin.

Haz duyarsın sulardaki aksine dalmaktan;
Gözlerinden, kollarından öpersin ve kalbin
Kendi derdini duyup avunur çoğu zaman,
O azgın, o vahşi haykırışında denizin.

Kendi âleminizdesinizdir ikiniz de.
Kimse bilmez, ey ruh, uçurumlarını senin;
Sırlarınız daima, daima içinizde;
Ey deniz, nerde senin iç hazinelerin?

Ama işte gene binlerce yıldan beri
Cenkleşir durursunuz, duymadan acı, keder;
Ne kadar seversiniz çırpınmayı, ölmeyi,
Ey hırslarına gem vurulamayan kardeşler!

Türkçesi: O. V. Kanık

HÜZÜN VE SERSERİ

Agathe, uçtuğu var mı ruhunun arasıra,
Büyülü, mavi, derin ve ışıl ışıl yanan,
Bambaşka denizlere, bambaşka semalara,
Şu kahrolası şehrin simsiyah havasından?
Agathe, uçtuğu yar mı ruhunun arasıra?

Deniz, tek tesellisi günlük ıstırapların!
Acaba hangi şeytan veya mucize
Her ulvi çalkanışta muazzam bir rüzgârın
Orguyla uğuldayan denizi verdi bize?
Deniz, tek tesellisi günlük ıstırapların!

Hey trenler, vapurlar beni burdan götürün!
Ne var gözyaşlarından çamurlar yoğuracak?
Arasıra der mi ki Agathe'ın ruhu, üzgün,
"Nedametten, azaptan ve ıstıraptan uzak,
Hey trenler, vapurlar beni burdan götürün!"

Ne kadar uzaktasın ey mis kokulu cennet,
Ey, sadece sevincin, aşkın ürperdiği yer,
Ey her ruhun içinde boğulduğu saf şehvet,
Ey bir ömür boyunca gönül verilen şeyler!
Ne kadar uzaktasın ey mis kokulu cennet!

Ah o yeşil cenneti, çocuksu sevdaların,
O koşuşlar, demetler, o şarkılar, buseler,
İnildeyen kemanlar üzerinde dağların
Akşam, korkuluklarında şarap dolu kâseler!
Ah o yeşil cenneti, çocuksu sevdaların.

O bilinmez zevklerin yüzdüğü masum belde?
Çok daha uzakta mı yoksa Çin'den, Maçin'den?
Beyhude bir arzu mu inildeyen dillerde,
Canlanan bir hayal mi billur sesler içinden,
O bilinmez zevklerin yüzdüğü masum belde?

Türkçesi: Sait Maden

BALKON

Hatıralar annesi, sevgililer sultanı,
Ey beni şâdeden yâr, ey tapındığım kadın!
Ocak başında seviştiğimiz o zamanı,
O canım akşamları elbette hatırlarsın,
Hatıralar annesi, sevgililer sultanı!

O akşamlar, kömür aleviyle aydınlanan,
Ya pembe buğulu akşamlar, balkonda geçen.
Başım göğsünde, ne severdin beni o zaman!
Ne söyledikse çoğu ölmeyecek şeylerden!
O akşamlar, kömür aleviyle aydınlanan!

Ne güzeldir güneşler sıcak yaz akşamları!
Kâinat ne derindir, kalp ne kudretle çarpar!
Üstüne eğilirken ey aşkımın pınarı,
Sanırdım ciğerimde kanın kokusu var.
Ne güzeldir güneşler sıcak yaz akşamları!

Kalınlaşan bir duvardı aramızda gece.
Seçerdim o karanlıkta gözbebeklerini;
Mestolur, mahvolurdum nefesini içtikçe.
Bulmuştu ayakların ellerimde yerini.
Kalınlaşan bir duvardı aramızda gece.

Bana vergi o tatlı demleri hatırlamak;
Yeniden yaşadığım, dizlerinin dibinde.
O "mestinaz" güzelliğini boştur aramak,
Sevgili vücudundan, kalbinden başka yerde,

O yeminler, kokular, sonu gelmez öpüşler,
Dipsiz bir uçurumdan tekrar doğacak mıdır,
Nasıl yükselirse göğe taptaze güneşler.
Güneşler ki en derin denizlerde yıkanır.
O yeminler, kokular, sonu gelmez öpüşler!

Türkçesi: C. S. Tarancı

DÜŞMAN

Gençliğim bir karanlık fırtına oldu,
Birkaç yerinde parlak güneşler açan;
Öyle harap çıktım ki bu fırtınadan,
Bahçemde kızarmış tek tük meyve kaldı.

İşte fikirlerin güzüne ulaştım,
Suyun mezarlar gibi çukur açtığı
Sel basmış toprakları durmayıp gayrı,
Kürekler, tırmıklarla onarman lazım.

Boyatacak mı ki sırrî gıdayı bulup
hayal ettiğin yeni çiçekler acap
Bir kumsal gibi yıkanmış bu topraklardan

-Ey acı! ey acı! Zaman ömrü yiyor,
Ve kalbimizi kemiren sinsi düşman
Kaybettiğimiz kanla gelişip büyüyor!

Türkçesi: Ahmet Muhip Dıranas

Charles Cros (1842-1888)

ÇİROZNAME

Beyaz, kocaman bir duvar - çıplak mı çıplak
Üzerinde bir merdiven - yüksek mi yüksek
Duvar dibinde bir çiroz - kuru mu kuru

Bir herif geldi elleri - kirli mi kirli
Tutmuş bir çekiç bir çivi - sivri mi sivri
Bir büyük yumak da sicim - zorlu mu zorlu

Çıktı merdivene derken - yüksek mi yüksek
Mıhladı sivri çiviyi - tak tak da tak tak
Duvarın ta tepesine - çıplak mı çıplak

Attı çekici elinden - düş allahım düş
Taktı çiviye sicimi - uzun mu uzun
Astı ucuna çirozu - kuru mu kuru

İndi merdivenden tekrar - tıkır da tıkır
Sırtında çekiç merdiven - ağır mı ağır
Çekti gitti başka yere - uzak mı uzak

O gün bugündür çirozcuk - kuru mu kuru
Mezkûr sicimin ucunda - uzun mu uzun
Nazikçe sallanır durur - durur mu durur

Ben bu hikâyeyi düzdüm - basit mi basit
Kudursun bazı adamlar - ciddi mi ciddi
Ve gülsün diye çocuklar - küçük mü küçük

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

BAŞ KALDIRMA
Namuslu bir insanın, kendine hak bilerek,
Evinde huzur içre yaşamasıdır elbet,
Zehir içmekle aynı değerde olan.

Hastalık istemem budur kararım,
Vazgeçmiş değilim büyüklük taslamaktan,
Bir yepyeni musikidir duyarım.

Duyarım gürültüsünü akan suyun,
Duyarım fırtınanın uğultusunu,
Hayat kısadır sanatın yolu uzun.

Ne kadar iyi ki bunca günah var,
Sonra taze şarap, gencecik kızlar,
Ve etrafa saçtığı ateşle yangın.

Bir de doğuşu var kızlarla erkeklerin.
Hepsi de şarkı söyler, yer-içer,
Sonunda öteki dünyaya göçer.

Türkçesi: Ahmet Necdet

Stephane Mallarme (1842-1898)

EDGAR POE'NUN MEZARI
Tam kendi olunca en sonu ölümsüzlükte,
Şair, yalın kılıç, meydan okuyor çağına.
Ürkmüş dünya, şaşıyor nasıl duymadığına
Ölümün çanlar çaldığını bu garip seste.

İrkildiler duyunca, kör dev gibi meleğin
Daha saf bir anlam kattığını kaba sözlere,
Dediler: Sarhoş, bir büyü katmıştır içine
O içtiği aşağılık kara kara içkilerin.

Yazıklar olsun! Duygusuz toprak ve buluttan
Bir heykel yuğurmazsa düşüncelerimiz yaşayan
Pırıl pırıl donansın diye mezarı Poe'nun.

Bir gök belasından arda kalan durgun kaya,
Şu granit bari, gelecekte, karşı koşun
Sürü sürü, kara kanatlı, kör kuşkulara.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

DENİZ MELTEMİ

Ten bitirdi hazlarını, tükendi kitap,
Kaçsam, kaçsam uzaklara üstümde mehtap.
Sanıyorum en güzeli mest oluşların,
Gökle engin arasında uçan kuşların.
Kim tutacak denizlere bağlı bu gönlü?
Ne göklere gülümseyen bahçemin gülü,
Ne sütbeyaz kâatlara aksi lambanın,
Ne dizinde yavrusunu emziren kadın.
Gideceğim güzel gemi, haydi demir al,
O ellere yelken aç ki sanılır masal.
Bir üzüntü, küskün ama ümitlerine,
İnanıyor mendillerin elvedasına.
Belki deli rüzgârlara uyan direkler,
Karayelde bir kazaya baş eğecekler.
Ve görünmez olacaklar, denizler derin,
Gönül, dinle türküsünü gemicilerin!

Türkçesi: Kemalettin Kamu

DENİZ MELTEMİ

Bütün hazları tattım, kitapları okudum,
Ah, kandırmadı; kaçmak, kurtulmak istiyorum.
Bir başka köpükle gök arasındaki kuşlar
Orada şimdi kimbilir ne kadar sarhoşlar!
Deniz çekiyor, deniz, kim tutabilir beni;
Gözlerde aksi yanan o eski bahçeler mi?
Geceler! Mahzun ışığı mı yoksa lambanın,
Beyaz kâğıda vurur, korkar dokunamazsın;
Ne o; ne de çocuğuna meme veren taze;
Gideceğim, ey gemi, bilinmedik ellere.
Demir al, sallayarak direklerini. Sızlar
Yürek ümitle, ama sonra her şeyi anlar.
Belki de fırtınaları çağıran direkler,
Şu anda, rüzgârlar gelecek ölümü bekler,
O zaman ne yelken, ne de ümit, ama sen yine
Kalbim, gemicilerin şarkısını dinle.

Türkçesi: Orhan Veli

GÜZELİM BUGÜN

El değmemiş, dip diri güzelim bugün
Sarhoş bir kanat vuruşuyla yırtar mı
Kırağıda unutulmuş katı gölün
Kalmış uçuşlar dolu saydam buzunu?

Bendim, diyor bir eski zaman kuğusu
Mağrur ama umutsuz kanat sıyıran
Yaşanacak yeri aramaz mı insan
Bastırınca kısır kışın sıkıntısı?

Silkecek bembeyaz ölümü boynundan
Daralan dünyasına kafa tutan kuş
Neylesin bağlanmış yere kanadından

Kendi aydınlığıyla bağlanmış göle
Duruyor kuğu, rüyalarıyla donmuş
Boşuna gurbetinde, başı göklerde.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

RONDEL
Sevişiriz dilersen şayet
Aşkı anmadan dudaklarınla
Bir şeycik yapamaz bize anla
Susmaktan gayri bu gülden demet

O nağmeler ki gülüşün elbet
Veremez pırıltısını asla
Sevişiriz dilersen şayet
Aşkı anmadan dudaklarınla

Sessizce sarmaş dolaş nihayet
Sylphe giymiş kıpkızıl urbasını
O hayal kanatların uçlarını
Alev bir öpüş kavrar âkıbet
Sevişiriz dilersen şayet
Türkçesi: Salâh Birsel

RONDEL
Hiçbir şey yok uyandığınızda
Somurtmadan karşılayacağınız
Korkunç, bir gülüş sarsarsa bakınız
Kanatlarınızı o yastıklarda

Kayıtsız uyuyun, korkusuzca da
Ele vermeyecek sizi soluğunuz.
Hiçbir şey yok uyandığınızda
Somurtmadan karşılayacağınız

Bütün o cânın düşleri bir anda
Bu güzellik bozduğu an bakınız
Artık ne bir tek çiçek yanaklarda
Ne de ölçüsüz elmaslar gözlerde
Hiçbir şey yok uyandığınızda

Türkçesi: İlhan Berk

Jose-Maria de Heredia (1842-1905)

FATİHLER
Yuvalarından uçmuş bir sürü şahindiler;
Usanmışlardı mağrur fukaralıklarından.
Pallos de Moguer'den avare, asker, kaptan,
Çılgınca bir hayale doğru sürüklendiler.

Masaldaki madeni bulmak içindi sefer;
Sipangoo'nun varılmaz topraklarında yatan,
Geçerken garbın esrar dolu kıyılarından
Alize rüzgârında eğrilirdi serenler.

Ve her akşam bir destan sabahı umarlardı.
Medar denizlerinin fosforlu mavisinden,
Rüyaları altından seraplarla dolardı.

Beyaz kadırgaların sarkıp ilerisinden,
Seyre koyulurlardı denizlerin içini;
Yıldızların bir meçhul göğe yükselişini.

Türkçesi: S. Eyüboğlu-Orhan Veli Kanık

Paul Verlaine (1844-1896)

ŞİİR SANATI
Musiki, her şeyden önce musiki;
Onun için tekli mısradan şaşma.
Kıvrak olur, erir havada sanki;
Ağır aksak söyleyişe yanaşma.

Kelime seçerken de meydan senin;
Bile bile bir nebze aldanmalı.
Dumanlısı güzeldir türkülerin:
Öyle hem seçik olsun, hem kapalı

Güzel gözler tül ardında görünsün
Gün ışığı titremeli şiirinde
Ak yıldızlar maviliğe bürünsün
Ilgıt ılgıt sonbahar göklerinde.

Ararengin peşindeyiz çünkü biz;
Rengin değil, ararengin sadece.
Ancak öyle sarmaş dolaş ederiz
Kavalı boruyla, rüyayı düşle.

Nükte belasından kurtulmaya bak;
Acı zekâ, sulu gülüş neyine?
İşe karıştı mı bu cins sarmısak
Maviliğin yaş dolar gözlerine.

Tut belagatı boğazından, sustur
El değmişken bir zahmete daha gir.
Kafiyenin ağzına da bir gem vur
Bırakırsan neler yapmaz kimbilir?

Nedir bu kafiyeden çektiğimiz!
Hangi sağır çocuk, ya deli zenci
Sarmış başımıza bu meymenetsiz
Bu kof sesler çıkaran kalp inciyi

Hep musiki, biraz daha musiki;
Havalanan bir şey olmalı mısra
Deli bir gönülden kalkıp gitmeli
Başka göklere, başka sevdalara.

Dağılıp tozu sabah rüzgârına
Mısraların alsın başını gitsin
Kekik, nane kokaraktan, dört yana...
Üst tarafı edebiyat bu işin.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu-Melih Cevdet Anday

GEÇMİŞ OLA
Hatıralar, ne istersiniz benden?.. Sonbahar...
Durgun gökte ardıç kuşları uçuşmadalar,
Güneşten, ölgün ve soluk bir ışık vurmada
İçinde poyrazlar esen sararmış ormana.

Yapyalnızdık, yürüyorduk, türlü hülyalarda;
Saçlarımız ve düşüncelerimiz rüzgârda.
Çevirip güzel gözlerini bana "Hangisi
En güzel günün?" diye sordu o billur sesi

Bir melek sesi kadar tatlı, o kadar derin.
Hafif bir gülümseyiş cevap verdi sesine
Öptüm ellerini, ibadet edercesine.

-Ah! İlk çiçekler! Ne güzel kokuları vardır!
Ne kadar sevimli bir mırıltıları vardır
Sevilen dudaklardan çıkan ilk evet'lerin!

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

GREEN
İşte yemişler, çiçekler, yapraklar ve dallar!
İşte kalbim, çarpıntısı yalnız senin için!
O bembeyaz ellerin kalbimi kırmasalar!
Bu küçük armağanı dilerim hoş göresin.

Ben geldim işte, çiğlerle bezenmiş olarak;
Alnımda seher yelinin dondurduğu çiğler.
Yorgunluğumu alsam ayak ucunda bırak!
Hayal etsem o tatlı demleri birer birer.

Bırak unutayım başımı taze göğsünde!
Hâlâ aklımda lezzeti son öpüşlerinin.
Hayırlı fırtınadan sonra sakin, asude,
Uyusan biraz, madem uzanmış dinlenirsin.

Türkçesi: Cahit Sıtkı Tarancı

GÖK ÖYLE MAVİ...
Gök öyle mavi, öyle durgun
Damlar üzerinde!
Yeşil bir dal sallanadursun
Damlar üzerinde!

Ürpertip gökyüzünü birden,
Bir çan tın tın eder,
Bir kuştur şu ağaçta öten;
Türküsünü söyler.

İşte hayat! Aç gözünü gör;
Bak ne kadar sade.
Her günkü sakin gürültüdür,
Şehirden gelmekte,

Ey sen ki durmadan ağlarsın,
Döversin dizini;
Gel söyle bakalım ne yaptın,
N'ettin gençliğini?

Cahit Sıtkı Tarancı

DANS EDELİM GEL
Gözlerini severim en çok,
Gökteki yıldızlardan parlak;
Bir parça da baştan çıkarak.
Dans edelim gel!

Ne halleri vardı, sahiden,
Bedbaht âşığı berbat eden
Onun için hoştu zaten.
Dans edelim gel!

Doldurulmadı hâlâ yeri,
Gülden ağzının öpücükleri
Kalbimde öldüğünden beri.
Dans edelim gel!

Dizi dibinde oturduğum
Zamanları hatırlıyorum;
Bu, işte bütün varım yoğum.
Dans edelim gel!

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

Comte d'E Lautreamont (1846-1870)

BİRİNCİ TÜRKÜ'den
Ailelere nifak tohumu ekmek için bir antlaşma yaptım
fuhuşla. Anımsıyorum bu tehlikeli ilişkiden önceki geceyi.
Önümde bir mezar gördüm. Bir ev kadar büyük bir ateşböceğinin
bana şöyle dediğini duydum: "Aydınlatacağım seni. Oku yazıtı.
Benden gelmiyor bu yüce buyruk." Görür görmez çenelerimi
çatırdatan,
elimi ayağımı kesen, uçsuz bucaksız, kan rengi bir ışık
taa ufka kadar yayıldı havada. Az kalsın düşüyordum, bir yıkık
duvara yaslandım ve okudum: "Veremden ölen bir yeniyetme
yatıyor burada: biliyorsunuz nedenini. Dua etmeyin ona." Bir-
çok insan benim kadar gözüpek olamazdı belki. Bu sırada, çırıl-
çıplak, güzel bir kadın gelip ayaklarımın dibine uzandı. Kederli
bir yüzle, "Ayağa kalkabilirsin," dedim kadına. Kardeş katilinin
kızkardeşini boğazladığı eli uzattım ona. Ateşböceği seslendi:
"Hey sen! bir taş al ve öldür onu. -Niçin? diye sordum ona."
Ateşböceği bana: "Kendine dikkat et, dedi; güçsüz olan sensin,
güçlü olan benim çünkü. Fuhuş'tur bu kadının adı." Gözlerimde
yaşlar, yüreğimde öfke, bilinmez bir gücün doğduğunu duyumsadım
kaldırdım ve omuzuma aldım taşı sonra. Bir dağı doruğuna kadar
tırmandım: oradan ezdim ateşböceğini. İnsan boyunda bir
çukura gömüldü toprakta başı; altı kilise boyu yükseğe sıçradı
taş. Sonra gidip bir göle düştü, bir anda, döne döne, uçsuz bucaksız,
ters bir koni oyarak çekildi suları gölün. Ortalık duruldu:
parıldamadı artık kan ışık. "Yazık! yazık! diye haykırdı
çıplak ve güzel kadın; ne yaptın böyle? - Ben seni yeğliyorum,

dedim ona, çünkü acırım mutsuzlara Sonsuz taze yarattıysa seni, senin değil suç. "Yanıtladı beni:" Bir gün, dedi, hakkımı teslim edecek insanlar. Söyleyecek başka sözüm yok. Bırak da gideyim, sonsuz acımı derinliklerine gömeyim denizim. Bir sen varsın hor görmeyen beni, bir de bu karanlık uçurumlarda kaynaşan iğrenç canavarlar. İyisin sen. Elveda beni sevmiş olan sana! -Elveda! dedim ona, tekrar elveda! Hep seveceğim seni.. Bugünden tezi yok terk ediyorum erdemi. "İşte bu nedenle, ey İnsanlar, kış yelinin denizin üzerinde ve kıyılarda ya da uzun süredir benim için yas tutan büyük kentlerin üzerinde ya da kutup bölgelerinin soğuklarında uğuldadığını duyduğunuz zaman şöyle söyleyin: "Tanrının ruhu değildir geçen: fuhuşun, Montevideolu'nun acılı iniltileriyle birleşen derin kederli iç çekişidir." Çocuklar, bunu ben söylüyorum size. Öyleyse, diz çökün acıma duyguları içinde ve bitlerden daha çok olan insanlar uzun uzun yakarsınlar.

Türkçesi: Özdemir İnce

İKİNCİ TÜRKÜ'den

Ey şaşmaz matematikler, baldan tatlı öğreti'niz
serinletici bir dalga gibi yüreğime akalı beri sizi
unutmadım. Beşikten bu yana güneşten eski
kaynağınızdan su içmek tutkusuyla yandım.
Öğrencilerinizin en vefalısı olan ben, tapınağınızın
kutsal eşiğini hâlâ aşındırıyorum. Bir belirsizlik
vardı düşüncemde, açıklayamadığım bir şey duman
gibi. Ama mihrabınıza ulaştıran basamakları dinsel
bir saygıyla çıktım. Ve siz, rüzgâr kelebekleri nasıl
dağıtırsa, şu karanlık örtüyü öyle sıyırdınız. Sınırsız
bir soğukkanlılık, yetkin bir sakınganlık, şaşmaz bir
mantık koydunuz yerine. Güçlendirici sütünüz
yüzünden, size içten bir sevgiyle bağlı olanlara
sağladığınız aydınlık içinde kavrayışım gelişip
sınırsızlaştı. Aritmetik! Cebir! Geometri! yüce

üçlem! ışıklı üçgen! Sizi tanımayan, akılsızın biridir. En kara işkencelerden geçirmeli onu. Çünkü bilisiz rahatlığında kör bir küçükseme vardır. Ama sizi tanıyan ve seven dünya malına önem vermez; büyülü tüy gibi uçarak, tıpkı yükselen helezon gibi göklerine yuvarlak kubbesine ulaşmak ister yalnız. Yeryüzü, ahlaksal yanıltılar ve düşlerden başka şey sunmaz ona! Oysa, ey şaşmaz matematikler, inatçı değişmezliğiyle, evrenin düzeninde görülen yüce doğrunun bir güçlü yansısını kamaşan gözlere sunarsınız. Ama Pitagoras'ın dostu o dörtgenin dile getirdiği kapsayıcı yetkin düzen daha da yücedir. Çünkü Gücü-her-şeye-yeten, kendini ve yüklemlerini kaosun ta içinden sizin teoremler hazinenizi ve ulu göz kamaştırıcılığınızı çıkaran unutulmaz çalışmada tepeden tırnağa açığa vurmuştur. Eski çağlarda ve günümüzde, nice ulu hayal güçleri, yanık kâğıt üzerine çizilmiş simgesel biçimlerinizi, gizli bir solukla canlanmış kavranmaz çizgiler gibi görerek titrediler. Evrenden önce var olan ve daha sonraya kalacak olan ölümsüz belitlerin ve hiyerogliflerin bu göz kamaştırıcı açıklanışını sıradan insanlar anlayamazdı. Hayalgücü, öldürücü bir soru işaretinin uçurumuna eğilip matematiğin nasıl olup da bunca etkileyici büyüklük ve tartışılmaz doğru kapsadığını sorar ve bunları insanoğluyla karşılaştırmaya kalkışırsa, insanoğlunda sahte gurur ve yalandan başka şey bulamaz. O zaman, üzünç dolu bu yüce kafa, insanoğlunun cüceliğini ve benzersiz çılgınlığını iyice duyuran ulu öğütlerinizden ötürü, bembeyaz kesilmiş yüzünü kupkuru ellerinin üzerine eğerek doğaüstü düşüncelere dalar gider. Önünüzde, dizleri bükülür ve tapınışı hem sizin tanrısal yüzünüze, hem de Gücü-her-şeye-yetenin öz görüntüsüne bir saygı

belirtisidir. Çocukluğumda, bir Mayıs gecesi, ay ışığında, pırıl pırıl bir derenin kıyısındaki taze çimenlerin üzerinde göründünüz bana. Üçünüz de utangaçlık ve incelikte birbirinizden geri kalmıyordunuz. Üçünüz de kraliçeler gibi uluydunuz. Birkaç adım yaklaştınız. Uzun elbiseniz bir buhar gibi salınıyordu; sevgili bir oğulmuşum gibi beni, kıvanç dolu memelerinize yaklaştırdınız. Hemen koştum, ellerim beyaz göğsünüzde kenetlenmişti. Doğurgan besininizle beslendim. İnsanlığın büyüyüp yükseldiğini duydum kendimde. O çağdan beri sizi bırakmadım ey karşıt kraliçeler. Yüreğimin sayfalarında, bir mermere işlenmiş gibi duran nice güçlü tasarı, nice yakınlık duygusu, aymış düşüncemde-şafağın gece karanlığını dağıttığı gibi— kurucu çizgileri yavaş yavaş sildiler. O çağdan beri, ölümün, amacını gizlemeden, mezarları insanlarla doldurduğunu, savaş alanlarını kasıp kavurduğunu, insan kanıyla tombullaştığını ve ölü kemiklerinin üzerinde sabah çiçekleri açtırdığını gördüm. O çağdan beri, yeryüzünün devrimlerine tanıklık ettim; depremler, çölün sam yelleri, alevli lavlarıyla yanardağlar, ölüm saçan fırtınalar soğukkanlı bir seyirci olduğumu gördüler. O çağdan beri çeşitli kuşakların, son değişimini selamlayan kozanın toy neşesiyle, kanatlarını ve gözlerini uzaya çevirdiklerini ve akşam güneş batmadan önce, rüzgârın yakarış dolu çığlığını salladığı solmuş çiçekler gibi boyunları bükük, can verdiklerini gördüm. Ama siz hiç değişmediniz. Hiçbir değişiklik, hiçbir hastalıklı soluk özdeşliğinizin sarp kayalarına ve sınırsız vadilerine dokunamaz. Sizin alçakgönüllü ehramlarınız, tutsaklığın ve aptallığın yükselttiği o karınca yuvalarından, yani Mısır ehramlarından daha

uzun ömürlüdür. Zamanın çöküntüsü üstünde yükselen çağların sonu, gizemli sayılarınızın, kıpkısa denklemlerinizin ve heykelsi çizgilerinizin Gücü-her-şeye-yetenin intikamcı yanında yer aldığını görecekler. Oysa yıldızlar, korkunç ve evrensel bir gecenin bitimsizliğinde, kasırgalar gibi öfkeyle çöküp gidecekler ve insanlık son yargıyla hesaplaşmaya çalışacak. Bana yaptığınız yardımlar için teşekkürler. Anlayışıma kattığınız yepyeni nitelikler için teşekkürler. Siz olmasaydınız, insanoğluna karşı açtığım savaşta belki yenilgiye uğrayacaktım. Siz olmasaydınız beni yerlere yıkıp ayağının tozunu yedirecekti; bir aşağılık pençeyle etimi ve kemiklerimi paralayacaktı. Ama usta bir sporcu gibi korudum kendimi. Tutkudan sıyrılmış yüce görüşlerinizden titreyen soğukkanlılığı verdiniz bana. Şu kısa yolculuğumun geçici tatlarını küçümseyerek geri çevirmek ve benzerlerimin sevimli görünen aldatıcı önerilerini kapımdan savmak için bu armağanınızdan yararlandım. Çözümleme, bireşim ve tümdengelim, hayranlık değer yöntemlerinizde dile gelen şaşmaz sakınganlığınızı verdiniz bana. Can düşmanımın öldürücü hilelerini bozmak, sonra ona ustaca saldırmak ve insanoğlunun en can alıcı yerlerine bir hançer saplamak için yararlandım sizden. Bu hançer saplandığı yerde kalacak, çünkü onulmaz bir yara açmıştır. Öğretilerinizin ruhu olan bilgelik dolu bir mantığı ve düşüncenin sakınmazlığını arttıran dolambaçlı ama apaçık tasımlarınızı verdiniz. Bu güçlü yardımcı sayesinde, alçaklara doğru yüzerken, nefret kayalığının karşısında, iğrenç ve kapkara fenalığı gördüm insanlıkta; öldürücü kokuşmalar arasında çürüyor ve hayran hayran göbeğini

seyrediyordu. Bağırsaklarının karanlığında önce şu pis alışkanlığı yani kötülüğü gördüm; onda iyilikten daha üstündü. Bana ödünç verdiğiniz zehirli silahla, insanlığın korkaklığından yapılmış yaratıcıyı yerinden indirdim. Dişlerini gıcırdattı ve bu iğrenç harekete boyun eğdi; çünkü karşısındaki kendisinden daha güçlüydü. Ama uçuşumu alçaltmak için onu bir paket sicim gibi bir yana bırakacağım...

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

Arthur Rimbaud (1854-1891)

SARHOŞ GEMİ

Ölü sularından iniyordum nehirlerin
Baktım yedekçilerim iplerimi bırakmış;
Cırlak kızılderililer, nişan atmak için
Hepsini soyup alaca direklere çakmış.

Bana ne tayfalardan; umurumda değildi
Pamuklar, buğdaylar, Felemenk ve İngiltere;
Bordamda, gürültüler, patırtılar kesildi;
Sular aldı gitti beni can attığım yere.

Med zamanları, çılgın çalkantılar üstünde,
Koştum, bir çocuk beyni gibi sağır, geçen kış
Adaların karalardan çözüldüğü günde
Yeryüzü böylesine allak bullak olmamış.

Denize bir kasırgayla açıldı gözlerim;
Ölüm kervanı dalgaları kattım önüme:
Bir mantardan hafif, tam on gece, hora teptim:
Bakmadım fenerlerin budala gözlerine.

Çocukların bayıldığı mayhoş elmalardan
Tatlıydı çam tekneme işleyen yeşil sular;
Ne şarap lekesi kaldı, ne kusmuk, yıkanan
Güvertemde: demir, dümen ne varsa tarumar.

O zaman gömüldüm artık denizin şi'rine,
İçim dışım sütbeyaz köpükten, yıldızlardan;
Yardığım yeşil maviliğin derinlerine
Bazen bir ölü süzülürdü, dalgın ve hayran.

Sonra birden mavilikleri kaplar meneviş
Işık çağıltısında, çılgın ve perde perde,
İçkilerden sert, bütün musikilerden geniş
Arzu, buruk ve kızıl, kabarır denizlerde.

Gördüm şimşekle çatlayıp yarılan gökleri,
Girdapları, hortumu; benden sorun akşamı,
Bir güvercin sürüsü gibi savrulan fecri.
İnsana sır olanı, gördüğüm demler oldu.

Güneşi gördüm, alçakta, kanlı bir ayinde;
Sermiş parıltısını uzun, mor pıhtılara.
Eski bir dram oynuyor gibiydi, enginde,
Ürperir uzaklaşan dalgalar sıra sıra.

Yeşil geceyi gördüm, ışıl ışıl karları;
Beyaz öpüşler çıkar denizin gözlerine;
Uyanır çın çın öter fosforlar, mavi, sarı:
Görülmedik usareler geçer döne döne.

Azgın boğalar gibi kayalara saldıran
Dalgalar aylarca sürükledi durdu beni
Beklemedim Meryem'in nurlu topuklarından
Kudurmuş denizlerin imana gelmesini.

Ülkeler gördüm görülmedik, çiçeklerine
Gözler karışmış, insan yüzlü panter gözleri
Büyük ebemkuşakları gerilmiş engine,
Morarmış sürüleri çeken dizginler gibi.

Bataklıklar gördüm, geniş, fıkır fıkır kaynar;
Sazlar içinde çürür koskoca bir ejderha,
Durgun havada birdenbire yarılır sular,
Enginler şarıl şarıl dökülür girdaplara.

Gümüş güneşler, sedef dalgalar, mercan gökler;
İğrenç leş yığınları bozbulanık koylarda;
Böceklerin kemirdiği dev yılanlar düşer.
Eğrilmiş ağaçlardan simsiyah kokularla.

Çıldırırdı çocuklar görseler mavi suda
O altın, o gümüş, cıvıl cıvıl balıkları.
Yürüdüm, beyaz köpükler üstünde, uykuda;
Zaman zaman kanadımda bir cennet rüzgârı.

Bazen doyardım artık kutbuna, kıtasına;
Deniz şıpır şıpır kuşatır sallardı beni;
Garip sarı çiçekler sererdi dört yanıma;
Duraklar kalırdım, diz çökmüş bir kadın gibi.

Sallanan bir ada, üstünde vahşi kuşların
Bal rengi gözleri, çığlıkları, pislikleri;
akşamları, çürük iplerimden akın akın
Ölüler inerdi uykuya gerisin geri.

İşte ben, o yosunlu koylarda yatan gemi
Bir kasırgayla atıldım kuş uçmaz engine;
Sızmışken kıyıda, sularda sarhoş; gövdemi
Hanza kadırgaları takamazken peşine.

Büründüm mor dumanlara, başıboş, derbeder,
Delip geçtim karşımdaki kızıl semaları;
Güvertemde cins şaire mahsus yiyecekler:
Güneş yosunları, mavilik medüzaları.

Koştum, benek benek ışıkla sarılı teknem,
Çılgın teknem, ardımda yağız deniz atlan;
Temmuz güneşinde sapır sapır dökülürken
Kızgın hunilere koyu mavi gök katları.

Titrerdim uzaklardan geldikçe iniltisi
Azgın Behemotların, korkunç Maelstromların.
Ama ben, o mavi dünyaların serserisi
Özledim eski hisarlarını Avrupa'nın.

Yıldız yıldız adalar, kıtalar gördüm; coşkun
Göklerinde gez gezebildiğin kadar, serbest.
O sonsuz gecelerde mi saklanmış uyursun
Milyonlarca altın kuş, sen ey Gelecek Kudret.

Yeter, yeter ağladıklarım; artık doymuşum
Fecre, aya, güneşe; hepsi acı, boş, dipsiz,
Aşkın acılığı dolmuş içime sarhoşum;
Yarılsın artık bu tekne, alsın beni deniz.

Gönlüm Avrupa'nın bir suyunda, siyah, soğuk,
Bir çukurda birikmiş, kokulu akşam vakti;
Başımda çömelmiş yüzdürür mahzun bir çocuk
Mayıs kelebeği gibi kâğıt gemisini.

Ben sizinle sarmaşdolaş olmuşum, dalgalar,
Pamuk yüzlü gemilerin ardında gezemem;
Doyurmaz artık beni bayraklar, bandıralar;
Mahkûm gemilerinin sularında yüzemem.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

OFELYA
Yıldızların vurduğu durgun, karanlık suda
Beyaz Ofelya, büyük, beyaz bir zambak gibi
Gelin esvapları içinde dalgalanmada.
Uzak ormanlarda yerlilerin gürültüleri.

Mahzun Ofelya, beyaz bir tayf gibi yıllardır
Dolaşır bu siyah nehrin suları içinde.
Deliliği içinde bir şarkı mırıldanır,
Bir çocukluk şarkısı, akşam serinliğinde.

Rüzgâr göğsünü öper ve açar yaprak yaprak
Sularda ağır ağır savrulan etekleri.
Söğütler omuzlarına sarkar ağlaşarak,
Hülyalı alnına eğilir su çiçekleri.

Dört bir yanına üzgün nilüferler dizilir.
Uykudaki bir ağaç uyanır, zaman zaman;
Bir yuvadan küçük bir kanat sesi yükselir;
Sihirli bir şarkı gelir altın yıldızlardan!

Türkçesi: Orhan Veli

DUYUM (Sensation)
Mavi yaz akşamları, patikalarda, dalgın,
Gideceğim, sürtüne sürtüne buğdaylara.
Ayaklarımda ıslaklığı küçük otların;
Yıkasın, bırakacağım başımı rüzgâra.

Ne bir şey düşünecek, ne bir laf edeceğim;
Ama sonsuz bir sevgi dolduracak içimi.
Göçebeler gibi uzaklara gideceğim;
Mesut, sanki yanımda bir kadın varmış gibi.

Türkçesi: Orhan Veli

SAYIKLAMALAR

II
SÖZ BÜYÜCÜLÜĞÜ

Dinleyin beni! İşte çılgınlıklarımdan birinin öyküsü.

Bütün olası görünümleri nicedir elimde bulundurmakla böbürleniyordum ve gülünç buluyordum çağcıl resim ve şiirin ünlülerini.

Seviyorum saçma sapan resimleri, kapı aynalıklarını, dekorları, resimle cambaz perdelerini, dükkân tabelalarını, halk bezemelerini; modası geçmiş yazını, kilise latincesini, yazımı bozuk sevisel kitapları, eski operaları, budala nakaratları, yapmacıksız düzünleri.

Seferler düşlüyordum, öyküsü yazılmamış keşif yolculuklarını, hırgürsüz cumhuriyetleri, bastırılmış din savaşlarını, töre devrimlerini, ırkların ve anakaraların yer değiştirmelerini; inanıyordum bütün büyülere.

Rengini buldum seslilerin!-A kara, Ö ak, İ kırmızı, O mavi, Ü yeşil. -Saptadım her sessizin biçim ve devinimini ve içgüdüsel düzünlerle, ergeç bütün duyulara ulaşabilecek bir şiirsel dil bulmakla gururlandım. Saklı tutuyordum çeviri hakkını.

Bir denemeydi bu başlangıçta. Sessizlikleri, geceleri yazıyordum, dile sığmazı not ediyordum. Kayda geçirdim başdönmelerini.

****

Şiirsel eskiliklerin önemli bir payı vardı söz büyücülüğümde.

Alıştım basit sanrıya: bir fabrikanın yerine bir cami görüyordum düpedüz, meleklerin yaptığı bir davul okulu, gökyüzünün yollarında faytonlar, bir salon bir gölün dibinde; canavarlar, gizli dinsel törenler; büyük korkular dikiyordu önüme bir vodvil adı.

Sonra büyülü safsatalarımı sözcüklerin sanrısıyla açıkladım!

Kutsal buldum sonunda usumun düzensizliğini. Aylaktım, kurbanıydım bir yüksek ateşin: imreniyordum mutluluğuna hayvanların, -vaftizsiz ölen bebeler cennetinin masumluğunu simgeleyen tırtılların, erdenlik uykusunu köstebeklerin!

Hırçınlaşıyordu kişiliğim. Hoşça kal diyordum dünyaya bir tür romanslarda.

Çölü sevdim, yanık meyve bahçelerini, rengi atmış dükkânları, ılımış içkileri. Ayaklarımı sürüyerek yürüyordum pis kokulu daracık so-

kaklarda ve gözlerim kapalı karşı karşıya bırakıyordum kendimi güneşle, ateş tanrısı.

"General, yıkık tabyalarının üzerinde eski bir top kaldıysa eğer, topa tut bizi toprak kesekleriyle. Görkemli dükkânların aynalarında! salonlarda! Kendi tozunu yedir kente. Paslandır olukları. Kızgın yakut tozlarıyla doldur kadınların süslenme odalarını..."

Ah! hanın genel işeme yerinde esrimiş küçük sinek, hodanın vurgunu ve erittiği bir güneş ışınının!

En sonunda, ey mutluluk, ey us, ayırdım gökyüzünden gök mavisini, ki o karadır aslında ve yaşadım ben, katkısız ışığın altın kıvılcımı. Sevinçten, bir anlam alıyordu yüzüm olabildiğince soytarı ve şaşkın:

****

Masalsı bir opera oldum: bütün varlıkların bir mutluluk yazgısı taşıdığını gördüm: yaşam eylem değil, ama bir gücü boşa harcama biçimi, bir kızgınlık, Beyinin yetersizliğidir aktöre.

Her varlığa, bana öyle geliyor ki birçok başka *yaşam* kendi varlığını borçlu. Ne yaptığını bilmiyor bu bay: bir melek o. Bir yuva dolusu it şu aile. Birçok insanın önünde, öteki yaşamlarından birinin bir anıyla konuştum yüksek sesle. - Bir domuz sevdim, böylece.

Çılgınlığın safsatalarından hiçbirini, -tımarhanelik deliliğin—unutmadım: hepsini söyleyebilirim yeniden, egemenim yönteme.

Tehlikedeydi sağlığım. Geliyordu büyük korku. Birkaç günlük uykulara dalıyordum ve kalkıp sürdürüyordum en kederli düşleri. Ölecek durumdaydım ve bir tehlikeler yolundan dünyanın bir ucuna, karanlığın ve kasırgaların yurdu Kimmerler ülkesinin sınırlarına sürüklüyordu beni zayıflığım.

Yolculuk yapmak, beynimde toplanan büyüleri oyalamak zorunda kaldım. Yükseldiğini görüyordum avundurucu haçın beni bir kirden paklayacakmış gibi sevdiğim denizin üzerinde. Gökkuşağı lanetlemişti beni. Alınyazımda Mutluluk, pişmanlık acılarım, içimdeki kurt: güce ve güzelliğe adanmayacak kadar uçsuz bucaksız olacaktı hep yaşamım.

Mutluluk! Onun ölümde yumuşak gelen dişi uyarıyordu beni horozlar öterken, ad matutinum, christus venit'de, -en karanlık kentlerde:

****

Bunlar olup bitti. Güzelliği selamlamayı biliyorum şimdi.

Türkçesi: Özdemir İnce

TUFANDAN SONRA

Tufan anısı yatışır yatışmaz,
Bir tavşan, evliya otları, kıpır kıpır çan çiçekleri içinde
durdu, gökkuşağına yakardı örümceğin ağları arasından.
O güzelim taşlar, saklanan - bakıp duran çiçekleri daha şimdiden.
Pis ana sokakta kasap tezgâhları kuruldu; bakır oymalarda gibi
yukarıya kat kat yığılmış denize çektiler kayıkları.
Kan aktı. Mavi Sakal'ın orda, -Tanrının mührüyle camları
sararttığı
cambazhanelerde, mezbahalarda, Süt ve kan aktılar.
Kunduzlar yuva kurdu hep. "Fincanlar" tüttü kahvehanelerde.
Daha suları damlayan büyük cam evde eşsiz görüntülere baktı
yaslı çocuklar.
Bir kapı çarptı; köy alanında çocuk savurdu kollarını şakır
şakır sağanak altında, - fırıldaklar ve çan kuleleri tepesinde
bütün yel horozları oyunu anladılar.
Bayan Alplere bir piyano yerleştirdi. Ayin ve ilk "bağlaşım"lar
yüz binlerce sunağında kutlandı katedral'in.
Kervanlar yola düzüldü. Allak bullak olmuş kutup gecesiyle
buzlar içinde kuruldu Splandid - Otel.
O günden beri, kekik çöllerinde cıvıldaşan çakalları işitti
ay - ve tahta kunduralı çoban şiirlerini, meyve bahçelerinde
gıcırdayan. Sonra tomurcuklanmış, mor ulu ormanda Eucharis
baharın geldiğini söyledi bana.
Fışkır, ey göl; köpük, köprülerden ak, ormanlar üzerinden aş;
-karaçuhalar, erganunlar, şimşekler, gök gürültüleri, yükselin,
yürüyün; -sular ve hüzünler, yükselin, getirin tufanları yeniden.
Çünkü onlar dağılan bir can sıkıntısı ki... -Ah güzelim taşlar,
gömülen; o açılmış çiçekler! - Ve Ece, gömleği içinde korları
ateşleyen Büyücü Kadın bildiğini hiçbir zaman anlatmak
istemeyecek bize.

Türkçesi: Can Alkor

SESLİLER
A kara, E ak, İ al, U yeşil, O mavi: sesliler,
Diyeceğim bir gün gizli doğumlarınızı da;
Karanlık koylara, kara sineklere benzer A,
O amansız pis kokular üstünde fır dönerler,

Kır çiçeği, buhar, çadır beyazlığında E'ler,
Benzer dik buzullar mızrağına, ak krallara;
Gülüşüne, İ, o güzelim, kızıl dudakların, kana,
O pişman sarhoşluklar içindeki, o öfkeler;

Çevreler U, yeşil denizlerin çalkantısı,
Sessizliği onca otlakların, yüz kırışıklıklarının
Bastığı simyanın geniş alınlara damgasını;

Kutsal Borazan O, yaban çığlıklar, gürültüler,
Meleklerden, acunlardan geçmiş sessizlikler:
- Sen ey Omega, ey o mor ışını Gözlerinin!

Türkçesi: İlhan Berk

Jules Laforgue (1860-1887)

CİGARA
Evet, bu dünya tatsız, ya öteki, palavra.
Boyun eğmişim kadere, yaşıyarak, bedbin.
Ölüm gelinceyedek, vakit öldürmek için.
İçerim, Tanrıların huzurunda, cigara.

Siz didinin, yarınki zavallı iskeletler;
Ben, gökyüzüne doğru kıvrılan mavi ırmak,
Uyurum bir hudutsuz dalgaya kapılarak,
Etrafta baygın kokulu buhurdanlar tüter.

Cennetteyim, çiçek açmış rüyalar aydınlık,
Tuhaf, garip valsler içinde karma karışık;
Sivrisinek korolarıyla bir fil akını.

Uyanırım nihayet dilimde mısralarını;
Sevinç içinde tatlı tatlı dinlerim
Nar gibi kızarmış sevgili başparmağımı.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

Paul Claudel (1868-1955)

KUTSAL ÖĞLE
İşte oldu öğle. Tanrıevi açık. Girelim.
İsa'nın annesi, tapınmaya gelmedim.

Sunacak hiçbir şeyim yok ve hiçbir şey, isteyeceğim;
Geliyorum yalnız sana bakmak için anneciğim.

Sana bakmak; ağlamak sevinçten; olmak farkında,
Ben senin oğlunum ve sen, orda.

Tükenişi varlığın, durduğu akışın,
Öğle!
Seninle olmak Meryem, olduğun o yerde...

Tek kelime söylemeksizin yüzüne bakmak;

Gönlü, öz diliyle şakımaya bırakmak.
Tek kelime söylemeksizin şakımak çünkü gönül dolu ağzına kadar,
Karatavuk gibi bulur hemencecik düşüncesine uygun kesik vuruşlar.

Çünkü sen güzelsin, lekesiz çünkü sen.
Sonunda kavuştuğumuz kurtuluş ve iyilik içinde yüzen kadın sen

Bir varlık, iki yüceliği içinde ve son ucuna varmış yaratılmışlığın.
Tanrıdan geldiği gibi tanla birlik, cevheri içinde hürlüğün ve
aydınlığın.

İsa'nın annesisin, anlatılamaz öylesine el değmemiş,
Kollarının arasında gerçek ve tek umut ve tek yemiş.

Çünkü sensin kadını, cenneti unutulmuş eski şefkatlerin,
Kavrar yüreği, ağlatmaya hazır insanı, gözlerin!

Çünkü beni kurtardın, çünkü kurtardın Fransa'yı;
Çünkü bir dertti sana bencileyin Fransa.

Çünkü her şeyin çöktüğü saatte geldin kurtardın Fransa'yı;
Çünkü kurtardın Fransa'yı bir kez daha.

Çünkü bak, ne ışıklı öğle, çünkü aydınlığındayız seninle.
Çünkü ben bütün gün orda, çünkü sen

Meryem'sin, tek varsın, yaşıyorsun ya:
İsa'nın annesi bin teşekkür sana.

Türkçesi: Sezai Karakoç

Francis Jammes (1868-1938)

CENNETE EŞEKLERLE BİRLİKTE GİTMEK İÇİN YAKARI

Ölmek zamanım gelince Tanrım
Öyle bir gün seç ki bayram eden köyler toz-duman olsun.
Burada, bu dünyada yaptığım gibi
Keyfimce bir yol seçeyim gitmek için
Gündüzün yıldızlarla dolu cennete.
Deyneğimi alacağım elime, büyük yolda yürürken
Dostum eşeklere sesleneceğim:

Cennete gidiyorum, FRANCİS JAMMES'im ben,
Cehennem yoktur Tanrının ülkesinde çünkü.
Diyeceğim onlara: gelin mavi göğün uysal dostları
Çevik bir kulak sallayışı ile
Sinekleri, arıları savan sevgili hayvanlar...
Bu hayvanlarla, bırak huzuruna çıkayım Tanrım
Usulca başlarını eğdikleri için sevdiğim bu hayvanlarla,
Küçücük ayaklarını birleştirerek duran
O tatlı hayvanlarla.
Onların binlerce kulağı ardımdan gelecek
Ardımdan gelecek sırtı sepet yüklüler,
Cambaz ya da çöp arabası çeken, teneke götüren
Kambur sırtlarında tenekelerle
Tulum gibi şiş karınlı, aksak adımlı, kancık, erkek, hepsi
Küçük pantolon giydirilmiş olanlar
Küme küme üşüşen sırnaşık sineklerin uçtuğu
Bacakları akan mavi yaralılar.
Tanrım, eşeklerle birlikte geleyim sana bırak,
Melekler götürsün bizi, sonsuz sükûn içinde
Gülen genç kızların derileri gibi parlak
Kirazların titrediği, ağaçlı derelere.
Ruhların o yurdunda bana bağışla n'olur
Bitmez aşkının arılığı ile
Gösterişsiz, uysal, yoksulluğunu seyreden
Kutsal suların üstüne eğilmiş eşekler gibi olayım ben de.

Türkçesi: Fuat Pekin

Paul Valery (1871-1945)

DENİZ MEZARLIĞI
Üstünde güvercinler gezen şu rahat damın
Kalbi atar ardında birkaç mezarla çamın;
Şaşmaz öğle zamanı ateşlerle yaratır
Denizi, denizi, hep yeni baştan denizi!
Tanrıların sükûnu çeker gözlerimizi,
Bir düşünceden sonra ah o ne mükâfattır!

İnce pırıltıların o ne saf hüneridir,
Bir seçilmez köpükten nice elmas eritir,
Nasıl bir sükûn sanki peyda olur o demde!
Ve güneş uçurumun üstüne gelir durur,
Ebedi bir davanın saf marifeti budur,
Zaman kıvılcım, Hülya bilmek olur âlemde.

Basit Minerve mabedi, tükenmeyen hazine,
Yığın halinde sükûn, göz önünde define,
Kaşlarını çatan su, bir alev perde altı,
Kendinde nice uyku saklayan Göz, ey bana
Mukadder olan sükût!.. Ruhta yükselen bina,
Fakat bin kiremidi yaldızlı dam, ey Çatı!

Bir tek ahın içinde belli zaman Mabedi,
Etrafımda denize bakışlarımın bendi,
Çıkarım o saf yere artık bütün bütüne,
Ve bütün tanrılara son adağım olarak
Asude bir menevişi dağıtır kucak kucak,
Şahane bir istihkâr irtifalar üstüne,

Nasıl ağızda yemiş zevk olup da erirse,
O yokluğunu nasıl lezzete çevirirse,
Varsın şekli mahvolsun, orda içime siner,
Benliğimin ilerde duman olacak özü;
Eriyen ruha söyler bir şarkiyle gökyüzü,
Nasıl değişmededir uğultulu sahiller.

Güzel sema, hakikî sema, değişiyorum,
Bak! Ne hale getirdim seni bunca gururum,
Kudretle dolu bunca avareliğim, seni?
Işıldayan mekâna nasıl kapıldım, bilmem.
Ölülerin evleri üstünden geçen gölgem,
Narin yürüyüşüne alıştırıyor beni.

Kızgın güneş altında serilip kalmış ruhum,
Göğsümü geriyorum sana, hayran olduğum,
Nurun o cana kıyan hançerli adaleti!
Seni gönderiyorum, yine saf, ilk yerine:
Kendini seyret!.. Nuru geri çevirmek yine,
İster gölgenin donuk olsun yarı nispeti.

Ey yalnız benim için yalnız bende, içerde,
Kalbin yanı başında, şiirin çıktığı yerde,
Boşlukla saf hadise arasında beklerim;
Buruk, karanlık, çın çın öten bir sarnıç diye,
İçimdeki büyüklük ruhumda hep erteye,
Kalıp duran boşluktan haber verecek derim!

Bilir misin dalların yalancıktan esiri,
Sıska parmaklıkları kemiren demiryeri,
Yumulan gözlerimde göz kamaştıran sırlar,
Hangi ten çeker beni tembel akıbetine,
Hangi alın cezbeder şu kemikli zemine?
Orda kayıplarımı bir kıvılcım hatırlar.

Kapalı, Kudsî, dolu maddesiz bir ateşle,
Toprak parçası, içli dışlı olmuş güneşle,
Bu yer hoşuma gider, meşaleden bir dehliz,
Taş, yaldız, loş ağaçlar doğmuş doğduğu günde,
Nice mermer titreşir nice gölge üstünde,
Mezarlarım üstünde uyur vefalı deniz,

Muhteşem köpek, artık putperestliği def et!
Çoban tebessümüyle, münzevi, uzun müddet,
Otlatırken esrarlı koyunları bu yerde,
Bembeyaz sürüsünü rahat mezarlarımın,
Söyle gitsin tedbirli güvercinler, kalmasın,
Manasız hülyalar da meraklı melekler de!

Buraya gelindi mi istikbal tembelliktir.
Cüssesi belli böcek kuraklığı kemirir;
Her şey yanmış, bozulmuş, havaya karışarak,
Anlamadığım haşin bir cevhere erimiş,
Yokluktan sarhoştur da yüzden hayat geniş,
Artık meraret tatlı, zihin şeffaftır ancak.

Bu toprağa gizlenmiş ölüler rahat durur,
Bu toprakta ısınır, sırları burda kurur.
Yukarda öğle vakti, kıpırdamayan öğle,
Kendinde kendi için yaşar, kendine yeter..
Dört başı mamur kafa, kemale ermiş efser,
Gizli değişme benim senin bağrında böyle.

Saldığın korkuya tek karşı koyan ben varım!
Pişmanlıklarım, şüphem, kendime cefalarım,
O büyük elmasının bir kusurudur! Fakat
Mermerle kurşun gibi ağı gecelerinde,
Belirsiz bir halk ağaç köklerinde, derinde,
Çoktan senden oldular yavaş yavaş ve kat kat.

Koyu yokluk içinde eridiler bir tevi,
Kıpkırımızı kil içti bütün o beyaz nevi,
Geçti artık yaşama vergisi çiçeklere!
Nerde ağızlarından düşmeyen sözler, hani,
Nerde herkesin kendi benliği, hali şanı?
Kurt düştü gözyaşının toparlandığı yere,

Gıdıklanmış kızların o keskin ve haşarı
Çığlığı, gözler, dişler, ıslak göz kapakları,
O muttasıl ateşle oynayan güzel meme,
Teslim olan dudaklar ucunda parlayan kan,
Son lütuflar ve nâdim olan eller ve o zaman,
Hepsi toprağa girer, başlar öbür hengâme!

Ya siz, büyük ruh, burda şu yaldızla denizin
Ten gözüne serdiği yalana düşmeksizin,
Acap başka bir hülya ümit eder misiniz?
Şarkı söyler misiniz buhar olunca bile?
Varlığım mesameli! Evet, her şey nafile!
Mukaddes sabırsızlık bile ölür şüphesiz.

Koymuş çirkincesine başına defne dalı,
Tesellici, perişan ve yaldıza boyalı.
Ölümsüzlük, eceli ana kucağı yapar.
Güzel yalan, dindarca bir gayret kokan hiyle!
Şu ebedî gülüşü, şu boş kafatasiyle,
Görüp de isteyecek, benimseyecek kim var?

Derinlikteki ecdat, kafalar boşalarak,
Bunca kürek dolusu toprak altında toprak,
Ayırt etmez oldunuz yukarda yürüyeni;
Asıl kemiren, şüphe kabul etmeyen böcek,
Sofra altında yatan sizlere gelmeyecek,
O hayattan can alır, bırakıp gitmez beni.

Kendi kendimden nefret, kendi kendime sevgi?
Gizli dişi o kadar benliğime yakın ki
Ona nasıl bir isim vereyim, şaşıyorum.
İstiyor, dokunuyor, görüp geliyor dile,
Tenimden hoşlanıyor, ta yatağımda bile,
Ben bu canlıya ait olmakla yaşıyorum.

Zénon, ey zalim Zénon, Elealı Zénon, sen
Hem uçanı, hem uçmayan, fakat ihtizaz eden
O kanatlı okunla beni delmedin değil!
Ses beni yaşatıyor, ok öldürüyor beni!
Ey Güneş! Ruha yayma kaplumbağa gölgeni,
Sen, koca adımlarla kımıldamayan Achille!

Hayır, Kalk da kucakla artık hareli suyu!
Vücudum, parçalayın bu düşünen kadroyu!
Bağrım, rüzgârın girsin doğuşu içerine!
Tüten serinliğiyle şu denizin inbatı
Ruhumu bana verdi... Ey tuzun saltanatı!
Suya koşalım canlı fışkırmak için yine!

Evet! Koca, izanlı hezeyanlar denizi,
Kaplan postu, güneşin binlerce, dizi dizi
Hayali batıp sönen pelerin, zaman zaman
Sessizliği andıran bir uğultu içinde,
Lacivert teniyle mest, bir üstü açık inde,
Kıvılcımlı kuyruğuna diş geçiren Şahmeran.

Rüzgâr uyandı... Artık yaşama zamanıdır!
Kitabımı bir geniş meltem açıp kapatır,
Su kayadan toz olup görünür kıyı kıyı!
Pırıl pırıl sayfalar uçuşarak gidiniz!
Yık dalga! Yık keyifli sularında ey deniz,
Yelkenin yem yediği şu asude çatıyı!

Türkçesi: Sabri Esat Siyavuşgil

DENİZ MEZARLIĞI
Üstünde güvercinler kayan şu rahat dam,
Kıpraşır durur, bir yanı mezar bir yanı çam;
Tam öğle üstünün orda yaktığı ateşler
Deniz, deniz hep yeniden yeniden başlar!
Tanrıların dinginliğine bakıp bakıp da
Ne ödüldür o, bir düşünce sonrası düşer payına.

İnce pırıltılar dupduru bir işçilikle
Ne elmaslar tüketir belirsiz köpükte,
O nasıl bir erinçtir belirir gibi olan!
Güneş bir uçurumun üstüne geldiği an,
Öncesiz bir nedenin katışıksız izidir,
Zaman parıl parıldar düş desen bilinçleşir.

Yalın Minerva tapınağı, tükenmez hazine,
Durgunluk kitlesi ve gizli damar göz önünde,
Çatıkkaş su, Göz ki sende uykular saklar
Alev bir örtü altında ne uykular,
Ey sessizlik!.. Ruhta yükselen yapı,
Ve binbir kiremiti altın, ey çatı!

Zaman tapmağı, tek iççekişin özetlediği:
Çıkıyor ve alışıyorum o dupduru yere ki
Her şey çevrili denize yönelen bakışımla;
Ve sanki son adağım bütün tanrılara,
Yolluyor hiç durmadan menevişler
Doruklara karşı şahane küçümseyişler.

Meyve nasıl eriyip gidiyorsa hazda,
Ve yokluğu bir tada dönüşüyorsa
Bir ağızda yitip giderken biçimi,
İlerdeki buğumu solumaktayım ben de
Ve uğultulu kıyılardaki değişmeleri
Gök şakıyıp durmadan eriyen ruha.

Güzel gök, gerçek gök, gör bende değişmeyi!
Ne kaldı onca gururumdan ve hünerliyse de
Gör aylaklığımdan geriye ne kaldı şimdi?
Kapıldım ışıl ışıl boşluk derinlerine,
Ölülerin evleri üstünden gölgem geçmede
Alıştırarak beni o ince, o tüy ilerleyişe.

Güneşin alevleri altında böyle ruhum
Ey güzelim adalet sana tutunuyorum
Senin o ışıktan amansız silahına!
Ruhum, getirmekteyim seni ilk durumuna,
Gör kendini! ama bil, dönüşsen de ışığa
Bir gölgesin donuksun işte yarı yarıya

Ey tek benimçin, bir bana, yalnız bende,
Duran şey saf olayla boşluğun arasında,
Şiirin kaynağında, yanıbaşında kalbin,
O kekre, o karanlık, o sarnıç çığlığıyla,
Çınlasın geleceğe ilişkin bir oyuk ruhta,
Bekliyorum yankısını iç yüceliğimin!

Bilir misin, yaprak ve dalların düzme tutsağı,
O cılız parmaklıkları yiyen girinti,
Yumulu gözlerimi kamaştıran gizler,
Hangi ten çekmekte tembel sınıra beni,
Hangi tutkudur o kemikli toprağa sürükler?
Bir kıvılcım o tende anar yitişlerimi.

Örtük, kutsal, tıkabasa maddesiz bir ateşle,
Bağrını ışığa vermiş şu toprak köşesine,
Bayılıyorum üstünde meşaleler yükselen
Bu yere ki altındadır, taştan, loş ağaçlardan,
Ne mermerler titreşir uyup da gölgelere;
Uyur vefalı deniz mezarlarımın üstünde!

Görkemli kancık it, bırak şu put sevdasını!
Ben nicedir otlatırken gizemli koyunları,
O beyaz sürüyü rahat mezarlarımın üstünde,
Burda yapayalnız, bir çoban gülümsemesiyle,
Savuşturur gitsin sakıngan güvercinleri
Sonu olmayan düşleri, meraklı melekleri!

♦

Bu noktaya gelince ilersi tembelliktir.
Böcek bömböcek olur kuraklığı kemirir;
Her şey yanık, bozulmuş ve havaya karışmış
Ve bilmem hangi kaskatı bir öze dönüşmüş.
Hayat gepgeniş olmuş esrimiş de boşlukta,
İçimde bir saydamlık, acıda yumuşama.

Gizli ölüler toprakta, erince ulaşmışlardır,
Kendi gizleriyle ısınmış ve ayrışmışlardır.
Tepede öğle üstü, hiç kıpırtısız öğle
Düşüncesi kendinden, kendine uygun öyle...
Baş nasıl şahaneyse taç öyle bahanesiz,
İşte sendeyim ben, ey değişme, ey giz!

Korkularına karşı elinde tek ben varım!
Pişmanlıklarım, kuşkularım, ayak bağlarım
Hepsi de senin o iri elmasının kusuru!..
Ama onların o ağrı mermer gecelerinde,
Ne olduğu bellisiz bir kavim bitki köklerinde
Nicedir usul usul senden yana doğruldu.

Kopkoyu bir yoklukta eriyip gitti,
İçti kırmızı kil beyaz niteliği,
Ve çiçeklere geçti yaşama yeteneği!
Nerde sözcükleri ölülerin, senli benli,
Kişisel yol yordam, tek tek kişiler nerde?
Kurt düşmüş gözyaşlarının doğduğu yere!

Uyarılmış kızların tiz çığlıkları,
Gözler, dişler ve nemli gözkapakları,
Görkemli memeler ateşle oynayıp duran,
Öptüren dudaklara doluvermiş kan,
Son kayralar ve onlara karşı çıkan eller,
Her şey toprağa girer ve oyun sürüp gider!

Ve siz, Koca Ruh, ne düş umarsınız ki
Dalganın ve ışığın şu yalancı renklerini
Burda tenin gözüne sunuşundan başka?
Sürer mi buhar olunca da düşünceniz duygunuz?
Varlığım gözenekli! her şey hava, kuşkusuz,
Sonunda can veriyor kutsal sabırsızlık da!

Enez ölümsüzlük kapkara ve yaldızlı
Takmış başına şimşir tarak defne dalını,
Ölümü ana kucağı kılan avutucu,
Güzel palavra ve dindarcana pusu!
Yoktur isteyecek, benimseyecek tek kişi,
O bomboş kafatasını, o sonsuz sırıtışı!

Derinlerdeki atalar, boşalmış kafalarla,
Kürek kürek toprağın ağırlığı altında,
Topraksınız, ayırt edemezsiniz ayak seslerini,
Gerçek kemirgenin, kuşku götürmez kurdun ise
İşi yok kapaktaşlarının altındaki sizlerle,
Hayatla beslenir o, asıl benimledir derdi!

Belki tiksinme kendimden, öz sevgi belki,
Görünmez dişleriyle bana öyle yakın ki!
Akla gelen her ad uygun düşmekte ona;
N'olsa görüp istiyor, düşlüyor, dokunuyor!
Ben uyurken hatta, gövdemden hoşlanıyor,
Temelden ilişkindir yaşamam o canlıya!

Zenon! Sen zalim Zenon! Elealı Zenon!
Attığın kanatlı ok beni deldi geçti,
Titreşen, uçan ok ya da uçmayan!
Sestir yaşatan ve oktur öldüren beni!
Ey güneş! Bir kaplumbağa gölgesisin,
Koşsa da kımıldamayan Akilleus, öylesin.

Yok, yok! Doğrulun aralıksız zaman içinde!
Vurun, bedenim, şu kaygı çerçevesine!
Bağrım, çekin içinize rüzgârın doğuşunu!
Yayılan bir serinlik denizden doğru
Ruhumu veriyor bana... Ey tuz saltanatı!
Koşalım dalgalara yine fışkırsın canlı!

Evet! Koca deniz yaman taşkınlıklar denizi
Panter derisi ve delik deşik olmuş cüppe,
Güneşin binlerce binlerce freskiyle,
Bir uğultu içinde andıran sessizliği,
Mavi teniyle esrik, gerçek Şahmaran
Uzanıp kendi parıl parıl kuyruğunu sokan,

Rüzgâr çıkıyor!.. Yaşamaya dadanmak gerekir!
Sonsuz meltem kitabımın sayfalarını çevirir,
Toz toz kayalardan fışkırıp durur sular!
Uçun, hadi uçun, göz kamaştıran sayfalar!
Yıkın dalgalar! renkli sularınızı akıtın!
Yelkenlerin yemliği şu rahat çatıyı yıkın!

Türkçesi: Cemal Süreya

DOST ORMAN
Temiz şeyler düşündük, tertemiz;
Uzun yollar boyunca beraber;
Eli elimde, yan yana, sessiz;
Çevremizde karanlık çiçekler.

Yapyalnız, kırda, yeşil gecede,
Yürüyorduk, nişanlılar gibi,
Gökte ay, masaldaki meyve,
Bölüştük o sihirli meyveyi.

Ve öldük yosunlar üzerinde,
Uzakta, yalnız o mırıltılı,
O dost ormanın gölgelerinde.

Sonra gökte, nurlarla sarılı,
Buldum seni, yaş dolu gözlerim,
Sevgili sükût yoldaşım benim.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

HELENA
Gök! benim.. geliyorum ölüm mağaralarından,
Duymaya çarpışını sahile dalgaların,
Görüyorum altın kürekli kadırgaların
Belirişini şafakla karanlıklardan.

Ünlüyor kralları şimdi bu yalnız eller,
Tuzlu sakalları parmaklarımı eğlerdi;
Ağlıyordum. Onlar utkularını söylerdi
Ardında gemilerin uzaklaşan körfezler.

Duyuyorum boynuzların, süel boruların.
Kalkışına tempo tutuşunu küreklerin
Boğuyor gürültüyü türküsü tayfaların.

Şanlı burnunda gemilerin, coşkun tanrılar,
O eski gülüşleriyle dövdüğü denizlerin
Yontuk, dost kollarını bana uzatıyorlar.

Türkçesi: İlhan Berk

Max Jacob (1876-1944)

ŞAPKA SATICISI
Bir elma ağacının üstünde uçtu güvercinler,
Avcılar koştu, güvercinler uçtu,
Hırsızlara gün doğdu, derman için bir tek elma yok,
Yalnız bir sarhoşun şapkası kaldı
En alçak dala asılı.
İyi sanat doğrusu şu şapka satıcılığı,
İlla ki sarhoş şapkası satıcılığı.
Hendeklerde mi dersin,
Çayırlar üzerinde mi ağaçlar üzerinde mi
Bul bulabildiğin kadar şapka.
Yenileri ise daima Kermarec'te bulunur,
Kermarec, Lannion'da şapka satıcısı.
Rüzgârdır onun için çalışan.
Bense küçük bir terzi,
Ben de şapka satıcısı olacağım,
Elma şarabı çalışacak benim için.
Ve Kermarec kadar zengin olduğum zaman
Elma şarabı için elmalar veren bir elma bahçesi alacağım
Ve ehli güvercinler;
Bordeaux'daysam şarap içeceğim
Ve güneşin altında yürüyeceğim alnım açık.

Türkçesi: Sezai Karakoç

"BİLİR MİSİNİZ ECKART ÜSTADI?"
(Paul Petit)

Bilir misiniz Büyük Albert'i?
Joachim'i, Amaury de Béne'i?
Ya insan kılığına girip İsa'nın
Thöss'de gebe bıraktığı Margareta Ebner'i?

Bilir misiniz Henri Suso'yu
Nam-ı diğer Saygıdeğer Ruysbrock'u?
Ve balonculuğa özenen
Kanatlanmak isteyen Cupertino'yu?

Bilir misiniz bütün bunları?
Ya törenlerini Jean Tauler'in?
Gökten inmiş bir Amazon sanılan
Delikanlısını Yedi Rahibeler'in?

Bilir misiniz Jacob Boehm'i?
Ya Signatura Rerum'u?
X-ışınlarının öncüsü olan
Arşıdük Paracelsus'u?

Sevdiklerini pek bilmez insan,
Beni bir yana koyun, ben bilirim,
Bütün bunların hepsi de benim,
Yine de şebeğin tekiyim.

Türkçesi: Ülkü Tamer

BRITANYALI SARHOŞ BİR DENİZCİNİN ÖVÜNMESİ
Benim, benim Musa olan
Benimle gelin Adanmış Toprak'a
Bu yolculuk için sizden beş para almam
Söylemedim demeyin, kârlı çıkarsınız ha
Bütün geçitlerini Kızıldeniz'in
Ben keskimle deleceğim

Benim, benim Samson olan
Berberlerin koruyucusu
Bekâr kalmalıydım aslına bakılırsa
Karım soktu başımı belaya
Bütün işleri o yapınca
N'ederim ben içmekten başka?

Benim ulu hünkâr Süleyman
İskender'le aramdaki savaşta
Yüz bin akçe saymıştım, yaa
O hınzır Yunanlı inince kilere
Şu bizim ganimetin olduğu yere
Altınlar dönüverdi küle.

Bir dakika! İsa'dır Tanrı olan
Benim! Benim! diyorum size
Gülüşüm melekler kadar tatlıdır
İsterseniz değişirim sizinkiyle
Tanrıyım! Duyun beni;
Buyurun Cennet'ime

Türkçesi: Tomris Uyar

EVLİLİK

I

-Zenginler zenginine varacağım ben
Diyordu bir gün güzeller güzeli.
-Kavga gürültü başlardı hemen
Yedikleriniz burnunuzdan gelirdi.
-Güzeller güzelini alacağım ben
Diyordu bir gün zenginin biri.
-Ama çok güzelse aldatır sizi.
-Cesaret edemez gâvurun kızı.

II

-Çamurdan kim çekip çıkardı seni?
-Sen paradan haber ver, o yok ki sende.
-Varımı yoğumu sen eritmedin mi?
-Hadi oradan baykuş suratlı hadi!
-Sen asıl kendine bak aynada, mıymıntı
Memelerin sarkmış nah dizlerine kadar
Gerdanın da kaşlarından fazla kırışık
Yedikçe şişiyorsun lağım künkü gibi.
-İyi ama yine de kıskanıyorsun beni
Böyle kafes arkasında tutmana ne demeli?

Türkçesi: Cemal Süreya

Guillaume Apollinaire (1880-1918)

ÇANLAR
Güzelim esmerim aşkım benim
Çalan çanları dinle bir iki
Biz kimse görmez sanıyoruz ya
Şu çılgınca seviştiğimizi

Gizlenmek olası değil oysa ki
Gökyüzlerini tutmuş çanlardan
Millete ilan eden aşkımızı
Gözleyip gözleyip yukarlardan

Herkesler duyacak nasıl olsa
Marie, Catherine, seviştiğimizi
Fırıncı kadın, sonra kocası,
Gertrude sonra halamın kızı

Tefe koyarlar garanti bizi
Durmak haram artık bu yerde
Seni düşünerek ağlayacağım
Kimbilir öleceğim belki de

Türkçesi: Cemal Süreya

MARIZIBILL
Büyük bir caddesinde Kolonya'nın
Bir gider bir gelirdi akşam vakti
Herkese cömert, şirin, cana yakın
Bitince kaldırım gider içerdi
Basık meyhanelerde yorgun argın

Kuru tahtalarda yatmaya razı
Alyanak kumral bir oğlan yüzünden
Bir Yahudi sarımsak kokar ağzı
Çin dönüşü Şanghay kerhanesinden
Çıkarıp getirmişti kızcağızı

Çok görmüşlüğüm var böylelerini
Omuzlarına ağır gelir kader;
Kararsız, rüzgârda yaprak misali
Gözleri kısık lambalara benzer
Kalpleri işler kapıları gibi

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu-Necati Cumalı

MİRABEAU KÖPRÜSÜ

Mirabeau Köprüsü altında akan Seine
Akan Sevdalarımız
Kısmete anmak mı düştü neden
Hiç gülmedi yüzüm ilkin üzülmeden

Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar

Eller ellerde yüzyüze kalalım da
Durmadan aksın dursun
Kollarımız altında
Yorgun ölümsüz bakışlar dalga dalga

Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar

Sevda geçer akan bu suyu andırır
Sevda gelir de geçer
Bazen yaşamak gibi ağır
Bazen umut gibi güçlü sarsıcıdır

Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar

Günler haftalar geçer ne gelir elden
Ne geçenden hayır var
Ne de geçip giden sevgilerden
Mirabeau Köprüsü altında akan Seine

Gece gelir saat çalar
Günler var ki kaldım naçar

Türkçesi: Necati Cumalı

MİRABEAU KÖPRÜSÜ
Seine akar Mirabeau köprüsünden
Ve sevimiz
Olur mu ansımak hemen
Sevincimiz sonraydı hep üzüntüden

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Yüzün yüzüme karşı, elin elimde olsun
Akarken
Köprüsünden kolumuzun
Ölümsüz bakışlar, dalgalar bunca yorgun

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Geçip gider sevi bu akarsu gibi
Geçip gider sevi
Yaşantı bir ağır bir ağır ki
Ve umut da öylesine öylesine ezici

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Günler geçer haftalar geçer
Ne geçen an
Ne o sevilir döner
Mirabeau köprüsünden Seine akıp gider.

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Türkçesi: Tahsin Saraç

MİRABEAU KÖPRÜSÜ

Seine akıyor Mirabeau Köprüsü'nün altından
Ve şu bizim aşkımız
Olur mu durasın şimdi anımsamadan
Sevincin geldiğini ancak acının ardından

Çalsana saat insene ey gece
Günler geçiyor bense hep aynı yerde

Yüz yüze duralım böyle elin elimde kalsın
Ve aksın dursun
Sonsuz bakışlar dalgalar yorgun argın
Köprüsü altından kollarımızın

Çalsana saat insene ey gece
Günler geçiyor bense hep aynı yerde

Aşklar akıp gidiyor şu akarsu gibi
Akıp gidiyor aşklar
Hayat öyle durgun öyle yavaş ki
Ve umut nasıl zorlu nasıl depdeli

Çalsana saat insene ey gece
Günler geçiyor bense hep aynı yerde

Günler geçiyor günler haftalar yaman
Ve dönmüyor geri
Ne çıkıp giden aşklar ne geçen zaman
Seine akıyor Mirabeau Köprüsü'nün altından

Çalsana saat insene ey gece
Günler geçiyor bense hep aynı yerde.

Türkçesi: Cemal Süreya

MİRABEAU KÖPRÜSÜ
Mirabeau köprüsünün altından Seine nehri akar
Ve bizim aşklarımız
Neşenin kederden sonra geldiğini
Hatırlamış olsam da ne çıkar

Çal ey saat gel ey gece
Günler gelip geçiyor
Bense olduğum yerde

Hep yüz yüze kalalım el ele tutuşların
Ahengine uyarak
Bir köprü kuralım ki kollarımız altından
Yorgun dalgası geçsin o sonsuz bakışların

Çal ey saat gel ey gece
Günler gelip geçiyor
Bense olduğum yerde

Aşk da gelir geçer bu akan su gibi
Aşk da gelir geçer
Hayatı gibi ağır biz insanların
Ve taştan daha sert umudu gibi

Çal ey saat gel ey gece
Günler gelip geçiyor
Bense olduğum yerde

Geçer günler geçer günler haftalar
Ama ne geçmiş zaman
Ve ne aşkların geri döneceği var
Mirabeau köprüsünün altından Seine nehri akar

Çal ey saat gel ey gece
Günler gelip geçiyor
Bense olduğum yerde

Türkçesi: Ahmet Necdet

REN GECESİ
Bardağımda şarap, bir alev gibi titriyor.
Bakın kayıkçı ağırdan bir şarkı tutturmuş.
Ayışığında yedi kız görmüş, öyle diyor;
Yeşil saçları ta topuklarını bulurmuş.

Kalkın, türküler söyleyin, oynayın yan yana;
Kayıkçının şarkısını duymayayım gayrı;
Bütün sarışın kızları getirin yanıma:
Saçları örülmüş durgun bakışlı kızları.

Ren sarhoştur, sularına asmalar vuran Ren;
Üzerinde gecelerin altını serili.
Yazı büyüleyen yeşil saçlı perilerden
Bahseder ölü bir ses, son nefesinde gibi.

Bir kahkaha gibi kırılır kadehim birden.

Türkçesi: S. Eyüboğlu-O. V. Kanık

ANNİE
Texas dolaylarında
Mobile'le Galveston arasında
Bir bahçe vardır ki gülden geçilmez
Ve bahçenin içinde bir köşk
Sanki kocaman bir gül

Bir kadın gezinip durur her gün
O bahçede bir başına
Ihlamurlu yoldan ne zaman geçsem
O bakar ben bakarım

Menno tarikatındandır kadın
Ne güllerinde gonca var bu yüzden
Ne de giysilerinin bir düğmesi
İki düğme eksik ceketimde benim de
O ve ben gönül yoldaşıyız sanki

Türkçesi: Özdemir İnce

BİR AŞK KIRGININ ŞARKISI
Ve bu şarkıyı söylediğimde
1903 yılında bilmezdim ben
Aşkımın benzeştiğini güzel Phénix'le
Gündüzün dirildiğini yeniden
Bir akşamüstü ölse bile

Yarı sisli bir akşam Londra'da
İpsizin biri aşkımı andıran
Birdenbire dikildi yoluma
Gözlerimi indirdim utançtan
Yüzüme fırlattığı bakışla

Gittim ardından bu arsız oğlanın
Elleri cebinde dudağında ıslık
Evler ayrık dalgaları Kızıldenizin
Sokaklar arasında ilerliyorduk
Kaçan Yahudilerdi o ben de Firavun

Şu tuğla dalgaları düşsün varsın
Bir kerecik olsun sevilmemişsen
Ulu hükümdarı benim Eski Mısır'ın
Kızkardeşiyle evli ordular kuran
Hiçlemişler seni başka ne yaparsın

Daldık bir sokağın alevlerine
İki yandan tutuşmuş duvarlarıyla
Ve yer yer kana bulanmış siste
Duvarlar eğilmiş yaralarına
Bir kadın -tıpkı o- duruyor siste

Onun acı tanımaz bakışıydı
Çıplak boğazında bir yara izi
Ben aşkın yalanını yapmacığını
Tam daha yeni anlamıştım ki
Sendeleyerek içkievinden çıktı

Ne yolculuklardan yıllardan sonra
Bilge Ulysse toprağına ayak basmıştı
Eski köpeği nasıl koşmuştu ona
Ve bıraktığı günkü gibi karısı
Bekliyordu gergefinin başında

Ve kral kocası Sacontale'nin
Sevinmişti döndüğünde zafer yorgunu
Soldurduğu gözlerle bekleyişin
Sevinmişti daha bitkin bulunca onu
Tüyleriyle oynarken erkek geyiğin

Bütün o mutlu kralları düşündüm
Aklımda yalan aşkım o kadın bir de
Bugün hâlâ sevmekte olduğum
Dönek gölgeleri geçmiş iç içe
Çöreklendi yüreğime kördüğüm

Yazık o nesne cehennemi besliyor
Bir unutuş göğü açılsaydı ya
Tek öpüşüne canlarını verdiler
Gölgelerini sattılar uğruna
Ne krallar zavallı devletliler

Ben kış içindeyim oldum olası
Paskalya güneşi buyursanıza
Sivas kırklarının çektiği acı
Hiç kalır yaşadığımın yanında
Çözsenize yüreğimde biriken karı

Belleğim ey incelikli kadırga
Yetmez mi bunca çalkandığımız
Suyu ağza alınmaz dalgalarda
Yetmez mi buncadır avareyiz
Taze sabahtan hüzünlü akşama

Dönek aşk hadi yoluna sen de
Karanlığa karışan şu kadınla
Ve koyup giden kadınla birlikte
Beni geçen yıl Almanya'da
Bir daha da raslamam herhalde

Sen Samanyolu ne güleç ablasısın
Güz değmiş ırmakların Kenan eli'ndeki
Sevdalı kızlara vergi sırma saçların
Tıkanmış yüzücüler gibi izleyelim mi
Başka gök kıyılarına koşunu senin

Anıyorum ben şimdi başka bir yılı
Bir nisan sabahı erken uyanmıştım
İştahla söylediğim aşkın sarkışıydı
Sevincin sarkışıydı toz kondurmadığım
Yılın aşka teşne zamanlarıydı

BİR YIL ÖNCESİ İÇİN LATERNA HAVASI
Nerdesin Paskalya bunca bekledik
İşte o ilkyaz uğraşana koruya
Gıdaklıyan tavuklarla dolmuş tünek
Bak gökte tanın pembe kıvrımlarına
Aşk yürüyüşe geçmiş işimiz bitik

Mars'la Venüs dönmüşler ikisi de
Çok olmuş ağızları çılgınca birleşeli
Katışıksız düzlükler önünde
Güllerin dibinde yapraklarla gizli
Tanrılar çırçıplak dans etmede

Bil çiçeğe durmuşsa dört yan
Sevecenliğimdir önayak buna
Görkemli bir doğa bu içe dokunan
Islak kurbağalar dalmış şarkıya
Ormanı tutmuş ıslığıyla Pan

Çoğu bu tanrıların göçüp gitti
Söğütler onlara ağlar aslında
Büyük Pan Aşk İsa gitti hepsi
Kediler miyavlıyor avluda
Ben Paris'te ağlıyorum şimdi

Ezberimdedir kraliçe türküleri
Yılların getirdiği sızlanmalar
Balıklara söylenmiş forsa ilahileri
Aşk kırgınının dilindeki şarkılar
Benden sor sirenlere adanan ezgileri

Aşk öldü içimde bir ürperti
Ben o güzel putlara tapıyorum
Onu anımsatan şeylere şimdi
Sızlanmanın sonu yok bağlıyım
Mausole'ün biricik karısı gibi

Ben bağımlıyımdır nasıl bağlıysa
Köpek efendisine sarmaşık gövdeye
Sarhoş hırsız kazaklar Zaporogya'da
Nasıl bağlıysalar kendi steplerine
Ve Musa Peygamberin on buyruğuna

Bakıp durdukları müneccimlerin
Şanlı Hilal'imiz gem olsun size
Ben ki hükümdarıyım bunca ülkenin
Ey sevimli kazaklar şu halde
Haşmetli sultanımızın sizin

Kullarım olun bağlanın bana
Diye ferman buyurdu Sultan
Onlar bu habere güldüler oysa
Cevabı da döşendiler tez elden
Bir mumun titrek aydınlığında

ZAPOROG KAZAKLARININ İSTANBUL SULTANINA CEVABIDIR

Sen Barabbas'tan da suçlu
Sen ne iblissindir sen
Kötü melekler gibi boynuzlu
Çamurla çirkefle beslenen
Senin namazını kılmak olur mu

Sen Selanik'in kokmuş balığı
Mızrakla oyulmuş gözlerin
Korkulu düşlerin geniş halkası
Bir koyverişte fırlamışsın
Bozulunca ananın bağırsakları

Sen Podolya celladı tiryakisi
Nice derdin çıbanın irinin
Sen domuz burnu beygir gerisi
Bakalım dillere destan servetin
Sürüyle hastalığını giderecek mi

Sen Samanyolu ne güleç ablasısın
Güz değmiş ırmakların Kenan eli'ndeki
Sevdalı kızlara vergi sırma saçların
Tıkanmış yüzücüler gibi izleyelim mi
Başka gök kıyılarına koşunu senin

Yazık orospunun o gözlerine
Bir leopar güzelliğindeki
Aşk senin Floransa öpüşlerinde
Kekre bir tat bulunurdu ki
Alınyazımızı tüketirdi gitgide

Bir yıldız çizgisi çekiverirdi
Titrek akşamlarda bakışları
Gözlerinde sirenler yüzerdi
Ve öpüşlerimiz ısırılmış kanlı
Ağlatırdı iyilikçi perileri

Yine de beklediğim odur aslında
Soluğum yüreğim her şeyimle
Ve Geriye-dön köprüsü başında
Bir gün bu kadın çıkagelirse
Nasıl sevindiğimi söylerim ona

Kafam da yüreğim de boşalıyor
Onlarla boşalıyor bütün gök
Danaid'lerin dolduramadığı fıçılar
Mutlu olmak için ne yapmam gerek
Varmak için saf çocuk mutluluğuna

İster miyim çıkasın aklımdan
Sen topraktan püsküren papatya
Güvercinim benim beyaz liman
Antil'im uzaklardaki ada
Gül ağacım buruk tarçın

Satirlerin pirostaların yanı sıra
Boynuzlu panlar tapınak ateşleri
Uğursuz yazgılar cömert ya da
Boynumda Calais'deki ipin ilmiği
Kederimde kopan bu ne kasırga

Alınyazısını bileyen keder gör ki
Şu can ve şu karar kılmamış gövde
Biri eski bir hayvan bir çekirge öteki
Kaçıyorlar senin yalazından gizlice
Tan çiçekleri kuşanmış kurban ateşi

Mutsuzluk fildişi gözlü uçuk tanrı
Çılgın rahiplerin kara giysilerle
Donattılar mı yine kurbanlarını
Onlar da ağladılar mı yok yere
Mutsuzluk tanınmaması gereken tanrı

Sen adım adım peşimi süren
Güzün ölmüş tanrılarımın tanrısı
Benim payıma düşen toprağın
Ölçüye vuran sensin her karışını
Ey gölgem ey emektar yılan

Güneş demiştin anımsar mısın
Çıkarmıştım seni güneşlere
Tapındığım karanlık kadın
N'olsan benimsemişim bir kere
Ey gölgem kendi yasımı tutan

Kış öldü tıkabasa karla
Beyaz kovanları ateşe verdiler
Bağ-bahçede konup dallara
Övgüler yağdırıyor kuşlar
Duru ilkyaza yumuşak nisana

Ölümüdür pusatlı ölümsüzlerin
Kış gümüşten kalkanıyla geriler
Mavi tırtılları önünde ilkyazın
Mevsim kırılmışlardan yanadır
Islak gözlerle yeniden gülümseyen

Ve yüreğim alabildiğine şişkin
Şamlı bir dilberin kalçası kadar
Aşkım ne çok sevilmiştin sen
Şimdiyse ne acılar ne acılar
Yedi kılıç sıyrılmış kınından

Bunlar karasevdanın yedi kılıcı
Çifte su verilmiş keskin kederler
Hepsi de bir bir yüreğime saplı
Çılgınlıksa mutsuzluğuma çalışıyor
Sonra tutup bir de unutmak mı

YEDİ KILIÇLAR
Birincisi baştan başa gümüş
Parıltılı bir adı var Pâline
Çeliği göğünden kar serpen bir kış
Kurbanı olmuş aykırı düşlerin
Vulcanus onu döverken ölmüş

İkincisinin Noubosse'dur adı
Güzelim bir gökkuşağı keyifli
Tanrıların düğünlerde kuşandığı
Otuz Bé-Rieux'nün kanına girdi
Üstelik Carabosse'un armağanı

Üçüncüsü dişi bir mavi
Kamış biçiminde yine de
Lul de Faltenin'dir adı
Haberci Ernest bir örtü üstünde
Cüceleşmiş denerken taşımayı

Dördüncüsü Malouréne adında
Yeşil yaldızlı bir ırmaktır
Bir akşamdır kadınlar kıyısına
Görkemli vücutlarını daldırır
Ve kürekçi şarkıları uzakta

Beşincisi Sainte-Fabeau'dur
Eğirilmiş ipliklerin en incesi
Mezarda boy veren bir servidir
Dört rüzgârın önünde dize geldiği
Gece indiğinde bir meşale olur

Altıncısının cevheri onur
Her sabah ayrıldığımız yeniden
Elleri yumuşak bir dosttur
Hadisene işte göründü yolun
Kısıldı bir bandoda horozlar

Ve yedincisi tüketmede kendini
Kurumuş bir gül bir kadın
Ama bu sonuncuyla neyse ki
Kapılar da üstüne kapanıyor aşkın
Zaten hiç tanımış mıydım seni

Sen samanyolu ne güleç ablasısın
Güz değmiş ırmakların Kenan eli'ndeki
Sevdalı kızlara vergi sırma saçların
Tıkanmış yüzücüler gibi izleyelim mi
Başka gök kıyılarına hoşunu senin

Pusulamız gezegenlerin şarkısı
Raslantı şeytanlarının yedeğinde
Kemanlarındaki sapıtmış gıcırtı
Oynatır insan soyunu keyfince

Anlaşılmaz yazılar alınyazıları
Bitirdiği krallar çılgınlığın
Ve soğuktan titreşen yıldızları
Yatağınıza giren aşksız kadınların
O bozkırlara geçmişte saklı

Luitpold zamanının kral adayı
Öğretmeni iki soylu kaçığın
Şimdi düşünüp düşünüp ağlar mı
Görünce kımıltısını ateş böceklerinin
Saint Jean sineklerinin sapsarı

Kıyısında leydisiz bir şatonun
O kayık gemici türküleriyle
Ve ilk yazda ürpertili rüzgârın
Soluğuyla akarken bembeyaz gölde
Ölen bir kuğuydu bir siren

Günün birinde kral boğulduydu
Gümüşlü suya doğru yürüyerek
Akıntı kıyıya attıydı onu
Kaskatı uyusun diye ağzı aralık
Yüzü değişken göklere doğru

Temmuz güneşi ateşten bir cenk
Yakıyor sancıyan parmaklarımı
Ne kederli ne tatlı sayıklamak
Dolanırım Paris'imin sokaklarını
Orada ölmeye cesaretim yok

Pazar günleri uzayıp gider
Kurşuni avlularda orada
Sürekli hıçkırmada çalgılar
Çiçeklerin Paris balkonlarında
Piza kulesine özenen bir yanı var

Cinle esrimiş akşamlar Paris'te
Elektrikleri göz kamaştıran
Ve sırtlarındaki yeşil ateşle
Tramvaylar makine çılgınlığından
Bir müzik geçirir raylar üstüne

Dumanla dolup taşmış kafeler
Çiganlarının olanca aşkıyla
Sana doğru haykırıyorlar
Nezleli sifonlarla garsonlarla sana
Sen ki sevilmişin bu kadar

Ezberimdedir kraliçe türküleri
Yılların getirdiği sızlanmalar
Balıklara söylenmiş forsa ilahileri
Aşk kırgının dilindeki şarkılar
Benden sor sirenlere adanan ezgileri

Türkçesi: Cemal Süreya-Tomris Uy

Valery Larbaud (1881-1957)

İZLENİMLER

I.

Bir gün, Karkov'da bir halk mahallesinde
(Ey bütün kadınları başlarındaki ak şallarla
Madone havası taşıyan şu güney Rusya!)
Çeşme başına gelen bir kadın görmüştüm,
Oraların âdetine göre ve Ovides'in çağındaki gibi
Boynunun ve omuzlarının üstünde dengelenen
İki kova asmıştı bir sopanın iki ucuna.
Paçavralar içinde bir çocuk yaklaştı, bir şeyler
söyledi ona;
Kadının bedeni usulca sağa eğildi,
Öyle ki yere değiyordu tertemiz su dolu kova
Diz çökerek kana kana içti çocuk ta.

II.

Bir sabah, Rotterdam'da, Boopjes rıhtımında,
(1900 yılının 18 eylülü, saat sekiz suları),
Rasladım atölyelerine giden iki genç kıza
Büyük demir köprülerden birinin önünde vedalaşıyorlardı
Yolları ayrılıyordu orda.
Muhabbetle sarılıp öpüştüler; elleri titriyordu,
Ayrılmak istiyorlar ama bunu yapamıyorlardı; dudakları
Üzünçle uzaklaştıktan sonra hemen buluşuyordu
Gözleriyse hiç ayrılmıyordu birbirinden
Öylece kaldılar uzun süre, bitişik, yan yana,
Ayakta ve hareketsiz, gelip geçenin şaşkın bakışları arasında
Ve römorkörler homurdanmaktaydı ırmak üstünde
Ve trenler gelip gidiyordu keskin düdükleriyle.

III.

Kurtuba ve Sevil arasında
Küçük bir istasyon vardır ve güney ekspresi
Ne hikmetse her zaman durmaktadır orda.
Yolcu, okaliptüsler altında uyuklayan bu istasyoncuğun ardında
Bir köy falan var mı diye gözlerini yorar boşuna:
Ve yalnız Endülüs kırlarının uzandığını görür: yeşil, yaldızlı...
Gelgelelim yolun öbür yanında, karşıda,
Bir kulübe vardır kerpiçten kuru dallardan.
Ve trenin sesiyle bir sürü çocuk çıkar ordan,
Vagonların önüne gelir en önde yürüyen büyük abla
Birkaç kuruş için dans eder, oynar,
Tek sözcük çıkmaz ağzından, gülümsemektedir ama,
Toz içinde ayakları kapkara görünür
Yüzü mahzundur, kirlidir, güzel değildir:
Oynar durur ve külrengi eteğindeki koca yırtıklardan
Bir de Rotterdam'daki iki kız arkadaşı,
Bir de Endülüs'te dilenen o tazeyi
Hiç bir zaman tanıyamayacak mıyım?
Ve sarsılmaz bir dostlukla
Bağlanamayacak mıyım hiçbir zaman onlara?
(Ne yazık ki onlar bu dizeleri okuyamayacaklar;
Adımı da bilmeyecekler, içimdeki sevecenliği de;
Yine de var onlar, şu anda yaşıyorlar.)
Hiçbir zaman mı Tanrım
Onları tanıma sevincini yaşamayacağım
Tanrım,
Bilmiyorum neden,
Bana öyle geliyor ki
Bir dünya yaratırdım
Onlar yanımda olsa,
Ama dördü de.

Türkçesi: Cemal Süreya

Jules Supervielle (1884-1960)

KÜÇÜK KORU
Fransa'nın küçük bir korusuydum,
Kızıl yaban gelinciklerim vardı;
Talihten yana hiç gülmedi yüzüm,
Ah, keder başıma ne dertler sardı!

Korkum şu ki artık bir hatıradan,
Bir resimden başka bir şey değilim;
Yahut arta kalmış, bir maceradan;
Bir kokuyum belki, bilmem ki neyim?

Ben artık sadece birkaç çocuğun,
Birkaç deli kadının aklındayım;
Onlar size daha iyi anlatır
Hikâyemi, ben nasıl anlatayım?

Ama nerdeler onlar yeryüzünde;
Gidip bulasınız da sorasınız,
Bilirler ki yalan yoktur sözümde;
Bilirler, değilim asla umutsuz.

Küçük koruyken kayıp koru olmak!
Ah, ne kadar güçmüş meğer, Tanrım!
Köklerim her yana salmış dal budak,
Nasıl, nasıl olur da yok olurum?

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

MATEMATİK
Bir sınıfta tam kırk çocuk dizili;
Bir kara tahta, üstünde bir üçgen;
Bir koca daire, sağır, çekingen;
Merkezi güm güm eder davul gibi.

Dilsiz, vatansız harfler küme küme.
Bekleşir dururlar, azap içinde.

Bir yamuğun yan kenarı tamtakır,
Bir ses yükselir yükselir, alçalır.
Azgın bir problem tutar yolunu,
Döner döner ısırır kuyruğunu.

Bir açının çeneleri gerilir;
Kurt mudur, köpek mi, neyin nesidir?

Ne kadar rakam varsa yeryüzünde
Üşüşmüş, karınca gibi, tahtaya;
Koşarlar bir yuvadan bir yuvaya,
Fal taşına dönmüş gözler önünde.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

WHISPER İN AGONY
Şaşırmayın sakın
İndirin gözkapaklarınızı
İkisi de
Taş kesilinceye kadar.

Dilediğini yapsın kalbiniz
İsterse dursun
Kendisi için çarpıyor aslında
Kendi gizli yamacında.
Eller uzayacak uzayacak
Kendi buz sandallarında,
Ve çıplaklaşacak alın
Kocaman bir alan gibi
Boş, iki ordu arasında.

Türkçesi: Özdemir İnce

HASTA
Öylesine kocaman öylesine kocaman ki gökyüzü
Nereye gideceğimi bilemiyorum
Öylesine derin ki okyanus bir avuç yer bile yok bana
Kent karmaşık mı karmaşık kırlarsa çok aydınlık.
Göğüm ben, suyum, kumuyum dört bir yanın,
Alışamadım mı dersiniz henüz yaşamaya
Somurtkan bir çocuk muyum artık oynamak istemeyen,
Unuttum mu acaba, bir öksürsem
Yetmiş yılım da öksürür benimle birlikte.
Sabahları uyandığım zaman
Çıkmıyor muyum azar azar tüm gövdemle
Seksen dördüncü yılında geçen yüzyılın
Yaşlıların yaratıldığı yüzyıldan?
Ama kim göze alır yaşlılıktan söz etmeyi
En kurnaz sözcükler teslim olurken kalemimin ucunda,
Hepsinin en korkuncu yaşlı sözcüğü bile
Bana döndürüyor yüzünü yepyeni bir günebakanın
Bir günebakan ki filinta gibi delikanlı.
Sessiz umutsuzluk baltası benim elimde
Sense kalmış umut türküleri çağırıyorsun.

Türkçesi: Özdemir İnce

Blaise Cendrars (1887-1961)

BÜYÜK FETİŞLER
İşte erkek ve kadın
Çirkinlikte ve çıplaklıkta eşit
Erkek daha az yağlı kadından ama daha güçlü
Karnının üzerinde eller ve kumbara ağız.

Çirkinim ben
Şu kız kokularını çeke çeke burnuma yalnızlığımda
Başım kazan gibi burnum ha düştü ha düşecek.

Kaçmak istedim reisin karılarından
Güneşin taşından çatırdıyla kırıldı başım
Kumsalda
Bir ağzım kaldı sadece
Açık bağırıp duran
Orası gibi anamın.

Ağaç budağı
Meşe palamudu biçiminde baş
Sert ve boyun eğmez
Soyulmuş yüz
Cinsiyetsiz ve hayasızca güleç tanrı.

Türkçesi: Özdemir İnce

YAZMAK
Düzenli tıkırtılarla vuruyor yazı makinem
Çınlıyor her satırın sonunda
Genizden söylüyor R'leri dişliler
Kimi zaman şöyle bir arkaya kaykılıyorum hasır koltuğumda
ve halka halka duman üflüyorum ağzımdan

Hiç sönmüyor cigaram
O sırada sesini duyuyorum dalgaların
Gurultularını lavabonun borusuna sıkışmış suların
Kalkıyorum soğuk suya daldırıyorum elimi
Ya da koku sürünüyorum
Örttüm aynalı dolabın aynasını yazarken görmemek için kendimi
Lomboz bir güneş diskidir
Düşündüğüm zaman
Trampet derisi gibi çınlıyor bağırarak konuşuyor.

Türkçesi: Özdemir İnce

UYANIŞ
Çırılçıplağım
Çoktan yundum arındım
Kolonya süründüm her bir yanıma
Ağır ağır sallanan bir yelkenli geçiyor benim lombozdan
Bu sabah hava soğuk
Kâğıtlarımı düzenliyorum
Sis var
Saatlerimi pay ettim
Dolu mu dolu olacak günlerim
Yitirecek bir saniyem bile yok
Yazıyorum.

Türkçesi: Özdemir İnce

BAŞ
Plastik sanatın başyapıtıdır giyotin
Tetiği
Yaratır bir sürgit devinimi
Herkes bir Christof Colomb'un yumurtasını
Düz bir yumurtaydı bu, yerinden oynamaz bir yumurta,
bir bulucunun yumurtası
Archipenko yontusudur ilk yumurtamsı yumurta
En yoğun dengede duran
Kımıltısız bir topaç gibi
Canlı ucu üstünde
Hız
Soyunur, kurtarır kendini
Renk renk dalgalardan
O renk bölgelerinden
Ve döner derinliklerinde
Çıplak
Yeni

Türkçesi: Tahsin Saraç

BOMBAY EKSPRESİ
Şimdiyedek geçirdiğim günler
Alıkoyuyor kendimi kıymaktan beni
Zıp zıp zıplıyor her şey

Gidiyor tekerlekler altında kadınlar
Büyük çığlıklarla
Yelpaze kanapeler garların kapısında
Hoş sesler çıkarıyorum tırnaklarımın altından

Mascagni'yi hiç sevmedim ben
Sanatı sanatçıları da
Ne engelleri sevdim ne köprüleri
Ne trombonları ne pistonları
Hiçbir şey bilmiyorum artık
Artık hiç anlamıyorum...
Bu sevip okşamayı
Yeryüzünün ürperdiği

Bu yıl da gelecek yıl da
Sanat eleştirisi esperanto gibi saçma

Sağlıcakla sağlıcakla
Brindizi

Bu kentte doğdum ben
Oğlum gibi
O alnı anasının edep yerine benzeyen
Düşünceler var ki otobüsleri yerinden zıplatır
O yalnız kitaplıklarda bulunan betikleri okumuyorum artık

Güzel abecesi yeryüzünün

İyi yolculuklar!

Haydi gel götüreyim
Seni ey nar gülüştüm

Türkçesi: Tahsin Saraç

SİBİRYA EXPRESİ VE FRANSALI KÜÇÜK JEANNE İÇİN DÜZYAZI

Daha ilk gençliğimi sürüyordum o zamanlar ben
On altısında var yoktum pek bir şey de anımsamıyordum nicedir
çocukluğumdaki günlerden
On altı bin konak uzaktaydım doğduğum yerden
Moskova'da bin üç çan ve yedi gar kentindeydim
Ama yedi garı da görmüyordu gözüm bin üç çanı da
İlk gençliğim o sıralar öyle coşkulu öyle delifişekti ki
Yüreğim ikide bir tutuşuyordu Efes tapınağı gibi ya da
Moskova'nın Kızıl Alan'ı gibi
Güneş batınca.
Ve eski yolları aydınlatıyordu gözlerim.
Çok da kötü ozandım daha
İşin sonuna dek varamıyordum.

Kremlin bir kocaman Tatar çöreği gibiydi
Altın kırıntılı
Apak katedrallerin büyük büyük bademleriyle
Ballı altınıyla çanların...
Novgorod öyküsünü okuyordu bana yaşlı bir keşiş
Susuzdum
Ve çözmeye çalışıyordum köşemsi biçimleri
Derken, birdenbire, alanda güvercinleri havalanıyordu Kutsal
Ruh'un
Ellerim de havalanıyordu albatros gürültüleriyle
Ve bunlar aklımda kalan son izleriydi son günün
En son yolculuğun
Ve denizin

Çok kötü bir ozandım gene de.
İşin sonuna dek varamıyordum.
Açtım
Ve bütün günleri bütün kadınları kahvelerde bütün bardakları

Birer birer içip kırmak isterdim
Bütün vitrinleri de bütün sokakları da
Bütün evleri de bütün yaşamları da
Bozuk kaldırımlar üstünde fırıl fırıl dönen bütün araba
tekerleklerini de
Bir demir fırınına daldırmak isterdim
Ve bütün kemikleri un ufak etmek
Bütün dilleri koparmak
Ve beni çılgına döndüren giysileri altındaki bütün o büyük,
yadırgı, çıplak gövdeleri eritmek...
Gelişini seziyordum Rus devriminin büyük, kızıl İsa'sının...
Ve tıpkı kor gibi açılan
Pis bir yaraydı güneş.

Daha ilk gençliğimi sürüyordum o zamanlar ben
On altısında var yoktum hiçbir şey de anımsamıyordum nicedir
dünyaya gelişimden
Alevlerle beslenmek istediğim Moskova'daydım
Ama ne gözlerimi donatan garlar ne kuleler yetiyordu bana
Sibirya'da top gürlüyordu, savaş vardı
Açlık soğuk veba kolera vardı
Çamurlu suları milyonlarca cesedi sürüklemekteydi Amur'un.
Kalktığını görüyordum bütün son trenlerin bütün garlarda
Artık kimse yola çıkamıyordu çünkü bilet verilmiyordu kimseye
Giden askerlerse hep kalmak isterdi...
Novgorod öyküsünü okuyordu bana yaşlı bir keşiş.

Ben, hiçbir yere gitmek istemeyen kötü ozan, her yere
gidebiliyordum gene de
Satıcıların bile oldukça parası vardı
Denemeye gitmek için zengin olmayı.
Trenleri sabahtan kalkıyordu her cuma günü.
Çok ölü var deniyordu.
Kimi guguklu Kara-Orman saatleri götürüyordu yüz sandık da
çalarsaat

Kimi şapka kutuları, yuvaklar ve bir takım Sheffield açacağı
Kimi de konserve kutuları ve zeytinyağlı sardalyeler dolu Malmo tabutları
Bir de çok kadın vardı
Kiralık bacak araları tabut olmaya da yarayabilen
Kadınlar
Hepsi de vesikalıydı
Çok ölü var deniyordu oralarda
İndirimli fiyatlarla yolculuk ediyorlardı
Hepsinin de hesabı carisi vardı bankada.

Derken, bir cuma sabahı, benim de geldi sıram
Aralık ayındaydık
Kharbin'e giden gezgin bir kuyumcuya eşlik etmek için yola çıktım ben de
Ekspreste iki yerimiz otuz dört sandık da Pforzheim mücevherimiz vardı
Alman işporta malı "Made in Germany"
Bana gıcır gıcır giysiler almıştı ve trene binerken, bir düğmemi yitirmiştim
-Anımsıyorum, anımsıyorum, bunu sonra sık sık düşündüm-
Sandıkların üzerinde yatıyordum bir de bana verdiği nikelajlı brovnikle oynayabildiğim için diyecek yoktu keyfime.

Çok mutluydum hiçbir şeyi taktığım yoktu
Haydutluk oynadığımı sanıyordum
Golkonda gömüsünü çalmıştık da
Saklamaya gidiyorduk, Sibirya ekspresine sığınıp, yeryüzünün öte yanında
Jules Verne'in cambazlarına saldırmış Ural hırsızlarından korumalıydım bu hazineyi
Kunguzlardan, Çin boksörlerinden
Büyük Lama'nın kudurmuş küçük Moğollarından
Ali Baba ve kırk haramilerden
Adamlarından o korkunç Hasan Sabbah'ın

Daha çok da en yenilerden
Otel hırsızlarından
Uluslararası ekspreslerdeki uzmanlardan daha çok.

Ama gene de gene de
Bir çocuk gibi üzgündüm
Trenin salıntıları
Amerikalı ruh hekimlerinin "iliksi demiryolu"
Kapıların gürültüsü donmuş raylar üstünde gıcırdayan dingillerin sesi
Altın yolu geleceğimin
Tabancam piyano ve bitişik bölmede kâğıt oynayanlarm sövüp sayması
Jeanne'ın yanımda oluşu bu yaman durum
Aralıkta sinirli sinirli gezinen geçerken de bana bakan mavi gözlüklü adam
Kadınların hışırtısı
Buharın ıslığı
Ve tekerleklerin sonugelmez gürültüsü gökteki yol çukurlarında
Camlar buz içinde
Yok doğa!
Ve geride Sibirya ovaları alçak gök ve bir inip bir çıkan
Taciturne'lerin koca koca gölgeleri
Yatmıştım rahatça
Alaca
Bir örtüye yaşamım gibi
Yaşamımsa tutmuyor bu damalı örtüden
Daha bir sıcak beni
Ve son hızıyla yol alan bir ekspresin yel siperliğinde belirmiş bütün Avrupa
Daha zengin değil yaşamımdan
Zavallı yaşamımdan
Bu örtü
Altın dolu sandıkların üstünde taraz taraz
O kendileriyle yuvarlanıp gittiğim

Düş kurduğum
Sigara tüttürdüğüm sandıkların üstünde
Ve evrenin tek alevi
Zavallı bir düşünce...

Yaşlar yükseliyor bağrımdan
Sevgi'yi, sevgilimi düşünsem;
Öyle solgun, lekesiz, bir genelevin dibinde
Bulduğum bir çocuktur o daha.

Bir çocuktur o daha sarışın, güleç, üzgün,
Gülümsemez hiç, ağlamak nedir bilmez;
Ama gözlerinin dibinde, dalmanıza ses çıkarmazsa,
Görürsünüz bir tatlı, gümüş zambağın, ozan çiçeğinin titrediğini.

Tatlıdır, dilsizdir, hiç de gücenmez, yalnız
Uzun uzun ürperir yaklaşırsanız;
Bense yanına gelsem şurdan burdan, eğlenceden,
Bir adım atar da gözlerini kapatır - bir adım daha.
Çünkü sevgilimdir o benim, öbür kadınlarsa
Büyük, alev gövdelerin üstünde altın giysilerdir olsa olsa,
Zavallı sevgilimse yapyalnız,
Çırılçıplak, yok gövdesi - yoksul mu yoksul.

Tertemiz bir çiçektir, incecik,
Ozanın çiçeği, bir zavallı, gümüş zambak,
Çok yalnızdır, çok üşümüştür, bir de solmuştur ki şimdi
Gözlerime yaş dolar halini düşünsem.

Ve geçmiş yüz binlerce gecenin bir eşidir bu gece karanlıkta bir tren süzülüp gitti mi
- Kuyrukluyıldızlar düşüyor-
Ve kadınla erkek hem de genç, sevişerek eğlenirlerken.

Yırtık çadırına benziyor gök küçük bir balıkçı köyündeki yoksul bir sirkin
Flandre'da

İsli bir lambadır güneş
Ve bir trapezin tam tepesinde ay yerine durur bir kadın.

Klarnet trombon keskin bir flüt ve besbeter bir davul
Ve işte beşiğim
Beşiğim
Hep yanında dururdu piyanonun annem Madame Bovary gibi
Beethoven'in sanatlarını çalarken
Çocukluğumu Babil'in asma bahçelerinde
Ve okuldan kaçıp garlarda, kalkmak üzere olan trenlerin önünde
geçirdim
Derken, bütün trenleri ardımsıra koşturdum
Bâle-Tombuktu
Auteil'deki Longchamp'taki at yarışlarında da oynadım
Paris-New York
Derken, bütün trenleri bütün yaşamımca koşturdum
Madrid-Stockholm
Tutuştuğum bütün bahisleri yitirdim
Kala kala bir Patagonya kaldı, Patagonya, sonsuz üzüntüme
yaraşan Patagonya ve bir yolculuk Güney denizlerinde
Yoldayım
Her zaman yoldaydım
Yoldayım Fransa'nın küçük Jehanne[21] ıyla
Tren kötü bir sıçrayıp düşüyor bütün tekerlekleri üstüne
Tren düşüyor tekerlekleri üstüne
Tren boyuna düşüyor bütün tekerlekleri üstüne

"Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmartre'dan?"

Kaygıları unut
Kaygıları
Yol boyunca hep çarpık çatlamış garlar
Asılıp kaldıkları telgraf telleri
Kıpraşarak kaşını gözünü oynatan ve onları boğazlayan direkler

21 Ozan, "Jeanne" sözcüğünü iki yerde "Jehanne" biçiminde yazarak "géhenne" (cehennem) sözcüğünü çağrıştırmak istiyor, (ç.n.)

Acımasız bir elin canını yaktığı bir armonika gibi toplanıp açılıp
toplanıyor yeryüzü
Gök yırtıklarında kudurmuş lokomotifler
Kaçışıyor yer yer
Ve çukurlarda
Başdöndürücü tekerlekler ağızlar sesler
Ve ardımızdan havlayan felaket köpekleri
Şeytanlar boşanmış zincirlerinden
O demir hurdaları
Bozukdüzen bir uyum her şey
"Tıkır-tukur-tıkır"ı tekerleklerin
Çarpmalar
Sıçramalar
Bir fırtınayız şimdi bir sağırın kafatasında...

"Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmartre'dan?"

Evet dedik ya canım, sinirlendirme beni, biliyorsun, çok uzaktayız
Lokomotifin içinde böğürüyor cehenneme dönmüş çılgınlık
Kızgın korlar gibi dikiliyor yolumuzda veba kolera
Kıyasıya savaşta gözden yitiyoruz bir tünelin içinde
Bozguna uğramış bulutlara sataşıyor açlık, orospu
Ve kokuşmuş ölü yığınlarında savaşların dışkısı
Bak onlara, bak da yap yapacağını...

"Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmartre'dan?"

Uzaktayız, evet, uzaktayız
Bu çölde geberdi bütün uğursuzlar
Bu uyuz sürünün çıngıraklarını dinle Tomsk
Çeliyabinsk Kainsk Obi Tayşet Verkne-Udinsk Kurgan Şamara
Pensa Tulum
Mançurya'da ölüm
Tek varacak yerimiz son inimizdir
Korkunçtur bu yolculuk
Dün sabah

Apak kesilmişti saçları İvan Uliç'in
Ve Kolya Nikolay İvanoviç tırnaklarını kemiriyor on beş gündür...
Onlara bak Açlık Ölüm bak da yap yapacağını
Yüz kuruşa patlar bu, yüz rubleye patlar Sibirya ekspresinde
Kanapelere coşku sal masanın altında kıpkırmızı ol
Piyanodadır şeytan
Boğum boğum parmakları bütün kadınları kışkırtır
Doğayı da
Orospuları da
Yap yapacağını
Kharbin'e dek...

"Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmarte'dan?"

Sıktın be... defol git be... rahat bırak beni be
Köşeli köşeli kalçaların var
Ekşi ekşi kokuyor karnın, belsoğukluğun da cabası
Paris'in koyduğu budur içine
Biraz da ruhtur bu.. çünkü mutsuzsun
Acıdım acıdım gel bana gel bağrıma
İrem ülkesinde yel değirmenleridir bu tekerlekler
Yel değirmenleriyse koltuk değnekleridir bir dilencinin
döndürdüğü
Bizler uzaklıkların kötürümleriyiz
Sürükleniyoruz üstünde dört yaramızın
Kanatlarımızı kemirdiler
Yedi günahımızın kanatlarını
Ve şeytanın hacıyatmazlarıdır bütün trenler
Kümesi
Çağdaş yaşam
Hız onu geçemez ama,
Çağdaş yaşam
Uzaktakiler uzaktır çok
Ve yolculuğun sonunda bir erkek yanında da bir kadın olmak
korkunçtur korkunç...

"Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmarte'dan?"

Acıdım acıdım gel bana doğru gel sana bir öykü anlatacağım
Gel yatağıma
Gel yüreğimin üstüne
Gel sana bir öykü anlatacağım...

Gel! N'olur gel!

Ficilerde sonrasız ilkyaz sürmede
Tembellik
Aşk çiftleri kendinden geçiriyor yüksek otların içinde ve firengi
sımsıcak geziniyor muzlar altında
Büyük Okyanus'un yitik adalarına gel!
Markiz'dir adları, Feniks'tir
Cava'dır, Borneo'dur
Kedi biçiminde Seleb'dir.

Japonya'ya gidemeyiz pek
Meksika'ya gel!
Yüksek yaylalarında lale ağaçları çiçeklenir
Güneşin saçıdır dokunaçlı sarmaşıklar
Bir ressamın paletiyle fırçaları dense yeridir
Gonglar gibi sersemletici renkler,
Ordaydı Rousseau
Orda şaşkına çevirdi yaşamını
Kuşlar ülkesidir orası
Cennetkuşu, alaycı kuş,
Lirkuşu, tukan
Ve kara zambakların içlerinde barınan sinekkuşu
Gel.
Görkemli yıkıntıları içinde sevişiriz bir Aztek tapınağının
Benim putum olursun sen
Alacalı çocuksu biraz çirkin ve pek padırgı bir put
N'olur gel!

İstersen uçakla gideriz, bin göller ülkesinin üzerinden uçarız,
Geceler öyle uzundur ki sığmaz ölçüye orada
Motorumdan korkar tarih öncesi ata
İnerim
İnerim de bir hangar yaparım uçağıma taşıllaşmış kemikleriyle mamutların
İlkel ateş zavallı sevgimizi ısıtır gene
O semaveri
Ne güzel sevişiriz kutbun yanında
N'olur gel!

Jeanne Jeannette Ninette'ciğim nonoşum
Meleğim minnacık pıtırcık Peru'm benim
Tonton
Bebeğim bir tanem
Cicim çıtı pıtım
Canımın içi
Agucuk küçücük kuzucuk
Nazlıcık şeytancık
Gıdı gıdı
Ce-eee
Uyuyor.

Uyuyor
Yeryüzünün bütün saatlerinden bir tekine bile kanmadı
Şöyle bir görülmüş bütün yüzlere garlarda
Bütün duvar saatlerine
Paris saatine Berlin saatine Sen-Petersburg saatine ve bütün gar saatlerine
Topçu erinin kanlı yüzüne Ufa'da
Grodno'nun aptalca aydınlık saat kadranına
Ve durmadan ilerleyişine trenin
Ayarlanıyor saatler her sabah
Tren ilerliyor güneş gecikiyor
Sürüp gidiyor bu böyle, çan sesleri duyuyorum

Notre-Dame'ın kocaman çanını
Barthélémy'yi bildiren ekşimtrak çanını Louvre'un
Bruges-la-Morte'un paslı çan seslerini
Elektrik zillerini New York kitaplığının
Venedik kampanalarını
Ve Moskova çanlarını, bir yazıhanedeyken bana saat başlarını
vurup
Anılarımı vurup bildiren Kızıl Kapı'daki saati
Gümbürdüyor dönen levhaların üstünde tren
Tren kayar gibi gidiyor
Bir çigan marşını cızırdatıyor bir gramofon
Ve yeryüzü, Prag'daki Yahudi mahallesinin saati gibi tersine
dönüyor delicesine.

Rüzgâr gülünün yaprakları kopuyor
Zincirlerinden boşanmış fırtınalar gürlüyor işte
Trenler karmakarışık ağlar üstünde kasırgalar gibi akıp gidiyor
O şeytansı hacıyatmazlar
Hiç karşılaşmayan trenler var birbirleriyle
Kimisi de yolda yitip gidiyor
Satranç oynuyor gar şefleri
Tavla
Bilardo
Karambol
Parabol
Demiryolu yeni bir geometridir
Siraküza
Arşimed
Arşimed'i boğazlayan askerler
Ve kadırgalar
Ve gemiler
Ve olağanüstü silahlar onun bulduğu
Ve bütün kıyımlar
Eski çağ

Yeni çağ
Kasırgalar
Gemi batışları
Titanik'in bir gazetede okuduğum batışı da
Dizelerimde geliştiremediğim nice imge-çağrışımlar
Çok kötü bir ozanım gene de çünkü
Evren beni aşıyor çünkü
Demiryolu kazalarına karşı sigortalanmayı hep savsakladım çünkü
Ve korkuyorum.

Korkuyorum
Varamıyorum işin sonuna dek
Dostum Chagall gibi ben de bir dizi çılgınlık tablosu yapabilirdim
Ne var ki hiç not almadım yolculuk boyunca
"Bağışlayın bilgisizliğimi
Bağışlayın eski dize oyunlarını bilmeyişimi de"
Dediği gibi Guillaume Apollinaire'in
Savaşı ilgilendiren her şey Kuropatkin'in "Anılar"ında
Ya da yavuzcasına resimlenmiş Japon gazetelerinde okunabilir
Neye yarar benim belge toplamam
Kapıp koyveriyorum kendimi
Belleğimin sıçrayışlarına...

İrkutsk'tan kalkınca daha bir ağırlaştı yolculuk
Daha bir uzadı
Baykal gölünü dolanan ilk trendeydik
Lokomotifi bayraklarla yağ kandilleriyle donatmışlardı
Çar marşının üzücü sesleriyle çıkmıştık gardan.
Ressam olsaydım birçok sarı, birçok da kırmızı kullanmaya
kalkışırdım bu yolculuğun sonunda
Hepimizde bir parça delilik var sanıyordum çünkü
Ve bitmez bir taşkınlığın kan oturttuğunu sanıyordum kasılan
yüzlerine yol arkadaşlarımın
Yaklaşırken bir yangın gibi
Horuldayan Moğolistan'a.

Tren gidişini yavaşlatmıştı
Ve duyuyordum tekerleklerin o sürekli gıcırtısında
Çılgın sesleriyle hıçkırıklarını
Bir sonsuz duanın

Gördüm
Gördüm Uzakdoğu'dan gelen ve hayaletler gibi geçip giden kara
trenler sessiz trenler
Ve gözüm, arka feneri gibi o trenlerin arkasında koşuyor daha
Talga'da 100.000 yaralı can çekişiyordu bakımsızlıktan
Krasnoyarsk hastanelerini görmeye gittim
Ve Khilok'da upuzun bir çıldırmış askerler topluluğuyla karşılaştık
Orglar boşanır gibi kanayan yaralar açık yaralar gördüm hafif
yaralılar karantinasında
Ortalıkta kesik kollar bacaklar horan tepiyor ya da uçuyordu
bir boğuntu havasında
Yangın bütün yüzlerde bütün yüreklerdeydi
Trampet çalıyordu bütün camlarda aptal parmaklar
Çıbanlar gibi patlıyordu bakışlar baskısı altında korkunun
Ve gördüm
Gördüm kudurmuş ufukların çılgın kovalayışından var güçleriyle
kaçan 60 lokomotifli trenlerin ve umutsuzca arkalarından
gelen karga sürülerinin
Gözden yittiğini
Port-Arthur yönünde.

Çita'da soluklandık birkaç gün
Beş gün durduk yol kapalı diye
Tek kızını benimle evlendirmek isteyen Bay İankeleviç'in evinde
geçirdik bu beş günü
Sonra tren yeniden yola çıktı.
Şimdi piyanonun başına geçen bendim ve dişlerim ağrıyordu
İstedim mi gözümün önüne getiriyorum o durgun, o sessiz odayı
babanın dükkânını ve akşam üzerleri yatağıma gelen kızın
gözlerini

Musorski'yi
Lidlerini Hugo Wolf un
Gobi kumlarım
Ak develerden bir kervanı Kaylar'da
500 kilometre boyunca sarhoştum
Ama piyanodaydım bütün gördüğüm de buydu
Gözlerini kapatmalı insan yolculuk ederken
Uyumalı
Öyle isterdim ki uyumayı
Her ülkeyi kokusundan gözüm kapalı tanıyordum
Bütün trenleri çıkardıkları gürültüden tanıyordum
Avrupa trenleri dört zamanlıdır Asya trenleriyse beş ya da yedi zamanlı
Öteki trenler sessiz giderler tıpkı beşik gibidirler
İçlerinde tekerlek sesleri bana Maeterlinck'in ağır düzyasını anımsatanlar da vardır
Çözdüm tekerleklerin bütün karışık metinlerini ve yakıcı bir güzelliğin dağınık öğelerini bir araya getirdim
Bende olan
Ve beni zorlayan bir güzelliğin.
Tsitsikar ve Kharbin
Uzağa gitmem daha
Son istasyon bu
Kızılhaç yazıhanelerinin ateşe verildiği sırada çıktım Kharbin'e.

Ah Paris
Sen sıcacık büyük ocak çapraz odunlarıyla sokaklarının ve yukardan eğilerek ısınan eski evlerinin
Nineler gibi
Ve işte, o sarıdan şaşmaz geçmişim gibi kırmızısı yeşili bol renkli afişler
Sarı, onurlu rengi dışardaki Fransız romanlarının.
Severim indi-bindiyi işleyen otobüslere büyük kentlerde
Saint-Germain-Montmartre hattındakiler Butte'e baskın vermeye götürür beni

Altın boğalar gibi böğürür motorlar
Otlar alacakaranlık inekleri Sacré-Coeur'ü
Ah Paris
Ana gar istemlerin rıhtımı kaygıların dört yol kavşağı
Ancak yakıt satıcıların ışığı vardır biraz kapıları üstünde şimdilik
Beynelmilel Yataklı Vagonlar ve Avrupa Sürat Katarları Kumpanyası el ilanını gönderdi bana
Yeryüzünün en güzel kilisesi bu
Dostlarım var beni parmaklıklar gibi çeviren
Yola çıktığım zaman geri gelmeyeceğimden korkarlar
Tanıdığım bütün kadınlar ufuklara dikilir
Yağmur altındaki işaret kulelerinin acınacak devinimleri, üzgün bakışlarıyla
Bella, Agnés, Catherine ve İtalya'daki oğlumun annesi
Ve o, Amerika'daki sevgilimin annesi
İçimi parçalayan canavar düdükleri var
Orada, Mançurya'da bir karın çocuk doğurur gibi sarsılıp duruyor daha
İsterdim
İsterdim yolculuklarımı hiç etmemiş olmayı
Yüreğimi yakıyor bu akşam büyük bir özlem
Ve halime bakmadan Fransa'nın küçük Jehanne'ını düşünüyorum
Üzüntülü bir akşamımda onun onuruna yazdım bu şiiri de
Jeanne
Küçük orospu
Üzgünüm üzgün
Gideceğim yiten gençliğimi anmak için "Lapin Agil"e
Ufak ufak içeceğim
Sonra döneceğim yapyalnız

Paris
Büyük Darağacı'yla Çark'ın tek Kule'li kenti.
Paris, 1913

Türkçesi: Sait Maden

Saint-John Perse (1887-1975)

TÜRKÜ

Tunç yapraklar altında bir tay doğuyordu. Etli ve acı
yemişler doldurdu avuçlarımıza bir adam. Yabancı. Oradan
geçen. Ve işte başka illerden tam istediğim bir ses.
"Yılın en büyük ağaçlarından biri altında selamlarım
sizi, kızım."

Güneş aslan burcuna giriyor çünkü ve Yabancı tıkadı
parmağıyla ölülerin ağzını. Gülen. Ve bize bir ottan
söz eden. Öf! Ne de çok yel var taşra kentlerinde!
Ne rahatlıkmış meğer yollarımızda! Borazan bayıldığım
şeydir benim ve kanatların haydudunda büyük bir bilgedir
tüy!.. "Canım benim, koca kız, bizimkilere benzemeyen
hayalleriniz vardı sizin."

Tunç yapraklar altında bir tay doğdu. Etli ve acı yemişler
doldurdu avuçlarımıza bir adam. Yabancı. Oradan
geçen. Ve işte bir gümbürtü koca tunç ağaçta. Zift ve
güller, türkünün bağışı! Flüt sesleri ve gök gürültüsü
odalarda! Ah! Ne büyük rahatlık yollarımızda! Ne de
çok olup biten bir yıl içinde ve Yabancı yeryüzünün
tüm yollarında hem kendi bildiğince!.. "Selâmlarım seni,
kızım, yılın en güzel giysileri içinde."

Türkçesi: Tahsin Saraç

ÖVGÜLER
Ey!.. Sen ey ne denli övsem yeri!
Sarı eller altındaki alnım,
andığın olur mu hiç o gece terlerini?
O ateşler içinde geçen yarı geceyi, o boş, anlamsız,
o sarnıç tadında?

Sabah koylarında kişiyi şıkır şıkır oynatacak
O tiril tiril mavi tan çiçeklerini?
O sivrisinek vızıltısı gibi sessiz öğleyi,
Ve o renkler denizinden fırlatılan okları?..

Sen ey! Sen ey ne denli övsem yeri!
Çalgılı kocaman gemiler vardı rıhtımda;
bakam ağaçları dolu burunlar; ve pırıl pırıl yaban yemişleri...
Peki N'oldu rıhtımdaki o çalgılı kocaman gemiler?
Hurma dalları!. o eski günlerde
Görülmez yolculuklara saplanmış, o pek saf bir deniz
meyvelikler üstünde kat kat yükselen bir gök örneği
gırtlağına dek dolardı; kuşlar, altın meyveler
ve mavi balıklarla.

O günlerde daha bir gösterişli doruklardan saçılan güzel
kokular

bir başka çağlardan bir hava estirirdi;
ve o kalın kabuklarıyla pek böbürlenen
babamın bahçesindeki bir o tarçın ağacıyla
başı dönmüş bir evren, kendinden geçip sayıklardı.
(Ey...Sen ey ne denli övsem yeri! Ey tükenmek bilmez masal.
ve ey bolluk sofrası!

Türkçesi: Tahsin Saraç

SÜRGÜN I.

Archibald Mac Leish'e

Kumlara açılan kapılar, sürgüne açılan kapılar,
Fenercilere anahtarlar ve eşik taşına serilmiş ay:
Siz, beni konuklayan, bırakın bana sırça köşkünüzü kumlardaki
Biliyor yaramızda mızrak demirlerini o alçı taşından yaz
Bir yer seçiyorum, ortada ve hiç, o kemik yığan gibi mevsimlerin,
Ve tüm kumsallarında yeryüzünün, bırakıp kaçıyor yanmaz yatağını,
o tüten tanrısal öz
Kendilerinden geçirmek içindir Tauride prenslerini, şu kasınmaları
şimşeğin.

Türkçesi: Tahsin Saraç

ÇANLAR

Sen, elleri çırılçıplak yaşlı kişi
Yeniden kalabalığa karışmış, Crusoé!
Tasarlıyorum, ağlıyordun, Abbaye kulelerinden
kabaran bir deniz gibi boşanırken tüm Kent üzerine çanların
hıçkırığı...

Sen ey giysileri alınmış!
Düşünüp ağlıyordun ay altında dalgakıranları;
daha öte kıyıların ıslıklarını; doğup kesilen tuhaf
ezgileri, o kapalı kanadı altında gecenin,
benzeyen, midyegillerin o iç içe halkalarına,
o kat kat büyümesine deniz altındaki gümbürtülerin...

Türkçesi: Tahsin Saraç

VELİAHTIN TÜRKÜSÜ
Onur veririm siz canlılara, saygınlığım var aranızda
Biri konuşur sağımda, tüm gümbürtüsüyle içinin
Gemilere biniyor bir başkası
Kılıcına dayanıyor. Atlı, içmek üzere
Gölgeye çekin, eşiğine, boyalı iskemlesine yaşlının.
Onur veririm siz canlılara, iyiliğim var aranızda
Deyin kadınlara emzirsinler
Emzirsinler yeryüzünde şu ipince dumanı...
Ve yürüyor düşlerde biri, denize doğru yol alıyor
Ve yükseliyor duman kıyıdaki burunlardan.

Onur veririm siz canlılara, acelem var aranızda
Köpekler, heey! köpeklerim, ıslıklarım size...
Ve ünle onurla dolu ev ve yapraklar arasındaki sarı yıl
Ne de az şey yüreğinde adamın, düşünecek olursa:
Tüm yolları yeryüzünün besleniyor elimizden.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Pierre Reverdy (1889-1960)

PARİS-NOEL
Mont Blanc'a yağıyor
Ve bir çan çalıyor kocaman
Karanlık basıyor aşağıda bir yığın insan
Kalpler tutuşuyor ateşle örtülü kalpler
Derin bir göle dolaşıp duruyor çevresinde Sacré-Coeur'ün
İşte Montmarte
Ay değirmi
Yuvarlak yüzün gibi
En çetin alevler çağında
Günlerimizin
Küçük bir yıldızı var her birimizin
Akıp giden yol

Yol karanlıktır gök aydınlık
Yukarda uzun beyaz gömlekli bir adam
Sabahlara dek uykusuz tek başına
Pazar öbür gün nasıl olsa
Çıraklar gözükmeden bu evden
Herkes sevinçli
Çiçeği burnunda bir mutluluk
Geniş meydanlar dünyanın tersine
Koşuyor aptallar koşuyor
Artık görmek istemiyorlar geçenleri
Olan olmuş geçen geçmiş
Dibindeki kımıldayan gölgelerin
Çıplak başlı bir adam çıkıyor
Güneş vurmuş başına
O görülmeyince de-bir bayramdır gidiyor
Gece yarısı
Önde bir adam yürüyor adamın ardında biri
Seine nehri orada
Ayak sesleri geliyor sularından
Kalanlar gecelerin koynuna siniyor.

Türkçesi: Abdullah Rıza Ergüven

GİZ
Çan bomboş
Dil yok kuşlarda
Her şeyin uyuduğu yuvada
Saat dokuz

Kıpırtı yok toprakta
Göğüs geçiriyor sanki biri
Gülümsüyor dersiniz ağaçlar
Damlalar tiril tiril dal uçlarında
Bir bulut delip geçiyor geceyi

Adam türkü söylüyor kapı önünde
Sessizce aralanıyor pencere

Türkçesi: Tahsin Saraç

Paul Eluard (1895-1952)

KARARTMA
Kapılar tutulmuş neylersin
Neylersin içerde kalmışız
Yollar kesilmiş
Şehir yenilmiş neylersin
Açlıktır başlamış
Elde silah kalmamış neylersin
Neylersin karanlık bastırmış
Sevişmezsin de neylersin.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

ASIL ADALET
İnsanlarda tek sıcak kanun,
Üzümden şarap yapmaları,
Kömürden ateş yapmaları,
Öpücüklerden insan yapmalarıdır.

İnsanlarda tek zorlu kanun,
Savaşlara, yoksulluğa karşı
Kendilerini ayakta tutmaları,
Ölüme karşı yaşamalarıdır.

İnsanlarda tek güzel kanun,
Suyu ışık yapmaları,
Düşmanı kardeş yapmalarıdır.

Hep var olan kanunlardır bunlar,
Bir çocukcağızın ta yüreğinden başlar,
Yayılır, genişler, uzar gider
Ta akla kadar.

Türkçesi: A. Kadir

İSPANYA'DA
Kan rengi bir ağaç varsa İspanya'da
Hürriyet ağacıdır

Susmayan bir ağız varsa İspanya'da
Hürriyeti haykırır

Bir bardak saf şarap varsa İspanya'da
Milletin olmalıdır.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

İYİYE
Gün vadiye bastırmış toptan
Bir sepetten taşan meyveler gibi

Ateşe ateş güne gün
İnsan ışık bilir burda kendini
Yerin üstünde gökse
Apaçık görmek isteğidir olup biteni

Damlasından geçemeyiz ümidin
Hayal kurmadan kış geçirmeye yokuz

Güneşsiz gün yok bizim için
Bahara inanmışız yakın demektir
Bir göz atımı yakın
Kör değiliz.

Aşk kıyısı Hak kıyısı bize
Ve elimizin emeği

Irmağımız tutmuş yolunu
Kalp de o boğaz da o dil de o ses de o
Mana yüklü durmaz gider
Arzusu yüklü büyük geleceğin
Saadete hasret beden içinde.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

BİR KARANLIK AYNA İÇİ
Hıncahınç bir kenar mahalle
Üstünde aylar sultanı ağustos günlerinden
Kıvıl kıvıl bir hâle

Namus sözümüzden bu çember
Duramaz olmuş yerinde
Öfkemizden döne döne yanar

Burası Bazilika sokağı
Bu bir okulun sokağa bakan yüzü
Kurşunlardan böyle çiçek bozuğu

Kala kala bunlar kaldı çiçekten yana
Açmış duvarları üstünde felaketin
Bulanıp insan teninin beyazlığına

Bazilika sokağının göbeğinde
Duvarlar bizden yana olmuş
Yediveren bir damga üzerlerinde

Hürriyet aşkıyla oyulmuş.

Türkçesi: Oktay Rıfat

DÜŞLERİNDE GÖRDÜKLERİ KADINA
(Bu şiir İkinci Dünya Savaşı esirleri için yazılmıştır)

Beş yüz bini siyasi
Dokuz yüz bini esir
Bir milyon işçi

Uykuların sultanı
İnsan gücü ver onlara
Yaşama sevinci ver

Dünyaları zifiri karanlık
Ver öpüşünü aşkın
Acılarına karşılık

Uykuların sultanı
Hemşire ana evlat
İri memeli avrat
Yurdumuzu ver onlara
Yaşamaya tutkun memleketi
Öyle sevdikleri gibi

Şarapları olsun altın rengi
Tarlada ekin bereketi
Çocuklar muzip yaramaz
Beyaz çiçekli yemiş ağaçları kadar
Uslu akıllı ihtiyarlar

Kadınların olsun kafa dengi

Beş yüz bini siyasi
Dokuz yüz bin esir
Bir milyon işçi

Uykuların sultanı
Akçıl gecelerin siyah karı
Solgun bir kızıllık içinde
Ağarırken tanyeri
Yeni yolu gösterir onlara
Salaş hapishanelerde yatanlara

Gözleriyle gördüler felaketi
Cengi açlığı dehşeti
Gene de ayaktalar dimdik
Çünkü yaşamaları lazım
Faziletle delik deşik
Kurşunlarla delik deşik

Huzurun sultanı
Uyanışın sultanı
Hürriyet ver onlara
Utançsa bize kalsın
Biz utancı yıkmak için
Utanca güvendik

Türkçesi: Oktay Rıfat

ACİNİN BAŞKENTİ
Gözlerinin eğrisi dolanıyor yüreğimi,
Bir raks bir dinginlik çemberi,
Zamanın aylası, gece beşiği ve güvenli,
Ve eğer hiçbir şey kalmadıysa aklımda yaşadığımdan
Gözlerinin her zaman görmediğindendir beni.

Yaprakları günün ve pembe şarabın köpüğü,
Rüzgârın sazları, kokulu gülücükler
Işık dünyasını saran kanatlar,
Gökyüzü ve deniz yüklü gemiler,
Gürültü avcıları ve renk kaynakları.

Tanların kuluçka yatağından doğan kokular
Yıldızların şamanı üzerinde yatan
Saflığa bağımlı gün gibi tıpkı
Dünya da bağımlıdır senin tertemiz gözlerine
Ve akar bütün kanun bakışlarında senin.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÖLMEMEKTEN ÖLMEK
Gözkapaklarımın üzerinde ayakta duruyor
Ve saçları saçlarımın içinde
Biçimi ellerimin biçiminde
Gözlerinin rengi gözlerimin renginde
Gölgemde yitip gidiyor
Tıpkı bir taş gibi gökyüzünde.

Gözleri var her zaman açık
Ve bir an olsun uyutmaz beni.
Düşleri var apaydınlık
Güneşler buharlaştıran
Güldürür, ağlatır beni ve güldürür
Konuşturur beni söylemeksizin tek bir söz.

Türkçesi: Özdemir İnce

ŞİİR
Yavrum bu senin gülüşünün ardında
Bütün sevda kelimeleri çırılçıplak
Memelerini tutup çıkarıyorlar boynunu
Sonra kalçalarını gözbebeklerini
Sonra ne varsa okşayış adına
Bütün bunları bulup çıkarıyorlar
Seni öptüğüm zaman gözlerinden
Yalnız sen göresin diye
Bu sevda kelimeleri

Türkçesi: Cemal Süreya

Andre Breton (1896-1966)

ÖZGÜR BİRLİK
Orman ateşi saçlı karım
Isı şimşeği düşünceli
Kaplan ağzında susamuru bel'li karım
En iri yıldızlar demeti ağızlı kokart ağızlı karım
Ak toprak üzerinde ak sıçan izi dişli karım
Amber dilli perdahlanmış cam dilli
Kesilmiş kurban dilli karım
Gözlerini açıp kapayan bebek dilli
İnanılmaz taş dilli karım
Çocuk elyazısı elifi kirpikli karım
Kırlangıç yuvası kenarı kaşlı
Kışbahçesi tavanı şakaklı arduvaz şakaklı karım
Cambuğusu şakaklı
Şampanya omuzlu karım
Buz altında kalmış yunus başlı çeşme omuzlu karım
Kibrit bilekli
Raslantı parmaklı kupa beyi parmaklı kanm
Kesilmiş saman parmaklı
Zerdeva koltukaltlı karım
Saint-Jean gecesi ve kurtbağrı koltukaltlı karım
Deniz köpüğü ve bölme kollu karım
Değirmen ve buğday karışımı kollu
Füze bacaklı karım
Umutsuzluk ve saat makinesi devinimli karım
Mürver ağacı iliği baldırlı
Baş harf ayaklı karım
Anahtar demeti ayaklı su içen gemi işçisi ayaklı karım
İncili arpa boyunlu karım
Val d'Or boğazı boyunlu
Sel yatağının ta içinde sözleşmek boyunlu karım
Gece göğüslü
yakut potası göğüslü karım
Çiğ altında gül görüntüsü göğüslü

Günlerin açılan yelpazesi karınlı karım
Dev pençe karınlı
Dikey uçan kuş sırtlı karım
Civa sırtlı
Işık sırtlı karım
Yuvarlanmış dövülmüş taş ve ıslanmış tebeşir enseli
Ve biraz önce içilen bir bardağın düşüşü enseli karım
Tekne kalçalı
Avize ve ok tüyü kalçalı karım
Ak tavuskuşu tüyü sapı kalçalı
Duyulmaz dengeli
Kumtaşı ve amyant kabaetli karım
Kuğu sırtı kabaetli
Bahar kabaetli karım
Glayöl kasıklı
Altın damarı ve ornitorenk kasıklı karım
Yıllanmış bonbon ve yosun kasıklı karım
Ayna kasıklı
Islak gözlü karım
Menekşe zırh takımı ve mıknatıslı iğne gözlü karım
Uçsuz bucaksız çayır gözlü
Hapishanede içilecek su gözlü
Hep balta altında kalan odun gözlü
Su düzeyi gözlü hava toprak ve ateş düzeyi gözlü karım

Türkçesi: Selahattin Hilâv

KÜL KÂĞIDI
Sıkılacak kuşlar
Bir şey unutmuşsam eğer
Okulun paydos çanını çalınız denizde
Adını hodam çiçeği korduk

Yarışın çözümünü vermekle başlıyoruz işte
Bir kadın elinde kaç damla gözyaşı toplanabileceğini öğrenmek isteriz:

1) mümkün olduğu kadar küçük
2) orta boy bir elde

Bu yıldızlı gazeteyi buruştururken
Ve sonrasız tenler bir kez dağların tepelerini ellerine geçirdikten sonra
Vaucluse'de bir vahşi gibi küçük bir evde oturuyorum

Sürgüne mahkûm yürek.

Türkçesi: İlhan Berk

UYANIKLIK
Şu sallanıp duran Saint-Jacques kulesi Paris'in
Ayçiçeğine benziyor
Seine nehri gelip çarpıyor bazen ve yavaşça kayıp geçiyor
gölgesi o motorların arasından
Tam bu sırada parmaklarımın ucuna basıp uykumda
Uykumda o uzanıp yattığım odaya giriyorum
Ateşe veriyorum odayı
Hiçbir iz kalmasın diye benden bu zorla alınan eremimden
hiçbir şey
O zaman bana kardeş kardeş bakan aynı boydaki hayvanlarla
yer değiştiriyor eşyalar bakıyorum
Bakıyorum aslanların yelelerinde ömürlerini tüketen

sandalyalar bakıyorum
O beyaz karınlı köpek balıklar çarşafların titreyen o son
küllerine karışıyor onlarla bir oluyor
Aşkın gelip çattığı saatte o mavi gözkapaklarının saatinde
Yanma sırasının bana geldiğini görüyorum, görüyorum o hiç
olmuş görkemli deliğini nice şeyin
Vücudum olmuş şeyi
O deliği kara leyleğin sabırlı gagalarıyla araştırdığı
ateşler arasından
Her şey bitince gizlice Nuh'un gemisine giriyorum
Aldırmıyorum artık çok uzaklardan insanlar geçiyormuş ayak
seslerini duyuyormuşum aldırmıyorum artık
Göbeği yağmurlarla kesilmiş ak dikenlerin arasından
Görüyorum kılçıklarını güneşin
O suç ortakları olan yoklukla varolmanın tırnağı altında
Büyük bir yaprak gibi duyuyorum yırtılışım o insancıl çamaşırın
Bütün o işçilikler solup gidiyor bir kokulu dantel kalıyor
onlardan sade
Bir kokulu dantel kabuktan canım bir göğüs biçiminde
Bunca şeyin bir yüreğine dokunabiliyorum artık
İpi tutuyorum bir

Türkçesi: İlhan Ber

SU HAVASI
1934'ün güzel yarıgününde
Hava görklü bir güldü barbunya rengi
Ve yaprakları sigara kâğıdından bir ağaçla başlardı orman
Ben içine dalmaya hazırlanınca
Çünkü seni bekliyordum
Ve benimle gelirsen
Nereye olursa olsun
Gümüşün üzerine kazılı nakıştır ağzın
Yaygın ve kırık mavi tekerleğin durmadan yükselerek
Beni karşılamak üzere yarışıyordu tüm büyüler

Bir sincap yüreğime ak karnını yaslamaya koşmuştu
Nasıl duruyordu orada bilmiyorum
Ama toprak suyunkilerden daha da derin yansılarla doluydu
Sanki kabuğunu parçalamıştı maden sonunda
Ve sen o korkunç değerli taşlar denizine uzanmış
Dönüyordun
Çırılçıplak
Bir büyük donanma fişeği güneşinin içinde.
İndirdiğini görüyordum ışınlılardan yavaş yavaş
Deniz kestanesinin kabuklarını bile oradaydım
Bağışla orada değildim ben artık
Başımı kaldırmıştım ak kadifeden canlı mücevher kutusu bırakıp gitmişti çünkü beni
Ve hüzünlüydüm
Yaprakların arasından gök parıldıyordu bir yusufçuk böceği gibi katı ve dalgın
Kapamak üzereydim gözlerimi
Birden birbirinden uzaklaşmış olan korunun iki eteği devrilip yıkıldığında
Gürültüsüz
Uçsuz bucaksız bir inci çiçeğinin iki orta yaprağı gibi
Bütün geceyi içinde saklamaya yeterli bir çiçek gibi
Şimdi beni gördüğün yerdeydim
Havada bir çan gibi duran kokuda
Değişen hayata dönmeden önce her gün yaptıklarınca
Zaman buldum dudaklarımı koymak için
Senin çam kalçalarına

Türkçesi: Attilâ Tokatlı

Tristan Tzara (1896-1963)

BİR YUNAN ŞAFAĞI
İşte kum işte vücudum
İşte mermer ve ırmak
Sayıların çınladığı masanın üstünde
Ay yüzlü şarap bardağı
Ve içinize işleyen kristalin sesi

Toprak kötü uykuyla dolu
Siyah gülüşün alevi altında ezilmiş zeytin ağacı
Oraya deniz alayını saçar
Daima muzaffer olduğunu bildiğinden

Artık kalmadı gökte kara damarlar
Ve macera yaprakları
Dallanmış flüt üstünde
Sevgililerin kucaklaşmaları
Neşeli oyunların arasından
Zalim gururları zehirlenmeye gidecek

Fakat çürüdü hayal
Başkalarının kanına girdi yerleşti
Barikatlar tüfekler
Ve Avrupa kayalıkları
Parçaladılar rüyayı
Ayrık pençeler

İşte son usare
Yanan ince köklerden
Ateşli parmak uçlarına dek
Gösterir insanlara bu aydınlığı
Çocuğun çığlık hülyası kurduğu
Ufka kadar toprak toprak

Maj kralları yeni doğumlara koşmada
Dağa çıkmış dedi ki
Ateşleri çoktan yanmış onların
Karanlığın görünen kalbinde
Yanıklaştı davet
Şehirlerin yanağına kan çıkıyor

Bir adam şarkı söyler sokakta
Işıklara bezenmiş gözyaşları
Savrulan rüzgarlarla
Körlerin maskesi altından

Türkçesi: Nezih Cansel-Erol Cansel

ÜÇ ÖĞLELER ARABİSTANINDA
Üç öğleler Arabistanında
Timsah yüzlü kulelerde
O pırıl pırıl tenin Arabistanında
O kara kara düşlerin sarığında

Çanlarda öten ateş
O kapalı yavan gecelerde
Kızların dilleri tutuk
Suyunki tatlı

Ateş yalıyor aynaları
Uyuyan kadınların yüzleri
Yanıp duruyor boyuna
Sabahın turunculuğunda

Bu on paralık memleket için

Belleğimiz boşalıyor
Hatırı için bu alevin bu karın

Kör yelesinin altında
Habire koşuyor açgözlü alev
O canım parıltısı suların
Gelecek suları peşinde

Haydi çocuğum uyu sen atım
Şehirlerin gürültüsünü bastıracak
O acı daha tam değil
Dürüst ellerinde tepelerin

Türkçesi: İlhan Berk

DADA TÜRKÜSÜ
bir dadacının türküsü
yüreğinde dada olan
çok yoruyordu motorunu
yüreğinde dada olan

asansör bir kral taşıyordu
ağır, narin, bağımsız
kesti kocaman sağ kolunu
yolladı onu Roma'daki papa'ya

bu yüzden
asansörün
dadası yok yüreğinde artık

çukulata yiyiniz
beyninizi yıkayınız
dada
dada su içiniz

Türkçesi: Ergin Ertem

Antonin Artaud (1896-1948)

YAKARI
Kafalar ver bize ateş olsun kor olsun
Göksel yıldırımlarla yanmış kafalar
Uyanık kafalar adamakıllı gerçek kafalar
Yansıyarak senin varlığından gelsin

İç'in göklerinde doğurt bizleri
Sağnaklı uçurumlarla delik deşik
Ve bir esrime dolaşsın içimizi
Bir cırnakla akkor halindeki

Açız işte açız doyur bizi
Yıldızlar arası sarsıntılarla
N'olur göksel lavlar aksın
Kan yerine damarlarımızda

Ayır bizi böl parçala bizi
Ateşten ellerinin keskin yanıyla
Ölünen o yeri ölümün de uzağında
Aç işte üstümüze o alev kubbeleri

Silkele beynimiz sarsılsın
O senin görgün ve yordamın içre
yeni bir tufanın pençeleriyle
Bozulsun zekâmız alt üst olsun

Türkçesi: Cemal Süreya

MUMYAYA ÇAĞRI
Saltık karanlıkların başladığı
bu deri-kemik burun deliklerin,
ve bir perde gibi örttüğün
bu dudak boyası

Ve sana düşte kayan bu altın,
kemikten arındıran yaşam
ve içinden ışığa kavuştuğun
bu yanlış bakışın çiçekleri

Ve bağırsaklarını ters çevirdiğin
bu incecik eller, Mumya, korkunç
gölgenin bir kuş biçimini aldığı
bu eller

Ölümün kuşku verici bir ayindeki
gibi süslendiği bütün bu şeyler,
bu gölge gevezelikleri ve siyah
bağırsaklarının yüzdüğü altın

İşte oradan iletiyorum sana,
damarlarının kireç kaplı yollarından
ve altının benim üzüncüm sanki,
en kötü ve en güvenilir tanığım.

Türkçesi: Enis Batur

HASTALIK
Aralıksız burnunu sokması vardır tanrının
büyüde,
bir tin ya da bir varlık olarak değil de
yüreğin
daha çürümüş olduğu bir halde.
Çünkü nedir ki yürek?
Bir çürüme,
eti delen bir çürümenin

yürek sızısı ki
bu çarpan yıvışık kan organizmasını,
bu aralıksız depremi,
bu yaşama baygınlığını yaratır.
Nedir bir yürek atışı?
Ansızın akışı, orada taşması
duran bir yaşam,
ve yeniden yola koyulan.
Neyin istediği?
Bilinmiyor.
Şimdiden siyah bir gerekirlik,
buyurgan bir beyin elisıkılığı,
kırmızı etin dışkısını kaldırır
ve onu içindekini vermeye iter,
istediğini ve içindekini söylemeye.
Demek ki bu çürümedir tanrı,
bu kırmızı dışkı,
bu elisıkılık.
Çünkü, bir hastalıktır tanrı.
Yaratıcı değil, yaratılan ile
yaratılmayan arasındaki Gayya
kuyusudur o.
Hiçbir zaman yeri doldurulamayan ve
doldurulmayan uçurum,
ama insanın her kan çekici düşüncesinde,
her buyrukçu bunaltıda burgulanan,
sıkıntılı ve tedirgin, önüne
bir başka bunaltı daha koymak için:
ne'den yapıldığını bilmeyen hoşnutsuz Varlığınkini,

oysa insan, o bilir bunu,
tek sağlığı yerinde olsun.

Türkçesi: Enis Batur

Philipe Soupault (1897-1990)

MEZAR TAŞLARI

FRANCIS PICABIA
Niçin
Seni mezarına dört köpeğinle
Bir gazeteyle
Ve şapkanla gömmelerini istedin,
İstedin ki taşına şunu yazsınlar
İyi seyahatler
Bir şey değil, öteki dünyada da deli zannedileceksin.

THEODORE FRAENKEL
Öldüğün vakit harikulade bir hava vardı
Mezarlık o kadar güzel ki
Hiç kimse mahzun olamadı
Epeydir de senin artık orada olmadığını sanıyorlar
Homurdanmalarını duymuyorum
Susuyorum
Yahut omuz silkiyorum
Cenneti görmeyi asla istemezdin
Nereye gideceğini artık bilmiyorsun
Ama sen işin alayındasın

MARIE LAURENCIN
Kafesteki bu güzel kuş
Senin mezardaki gülüşündür
Yapraklar dans ediyor,
Uzun uzun yağmur yağacak
Bu akşam hareketimden evvel
Ağaçların çiçek açtığını görmek istiyorum
Bir dişi geyik sessizce yaklaşacak
Bulutlar biliyorsun pembe ve mavidir

LOUİS ARAGON
Dostların küçük kızlar halka oldular
Sana çelenkler ördüler
Ufacık yalanlarınla
Sana kâğıt getirdim
Ve çok iyi bir kalem
Ebediyette şiirler yazacaksın
Koruyucu melek seni teselli eder
Kıravatını bağlar
Ve sana gülmesini öğretir
Artık beni unuttun
Allah benden çok daha güzeldir

PAUL ELUARD
Oraya bastonunu ve eldivenlerini de götür
Düz dur
Gözler kapalı
Pamuk bulutlar uzaklarda
Ve bana allahaısmarladık demeden gittin
Bir yağmur
Bir yağmur
Bir yağmur

TRISAN TZARA
Kim o
Bana elini uzatmadın
Ölümünü duydukları vakit çok güldüler
Ebedî olmandan öyle korkmuşlardı ki
Son nefesin
Son gülüşün
Ne çiçek ne de çelenk
Sadece küçük otomobiller
Ve beş metre boyunda kelebekler

ANDRE BRETON
Bakışını gördüm
Gözlerini kapattığın zaman
Mahzun olmama izin vermedin
Ve ben bir şey yapmasam bile bol bol ağladım
Artık bana hiçbir şey söylemeyeceksin
Hiç ama hiç
Bir sürü adam çiçekler getirdi

Nutuklar bile söylendi
Ben hiçbir şey söylemedim
Seni düşündüm.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

OZANA ÖĞÜTLER
Su gibi ol
Pınar suyu bulut suyu
Renk renk olabilirsin ya da renksiz
Durdurmasın ama seni hiçbir şey
Zaman bile
Yollar pek uzun değildir öyle
Değildir pek uzak denizler
Korkma ne yelden
Ne soğuktan ne sıcaktan
Öğren türkü çağırmasını
Bıkmadan usanmadan
Türkü mırıldan ve kayar gibi git
Ya da kopar itip kak
Zıpzıp zıpla fışkır ya da
Durgun su ol
Koşan oynayan
Arıtan su ol
Tatlı ve duru bir su
Çünkü arınmışlığın ta kendisidir su
Canlılar için yaşamdır o çünkü
Kazaya uğramışlar için ölüm.

Türkçesi: Tahsin Saraç

LouisAragon (1897-1982)

ELSA'NIN GÖZLERİ
Öyle derin ki gözlerin içmeye eğildim de
Bütün güneşleri pırıl pırıl orada gördüm
Orada bütün ümitsizleri bekleyen ölüm
Öyle derin ki her şeyi unuttum içlerinde

Uçsuz bir denizdir bulanır kuş gölgelerinde
Soma birden güneş çıkar o bulanıklık geçer
Yaz meleklerinin eteklerinden bulutlar biçer
Göklerin en mavisi buğdayların üzerinde

Karanlık bulutları boşuna dağıtır rüzgâr
Göklerden aydındır gözlerin bir yaş belirince
Camın karılan yerindeki maviliğini de
Yağmur sonu semalarını da kıskandırırlar.

.....

Ben bu radiumu bir pekbilent taşından çıkardım
Benim de yandı parmaklarım memnu ateşinde
Bulup bulup yeniden kaybettiğim cennet ülke
Gözlerin Peru'mdur benim Golkond'um Hindistan'ım

Kâinat param parça oldu bir akşam üzeri
Her kurtulan ateş yaktı üstünde bir kayanın
Gördüm denizin üzerinde parlarken Elsa'nın
Gözleri Elsa'nın gözleri Elsa'nın gözleri.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

GÜLLER VE LEYLAKLAR

Sen ey o çiçekler ey o değişmeler ayı
Bulutsuz geçen Mayıs bıçaklanmış Haziran
Bir daha artık ne o gülleri ne o leylakları
Bir daha o ilkyazı unutamam hiçbir zaman

O korkunç kuruntuyu unutamam bir daha
Alayı çığlığı kalabalığı güneşi
Aşk arabalarını Belçika hediyelerini
Havayı o arı uğultulu yolu sonra da
O sakınmasız utkuyu kavgaları aşan
Öpüşmenin kızıla döndürdüğü o kanı
Çılgın halkın leylaklarla donattığı
O ölüme gidenleri unutamam artık dünyada

Kutsal o eski zaman betiklerine çalan
Fransa bahçelerini unutamam bir daha
O akşamları büyüsünü o sessizliğin
Gülleri yol boyuncaki gülleri sonra da
O bozgun yeline karşı duran çiçekleri
Alaycı topları o bisikletleri şaşkın
Korkunun kanadı üstünden geçen erleri
O perişan kılıklarını konaklayanların

Ama neden bilmem bu benzetme kasırgası
Durmadan hep aynı noktaya getirir beni
Saint-Marth bir general kara bir dal yığını
Orman yanında bir köşk Normandiya biçimi
İşte tıs yok düşman karanlıkta dinleniyor
Birden bize Paris düştü diyorlar bu akşam
Dünyada ne o yitirdiğimiz aşkı bir daha
Ne o gülleri ne de o leylakları unutamam

Flandres leylaklarını demetlerini ilk günün
O tatlı izini yanakları söndüren ölümün
Sonra sizi kaçışın gülleri taze güller sizi
Yangın rengine çalan Anjou gülleri sizi

Türkçesi: İlhan Berk

SÜRGÜN GECESİ
Vız gelir sürgüne sahte olsa da renkler
Hele görüntülere bir inanıversin insan
Burası Paris diye yemin edebilir o an
Duyuyorum mezardan geliyor keman sesi

Operadır diyor şu parlak değişken yalım
Perçinlemek isterdim aralık gözlerimde
Sıkışık balkonları bronz heykelleri yeşil çatıyı
Şu sönmüş zümrüdü ve şu gümüş tilkiyi de

Tanımıyorum diyor şu taştan dansözleri
Onları tefiyle alıp götüreni de
Denizaltı yansısını kim koymuş alınlarına
Gözlerini ovuyor bir uyanık uyuyan "

Denizanaları diyor aylar aylalar
Parmaklarım altında yayılır solgunlukları
Opal taşlarıyla gözyaşlarıyla süslü Opera'da
Hıçkırıklarımı öykünüyor eksiksiz orkestra

Perçinlemek isterdim çılgın belleğime
Şu gülü diyor şu bilinmeyen ebemgümecini
Caddenin ucundaki düşsel balo elbisesini
Bizim için kılık değiştiren o her gece

Aklımda mı beni hatırlatan kahreden geceler
Diyor karanlıktı güvercinin kara gözleri kadar
Karanlığın zümrüdünden başka bize yok kalan
Biliyoruz artık biz ne demekmiş gece

Tek sığınakları aşktır bütün sevişenlerin
Ve tutar dudakların bütün akşamlar boyu
Mor bir göğün kavgasını Paris üzerinde
Ey sevecenlik rengi o alaca geceler

Elmaslarını gökkubbe senin için sürerdi
Ben de oynardım eşit şansla kalbimi sana
Dönen güneşi bulvarların şenlik fişekleri
Bir yığın yıldız yerde çatıların üzerinde

Şimdi düşünüyorum da aldattı yıldızlar
Rüzgâr sürüklüyordu bir yığın yeni düşü
Düşçünün adımları çınlıyordu sokakta
Sığınıyordu âşıklar sokak kapılarına

Kollarımızda çoğaltıyorduk sonsuzu ikimiz
Tutuşturuyordu beyazlığın bengi karanlığı
Ve görmüyordum gözbebeklerinin diplerinde
Altın gözlerini sönmeyen kaldırımların

Sebze arabaları şimdi geçer mi hâlâ
Eskiden ağır ağır çekerdi yük beygirleri
Uykulu mavi adamların lahanasıyla dolu
Marly'nin artları şahlanırdı sislerde

Yaratıyor mu sütçüler o gümüş şafakları
Aziz Eustache tepesindeki dükkânlarına
İnanılmaz hayvanlar asıyor mu kasaplar
Kanlı karınlarına karanfiller takarak

Büsbütün susmaya karar vermedi mi daha
Sevmenin tadı bir akşam yitip gidince
Hani şu on meteliğe bir şarkı çalan
Bizim sokağın başındaki eski gramofon

Görecek miyiz gene o uzak cenneti
Hâl'i Operayı Concorde'u Louvre'u
Hatırlatıyor mu sana geceler inince gece
Taa yürekten gelen o sabahsız geceyi

Türkçesi: Özdemir İnce

BIRAKILMIŞ
Gitme sakın bir tanem hayatım benim
Yitirir renklerini gökyüzü sensiz
Tarlalar ıssızdır bahçeler çiçeksiz
Sakın gitme

Gitme sakın yelin gittiği yere
Bütün kuşlar sensiz uçup gider
Ve çılgındır bütün geceler
Sakın gitme

Gitme sakın suyun gittiği yere
Hor görüp mutluluğunu bardakların
Ve evrenini yemyeşil ağaçların
Sakın gitme

Gitme sakın o kan gibi öyle
Tıpkı beni vuran ele sıçrayan
Hem gücüm hem güçsüzlüğüm benim
Sakın gitme

Gitme Sakın ateşin kaçtığı yere
Yitirince saman gücünü biraz
Küllenince gitsin diye alıp başını
Sakın gitme

Gitme sakın bulutların içine
Fırtınalar dostu canım kartalım benim
Ölebilirim ölebilirim cesaretinle
Sakın gitme

Gitme sakın düşmandan yana
Toprağını alan silahını alan düşmana
Ve inan gözyaşlarının anısına
Sakın gitme

Gitme sakın bil ki hıyanet olur
Bu söylevler bu türküler şenlikler
Ey insanlar ne yaptığınızı bilin
Sakın gitme

Gitme sakın o git dedikleri yere
İnanıp yalanına iri iri lafların
Burada kanayıp dururken yara
Sakın gitme

Gitme sakın zalimden yana
Güçlendirme onu kendi ellerinle
Zincirlerini dövme sevdiklerinin
Sakın gitme

Gitme sakın haydi al tüfeğini
Köpeğini çağır dağıt karanlıktan
Avcı avcı sayı sende güç sende
Sakın gitme

Haydi al tüfeğini

Türkçesi: Özdemir İnc

İKİ KÂNUN [22] ayının şiiri
Benim aşkım tıpkı bir menekşedir, mor, diş izleri gibi
Aşkım işler yüreğime çıplak ayağın kumlara gömülmesi gibi
Suyun derin öpüşleri susamış gibi hep onun izini gözler
Aşkım benim o dingin gece yarısıdır ülkeden ülkeye gider
Sensin benim aşkım, gümüşlenir odalarda aynalar senin sayende
Biricik aşkım, dalgın aşkım, hava gibi ve sanki değişen gölge
Diri aşkım benim, sümbül adımlarıyla yaşamımda yürümektedir
Güzel aşkım, ki rengi yüreğimin boyadığı biricik renktedir
O uzun gece gömleğinde, yakan aşkım benim, ey kadınım
Alevlerin okşamak için toprağa yayılması gibidir canım
Acımasız aşkım, dokunur dokunmaz dağılan bir çiçek demeti
Aşkım benim, titrek dudaklarımın yedi iklimde izlediği
Aşkım benim, bütün diller onun için bağrı açık gömlektir
Yumağı karışmıştır cümlenin ve iki eli böğründe bir haldedir
Aşkımın eşiğinde çünkü dil unutur bütün hile ve oyunlarını
Başka bir sözcüğüm de yok bu kapıda söylemek için aşkımı
Kim anlatabilir ki gün ışığı nedir ve nasıldır bir köre
İşte şiir de ölür böyle sevdadan aşk sözleri söyleye söyleye
Can verir tıpkı, ayın son çeyreğinde bir yılın bitişi gibi
Anıların çürüyüp küflendiği şarkısız bir ülke gibi
Yazdım ben bu dizeleri dipsiz uçurumunda mutsuzluğumun
Acıdan kıvranırken yarından umutsuz birine benziyordum
Bulamayan kazıtmak için bir anlamlı yazıt mezar taşına
Güllerin ölümüne benzeyen o iki sözcük Aşkım benim'den başka

Türkçesi: Özdemir İnce

22 Aralık ve ocak ayları anlamına gelen Arapça "Kânun" sözcüğü özgün şiirde yeralmaktadır.

MUTLU SEVİ YOKTUR

Hiçbir şeyi sürgit elinde tutamaz kişioğlu
Ne gücünü ne güçsüzlüğünü ve ne de yüreğini
Kollarını açtı sanırken bir haç olur gölgesi
Bir tuhaf bir acılı kopmadır günleri
Sıkı sarılmak isterken ezer mutluluğunu
Mutlu sevi yoktur

Yaşamı şu silahsız askerlere benzer
Ki başka bir yazgıyla donatmışlardır onları
Neye yarar sabah erken uyanıp kalkmaları
Çaresiz ve kararsız kalırlar akşamları
Söyle bunları canım gözyaşını tutuver
Mutlu sevi yoktur

Sevgilim güzelim yürekte yaram benim
Bir yaralı kuş gibi taşırım içimde seni
Ve şunlar ki bilmeden izler geçmişimizi
Yineler hep arkamdan ördüğüm sözcükleri
Ve ölmeye can atar koca gözlerin için
Mutlu sevi yoktur

Vakit geç artık çok geç yaşamı öğrenmeye
Ağlasın yüreklerimiz topluca karanlıkta
Bunca mutsuzluk ah küçük bir türkü uğruna
Bir ürperti uğruna bunca sıkıntı bunca
Ve de bunca hıçkırık bir gitar ezgisine
Mutlu sevi yoktur

Hiçbir sevi yoktur ki yoğrulmasın acıyla
Ve hele yurt sevgisi hele özellikle sen
Hiçbir sevi yoktur sarartıp soldurmayan
Ve hele yurt sevgisi hele özellikle sen
Hiçbir sevi yoktur beslenmesin gözyaşıyla
Mutlu sevi yoktur
Ama ikimizin sevisi budur

Türkçesi: Tahsin Saraç

MUTLU AŞK YOK Kİ DÜNYADA
Aslında hiçbir şey kâr değil insana
Ne gücü ne zayıf yanları ne de yüreği
Gölgesi bir haç gölgesidir kollarını açsa
Ve kırar göğsüne bastırırken sevdiği şeyi
Tuhaf bir ayrılıktır hayatı kapkara
Mutlu aşk yok ki dünyada

Hani giydirilmiş erler bir başka yazgıya
İşte o silahsız askerlere benzer hayatı
Sabahları o yazgı için uyanmış olsalar da
Tükenmiştirler ve kararsızdırlar akşamları
Söyle yavrum şu sözleri ve sakın ağlama
Mutlu aşk yok ki dünyada

Güzel aşkım tatlı aşkım çıbanım derdim
Yaralı bir kuş gibi taşırım seni şuramda
Ve görmeden bakanlar şu halimize bizim
Süzdüğüm sözleri söylerler benden sonra
Ve her şey der demez ölür iri gözlerin uğruna
Mutlu aşk yok ki dünyada

Yaşamayı öğrenmek bizimçin geçti çoktan
Ağlasın gece içinde kalplerimiz yan yana
En küçük şarkıyı mutsuzluktur kurtaran
Her ürperiş borçlu baştan bir hayıflanmaya
Ve her kitar havası beslenir hıçkırıkla
Mutlu aşk yok ki dünyada

Acılara batmamış bir aşk söyle bana
Yıkmamış kıymamış olsun bir aşk söyle
Bir aşk söyle sarartıp soldurmamış ama
İnan ki senden artık değil yurt sevgisi de
Bir aşk yok ki paydos demiş gözyaşlarına
Mutlu aşk yok ki dünyada
Ama şu aşk ikimizin öyle de olsa

Türkçesi: Cemal Süreya

MUTLU AŞK YOKTUR

Hiçbir şey elinde değildir insanın:
Ne gücü, ne güçsüzlüğü, ne de yüreği.
Açtığını sansa da kollarını, gölgesi bir haçtır onun.
Paramparça olur avucunda sımsıkı tuttuğu mutluluk.
Bir garip, bir acılı boşluktur günleri.
Mutlu aşk yoktur.

Bir başka kader için giydirilmiş
Silahsız askerlere benzer hayatı.
Çaresiz, kararsız kaldıktan sonra akşamları,
Neye yarar ki sabahları erkenden uyanmaları.
Söyle bunları bir tanem, tut gözyaşlarını.
Mutlu aşk yoktur.

Güzelim, sevgilim, kanayan yerim benim.
Yaralı bir kuş gibi taşırım yüreğimde seni.
Ve onlar bakarlar bilmeksizin, geçerken biz,
Tekrarlayıp ardımdan benim ördüğüm sözleri:
Ve apansız ölürler iri gözlerin için
Mutlu aşk yoktur.

Vakit yok artık öğrenmeye hayatı.
Ağlasın birlikte yüreklerimiz gün ışıyıncaya dek.
Küçümencik bir şarkı için bile nice mutsuzluk gerek.
Bir ürperişi bile nice pişmanlıkla ödemek.
Bir ezgi için bile nice gözyaşları dökmek
Mutlu aşk yoktur.

Hüsranla bitmeyen aşk yoktur.
Yara açmayan aşk yoktur kalpte.
İz bırakmayan aşk yoktur insanda.
Ve tıpkı senin gibidir vatan aşkı da.
Gözyaşlarına boğulmayan aşk yoktur.
Mutlu aşk yoktur
İkimizin aşkıdır bu gene de.

Türkçesi: Orhan Suda

GÖZYAŞLARI DA BENZER
Çiniden meleklerin bozbulanık göğünde
Bozbulanık göğünde boğuk hıçkırıkların
Mainz'da geçen günleri birden anımsadım mı ne
Hani şu simsiyah Ren'de ağladığı perikızlarının

Bir sokağın dibinde bazen bir asker bulunurdu
Kimbilir kimin öldürdüğü bir bıçak darbesiyle
Bazen de o zalim barış salınırdı ortada
Yamaçlarını karanfilli beyaz şarabıyla süslü

Kirazların saydam alkolünü içtim
İçtim fısıltılarla içilen dostluk yeminlerini
Ne güzeldi saraylar tapınaklar ne güzeldi
Ve anlamıyordum henüz yirmisindeydim

Bozgun denilince ne biliyordum ki
Yurdun yasak aşk olduğunu nereden bilecektim
Yitik umudu yeniden canlandırabilmek için
Nereden bilecektim sahte peygamberler gerektiğini

Beni köklerimden sarsan şarkılar anımsıyorum
Bir sabah duvarlarda birden beliriveren
Tebeşirle çizilmiş işaretler anımsıyorum
Gizemlerinin asla çözülemediği

Kim diyebilir belleğin nerede başladığını
Nerede bittiğini şimdiki zamanın
Geçmişin nerede ezgiyle el ele vereceğini
Ve mutsuzluğun soluk bir kâğıda dönüşeceğini kim diyebilir kim

Düş görürken suçüstü yakalanmış çocuklar gibi
Nasıl da kahredici oluyor yeniklerin mavi bakışları
Nöbeti devralmaya gelen mangaların
Ayak sesleriyle ürperirken Ren sessizliği.

Türkçesi: Atilla Tokatlı

Henri Michaux (1899-1984)

ALIN GÖTÜRÜN BENİ
Alın bir yelkenliyle götürün beni,
Eski ve ağır bir yelkenliyle,
Pruvada ya da köpüklerde, isterseniz.
Ve yitirin uzaklarda beni, çok uzaklarda.

Bir başka çağın koşumunda.
Aldatıcı kadifesinde karın.
Toplu birkaç köpeğin soluğunda.
Bitkin yığınında kuru yaprakların.

Kırmadan götürün beni, öpücükler içinde
Kalkıp inen göğüslerde, soluyan göğüslerde,
Halısında avuçların, gülümsemelerinde
Geçeneklerinde eklemlerin ve uzun kemiklerin.

Alın götürün beni, gömün daha doğrusu.

Türkçesi: Tahsin Saraç

MUTSUZLUKTA DİNLENME
Mutsuzluk, büyük çiftçim,
Mutsuzluk, gel otur şöyle..
Dinlen hele bir.
Dinlenelim biraz olsun, sen de ben de
Dinlen,
Gelip beni buluyor, yoklayıp sınıyorsun ve kanıtlıyorsun ki
Ben senin yıkıntınım.

Büyük tiyatrom, limanım, ocağım.
Altın mahzenim benim.
Geleceğim, gerçek anam, çevrenim.
Işığına, bolluğuna, iğrençliğine.
Salıyorum kendimi işte.

Türkçesi: Tahsin Saraç

BULANTI YA DA ÖLÜM MÜ BU GELEN?
Artık teslim ol, yüreğim,
Yeterince savaştık.
Ve dur, yaşamım, sen de
Korkaklık etmedik.
Elden geleni yaptık.

De bakalım, ruhum,
Gidecek misin, kalacak mısın,
Ver kararını.
Oramı buramı yoklayıp durma,
Kimi dikkatle, kimi şaşkınlıkla,
Gidecek misin, kalacak mısın,
Ver kararını.

Benden bu kadar, gücüm yok ötesine.

Siz beyleri ölümün
Ne sövüp saydım size, ne alkış tuttum.
Acıyın bana, bunca yolculukların bavulsuz yolcusuna,
Koruyucusuz, parasız pulsuz, ünsüz üstelik bir de
Güçlüsünüz kuşkusuz, her şeyden önce de gülünç,
Daha sınırı aşmadan size adını bağıran
Bu şaşkına acıyın,
Kapıp alın onu aranıza
Uysun geleneklerinize, huyunuza suyunuza,
Yardım edin, yalvarırım, lütfen yardım edin ona.

Türkçesi: Tahsin Saraç

UĞRAŞLARIM

Pek ender bakabilirim biriñe pataklamadan.
Kimileri iç konuşuyu yeğ tutar. Bu bana göre değildir,
hayır. Ben en çok pataklamak isterim.
İnsanlar vardır lokantada karşımda otururlar ve hiç konuşmazlar,
bir süre dururlar öyle, çünkü yemek yemeye kararlıdırlar.
İşte bunlardan biri.
Kapıyorum herifi, pat.
Tekrar kapıyorum, küt.
Askıya asıyorum.
İndiriyorum.
Tekrar asıyorum.
Yeniden indiriyorum.
Koyuyorum masamın üstüne, bastırıyorum ve soluğunu
kesiyorum.
Kirletiyorum, suya sokuyorum.
Hâlâ yaşıyor.

Ovup çalkalıyorum, çekip uzatıyorum (sinirlenmeye başlıyorum
kestirip atmak gerek), sıkıyorum herifi, suyunu çıkarıyorum
ve döküyorum bardağıma ve açıkça yere boşaltıyorum
içindekini ve diyorum garsona: "Bana daha temiz
bir bardak ver oğlum."
Ama kötü hissediyorum kendimi, hesabı ödüyorum hemen ve
gidiyorum.

Türkçesi: Özdemir İnce

YAŞLILIK
Akşamlar! Akşamlar! Bir tek sabah için nice akşamlar!
Dağınık odalar, dökme bedenler, kabuklar!
Bir iken bin uzanıyor yatağına kişi, kaçınılmaz bir bozulma!

Yaşlılık, gece lambası, anılar: hüznün arenaları!
Gereksiz armalar, iskelenin yavaş yavaş sökülüp atılması!
Böylece, daha şimdiden sepetliyor bizi!
İtilip kakılmış! İtilip kakılmış olarak çekip gitmek!
İnişin kurşunu, arkada sis...
Ve bilememiş olmanın soluk çizgisi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

YAŞAMIM
Bensiz çekip gidiyorsun, yaşamım.
Hızla geçip gidiyorsun,
Bense bekliyorum hâlâ bir adım atmak için.
Kavgayı başka yere çekiyorsun.
Kaçıp gidiyorsun böylece benden.
Ardına düşüp gelmedim hiçbir zaman.

Us erdiremiyorum pek sunduklarına.
İstediğim o ufak şeyi getirmiyorsun nedense hiç.
Bu eksiklik yüzünden hep bunca şeye özlemim.
Bunca şeye, o nerdeyse sonsuzluğa..
Bu ufak eksiklik yüzünden, o bir türlü getirmediğin.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Robert Desnos (1900-194S)

KARINCA
On sekiz metrelik bir karınca
Başında bir de şapka,
Var mı yok mu bilemem?
Penguenlerle, ördeklerle dolu
Arabayı çeken bir karınca
Var mı yok mu bilemem?
Fransızca konuşan bir karınca
Latince ya da Cava dili konuşan
Var mı yok mu bilemem?
Peki! Neden olmasın?

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

RUE SAINT-MARTIN İÇİN DÖRTLÜKLER
Saint-Martin Sokağını sevmiyorum artık
André Platard gideli beri oradan.
Saint-Martin Sokağını sevmiyorum artık,
Hiçbir şeyi sevmiyorum, şarabı sevmiyorum.

Saint-Martin Sokağını sevmiyorum artık
André Platard gideli beri oradan.
Dostumdu o, can yoldaşımdı benim.
Odamızı, ekmeğimizi paylaşırdık.
Saint-Martin sokağını sevmiyorum artık.

Dostumdu o, can yoldaşımdı benim
Bir sabah çekip gitti oradan.
Alıp götürdüler onu, hiçbir şey demediler,
Bir daha görünmedi Saint-Martin Sokağında.

Ermişler adına yalvarıyorum,
Peygamberler aşkına yalvarıyorum.
Zaman geçiyor, hiçbir haber yok.
André Platard bırakıp gitti Saint-Martin Sokağını.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

LEOPAR
Ormana giderseniz
Dikkat edin leopara.
Çok hafiftir sesi
Ve dört yandan gelebilir.

Akşam, mırıldanırken leopar,

Neşeli bir bülbül öter
Ve bu koca orman
Dinler onları ve şaşırır,

Ormandaki ağaçlar şaşırır
Leopar çıkagelir
Duyulur duyulmaz sesle
Bilinmeyen bir yerden.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

PELİKAN
Bizim serüvenci kaptan,
On sekizinde olduğu zaman,
Bir adadan, Uzakdoğu'dan
Alıp geliyor bir pelikan.

Gelgelelim bizim pelikan,
Yumurtluyor sonradan
Ve tıpatıp aynı olan
Bir yavru çıkıyor yumurtadan.

Sırası gelince yumurtlayan
Bu ikinci pelikandan
Yenisi çıkıyor, aman aman,
Bir başka yumurtlayan.

Bu iş böylece sürer gider uzun zaman
Yavru çıkmadan önce omlet yapılmazsa yumurtadan.

Türkçesi: Eray Canberk

SENİ ÖYLESİNE DÜŞLEDİM

Seni öylesine düşledim ki yitirdim gerçekliğini.

Bu canlı bedene sahip olmanın ve benim taptığım sesin çıktığı bu ağzı öpmenin daha zamanı değil midir?

Seni öylesine düşledim ki senin gölgeni kucaklaya kucaklaya, göğsümün üstünde kavuşmaya alışmış olan kollarım belki de senin belini saramayacak.

Belini günler boyu ve yıllar boyu yöneten ve kendine çeken gerçek görüntün karşısında bir gölge gibi kalacağım kuşkusuz.

Ey duygusal dengeler.

Seni öylesine düşledim ki zaman yok artık uyanmama hiç kuşkusuz. Ayakta uyuyorum, yaşamın ve aşkın bütün görünümlerine sunulmuş beden ve sana, benim için bugün tek önemli şey olan sana, senin alnına ve dudaklarına belki de hiç dokunamam, ilk gördüğüm birinin dudaklarına ve alnına dokunduğum kadar.

Seni öylesine düşledim, görüntünle öylesine yürüdüm, konuştum, yattım ki görüntün bile silindi gözlerimin önünden ve yine de yaşamının güneş saati üstünde ağır ağır gezinen ve gezinecek olan gölgeden bir kat daha koyudur gölgen, görüntüler arasında görüntün eksiksizdir.

Türkçesi: Eray Canberk

Jacgues Prevert (1900-1977)

BARBARA

Anımsa Barbara
Yağmur yağıyordu o gün Brest'te durmadan
Yürüyordun gülümseyerek yağmur altında
Şaşkın hayran sırılsıklam
Anımsa Barbara
Siam sokağında rastladım sana
Yağmur yağıyordu Brest'te durmadan
Gülümsüyordun
Gülümsüyordum
Tanımıyordum seni

Sen de beni tanımıyordun
Anımsa gene de anımsa o günü
Unutma
Saçağın altında sığınmış bir adam
Adını ünledi
Barbara
Seğirttin ona doğru yağmur altında
Şaşkın hayran sırılsıklam
Atıldın kollarına
Anımsa bunu Barbara
Sen diyorum diye de bana kızma
Sen diyorum bütün sevdiklerime
Ancak bir kez görmüşsem bile
Sen diyorum bütün sevişenlere
Tanımasam bile

Anımsa Barbara
Unutma
O yumuşak mutlu yağmuru
Mutlu yüzüne yağan
O mutlu kente yağan
Denize yağan
Tersaneye yağan
Ouessant gemisine yağan yağmuru

Ah Barbara
Ne hırboluktur savaş
N'oldun şimdi sen
O demir o çelik o kan yağmuru altında
Ya o adam n'oldu seni yürekten
Kucaklayan
Öldü mü kaldı mı n'oldu

Ah Barbara
Yağmur yağıyor Brest'te durmadan
Eskiden nasıl yağıyorsa öyle
Ama artık bildiğin gibi değil bura yok oldu her şey
Yıkık bitik bir yas yağmuru şimdi yağan
Demir çelik kan fırtınası bile değil
İtler gibi kuyruğunu titreten
Bulutlar yalnız bulutlar
Brest'te sular boyunca yitip giden itler
Çürümek için gidiyor uzaklara
Hiçbir şey kalmayan Berst'ten
Çoook uzaklara

Türkçesi: Teoman Aktürel

AŞK
Aşk
Öyle keskin
Öyle ince
Öyle umutsuz
Aşk
Gün gibi güzel
Hava gibi de kötü
Kötü havada
Aşk öyle gerçek
Aşk öyle güzel
Öyle mutlu
Öyle sevinçli
Öyle iğneleyici
Karanlıkta korkudan titreyen bir çocuk gibi
Rahat bir adam gibi gecenin ortasında
Öyle kendine güvenli
Başkalarını korkutan
Konuşturan
Solduran aşk

Gözetlenmiş aşk
Gözetliyorduk onları çünkü
Dehlenmiş yaralanmış ayaklar altına alınmış tüketilmiş
hiçe sayılmış unutulmuş aşk
Dehledik yaraladık ayaklar altına aldık tükettik
hiçe saydık unuttuk aşkı çünkü
Aşk tümünlen
Gene öyle diri
Güneşli hepten
Senin aşkın
Benim aşkım
Bir vakitlerin aşkı
Hep yeni olan hani
Hiç değişmeyen
Bitki denli gerçek
Kuş denli titrek
Yaz denli sıcak yaz denli diri
Gidebilirdik ikimiz
Gelebilirdik
Unutabilirdik
Uyuyabilirdik sonra
Gerçekleşebilirdik de
Orda kalsın aşkımız
Keçi gibi inatçı
İstek gibi oynak
Bellek gibi zorba
Üzüntüler gibi budala
Anı gibi tatlı
Mermer gibi soğuk
Gün gibi güzel
Çocuk gibi çıtkırıldım
Gülümseyerek bakıyor
Bize söylüyor bir şey demeksizin
Titreye titreye dinliyorum

Sesleniyorum sonra
Senin için
Benim için
Yalvarırım sana
Senin için benim için bütün sevişenler için
Bütün sevişmişler için
Evet aşka sesleniyorum
Senin için benim için
Tanımadıklarım için
Kal orda
Kımıldama
Gitme
Sevişen bizler
Unuttuk seni
Sen unutma bizi
Senden başka nemiz kalmıştı
Bırakma bizi soğumayalım
Çok daha ötelerde
Nerde olursa
Anımsat bize hep yaşadığımızı
Çok daha sonra bir korunun bir kuytusundan
Bellek ormanından
Fırla birden
Uzat bize elini
Kurtar bizi

Türkçesi: Teoman Aktürel

KAN TÜRKÜSÜ
Büyük kan birikintileri var dünyada
bu dökülen kanın tümü nereye gider
yeryüzü mi içer içip de başı mı döner
öyleyse tuhaf bir başdönmesidir bu
öylesine bilgece.. öylesine tekdüze
Yoo başı maşı döndüğü yok yeryüzünün
yeryüzü tersine dönmüyor
küçük el arabasını mevsimleri itiyor düzenle
yağmuru.. karı
doluyu.. güzel havayı
hiç mi hiç esrik değil yeryüzü
arada bir o da gücün
göz yumuyor püskürmesine küçük bir yanardağın
Dönüyor yeryüzü
dönüyor ağaçlarıyla.. bahçeleriyle.. evleriyle
büyük kan birikintileriyle dönüyor
bütün canlılar ulumaya başlıyorlar
Boşveriyor
dönüyor yeryüzü
bütün canlılar ulumaya başlıyorlar
vızgeliyor ona
dönüyor
dönüyor durmadan
kan da durmadan akıyor
Şu dökülen kan nereye gider
öldürülenlerin kanı., savaşların kanı
yoksulluğun kanı
tutukevinde işkence edilenlerin
ana babaların kolayca işkence ettikleri çocukların kanı
ya hücrelerde başları kanayanların
ya çatı işçisinin
damdan düşen işçinin kanı
yeni doğan çocukla., yeni çocukla gelen
dalga dalga akan kan
ana bağırır .. çocuk ağlar

kan akar., dünya döner
yeryüzü durmadan döner
kan durmadan akar
Dövülenlerin., ayaklar altına alınanların
dökülen kanları nereye gider
kendini öldürenlerin.. kurşuna dizinlenlerin.. cezaya
çarptırılanların kanı
ya pisi pisine kazara ölenlerin kanı
Sokakta yürürken bir adam
tüm kanı içinde
bir bakıyorsunuz oluvermiş
tüm kanı yerlerde
ötekiler yokediyorlar kanı
kaldırıyorlar herifi
ama kan inatçı
ölünün olduğu yerde
neden sonra kapkara
biraz kan fışkırır daha...
pıhtılaşmış kan
yaşamın pası., bedenlerin pası
süt gibi kesilen kan
süt gibi bozulurken
bozulurken yeryüzü gibi
yeryüzü gibi dönerken
sütüyle., inekleriyle
yaşıyanlarıyla.. ölüleriyle
ağaçlarıyla.. yaşayanlarıyla.. evleriyle dönüyor yeryüzü
evlenmeleriyle
cenazeleriyle
kalıntılarıyla
yığınlarıyla
dönüyor.. dönüyor.. dönüyor yeryüzü
büyük kan ırmaklarıyla

Türkçesi: Teoman Aktürel

ÇEŞİTLİ

Eşek kral ve ben
Sabaha sağ çıkmayacağız
Eşek açlıktan
Kral iç sıkıntısından
Bense aşk ateşinden
Aylardan Mayıs

Türkçesi: Can Yücel

BİR KUŞUN
RESMİNİ YAPMAK İÇİN
Önce bir kafes resmi yaparsın
Kapısı açık bir kafes
Sonra kuş için
Bir şey çizersin içine
Sevimli bir şey
Yalın bir şey
Güzel bir şey
Yararlı bir şey
Sonra götürür bir ağaca
Asarsın bu resmi
Bir bahçede
Bir koruda
Ya da bir ormanda
Saklanır beklersin ağacın arkasında
Ses çıkarmaz
Kımıldamazsın
Kuş bazen çabuk gelir
Ama uzun yıllar bekleyebilir de
Karar vermezden önce
Yılmayacaksın
Bekleyeceksin
Yıllarca bekleyeceksin gerekirse

Resmin başarısıyla hiç ilişiği yoktur çünkü
Kuşun çabuk ya da yavaş gelmesinin
Geleceği olup da geldi mi kuş
Çıt çıkarma yok
Kafese girmesini beklersin
Girdi mi kafese fırçanla
Usulcacık kapısını kaparsın
Sonra kuşun bir tüyüne dokunayım demeden
Bütün kafes tellerini teker teker silersin
Yerine bir ağaç resmi yaparsın
Dallarının en güzeline kondurursun kuşu
Tabii ne yapraklarının yeşilini unutacaksın
Ne yellerin serinliğini
Ne de yaz sıcağındaki böcek seslerini
Otlar arasında.
Sonra beklersin ötsün diye kuş
Ötmezse kötü
Resim kötü demektir
Öterse iyi olduğunun resmidir
İmzanı atabilirsin artık
Bir tüy koparırsın usulca
Kuşun kanadından
Ve yazarsın adını resmin bir köşesine.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

YUMURCAK
Kafasıyla evet diyor
Yüreğiyle hayır
Sevdiğine evet diyor
Öğretmene hayır
Sözlüye kalkmış
Soru üstüne soru
Şunu yaz bunu çiz
Derken bir gülmedir alıyor çocuğu
Delice bir gülme
Ve siliveriyor her şeyi
Sayıları sözleri
Adları tarihleri
Tümceleri tuzakları
Öğretmen tepine dursun
Çığlıkları ortasında mucize çocukların
Renk renk bütün tebeşirlerle
Belalı kara tahtanın üstüne
Resmini çiziyor mutluluğun.

Türkçesi: Sabahatin Eyüboğlu

KURŞUNA DİZİLMİŞ
Çiçekler bahçeler fıskıyeler gülüşler
Ve yaşamak sevinci
Bir adam serili yerde kanlar içinde
Anılar çiçekler fıskıyeler bahçeler
Çocuk rüyaları
Bir adam atılmış yere kanlı bir bohça gibi
Çiçekler fıskıyeler bahçeler anılar
Ve yaşamak sevinci
Bir adam yatıyor yerde uyuyan bir çocuk gibi

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

Raymond Queneau (1903-1976)

BİR ŞİİR SANATI İÇİN

I

Önemsiz bişeydir şiir
Antil adalarındaki bir urağan
ya da Çin denizindeki bir tayfundan
Formoza'daki bir depremden
olsa olsa bir parmak daha önemli

Yang-Si-Kiang su baskını
ki bir anda yüz bin Çinli boğulmuştur
-yok canım-
konusu değildir bir şiirin
Çok önemsiz bişeydir

Küçük kasabamızda çok şükür iyi eğleniyoruz
yeni bir okul yapacağız
yeni bir belediye başkanı seçeceğiz
sonra çarşı-pazar günlerini de değiştireceğiz
dünyanın ortasmdaydık şimdi ufku kemiren
okyanus ırmağının kıyısındayız
Evet önemsiz bişeydir
şiir

II

İyi seçilmiş, şöyle dört dörtlük
birkaç sözcük
yeterlidir bir şiir için
yeterlidir evet
sözcükleri sevmek
bir şiir yazmak için

şiir ortaya çıktığında
her zaman bilmez ozan
ne dediğini
konuyu sonradan aramak gerek
şiirin adını koymak için
ama kimi zaman ağlanır, gülünür
yazarken bir şiir
ne derseniz deyin
her zaman aşırıdır
bir şiir

III

Hay Allah bismillah nasıl şöyle bir küçük
şiir yazmak istiyorum
Hop işte geçiyor bir tane
Küçük, küçük, küçük
gel oturuver kucağıma
gel bel ver öbür şiirlerimin arasıma
gel sokayım seni de
"tüm eserler"imin arasıma
gel sana bir kafiye giydireyim
gel bir boyuna bosuna bakayım
sana bir ses bulayım
sana bir sözcük uydurayım
gel bir devşireyim seni
gel bir düz yazılayım seni

deyyus
tüyüverdi şıpın işi

Türkçesi: Ferit Edgü

MEŞE VE KÖPEK (I)

Havre'da doğmuşum Şubatın yirmi birinde
Yıl bin dokuz yüz üçmüş,
Babam tuhafiyeci, annem deseniz öyle,
Tabii ben doğunca ikisi de sevinçten havaya uçmuş.
Tuhaf bir biçimde haksızlığı kavramışmışım
Bu yüzden günün birinde
Vermişler beni bir sütnineye,
Bu obur ve alık kadın da
Dayamış hemen memesini ağzıma,
Aman efendim o ne gür süt öyle
O saat anlamışım şölene konduğumu
İşim işmiş yani em allah em
Armudu andıran o kadın nesnesini.
Azıcık daha büyüyünce
Yirmi beşinci yirmi altıncı ayımda
Beni alıp kendi sofralarına oturttular
Eh, ondan sonra daracık korseli günahkâr meleklerin
Ve hüzünlü şeytanların lağımlara içi saman dolu kuşlar
attıkları
Koskoca bir ülkede
Peder kral bendeniz de veliaht.
Çekmeceler tıklım tıklım
Abadan, kâğıttan çiçeklerle
Demet demet çiçekler
Şapkaları süslemek için
Bir sürü zımbırtı işte.
Babamın masasının üstü
Metrelerce ipekli
Bir araba düğme,
Raflar desen dinine imanına dolu,
Ekstrforlar, türlü türlü kurdele...
Birkaç da kız vardı bu tatsız işte ona yardım eden
Kupon mupon kesen,
Merdivene çıktılar mı

Hiç sakınmadan oralarını buralarını gösteren.
Zavallı anacığımsa
Müziğe bayılırdı
Ve boyuna piyano çalardı,
O çaladursun
Bir yandan da satış yapılırdı: şapkalar, danteller...
Jean Henriette iner içki mahzenine
Habire petrolin getirirdi,
Mağazanın döşemelerini silmek için
Kullanılan o yağlı kumu anımsıyorum,
Bu pis nesnenin süpürülmesine ben de yardım ederdim.
Pancurlar indirilirdi.
Bir sıraya ata biner gibi atlayıp bağırırdım "perpette" diye
("Sonsuzluk" demek isterdim yani).
O hanım kızlar içinde yetiştim işte
İçime çekerek onların ter kokularını ve koltuk altlarında
çalışmalarının ürünü olarak domurlanan o inci tanelerini.
Hiç kızkardeşim olmadı,
İniş dönemi Fransa'nın tek oğlu olarak
Ağzımdan eksik olmazdı şekerleme.
Ve tıkırındaydı bizimkilerin işleri
Menkul kıymetleri yığıp duruyorlardı köşeye
Yüzde üçten Panama hisse senetleri, Rus tahvilleri,
Crédit Foncier'inki,
S.S.C.B. de ters sonuçlara da yol açıyorlardı böylece.
Benden büyük olan kuzenim kasadan para yürütüyordu
Benim de yardımımla.
Ve çalışan kızlar arasından seçiyordu metreslerini.
Buluğa erdiğimi anladığım gün ahlak dersleri verildi.
Usuller falan öğretildi.
Bu aile yasasına her zaman uydum
Genevlere doğru yöneldim.
Ama dönmem gerek biraz geriye
Hep o çocuk olarak kaldım ben
Uzun tren yolları çiziyorum özenle

Kabarmış dalgalar üstünde dans eden,
Gemi resimleri yapıyorum
Martılar uçuyor semaforlarının çevresinde,
Sonra cuk gibi oturmuş sağlam şato resimleri
Rüzgâr yelkovanları, askerleri, tabyalarıyla birlikte
(Militarizmimin sağlam kanıtları.
Ama rövanş da yaklaşıyor, ha!
Daha beş yaşındayım o sıra) ve parmaklarımın altındaki bir
prizma marifetiyle kolu bacağı uzamış adam resimleri,
Ben tanıyorum onları, ama başkaları zavallı örümceklere
benzetiyorlar hepsini
Sanki okulda ne öğreniyorsun? Sayılar, çizgiler, harfler;
bir yandan da burnunu karıştırıyorsun.

Türkçesi: Ferid Edgü

René Char (1907-1988)

KEÇİSAĞAN KUŞU

Geniş kanatlı keçisağan, dönen ve sevincini
haykıran evin etrafında. Böyledir yürek.

Yıldırımı kurutur. Tohum saçar dingin gökyüzüne.
Yırtılır yere değerse.

Kırlangıçtır onun yanıtı. Bu teklifsiz dosttan
tiksinir. Değeri nedir kulenin dantelinin?

En karanlık oyuktadır durağı. Kimse yaşayamaz
onun gövdesinden daha dar bir yerde.

Uzun aydınlıklı yazda, karanlıkta uçacak, gece
yarısı kepenkleri arasında.

Göz yoktur erişecek ona. Tek var oluşudur
onun haykırmak. İnce bir tüfek vurup indirecek onu.
İşte böyledir yürek.

Türkçesi: Özdemir İnce

LA SORGUE
Yvonne'a Türkü

Çok erken giden ırmak, birden yoldaşsız,
Tutkunun yüzünü ver ülkemin çocuklarına.

Şimşeğin bittiği, evimin başladığı ırmak,
Usumun çakılını unutuşun parmaklarına yuvarlayan.

Irmak, toprak bir titremedir sende, güneşe kaygı.
Ekmeğini yapsın her yoksul, gecesinde, senin ekininden.

Çoğu zaman cezalı ırmak, yüzüstü bırakılmış ırmak.

Elleri nasırlı çırakların ırmağı,
Kırılmayan yel yoktur dalgalarının doruğunda.

Boş ruhun, paçavranın ve kuşkunun ırmağın.
Çözülen eski acının, karaağaç fidanının, acımanın ırmağı.

Delilerin, coşkunların, tay yontucularının ırmağı.
Yalancıya alışmak için sabanını bırakan güneşin.

Kendinden iyilerin ırmağı, çiçeklenen sislerin ırmağı.
Şapkasını saran boğuntuyu gideren lambanın ırmağı.

Düşe saygının ırmağı, demiri paslandıran ırmak.
Gölgesini denize vermek istemeyen yıldızların olduğu.

Aktarılmış güçlerin ırmağı ve suları fışkıran çığlığın,
Asmayı çiğneyen ve yeni şarabın habercisi kasırganın.

Bu zindan delisi dünyada hiç yıkılmamış yürekli ırmak,
Hem amansız hem de dost tut bizi ufkun arılarına.

Türkçesi: Özdemir İnce

A...
Bunca yıllık aşkımsın benim,
Başdönmem bunca bekleyiş karşısında,
Ki yaşlandıramaz, ürpertemez hiçbir şey,
Ne ölümümüzü bekleyenler bizim,
Ne bizimle savaşanlar inatla,
Ne bize yabancı olanlar hâlâ,
Ne de yitişlerim, geriye dönüşlerim.

Şimşir bir pancur gibi kapalı
İşte son bir güçlü talih
Sıradağlarımızdır bizim,
Sıkıştıran görkemimizdir.

Talih diyorum, ey çekiçlenmiş aşkım;
Yüklenebiliriz ikimiz de
Karşılıklı sır paylarımızı
Ve hiç dillendirmeyiz onları;
Birliğinde gövdelerimizin
Bulur ayrılığını sonunda
Başka yerlerden gelen acı,
Bulur güneşli yolunu sonunda
Merkezinde yırtıp yırtıp
Yeniden başladığı bulutumuzun.
Talih diyorum, öyle geliyor bana.
Yükselttin o doruğu
Bekleyişimin aşmak zorunda olduğu
Yarın yittiği zaman.

Türkçesi: Özdemir İnce

KRALİÇENİN DAVRANIŞI

Sarsılmak gerek büyümek için.
Bugün halkım egemen oluyor surlara,
Güneşin bana beşik olarak seçtiği.
Saklıyorum yürek sözcüğünün bağladığı çifti
yol gösteriyorum.
Sönmüş olduğunu anlasalardı dünyanın
Kaygılarını giderirdim bir kraliçe olarak.

Türkçesi: Özdemir İnce

AEREA'NIN KAPILARINDA

Mutlu zamanlar. Her kent kocaman bir aileydi
korkunun birleştirdiği; işleyen ellerin türküsü
ve göğün canlı gecesi aydınlatırdı onu. Ruhun çi-
çektozu korurdu sürgün payını.

Ama sürekli *şimdi,* bir anlık *geçmiş,* egemen
yorgunluk altında, söktüler gemi iskeletini.

Sıkı yürüyüş, dağınık sona. Dövülmüş çocuklar,
yaldızlı saz dam, irinli insanlar, hepsi de çark
işkencesine. Açıldı demir arının nişan aldığı gül.

Türkçesi: Özdemir İnce

VOSGE DAĞLARINDAKİ KULÜBE

Güzellik, tam sağımda, katı duygusuz yollarda,
Lambaların konak yerinde ve kapalı cesarette,
Donayım ve sen kadınım ol aralık ayı.
Senin uyuyan yüzündür gelecek yaşamım benim.

1939

Türkçesi: Özdemir İnce

DABO'NUN EL AYASI

Haydi öpücüğüm, bırak dayanıksız konutu,
Bulunduğu aşkın, bir kayınağacı bak uzatıyor sana.
Uyanık kaldı
Yazın reçinesi, kışın karı.

Yaz 1953

Türkçesi: Özdemir İnce

Andre Frenaud (1907-1993)

PRAG
Işıklar sapsarıydı Mala Strana'nın dar sokaklarında.
Başkanlık sarayı hâlâ uğultulu,
fenerlerin altındaki ağaçlar gölgeli
ve ben yürüyor, yürüyorum... Hava boş ve tatlı.
Bu gece, ardımda çizgileri hemen yok oluveren
takların arasında,
neden birdenbire
farkına vardım sevincinin
ve insancıl barışın, taşın ve ağacın gücünün,
kaderini yadsımaya çalışan insanoğlunun.
İşte bugün Prag, senin gizin bu.
Utanıyoruz.

Oh! Ne tatlı, ne hoş,
Öpmek istiyorum yanaklarından.

-Yıllarca önce.
Çocuktum o zaman,
bir adam gibi bakardım cesaretle
Mathieu d'Arras kilisesinin alakaranlığına.
-Sonra, hayat...
Ve bu büyük heyecanla.
yıldızlar arasında görülen tebessüm
ve dostların durumu
hayatı tatmak ve büyümek,
büyükler gibi bakmak için.

Hayatın beklenmeyen şiddeti,
bu çölün sonsuz cansıkıntısında,
yıldızların maviliği,
iç sıkıntısıyla, direnişle
bitmeyen genişlik,
davranışımızla beliren uzaklık.

Abes şiddeti yaşamın,
bu büyük kum ve çakıl çölünde.

-Fakat, ben bu kıyılara dönemeyeceğim artık, Prag.
Senin o anda anlaşılıveren adaletsizliğin,
taktığımız hak maskesi
korktuğumuzdan,
senden bize geçen adaletsizlik bu,
hepimizin oldu sonunda,
onur ve gurur kırıcı Almanya'da.
Bütün vaidlere rağmen gelişmesidir bu, hakkın,
bizi kavuran bu işgal.
Umudun fetişleri önünde senin alayların,
kurtulacaksın, kendini kabul edemeyen insan gibi
ve her şeyin öldüğü söylenmesi gibi
varlığının etini sertçe tümleyen
en derin rüyalar,
bu sürekli evrimin karşılığı
senin vaidlerine kanan insanların
bütün yükünü taşıyacaksın.
-O zamanlar acı gülüşün...
-Gülümse o zaman...
-Fakat hayır, olamaz bu, güzel ülkem.

İşte açılıyor kabuk
ve ortaya çıkıyor eşek,
aslan postu içinde,
bağırıyor yüzyıllar arasından: Yaşasın Fransa.
Dişleri sırıtıyor sevinçten. Alkış tutup tepmiyor,
anırışlar ile sarhoş.
Yürüyor: Onlar da yürüyorlar.
Arc de Triomph'a gidiyorlar topluca.
-Duyuyor musun? Duyuyor musun kokuyu?
Kentsoylular Etoile'da korku terleri dökerken

Meçhul Asker adına
açılan kollarının büyük ikiyüzlülüğünde...
Böyle bir yürekle, böyle bir domuzlukla
öldürüldü Thermophile habercileri de.

Sevinç çığlıkları yayılıyor...
Dostlar arasında yenilip içilen
ve alabildiğine haykırılan yemekler düzenleyelim...
Her yandaki masaların üstü çiçek dolu, düzeltiyorum onları.
Duvarcılar yükseltiyor anıtları para yardımıyla.
Küçük bir ev kurulacak
Güllerden ve arduvazdan, galipler için.
Bu bir başlangıçtır ancak...

Bağbozumları neşelidir kırlarda.
İşte ünlü bir yılın şarabı tütüyor
ve yaşıyor ihtiyarlar.
Bizi masalarımızdan çığlıkları ile rahatsız edenler
boğazlanıyorlar yazık ki.

Bu benim ülkem mi? Mutluluğun yolu mu?

Hep umutsuzluk mu sürecek ülkemizde
hiçlikten önce?

Bizi bağışlayın, kardeşler...
Kardeşler...

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

YATAN
Uyumak,
Kapalı gözlerle değil de bomboş gözlerle
Donmuş bir yürekle
Tepeden tırnağa,
Bütün düşünceler taptaze ve olgun.
Bir de çirkef, neden olmasın.

Uyumak.
Bütün yollar tükenmiş,
Sönmüş bütün ışıklar,
Yalnız tırnakları uzar ölünün
Öbür dünyada.

Yeniden doğacaksam eğer
Kurumuş ağaç içinde olsun bari,
Ya da karlar içinde,
Erirler çünkü,
Ya da hiç düş görmeyen taşlar içinde.

Türkçesi: Yaşar Nabi

TATLI SEVİNÇ
Aralık sonu savaşın
Ah o güzelliği kışın
Ah tatlı çılgın tatlı dost
Hüznün parıltısı.
Duyulmuşun gülümsemesi
Güvercin kadar gizli
Yalnız dokunurcasına okşananlar
Kar'ın elleriyle
Gelin, daha aydınlık
Bir ülkede evleneceğiz.

Türkçesi: Yasar Nabi

Eugéne Guillevic (1907-1997)

ŞİİR SANATI
Kendim için konuşmuyorum,
Kendi adıma konuşmuyorum,
Ben değilim söz konusu olan.

Azıcık yaşam, azıcık gururdan başka
Neyim ki ben.

Bütün her şey için konuşuyorum,
Biçimi olan ve olmayan her şey adına,
Ağırlığı olan her şey söz konusudur,
Ağırlığı olmayan her şey de.

Biliyorum ki çevremdeki her şey
Daha ileri gitmek, daha fazla yaşamak isteğinde,
Ölünecekse daha sonra ölmek
Zaman el verdiğinde

Bu, sizin derinizin altından gelip
Geleceğe doğru giden şimdinin sesidir.

Türkçesi: Eray Canberk

***

Marangozu gördüm
Ağaçtan yararlanırken.

Marangozu gördüm
Tahtaları ölçüp biçerken.

Marangozu gördüm.
En güzel tahtayı okşarken.

Marangozu gördüm
Rendeye uzanırken.

Marangozu gördüm
Doğru düzgün biçim verirken.

Dolabı yapıp çatarken
Türkü çağırıyordun, marangoz.

Tahtanın kokusuyla birlikte
Senin görüntün de içimde saklı.
Kelimeleri bir araya getiririm ben,
Benimki de seninkine benzer bir iş.
Türkçesi: Eray Canberk

CARNAC
Denizlerin dibindeki taşılların arasında uyuyan
Kara dev
Kalkıp baktığında,

Göğün derinliğindeki gökcisimleri üşür
Ve dirsek dirseğe gelir ısınırlar.

Yüz binlerce ölünün ölü gözleri
Irmaklara düşer
Ve yüzerler.

***

Işığın önünde titriyordu
Ve titriyordu dalların önünde.

Pencerelerden memnun değildi
Ve kuşkulanıyordu kuşlardan da

Var olmayı bile
Beceremeyişti daha.

Türkçesi: Eray Canberk

TILSIMLAR
Testere daldı ağaca
Ağaç ikiye ayrıldı

Ve testere oldu
Haykırıp bağıran.

Bir kuş kanadı
Değildi bu.

Rüzgârda çırpınan
Bir yapraktı.

Ne var ki
Rüzgâr yoktu.

Dünyanın güzelliklerini
Anlatmak gerekirse

Yel değirmenleri
Unutulmamalı

Rüzgârla allak bullak olan
Ve bizi unutan

Rüzgâr, tan ağartısı ve özgürlük için

Türkçesi: Eray Canberk

Jean Grosjean (1912-2006)

KIŞ
Dikenli günler, kararsız havalar, kaçak anlar,
hiç şansınız kalmadı artık ve işte efendiniz.
Yayıyor aylarını sevda eylülden hazirana
geniş evlerinde Katalonya'nın.

Sonra erdi artık küfürler, girince
savaş düzenine mevsimler enginlerde.
Silah başına, kasım çamurları,
silah başına, çiçeğe duran elmalar.
Siz, iki ekinoksun kırlangıçları, kuşatın
yıkılan kalesinde direnen yazı.

Yükleyin, martın dolu yellerini, güz yağmurunu,
alevli yapraklarla zırhlı Lorraine yağmurunu
yükleyin o ağır ve kızlar gibi oynak atlarınıza,
saçlarında samanlar ve boğuk çığlıklarla
sürülerini sokaklarda koşturan kızlar
kadar oymak, o ağır atlarınıza.

Kahrolsun yaz! Yedekte tutuyoruz karı
gömmek için yenilenin gövdesini
kırağılar boyunca zindanda. Kahrolsun yaz!

Sevda kavuşur utkusuna köyün kıyısında.
Bir şey söylemez, kollarına alır onu, güler.

O zaman geçer önünden o kızgın, ağır ve karanlık
bekçisi, ağırbaşlı bulutları şubatın,
damlara karşı ve yolun çukurları üzerinde
parıldadığı görülür sağnak mızraklarının.
Artık bir seninleyim nice zamandır.
Ufukta kışın bodur ormanları
kuşatmış nicedir krallığımızı.
Göğün kırılgan sabahlarıdır bakışların.
Gezgin bulutların ağırlığı var tavrında.

Su birikintilerinde durur gün sen düş görsen.
Uyusan, bir gölge gelip oturur yanıbaşımıza.

Ne bir meyve, ne bir çiçek, ne bir patırdı,
ne de bir yaprak, o gereksiz ardıçların dışında,
geçen yok, bir kuzgun ya bir saksağandan başka,
ancak rahat adımlarla saat tarlalarda dolaşmakta.

Tanrılar mı? hangi tanrılar? o senin
istenmeyen gülüşün olmadıkça, gülüşün,
köy yolları kavşağında, bir tapmak için gülüşün,
kocaman bir sessizlikle birlikte yukarlarda.

Türkçesi: Özdemir İnce

Alain Bosquet (1919-1998)

TAN OLMAK
Tan olmak
kutsamak için tanı;
kuş olmak
hayran olmak için kuşa;
çimen olmak
yaraşmak için çimen yaşamına:
yitmekti sevmek
sevilende.
Yele oldum
(günaydın, kısrak!)
Taşyaprağı oldum,
(iyi akşamlar, gelincik!)
ve şu yassı çakıl
öteki çakıllar arasında
dalgaların çarptığı.
Değişim,
artık değişmek istemiyorum:
seviyorum.
Aşk,
artık sevmek istemiyorum:
değişiyorum

Türkçesi: Özdemir İnce

KUŞKU
Neden gözlerin yaralı, neden gövden,
neden memelerin üzgün avuçlarımda,
neden ağırsın: birkaç pişmanlık acısı,
birkaç amaçsız kar, biraz reçine?
Bir adam orada kendi darağacıyla
dinleyen serçe sıcaklığı arasında;
burada bir kadın, ama göze alamıyor aklı
başkaldırmayı kuşkuya.
İkisi de insancıl sözcükler yaratırlardı,
imgeler yaratırlardı her ikisi de
ama ne yapıyorlar şimdi, artık
yalnızca bir yabanıl hayvan olan elleriyle?
Neden kitaplar yazalım isteksizce,
neden yetindim boş sayfalarla,
neden yaşayıp duralım
her sözün yeni bir intihara sürüklediği
düş kırığı ozanlar?

Türkçesi: Özdemir İnce

OZANIN AŞKI
Bir ozan seviyor sizi
dişi bir meşe olmak
hakkı tanıyor size
yüz tapınaktı bir ırmak
gezgin bir kuyrukluyıldız
bir ozan seviyor sizi
alıştırmak için sizi
kenar mahallelerine
siz olacak evrenin
bir ozan seviyor sizi
ve sorumlu tutuyor sizi
çok uzun bir sonsuzluktan
uysal tanlardan
uçan balıklı göllerden
bir ozan seviyor sizi

ve her şey izinli size
mutlu böcek
kutsalın kutsalı günah
bir ozan öldürüyor sizi
daha çok sevmek için
sizinle besleyeceği sözcükleri

Türkçesi: Özdemir İnce

HİÇ ANLAMADIN
Hiç anlamadın
nasıl sevilir -yitmek için-
önemsiz nesne:
tabak, çakı, sönmüş lamba.
Hiç anlamadın
nasıl sevilir -kendini bulmak için-
ayaktakımı meyveler:
elma
yaban kirazı,
bir kırlangıcın gizlendiği karpuz.
Hiç anlamadın
insan nasıl sever:
aşksın sen.

Türkçesi: Özdemir İnce

BİR TEKNE VER ONLARA
Bir tekne ver onlara:
ufku zıpkınlamaya gidecekler.
Bir çakıl ver onlara:
bir dağ yapacaklar ondan.
Birkaç sözcük ver onlara
kutsal kitaplarını yazsınlar diye
ve bir fırça
ikinci bir gök çizmek için.
Ama sakınmak istiyorsan eğer,
bir kez bak onlara başka bakma:
üzerinde bir evren kuracaklar.

Türkçesi: Özdemir İnce

Rene Guy Cadou (1920-1951)

HELEN
Erişeceğim sana Helen
Donmuş pırıl pırıl sabahlarda
Meyve bahçelerinin kabuğu altında
Taş kafeste
Omuzunun kendine yuva yaptığı

Sen bütün günler
Kuşkulu ve uykucu
Üzerinde gözlerimin
Ellerin iki başıboş tekne
Tanır yazı insanlar
Şu saydam alnında
Ve ne zaman öğrenmek istesem geçmişini
Beni otlar, av hayvanları, ırmaklar yanıtlar.

Seni görmeden daha
Düşmedi dilimden adın
Bana ayak sesini ansıtırdı
Düşen her yaprak
Yeniden yaratırdı yüzünü
Açılan dalga
Ve bir handın sen
Bütün köylerin bütün çıkış kapılarında

Türkçesi: Özdemir İnce

AVRUPA
Her yer gece
Yürüyen gölgelerle dolu dünya
Akınız kara gelincikler basamaklar üzerinden
Bilinmez bir ceset zehirliyor buğdayları

Ağlayan kadınlar var
İçinde çiçekler bitmiş paslı bir miğfer
Toprağın kokuları
Tüfeğin parlayan gözü sisin kirpikleri altında
Ve ateşin gözkapaklarını tutan el

Kimileri karları zorluyor
Kimileri denize açılıyor okuldan çıkınca
Kimileri durmadan kanıyor çarmıhta
Terk etti son akşam yemeğini Tanrı
Beyaz ekmek kalmadı masalarda

Ah bir uyuyabilsek dallar arasında
Ama ya gökyüzü salıverirse üzerimize çığlarını
Selam tembeller
Yumak yapıyor yüreğini
Önlüğünün altında öğrenci

Koru güzel yüzünü
Görünümü son silah sesleri kurtarıyor
Ve boyun eğiyor kolum gelip geçici dostlara.

Türkçesi: Özdemir İnce

BU SAATTE DÜNYADA
Bu saatte dünyada
Bir küçük kız vardır belki çiçek toplayan
En güzel ülkenin bir yol kıyısında
Ve bir limanda mendil sallamaktadır biri
Uzun uzun şifreli telgraflar gibi
Gösterişli arabalar düşünüyorum
Chavigné'de yengeç dolu bir dereyi
Ve son sayfasını istasyonu düşünüyorum
Rüzgârın uğuldadığı bir akşam
Hiçbir zaman inmeyeceğim istasyonu
Boş villalar vardır kıyıda
Ve dumanla kaplıdır bir plaj oteli
Yitmiştir can sıkıntısı dumanında
Bir bataklığın ucunda ya da
Garip bir şato vardır gecenin içinde
Ve Montepin okur piposunu usulca tüttürerek yaşh bahçıvan
Bir transatlantik vardır okyanusta
İkiz kardeşidir sanki Nuh'un Gemisi'nin
Ama özlemektedir üçüncü sınıf öğrencisi çocuk
Küçük çiftliklerini ve bayram günlerini
Ve bisiklet yarışlarını kasabalar arasında
Bu saatte dünyada
Bir çiçek açar
Birden bir kanıt bulur bir ozan
Ve güneşin şişesine
Bir pervane gibi düşeceğini sanan uçman
Gülmeye başlar sarhoş ve açar yakasını
Ah yaşlanmadığım şu dakikada
Ne gelir elimden seni düşünmekten başka
Güvercin memelerini
Ağzını
Ellerini
Kusursuz güzelliğini
Uzun bacaklarını beni coşturan
Ve okşayışlarını
O her akşam bir leylak gibi açan.

Türkçesi: Özdemir İnce

HER ZAMAN BİR ŞEY KALACAK ONDAN
Tanrım bir insan olarak düşünüyorum seni
Oturmuşsun Eiffel Kulesi'nin son sahanlığına
Kaygısızca sigara sarıyorsun
Yukarıdan bakarak boğulan insanlara
Çok oldu birlikte tatil yapmayalı
Son kez sanırım anımsarsın
Eli kulağındaydı savaşın
Bir yerde küçük bir limanda
Sabahları erkenden düşüyordun yola
Omuzuna balık ağını atarak
Çok sonra buluşabildik bir daha
Kasım ayında yükselen bir yolda
Pas rengiydi ağaçlar ve yağmur yağıyordu
Bir baskından dönüyordu haydutlar
Tanrım yazık değil mi sence
Benim gibi yolculuk vurgunu birinin
Oturup beklemesini seni bekler gibi
Yaşlı köy postacısını 1900'lerden kalma
Gökyüzü şatom! Athena tapınağımdır benim!
Athena sineması sen o çocukluk yıllarımın
Piyano sahanlığı ve sessizlik
Büyük kargaşalık komşu odadaki
O tam sonsuzluğa bakan.

Türkçesi: Özdemir ince

Yves Bonnefoy (d. 1923)

TİYATRO

I.

Sekilerde koştuğunu görüyordum,
Savaştığını görüyordum yele karşı,
Soğuk kanıyordu dudaklarında.

Parçalandığını gördüm, ölü olmaktan kıvandığını
ey ondan da güzel olan
kendi kanınla lekelerden beyaz camlarını yıldırım.

VI.

Hangi solgunluk vuruyor sana, yeraltı ırmağı,
hangi atardamar kopuyor sende, nerede yankılanıyor
düşüşün?

Kaldırdığın bu el açılıyor birden, tutuşuyor.
Geriliyor yüzün. Hangi yoğunlaşan sis söküp alıyor
bakışını benden? Gölgenin ağır yalıyarı, ölümün
sınırı.

Uzanıyor sana dilsiz kollar, ağaçları bir başka
kıyının.

XIII.

Yüzün toprakla aydınlanmış bu akşam,
Görüyorum ama çürüyüşünü gözlerinin
Ve artık anlamı yok yüz sözcüğünün.

Dönen kartallarla aydınlanmış içdeniz,
Bir imgedir bu. Soğuk tutuyorum seni
Görüntünün artık erişemeyeceği bir derinlikte.

Türkçesi: Özdemir İnce

AKŞAMIN IŞIĞI
Akşam,
Şu aralarında konuşan kuşlar, belirsiz,
Birbirini ısıran, aydınlık,
Issız böğürde kımıldayan el.

Devinimsiz duruyoruz uzun suredir.
Fısıltıyla konuşuyoruz.
Ve çevremizde zaman renk bataklığı gibi.

Türkçesi: Özdemir İnce

YIKINTILARIN KUŞU
Yıkıntıların kuşu ayrılır ölümden,
Boz kayalarda yuva yapar, güneşte,
Tüm acıyı aştı, tüm belleği,
Bilmiyor artık yarın nedir sonsuzda.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÖLÜMLÜ YÜZ
Eğiliyor gün geçmişin ırmağına
Yeniden ele geçirmeye çalışıyor
Erken yitmiş silahları
Mücevherlerini o derin çocuksu ölümün.

Göze alamıyor öğrenmeyi
Gerçekten gün müdür
Ve sevebilir mi bu tan sözünü
Onun için günün duvarlarını delen.

Bir meşale taşındı külrengi günde.
Ateş parçalıyor günü.
Bir saydamalığı var ki alevin
Acı acı yadsıyor günü.

Türkçesi: Özdemir İnce

GÜRCİSTAN

Gürcü edebiyatının ilk örnekleri, sözlü edebiyat ürünlerinin yanı sıra, ermişlerin yaşamöykülerini içeren dinsel yapıtlardır. Bizans toprakları içindeyken Hıristiyanlaştırılan bu ülkede dinsel konulu edebiyat birkaç yüzyıl boyunca etkinliğini sürdürmüştür. Şota Rustaveli'nin 13. yüzyıl başlarında yarattığı *"Kaplan Postuna Bürünmüş Yiğit"* adlı destanı ise epik türün bir başyapıtıdır. Gürcü edebiyatında romantizm, gerçekçilik gibi akımların ortaya çıkması, ülkenin Rusya'yla birleştiği XVIII. yüzyılda gerçekleşmiştir. Şair ve denemeci prens İ. Çavçavadze öncülüğünde kurulan *Pirveli Dasi* ("İlk Grup") Rus eleştirel düşüncesinden etkilenen bir aydınlanma

hareketidir. Bunu Rus popülizminden etkilenen, şair ve gazete yazarı G. E. Tsereteliy öncülüğündeki "İkinci Grup" izlemiştir. Bu tarihlerden sonra Gürcü edebiyatı (ve şiiri) Rus (ve genel olarak Batı) şiirinin modern aşamalarını yaşamıştır. Kazbegiy, V. Pşavela, Aragvispireli gibi adların öncülüğündeki toplumcu hareket, Yaşvili (1895-1937), T. Tabidze (1895-1937), Leonidze (1889-1941) gibi şair ve yazarların oluşturduğu simgeci akım, yirminci yüzyıl başları Gürcü şiirinin en önemli edebiyat akımlarıdır. Günümüzde Abaşidze (doğ. 1909), A. Kalandadze (doğ. 1924), Berulava (doğ. 1924) gibi şairlerin temsil ettiği modern Gürcü şiiri, A. Blok, B. Pasternak gibi Rus şairlerini etkilemiş, çok yetkin şairlerce Rusçaya çevrilmiştir.

İraklı Abaşidze (d. 1909)

GÜZ
Bulutlar
Karanlık bulutlar
İndi iyice aşağılara
Güneşliyken gün, kapandı birden.
Eski yara yerleri
Askerlerin
Sızlıyor şimdi
Askerler ki yoktur ayrımları
Şairlerden

Bin övgü onlara, bin şan!
Savaşın ateşinde pişip
Kardeş oldular şairlerle.

Aynı acı yazılıdır
Çünkü şairlerin alnına da
Ki nükseder
Havanın her değişiminde...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ŞAFAKTAN ÖNCE KAR
Şehir sırtüstü uyuyordu
Yüzünde yorgun bir gülümseyişle
Anımsamaya çalışır gibi
Geçmiş günün olaylarını
Ve az önce şafaktan
Yorgan kayıverince
Uyuyan Tiflis
Bir beyaz nevresimle kaldı

Boşuna değil şafağın
Mucizeler vaat etmesi
Bu sokaklara beyazını
Boşuna çekmedi kış
Sessizlik ve bilgelik doldu
Bir eski kitap mahzeni gibi her yer
Gizemli bir bekleyişe
Gömüldü dilsiz evler

Ve ıssız Mtatsminda'da
İki anlamlı bir desen belirdi
Bezendi tunç renkli yamaç
Parlak nakışıyla hayatın
Baktı şehre dağdan
Dilsiz bir hayranlıkla Akaki
Apak aydınlığında
Kışın ve kendi saçlarının

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

RESSAM NİKO PİROSMANİNİN YİTİK MEZARINDA BİR GÜN

Baharın böylesini
Görmedim doğrusu ya
Yağmur yağmur
Kasımdayız sanki
Koptu ipi
Yaşamanın
Karardı gelecek
Her umudun sonu geldi

Fakat elbet
Geçer bu sanrı da
Ömür boyu
Sürmez bu sağnak
Ve işte senin
Doğum gününde
Toplandık hepimiz
Mezarında

Gök senin şerefine mi
Aydınlanıverdi
Sen misin yoksa
Çevreyi aydınlatan
Gün nasıl da
Esnek, parlak
Toprak nasıl da
Pırıl pırıldı
Bağrında açan
Yaban gülleriyle
Kendi yarattığın
Dünyayı sen
Tanrıya sunduğunda
Titreyen ellerinle

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ALAZAN'IN KIYILARINDA
Bilirim tabiatın konuştuğu dili
Güzellik ve bilgelik dolu sesini tanırım
Düşen yaprağın mırıltısından anlarım
Alazan dağlarının türküsünü, benden sorun!

Borbal dorukları neler anlatır
Sakhor tepeleri, Khador geçitleri,
Vadiyi seyreden dağ ne düşünür?
Altın tenli güzel ne fısıldar, benden sorun!

Buzlu kayaların çıtırdısını
Yüreğini ovaya açan kaynakları
Nisan ayının çılgın sellerini
Uyku dolu gözün dingin yüzünü, benden sorun!

Bilirim tabiat-kitabını okumayı
kulak vermeyi sesine, ölümsüz güzelliklerle dolu;
Buğdayın ve otların incecik sözlerini
Ve güneşin canlandırdığı üzüm denilen elması, benden sorun!

Rüzgâr neler fısıldar anlarım,
Tanırım kuşu uçuşundan,
Şu dünyadan çekip gittiğim an
Biliyorum, bu cıvıl cıvıl konuşmalardan
İnsanoğlunun diline dökülmeyen bir şey kalacak

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

İossif Grişaşvili

YUVARLANAN TAŞ
"Dur durak bilmiyorsun, korkuyorsun bir yerlerde kalmaktan
"Ne garip! Demek böyle yaratılmışsın sen!" diyorlar.
Doğru! Sonuna kadar yaşıyorum, sonuna kadar söylüyorum, türkümü.
Kim kınayabilir beni coşkunsam; kabıma sığmıyorsam.
Köpüklü bir selin önünü çevirseniz
Durgun ve bulanık bir birikinti kalır geriye!
Delişmen bir ırmak gibidir ruhum
Kıvılcım yüklü dalgalarını devirerek akan
Öylesine tedirginim; öylesine çılgın! seviyorum alınyazımı!
Yuvarlanan ve yosun tutmayan taşım alınyazısını!...

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

Anna Kalandadze (1924-2008)

DUT AĞACI
Penceremden atlayacak dut ağacı, kuşkusuz!..
Odama süzülecek, sürünecek saçlarıma.
Adımı çağırıyor, sesleniyor, kıvranıyor sanki
Elmas yapraklı dik başlı ağacım!
Nasıl da eziliyor yüreğim, fısıldayışlarından
Nasıl da tutku yüklü, yakıcı bu sözler!
Biliyorum penceremden atlayacak dut ağacı;
Birden odama süzülecek
Saracak gövdemi

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

İossif Noneşvili

VAR BÖYLE BİR ÜLKE
Bir beşik gölgesinde sallanan, asmaların
Bir kavalın tatlı inleyişi,
Dilden dile dolaşan ölümsüzlük ve yiğitlik türküleri
Bir halkın, Rustaveli'nin şiirlerinde.
Tertemiz kanıyla atalarımızın
Yıkanmış bir toprak; güneş ışınlarıyla taçlanan,
Uçurumlara sıçrayan uğultulu seller
Karlı dağlar: ovalarda bülbüller.
Ansızın bir geyik sürüsü,
Bir kartal gökyüzünde salınan...
Söylediğim gerçek, var böyle bir ülke.
Var böyle bir ülke: adı Gürcistan!
Güçlü erkeklerin güzel kadınların buyruğunda

İavnana: Orolova. Rero...
Bağlar, çayırlar, buğday tarlaları
Durmadan ışıtır yaşamayı; ışıtır aşkı!
Bir atasözü:
"Mutluyuz bölüştüğümüz zaman kuru ekmeğimizi."
Açar dostlara yüreğinin,
Ve de evinin kapılarını ardına dek:
Bir tanrı konuğudur gelen mutlak,
Diye düşünen yiğit halkı!
Söylediğim gerçek, var böyle bir ülke,
Var böyle bir ülke, adı Gürcistan.
"Dağları ovaları da olsa bir küçük ülke"
Demeyin; gökyüzündedir o doruklar;
Okşar durur güneşi,
Bir elde kadeh bir elde çiçek.
Karşılamaya hazırlanır baharı!..
Bir yücelik düşü varsa
Ölümsüz halkının yüceliğidir o!
Yüreği kıvançla dolu.
Seyreder gelecek denen sancağın çırpınışını,
Söylediğim gerçek, var böyle bir ülke
Var böyle bir ülke; adı Gürcistan!..

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

AYNI SES, HEP
Parçalayacağın ekmek gibiyim ben
Yakacağın ateş gibiyim, arı su gibiyim
Ölüler yurduna seninle gidecek olan.

Köpük gibiyim
Senin için ışığı ve limanı olgunlaştıran.

Kıyıları silen gece kuşu gibiyim
Ansızın akşamın yeli gibi daha soğuk ve ansızın

Türkçesi: Özdemir İnce

HİNDİSTAN

3.287.000 km²'lik yüzölçümü ve 843.900.000 nüfusu ile (1991 sayımına göre) dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip nüfusça en kalabalık ülkelerinden olan Hindistan'da konuşulmakta olan diller de dört büyük aileye ayrılır. Bunlar, hint-ari, dravid, çin-tibet ve güney asya dilleridir. Hint-ari dillerini nüfusun % 73'ü konuşmaktadır. Hindistan'ın en eski edebiyat ürünleri sanskritçedir. Hindu'ların konuştuğu çeşitli hint-avrupa dillerini belirten "hindi"cenin kaynağı da sanskritçedir. (Hint-ari dilleri, İran diline benzeyen, bu nedenle de kimi kez aynı öbekte ele alınan hint-avrupa dillerinin bir koludur) XIII. yüzyıldan başlayarak hint-ari ailesinin coğrafi alanı içinde önce sözlü, sonra da yazılı olarak büyük bir edebiyat gelişmiştir. Böylelikle, çeşitli lehçeler (bengali, maithili, avadhi, braj, racastani, marathi) birer edebiyat dili düzeyine gelmiştir. "Mahabarata", "Ramayana" gibi büyük destanların sözlü edebiyattaki ilk öğelerinin ortaya çıkışı milattan önceki 5-6. yüzyıllara uzanır... Milattan sonraki ilk yüzyıllarda lirik şiir türleri ve dram türü gelişmeye başlamıştır. Eski Hint edebiyatı uzak doğu halklarının kültürlerinin temelinde yer alan büyük bir kaynaktır. Erken Ortaçağ döneminde (7-11. yüzyıllar) dram türü öncülüğü yitirmiş ve lirik şiir türlerinde ürünler verilmiş; sonraki yüzyıllarda İslam etkisiyle şiir türünün ağır bastığı fars dilli bir edebiyat gelişmeye başlamıştır. 20. yüzyıl Hint edebiyatı, bengalcede Rabindranath Tagore (1861-1941)k, urduca ve farsçada Muhammet İkbal (1873-1938) gibi dünya çapında şair ve yazarlar yetiştirmiştir. Hindistan'da ilk ürünleri 19. yüzyıl başlarında verilmeye başlanan ingiliz dilli bir edebiyat da gelişmesini sürdürmüştür.

Rabindranath Tagor (1861-1941)

GİTANCALİ'den

3

tanımadığım nice insan tanıttın
nice evde bana da verdin bir köşe
uzağı yakına çevirensin
yabancıyı kardeşe

eski evimden ayrılıp düşünce yollara
düşünürüm ilkin kara kara
eskide de var olan sensin oysa
yenide de var olan sen
uzağı yakına çevirensin
yabancıyı kardeşe

ölümde yaşamda bütün evrende
nereye götürsen beni
tüm doğuşlardan bilinen
sen tanıtacaksın bana herkesi

yabancı yoktur bilene seni
kapılar kapanmaz olur
herkesin bağısın bilen bildirensin
senden ırak kılma beni
uzağı yakma çevirensin
yabancıyı kardeşe

7

türlü türlü ahenklerle gel
kokularla türkülerle renklerle gel

vücudumda duyayım gel seni
başımda duyayım şarap gibi
örtülü gözlerle büyülü renklerle gel
türlü türlü ahenklerle gel

gel pırıl pırıl duru ve güzel
inceliğinle sessizliğinle gel
gel başka başka düzenlerle

acınla gel neşenle gel canevime
gel günümün bütün işlerine
gel işlerden çekince gel

türlü türlü ahenklerle gel
çeltik tarlasında güneşle bulutların
saklambaç oyunu var bu kez
mavi gökte ak buluttan sallar
kim yüzdürür bilinmez

arılar ışıkla esrik
balı kovanı unutmuş
ırmak kıyısında bir yığın kuş
neden toplanır bilinmez

girmesek bugün evden içeri dost
girmesek evden içeri
basıversek de göğü bugün
yağma etsek enginleri

sularda köpükler gibi
rüzgârda gülüşler koşuyor bak
boşversek de işi gücü
günü türkülerle harcasak

10

altın tepsisinde bugün sana
gözyaşlarını sunacağım mücevher gibi
bir gerdanlık dizeceğim onlardan
inciler gibi

ayaklarındaki halkalar
aydan güneşten olabilir
benim acımsa göğsüne
bir değerli taş gibidir

ne varsa senin
olur ne dersen
ister verirsin
alırsın ister

acımsa benimdir ancak
bilirsin taşın temizini
karşılığında bir gülüşün
yeter gönendirmeye beni

11

çelenkler ördük çiçeklerden
otlardan demetler derdik
bir sepet sunuyoruz içine
taze başaklar serdik

gel ey güz Lakşimi'si
koşulsun ak buluttan araban gel
duru mavi yollarda gel
gel bütün karanlığı yıkanmış
ışıkla donanmış
ormanlardan tepelerden dağlardan
gel tacın ak nilüferlerle bezenmiş
serin çiğler içinde

Ganjın sular basmış kıyısına
kuştu korularda döşek serilmiş
dökülen yaseminlerden sana
kuğu dönüp yaymış kanatlarım
ayak ucuna

fısıltılar yükselir tellerinden
senin altın çalgının
bal gibi tatlı bir vızıltı derinden
eriyiverecek gözyaşlarıyla ansızın
kahkaha taşan ahenk

denektaşıdır pırıldayan
saçının büklümlerinde yer yer
bir an için o esirgeyen yeller
dolaşsa düşüncemizde
altına dönüşür dertlerimiz
karanlıktan ışığa çıkıveririz

20

bir yaz akşamıdır karanlık çöküyor
gün yok olmuştur
kesintisiz boşanır gökten
bir tükenmez yağmur

çekilmişim evin bir köşesine
kurarım kendi kendime
bahçede ıslak esen yel
kimbilir ne konuşur
kesintisiz boşanır gökten
bir tükenmez yağmur

dalgalar yükseldi gönlümde bugün
kıyı görünmez oldu
çiçek kokularından ıslak bahçenin
gözlerime yaş doldu

neylesem bu akşam neylesem
ne türküler söylesem
büyülü bir el değer belleğime
bildiklerim yok olur
kesintisiz boşanır gökten
bir tükenmez yağmur

Türkçesi: Bülent Ecevit

Harindranath Chattopadhyaya (1898-1990)

ÂŞIĞIN İNLEYİŞİ
Heyhat üzerimde yükselen ay yok bu gece
Siyah yağmur bulutları göklerde toplanıyor
Sayısız rüzgârlar ıslık çalıyor -ben tek başımayım.
Siyah yağmur bulutları göklerde toplanıyor bu gece
Okyanus bir can çekişme haliyle haykırıyor.

Ölmüş aşkların tatlı neşesini hatırladığından
Gözlerim yaşlarla dolu
Okyanus bir can çekişme haliyle haykırıyor bu gece.
Artık sevgilimi hiç göremeyeceğim
Kıyıyı arkasında bırakmış olan
Siyah yağmur bulutları gözlerime doluyor bu gece.

Heyhat üzerimde! Yükselen ay yok.
Karanlıkların derinliğinden, yağan yağmurlardan
Hâlâ onu çağırıyorum
Heyhat bana! O artık dönmeyecek.

Türkçesi: Özdemir Asaf

Subhas Mukarci (d. 1919)

BİR ŞİİR İÇİN ANCAK
Bir şiir yazılacak.
O şiirin uğruna
öfkeli bir alev gibi kuduracak mavi gökyüzü
ve huzursuz fırtına
kanatlarını çırpacak denizin üstünde
bulutların düğüm düğüm dumanlı perçemleri
çözülecek ve
gökgürültüsü dolduracak ormanı,
kökler nasıl da korkacak
topraktan sökülmenin utancını duymaktan,
şimşek nasıl bakacak geriye
göz kamaştıran ışığının ortasından
yok edici göz kendini gözetleyecek
kanın kırımızı aynasında
ve her yerde yıkımı görecek.
Ve işte şiir o zaman yazılacak.

Bir şiir yazılacak.
O şiirin uğruna
birisi dualar yapıştıracak duvarlara geleceğe kalacak
sonra da ölüm korkusunu idam edecek
adım adım ilerlerken geçittekiler:
göklere rüzgârlar yankılanacak türküsüyle
sonsuz güzellikler
ve sonsuz sevgi dolu gelecek dünyanın.
ve işte şiir o zaman yazılacak.

Türkçesi: Yurdanur Salman

İŞİM
İstiyorum ki sözcüklerim
Durabilsinler kendi ayakları üstünde.
Görmek istiyorum
Her gölgenin görecek gözleri olduğunu.
Yürümesine yardım etmek istiyorum her durağan resmin.

İstemiyorum
Ozan desinler bana.
Omuz omuza
Son nefesimi verinceye dek
İnsanlarla yan yana yürümek dileğim.

İstiyorum ki uzatabileyim kalemimi
Traktörlerin yanı başına
Ve şöyle diyebileyim-
Bayramım şimdi benim
Kardeşim, ateşinden ver bana.

Türkçesi: Yurdanur Salman

Mehdi Bakır (d. 1932)

SON ÇIĞLIK
Küçücük odamda bekliyorum, sıkıntılıyım
gazetelere bakıyor bozuluyorum haberlere

sevdamı haykırmak istiyorum
sana olan sevdamı
anadilim
senin bu mutsuz iç çekmelerin
nasıl dönüşecek lava
nasıl baş edeceksin düşmanlarınla

Baktığım her yerde
şiirin boy attığı bitek topraklar
kitapçılarla dolu çarşılar buluyorum

kendi devimleri
kendi şarkıları var
eski
    yeni
        her dilin
fakat sen
hüzünlü dilim
ne kadar var olacaksın böyle
bu loş ışıklı sokaklarda bu harap evlerde
ancak fısıltıyla söyleyerek gerçekliğini
layık olduğun özeni
Sen yüreğimizin çarpıntısı
kanımızın sıcaklığısın sen bizim
biricik varlığımızsın
gibi sözler
biliyorum
        artık anlamsız
bugün
hani var mı her şeyini ortaya atan
        senin için
zayıf kolların taşıyor mu bir flama
var mı kendini savunabileceğin
        bir karışçık yerin
Yok edildin
tüketildin sen

Nereye gömecekler seni bilmiyorum
bir ağıt mı yazacağım yasını mı tutacağımı
kavga marşı mı söyleyeceğimi
        bilmiyorum

Antolsun ki
kan ağlayan bu ses ölümün eşiğindeki
yükselecektir yeniden
duymak için son çığlığını
beklerken herkes

Türkçesi: Şaban Özdemir

Ganga Prasad Vimal (d. 1939)

ARAWALİ ORMANLARININ EŞİĞİNDE
Yolculuk
donuk bir anı gibi.
Orada pusuya yatan
o korkunç göz değil,
yalnızca zaman
sessizliğe asılı,
bir bulut parçası
gökyüzüne bakan.

Hele bir kapı açılmasın
hemen büyü yapılmıştır.
Saçılmıştır doğanın
zenginliği, rasgele
yitirilen bir türkü gibi.
Nasıl da güçtür
dürüp katlamak bir anıyı,
nasıl da olanaksızdır
onu anımsayıp durmak.
Arwaii ormanlarının eşliğinde
uzak bir atlı
duruyor
bir yontu gibi.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÇARESİZ
Rüzgârlara soruyorum:
Daha önce olup da şimdi olmayan ne?

Gök mü genişledi,
Deniz mi çekti yoksa?

Günün Ademi gülüyor kahkahayla
çıplaklığına
hısım akrabasının
Çalılara soruyorum
ama, yanıt vermiyor onlar
yapraklı dallarını salıveriyorlar
o kadar

Daha önce olan
yok şimdi...
gören gözün yalımı sönmüş
ve ben bir taş engelim
orada, üzerinde
değillemeler tümseğinin.
Türkçesi: Özdemir İnce

ÇOCUĞUN DÜNYASI
Bir gizli bakış
bu dünyaya
35 yıl geriye
dönmeliyim
şimdi yıkık
o evlere
şimdi yılanlarla çıyanların
oturduğu
o ırmak evine
o yoksulluğa
bizi birbirimize bağlayan
o bolluk günlerine
bizi paramparça etmiş olan.

Çocuğun dünyası bu
tasasız
-yalnızca çiçekler, güneş, ay
ve peri masalları.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mahmud Cemal

GAZEL
Bilmem neler olur
karşılamaya geldiğinde beni
duygularımla
yoksa bir serap mıydı gelişin
diyorum kendi kendime

Utandırırsın beni niye
çiçekler sunarak
deliyim
taşla beni
gördüğümden beri seni

Tutuklarsın beni neden
bu kentte
cilveyle bağlarsın
vurgunum Leylâ
evim barkım sahralar

Gizle şu alevli dudakları
koyu perdesiyle saçının
öldürecek haşaratı
aydınlık tebessümünden
dağılan
Garson, aşk şerbeti verme
böyle bol bol
korkarım
kırılacak bardak
hararetten

Türkçesi: Tavus Hüsâmeddin

Sapti Şattopadhvay

BAHÇEDE
Gönlümü çeldiniz birden
Elimi tuttuğunuzda
Türkü çağırabilirdim sevinçten
Korkabilirdim bir felaketten ya da

Size bir yolculuk gözüküyor
Dedi küçük falcı
Ey mutluluk... Söyledim ben de bunu
Yaysın diye her yere meltem rüzgârı

Hiçbir yere gidemedim ama
Ve zaman geçti bütün çalımıyla
Kanar yüreğim, bırakılmış bir kızım
Elimi tutmuş muydunuz diye soruyorum kendi
kendime
Bahçede

Türkçesi: Eray Canberk

Arun Mitra

YİNE
Birkaç adım ilerliyorum,
Yine çanak çömlek, kırık dökük, küller.
Pamuk örneği uçuşuyor bez parçalar,
Taşın üstündeki yazılar silinip gitmiş,
Çığlığı kesilmemiş yine de.
Ağaçların yaprakları üzerinde bildik yağmuru
görüyor
Yağmurdan sonra nasılsa öyle yeşil ve kırmızı,
Avluda toprağın düzensiz oyunu,
Avludan sokağa doğru

Alabildiğine açılmış kapı, ağlayışlarda ses, duman,
Taşın çığlığını bastıran kör dilenci.
Birkaç adım ilerliyorum,
Yine ışıltı var cam sandıkta.
Yerde yatan evcil karanlık,
İç ışığında
Yırtıcı ve yaralayıcı bir açılış şenliği,
Utkunun yaman coşkusu,
Bitmez tükenmez kımıltı,
Yorgunluk
Ve dakikaları bölen
Camın tınısı:
"İşte aşk buna denir."

Türkçesi: Eray Canberi

HOLLANDA

Yüzyıllar boyunca Flandre bölgesi edebiyatıyla birlikte oluşumunu sürdüren Hollanda edebiyatı XVII. yüzyılda ulusal bir kimlik kazanmaya yöneldi. Bu yüzyılın ünlü şairi, epikurosçu ve aristokrat Hooft'tur (1581-1647). XVIII. yüzyılın ikinci yarısında V. Alphen, Bellamy ve P. Nieuwland, ulusal şiire yenilikler getirdiler. XIX. yüzyılın sonlarına doğru Marcellus Emants (1848-1923) "Lilith" adlı epik şiiriyle Hollanda edebiyatında devrimci bir yönelişe öncü oldu. Jacques Perk (1859-1881) soneleriyle bu yönelişin bir başka öncüsüdür. "De Nueuwe Gids" (Yeni Kılavuz) dergisi çevresinde toplanan şair ve yazarlar çağdaş Hollanda edebiyatının temellerini attılar. 1880'de "Sözün kurtuluşu" hareketi içinde J. H. Leopold (1865-1925), H. R. Holst (1869-1952), P. C. Botens (1870-1943) gibi yeni romantik şairler yer aldı. 1932'de "Forum" dergisi çevresinde toplanan şair ve yazarlar edebiyatın gelişmesini derinden etkilediler. Derginin kurucularından H. Marsman (1899-1940) hareketin önde gelen bir şairidir. Hollanda edebiyatı (ve şiiri) hareketin önde gelen bir şairidir. Hollanda edebiyatı (ve şiiri) gelenekçi karakterini korumakla birlikte 1940'lı yıllardan başlayarak varoluşçuluğun etki alanına girdi. Gerçeküstücü G. Achterberg (1905-1962) bu eğilimin tanınmış bir temsilcisidir. Aynı dönemde, öncüleri arasında M. Vasalies (doğ. 1909), B. Aafjes (doğ. 1914) gibi şairlerin bulunduğu bir başka yöneliş, günlük gerçeklerin, gündelik dilin ağırlık taşıdığı ürünler verdi. Günümüz Hollanda şiiri, çok çeşitli yönler ve akımlarla, Hollanda edebiyatının çok önemli bir yaratıcılık alanı olma özelliğini sürdürmektedir.

Ed. Hoornik (d. 1910)

EN YAKIN AKRABA

I
Çizgili elbise giymiş uzun adam.
Yanıyor gözleri yağmurda.
Bir çuvala sokuyor başını.

Açıyor kollarını iki dal gibi
Ve ağaç bir kuş konuyor üzerine.
Düşerken duyuyorum ağaç çatırdısını.

II
Her gün duman
çıkar bacadan
uzun dalgalar halinde;
Greco figürleri gibi
parmaklar gibi.
Kıvrılır ve dönerler,
yalpalanır, bükülürler,
ölüme doğru.

III
En yalan akrabasıyım,
yaşayan ölümün,
ayda havlayan köpeğin

Sürünüyorum altında masanın,
avuçlarımın arasında başım,
burnum kanla dolu.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Jan Hanlo (1912-1969)

SABAH
Saat dört buçuk bir nisan sabahı
yürüyorum ve Saint-Louis -Blues çalıyorum ıslıkla
Kendi bildiğimce çalıyorum ezgiyi
ve çalarken ıslık kendi kendime düşünüyorum:
benziyor mu acaba ıslığım
tombul ardıç kuşunun şarkısına
gerçekten de biraz sonra
benim Saint-Louis-Blues benziyor
tombul ardıç kuşunun şarkısına:
turdus viscivorus

Türkçesi: Özdemir İnce

BİLİNMEZ BİR KADINA
Tiz bir kuğurtu çıkardın
sanki şenlik başlıyormuş gibi az sonra
Bir horoz-genç kız büyülenmiş bir akbaba
şaşkın bir Afrika antilopu
şu ya da bu, yabanıl bir şey ama

Raks etmeye başladın bir yabanıl gibi
coşmuş bir derviş gibi bir şaman ya da

Tepeden tırnağa iğne ve titremeler içinde
dört bir yana salladın kalçalarını
ama özellikle bana

Ve gözlerinde unutulmayanın anlamı
ama gene de de atılmadın
kollarıma
Çünkü demedim Gel aşkım yanıma

Türkçesi: Özdemir İnce

Cees Buddigh (1918-1985)

KAHVALTIDAN SONRA
Bu sabah kahvaltıdan sonra
el yordamıyla aranırken açımladım
tenceremin kapağım
(4 oz net; orta boy)

tam oturmuş, küçük bir Heinz sandviç ezme şişesi
elbette önce denedim
sandviç ezmesinin kapağını
kapamayı tencereye
ve oldu evet oldu

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Bert Schierbeek (1918-1996)

BİR ŞİİR
bak
neler biliyorum ben
ben hiç ölmemiş olan?

şimdi ölüsün sen
ve ne görüyorsun
benim görmediğim bir şey?

madem ki gözler kapanıyor
ve yöneliyor içe
neredeyim ben
neredesin sen
neredeyiz biz?

bak
seni görüyorum orada
önümdesin
çıkardığım zaman isveç tirbuşonunu
beyaz kayın ağacından
açmak için
şarap şişesini

bunu yapan sensin
gözlerin
ellerin
bardak

bak
orada hâlâ
ve aynı güneş
tepelerin üzerinde bir kırmızı balon
güneşte bir leke

her şey senin gibi
sende gördüğüm
her şey

Türkçesi: Özdemir İnce

Jan G. Elburg (1919-1992)

İSTEMEK
Karımı alıyorum. Gezmeye çıkıyorum.
Dört açmışım gözlerimi.
Esmerleştiriyorum göğsümü bir düğün davetiyesi gibi.
Işıkla vurmak isterdim
içimde dikilen telgraf direğini:
ışıktan bir bıçak ağzı
budamak için parmak uçlarımdan günleri.
Kırmızı bir totem yontmak isterdim.
Hareketleniyor tutkum bir erden asma gibi

Her gün için bir imge.
Nerede yaşar parmaklar.
Öğrenmeliyim.

Bir insan yaratmak isterdim
kin ve dikenden.
Bir kış adam, yüzü dirseklerden.
O geçerken büzülürdü ağaçlar
Ve bir dakika olsun yaşardı
Kızarırdı yüzü, kızarırdı çocukların gözyaşlarından.
Kırmızı.

Toparlanıyorum gene: her zamanki gibi.
Suya bakıyorum. Aç midemi alıyorum.
Gezmeye çıkıyorum. Bir aşevi görüyorum
yirminci sınıf: duvarları yeterli.
Ama pencereleri eksik.

Dinleyin şunu. Size söylemek isterim.
Zencileri karaya boyuyorlar Florida'da.
Ayıklıyorlar zencileri Florida'da.
Kan kokuyor İspanya.
Kemerden yukarı kendim olmak isterdim.
Bir tohumun bayrağının filizlendiğini görmek isterdim.
Göreceğim filizlenişti.

Türkçesi: Özdemir İnce

PaulRodenko (1920-1976)

ŞUBAT GÜNEŞİ
Yeniden açılıyor dünya bir genç kız odası gibi
Uzak beyazların peçesiyle geliyor kısa gazete haberleri.
Şap elleriyle çalışıyor işçiler

merdivenler, piyanolar, penceresiz evler yapıyorlar.
Öğrenci selamıyla salınıyor kavaklar
kuşlarla yüklü bir balon
ve çok yukarlarda görünmez bir uçak
masmavi çiçekler boyuyor masmavi ipeğin üzerine.

Ayak ucumda oynuyor güneş bir uslu çocuk gibi.
İlkbaharın ilk rüzgârının
tüylü maskesini taşıyorum yüzümde.

Türkçesi: Özdemir İnce

BOMBALAR

Kent sakin.
Sokaklar
geniş.
Pancur aralıklıklarından bakıyor kangurular.
Bir kadın geçiyor.
Hızla topluyor yankı adımlarını.

Kent sakin.
Bir kedi düşüyor birdenbire percere pervazından.
Bir külçe gibi yer değiştiriyor ışık.
Sessizce dört bomba düşüyor alana.
Ve üç dört ev sanki bir şey olmamış gibi tasasız
çekiyor kara bayraklarını.

Türkçesi: Özdemir İnce

Louis Th. Lehmann (d. 1920)

ÖZET
Acılıdır bir çamaşır
ipi araştırmak çorapların
bir tekiyle
Hava rutubetli olunca bazen
oraya asarlar onları
gün boyu

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Gerrit Kouwenaar (d. 1923)

GÜN
Buradayım bugün: yediyi gösteriyor saatler
Balkonda komşularımız barıştan söz ediyorlar
Yangınlar üzerine makalesini yazıyor babam
Annem mutlu mu mutlu bir oğlu var diye

Pastayı kesiyor amcalar bekliyorum aldırmadan
Hemen yanıtlıyor dünya: spor gösterileri
Arabadan geçilmiyor sokaklar, taraftar kalabalığı
Kaynak su taşıyarak sessizce gidiyor halalar

Bisikletli gazete dağıtıcısı selamlıyor doktoru
Kentin gözleri açık duruyor rüzgârın önünde
Çünkü oradayım ben bir asfalt teknesinin içinde
Çünkü oradayım org hafifçe çalıyor uzaktan

Geceleyin eve dönüyor babam yangın kokuyor paltosu
Çıkıp iniyor lastik çizmeleriyle
Balkonda yaprak sigara tüttürüyor
İçki içiyor ve düşünüyor uçmayı biliyorum.

Türkçesi: Özdemir İnce

YAZIYORUM
Yazıyorum: kararsızdır geçmiş,
gelecek, kör.

Göz altında tutulan apansız: canlı imgeler
her dakika donuyorlar biraz daha.

Ovada denizde akan aşk fırtınasının
altında ırmaklar.

Yitirdim kendimi ormanda mutluluk ya da delilik için
Uyuyorum ve uyanıyorum bir sessizlik gibi acı

Birbirimizi tamamladığımız tekrarladığımız kentlerde
Birbirimizi terk ettiğimiz izlediğimiz yitirdiğimiz ve bulduğumuz

Her ilkyazda soğuğu sarsan dağlar
Ve şimdi yakalıyor soğuk beni sonbaharda

Öğüt vermiyorum kimseye yol göstermiyorum
Binlerce iz buluşup kesişiyorlar

Gövde siliyor kendini daha iyi gülüşten
Su kutsaldır çölden sonra.

Türkçesi: Özdemir İnce

Lucebert (1924-1994)

ŞİİR OKULU
Sevimli bir düşsel-uyak değilim
aceleci bir değneğiyim aşkın,
alttaki, üstteki kine bak
hepsi oynak bir işlem.
Şiirler dostudur politikanın,
kafa tutuşun yazarıyım ben
ve mistisizmim nazlıdır
hastalanınca kuru ot gibi çiğnenip yutulur.

Derim ki yumuşak şairler
çekingen ve insancıl görünürler.
Bundan böyle heyecanlı ezinçler, müzikli
rekabet, sıcak ütülerin kabarık kordonları.

Ve ben, bu şiir kitabında yaşayan
bir dolaptaki fare gibi başkaldırmanın
ve gürlemenin kalıntısı içindeyim: yarı uyak,
alay, şiir okulunun en sevilen alayı.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

AŞK
Düş görüyorum öyleyse yoğum

Birinin kapıyı kırdığını düşlüyorum
laf olsun diye değil politik cinayet

Düş görüyorum öyleyse yoğum

Öldüğümü düşlüyorum
laf olsun diye değil bir hiç için

Bir tek ben olduğunu düşlüyorum

Yediğimi içtiğimi düşlüyorum
laf olsun diye değil ama senin için biraz da

Türkçesi: Özdemir İnce

Remco Campert (d. 1929)

KİLİSELER

Durmadan
Kiliseler yapıyorlar yeni kiliseler
Her yerde. Her zaman birkaç sofu kadın
Bulunur her yerde kiliselerde
Dua ederler: yeğenleri için kendi
Mutlulukları için yani herkes için.

Sessizdir kiliseler, daha sessizdir
Doğanın o yüceler yücesi sessizliğinden
Soğuktur kiliseler, daha soğuktur
Buz tutmuş göllerden. Sessiz ve soğuktur
Kiliseler: Yani kiliseler sakin derler.
Şarkı söylenir belli saatlerde kiliselerde.

Vardır kiliseler köylerde, kasabalarda, kentlerde
Pıtrak gibidirler dünyanın dört bir köşesinde
Sanki benzin istasyonudur mübarekler:

Bir adam
İş tulumu giymiş bir adam yıkar camları
Depoyu benzinle doldurur alır parasını
Sonra içeri girer ve gazetesini okur.

Türkçesi: Özdemir İnce

Judith Herzberg (d. 1934)

SEÇİM

İlerde ne olmak istediğini sordular *ona*
"Sakat olmak isterdim," dedi, sonra gördü kendini:
kahverengi damalı bir örtü altında bacakları
koltuğunu iten sevgili kocası, solgun oğulları
bir pul bile yapıştıramaz artık,
mektup yazamaz, yolculuk yok.
Evet, özgür olacak sonunda
üzgün görünebilir istediği kadar
sıraya girmez kuyruklarda
geçit törenini en önden izler
güzel elbiseler yok artık
usul usul ağlar akşamları
olmaz dese bile bir şeye, kendisi için değil
başkalarını düşünerek der bunu.
iki oğlu da onunla kalır
ayrılmaz yanından, hiç ama hiçbir zaman
bir şeycikler olmaz ona
hiç ama hiçbir zaman yıpranmaz.

Türkçesi: Ülkü Tamer

GEÇİCİ BARIŞ SIRASINDA YAZILMIŞ SATIRLAR
Ne zaman kalkmak istediysek ayağa
köşelere sindik, korku bürümüştü bir yerlerimizi.

Savaş-kahramanlar olur muydu o olmasaydı.

Uykulu yağmur günlerini koru,
kimsenin sevmediği yeryüzünü.

Kahramanlar-savaş olur muydu onlar olmasaydı.

Söylenmemiş bir şey var yine de
İsveç kırlangıçlarının getirdiği güven gibi.

Barış-kahramanlar olur muydu o olmasaydı.

"Sevdiğim, tavan arasına koy keserimi,
sonradan bir başkasına verirsin."

Kahramanlar-barış olur muydu onlar olmasaydı.

Türkçesi: Ülkü Tamer

ATAOL BEHRAMOĞLU / ÖZDEMİR İNCE

DÜNYA ŞİİR ANTOLOJİSİ

Usta şairlerimiz **Ataol BEHRAMOĞLU** ve **Özdemir İNCE**'nin 103 ülkeden 847 şairin 1653 şiirini özenle seçerek hazırladıkları **Dünya Şiir Antolojisi**, bu konuda ülkemizde yapılmış en kapsamlı şiir antolojisi olması açısından çok önemli bir yer tutmaktadır.

Ataol BEHRAMOĞLU ve Özdemir İNCE'nin yaptıkları titiz ve uzun soluklu bu çalışma binlerce seçkin şiiri kapsamasının yanı sıra ülkelerin şiiri üzerine temel bilgileri de sunmaktadır.

ISBN 978-975-6461-72-3

9 789756 461723

pozitif